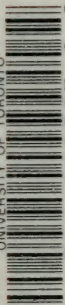

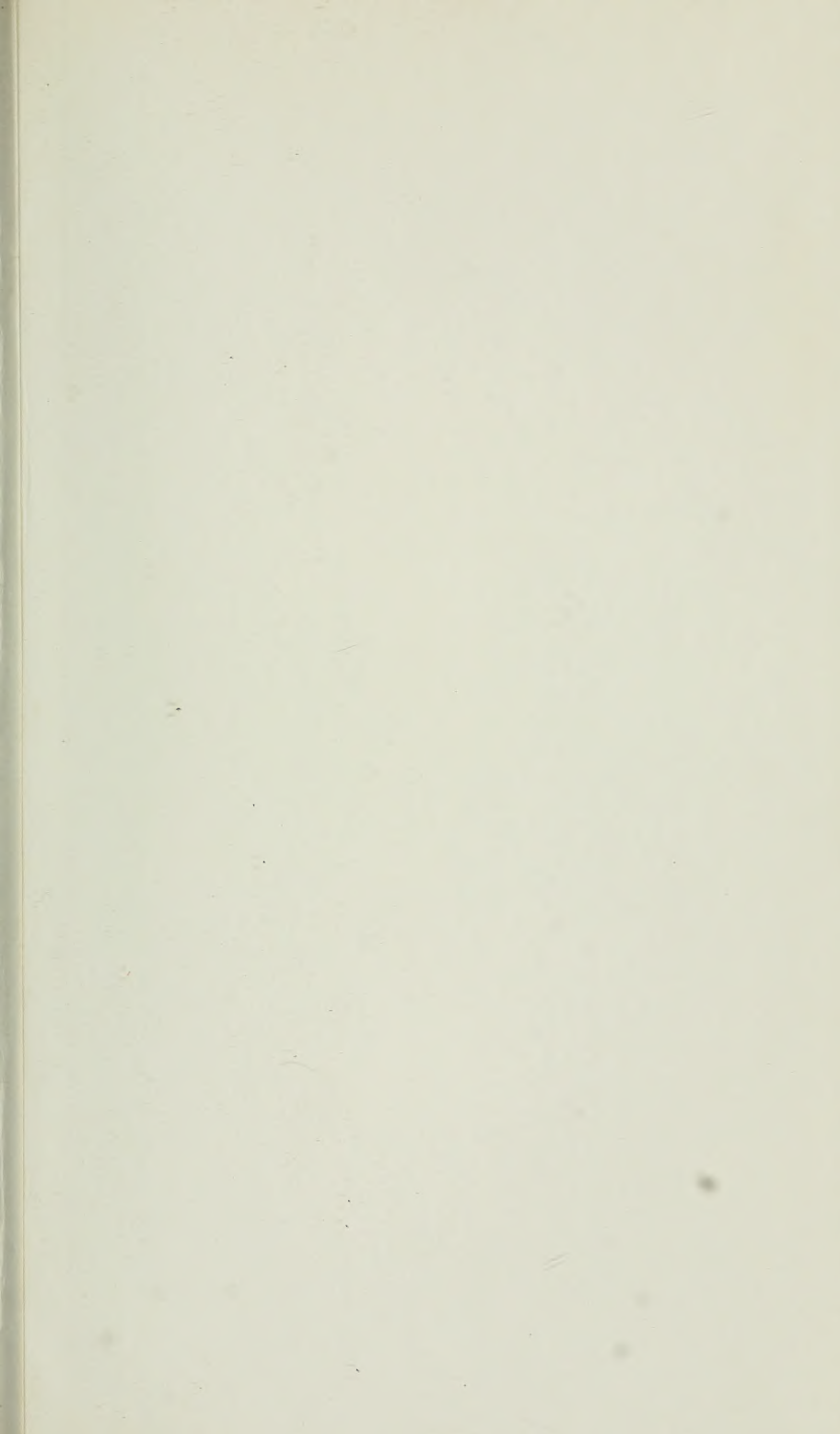
UNIVERSITY OF TORONTO

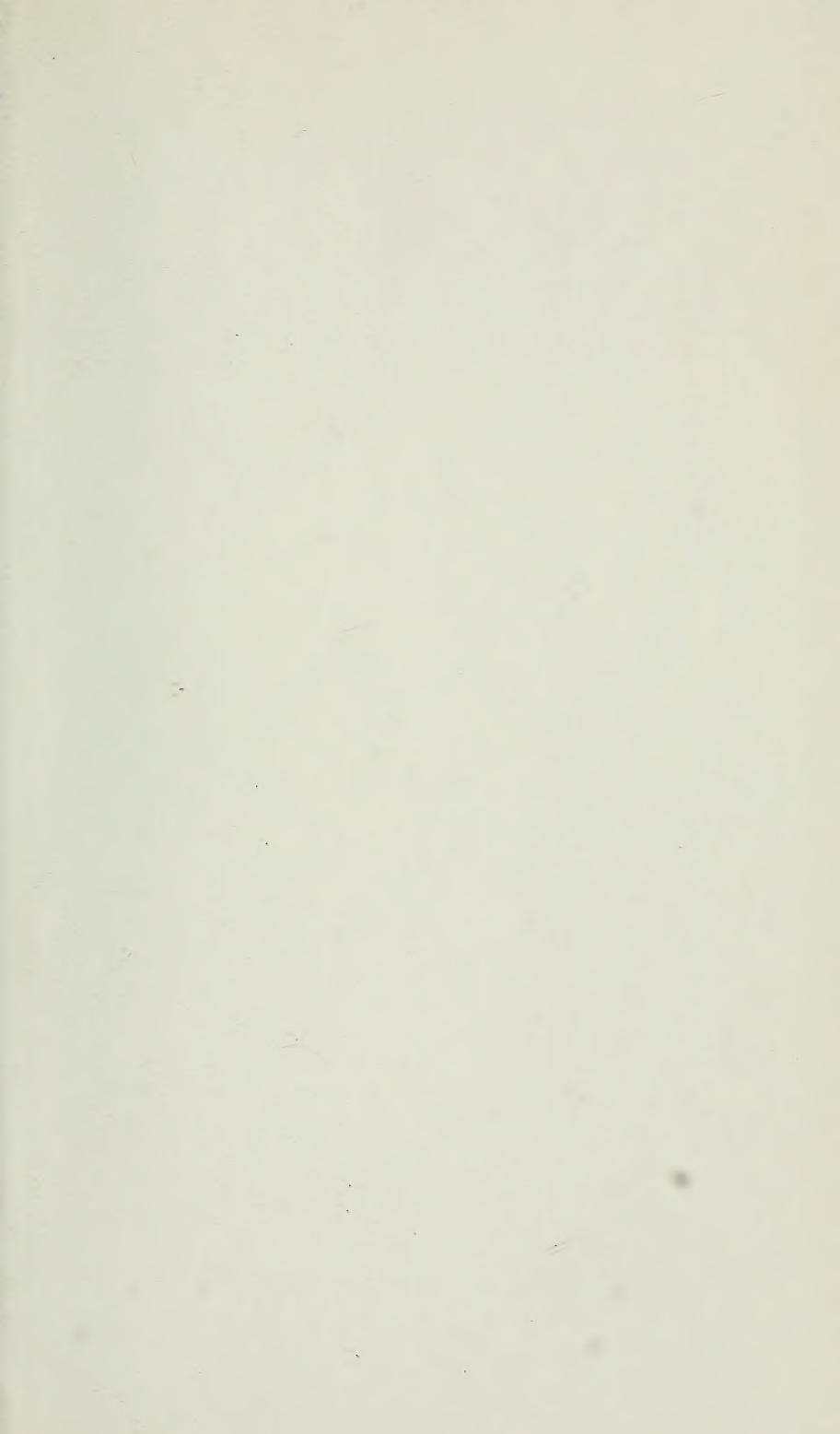

3 1761 00629518 2

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

65

STARI
PISCI HRVATSKI.

NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA IX.

U ZAGREBU 1877.

U KNJIŽARNICI L. HARTMANA NA PRODAJU.

DJELA
IVA FRANA GUNDULIĆA.

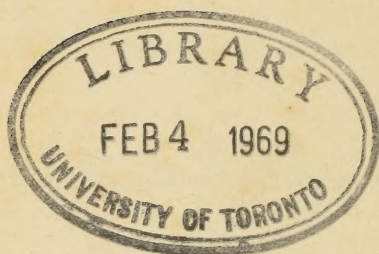
NA SVIET IZDALA

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

1967
U ZAGREBU 1877.

814
U KNJIŽARNICI L. HARTMANA NA PRODAJU.
1925

PG
1618
G8
1877

I.

Poredao sam Gundulićeva djela redom kronologičnim. U tom poslu služile su mi vogjem riječi Gundulićeve, koje su ispred „pjesni pokornieh“. Tu Gundulić godine 1620 govori o svojih djelih: „ako su druzi razlika moja složenja: Galateu, Dijanu, Armidu, Posvetilište ljuveno, Proserpinu ugrabljenu, Cereru, Kleopatru, Arijadnu. Adona, Koraljku od Šira s' mnoziem i bezbrojniem pjesnima taštciem i isprazniem na očitieh mjestieh s' veliciem slavam prikaživali, ja sve stvari tašte za tašte držeći, vjerujući, da je početak od pravoga znanja strah božji, pjesni pokorne svietu prikažujem i t. d.“ Iz ovijeh riječi vidi se jasno, da su od Gundulićevih, nama sačuvanih djela najstarija: Proserpina ugrabljena, Arijadna, i odlomci od Dijane te Armide. Pisac doista i za „pjesni pokorne“ godine 1620 govori, da su „minutieh ljeta od (njega) u jezik naški prinēsene“, a one godine ih jerbo biše „od neznanaca poharane, s' neponstva izopačene, s' pripisa priobražene,“ ispravljene svijetu prikazuje u vlastitoj napravi i t. d. Prema tomu može biti da su „pjesni pokorne“ po svomu začecu i starije od bud kojega malo prije spomenuta djela, ali za cijelo da su mlagje ili kašnje u toliko, što ih je pisac godine 1620 preradio, dočim za ona druga djela te godine želi, da bi ostala zaboravljena. U poređanju onih četiriju djela bio bih se držao reda, kojim se ista piscem u onih riječi jedno za drugim spominju, nu pošto nije lako misliti, da je pisac svoja djela spominjao redom, kakim ih bješe sastavljao, volio sam staviti na prvo mjesto Arijadnu, jerbo, imajući za nju ediciju samoga pisca od g. 1633, imamo u njoj najpouzdanije sačuvan način Gundulićeva pisanja, prema kojemu ćemo moći rasuditi, koliko je pouzdan tekst drama, za koje nema piscu suvremena rukopisa. Do Arijadne metnuo sam Proserpinu ugrabljenu, jerbo se ova sačuvala cijela. Do Proserpine stavio sam Dubravku. Ove Gundulić u predgovoru k pjesnim pokornijem g. 1620 ne spominje, a imajući bilješku rukopisa, da je Dubravka prikazivana

1628, za cijelo da je poslije pjesni pokornijeh postala, nu ja sam je kao dramu stavio uz one druge dvije drame. Tek poslije Dubravke smjestio sam odlomke od Dijane i Armide, jerbo su istom odlomci, i, kako je vidjeti, vrlo su pogriješno sačuvani. Uz „Pjesni pokorne“ štampana je u starih edicijah i pjesma „Od veličanstva božieh“, pa tako mjesto ima i u ovom izdanju. Za tijem slijede „Suze sina razmetnoga“, koje imaju sprijeda predgovor pišćev od g. 1622. „Ljubovnik sramežljiv“, „U smrt Marije Kalandrice“, „Ferdinandu II. Toskanskomu“, ove su pjesme, u pomanjkanju ikakih pouzdanih vijesti o njihovu postanju, stavljene slučajnim izborom ovako iza Suza sina razmetnoga. Uzimajući da je „Osman“ i smrću Gundulićevom još ostao nedogotovljen, stavio sam ga posljednjega.

Štampano je svako od Gundulićevih djela po ovih izvorih.

1. **Arijadna.** Izdanje Jakinsko, štampano 1633 dobismo iz biblioteke poštov. otaca Franjevaca u Dubrovniku. U svesci rukopisa br. 254 (8) povezano je ono izdanje s mnogimi drugimi rukopisnima djeli. Ta nam je knjižica dakako služila temeljem u sastavljanju našega teksta. Žali bože te se nije knjižica sačuvala cijela (u dnu našega teksta pobilježene su tačno sve strane i stihovi, koji su iskinuti ili odkinuti). Nu za tekst koliko ga nema u knjižici, poslužio nam je vrlo dobro rukopis iste biblioteke br. 201. Po što su u tom rukopisu one partije, za koje nam je služila štampana knjiga, tako vjerno prepisane, da su i same pogriješke prenesene, nema dvojbe, da je pisar cijelu dramu prepisivao iz štampane knjige. Osim Arijadne prepisana su u tom rukopisu još Gundulićeva: Proserpina, Dubravka, Ferdinandu II., Suze sina razmetnoga, Kalandrica. Kako se pisanje toga rukopisa u opće najviše podudara s pisanjem starih edicija Gundulićevih djela, ja sam isti rukopis uzeo temeljem, gdje god nemah staroga štampana izdanja. Zanimljivo je znati vrijeme i pisara toga vrlo lijepoga rukopisa. Na kraju Proserpine ugrabljene zabilježio je pisar: „Ovo prikazanje Proserpine pripisah iz rukopisa Antuna Kerše g. 1795, u komu nagjoh rieči dosta ne upisanih, tako da ostavih i ja mjesta otvorena, za da ako iznagjem ih kad god, za moći ih uložiti u svoje mjesto. Ex libris F. Clementis Rajčević. Ord. minor. S. P. Francisci.“ Ovo vrijedno ime pisarovo zabilježeno je na kraju svakoga djela Gundulićeva. Obilježio sam u notah taj rukopis: *rkp. a.* Prilično se s pisanjem štampane Arijadne i kakovo je u *rkp. a.* podudara i pisanje rukopisa one iste biblioteke br. 84.

(101.), koji u notah obilježih: *rkp. b.* Vrlo je pogriješan tekst u rukopisu iste biblioteke br. 254. (8.), koji u notah obilježih: *rkp. c.*

2. **Proserpina ugrabljena.** *S rukopisom a* isporedio sam izdanje zagrebačko 1846, koje je izdanje obilježeno u notah: *zagr.*

3. **Dubravka.** *S rukopisom a* isporedio sam izdanje zagrebačko, a mjestimice i dubrovačko 1837, koje je obilježeno u notah: *dubrov.* U rukopisu franjevačke biblioteke u Dubrovniku br. 254. (8.) imaju i nekoliko listići Dubravke. Jednim su pismom pisani stihovi 121—304, 485—642, drugim pismom stihovi: 41—120, 641—696. Za ovaj drugi komad zabilježio je neko sa strane „rukopis B. Ignatia Giorgi op. Melit.“. Prvi je komad u bilješkah obilježen *rkp. c.*, drugi *rkp. d.*

4. **Dijana, Armida.** *S izdanjem dubrovačkim* isporedio sam zagrebačko.

6. **Pjesni pokorne kralja Davida i Od Veličanstva božieh.** Temeljem je služilo izdanje od g. 1630, koje nam prepusti na porabu iz svoje vrlo bogate, navlastito po hrvatsku književnost znamenite biblioteke gosp. V. Gaj. Obilježeno je u notah: *izd. 1630.* *S* ovim isporedih drugo staro izdanje, bez mjesta gdje i bez godine kada je štampano. U bilješkah je označeno *izd. b.* Gdje trebaše pogledah i u naša nova izdanja.

7. **Suze sina razmetnoga.** Temeljem je služilo izdanje Mletačko, štampano, koliko je na prvom listu eksemplara akademiskoga moći razabrati MDCL, ali kako je taj prvi list s kraja malo odrt, a predgovor k tomu izdanju ima datum 1622, za cijelo da je od broja nešto odkinuto, i valja da se ima čitati MDCL. Tako još Babukić mišljaše u izdanju zagreb. *S* ovim se izdanjem podpunoma podudara i izdanje Mletačko 1703. Mjestimice zagledah i u rukopis *a*, i u naša nova izdanja.

8. **Ljubovnik sramežljiv.** *S izdanjem dubrovačkim* 1829. isporedih zagrebačko.

9. **Kalandrica, Ferdinandu II.** *S rukopisom a* isporedih izdanja: dubrovačko i zagrebačko.

10. **Osman.** Služili su mi rukopisi: 1) iz biblioteke Franjevaca u Dubrovniku *rkp.* br. 346 (74). To je dobro poznati „kuljen“. Na kraju „Osmana“ zabilježeno je: „Dahsa 7. Agosta 1731 Fr. L. R.“ Ovaj stari dubrovački rukopis uzeo sam temeljem, a bilježio sam ga: *a.* 2) mnogo stariji od ovoga je rukopis opet iz biblioteke franjevaca u Dubrovniku br. 345 (56). Na kraju pjevanja XI. zabilježeno je: „XI bugarkinja, 85 lista, 8 ruka, na 15.

agosta u Biškaji 1651. godišta, Nikola Ohmučević“. Na kraju pjevanja XX. opet je zabilježeno: „Dvaes bugarkinja, 152 lista, 13 ruka, na 20 oktbra 1653 u Vieni od Austrije. Nikola Ohmučević“. (Neki don Relja Ohmučević držao je imanje Blacko kod Požege; tako mi je kazao sadašnji vlastelin toga imanja presv. gosp. vitez Svetozar Kušević.) Pisanje ovoga rukopisa gotovo se sa svijem podudara s onijem kakovo je u „kuljenu“. Ja sam na ovo izdanje vrlo pomno pazio, ali volio sam kuljen uzeti podlogom, jer on je pisan kod Dubrovnika. Bilježio sam ovaj drugi rukopis: a_1 . 3) Rukopis franjevačke biblioteke u Dubrovniku br. 308 (1) i 4) br. 60 (98) i njihovo pisanje prilično se podudara s onim u prva dva rukopisa; treći sam bilježio a_2 , četvrti; a_3 . Ova četiri rukopisa ne čine u pismu razlike medj z i s , za to se iz njih nebi dalo odrediti, je li Gundulić pisao: *iztječe* ili *istječe*. Za to je vrlo dobro služio 5) rukopis universitetske biblioteke. Na prvom listu ima bilješka: „Ovo je libar mene Ivana Matkovića izpod Lievna g. 1773 u Splitu“. U njem ima ono razlikovanje, a u ostalom mu se pisanje opet podudara s ona četiri dubrovačka rukopisa. Ja sam ga bilježio: b . 6) Vrlo liepo je pismo u rukopisu akademije br. CCLVIII. U njem se mjesto *ě* gotovo uvijek piše *i*; *i* u njem se razlikuje z i s , ali pisac je etimologiju riječi bilježio gotovo sa svijem dosljedno, česa Gundulić, kako se iz štampanih starih edicija vidi, nije činio. Inače se i njegovo pisanje podudara s onim u rukopisih, koji su gore nabrojeni, samo što još vokalični *r* bilježi *er*, a oni *ar*. Bilježio sam ga: c . 7) slabo sam se služio rukopisom biblioteke kaptoleske. Ovaj mnogo odstupa od čitanja gore nabrojenih rukopisa, ali ta odstupanja ne da pomažu, nego obično odmažu jasnoći smisla. Pismo je rukopisu vrlo mlado, a jezik je mnogo dotjerivan na hrvatski primorski govor. Bilježio sam ga: d . Markovićevo dubrovačko izdanje 1826, bilježeno: m , i zagrebačko 1844, bilježeno z , takodjer sam pomno razgledavao. Od čitanja rukopisa a trudio sam se da odstupim samo, kada mi se čitanje drugoga kojega rukopisa činilo očevidno bolje. U prva dva pjevanja bilježio sam vjerno sve varijante rukopisa, da se vidi u čem se razilaze; dalje sam bilježio tek znatnije razlike, kod kojih se često skanjivah, bi li ih bilježio, ali svak put je nadvladalo mišljenje, da je bolje dobra odveć, nego premalo. Razlike čitanja u štampanih izdanjih bilježio sam obično samo onake, koje sam našao u oba dva izdanja.

11. **Sorkočević:** *pjevanje 14. i 15. Osmana*. Osim izdanja Markovičeva: Dubrovnik 1826. služio mi je jošte rukopis α_3 , u kojem su ta dva Sorkočevićeva pjevanja kašnje ušivena.

12. **Mažuranić:** *pjevanje 14. i 15. Osmana*. Preštampana su ova dva pjevanja sa svijem vjerno iz izdanja zagrebačkoga 1844.

II.

Ovdje sliede notice, koje o Gunduliću zabilježiše: 1) Stjepan Gradić, 2) Serafin Cerva. Cervine notice dobio sam a) dobrotom g. prof. Boglića prepisane iz rukopisa zadarskoga, b) dobrotom g. prof. kanonika Skurle prepisane iz rukopisa dubrovačkoga.

1. Junius Palmotta delegit Illyricas Camocnas, accensus gloria nobilis in civitate poëtae Joannis Gundulae Francisci filii, consobrini sui, cujus ingenium per ea tempora magno concivium exterorumque plausu in edendis elegantibus fabulis, et nobilitando Ragusino theatro versabatur, famaue iam inclytum erat edito illustri poëmate de Vladislavi Polonorum principis rebus in bello Turcico gestis.

(*Stjepan Gradić u predgovoru pred Kristijadom, štampanom u Rimu 1670*).

2. a.:

JOANNES GUNDULA alter.

Aequalis superiori⁽¹⁾, et gentili sui cognominis Joannes Gundula Francisci filius patritios inter viros floruit, poëta eximius, et poëtarum omnium, qui Illyricas Musas coluere, facile princeps. Summis certe laudibus pro ingenio, studiis, ac eruditione efferendus mihi esset vir, omni laude superior, nisi hominem rebus suis scriptisque satis superque laudatum, laudationis verba laud desiderare jure quidem optimo existimarem Itaque veras ejus laudes, quibus immortale nomen consecutus est, prosequar, lucubrationes nimirum ab eo editas commemorando.

II. In primis piaculares septem Davidis psalmos Illyrico carmine reddidit, et Venetis typis vulgare curavit. Quantum inde gloriae laudisque retulerit, testatur hoc distico ignotus poëta:

Rêgia dum patriis donas oracula Musis,

Te regem Illyrici carminis esse doces.

Idem opus Victor Besalio hoc epigrammate laudavit:

Quae David Habraco cecinit, Tu carmina plectro

Illyrico patriae, Gundula docte, refers;

Et mentes hominum ad coelos tellure relictâ

Erigis, atque pios crimina flere doces.

(¹) Joanni Gundulae Marini Filio, qui historiam Ragusinae civitatis ab ipsis conditae urbis initiis ad annum Ch. MCCCCLXXXIV litteris mandavit.

Quae tenebris oppressa micant maculisque referta
 Pectora, jam fiunt candidiora nive.
 Macte animo, vates divine, et caetera pande
 Scripta Palaestini regis in urbe tua,
 Ut lapsus videre polo David ipse, vel alter,
 Cui detur ad citharam cum face (!) posse loqui.
 Extat et Vincentii Slavazati in idem opus epigramma:
 Compositum variis finxit concentibus orbem
 Pythagoras dulces orbe ciere sonos,
 Qui modulos (!) elementa hilarant, animantiaque alto
 Obstupefacta queant exanimare sono;
 Gundula, tu coelum es, tu multo lumine fulgens
 Davidicum sacro concinis ore melos,
 Redditur unde sonus, tetras qui temperet aures,
 Mulceat hinc superos, leniat inde feras.
 Concentum hunc illi confer, precor, inspicere utrumque:
 Ille necat vivos, iste necata beat.

III. 2. — Filii prodigi ex evangelio historiam, seu parabolam Illyrico item carmine cecinit, vulgavitque Venetis typis anno superioris seculi XXII.do, quam „Lacrymas filii prodigi inscripsit. Saepius praelo subjectum fuit opus, et novissime anno hujus seculi III.tio Venetiis ex Bartholomaei Ochi officina prodiit. Author ipse illud Hieronymo Joannis Gundulae patruo suo nuncupavit. Tribus libris, seu, ut ipse nuncupat, planctibus constat, continetque rythmos CCXII. Quid valeant Illyricae Camoenae, cujus pietatis homo fuerit, quave eruditione et doctrina praeditus, insigne hoc opus et nunquam satis laudandum luculenter probat.

3. — Poëmatium de Deo inscriptum, in quo omnia penitioris theologiae dogmata atque praecepta brevi stylo et luculento comprehensa exponuntur, typis mandatum in lucem emisit.

4. — Poëma de Vladislai Polonorum principis rebus in bello Turcico gestis, quod opus Stephanus Gradus laudavit in vita Junii Palmottae his verbis: Junius Palmotta delegit Illyricas Camoenas, accensus gloria nobilis in civitate poëtae Jannis Gundulae Francisci filii, consobrini sui, cujus ingenium per ea tempora magno cum civium, exter-rumque plausu in edendis elegantibus fabulis, et nobilitando Ragusino theatro versabatur, famaque jam inclytum erat, edito illustri poëmate de Vladislavi Polonorum principis rebus in bello Turcico gestis.

5. — Typis etiam vulgandam curavit Ariadnem fabulam anno MDCXXXII

(Cerva u rukopisu zadarskom.)

2. b.:

JOANNES FRANCISCUS GUNDULA

Joannes Gundula Francisci filius patritios inter floruit poëta eximius. Summis certe laulibus pro ingenio, studiis, et eruditione effe-rendus mihi esset vir, omni laude superior, nisi hominem rebus suis

scriptisque satis superque laudatum, laudationis verba haud desiderare jure quidem optimo existimarem. Itaque veras ejus laudes, quibus immortale nomen consecutus est, prosequar. lucubrationes nimirum ab eo editas commemorando.

1. In primis piaculares septem Davidis psalmos Illyrico carmine reddidit, et Venetis typis vulgari curavit. Quantum inde gloriae laudisque retulerit testatur hoc dysthico ignotus poëta :

Regia dum patriis donas oracula Musis,
Te regem Illyrici carminis esse doces
Idem opus hoc epigrammate Victor Bessalius laudavit :
Quae David Haebraeo cecinit, tu carmina plectro
Illyrico patriae, Gundula docte, refers ;
Et mentes hominum ad coelos tellure relicta
Erigis, atque pios crimina flere doces.
Quae tenebris oppressa micant maculisque referta
Pectora, jam fiunt candidiora nive.
Macte animo, vates divire, et caetera pande
Scripta Palestini regis in urbe tua,
Ut lapsus videre polo David ipse, vel alter,
Cui datur ad citharam cum Jove posse loqui.

Extat et Vincentii Slavazatii in idem opus epigramma :

Compositum variis finxit concentibus orbem
Pythagoras dulces orbe ciere sonos,
Qui modulis elementa hilarant, animantiaque alto
Obstupefacta queunt exanimare sono ;
Gundula tu coelum es, tu multo lumine fulgens
Davidicum sacro concinis ore melos,
Redditur unde sonus, tetras qui temperat aures,
Mulceat hinc superos, leniat inde feras.
Concentum hunc illi confer, precor, inspice utrumque :
Ille neat vivos, iste necata beat.

2. Filii prodigi ex evangelio historiam, seu parabolam Illyrico carmine cecinit, vulgavitque Venetis typis an. 1622. Saepius praelo subjectum fuit opus, et novissime an. 1703 Venetiis ex Bartholomaei Occhi officina prodiit.

3. Poëmation de Deo inscriptum, in quo omnia penitioris theologiae dogmata atque praecepta brevi stylo et luculento comprehensa exponuntur, typis mandatum in lucem emisit.

4. Typis etiam vulgandam curavit Ariadnem Fabulam an. 1632.

5. Aliam praeterea fabulam raptum Proserpinae inscriptam praelo subjecit. Manu autem descriptas plures fabulas vulgavit, quarum haec sunt nomina : 6. Galatea. 7. Diana. 8. Armida. 9. Amoris sacrificium. 10. Ceres. 11. Cleopatra. 12. Adonis fabula. 13. Phyllis. 14. Dubravka, latine Sylvana pastoralis. 15. Item Scythiam Bonarelli illirice vertit. 16. Terquati insuper Tassi Godefridum illirico carmine cecinit. Multa praeterea varii argumenti carmina, quorum alia adhuc extant, alia periire, cum privatae bibliothecae, et omnia

civium musaea maximo illo, qui urbem evertit terremotu diruta fuissent et igne absumpta. 17. Prae caeteris porro ejus operibus summo opere ab eruditis laudatur poëma epicum ab eo editum, quod Osmanes inscribitur, ut alter Virgilius passim audiat. Illud edidit an. 1621. Lib. XX. continet, sed duo, nempe XIV. et XV. desiderantur publica autoritate (quod res Turcarum minus caute in iis arguerentur), ut ajunt, supressi. Libri igitur duodeviginti extant. Idem opus Stephanus Gradius laudavit in vita Junii Palmottae his verbis: „Junius Palmotta delegit illyricas Camoenas, accensus gloria nobilis in civitate poëtae Joannis Gundulae Francisci filii consobrini sui, cujus ingenium per ea tempora magno cum civium, exterorumque plausu in edendis elegantibus fabulis et nobilitando Ragusino theatro versabatur, famaue jam inclytum erat edito illustri poëmate de Vladislavi principis rebus in bello Turcico gestis. Quot porro lucubrationes extant ab eo editae, et laudum ejus numerum, si varietatem spectes, hominem nunquam profecto a colendis Musis carminibusque scribendis sejunctum fuisse necesse est ut fatearis, summispue efferas laudibus cum Apolline Musisque tam assidue conversantem. Vir tandem clarissimus immortalem consecutus famam decessit 1638, annos natus 50.

(Cerva u rukopisu dubrovačkom).

Vrijedno je znati, da Apendini i Volantić imahu pred sobom Cervu, u kojem notice o Gunduliću bijahu podpunije, nego što u rukopisu zadarskom, a ipak manje podpune, nego što su u rukopisu dubrovačkom, iz kojega ih ja dobih. Apendini (Versione libera. Ragusa 1827. memorie p. 1.) kaže: Scrafinò Cerva, . . nella sua *Bibliotheca degli scrittori Ragusei* . . . parlondoci di Gondola, nemmeno sa riportarne l'epoca della nascita e della morte. Sebastianò Dolci . . . facendoci sapere che Gian Francesco morì di 50 anni nel 1638 . . . U zadarskom Cervi doista nema zabilježeno, kada je Gundulić umro, ali u mojem prijepisu iz dubrovačkoga Cerve zabilježena je smrt Gundulićeva upravo kako Apendini kaže da je kod Dolća. — Na strani 21. kaže Apendini: „Il P. Cerva ci parla ancora d'un altro poemetto fatto da Gianfrancesco col sequente titolo: De Vladislavi Polonorum principis rebus in bello turcico gestis“. Upravo tako je u rukopisu zadarskom. Apendini dokazuje da je taj „poëma de Vladislavi gestis“ isto što i „Osman“; pa u mom prijepisu iz dubrovačkoga Cerve tako je stvar i uzeta. Volantić (kod Apendina ondje str. 38.) kori Cervu. što je pod brojem 5. stavio *Arijadnu štampanu 1632*, a nije tako, nego je štampana 1633. Dalje: što je pod br. 14. stavio „Phyllis“ a pod br. 16. zabilježio: „item Scyriam Bonarelli Illyrice vertit“, a zna se da su ta oba dva djela jedno: „Filli di Sciro del Conte Ubaldo Bonarelli“ U zadar-

skom Cervi jest doista Arijadna pod brojem 5., ali u mom prijepisu dubrovačkoga Cerve nije; „Phyllis“ i „Scyria Bonarelli“, tjih u zadarskom Cervi nema, a u mom prijepisu dubrovačkoga Cerve imaju i druge brojeve i druga imena.

Volantić koreći dalje Cervu što je za Gundulićeva Osmana zabilježio, da je spjevan 1621., veli: „Ne questo può dirsi errore de' copisti, mentre l'opera del P. Cerva esiste *autographa*, e leggesi scritto di *propria mano* quanto è stato qui fedelmente rapportato“.

Iz svega se vidi: zadarski prepisivalac prepisao je iz Cervina autografa vjerno (?) što je u njem našao o Gunduliću pod brojevi 1—5. Ako nije može biti sam autograf bio, ali ovaj prijepis svakako je mlagji od godine 1703, jerbo se u njem navodi izdanje „Suza sina razmetnoga“ štampano: „anno tertio huius seculi“. U Dubrovniku je pako (puštamo iz vida neznatne razlike) neko, valja da tek poslije Apendinovih primjetaba g. 1827, Cervin autograf znamenito ispravljao. Na kraju je dodao: „vir tandem — natus 50“. Pod brojem 4 izbrisao je: „poëma de Vladislai — gestis“ a ispravio je prema tomu pod brojem 17. dodavši: idem opus Stephanus Gradius — gestis“. Pod broj 4 stavio je „Arijadnu“, koju još Volantić čitaše pod brojem 5. Tako je i sve ostalo u autografu pomaknuo za jedan broj naprijed, čim je i „Phyllis“ došla pod broj 14, a Volantić je čitaše pod brojem 15, „Scyria“ je došla pod 15, a Volantić je čitaše pod 16. Tako je postao dubrovački prijepis Cervin, kako je ovdje štampan, u kojem je još učinjena pogriješka, što prepisivalac mjesto „Scyriam“ zapisa „Scythiam“.

Za što je pisar zadarskoga rukopisa iz autografa (?) samo 5 prvih brojeva prepisao? Može biti je nahvalice rukopisna djela Gundulićeva ostavio nesponienuta, i samo je tiskana htio pobilježiti. Gundulićev „Poëma de Vladislai gestis“ za cijelo da pisar nije vidio štampan, ali valja da je iz riječi Gradićevih: „edito illustri poëmate“ izvodio, da je Gradić i taj poema vidio štampan. (??). U našem dubrovačkom prijepisu stoji doista i za „Proserpinu“ ubilježeno, da ju je Gundulić dao tiskati, ali po što tiskanoj Proserpini nema nigdje traga, imamo dosta razloga sumnjati, da li je i u autografu Cervinu o njoj tako bilo rečeno.

III.

Akademija ima prijepis iz rukopisa, u kojem je hrvatski prijevod prvih dvaju pjevanja Tasova Jerusalema. O tom prijevodu bilo je govora u „Viencu 1873,“ gdje se pravom ostavilo ne riješeno, e da li su

ta dva pjevanja odlomak od Gundulićeva prijevoda čitava Tasova Jerusalema. Razmislivši stvar zrelo nijesam tih pjevanja primio, jerbo se ne mogoh nikako osvjedočiti, da su Gundulićeva. Apendini (vers. lib. memorie. p. 13.) kaže: „è cosa certa, che il Gondolo nel suo giovanile entusiasmo tradusse tutta la Gerusalemme liberata.“ pa tako za Apendinom danas govore, da je Gundulić u svojoj ranoj mladosti preveo Tasov Jerusalem, da je to prva radnja Gundulićeva. Ali čijem dokazuje Apendini da je doista tako? — Cerva izbrojivši sva ostala Gundulićeva djela osim Osmana, na poslijetku istom kaže; „Torquati insuper Tassi Gedefridum Illyrico carmine cecinit.“ Dakle Cerva već ne zna ništa o tome, da je Gundulić u ranoj mladosti onaj prijevod svršio. Lako se je domisliti, kako je u Cerve ona mnogo opreznija bilješka postala. Godine 1620 piše Gundulić ispred „pjesni pokornijeh,“ da ih šlje na svjetlos, „dokli s' nebeskom pomoći Jerusalem slobogjen, spjevan'je čestitiem imenom privedre krune kralja poljačkoga narešeno svemu našem slovinskomu narodu ukažem.“ Rieči ovoga predgovora Gundulićeva „Jerusalem slobogjen urešen imenom poljačkoga kralja“ tako su nejasne, da se po njima ne može sa svijem pouzdano ni to znati, je li pjesnik tijekom htio označiti prijevod Tasova Jerusalema, ili su te riječi parafraza naslovu kojega drugoga djela; nu uzimajući, da je pjesnik njimi doista razumijevao prijevod Tasova Jerusalema, iz onih riječi u tom slučaju opet pouzdano doznajemo, da pjesnik nije Tasa preveo u ranoj mladosti (pjesnik u tom predgovoru govori o 10 svojih drama i bezbrojnih drugih pjesni, koje se po Dubrovniku prikazivahu), a da li ga je oko to doba počeo prevoditi, ili se tek spremao tomu poslu, toga iz onih ne jasnih riječi opet nije moći razabrati. Ja držim, da se je tomu poslu istom spremao, pa ga je, zabavljen drugim čim, ostavio. Gundulićeva nam se doista mnoga djela izgubiše, za koja znamo da ih nekoč bijaše, ali da je među timi djeli bio i prijevod cijeloga Jerusalema, to mi se nikako ne da vjerovati. Ja si *Gundulićev* prijevod čitava Jerusalema pomišljam gotovo najznamenitijim djelom u cijeloj dubrovačkoj literaturi, pa kad znamo, da su oni odličnici hrvatski pomno pazili i čuvali što god je bilo ikoliko vrijedno, kako da bi pustili propasti onakovo djelo, ako ga je ikada bilo!! Misli se, da je Gundulićev prijevod nestao u potresu. Doista je već hora, da se jednom kanimo kriviti nesrećni potres rad svega. što ne umijemo odmah u prvi mah dokučiti, ter da mimo potresa tražimo uzroke koji su razložni! — Ne mogu

vjerovati, da je Gundulić iada preveo čitav Jerusalem; valja da je preveo samo nešto malo, pa se taj prijevod rad maline svoje lako i izgubio; ova dva pjevanja, što ih je akademija dobila, nijesu od Gundulića. Na rukopisu, iz kojega akademija dobi prijepis toga prijevoda nije zabilježeno, da je taj prijevod od Gundulića. Na čelu rukopisa je bilješka: „prepisano od mene Piera (Kinča?) iz Kotora na 12 osmoga mjeseca 1771. Ima u ta dva pjevanja „izobilja sličnijeh i istijeh izraza i izreka, kakovih ima u Gundulićevu Osmanu.“ Ovo je dokazao u predgovoru vrlo poštovani gospodin, temeljit poznavalac dubrovačkoga govora, koji je akademiji poslao prijepis onih dvaju pjevanja; a te fraze i izrazi iz Osmana vode nas k misli, da prijevod tih pjevanja polazi od nekoga, koji je prevodeći podražavao Gundulićevu pjesničkomu stilu. Misli se, da historija dubrovačke literature osim Gundulića ne zna ništa ni o kojem drugom prevodiocu Tasova Jerusalema, ali tomu nije tako: Ljubić (Ogledalo II. 415) piše: „Petrović Visko rodi se 1677 u Dubrovniku, umrie 1754. Od njega osim lat. ima i hrvatske „pjesni razlike,“ a kaže se, da je naški preveo *cieli Tasov Jeruzolim*.“ Onaj temeljiti g. poznavalac dubrovačkoga govora kaže u svom predgovoru k ona dva prevedena pjevanja, da „u tom prevodu ima strofa, koje se nikako Gunduliću ne pristojе.“

Ovijem svim skupa tvrdo se u meni rodi osvjedočenje, da ta dva prevedena pjevanja nijesu od Gundulića, pa za to ih nijesam primio u ovu knjigu.

IV.

Trebalo bi da ovdje rečem svoj sud o Gundulićevih djelih. Toga nijesam učinio poglavito s toga razloga, što bi o tom trebalo vrlo mnogo govoriti, a tomu u ovakom predgovoru nije pravo mjesto. Ali jednu mislim da sam dužan reći. Ja sam „o kompoziciji Gundulićeva Osmana“ progovorio u Radu jug. akad. knjizi 32. Po što sam, priredjujući tekst Osmana to djelo iznovice toliko puta najpozornije čitao, i pri tom se osvjedočio, da sam gdje što o Osmanu doista krivo sudio, valja da se ovdje ispravim. I to činim evo ovako.

1. U Gundulićevu Osmanu nema pjevanja 14 i 15, ili kako drugi misle 13 i 14. Historici polazeći od mišljenja, da je nekoč tih pjevanja bilo, izmučiše se nagadjajući, kud su i kako su izgинуla, ali nijedna konjektura nije stvari razjasnila. Pa ni nema

konjektura, koja će pogoditi, kud su ta dva pjevanja nestala, jer Gundulić u istinu tih pjevanja nije nigda ni spjevao. Imamo najpouzdanije svjedoke, koji nam to dokazuju. Rukopis α_1 . pisan je godine 1651—1653, dakle počeo se pisati *trinaest godina* poslije Gundulićeve smrti. Pisao je taj rukopis Nikola Ohmučević, i toliko se je zanimao za Gundulićevu epopeju, da se i putujući u Biskaju i Beč brinuo oko njena prepisivanja (vidi s traga I. 10. 2.). Ohmučević za cijelo te se starao, da čim pouzdanije dozna, šta se je s ona dva pjevanja dogodilo, i 13 godina poslije smrti Gundulićeve doznao je, kako na kraju pjevanja 12 kaže: „qui mancano due canti, cioè il canto 13 et il 14 che non si trouva d'haverli fatto l'autore. Rukopis α pisan je tek 1731, ali svak iz bilježaka u dnu našega teksta može vidjeti, da je prepisan iz rukopisa stara, kao što je α_1 . Pa i u rukopisu α ima na kraju pjevanja 13 bilješka: „Pjevanje četrnaesto i petnaesto *ostalo je u peru* prvotvoritelja alit' autora, komu ih smrt dospjet' ne dade, ni ova, što su, izčistit' i ponačinit'“. Pisar doista piše dalje: „Nu za boljé rieti od izgara rečena dva pjevanja bili su izdrti po zapoviedi naših samovladalaca, a za svrhu, koju oni znadu, hoteći da ih auctor izčisti i ponačini, ali mu to smrt ne dopusti. I za sve da ih ovdí nie, nahode se u općenomú blagoshraništu, gdje, *komu je dopušteno* (!); može ih vidjeti.“ Ja se ne mogu oteti mišljenju, da je pisar prvu rečenicu našao u matici, iz koje je Osmana prepisivao, a drugom je dodao već konjekturu svoga doba, kada se uzimalo da je Gundulić i ta dva pjevanja bio svršio. Volantić izučavao je rukopise Osmana 20 godina i mnogo se trudio, e da bi gdje god naišao na trag onijeh dvaju pjevanja; ostavši mu trud bez uspjeha, reče „se prima di dare orecchio alle ciarle popolari, avessi esaminata più addentro l'opera stessa, avrei in essa trovati fondamenti sufficientissimi a dispensarmi da una tal fatica: mentre dal suo esame evidentemente si rileva, che l'autore prevenuto dalla morte l'abbia lasciata imperfetta“ (Apend. ver. lib. mem. 34.). Iz ovijeh riječi vidjeti je jasno, da je i Volantiću sinula misao: Gundulić tih dvaju pjevanja nije nigda ni spjevao. Nu kako je i Volantić mislio, da je pjesnik svoju epopeju u prvom početku osnovao cijelu, ona mu se misao srušila, jer si nije mogao rastumačiti, kako bi pjesnik usred djela svoga dva pjevanja ostavio neizrađena. Za to je i Volantić pokušao, da bi našao uzrok, kako ona dva pjevanja mogoše izginuti. Volantić je došao do poznate konjektura: Gundulić je ona dva pjevanja prije svoje smrti sam spalio;

uzroci, koji su pjesnika, po mišljenju Volantićevu, tomu mogli sklonuti, tako su slabo smišljeni, da je Volantić što se tiče te konjektуре i sam pravom dodao: „torno a ripetere essere questa una semplice congettura, *come lo sono tutte le altre opinioni*.“ (ibid. 43). U najnovije vrijeme učinjena je o gubitku tih dvaju pjevanja još i ova konjektura: Gundulić je davao svojim prijateljima pjevanje po pjevanje da čitaju, kako je bio običaj u Dubrovniku, pak prijatelji mu nevratili ona dva pjevanja. (!)

Kad se ne može pronaći nikakovo tumačenje, koje bi učinilo vjerovatnim, kako su ona dva pjevanja, ako ih igda bijaše, nestala, ne preostaje druga, nego da vjerujemo rukopisu a_1 : „*non si trouva d'haverli fatto l'autore*“ i rukopisu a : „*pjevanje 14 i 15 ostalo je u peru autora*.“ Vjerujući tako, treba da tražimo uzrok, za što su usred Osmana ostala pjevanja neispunjena. To se može rastumačiti samo mojim mišljenjem: pjesnik je najprije u jednoj pjesmi (Vladislavijadi) opjevao pobjedu poljačku god. 1621, i opet je u drugoj pjesmi (Osmanu) opjevao kako sultana umoriše god. 1622; pred smrt svoju želio je pjesnik da te dvije pjesme sastavi u jednoj kao uzrok i posljedicu; on je iza prvoga pjevanja one druge pjesme prema novoj zamisli preragjivao i širio onu prvu, ali prije nego li je despicio da takim radom dogje do pjevanja 16, smrt ga zatekla, i tijekom su ostala ne samo nekoliko pjevanja ne ispjevana, nego su i pjevanja 16—20 ostala nepreragjena prema novoj pjesnikovoj namisli.

Prigovori, koji bi se dali iznijeti proti mojemu dokazivanju: a) da pjevanja 1 i 16—20 sačinjavaju podpuno djelo, kojemu se ni malo podpunost ne narušava, ako se izostave pjevanja 2—13, pače da se pjevanja 2—13 nikako ne daju u sklad svesti sa sadržajem pjevanja 16—20; b) da se u pjevanjih 2—13 nalaze takva fakta, koja se samo onda razumiju, ako uzmemo da su izvagjena iz nekoč samostalne pjesme o junaštvu Kraljevića Vladislava, koju je pjesmu pohvalio Stjepan Gradić; c) da se pjevanja 13 i 16 ne daju sastaviti, ako se 16—20 prije ne promijene — ja sam take prigovore sa svake strane razmislio, i proučivši sada iznovice tekst Gundulićeva Osmana, ne samo da ne nagjoh nijedan ¹⁾ argumenat moga dokazivanja raskliman, nego

¹⁾ Citujući u mojoj raspravi stihove Gundulićeve na pamet, ja sam IX. 69. doista mjesto „*vrćahu se*“ krivo napisao: „*vračahu se*“, ali glagolom *vrćahu se* još se jače potvrđuje ono, što ja izvoghjah iz glagola „*vračahu se*“.

mi se čini, da sam u podkrepu svoja mišljenja naišao na još jača nova argumenta. Dokazivanje svega toga ne može biti predmetom ovoga predgovora, pa tako to ostavljam drugoj prigodi.

2). Da nije sam Gundulić, nego neko drugi poslije njegove smrti „Osmana“ i „Vladislavijadu“ želio sastaviti u jednu epopeju, to sam se u Radu 32 trudio dokazati, ali u istinu nijesam dokazao.

3). Ova jedna pogreška moja bijaše uzrokom druge još mnogo veće, te sam bez prijetna razloga osuđivao neke partije u Osmanu, da nijesu od Gundulića. Još sam predpostavljajući drugoga kontaminatora, a ne Gundulića, odveć oštro i nepravedno osudio vriednost Gundulićeve epopeje. Ja dakako još i sada tvrdo držim, da se patriotizam, koji Osmana stavlja o bok velikih epopeja staroga i novoga svijeta, neda ni pošto u sklad svesti s iole razboritom kritikom. Osman je na svaki način djelo ne dovršeno; za to kritik rasudjujući Osmana, može jedino hvaliti plan, kako ga je pjesnik zasnovao, i šta bi iz toga osnutka bilo izašlo, da je sreća pjesniku dala, da svoje djelo dogotovi, „izčisti“ i „ponačini.“ Što je Gundulić onako bujnom romantikom zaodjenuo *historijska fakta i ljude svoga doba*, toga ne će moći odobriti poetska teorija ni njegova ni našega vijeka. Kraj svega toga ima u Osmanu odveć ljepota, a da bi se dao opravdati onaki sud o njem, na kaki me je zavelo krivo mišljenje, da je Osmana ko drugi a ne sam Gundulić sastavljao.

Toliko su moje misli o Gundulićevu Osmanu postale drugačije.

U Zagrebu, mjeseca siečnja 1878.

Armin Pavić.

POGRJEŠKE.

Arijadna: Stih 289: čas, čitaj: čas; 468: milo č. milo; 1027: gorjen'je, č. gorien'je (?); 1052: pod' č. pod; 1080: na trag, č. natrag; 1249: vaju č. vaju; 1364: svi, č. svit; 1444: te, č. ke; 1453: skončana č. skončana; 1493: neizmjerna, č. neizmierna; 1587: gorjen'je č. gorien'je (?); 1606: glas č. glas?; 1680: već mnčeće, č. već mučeće. **U dnu teksta Arijadne.** Str. 14: 326, č. 323; str. 28: hod' hodi; hodi — hod, č. hodi — hod'; hod' — hodi; str. 33: 910. tvom —, č. 910. tvom — 981. vlasti] *istrig. u izd. 1633.*; str. 36: 981. *vlasti, istrgnuto u izd. 1633,* to izbriši; str. 52: čeviek, č. čovjek; str. 56. kraljestva — kraljevstva, č. kraljevstva — kraljestva; str. 59: hraljevskieh — kraljevskieh, č. kraljevskieh — kraljeskieh. **Proserpina.** 64: nase, č. na se; 65: sjedi č. sjedi; 133: bješe, č. bješe; 135: Apolo, č. Apola; 440: češ, č. čes; 551: drugdie, č. drugdje; 568: svietlije, č. svjetlije; 643: svuda č. svuda,, 655: smierno, č. smjerno; 792: nemoj', č. nemoj; 1039: kada, č. kuda; 1067: moc, č. moć; 1133: zenidba, č. ženidba; 1145: unapried, č. u napried; 1238: zgori č. zgori; 1491: cvietnieh, č. cvjetnieh (?). **U dnu Proserpine.** Str. 80: ter, č. 495 ter; str. 82: svietlije č. svjetlije. **Dubravka.** 104: nsš, č. naš; 213: sletljelu, č. sletjelu; 410: oš, č. još; 678: toradi, č. to radi; 850: sniežano č. sn'ježano; 885: srca, č. srce; 1253: smjenje č. smjenje(?); 1658: goranim č. goranin. **Dijana.** 39: ko li, č. koli; str. 192 u dnu: izd. 6, č. izd. b. **Pjesni pokorne.** II. 27: ne, č. i ne; V. 86: z visine č. iz visine; VII. 65: pače svih jad i tuga, č. pače svih, jad i tuga. **Suze sina razmetnoga.** I. 389: mu, č. nu; II. 26. 28: zvjerenje, zvjerena'ja č. zvieren'je zvierenja; (strana 231 u dnu: jetešcu č. djetešcu;) III. 59: ponicuć, č. ponićuć; 203: najl'ješi, č. najl'jepši. **Ljubovnik sramežljiv.** 266: mučec, č. mučeći. Strana 263 u dnu: Vlajk, č. Vlajki. **Ferdinandu II.** 32: i, č. ti; 67: požušnu, č. posušnu; tako u dnu: po žušnu č. posušnu: 216: kraljicu, č. i kraljicu; 229: kojoj č. koja. **Osman.** II. 284: zalom, č. rałom; 236: bjehu, bjehu; 516: bilzu č. blizu; III. 60: Bugarkinje, č. bugarkinje; 108: kažimiri, č. kazimiri; (str. 316 u dnu: 190, č. 191.) 319: kabnieh, č. kobnieh; 349: dogdanski, č. bogdanski; IV. 168: vazetje, č. vazetja; 273: harbom, č. hrbom (?); (str. 334 u dnu: smjentvo, č. smjenstvo); V. 39: saže, č. zaže; (tako u dnu izbriši: saže — zaže); VI. 23: t'mini, č. tmini. VII. 228: satiris'o, č. sataris'o. VIII. 467: uteće, č. uteče; 519: nislī č. misli. 742 i 744: cknjenje, htjenje č. cknjenje, htjenje (?); K. 63. 64. tiskani su dva krat; str. 419 u dnu: 144 č. 143; 193: Kosova, č. Kosovu; str. 429 u dnu: 530 č. 528; XII. 284: sn'nježane, č. sn'ježane; 319: odkli, č. dokli; XII. 40: nije, č. nje; 559: i u, č. u; strana 477 u dnu: rogbine, č. rogbine; XVI. 243. 244. cto, šar, č. što, car; XVII. 77. do, č. od; 122: uspogja, č. uspogadja: 165: razloga, č. razlogu; XVIII. 333: irekši, č. izrekši; 352: priki u, č. prikinu; str. 552 u dnu: 744 č. 774. **Sorkočević.** XIV. 155: nepristojno, č. nepristajno; 219: po, č. i po; XV. 609: Koervskoga, č. Korevskoga. **Mazuranić.** XIV. 302: ba, č. da; 374: snehitja, č. snebitja; 388: naman, č. neman; 459: to 'e liepše, č. što 'e liepše; 601: čiem, č. čiem; XV. 29: re, č. se; 33: Osman, č. Osman.

Krnje infinitive, kao: činit, i imperative, kao: hod, bilježio sam apostrofom: činit', hod', tako sam još bilježio i konjunkcije: neg', il'; negaciju sam od glagola, gdje treba, rastavljao; pisao sam rastavljeno: od kad, od sad, od kuda, u jedno, od izgara, jak no, a opet sam pisao skupa: ijedna, usred, — želim što su u prvih archi dosta često izostali apostrofi, a skupa je tiskano, što sam želio da bude rastavljeno i uzvratno. Trudio sam se, da iz originala vjerno transkribiram *lie* kada vriedi kratko *lē* bilježeći: l'j, tako i *nīe* kada vriedi kratko *nē*, ili je mjesto staroga *nīje*, bilježeći: n'j. Razmotrivši pomnije najbolje rukopise trebalo bi, da je u Arijadni, Proserpini i Dubravci svaki put tiskano: l'jeta, l'jetnje, l'jepota (u svih padežih), l'jepši, najl'jepši (u svih rodovih i padežih), glagol: l'jevati (u svih oblicih), bol'jezni, ul'jezi; n'jeka, n'jedri, činjen'je, znan'je, vladan'je; i: Jel'jenka (ili je pravije: Jelijenka?).

S A D R Ź A J.

	Strana
Arijadna	1
Proserpina	63
Dubravka	123
Dijana	181
Armida	185
Pjesni pokorne	191
Od veličanstva božieh	209
Suze sina razmetnoga	215
Ljubovnik sramežljiv	253
U smrt Marije Kalandrice	283
Ferdinandu II knezu toskanskomu	275
Osman	283
Petar Sorkočević pjevanje 14 i 15 Osmana	575
Ivan Mažuranić " " " " "	595

ARIJADNA

TRAGEDIJA.

U izdanju 1633: Arijadna gosp. Gjiva Frana Gundulića vlastelina dubrovačkoga. U Jakinu po Marku Salvionu 1633; rkp. a: Arijadna. Spjevana po gosparu Gjivu Frana Gundule vlastelinu dubrovačkomu. Bi ovo polužalostivo prikazanje pritješteno u Jakinu god. gosp. 1632; rkp. b: Arijadna gospodina Gjiva Frana Gundulića vlastelina dubrovačkoga; rkp. c: Arijadna tragedija po Gjivu Frana Gundulića, tkoji da na svjetlo svoja pisma l. g. 1620.

MNOGO SVIETLOMU GOSPODINU MARINKU FRANA TUDIŠEVIĆA VLASTELINU DUBROVAČKOMU
GJIVO FRANA GUNDULIĆA. P. I. P.

Megju mnoziem prijateljima, koji mene svjetuju i ljubežljivo sile, da Arijadnu moju na sviet budem prikazati, V. gosp. navlaštito je, komu želji ja u to pogodit' želim: ne samo er toliko srčana prijatelja požudu u mjesto od zapoviedi držim; ma nu er ista Arijadna nikoga nie držanija poslušati, nego li V. G., od koga i od vaše družine, s veliciem slavami bi jur prikazana u našem Dubrovniku. Tiem istino mogu rieti, da od mene bi začeta, a od vas i urešena i proslavljena. K vami dake Arijadnu ja pošiljem, i vele s draga je srca vami u dar poklanjam, neka kako od stvari osobite i vlastite činite od nje, što hoćete. Ako uzbude pohvaljena, biće čas vaša; toli inako, vi ćete vriedni bit' obraniti ju, kako prem gospodičiću se takomu pristoji, čieme pod Vašega G. krilo na svjetlos od svieta izhodi. Stojte zdravo.

Iz Dubrovnika na IIII setembra 1632.

PRIPOVIES.

Budući se uharačila država i grad od Atene slat' svako l'jeto n'ekoliko mladića, koji se na sreću vagjahu, kralju od Kandije, koja se u ono doba Kreta zvaše, neka budu vrženi u zahodnu i zame-tenu gragju od Laberinta za jestojSKU vrloj i strašivoj nakazni, koja bješe do pasa čovjek, a u ostalomu svemu kipu četveronožni vuo i zvaše se Minotavro, Tezeo kralj, hrabren mladić i glasovit junak, izvagjen i on na smrtni red mržećega ugovora, mučno trpeći u slobodnu srcu nepravedno bezakonje, odluči, ili viteški poginuti, ili od teškoga harača rodni grad sloboditi. I tako s družbom od izabranieh mladića pribrodi na Kandiju, gdje s pomoćim i po nauku Arijadne kćere kraljeve, koju on bješe obeć'o za vjericu uzeti, uljeze i izide živ i zdrav iz zametenoga Laberinta, budući pridobio i pogubio strašivoga Minotavra. Tako slavan dobitnik sebe hrabreno obranivši, i slobodivši plemenito rodni grad od teškoga harača, s družbom veseo i čestit diže se put Atene s' Arijadnom vjericom svojom, ku bez uprosa oca i matere nje on vogjaše. Ali u putu na otoku od Nesa, budući se s kraljevskom kćeri hrabreni vojevoda izkrc'o, za na kraju prinoćiti, svjetovan od svojieh svjetnika, pače usiljen i pridobit od njih razloga, ostavi speći na rečenomu otoku zatravljenu mladicu, koja budući se probudila i našla privarena i izdana, plaćući i zovući zaludu po-bjeguća ljubovnika, veće mrtva nego živa, bez ufan'ja svakoga uzdišući izdisaše. Tada Ljubav po odluci svega vieća od višnjieh bogova i po naredbi Venere majke svoje ostavljenju ljubovnicu nevidjena vidjeno pomože; er u to isto doba iznenadke zagnan od sile vjetara bog Bako, dobitnik od istočnieh Indija, hrabrenom družbom budući dojedrio; ne dobro na isti otok stupaj postavi, a ucviljenu mladicu ugleda, koja neumrloga mladića zamjerivši, u brzo oba po milosti i oblasti od blage i moguće Ljubavi, od stravljenieh ljubovnika čestiti vjericici nagjoše se. Tako Arijadna srećna u nesrećah, ostavljena od svieta, pomožena od neba, umrloga čovjeka na neumrlom bogu promieni.

vrst. 19.: razloga] izd. 1633: ralog; vrst. 21.: plaćući i zovući] to sam uzeo iz zagreb. izd., ono od 1633: plaćući zovući.

Imena koja ulaze u tragediju.

Apolo.
Venere.
Ljubav.
Tezeo.
Arijadna,
Svjetnik.
Skup ribara.
Skup bojnika Tezeovieh.
Pelinko } ribari.
Biserko }
Poklisar splavi.
Koraljka gostionica.
Glasnik prvi.
Glasnik drugi.
Bako.
Skup bojnika Bakovieh.
Jove.

APOLLO:

Od nebeske slatke lire
 vječna straža bog sunčani,
 ki po višnjoj liepoj strani
 zlatna kola zrak prostire,
 od znanieh kralj djevica, 5
 ke stanuju vrh Parnasa,
 eto na svit sad ukaza
 slavnu svjetlos vedra lica.
 Ne jer opet ljuta zmija 10
 ijedom, ki se u njoj čuje,
 nebo smuća, zemlju truje,
 rieke suši, ljudi ubija;
 ne, jer opet svjetlos draga
 od pogleda umrloga 15
 željnu misao srca moga
 k sebi zove i primaga:
 neg li samo, o gospoje,
 dodjoh sunce ja s nebesa
 sred vašega svietla uresa 20
 za uživat zrake moje.
 Čujte, blage u ljubavi,
 milieh pjesni sklad uljudni,
 vašieh oči zrak razbludni
 od kojieh je uzrok pravi.
 Čujte, izdana ljubovnica 25
 u pustome sama kraju
 kako uzdiše, jaoh u vaju
 peruć suzam liepa lica.
 Može bit' vam da se zgodi 30
 sred sadanjieh vidjet' sprava
 davnju krepos starih slava
 u spjevanju novom odi.

*u izd. 1633 i rkp. c. nestao je cijeli prolog. 1. slatke] nema a; primih iz
 zagr. i iz b. c. 3. višnjoj] b: višnoj. 32. u] a: i: ispravljeno po zagr. i ruk. b.*

ČINJEN'JE PRVO.

VENERE I LJUBAV.

VENERE:

Ah, po prav je srečno čudo,
da te sad sam ja zastala
vrh pomorskih ovieh žala, 35
sinko, slatka ma razbludo!

LJUBAV:

Što želiš, majko ma, što žudiš božice,
sve pita' bes srama u moje desnice!
Jeda liepos tvoga uresa
hoće, da luk napnem odi 40
suproć bogu komu godi
od mora, ali od nebesa?

Da koji, hoć' li ti, umrli na svieti
s' tve rajske lieposti uzbude gorjeti?

LJUBAV.

Ma besjeda sad ne pita, 45
da itko uzdiše s' mene u sebi,
ni od bogova višnjieh s' nebi,
ni od umrlieh ljudi od svita.

Čuj, što hoću, čuj, što želim,
o djetešce liepo moje, 50
čuj me, za što volja ovo je
boga Jova, što ti velim.

Ter plam vječni tvojih striela
i luk zlatni veće spravi,
o jedina ma ljubavi, 55
na visoka slavna djela.

rkp. c: at prvi scena prva. 33. po prav] *rkp. c:* po pravdi. 34. zastala]
rkp. c: sastala 43. koji hoć' li ti] *rkp. c:* hoće li ti; svieti] *rkp. c:* sviti. 44.
rajske] *rkp. c:* razlike; gorjeti] *rkp. c:* koriti. 46. itko] *rkp. c:* tko. 50. dje-
tešce] *izd. 1633 i rkp. b:* djetece. 53. tvojih] *b:* tvojieh.

LJUBAV :

Zapovied se svaka ina
tva suviše, majko, gleda,
gdi razbludom zapovieda
slatka molba tva jedina.

60

Eto sam pripravan na tvu rieč, na tvoj glas
podložit' ovi dan luk, strile i svu vlas.

VENERE :

Ne će liepi bog Apolo,
koji nosi dan po sviti,
sred valova zatvoriti
zlatnu zraku, vječno kolo,
sinko, draga ma ljubavi,
a na otočne ove žale,
pun vojevoda slave i hvale
ustaviće svoje plavi.

65

70

Oni slavni vojevoda,
ki je stupaj izvadio
iz strahoće od zahoda,
u kom ne sja viek dan bio,
u viteštvu u hrabrenu
ostavivši vrhu trave
zlu nakazan poraženu
bez života i bez glave.

75

LJUBAV :

Ka uredba, ka požuda,
ko li od slave novo ufan'je
opet na svoje rodno stan'je
Tezea vodi sad ovuda?

80

VENERE :

On pun slave neizrečene
veseo u sva mlada ljeta
želi, neka vidi opeta
grad uzmnožni od Atene.

85

Tim od mora sada brodi

57. ina] *rkp. c:* ima : † 58. tva] *rkp. b. c:* tu. 62. dan] *rkp. c:* dar ; strile]
rkp. b. c: striele. 75. viteštvu] *rkp. c:* vitešku. 80. ufan'je] *rkp. c:* ufanje. 81.
stan'je] *rkp. c:* stanje. 87. tim] *rkp. c:* tiem.

valovite sinje vode
s mnoziem plavim, pun slobode,
kieh u svoju družbu vodi. 90

Od Krete ga kralja slidi
liepa kćerca pobjeguća,
ka u ognju sva goruća
za njim vene, čezne, blidi,
što ga učini, (ah milosti 95
od ljuvena srca mila!)
od mučnoga sasma dila
dobitnikom slaviem dosti.

LJUBAV:

Ja sve to dobro znam; er sve, što reče ti,
učinil ja jesam, djelo je me vlasti. 100

VENERE:

Da čuj, sinko, ter se gani,
kažuć milos dragu u licu,
kraljevsku će djevojčicu
on ostavit' u ovoj strani.

Bez ufan'ja, bez veselja 105
u oholoj će u pameti
moguća se toli rieti
od umrle slave želja?

Koje uzdahe, jaoh, i koje
tužbe i cvile čuti ima 110
povjetarce s nebesima,
ka povrh nas ovdi stoje.

Ah, kako će, jaoh, doskora
u žalosti jadoviti
gorkiem plačom svi zamniti 115
bližnji otoci, bližnja mora!

LJUBAV:

Bez uzroka ne će viku
bit' cviljen'je toj čemerno,
ako u varku pasti priku
pravedno će srce i verno. 120

88. valovite vode] *rkp. c:* valovito more. 94. blidi] *c:* i blidi. 95. što ga]
rkp. c: s toga. 103. „kraljevsku -- 142. trude“ ispalo je u *izd. 1633* i *rkp.*
c. 112. ka] *a:* ki; ispravljeno po *zagr.* 115. svi zamniti] *rkp. a:* zamniti.

VENERE:

Ali kaž' mi, slatko ufan'je,
ma ljuvezni, sinko mili,
da pustićeš ti, da cvili
rajska liepos, di je tve stanje?

Ti ćeš pustit', da pogine 125
s himbenieh hudieh sprava,
jaoh, mladica tač gizdava
i tač verna nad sve ine?

Ter će ostat' na otoku
u pržinah žala ovoga 130
zatvorena liepos mnoga
u čemeru u žestoku?

Ah, mlagjahna djevojčica
ostat' li će uzdisaje,
za sve tvoga carstva da je 135
svim priklona službenica?

LJUBAV:

Ah, ne reci toj se ikada,
ah ne budi viek istina,
da u kraljevstvu, kojim vlada
moja svietla vlas jedina, 140
verna sluga naći bude
za svu platu gorke trude.

Srce mu ću tvrgje i jače
ja svezati uzam novim
ranit' ga ću većma pače 145
svemogućim strilam ovim:
a neka se pak po sili,
ako uzmože, od nje odili.

VENERE:

Neka Tezeo od sve pogje
pogrgjene vjerenice, 150
ištom da vlas tve desnice
njoj na pomoć blaga dogje.

139. kraljevstvu] *a. b.*: kraljevstva, *zagr.*: kraljestvu. 144. uzam] *c.*: uzlim.
146. svemogućim strilam] *b.*: svemogućiem strielam. 150 pogrgjene] *c.*: po-
kranjene.

LJUBAV :

Od goruća plama u sebi
i od mogućieh ovieh strila
čini, što hoć', majko mila, 155
ko je ugodno većma tebi.

LJUBAV :

Prie neg sunce u pučinu
zautra zrake sve podune,
ter od svita strane pune
razlikosti s noći zginu; 160
u mjestu će vetri ova
po smućenoj zagnat' vodi
Tebanina, ki se rodi
od Semele i od Jova.

Tako je, sinko, vječno vieće 165
vrh nebesa odlučilo,
i Atlantov sin je dilo
izvršiti poš'o veće;
otiš'o je Merkurio
kralju, koji vjetrim vlada, 170
da bi od volje višnjieh sada
glas mu stavan naviestio.

Ti, kom stupaj on postavi,
po tom na žao ovi stane,
čin', cić liepe Arijane 175
da se užeše vas ljubavi,
ter od take čini moći
tvoje u njemu vruće plame,
da ufa, da mu od nje same
mir i pokoj može doći. 180

Ni od takoga ljubovnika
slatku želju, plam čestiti
bude liepa pogrditi,
ali ostavit' do vik vika.

Pače učini da sve ine 185
i radosti i ljubavi

158. podune | *izd.* 1633. *a.* *b.*: podunne, *c.*: podpune. 159. strane | *c.*: zrake.
160. razlikosti | *c.*: s razlikosti: zginu | *c.*: sinu. 162. smućenoj | tako *c.* *a.*
zagr.; *izd.* 1633: smulhienoj (= smuljenoj?) 174 žao | *b.*: ž'o. 175 cić | *c.*:
svieh. 176. vas | *c.*: u.

veće u zabit ona stavi
cieć požude te jedine

LJUBAV:

Smiri se misao tva, majko ma ljuvena,
gorjeće oba dva s' jednoga plamena; 190

Ljubav sam ja mila, kletvom ti obitam
vrh luka i strila, ku činim voljno sam.

VENERE:

Po načinu liepu ovakom
kolici će, o Ljubavi,
po dobitnoj vriednoj slavi 195
nebo uresit novom zrakom?

Jur u poljeh punieh gizde,
sred kieh sunce kram svoj ima,
vigju megju svjetlostima
zlatan vienac činit zvizde. 200

Ali koja buka ovo
od trubalja i od glasa
povjetarcem sad se ukaza?
što bit' može? što je novo?

LJUBAV:

Ah, nut' plavi koliko je! 205
Puna ih je strana svaka,
svrni liepe oči tvoje,
ter pogleda' ter vigj paka,

ne bi rekla za istinu,
majko, dobro moje milo, 210
da se more u planinu
punu dubja obratilo?

VENERE:

Ah, ja svaki stieg ponosni
dobro poznam isred vode;
nuti grčke vojevode, 215

ono je Tezeo nemilosni!

O kolike prihrabrene

189. misao] c: mis'o. 191. kletvom] c: kletvu. 196. novom] c: noviem.
198. kram svoj] c: svoj plam. 199. vigju] c: oganj. 203. povjetarcem] c:
pod vjetarcem; *izd.* 1633. i a. b: po vjetarcem; ispravih sa *zagr.* 207. liepe
oči] c: oči liepe. 210 c: majke moje dobro milo. 214. isred] b. c: i sred.

čete; svaka na po na se,
š njim s' visocieh drieva slaze
pod oružjem narešene! 220

LJUBAV:

Gleda' ohola čela s gara,
ka gizdava perja rese,
gledaj, štiti gdje svietle se,
čim zrak sunčan u nje udara.

VENERE:

Na zemlju eto sad postavi 225
veće stupaj svoj iz voda
plemeniti vojevoda.
vidiš li ga, o Ljubavi?

LJUBAV:

Megju mnoštvom, ko bez broja 230
oko njega je od svudije,
još ga ne znam naći; di je,
ukaž' mi ga, majko moja!

LJUBAV:

Gledaj, on je mladac oni,
ki se put nas uputiva,
i u vezenu zlatu siva 235
po odjeći po sviomi.

Vjerenicu liepu nuti,
kako uzdrži rukom svojom,
ah, s' tihoćom liepom kojom
gizdav stupaj milo puti! 240

Nut', razbludno zamišljena
ko se kaže sva u sebi,
ko vedrina svietla od nebi
lica resi nje ljuveña!

LJUBAV:

Gnjiv i milos veće od sada, 245
jaoh, od hude česti svoje
na srdačce slazi moje,
ter me gorka žalos jada.

219. visocieh | *e*: visokieh 222. perja *e*: pera. 230. od svudije] *e*: odasvud
je, *b*: osudije. 231: di je] *e*: gdje je. 237. liepu | *e*: liepo 247. srdačce slazi]
e: srdašće stati.

VENERE:

Da ti nastoj, ma Ljubavi,
 blaženu ju učiniti, 250
 ja ću se u to zabaviti
 u moru, ali u dubravi.

LJUBAV:

A ja, ovako liepo dilo
 da po meni svrhu primi,
 nevidjen ću megju njimi 255
 stanovati rado i milo.

TEZEO, ARIJADNA, SVJETNIK I SKUP BOJNIKA TEZEOVIEH.

SKUP:

Ako u kraj rieke Izmena
 plemeniti glas prostira
 slatkoskladna grčka lira,
 neka budu pohvaljena 260
 Erkulova slavna dila,

zgoditi se vieku ne će,
 da će mučat grad Atene
 slavne dobiti i hrabrene,
 s kieh sad svietao i pun sreće 265
 kralj je dobri, ki ju vlada.

Pjevati će kufi bili,
 pjevati će vile od mora
 i one, koje posred gora
 vode o zori tančac mili 270
 pri kladencu u dubravi,

ter će rieti, ko porazi
 nedobitan zlu nakazan,
 i ko po njem bi ukazan
 put, po kom se smiono izlazi 275
 iz zahoda smetenoga.

TEZEO:

Vitezi hrabreni, o družbo od truda,
 i od časti, ka meni u pomoć bi svuda,

250. ju] c: me. 252. ali] c: aliti. iza 256. c: scena druga; a: skazanje drugo. 264. hrabrene] b: krabrene. 265. svietao] c: nema te riječi. 270 o] b: u. 277. od] c: u.

skoro će svanut' dan, kad ćete doći vi
na željni rodni stan, ponosni u slavi, 280
gdi svaki čestit prem zagrlit' vrat ima
ljubovcam draziem, sinovim milima.
Ku rados izbranu, ku ćemo čuti slas,
oružje na stranu kad stavi svaki nas,
kad budem s' vami ja pokojan viditi 285
od rodnih oganja dim k nebu hoditi!

SKUP:

Slatko je djecu svu, i slatko i milo
ljubovcu gizdavu primiti u krilo;
ali manja čaš ne bude
ljudem, koji slavu ljube, 290
za čas liepu kad pogube
podnosit' se vide i trude.
Gdi nebesa najgnjivnija,
gdi sveg mora smućena su,
gdi u ledu i u mrazu 295
val se s' valom sveg razbija,
slidićemo volju tvoju.

TEZEO:

Dosta smo podnili pogube i smeće,
vrieme je, dom mili da vidi svak veće;
da rados svak svoju uživa s' ljubavi 300
u miru, u goju, u igrah, u slavi.

SVI:

umrla kripas, dim bez snage ostaje,
ako joj za trudim pokoj se ne daje.
Dobiti grde sve i srca gnjive se,
ako vienci od slave čela im ne rese. 305

TEZEO:

Na luku pogjte vi, i pomnja budi vam
od vojske, od plavi; ja ću ovd i ostat sam,

279. kad] c: kada. 280. rodni — ponosni] c: rod — podnosni. 283. čuti]
c: čut'. 284. nas] c: od nas. 292. podnosit se vide] c: podnosite vile. 293. od
ovoga stiha do 326 vitezovi, istrgnuto u *izd. 1633.* 301. u miru u goju] c:
i u miru i u goju. 302. kripas] c: krepas. 304. grde] c: grade.

jer dočim sred mraka tmastu sjen studenu
od zlatnieh od zraka strieljan'ja izdenu,
draziem ću pokojom sred liepe zeleni 310
s' gizdavom vil mojom nasladit' sve me dni.

SKUP:

Ah, blaženi i čestiti
da bi svi sni vaši bili,
ah, da s' zorom danak bili
oba bude probuditi, 315
samirenieh u pokoju.
Što s' cknjen'jem od hoda ustavljamo odluku,
kom svietli vojevoda šlje naš švieh na luku?

Hod'mo, neka on njegovu
svrhu poda slatkoj želji, 320
hod'mo veće prijatelji,
hod'mo veće, vitezovi.

TEZEO, ARIJADNA I SVJETNIK.

TEZEO:

Jaoh, ki od straha biljeg meni
kaže liepo lice tvoje,
o životu moj ljubljani, 325
o srdačce slatko moje!

Ah, razvedri, dušo, veće
zrak liposti pripadene,
skoro oči tve vidjeće
svietle mire slavne Atene. 330

Tu ćeš, ljubi liepa moja,
ti kraljica u svjetlilu
gospodovat' sred pokoja
vodeć slatko mlados milu.

ARIJADNA:

Ah! dopusti, čim rogjenu 335
zemlju ostavljam, braće, sada,
daj uzdahom jednim mlada
da počastim uspomenu.

309. strieljan'ja] c: strieljanja. 314. s' zorom] b: zorom. 318. kom] c:
s kom. 319. njegovu] b: njegovoj. 323. straha] c: zraka, b: straka. 325.
životu] izd. 1633: život; ljubljani] c: ljubjeni. 326. srdačce] c: srdašce. 328.
liposti] c: a: lieposti. 333. sred] c: u.

Za istinu svies ma sudi
 poznam dobro, ma ljuvezni, 340
 da su gorke tve boljezni
 moje muke, moji trudi,
 ali od prsi majke mile
 djevojčica odkinuta,
 uzdržati veće puta 345
 svaki uzdah ne imam sile.

TEZEO :

Svim je dobit plemenita
 od nakazni pogubljene,
 od zahoda svim skrovita
 slatke i drage uspomene: 350
 nu veselo lice tvoje
 ako oči me ne paze,
 sve dobiti slavne moje,
 sve me slasti gorke izlaze.

ARIJADNA :

Uzdisati sili mene, 355
 slatki braće, želja mnoga
 od izdana čačka moga
 i od majke privarene.
 Jaoh, nu boles veće ustavi,
 dragi pogled, dušo, smiri, 360
 plemenitoj u toj viri
 razgovor je meni pravi.

TEZEO :

Ah, ne može bez žalosti
 mjesta ostavit' sva rojena,
 ko sred prsi bez milosti 365
 srca neima od kamena;
 ali veće mlados tvoju
 smiri, liepa djevojčice;
 ter s' ljubavi u pokoju
 tve razvedri rajsko lice. 370
 Slatku i dragu svjetlos vrati
 sunčaniem tviem očima,

339. sudi] c: žudi. 340. poznam dobro] c: dobropoznam. 346. ne imam] c: ne ima, a. b: neiman. 348. pogubljene] c: pogubjene. 365. ko] c: po.

s' mnogom srećom kraljevati
narodim ćeš čestitima.

Kraljica ćeš svetla biti, 375
biće slavno svud tve ime,
pram ćeš zlatom naresiti
i kamen'jem pridrazime.

Djevojčice grčke izbrane, 380
kieh liposti suncem lete
dvorkinjice verne i znane
umiljeno služiće te.

Nu pri nego i jedna druga
na trenutje tvoje zgledno
ja ću letjet verna sluga 385
i ljubovnik tvoj u jedno.

Služit' te ću, moj životu,
dvorit' te ću ma ljubavi,
ah jaoh, istom da ljepotu
miru gledam, ka me travi. 390

Ah, razvedri lice blago,
tvoj drag ures razveseli,
o sunačce moje drago,
kim mi siva danak bieli.

Tuđ, ki dragu rados diše 395
tvom pogledu slatkom sada,
me srdačce, jaoh, suviše
tužno mori, smrtno jada.

ARIJADNA :

Tako slatko k' srcu shodi
tva besjeda sad medena, 400
jur da svaka uspomena
rodnoga me mjestu ohodi.

S' bogom! majko moja mila;
s' bogom! ćačko moj izdani,

378. kamen'jem] c: kamenjem. 379. izbrane] c: izabrane. 380. liposti] c: lieposti. 381. verne] c: vierne. 383. pri] c: prie; i jedna] c: jedna i. 384. trenutje] c: trenuće. 385. verna] c: vjerni. 387. služit' te ću] c: služieu te. 388. dvorit' te ću] c: dvoriću te. 390. travi] c: stravi. 393. sunačce] c: sunašce. 394. kim mi siva] c: s kiem mi sieva. 399. k' srcu] c: srcu. 402. ohodi] c: odhodi.

i ti s bogom! zemljo, ostani, 405
u koj sam se porodila.

TEZEO :

Ah, kralj koji u svjetlosti,
ki li vitez svim hrabri
paše s' većom čestitosti
sad od mene mač zlaćeni? 410

Eto mi je dopušteno,
eto pogled moj uživa
sunačce ono razvedreno,
ke moj život prosvjetliva ;
nu jur sunce pri pućini 415
svitla u more kola krije,
navideći, da jedini
sunca moga zrak svjetli je.

Eto veće dan utječe,
čiem noć prvi mrak prostira, 420
ovo je doba, na daleče
kad od sebe svak trud tira.

U ovo vrijeme od pokoja
ne bismo li i mi odi
poćinuli, liepa moja, 425
gdje se pravi mir nahodi?

Bolje nam je noćit' veće
u divjemu mjestu ovomu,
u ubogu stanu, komu
vlažni ševlar krov poplieće, 430
neg na more poć' opeta
na mu zlatnu plav veliku,
gdi i malahan vjetric viku
s krajeme vale svagja i smeta.

ARIJADNA :

Drag i ugodan stan će biti, 435
braće, s' tobom vazda meni

405. c: a ti zemljo s' bogom ostani. 406. koj] c: kom. 407. svjetlosti] c: žalosti; ah. 416. srićć istrgnuto u žid. 1633. 413. sunačce] c: sunašce. 414. ke] a. b. c: ki, iz *zagr.* uzeh: ke. 416. svitla] c: svietla. 423. vrijeme] b. c: brieme. 427. noćit] c: noćno. 430. poplieće] c: proplieće. 433. i] c: nema toga; malahan] b: malakan. 434. krajeme] c: krajem.

megju vihrim, gdje smučeni
val je morski jedoviti.

Ištom da sam tebe blizu,
o ljubavi ma jedina, 440
mirna biću sred planina,
gdi najveće pustoši su.

SVJETNIK:

Ali mi se vidjet' čini,
ali istino vidim veće
onamo u onieh sjena tmini 445
na čas treptjet plam od svieće.

TEZEO:

Ah, pastirski stan po sreći
da ki godi ono bude,
gdi izpokojit san družeci
slatko ćemo danje trude. 450

A kad sine zora mila,
opet ćemo za put dragi
na jutrnji vjetric blagi
odriešiti jedra bila.

Put onieh veće strana 455
sa mnoom stupaj tihi upravi,
o' gizdava ma ljabavi,
o' kraljice izabrana.

BISERKO, RIBAR OD SKUPA I SKUP RIBARA.

BISERKO:

Svietle ti su i vesele,
vedro nebo, zviezde tvoje; 460
veselije nu su vele
i svjetlje oči Zorke moje,
kim srdačce me otvori,
da u vječnom ognju gori.

Jur je sunce ugasilo 465

437. vihrim] *b*: vikrim. 449. družeci] *c*: držeći. 456. tihi] *b*: tiki. iza
458. *a*: skazanje četvrto. *c*: scena četvrta. 460. zviezde] *c*: svieće. 462. i]
nema *c*; svjetlje] *b*: svjetlie. 463. srdačce] *c*: srdašce. 464. vječnom] *b*: vje-
čnomu. 465. ugasilo] *c*: ukasalo; ispred toga stiha ima i *izd.* 1633 i *rukopisi*:
skup, no iz riječi ovih stihova od 465—482 vidjeti je jasno, da to još uvijek
govori Biserko.

svoj gorući zrak u moru,
 po nebesieh eto goru
 jasne zviezde sviete milo
 brieme je, družbo, što činimo?
 lov iz mora da vadimo. 470

Sada skrovno i mučeće
 na luku vam poč' je triba;
 er sumnjiva često riba,
 čim se od straha uzpromeće,
 kraje okastoj razdre mreži, 475
 ter izlazi tuda i bježi.

Mi ćemo u to počivati
 bez svjetlosti ovdi ine,
 izvan ku nam zviezde čine,
 kim se nebo vidi sjati, 480
 blazneć tiho u ljuvezni
 sne prislátke skladnom pjesni.

SKUP:

O jasnosti vedre i čiste,
 kim se tamna sjena resi,
 svietlo blago od nebese 485
 i kamen'ja draga vi ste.

Višnjieh polja liepe vile,
 ke u skutu bistra mora
 uživáte s' neba s' gora
 vječne vaše zrake mile, 490

za što pomno vaša lica
 pazi umrla želja mnoga
 jur od ognja nebeskoga
 svim požudna ljubovnica?

Ne bi za to, da zrak mili 495
 vi nam ikad skrile jeste,
 er goruće volje nieste
 drugieh nikad pogrđili.

Nu vi liepe, koli prike,
 svietle zviezde pune uresa 500

472. vam] c: nam 474. straha] b: straka. 475. razdre c: razdrie. 477. počivati] c: počinuti. 482. prislátke] c: prislátkom. 486. kamen'ja] c: kamenja. 487. višnjieh] c: vigjeh.

koje sjate sred nebesa
 umrloga lica u vike,
 sad kažete zrak milosni,
 sad krijete nami svieme,
 u srcieh budeć tieme 505
 sad smieh mili, sad plač grozni.

Ah jaoh, ako vi žudite
 u gorienju slikovati
 jasne zviezde, koje sjati
 po nebesieh svegj vidite, 510
 zviezde od zemlje liepe i drage,
 stojte s' istom svegj prilikom,
 daždeć rados ljubovnikom
 proz poglede mile i blage.

ČINJEN'JE DRUGO.

TEZEO I SVJETNIK.

TEZEO :

Ako se od puti, me srce, možeš rit', 515
 ko ćeš se prignuti, ko li ćeš, jaoh, pustit',
 megju ovim otocim, na kieh se ne vidi
 neg stien'je strašno svim, klisure i hridi
 na žalu studenu, na goloj pržini,
 tvu dušu ljubljenu, tvoj život jedini? 520

Neharniče, ter je tvoja
 misao, onu ostaviti,
 ka za tebe, jaoh, sliditi,
 sva ostavi dobra svoja?

Ti si krunu, s' kom na glavi 525
 svietla si se porodila,
 Arijadna, pogrdila,
 cića moje, jaoh, ljubavi,
 i ti, dušo moja, paka
 da tvoj ures sa mnom bude, 530
 i celove i razblude
 ostavila od rodjaka,

513. daždeć] c: da steć. Iza 514. c: at drugi. scena prva. a: činjenje drug
 skazanje prvo. 515. možeš] c: može; rit'] c: riti. 516. ko li ćeš] c: hoćeš li.
 pustit] c: pustiti. 518. stien'je] c: b: stienje; hridi] b: kridi. 522. misao]
 c: mis'o.

a ja moć' ću (ah jaoh dila
od mramorne nemilosti!)
prosut' bez tve sad lieposti 535
na plah vjetar jedra bila?

Jaoh, to moć' ću? (srca od stiene)
ne misleći sred kieh strana,
gdje i kako sad izdana
ti ostaješ, brače, od mene. 540

Što ti valja, da me stravi
kroz tu rajsku tvu ljepotu,
i da si uzrok mom' životu,
jaoh! i mojoj vječnoj slavi,
ako hugji zvieri od gora 545
ja, to ništa ne mareći
od tebe se sad uteći
spravljam, dušo, priko mora?

SVJETNIK :

Još čini rat mnogu, natječuć još se rve
proć liepom razlogu smučeno srce tve; 550
stravljenу svies tebi, ah, vriegja sa više
plam nečis u sebi, ki tvu vlas užije
jur silnik, za sve da prikoran vrh svieh,
od tvoga pogleda, od misli tvojieh.

TEZEO :

Ljubav je nemila toliko tvrdime 555
vezom, jaoh, smrsila srdačce tužno me,
da ako moja svies ište ga odriešit',
muku, trud i boles čujem, jaoh, za umrit'.
Ali mi veći jad zadava strašni grieh
od vjere, koju sad pogrđit' ovdi tjih, 560
grieh, vajmeh, sasma prik, za vječni nepokoj
ki ne će stavit' vik u zabit život moj.

SVJETNIK :

Pod posluh ljuveni čim bude srce stat',
istine moć mu ni razvidjet', ni poznat'.

533. moć' ću] *izd. 1633 b. a. c:* moću. 537. moć' ću] *izd. b. a. c:* moću.
542. tu — tvu] *c. tvu* — tu. 544. vječnoj] *izd. 1633. vienoj.* 556 srdačce]
c: srdašce. 561 prik] *c:* viek.

Pogrdit' vjeru onu grieh nije nikada, 565
 u ognju sionu užežen koju da;
 er kletva nije toj, ljubovnik ku tvori,
 mladici gizardvoj, u bludu čim gori,
 paček se može riet', gledavši k' istini,
 da je kripas i pamet, kad se od nje promini. 570

TEZEO:

Odveće je na sem sviti
 tvrde i vrle taj naravi,
 tko od uza od ljubavi
 može odriešen svegj hoditi;
 mučno može da promini 575
 blagu odluku mislim prikom,
 ko drag pogled, jaoh, silnikom
 od svojieh želja učini.

SVJETNIK:

Ako uzmnožnos, s kom uzrasti,
 i kraljevsko srce tvoje 580
 u požudah sada stoje
 od uresa vedre časti;
 ako scieniš vječnu slavu
 ti ne manje u životu
 neg li žensku tuj ljepotu, 585
 ku spoviedaš tač gizardvu:
 ah, nu što će riet' od tebe
 (uzmi sa mnom mislit' sada)
 bani, kralji, kiem se vlada
 Mičene, Argo, Sparta i Tebe? 590
 a to, videć sred tvojega
 svietla grada stat' kraljicu
 pobjeguću djevojčicu.
 došlu iz mjesta iz tugjega.
 Slavna je hvala, čudne moći, 595
 (s' podsmiehom će govoriti)
 dobitnik se oglasiti
 s' tugje varke i pomoći.

565. nije] c: nie. 567. nije] c: nie. 570. kripas] c: krepos. 571. sem] c: svem. 573. tko — uza] c: ko — uzla. 583. scieniš] c: cieniš. 587. nu] c: nut. 589. kralji] c. b. a: i kralji. 598. varke] b: varhe; pomoći] c: s' pomoći.

Tako ženska ljubav prika
tvoj hrabrenoj vlasti veće 600
svietlu zelen potamn'jeće
od bojnih lovorika.

Kaž' mi, ko ćeš podniet' moći,
da u tvoj slavi gleda Atena,
gdi kon tebe bludna žena 605
stoji u dne i u noći?

Bideš uzrok, gnjivna s toga
mrmoreći da izreče:
da li ova krunu steće
s' huda dila nečasnoga? 610

Da li vrh nas vlas prostire,
i kraljica je primoguća
jedna žena, jaoh, bjeguća,
bez pošten'ja i bez vire?

TEZEO:

Ah, ka želja sad na svieti 615
od ljubavi i od časti
smeću čini svojom vlasti
u sumnjivoj moj pameti.

SVI:

Nu tuj prirok tvoj ne vrši,
ni naš prikor, gospodine, 620
er su hugje stvari ine,
ke još jezik moj uzdrži.

Žalosnim su majkam svima
(što naš općen jad uzroči)
tužna srca, plačne oči 625
za draziem porodima,

kieh čes huda htje izniti,
s' ke smo jošte svi porazni,
da nje bratu, zloj nakazni
poždrstvo se njim nasiti. 630

Ah, nu misli, ka je tva želja,
ke li naše, jaoh, nevolje,
čim ti stavljaš na pristolje
sad kćer kralja neprijatelja.

Tvoji gradjani s kim pogledi,
s kim li srcim gledati će,
u svjetlosti slavne sriće
hudi uzrok sve njih zledi.

635

Ah žalosti, ah prikora!
da se gane stanac kami,
kraljevati megju nami,
našega će kći zlotvora,
kom za harač zao saviše
(ah jaoh tužna uspomena)
naša djeca neodhranjena
svako lito dana biše!

640

645

Ah, ter jedan zrak na sviti
tamna lica umrloga
liepu svjetlos od razloga
moć će dotle zasjeniti,
da kraljestvo i čas tvoju
zaboraviš ti neredno
za žel'jen'je tašto jedno
ćud visoku grdeć svoju?

650

TEZEO :

Čim mogu otvorit', na sunce oči me,
ne će se nigda rit', u niedno, znaj, vrime,
da želje i jedne vlas veća je u meni,
nego li svietla čas, kom slovu moje dni.
Gospodstva, verni moji, dostojan čovik ni,
ki sluga volji svoj tamna se učini.

655

660

SVJETNIK :

Ah, ko svies ma grede u miru s veseljem,
s' razumne besjede; s' hrabrena srca prem!

O kreposti plemenita,
na nebu se ka nahodiš,
odkle u svietla srca shodiš
od kraljeva segaj svita,
gdi s' oružjem bude doći
svemoguća tvoja sila,

665

645. neodhranjena] b: neodkranjena. 650. moć će] *ed.* 1633 a, b, c: moće.
651. kraljestvo] c: kraljevstvo. 653. žel'jen'je] c: željen'je. 655. čim — otvo-
rit'] c: kojim — stvorit. 656. vrijeme] c: brime. 659. gospodstva] c: gospo-
stva. 664. nahodiš] b: nakodiš. 665. shodiš] c: hodiš. 666. segaj] c: svega.

ne ima ljubav, ni nje strila,
jad, ni omraza niedne moći. 670

POKLISAR, TEZEO I SVJETNIK.

POKLISAR :

Pomorci su vješti i znani,
tvojim plavim ki vladaju,
spravni, samo što čekaju
tve došastje, kralju izbrani!
Po nebesieh jur se čuje 675
u blag način drag i sladak
šušnjet neki gizdav hladak,
ki na put nas svieh klikuje.

TEZEO :

Opet, verni moj, vrati se, ter ćeš rit'
viteškoj družbi svoj, da š'njima sad ću bit'. 680
Ko vidiš, kaži svim, da sam se dig'o ja,
i da se jur k' žalim stupaj moj približa.

Ah, odkli se dielit triebi,
dielimo se, hod'mo veće;
gorka muko puna smeće, 685
ku me srce ćuti u sebi,
i ti sa mnom doć' se spravi,
jaoh, ter viek me ne ostavi.

SVI :

Žalosne boljezni na svitu nije te,
s bremenom koju dni napokon ne skrate; 690
nu vele prije od svieh, ke nam jad gork čine,
od rana ljuvenieh muka i trud pogine.

TEZEO :

Meni se ne haje, da brieme ali smrt
ranu ovu, koja je u srcu, bude strt',
ali, vajmeh! da ostane 695
u ovakoj hudoj sreći

Iza 670. c: scena druga; a: skazanje drugo. 672. tvojim plavim] c: tvojom plavi. 673. samo] c: slavno. 684. hod'mo] b: kod'mo. 689. svitu nije] c: svijetu nie. 690 napokon] c: napokonj; bremenom] a: vremenom. 691. prije] c: prie. 693. haje] b: kaje.

sred pustošne ove strane
 moje duše dio veći;
 da ostane djevojčica
 kraljevskoga od plemena 700
 sred klisura i litica
 ovdi od mene ostavljena:
 taku u sebi boles ćutim,
 da ja ne znam, cieć gorkoga
 odjeljen'ja ko se putim, 705
 a ne umrem prije toga.

SVI:

Vedrina tva nemoj cieć toga strah imat',
 višnja će milos njoj podpunu pomoć dat'.
 Tim se opet vratiće na mjesta sva rodna,
 vesela s te sreće i svojim ugodna, 710
 čestita gdi paka sve dni će svoje vidit';
 er milos rodjaka ne može se uvredit'.

PELINKO I SKUP RIBARA.

PELINKO:

Nevoljniem putnicima
 počiniti nije moći,
 sveg po tamnoj idu noći 715
 drage i tihe sne družima
 i pokoje smetajući.

SKUP:

Ili na istok sunce sine,
 ili u sinje more zagje,
 da od misli pokoj nagje, 720
 ke mu u trudu stati čine,
 zaman ište, tko god vlada.

Nu jur zviezde bliede ostaju,
 bielom rukom jasna zora
 od koralja vrata otvora, 725
 sred istoka koja sjaju
 čistim zlatom narešena.

702. ostavljena] c: ostavljena. 704. ja] nema c. 705. odjeljen'ja] c: odjel'-
 jenja. Iza 712 c: scena treća. 714. nije] b. c: nie. 715. tamnoj] b: tajnoj.
 716. tihe] b: tike.

SKUP:

Zoro liepa, zoro biela,
 zlatnim stupom nebo uresi,
 zrak objavi, 730
 dan donesi,
 hodi vedra, hod' vesela,
 ljubovnika starca ostavi.

Bog sunčani staviq je
 zlatnu uzdu svim konjima, 735
 jur iz mora zrake svoje
 meće i k' nebu put uzima,
 da sne izagnu tamne svima,
 otvorene trepte oči;
 prostri, prostri zrak s' istoči, 740
 u kom nam si dan doniela.

Zoro liepa, zoro biela,
 zlatniem stupom nebo uresi,
 zrak objavi,
 dan donesi, 745
 hodi vedra, hod' vesela,
 ljubovnika starca ostavi.

Noć s mjesecom i zvezdami,
 skupiv tmastu svu koprenu,
 drugo nebo svojim igrani 750
 ide uresit' noseć sjenu;
 cviet, na busu ki je zelenu,
 sunce prosi, rosu pita;
 hodi draga, hod čestita,
 zemlja te se uželjela. 755

Zoro liepa, zoro biela,
 zlatniem stupom nebo uresi,
 zrak objavi,
 dan donesi,
 hodi vedra, hod' vesela, 760
 ljubovnika starca ostavi.

Tih kladenac romoneći

732. hodi] *b*: kodi. 746. hodi — hod' *b*: kodi — kod'. 747. ljubovnika] *b*: ljubavnika. 748. zvezdami] *b*: s' zvijezdami. 749. svu] *c*: jur. 750. igrani] *c*: iskrami. 752. je] nema *akp. c*. 754. hod'] *c*: hodi; hodi — hod'] *b*: kodi — kod'. 760. hodi — hod'] *b*: kod'. — kodi

zove svitlos dana draga;
 slavic perja svâ čisteći
 vrhu gnjiezda pjesni slaga; 765
 na pršan'je hladka blaga
 slatko trepti vrh od mora;
 tance vode vile od gora
 reseć cvietjem vedra čela.
 Zoro liepa, zoro biela, 770
 zlatnim stupom nebo uresi,
 zrak objavi,
 dan donesi,
 hodi vedra, hod' vesela,
 ljubovnika starca ostavi. 775

ČIN'JENJE TRETJE.

ARIJADNA, KORALJKA I SKUP RIBARA.

ARIJADNA:

Za sve da me vjera mnoga
 tvrdi i ljubav privelika
 od svietloga kralja moga,
 od dragoga vjerenika,
 ištom u sni i u javi 780
 sred srdačca, jaoh, sumnjiva
 mrazan neki strah boravi,
 ki vas život obujmiva.
 Da ni ovo moj mladosti
 jadni glasnik i tužbeni, 785
 jaoh, od muke i žalosti,
 koja doći ima meni,
 ki smućenoj duši mojoj
 zlu bojazan nosi sada
 u strahoći zloj njekojoj 790
 ka me hugje svegi pripada!

SKUP:

Često, gdi ima šteta prieka
 doć' po uredbi višnjoj hrla,

763. svitlos] c: svietlos. 774. i 775. istrgnuti u 1633; 774. hodi hod'] b: kodi — kod'. Iza 775 c: at treći, scena prva; a: činjen'je treće. skazanje prvo. 781. srdačca] c: srdašca. 784. da — 787. meni, otrgnuto u izd. 1633. 790. strahoći] b: strakoći.

čini otajna pripas njeka,
da goneta svies umrla,
proročica od zla svoga. 795

ARIJADNA :

Jaoh, još svjetlos zorna mila
zrak ne slaše s' neba s' gara,
kad, buduć se probudila,
iskah moga gospodara. 800

Po pernici bijeloj mani
sto krat prostrieh ruke oboje,
jeda tužna u koj strani
nagjem pokoj duše moje.

KORALJKA :

Kćerce mila, razlog nije, 805
da se liepos tvoja smeta,
drag razgovor uzmi opeta,
kralj vjerenik blizu ti je.

Istino je poš'o k' žalim,
za prigledat' plavi svoje, 810
i za vidjet', mirno ko je
sinje more s' tisim valim,

i ako veće drazi i sladci
sred blagoće i tišine
za vaš put se čuti čine 815
pomoćnici zorni hladci.

ARIJADNA :

Ali posred noćne sjeni,
jaoh, što mi se muče ukrade,
što me ostavlja samu sade,
što ne vraća još se k' meni? 820

KORALJKA :

Od lieposti poman tvoje
tihim stupom on se odili,
da ne smete sanak mili
i ugodne tve pokoje,

796. proročica] c: proročnica. 813. sladci] c: slaci. 818. mi] nema a. 822.
tihim] c: tihieim.

misleć, netom jedra stavi, 825
 hrlo opeta po te doći,
 neka brodit' bude moći,
 ki čas stupiš ti na plavi.

ARIJADNA :

Sve je tako istino, ko veli rieč tvoja,
 i da, jaoh, ni ino, vjerovat' hoću ja. 830

Ako kad god s' tve lieposti
 u srdačcu strah je ovomu,
 vjereniče dragi, prosti
 gorućemu ognju momu.

SKUP :

Vazda ufa, svegj se boji 835
 mlados, ka je zatravljena;
 nu htjej danas vlas ljuvena,
 da bojazan tašta broji
 a ufanje istino se.

KORALJKA :

Nu ako podat' uzaznaju 840
 glase istine tvojoj želji
 ribari oni prijatelji,
 koji ovdi pribivaju.

Ah! tako vam svegj kazale
 zviezde čestit zrak veseli, 845
 prije zore vidjeste li
 koga ovuda sit' na žale?

SKUP :

Pripravila prem se biše
 zora gonit' tmine od noći,
 a ovdi se ustaviše 850
 dva viteza čudne moći,
 odovle se odieleše;
 tom se vidje k' njim pridoći

826. hrlo — 828. plavi, istrgnuto u *izd. 1633.* 827. brodit' bude *c:* bude brodit'. 829. ko veli] *c:* hoće li. 830. hoću] *b:* koću. 832. srdačcu] *c:* srdašcu, ovomu] *c:* momu. 834. momu — 849 noći, istrgnuto u *izd. 1633.* 837 htjej] *c:* hti oj. 846. prije] *c:* prie. 848. biše] *c:* bješe

jedan bojnič, i ko rieše,
uprav luke put uzeše. 855

KORALJKA :

Da čuste li vi po sreći
bližnje žale gdi zamniti
na trubalja glas aliti
na ki ini vapaj veći?

SKUP :

Ni u bukah, ni u glasih 860
muklih trubalj bojna biesa
sklad se smete pjesni drazih,
ni tišina noćna uresa;
na svjetlosti zviezda blazih,
pod vedrinom od nebesa 865
proveli smo mirne čase
družec pokoj drag uza se.

KORALJKA :

Ah, što veće sada tebi,
draga kćerce, sumnju uzroči,
razveseli liepe oči, 870
zamišljena još si u sebi?

Jeda ne znaš, u zamnjen'ju
i u kojoj buci stane
nebo i zemlja svake strane
kad je vojska na dieljen'ju? 875

ARIJADNA :

Slatko ufan'je, s kim boravi,
ah jaoh, želja mōja sama,
od srdačca ti si mama,
i drag vjetric od ljubavi.
Ljubko ti me, jaoh, i milo 880
od svud blazniš i njeguješ,
neka sa mnom svegj stanuješ,
hodi, hodi u me krilo.
Hodi ufan'je, hodi raj,

856. da — 870 razveseli, otrgnuto u *red. 1633*. 861. muklih trubalj] *c*: muklim trubljam. 869. kćerce] *b*: ćerce. 878. srdačca *c*: srdašca. 884. ufan'je. *c*: ufanjo, hodi, hodi. 885. hod'] *b*: kodi, kodi, kod'.

hod' blaženstvo me veliko, 885
 trudne prsi, ah, koliko
 dobrovoljno stan ti daju.

To nebesa milostiva
 našla svaka želja tvoja,
 povedi me, draga moja, 890
 gdi sunačce moje siva.

Povedi me, gdi od moga
 srdačca je dio draži,
 ukaži mi, jaoh, ukaži
 vjerenika ljubljenoga. 895

Jaoh, od želje duša poje,
 povedi me veće sada,
 gdi ću pokoj naći mlada,
 gdi ću vidjet' dobro moje.

KORALJKA :

Mirno srce, vedro lice 900
 veće objavi, ter upravi
 k' moru stupaj tvoj gizdavi,
 o kraljevska djevojčice!

ARIJADNA :

Prijateljska družbo, s' bogom!
 Veseo večer, jutro milo
 da bi vami dohodilo 905
 s' čestitostim vazda mnogom.

SKUP :

S' bogom! i ti pogj čestita,
 ljubav dvorna, draga i mila
 tvom srdačcu samirila 910
 dni smetene, trudna lita
 vječnom, dragom svom radosti.

BISERKO I PELINKO I SKUP RIBARA.

BISERKO :

Da da višnje vlas desnice,
 da od sreće danas hude

891. sunačce] c: sunašce. 893. srdačca] c: srdašca. 895. ljubljenoga] c:
 ljubjenoga. 906. dohodilo b: dokodilo. 907 mnogom] c: s' mnogom. 910.
 tvom — Iza 912. a. b: skazanje drugo, c: scena druga.

prorok srce me ne bude,
ah nevoljna djevojčice! 915

PELINKO :

Nu koja te stvar pripada?
Što ti žestok trud uzroči?
Što k' nebesom dižeš oči,
pak uzdišeš, k'o pun jada? 920

BISERKO :

Ja se bojim s' mudrim svitom
zasjedami i privaram,
u pameti koje stvaram
mlagjahniem onim litom.
Cić tolike, jaoh, lieposti 925
one svietle svim gospoje
od bolesti i od milosti
skončava se srce moje.

PELINKO :

Ah Biserko, odkli ishodi
taj bojazan, ka te jada, 930
toj odkriti nami odi
ne budi ti mučno sada.

Nu pogleda' gdi se boji
svak i uzdiše, jaoh, u smeći,
na istoku još čim stoji 935
biela zora noć goneći.

BISERKO :

Ah, viteza vi onoga
dočuste li svi vel'jen'je
koji s' mnogo sad razloga
podspiešaše odieljen'je? 940

Još na pamet staviste li
čine, ke mu drugi ukaza :
gorku žalos, jad dreseli,
i uzrok svoga vas poraza?

921. svitom] c: svjetom. 924. onim] a: oni; litom] c: ljetom. 925. cić] c: cieć. 926. gospoje] c: pospogje. 929. ishodi] b: iskodi. 933. — 936. goneći, nema u *zagr.* 938. vel'jen'je] c: veljenje. 940. odieljen'je] c: odieljenje; podspiešaše] *zagr.*: pospiešaše. 942. ke ma] c: komu. 944. i] nema c.

PELINKO :

Vidjeh sve, i kako razumjeh sviesti mom, 945
 pridobit onako megju snom i trudom,
 stavljam se od toga, sve mi se učini,
 pri dana biloga da onako u tmuni
 s mogućieh besjeda žalosno ucviljen
 dielit' se ureda jedan bi usiljen 950

BISERKO :

Da jeste li pak vidili,
 ki u trudu jadovitu
 skončavaše strah nemili
 gospogju onu plemenitu?
 Ne čuste li s' uzdasima 955
 nje govore plačne svima?
 Jaoh, što kažeš ti nam sada?
 Ah jaoh, što nam spomenivaš?
 O mladice puna jada,
 u nevolji ka pribivaš, 960
 sad bojazan tva žestoka,
 poznaj, da ni bez uzroka.

PELINKO :

S' besjede moguće usiljen na to bit':
 uzdisat' goruće i s tiem se svim dielit';
 jaoh, noćno se odieliti 965
 u žalosti i u vaju;
 na ovakom pustu kraju
 liepos dragu ostaviti —
 nije bez svjeta toj nikada:
 o nevjerni svjete sada. 970

BISERKO :

Ah, ke srce, višnji bože,
 toliko je bez milosti,
 da ovolike, jaoh, lieposti
 ostaviti sada može
 na otoku pustu ovomu. 975

951. vidili] c: vidjeli. 962. ni] c: nie. 964. i] nema a. 969. nije c: nie.

SKUP :

Ljepota se tuj ne scieni,
 milos blaga ne ima sila,
 bez luka je i bez strila
 u nescieni bog ljuveni,
 gdi ohola hlepnja od časti 980
 srca gori svojom vlasti.

SKUP :

Srećni ti smo mi vrh svijeh
 ljudi, kojih sunce obtječe,
 viek vodeći na daleče
 od gradova oholijeh. 985

Zabave su naše općene,
 mirno vodit' krotka stada,
 gdi sred travnih vru livada
 vode bistre i studene;

ili u morsko metat' krilo, 990
 u tišini čim ne raste,
 vrše uresne, mreže okaste
 niemom jat u hitro i mило.

Nam sred mirnih srca viku
 ne umie se ustaviti 995

žalos, ni trud jadoviti
 kroz nerednu mis'o priku;
 ni vik ovdi smesti može
 žestok zakon hude sile.
 od ljuvene slasti mile 1000
 drage pokoje i razkoše.

Svieh nas ljubav vodi i vlada,
 i što od nje mi imamo
 naručeno, ono samo
 naš je zakon i drum sada. 1005

Jedan sladak posmieh nami
 želju svaku samiriva;
 ne ima zrake, kojom siva
 za nas zlato ni drag kami.

981. vlasti, *istrgnuto u izd. 1633.* 982. svijeh *c:* svieh. 985. oholijeh] *c:* oholieh. 988. travnih *c:* travnieh. 994. mirnih] *c. b:* mirnieh 995. umie] *c:* umi. 999. hude] *b:* kude. 1001. razkoše] *a. b:* raskoš. 1008. zrake.] *b:* varke.

Ah, a koja ikad blaga 1010
 veća i ljepša svit ukaza
 od jednoga rusa vlasa,
 od jednoga lica draga?

Nam su od carstva svitlih slave
 tamne vidjet' i čemerne, 1015
 ugodne smo sluge i verne
 od lieposti prigizdave.

Nu ti ponosni i oholi,
 koji s' naših kraja poći
 sad ukradom priko noći 1020
 spravio si skrovno toli,

tamo, gdi greš stolovati
 u privedroj velikosti,
 bržek još ćeš pun žalosti
 misao hudu proklinati, 1025

i zapleten pomnjam pricim
 slatko gorjen'je od onoga,
 jaoh, pogleda priliepoga
 s' uzdasima zvat' velicim.

ČINJEN'JE ČETVRTO.

GLASNIK, PELINKO, BISERKO I SKUP RIBARA.

GLASNIK:

Ako višnji s' neba gori 1030
 iz desnice svemoguće
 strile ognjene i goruće
 u treskovieh ne obori;

trozubje ako vrlovito
 silnieh osti cievi crne 1035
 u kolovrat ne obrne
 sve kraljevstvo valovito;

ako ona plav nemila
 od mora se ne proždrije,

1010. ikad] c: i kad. 1014. svitlih] c: svietlih. 1018. ponosni i oholi]
 c: po nas snijo koli. 1022. gdi] c: di; stolovati] c: stanovati. 1024. bržek]
 c: brzeć. 1027. gorjen'je c: gorjenje. *Iza* 1029. c: At četvrti. Scena prva:
 a: Činjen'je prvo. Skazanje prvo. 1030. gori] c: s' gara. 1033. obori] c:
 obara.

o kuk li se ne razbije 1040
 u tisuću mrvā i dila:
 o bogovi prostićete,
 ja vjerovat ne ću odi,
 da se pravda sad nahodi
 u sred vaše strane svete. 1045

SKUP:

Stvar je liepa i krepōsna
 ćovjek, mućat' ki umije,
 kad velika i jakosna
 rasrdžba ga pridobije.
 Za vazda se jednom pusti 1050
 kami iz ruka, rieć iz usti!

PELINKO:

Pod' pristol'jem božiem stoji
 goru pravda neockvrnjena,
 i ako kad god kasna i liena
 hrlo stupit' ne nastoji, 1055
 koliko se tiša diže,
 vrlja i preća toli stiže.

GLASNIK:

Ako jezik izvan sebe
 sad govori bez razloga,
 gnjiv i milos, ah jaoh, mnoga 1060
 opravi me, bože, u tebe.

BISERKO:

Ki pravedan gnjiv te jada
 i razgara ljuto odviše?
 Čija li milos ganu sada
 srce tvoje, da uzdiše? 1065

GLASNIK:

Jedna liepa djevojčica,
 od ke, ne znam, zora bila

1040. o kuk li] *a. b. c. izd. 1633*: od kuk li; *ispravih sa zagr.* 1046. krepōsna] *b*: krepōsna. 1052. pristol'jem] *c*: pristoljem. 1055. hrlo] *b*: krlo. 1057. vrlja] *c*: vrla. 1062. gnjiv te] *c*: gnjev ti 1063. i razgara ljuto] *c*: bez razloga ljuta. 1064. čija] *c*: ka.

je li ikada objavila
 u istoku draža lica,
 ostavljena jad svoj vika, 1070
 jaoh, izdana tužno pače,
 odiljen'je hudo plače
 od nevjerna ljubovnika,
 ter gorućieh sred uzdaha
 tako slatke tužbe čini 1075
 za jedrima po pučini,
 kojieh nosi sila plaha,
 da ja ne znam, jaoh, za milos,
 ko se vjetar ne ustavi,
 ko li na trag tamne plavi 1080
 ne zanje opet morska silos;
 ali sunce ko ne skrije
 u zapad se vjekoviti,
 za strašivu ne viditi
 zgodu, kojoj slike nije 1085

PELINKO :

Umrta ufan'ja po prav su laživa,
 sumnja i strah, vigju ja, istin se odkriva.
 Da kako, htiej mi rit', mogoše bez buke
 tolike plavi izit' u jedno iz luke.

GLASNIK :

Ne da trubljam glasa dati, 1090
 nu mučeca svim zlamen'ja
 stavi od svoga odieljen'ja
 tad himbenik domišljati.

PELINKO :

Privarit' jednoga, ki se uzda, lasno je;
 nu plata od boga svakomu sva doje. 1095

BISERKO :

Da nu tužna, gdi nesreće
 od svudi je su tako stisli,

1072. odiljen'je] *c. b:* odieljen'je. 1073. ljubovnika] *b:* ljubavnika. 1081. zanje] *izdanje* 1633. i *a:* ,zaghne', to je = zagne; *b:* ,zagne', to je = zanje; *c:* ,zanje', to je = zanie. 1086. ufan'ja] *c. b:* ufanja. 1088. htiej] *c:* ktiej. 1091. zlamen'ja] *c:* zlamenja. 1092. odieljen'ja] *c:* odieljenja. 1093. himbenik] *b:* kimbenik. 1097. svudi je su] *c:* svudi su.

jaoh, što čini, jaoh, što misli,
u što se uzda sada veće?

Ah, sve nam, što vidi, i sve, što sliša ti, 1100
molju te, sad slidi podpuno kazati.

GLASNIK :

Na onomu golom kuku,
s' koga optim od izgora
prostirući s' trstim ruku
varat' ribe u kraj mora, 1105

ne prije vele, neg s' istoči
zorni zraci dan ukažu,
otvorene držah oči,
pomno činjah mrežam stražu ;
ali eto meni objavi 1110

u jedini hip se tade,
od visocieh gdi se plavi
jedra driše, sidra vade.

Prem da od kraja na daleče
strjeljaicu bjehu od luka, 1115
kad me ljuto, jaoh posieče
glas nevoljne pun jauka,

koji bi tako tužan čuti
i tolike pun žalosti,
da mi sva se krv u puti 1120
smrznu i sledi od milosti.

Obraćam se i po žalu
vidim hodit' djevojčicu,
jaoh, od truda veće palu,
plačnu u zgledu, blidu u licu. 1125

Ah, od koga bješe jada
mekahniem nje stupajim
oštro i tvrdo stienje tada
pomorskiem blizu krajim!

Od bolesti oblak ki li 1130
smrknut sasna, smeten svime
nje prilike zrak premili
pokrivaše u toj brime!

1106. prije] c: prie. 1109. pomno b. c: pomnuo. 1110. meni] c: nam.
1113. driše] c: drieše. 1115. strjeljaicu] c: strjeličicu; bjehu] b: bjeku.
1123. hodit'] b: kodit'.

Hoja, Lero, Dolerije,
na kletvu vas zovem doli, 1135
da vidjenja nigda prie
čovjek ne zgleda tužna toli.

U vlas vjetra raspustila
bješe zlatni pram niz pleći,
a oči plačne obratila 1140
k' moru hrlo svegj trčeci,

jaoh, a ruke prostiraše
pobjeguce one plavi,
jeda tužna, ko mogaše,
da zagrlj, da ustavi, 1145

koje gluhe na nje tužbu
valovitoj po pučini
plaha vjetra naglu družbu
dostizahu u brzini.

BISERKO:

Ah mladice, oda svudi 1150
ku nemila sreća tira,
po prav ti te udes hudi
doni na kraj naš ovdira.

GLASNIK:

Nu tekući tako doje,
gdi pržinu more plače, 1155
od hrline plahe svoje

tiek uzpreže, stup uzmače,
tere glasom tužnim kliče
vapijući u žalosti:

obрати se nevjerniče, 1160
jaoh, k' izdanoj moj mladosti!

Jaoh, ki grieh te moj odnosi,
obрати se, ah, obrati.

Vigj nevjeran koliko si.

Jaoh, jesam li ja vjerna ti! 1165

Ko dovrši govor ovi,
u more se sva zapazi

1143. pobjeguce] c: put bjeguce. 1146. gluhe] b: gluke. 1152. po prav ti te] c: po pravi te. 1153. doni] c: goni. 1156. hrline plahe] b: krline plaque. 1158. tužnim b: tužniem. 1165. ja vjerna ti] c: nevjerna ti.

veleć plaćuć: o valovi,
iz vas li su moji porazi?

Ah, valovi, sasma vi ste 1170
nemilosni meni sada,
što mi stupaj ustaviste,
da ne tonem prešno mlada.

Ne ustavlja'te misao priku, 1175
kad mi živog nije moći,
k' nemilosnom izdajniku,
neka mrtva budem poći.

Što ste živog zabranili,
daj toj mrtvoj dopustite, 1180
da me vidi moj nemili,
vodite me, jaoh, vodite!

Da me vidi, da me pozna
raskinutu na sto dila.
Ah ljubavi ma žalosna,
ovo li si zaslužila? 1185

Prista i opet tiek priuze,
što hrlije može i plaše,
i nesviesna u vodu se
naglo veće sunivaše,

kad joj, ko bi nebu ugodno, 1190
prispie u pomoć ribar četa,
iz valova ki slobodno
izeše ju na ž'o opeta.

Tu umorna i utrugjena
uzdišući sveg j na čase, 1195
ko snieg biela i studena
snagu izgubi, jaoh, skonča se.

BISERKO :

Tužne zgođe, ah žalosti!
Ah privari vrle i prike!
jaoh, dostojne od milosti 1200
i od grozna plača u vike!

Da što paka slidi veće
od tolike, vaj, nevolje,

1174. ustavlja'te *izd. 1633*: uztavlja'te, *c*: ustavja'te.] 1175. nije] *c*: nie.
1183. raskinutu] *izd. 1633*: razkinutu. 1193. izeše ju] *c*: izniše je.

od tolike hude sreće,
ka nas pored s tobom kolje? 1205

GLASNIK:

U naručju milostiva
od prijatelja onih tada
veće mrtva neg li živa
za malo se spusti mlada,
pak opeta plakat' uze, 1210
i toliku slas uzroči
ljevajući grozne suze
iz onezih liepieh oči,
da ne samo srca i duše
omekšaće, nu bi rek'o 1215
stienja, u moru ka se duše,
kami, od ljuti ki se osjek'o.

Podniet' veće ne bi meni,
u žalosnoj gledat' zgodi
oni ures božanstveni, 1220
tiem obratih stupaj odi.

SKUP:

Nevoljna ti mož' se riti,
o mladice liepa i mila,
sred razkošna kojoj krila
stril svoj toli jadoviti 1225
stavlja uredba prika i huda.

Ah, u ovoj sad pustini
koji život biće tebi?
Bez ufan'ja tužna u sebi
što da misli, što da čini 1230
nepokojna mlados tvoja?

Ako od tebe goru uzl'jesti,
k višnjim milos ne uzbude,
ne može se znat', ko hude
svršiti će, jaoh, bolesti, 1235
i tolici raspi tvoji.

1208. neg li] c: nego. 1215. nu bi] c: ne bi. 1222. c: nevoljna se može riti. 1224. razkošna] a: raskošna. 1226. huda] b: kuda. 1227. pustini] c: pustinji. 1229 ufan'ja] c: ufanja. 1232. goru] c: gore. 1234. hude] b: kude.

Ah jaoh, ako sred svitlosti
vedrih kralja slave i dike
zamerne su i velike
varke, izdajstva, himbenosti, 1240
naš je život čestit svime.

Ovi otoci sva su naša
mila rados, gdi nam časi
lete mirni, ljubki i drazi;
ni nas smeta, ni poraža 1245
vruće ufan'je, strah ledeni.

GLASNIK:

Ako me oči ne varaju
ovo svietle djevojčice,
ah, ko tiho stupa u vaju
žalosno ti nje je lice. 1250

ARIJADNA, KORALJKA I SKUP RIBARA.

ARIJADNA:

Ne ustavlja'te, ne držite,
komu veće ni živiti,
umrit', umrit', jaoh, pustite,
pustite me, jaoh, umriti.
Ter ko će u ovoj hudoj česti 1255
razgovor mi ki donieti?
U ovoj ljutoj, vaj, bolesti
pustite me, jaoh, umrieti.

SKUP:

Zaman ište i nastoji
svies umrla, ljucki jezik 1260
da razgovor poda i lik,
gdi bez svrhe zlo se goji.

ARIJADNA:

O Tezeo, moj Tezeo,
moj, er moj si, jaoh, svakako,

1240. himbenosti] *b*: kimbenosti. 1246. ufan'je *c*: ufanje. 1248. ovo] *ayp*: evo. 1249. tiho] *b*: tiko. 1252. ni] *c*: *b*: nie. 1253. umrit'. umrit'] *c*: umriet'. umriet'. 1254. umriti] *b*: umrieti. 1255. hudoj] *b*: kudoj. 1260. ljucki] *izd.* 1633. *a*: ljudecki. *b*: ljudski. *c*: ljuski.

za sve očima mojiu tako 1265

svitlos dragu da si uzeo,

obradi se, moj životu,

obradi se, ah jaoh bože!

da tvoj pogled vidjet' može

njekad rajsku tvu ljepotu, 1270

onu cića slatke tvoje

i jedine, jaoh, ljubavi,

rodno mjesto ka ostavi

i kraljevstvo slavno svoje,

i ka mrtva s' gorka vaja 1275

još jestojska zvieri ohole

ostaviće kosti gole

na pržinah segaj kraja.

Ah, ma željo nemilosna,

jaoh o bože! da ti je znati, 1280

ko se muči i što pati

Arijadna tva žalosna;

bržek, bržek s' mojih zala

tu bi milos oćutio,

da bi kajan obratio 1285

jedra još put ovih žala.

Nu s vjetricim blazim milim

ti sad čestit brodiš more,

a ja tužna svak čas gore

bez ufan'ja ovdi cvilim; 1290

tebi Atena spravlja u čudih

sprave pune veličine,

a ja puste vrh pržine

pića ostajem zvieri hudih;

tebe rodjaka oba tvoja 1295

veseli će zagrliti,

a vas veće ja viditi

ne ću, ćaćko, majko moja!

SKUP:

Ah, srce mi sve se ciepa

na nevoljnu svrhu, koju 1300

1265. mojim] c: tviem. 1271. cića] c: cieća. 1274. kraljevstvo] a: kraljestvo. 1276. zvieri] a: zviere. 1278. pržinah] b: pržinak. 1284. tu] c: tad. 1286. ovih] c: ovieh. 1300. svrhu] b: svrku.

vidim letjet' mlados tvoju,
o nesrećna, koli liepa.

ARIJADNA :

Neharniče, gdi je vira,
gdi su kletve, ke činjaše,
da bez mene ne mogaše 1305
čas pokoja nać' ni mira?

Ove li su, jaoh, nevolje,
naćini oni, s kim obeća,
da ću sjesti svjetlja i veća 1310
mojih starih na pristolje?

Ovo li su krune jasne,
s kojim resiš prame moje;
šibika li svitla ovo je
ku kraljice nose oblasne?

Kamen'ja ovo bez procjene 1315
i zlata su privelika,
ostavit' me, da zvir prika
svoj na meni glad izdene?

Ah Tezeo, moj Tezeo,
skonćat' li ćeš u nemiru 1320
onu, ku si ti na viru
iz rodnoga mjesta izveo?

Ah žugjeni moj pokoju,
ah životu moj izbrani,
podniet' li ćeš da zamani 1325
plaćuć pitam pomoć tvoju?

Ah sve dobro me pod nebi,
braće, ter ćeš ti pustiti
Arijadnu tužnu umriti,
slavu i život ka da tebi? 1330

SKUP :

Tolika ju boles kosi,
da ne pozna puna jada,
er u jedno s' molbam sada
uzdahe joj vjetar nosi.

1303. neharniče] b: nekarniče. 1308. naćini] c: naćin. 1313. svitla] c:
svietla. 1315. kamen'ja] c: kamenja. 1334. uzdahe] b: uzdako.

ARIJADNA :

Ah, ne samo odgovora 1335
na me tužbe da ne daje,
ma se gluši kaže da je
od kamen'ja ljutih gora.

Silni vjetri, vihri plasi,
sred valova i treskova 1340
vaš ga urnebes dno valova
tisni, uduši i porazi;

strašnih riba jata vrlo
hrlim plovom doletite,
tielom hudim da punite 1345
jazovitih ponor grla.

Ah, ka nesvies tužna ovo je,
kuda srnem s' biesom hudim,
jaoh, što pitam, jaoh, što žudim,
ke su ovo rieči moje? 1350

O Tezeo, moj Tezeo,
moj, er moj si, jaoh, svakako,
za sve očima mojim tako
svjetlos dragu da si uzeo,
niesam, niesam, jaoh, ja ono, 1355
jaoh, ja ono niesam bila,
ka sam gujivna izustila
govoren'je usiono;

govoril' je muka prika,
govoril' je boles mnoga; 1360
bi jezika govor moga,
ne srdačca, jaoh, do vika.

SKUP :

Ah, ovo je ljubav prava,
neka svi ju s' čudom pazi;
nevolja te čim porazi, 1365
ah, ljepoto prigizdava,
ne umieš se rasrditi
ni s' osvetom zla prositi.

1343. strašnih] *b*: strašnieh 1345. hudim] *b*: kudim. 1353. mojim] *a*:
mojima. 1358. govoren'je] *c*: govorenje. 1359. govoril' *c*: govorila. 1360.
govoril' *c*: govorila. 1362. srdačca] *c*: srdašca.

ARIJADNA :

Ah, nevoljna još li dajem
mjesto ufan'ju izdanomu, 1370
ljuven oganj ter u momu
srcu ugasiť još ne hajem?

Narugana nepokojni
život vodim još ovuda, 1375
gorim, ne, ne, smrti huda
ti plam ugas' nedostojni.

Dragi čačko, majko mila,
dvori svietli carstva moga,
gdi od zlata pričistoga
koliepku sam ja imila; 1380

sluge spravne mojoj želji,
dvorkinjice verne meni,
o rodjaci moji ljubljani,
o ugodni prijatelji,
pogledajte, gdi sam mlada 1385

dovedena s' hude sreće,
ter za milos moje smeće
proplačite sa mnom sada.

Pogledajte, od kolika
uzrok mi je, jaoh, nemira 1390
moja ljubav, moja vira
i družijeh privar prika.

Ah, ovaku platu stiže,
svoj ovako život gubi, 1395
tko dragoga sasma ljubi,
tko vjeruje, jaoh, saviše.

KORALJKA :

Od hrabrena i slobodna
srca, koje smrt pogrgjuje,
rieči uzumnožne svies ma čuje
o kraljevska kćerke ugodna! 1400

1370. ufan'ju] c: ufanju. izdanomu] c: gizdavomu. 1372. hajem] b: kajem.
1380. koliepku] b: kolievku. 1382. verne] c: vjerne. 1383. ljubljani] c:
ljubjeni. 1385. pogledajte] c. b: pogleda'te, gdi] b: di. 1389. pogledajte] c.
b: pogleda'te. 1392. družijeh] c: družieh. 1394. ovako] *izd.* 1633 a: ovako.

Ali svietla ma gospoje,
još oruža' oda svudi
uredbenoj proć osudi
ponosite volje tvoje.

Ter vigj, blaga i pokojna 1405
prikoi smrti poč' u krilo,
od kraljice je li dilo
i odluka toj dostojna?

ARIJADNA :

Svietla sam se ja rodila,
krunom pram se moj resio, 1410
i liep život moj jes bio,
čim nebesa jesu htila.

Skončaju me sad nemiri,
trudi, jadi, tuge i smeće;
jaoh, da umrem brieme je veće, 1415
na moju se volju smiri.

KORALJKA :

Ka se vrti buka ovo,
povjetarcem ter se ukaza
od vapaja i od glasa
žamor smeten, što je novo? 1420

Čuj, gdi se je množ sastala
bojnieh trubalj spjevat' milo,
čuj, kako je sve zamnilo
od bubanja i od svirala.

Razveseli svietlo lice 1425
na ž'o, na ž'o djevojčice;
od česa se bojiš veće,
što ckniš, ovo tvoje sreće?

Evo Tezea, evo tvoga
vjerenika ljubljenoga, 1430
k' njemu milo što ne slaziš,
jaoh, što činiš? jaoh, što paziš?

ARIJADNA :

Hodim, živem, mrem, bjesnujem,
tašta li sam sjen na sviti?

1401. gospoje] c: gospogje. 1407. od] c: o. 1430. ljubljenoga] c: lju-
bjenoga.

Što, jaoh, imam učiniti? 1435
 što da sada ja vjerujem?

KORALJKA :

Jur bojazan svaku otira',
 ter se onamo sad zapazi,
 odkuda se najprije oglasi
 vapaj, glasnik tvoga mira. 1440

Ne vidi li, ma gospoje,
 veće ures tvoj gizdavi,
 da je sva luka puna plavi,
 te svud po njoj redom stoje?

ARIJADNA :

Ali ko mi do istine 1445
 može riti, plavi one
 da su zaisto Tezeove,
 a ničije veće ine?

Ah, ufan'je nepravedno,
 još li vriežit' misliš sade 1450
 me boljezni, moje jade
 u nemiru zlom neredno?

Ah, žalosna i skončana,
 živjela si tužna odveće:
 umri, umri, Arijana, 1455
 jaoh, ne išti druge sreće.

KORALJKA :

Ko za život svoj ne haje,
 smrt sveg nagje, kad ju ište,
 najpokonje je utočište,
 komu ufan'ja ne ostaje. 1460

Nu od tvojih trudnih zala
 može biti ni daleče
 željna svrha; brieme utječe,
 ah, molim te, dogj' do žala.
 Pogrditi nemoj, mila, 1465
 moga svjeta razgovorna,

1441. vidi] c: vidje; gospoje] c: gospogje. 1449. ufan'je] c: ufanje. 1450. vriežit'] c: grišeit'. 1457 haje] b: kaje. 1458 ju] c: je. 1459. najpokonje je] c: napokonje. 1460. ufan'ja] c. b: ufanja. 1461. tvojih] c: svojih. 1463. svrha] b: svrka; utječe] b: uteče.

ako sam ti verna i dvorna
gostionica do sad bila.

ARIJADNA :

Ja ću činit', što ti hoćeš,
di ti je ugodno, svud me vodi; 1470
strah me, da opet brzo odi
sasma tužna sa mnom doć' ćeš.

Tko pogrdi, tko me ostavi
u pustoši, u nescieni,
da se vraća opet k meni, 1475
da me prima u ljubavi:

ah, mučno je vjerovati,
jaoh, ufan'je tašto to je;
tako lasno misli svoje
ne opće kralji promienjati. 1480

SKUP :

Odkrit' će kratak čas od svega istinu,
nu vidjet' još danas tvu liepos jedinu,
gdi čestita i uresna
raduje se i veseli,
u sreću mi njeka veli 1485
misao naročna i udesna.

SKUP :

Strašivoga vrhu blata,
kud se u pak'o brodi tmasni,
na primučan put cieć' jata
hudih, vrlih, zlih nakazni 1490
Orfeo, željan sve ljubavi,
zatravljeni stupaj stavi.

Ne tri grla neizmijerna,
zavievanja ne strašiva,
ne pogleda svim čemerna 1495
Karontova od sumnjiva
djela i trudna vlas imaše
srce ustavit', ke goraše.

1469. hoćeš] b: koćeš. 1472. doć' ćeš] izd. 1633. c. b. a: doćeš. 1474.
— kraja otrgnuto u izd. 1633. 1478. ufan'je] c: ufanje. 1481. odkrit] c. b:
odkriti. 1482. nu] c: ner, koje je drugom rukom ispravljeno: ter.

Željnu milos tim isprosi
pod glas slatke svoje lire; 1500
nu kom časti da ponosi
čistoća se većma od vire,
neg li u tamni pak'o siti,
za na bio dan dragu izniti?

I ovim se samo slavi 1505
ženska kripas, cieć lieposti
tim ne muča, nego stavi
sunčanieh vrh svjetlosti
jur Ljubmira sred nebasa
grčka pjesan puna uresa. 1510

Ah Ljubavi, vlas tva sada
ako oni isti luk napina,
ako s' misli, ka mnom vlada,
kaže mi se ka istina,
bićeš slavna, ah, veseo 1515
vrati se opet k nam, Tezeo!

ČINJEN'JE PETO.

GLASNIK I SKUP RIBARA.

GLASNIK:

Prospi perja zlatnih krila,
ciepa' oblake, o Ljubavi,
od veselja slatka i mila,
ter se glasnik ti objavi. 1520

Ti u jezik tvoj najdraži
u razbludi i milosti
tvoje dike, njih radosti
svemu svietu sada kaži.

Višnje slave i vesel'ja 1525
bez načina i bez reda
čoeck umrli da spovieda,
huda je misao, prieka je žel'ja.

SKUP:

O gizardavi naš Radmile
slatko štimo svikolici 1530

1500. slatke c: sladke. *Iza* 1516. c: At peti. Scena prva. a: skazan'je prvo.
1527. čoeck] c: čeviek. 1528. misao] c: miso.

u veseloj tvoj prilici
glase drage, ljubke i mile.

Eto veće svrha dogje
gorcim tužbam, punim smeće,
dogje, dogje svrha veće
plaču liepe svim gospogje. 1535

GLASNIK:

Ah, ke danas ljubovnike
druži Ljubav puna uresa,
rec'te, o zviezde, o nebeša,
i ti, o svietla danja zrako, 1540
vidjeste li vi u vike
vrteći se u okoli,
gorjet' u ognju liepu toli
dva srdačca liepa ovako?

SKUP:

Eto se opet njoj povrati, 1545
eto misao svu promieni,
po prav ti se, o ljuveni
bože, moguć možeš zvati.

Slatkoj dragoj svoj lieposti
da Tezeo sada doje, 1550
dvorno i slavno djelo to je
nedobitne tve kreposti.

GLASNIK:

O ma družbo draga i mila,
Tezeo ono bio nije,
ki na luci malo prije 1555
sagnu i skupi jedra bila;
ljepši, draži i gizdavi
drugi je uzrok nje ljubavi.

Puna slatke svim požude
drugoga je ljubovnika, 1560
drugoga je vjerenika
na radosti, na razblude

1539. o nebesa] c: od nebesa. 1541. vike] c: vieke. 1544. srdačca] c: srdašca. 1552. kreposti] c: kriposti. 1554. nije] c: nie. 1555. prije] c: prie.

sva pokojna, sva vesela
u raskošno krilo uzela.

SKUP:

Ter je itko drugi mog'o 1565
nje jad ljuti samiriti,
ah, toliko čudo mnogo
kako progje, htjej nam riti.

GLASNIK:

Bako, koga slava i dika 1570
u sto imena svud se glasi,
Bako, u istoku ki porazi
množ nakazni, množ silnika,
ah, čestita djevojčice,
tako gori š' nje ljubavi
da s' pogleda, ki ga stravi, 1575
čas ne smeće rajsko lice.

Nu ne manju i ona silu
čuti od ognja sva blažena,
sred pozora ter ljubljena
drži od oči zraku milu. 1580

Ah, od oči s' česti prike
neizmiernih puna zala,
proz kojih je, jaoh, ljevala
malo prie suza rike.

SKUP:

Ah, ljuveno providjen'je, 1585
ah, pomoći, mila čuti:
staro ognjeno sve gorjen'je
novim plamom podunuti!

Da nu još nam sad objavi,
ko dogje ovdi, i ko spravna 1590
bi prem tako vlas Ljubavi,
za užeci srca slavna?

GLASNIK:

Da od tisuću svije poma
i od tisuću lovorika

1563. *to je u rkp. c:* 1564. 1564. *to je u rkp. c:* 1563. 1568. htjej] *c:* ktjej. 1569. slava i] *c:* slavna. 1579. pozora] *c:* prozora. 1585. providjen'je] *c:* providjenje. 1586. čuti] *zagr.* čuti. 1503. svije] *c:* svie.

vienac slavan do vik vika 1595
 sred vedroga svoga doma,
 brodijaše sinje vale
 stare Tebe svietla glava
 Indiotских od država
 liep dobitnik i pun slave. 1600
 Ali od vjetar plasih sila
 goneći mu brze plavi
 obrnu mu i upravi
 na kraj ovi jedra bila.

SKUP:

O vjetri milosni, ah da li ganu vas 1605
 kroz plač svoj žalosni od tužba liepieh glas

GLASNIK:

Kad on s' plavi, na koj staše,
 side i ugleda liepos milu,
 bez ufan'ja, ka u cvilu
 željno i tužno uzdisaše, 1610
 ponositoj u blažini
 taj čas stupaj k' njoj obrati,
 i videć ju skončavati
 plačem ures drag jedini,
 i videć ju (ah jaoh koja 1615
 odkri mu se žalos tada),
 gdi se rajska lipos s'jada
 topi u suzah bez pokoja,
 u svjetlosti ucviljene
 liepa i draga lica onoga 1620
 od pogleda neumrloga
 uprie zrake božanstvene,
 i milinam veće blazim
 stravljen s' rajske nje lieposti,
 pun razblude i milosti 1625
 reče ovako glasom drazim:
 Ah, što vidim? jaoh, koja je
 od božica liepih s' nebi

1599. indiotских] *c. zagreb.*: indiosких 1600. slave] *c.*: hvale. 1601. plasih] *c.*: plasieh. 1609. ufan'ja] *b. c.*: ufanja. 1611. blažini] *c.*: blazini. 1620. liepa] *c.*: lipa. 1623. milinam] *c.*: milima. 1624. lieposti] *c.*: liposti. 1626. glasom drazim] *c.*: drazim glasim.

- uzdisati plačna u sebi
sad na ove sišla kraje? 1630
- Ah, što čini, što uzroči,
ke su vlasti toj nemile,
da u suzah groznih evile
ovolike drage oči?
- Ka je uredba huda odveće 1635
naripila toli priko,
liepos draga ovoliko
da sad gine s gorke smeće?
- Jaoh, ne samo vidiš odi
stvar umrlu na očiju, 1640
da nu, kliče, najtužniju,
megju umrlim koja hodi.
- I kako ovo odgovori,
veckom oči otirući
prodrie uzdah, jaoh, gorući, 1645
da prosuzi nebo gori.
- Paka poče spoviedati
Tezea sliedeć nevjernoga,
iz kraljevstva rodna svoga,
bjeguć stupaj ko obrati. 1650
- I tač slatka i milosna
bi u skazan'ju rieč joj tomu,
da u srcu nebeskomu
novoga ognja plam se pozna.
- Kroz što u glas božanstveni, 1655
višnji porod kim se objavi,
ove rieči u ljubavi
bog izusti zatravljeni:
- veće boles svaku otira',
ka srdačce tvoje smeta, 1660
ter mlagjahna liepa ljeta
razveseli puna mira.
- Ni uz rajsku tvu ljepotu
dostojan se mog'o rieti

1633. groznih] *b*: groznieh. 1639. ne samo] *c*: ne znam ko. 1645. prodrie] *c*: prodrieh. 1649. kraljestva] *b*. *c*: kraljevstva. 1652. skazan'ju] *b*. *c*: skazanju. 1654. novoga ognja plam se] *c*: nevoljna ognja plame. 1656. višnji] *b*: višni. 1659. otira'] *c*: odtjera'. 1660. srdačce] *c*: srdašce. 1663. ni] *c*: nu; ljepotu] *c*: lipotu. 1664. mog'o] *c*: mogoh; rieti] *c*: riti.

ček umrli, ki na svieti 1665
u umrlom stoji životu.

Neumrli sin s' nebesa
neumrloga boga gori,
tebe ljubi, tebe dvori,
verna je sluga tvoga uresa. 1670

Na glas ovi sladak toli
goručijeh od besjeda
šramna umuča, draga zgleda
svrnu svjetlos zemlji doli,
tere ljepšim rumenilom 1675
neg je cvietak od ružice,
slatko uresi drago lice
sva razbludom sjajuć milom.

SKUP :

O dvorno odveće mučan'je u sebi,
koli već mučeće, toliko draže bi. 1680

GLASNIK :

Nu od boga, ki se diči
svegj vesel'jem vrhu svega,
od govora mučećega
razumjene biše riči.

Tim ruku onu, ka je po svemu 1685
svitu dobitna i smiona,
on da nagu njoj, a ona
s' rukom bielom sree njemu.

SKUP :

O' lieposti svim čestita,
o lieposti nebu mila, 1690
ljucka svies te pogrdila
u mlagjahna tvoja lita,
slatko i drago da te primi
bog veseo nada svimi.

1665. ček] c: čovjek; svieti] c: sviti. 1670. verna] c: vjerna. 1672. goručijeh] b. c: goručieh. 1678. sjajuć] b. c: sjauć. 1679. mučan'je] c: mučanje. 1682. vesel'jem c: veselim 1683. od govora] zagreb.: odgovora. 1684. biše] c: bješe. 1691. ljucka] a: ljudcka; b: ljuska; ljucka svies te] c: ljudske sviesti.

GLASNIK :

Užeže se sinje more,	1695
na pržini plam se objavi,	
vidješe se u ljubavi	
tad nebesa sva gdi gore.	
Nu ustavljena vrhu krila	
sred vjetrica tiha i blaga	1700
vidjeno se Ljubav draga	
ljuckom zgledu očitila,	
tere glasom nebeskijem	
iz medenieh svojih usti	
ove rieči slatke izusti,	1703
ke čuvene biše svijem :	
gor'te u liepom ognju momu,	
liepe duše i gizdave,	
u blaženstvu pune slave,	
gor'te u ognju ljuvenomu.	1710
Vaša liepa želja izhodi	
od hotjen'ja višnjih zvizda,	
nu što obeća, neka izda	
vlas moguća moja odi.	
Eto vašoj ja lieposti	1715
u razbludah milo i drago	
sve prosipljem slatko blago	
od neizmierne me radosti.	
Pak vedrinom neba milom	
tiho perjem svegj trepteći	1720
poda oblacim ures veći	
pozlatniem rumenilom.	
Povjetarce prosvietli se,	
skup se vila i božica	
vrh bisernieh kamenica	1725
iz valova morskieh ize.	

1697. vidješe se] *a*: videći se. 1702. ljuckom] *a piše*: ljudekom; *b*: ljudskom; *c*: ljuskom; očitila] *c*: očistila. 1703. nebeskijem] *b*: nebeskieme, *corr.* nebeskiem; *c*: nebeskime. 1704. svojih] *c*: svoieh. 1706. svijem] *b*: svieme, *corr.* sviem; *c*: svime. 1711. izhodi] *c*: ishodi. 1712 hotjen'ja; *c*: hotjenja; višnjih] *c*: višnjieh. 1713. izda] *b*: i zada. 1715. lieposti] *c*: liposti. 1716. razbludah] *a*: razbluda. 1717. blago] *c*: i blago. 1723 povjetarce] *c*: povjetarcem.

Nu čujem nebo gdi je zamnilo
 na spjevan'je drago i milo:
 prijatelji, prijatelji,
 evo dražieh ljubovnika,
 evo u skladnoj slatkoj želji
 kraljevskih vjerenika!

1730

SKUP BOJNIKA, SKUP RIBARA, LJUBAV, ARIJADNA I BAKO.

SKUP BOJNIKA:

Prostri tva krila
 zlatna i mila,
 slatkoga pun mira
 bože od pira,
 dogji veseo
 sveti Imeneo,
 Ljubav te zove.

1735

Ljubav te zove,
 da drage ove,
 razbludno združiti
 budeš na sviti;
 stisni u radosti
 rajskom kriposti
 prislátke veze.

1740

Prislátke veze,
 da sjedine se
 ovako liepa dva,
 združi i uživa'
 viditi sada
 mlada uz mlada
 sred mila uresa.

1750

Sred mila uresa
 i ti s nebesa.
 sunce, zrak ukaži,
 svjetlji i draži,
 da ovi dan bili
 vedri i mili
 ljepši se objavi.

1755

1760

1728. spjevan'je] *b. c.*: spjevanje. 1731. skladnoj slatkoj] *c.*: slatkoj skladnoj. 1732. kraljevskih] *b. c.*: kraljevskih. 1734. zlatna] *c.*: slatka 1751. viditi] *c.*: vidjeti.

Ljepši se objavi
u dragoj slavi,
dan, ki se može rit'
blažen i čestit,
koga spomena 1765
biće čašćena
milo u vike.

SKUP RIBARA :

Od prilike po vedrini
po rajskomu svom pozoru,
kim nadsiva svietlu zoru, 1770
boga Jova sin istini
odkriva se milo svimi.

LJUBAV :

Pogledajte, o bogovi,
zamirite, o umrli,
moje slave, moj stril ovi 1775
i plam, kim se vas svit prli.

ARIJADNA :

Radujte se moj radosti,
moj radosti, ka nadhodi
svačju misao sada odi
u razbludnoj čestitosti. 1780

Ah, ufan'je ne ostaje
od većega dobra meni,
ah, milosni bog ljuveni
po sve vieke blažen da je.

Nad željama svim inima 1785
srce ono blaženo je,
u pokoju slatkom koje
za razgovor boga ima.

SKUP RIBARA :

Ah, blaženi da su uzdasi,
ah, čestiti da su cvili, 1790

1766. čašćena] c: častjena 1767. vike] c: vieke. 1768 od] c: o. 1769.
pozoru] c: prozoru. 1776. svit] b. c: sviet. 1779. misao] c: milos. 1781.
ufan'je] b c: ufanje.

plači srećni, slatci i mili,
kim tolike višnji blazi
pokoje u vik odlučise.

VENERE, ARIJADNA, BAKO I SKUP BOJNIKA I RIBARA.

VENERE:

Vjerenice svim čestita,
uz višnjega ljubovnika 1795
slatko uživa' do vik vika
ljubav, ka ni bremenita.

Neka u mojoj radosti
sred pokoja i razblude
vas svit sada gledat' bude 1800
blaga dila me milosti,

da pod vjerom od ljubavi
srce izdano na sem sviti
višnji umiju povratiti
na veseli život pravi. 1805

JOVE S' NEBA, VENERE, ARIJADDA, BAKO I SKUP
BOJNIKA I RIBARA.

JOVE:

Sad po slavah i dobitih,
po uzdasih i po cvilih,
u pokojih drazih milih
trajte čase dni čestitih;
više sunca sred nebesa 1810
pristolje vas svietlo čeka,
ah, ugodni meni od vieka
moj porode pun uresa!

BAKO:

Sred vedrine vječne blage
milo sa mnom sadružena 1815
kušajući, ma ljuvena,
piću slasti mile i drage,
Svegj gledati plemenita
svitla liepos tvoja ima

1819. svitla] *c*: svietla. 1791. slatci] *c*: slaci. Venere] *b. c*: Venere iz mora. 1798. radosti] *b. c*: u radosti. 1800. svit] *c*: sviet. 1801. dila] *c*: djela. 1804. umiju *b. c*: umiru. 1813. moj porode pun] *cogr.*: moji porodi puni

pod stupajim neumrlima 1820
hrlo letjet' nagla lita.

Megju višnjim tuj na nebi
zvezde, ke su naj jasnije,
liep će vienac svit' najprije
od tvojijeh prama sebi. 1825

Slavna plata, ku uživa
duša, umrle ka lieposti
cieć nebeske požudnosti
ko stvar taštu pogrdiva.

SVRHA.

1822. višnjim] *c*: višnjiem. 1823. naj jasnije] *b*: najasnije. 1825. tvojijeh]
b-c: tvojieh.

PROSERPINA.

rkp. a : Proserpina ugrabljena od Plutona spjevana po gosparu Gjivu Frana Gundulića vlastelinu dubrovačkomu.

Imena koja ulaze u ovo prikazanje.

Pluton.

Proserpina.

Cerere.

Venere.

Dijana.

Palade.

Merkurio.

Radamant.

Megera. } furije.

Tisifone. }

Ljubimir.

Radmio.

Lovorko.

Dubravko.

Aretuza rieka.

Kor božica.

Kor vila dubravskih.

Kor pastira.

Kor dvorana.

Kor dvorkinja.

Kor furija.

ČINJEN'JE PRVO.

SKAZANJE PRVO.

MERKURIO :

Iz ognjenieh strašnieh jama,
u kieh noć se vječna kaže,
gdi se u smećah hudi parže,
gorućega posred plama,
gdje nemilos prieku slavi 5
rieka, od suza ka se ljeva,
gdje na vratieh svegj zavieva
strašno oholi pas troglavi,
na svjetlós se vratih sada,
bivši pod'o s' višnje odluke 10
pokoj, gdi su vječne muke,
kralju, koji tminam vlada.
Ovi srdžbom pakljenome
sree oholo sve razgori,
ter odluči, da otvori 15
boj višnjime bogovome.
A to podniet' ne mogući
da izvan svieh se on nahodi,
sam neplodne dni koji vodi
u ognjenoj svojoj kući; 20
sam ki ne zna što je vrime
trajat', uz vil dragu svoju,

Zadržao sam nadpise iz rukopisa a, prem sudeći po izdanju Arijadne od god. 1633, sâm Gundulić nije bilježio naslov scenam. 3. parže] tako ostavih ortografiju rukp. a, radi slika sa kaže; zagr. praže 5. gdje] a: gdi je. 6. zagr. ima komu iza: suza. 8. strašno oholi] zagr. straža ohola; u rkp. a 8. je stih 7., a ovaj je 8. 10. bivši] zagr.: buduć. 12. u rukp. a je ovo stih 11., a ovaj je 12. 16. u rkp. a je ovo stih 15., a ovaj je 16. 20. u rkp. a je ovo stih 19., a ovaj je 20.

tere steći u pokoju
ono od oca slatko ime.

Jur nakazni strašne i hude 25
tmasta propas ke sakriva,
kupljahu se pune gnjiva,
da se vas sviet smesti bude.

Sestrenice ohole se
staše protiv nebesima, 30
jedovite zmije kima
mješte prama čelo rese.

Jedna od njih, Tisifone
glavnju od srdžbe prešno užeže,
na smeću se da poteže 35
sile tmina usione.

Da se propas strašna otvori,
razvali se jaz pakljeni,
ter izidu bliede sjeni
gasit' sunčju svjetlos gori. 40

Kada one, ke umrlim
dug i kratak život snuju,
dočiem hudu spravu čuju
s' odlukami toli vrlim,
s' prosutijema staše vlasim 45

u priklonstvu ponižene
prid vladaocom mrkle sjene
veleći mu plačniem glasim:
sudče uzumnožni vječne noći,
kralju od tmina, primogući, 50
po kom sharat' trag živući
i satrti viek nije moći,

25. strašne] a: staše. 26. propas] a: poraz. 28. u rkp. a je ovo stih 27.,
a ovaj je 28. 31. kima] a: kieme. 32. u rukp. a je ovo stih 31., a ovaj je 32.
40. gasit'] a: glasiť; sunčju] zagr.: suncu. 43. dočiem] zagr.: čiem tu. 45. pro-
sutiema vlasim] zagr. prosutieme vlasom. 46. ponižene] a: poniženu. 47. zagr.
pred vladaoca tužne sjene. 48. glasim] zagr.: glasom. 49. sudče uzumnožni]
zagrčb.: sunce uzumnožno. 51 i 52. Tako sam ispravio; u rukp. a stoji:

po kom stvarat' trag živući
i z tjerat se viek nije moći.

u zagr.:

po kom stvarat trag živući
i satriet se viek će moći.

bez uzroka svjet ne gubi.
 Čemu sprava strašna ova?
 Što se srčiš? Pita' u Jova
 i dati će se tebi ljubi.

55

Prid rasrdnom nemilosti
 smerna molba jedva odoli;
 jedva slomi srce oholi,
 da satren'je svietu prosti.

60

Prešno po me tad poslaše,
 ki sam glasnik svieh bogova,
 da odlučen'ja sad njegova
 višnjem reče na po nase.

Kad ja dogjoh gdi on sjedi
 strašniem glasom progovori,
 a pakljeni svi ponori
 zamnieše mu na besjedi.

65

Stresoše se sve države,
 gdi razlicieh stan je muka,
 i zareža i zahuka
 strašan vratar proz tri glave.

70

I reče: o ti, ki bi viku
 općen glasnik zemlje i nebi,
 čuj rieč moju stavnu u sebi,
 i odluku priveliku.

75

Hrlo uzleti, Merkurio,
 na visine, Jove gdi je,
 ter mu reci, da mi nije
 s nebom vlasti ugrabio.

80

Ako mi si tej svjetlosti
 uzeo dana pribieloga,
 da izgubih, ne cien, s' toga
 vik s' oružjem hrabrenosti.

Posred moga kuju dvora
 po naredbi moj trjeskove,
 a ti oholi njima Jove
 ognjevito strielaš s' gora.

85

Nije li dosta tvoj požudi,
 da ja u tminah vik moj vodim,

90

- nad mrtvieme da gospodim,
 kieh stat' sa mnom grieh osudi,
 nu stavio mene jesi
 gdi su polja plača puna,
 tebe od zviezda liepa kruna 95
 da u veselieh strana resi?
- Neg li zloban išteš k' tomu,
 što mi vieku ni podniti
 još ženidbu zabraniti
 svud božanstvu sličnu momu. 100
- Amfitriju vil svu milu
 Neptun grli posred mora;
 sred nebesa bez prikora
 tvoj Junoni ti si u krilu.
- Al' što velim? tva razbluda 105
 neka bi ona sama bila,
 da božica još i vila
 ti milov'o nijesi svuda.
- Tiem sinova množ čestita
 tebe resi: jaoh, a mene 110
 strašni dusi, hude sjene
 sred kraljestva ognjevit.
- Da li ja sam, ki bez ploda
 sam udove dni me trajem,
 ni za život moga hajem 115
 hrabrenoga sviem poroda?
- Ah, vik prikor taj ne sledi,
 čujte kletvu, kleti u tmini,
 koju Pluton, bog vaš, čini,
 kad ne steče, što odredi. 120
- Hridne gore razvalit' ću
 svjetlos tminam svu pokrivši,
 sviet u pak'o obrativši,
 krvi poliv sunčju sviću.
- Ove rieči kad izusti 125
 silna pakla vlas najveća,

92. osudi] *zagr.*: dovodi. 93. nu] *zagr.*: da. 97. neg li] *zagr.*: nego. 105. al'] *zagr.*: nu. 106. neka] *a*: naka. 112. sred] *a*: sad. 115. moga] *a*: onoga. 122. svu] *a*: svie. 124. poliv] *a*: proliv: sunčju] *zagr.* suncu.

učiniše, da obeća
sve mu Jove i dopusti.

Dat' mu je rek'o Proserpinu
djevojčicu, ka nahodi 130

u ovemu se mjestu odi,
Cererinu kćer jedinu,
ke zamjerna liepos bješe,
čas rajskoga slavna kola,
dočiem Marta i Apollo 135
nje drag ures ne užeže.

Er to uzroči, da s' nebesa
mat je u strane ove stavi,
da skrovena njih ljubavi
bude svjetlos nje uresa. 140

Ah, ko luda mis'o ova je,
er se vara taj saviše,
ko čijem s' oči liepos diže,
cieni dignut' i s' srca je.

Po sebi se liepos kaže, 145
i u pustoj još planini
svjetlje od neba nebo čini,
koli skrovnije, toli draže.

Pluton smiren nahodi se
(ako u smeći mir bit' more) 150
steć', ufajuć lipos s' gore,
ka vidjela prije vik ni se.

Nu ka svitlos protiv meni
podigla se? Što je novo?
Božice su njeke ovo 155
sišle uživat' sej zeleni.

Palade je i Dijana,
nu Venere na po na se.
Tkoga vođe? Ovo ulaze:
Proserpina je izabrana. 160

Nije mi veće govoriti,

133. ke] a: ka. 136. *zagr.*: zrak svjetline nje užeže. 141. luda] a:
lada. 150. more] a: može. 152. prije vik] *zagr.*: viek prie. 158. i 159. *zagr.*:

Nu Venere naponase,
koga vodi ono uza se?

159. ovo] a: ove.

da ne budu rieči moje
bit' čuvene od njih koje,
ter s' tim smeća ka prispiti.

Poč' ću skrit' se sred dubrava 165
pod pastirsku sliku i čine,
neka gledam zgođe ine,
ke će iz višnjih izit' sprava.

SKAZANJE DRUGO.

VENERE, PROSERPINA, DIJANA, SKUP BOŽICA I SKUP VILA DUBRAVSKIJEH.

VENERE :

Ljepša i svjetlja u razbludi,
neg li ikada, zoro, izl'jezi, 170
ter pram, ki ti zlato resi
po istoku prostri svudi ;
prospi rajsko cvieće iz krila,
zoro draga, zoro mila!

Da i mi po ovoj liepoj strani, 175
ko mlagjahne vile čine,
prije neg s vedre tej visine
ukaže se zrak sunčani,
izbiramo sred zeleni
cvietak bieli i rumeni; 180

da pod slatke skladne glase
nam vjenačce tej vijemo,
naresiti čijem budemo
povrh čela ruse vlase,
ke tih vjetric bludno odveće 185
niz bio vrat nam sad razmeće.

Pojmo, pojmo, mile moje,
u ovi način drag i sladak,
na jutrnji dočijem hladak
šušnjat listje počelo je, 190
veleći nam: pjesni mile
sprav'te od neba liepe vile.

165—168. tih stihova nema rkp. a. Iza 168. rkp. a. ima i „Palade“; rkp. a. mjesto „skup“ ima „kor“, ja sam uzeo ono prvo, jerbo je tako i u Arijadni. 171. pram] zagr. : plam; ki ti] a: kitti. 172. prostri zagr. : prospi.

PROSERPINA :

Ke će pjesni naše biti,
 liepa majko od ljubavi,
 jeda pojuć ki gizdavi 195
 cvietak ćemo proslaviti,
 lier bieli i ružicu,
 ka u rumenom cti nam licu?

VENERE :

Cererina kćerice izbrana,
 nut', gdje onamo sred gustine, 200
 čijem lieposti tve jedine
 sred ovijeh se kažu strana,
 slavic poje u dubravi,
 da taj ti si cviet gizdavi.

PROSERPINA :

Ugodna je hvala svaka, 205
 od hvaljenieh ka izl'jeze:
 što da liepo ne reče še,
 koga liepos hvali taka?
 Cviet sam gizdav ja rečena,
 bivši od tebe pohvaljena. 210

DIJANA :

O božice, što do sada
 pjesni naše slatke rastavlja?
 Dočijem svaka sebi spravlja
 liep vjenačac sred livada,
 pojmo drago primal'jetje, 215
 koje plodi travu i cvietje.

SKUP BOŽICA :

Zelenim se polja rese,
 zelen cvitjem razlicime,
 prol'jetja je slavno vrieme,
 u veselju sve čuje se, 220
 uživa ptica i zvir
 ljuveni slatki mir.

199—204 u rkp. a. govori ovo Palade. 202. ovijeh] a: onijeh. 206. iz-
 l'jeze] a: izlazi. 207. da] a: od. 210. tebe] a: tebi. 212. naše slatke rasta-
 vlja] *zagr.*: slatke naše ustavlja. 217. zelenim] *zagr.*: zelenju.

VENERE:

Liepe vile od dubrava,
 kijem je razvit pram uresni,
 gdi su vaše slatke pjesni, 225
 od kojieh je svudi slava?
 Na pjevanja, ka slišate,
 odgovor nam i vi dajte.

SKUP VILA:

Ka ovo sad svjetlos vidi se?
 Zemlja u nebo obrati se, 230
 drag ti isteče danak bieli,
 veseli se svak, veseli.

VENERE:

Veseli se, svak veseli,
 lis na dubu, dub u gori,
 tko god ljubav dragu dvori, 235
 tko god pokoj slatki želi:
 u veselju, polja i luzi,
 budite nam mili druži.

SKUP BOŽICA:

Veselje se svudi kaži,
 sve se raduj primal'jetjem, 240
 trava capti l'jepšiem cviećem,
 cvieće nosi miris draži,
 svak s' dragom ljuvezni
 na tance, na pjesni.

SKUP VILA:

Tiek svoj rieke ustavljaju, 245
 na pjevanja ka slišaju,
 duh svaki se zamamljuje,
 čim nebeski skup se čuje.

VENERE:

Ljubko svaka sad prinesi
 blidi cvitak i rumeni, 250
 da naš svietli pram zlaćeni
 liep vjenaćac većma uresi,

s' kijem na igre gorskih vila
poč' budemo družbo mila.

SKUP VILA:

Zvietjem ta se ne ponosi, 255
ka cviet rajski sobom nosi,
božicami lepim s nebi
gizda od cvieta nije triebi.

VENERE:

Rajska liepos, kad uzima
čin vilinji i priliku, 260
ko vil svaka za svu diku
po livadah resit' se ima,
neka i nju po dubravi
pastier sledi prigizdavi;
ter zatravljen i ustrieljen 265
s' prislatkoga nje pogleda
požudnih sklad besjeda,
pod sviroku pit' je usiljen,
i plam ki mu srce gori,
u divjačnoj djeljat' kori. 270

SKUP VILA:

Zviezda jasnos potamniva
sunčanome prid svjetlosti;
gdi su rajske sve lieposti
dika umrla tašta biva:
gubi se zemlje ures 275
pri gizdah od nebes.

VENERE:

Cvietje zene i opada,
noć na bio dan tmasta dogje,
švieta krasnos časom progje,
stiraju se ljeta mlada; 280
samo blažen ti se pravi,
u ljubavi tko boravi;

253. na igre] *a*: igre. 255 i 256. ta — ka] *zagr.*: taj — tko. 260. vili-
linji] *a*: viliinu. 267. sklad besjeda *a*: kad s' besjeda. 268. pit'] *zagr.*: piet.
270. djeljat'] *a*: djelja. 273. *a*: gine rajske sve lieposti, *zagr.*: gdi su
rajske te lieposti. 276. gizdah] *a*: gizdavah. 278. na bio dan] *zagr.*: za da-
danom. 280. stiraju] *zagr.*: staraju.

er mlados s' prva uživa
 pak je miran spomenuje
 i oni pokoj misli čuje, 285
 u kojemu mlad pribiva.
 Ah, ko budu te ljuvene
 pak ugodne uspomene!

Tiem, mladice, ber'te slasti
 draga cvietja ljuvenoga; 290
 bez uresa er svakoga
 neubran će k zemlji opasti,
 a vi, kajne, pak zaludu
 proklinjati sreću hudu.

Nut' božice, druge moje 295
 koliko su vidjet' mile,
 čijem su ljubko nakitile
 svietle i čiste prame svoje;
 nut' li paka sred livada,
 gdje neubrano cvietje pada. 300

SKUP VILA:

Tko riet' ne će, blažen da je,
 ko s' ljubavi dni sve traje;
 ako oni, koji ljubi,
 mlados dragu vik ne gubi?

SKUP BOŽICA:

Tu ljepota ima krepos, 305
 da je uresna bez naprave;
 nu ako s' viencem po vrh glave
 sad je ovaka rajska liepos:
 ljepša je svih žena
 ljepota rešena. 310

Liepa je liepos liepili vila,
 čiem se pomnjom narav slavi;
 nu i nepomstvom već krat mila
 ponuda je od ljubavi;
 gizdav ures bez uresa 315
 ljepota je od nebesa.

285. misli] *zagr.* : mislju. 287. ko budu te] *a* : ko budu tvo, *zagr.* : ko li su te. 295—300. u *rkp. a.* govori ove stihove „jedna od vila“. 308. sad je ovaka] *zagr.* : tad je ovako. 311—316. u *zagr.* ove stihove govori Venere. 312. pomnjom] *zagr.* s pomnjom.

Nu što, jaoh, čuje se, koja je sila ovo,
ka svietom svijem trese, što li će bit' novo?

Ka će ova bit' sjena, ka sunce pribiva,
ter munja ognjena kroza nju svegj siva? 320

Već nam stat' nije odi; gorućieh vrh kola
iz zemlje izhodi njeka sjen ohola.

Bježimo. Jaoh, što bi? Od pakla kralja vlas
Proserpinu ugrabi izmegju svih nas.

SKAZANJE TREĆE.

PROSERPINA I PLUTON S FURIJAMI.

PROSERPINA :

Tko me ugrabi, jaoh, što ovo je? 325
Nakazni su strahovite,
ustav'te se, ne bježite,
ne dajte me, druge moje.

PLUTON :

Ne boj se, u vlasti boga si ti sada,
pakljenoj u tmasti moguće ki vlada. 330

PROSERPINA :

Gdje si, ćajko, tve treskove
ostavio svijem nemile,
jaoh, da sada tužne ove
srce jadno ne prostrile?

Za što ne imaš milos koju 335
podat', vajmeh, sad ovako
sviem nesrečnu mlados moju
vrlijem sjenam u zli pak'o?

Da li od oca ne umoli
ljubav mi se po tvom sudu, 340
da sviet dragi brzo toli
ostaviti, jaoh, ne budu?

U čemu sam tebi viku
ja mlagjahna sagriešila,
probuditi da toliku 345
dostojna sam srdžbu bila?

319. ova] *zagr.* : ovo, pribiva] *zagr.* : prikriva. 323. bježimo, jaoh, što bi]
zagr. : bježmo, što ovo bi? 328. druge] *a* : drage. 330. moguće ki] *zagr.*
ki moguć sve. 340 po] *zagr.* : pri.

Za koju ću zlobu poći
 djevojčica osugjena,
 gdje sred vječne tmaste noći
 stan je samo hudijeh sjena. 350

Ah, čestite pri mom vaju,
 ke su od inieh ugrabjene;
 er daj te sve uživaju,
 svjetlosti ove drage općene:

meni svjetlos i sloboda 355
 jednako se tužnoj brani,
 osudjenieh sred naroda
 da u pakljenom cičem strani.

Grabi mi se s' danom bielim
 sve pošten'je, sva čas moja, 360
 nesrećnija ter se velim
 od svih, ke su bez pokoja.

Jaoh, u biću nevoljuomu
 dočijem liepo nebo ohodim,
 silniku se pakljenomu 365
 robinjica plačna vodim.

O cvjetice povrh glave
 meni milo za zlo moje,
 ostaj pusto; jaoh, naprave
 nesrećniem se ne pristoje. 370

O majčini svjeti svime
 pogrgjeni s' me ludosti;
 o poznane u nevrieme
 Venerine sve hitrosti.

Draga majko, majko moja, 375
 majko ploda žalosnoga,
 jedina je kćerca tvoja
 ostavljena od svakoga.

Jaoh, jeda i ti za čes hudu,
 majko, ime slatko meni, 380
 ostavićeš tvu razbludu
 i vas pokoj svoj ljuveni?

347. koju] *zagr.* : ciju. 358. pakljenom] *zagr.* : paklenoj, cičem] *zagr.* : cičim.
 367. cvjetice] *zagr.* : cvietjice. 373. poznane] *zagr.* : poznate. 382. svoj lju-
 veni] *zagr.* : tvoj ljubljani.

Moj pogubi pomoć pravi,
 ugrabi me, jaoh, silniku;
 uzde ustegni, konje ustavi
 zlom gusaru, crnu i priku. 385

Ugrabi me, majko mila,
 strašivomu iz oblasti,
 ki u ponor svojijeh spila,
 u vječne me nosi tmasti. 390

PLUTON:

Morit' se razlog ni toliko, liepa ma,
 taštome bojazni i mislim jadnima.

Ustavi tužni glas, ustavi suze i cvil;
 ne će se hūd poraz, da čuti taka vil,
 većem ćeš gospodit' kraljestvom vas tvoj vik, 395
 dostojan ter ćeš rit', da ti sam ljubovnik.

Da bieli dan meni u mrkloj tamnosti
 ne svieti, ne scieni, rad tvoje lieposti.
 Saturnov sin sam ja, koga vlas bez mire
 u zemlji moguća nad sviem se prostire. 400

Nebesa su meni druga,
 sviet drugi, sred vesele
 gdje svjetlosti veća vele
 uživaeš polja i luga.

Tuj naraštaj vas čestiti, 405
 ki da na sviet vik zlaćeni,
 život dragi i ljuveni
 odlučio je svegj živjeti.

Tuj trava u cvieću sred livad ravnieh jes,
 ka u vječnom prol'jetju kažu drag svoj ures. 410

Sred ovijeh livada skup je onijeh svieh vila,
 kijeh liepōs ikada na svietu je slovila.

Pastieri tuj su svi sa dragiem gospogjam,
 koji su ljubavi čutjeli slatki plam.

383. pravi] *zagr.*: spravi. 389. spila] *a*: sila. 390. vječne] *a*: vječno.
 392. i] *zagr.*: ni. 395. većem] *zagr.*: veće. 397. u — tamnosti] *nema u rkp.*
a. 398. svieti] *zagr.*: svietli; rad -- lieposti] *nema u rkp. a*. 401. druga:]
a: draga. 402. sviet] *zagr.*: i sviet. 407. dragi] *zagr.*: draži. 408. *zagr.*:
 obra u viek svoj živiti. 410. vječnom] *a*: vjernom; kažu] *a*: kaže. 411. je]
nema a. 413. dragiem] *zagr.*: draziem.

Sred inijeh tu lieposti 415
 jedan dub se još nahodi,
 koji se zove od svjetlosti,
 pod zlatimi tere plodi
 svegj ugiblje sa sve strane
 sviem zelene jasne grane. 420

Koji, neka tvoja slava
 bude veća svak čas biti,
 o razbludo ma gizdava,
 tebi će se posvetiti:
 u vieke će tvoj se zvati 425
 taj dub liepi i bogati.

Nu što velim? Sve ištore
 povjetarcem lako hodi,
 na zemlji se što nahodi,
 više česa leži more, 430
 sve će stamujet' svieta ovoga
 prid raskošam carstva tvoga.

U krunah kraljevi sniženi oda svud
 i puci jošte svi doći će na tvoj sud.
 Smrt svaka jednači: prid tobom pored stat' 435
 nejak će i jači, ubog će i bogat.

Krivi će se suditi po volji po tvojoj,
 dobri će viditi po tebi drag pokoj.

Smrt s' milim životom pod vlas ćeš držati,
 tere ćeš rieči tvom sreću i ćeš vladati 440

PROSERPINA :

Da li na moj glas tužbeni
 i na ove grozne suze,
 jaoh, mlagjahnoj nitko meni
 ne ima milos, ni ganu se?
 Pokli nije' ufat', jaoh, kroz cvile 445
 zaman pomoć na me trude,

418—420. *rkp. a:*

plodom zlatim tere plodi;
 svegj ugiblje sa sve strane
 svoje sjene, jasne grane.

428. povjetarcem] *a:* povjetarce. 437. krivi će se] *zagr.:* krive ćeš. 439.
 držati] *zagz.:* imati. 441. da li] *a:* ali. 445. ufat'] *a:* afati.

pokli nije, tko bi od sile
oteo me ove hude:

ostaj s' bogom zrak sunčani,
s' bogom družbo rajskih vila, 450
i ti s' bogom, jaoh, ostani,
gdje gogjer si, majko mila!

PLUTON:

Veće, vrani konji moji,
hrli stupaj obratite,
gdje pistolje moje stoji, 455
da me opeta postavite.

ČINJEN'JE DRUGO.

SKAZANJE PRVO.

LJUBIMIR, RADMIO, LOVORKO, DUBRAVKO, I SKUP PASTIERA.

LJUBIMIR:

Staviste li se, o pastieri,
(još me svega strah prohodi)
na ovomu mjestu odi
ke se čudo sad zamjeri? 460

Nu stavio tko nije se;
zvier sred jame ka pribiva,
zapanjena i strašiva
još se s' jamam istiem trese.
Ah, vidjen'je svijem nemilo! 465
Bog ukloni od zlijeih šteta!
Pomrčala svjetlos svieta
i sve bješe pocrnilo.

Prvo trešnja silna prigje,
ter svom zemljom jako krenu, 470
u oblaku potamnjenju
vječni se oganj paka vigje.

Nu što kaže, što li veli
svies ma sade pripadena,

451. ovo je u rkp. a. stih 452, a ovaj je 451. 455. ovo je u rkp. a. stih 456, a ovaj je 455. 458. prohodi] *zagr.*: obhodi. 461. nije] *zagr.*: da nie 463. i strašiva] *zagr.*: izčezniva. 468. pocrnilo] *zagr.*: potamnilo. 473. kaže] *zagr.*: kažem. 474. sade] *zagr.*: sada.

hudijeh sila, strašnieh sjena 475
skup ujedno vidjeste li?

LOVORKO :

Tminu, ku spoviedaš,
vidjesmo družie naš;
nu ostalo, što kaza odi nam ti sada,
ne čusmo, nit' glasa itko nam spovieda. 480
Ti sledi naprieda, ako ti mučno ni,
kaži nam, što gleda strašivoj u tmuni?

LJUBIMIR :

Sve ste u tom mogli čuti;
nu za družbi pogoditi,
opeta sam spravan riti, 485
što me strah je spomenuti.

Prem s' istočne bješe strane
sunce odkrilo zrak zlaćeni,
još se skljaše vrh zeleni
rosa, jutrom koja pane. 490

Tad' uzagn'o ja bjeh stada
na daleče mjestu ovomu,
pri kladencu gdi bistromu
vazda zene trava mlada.

Pod sviroku ter bez misli 495
stojah pjesni tuj pojući,
od nikud se ne bojući,
vuk da će izit' hudi i zli.

Kad eto ti iz nenadi
poda mnom se zemlja ustrese, 500
poplašene ter ovce se
rastjeraše po livadi.

Hrlo skoćih, ali opeta
eto t' oči me vidiše,
gdje se iz zemlje van podiže 505
dim, u kom se oganj smeta.

Za kojime taj čas paka
kako iz njeke crne jame

480. *zagr.* : ne čusmo ni glasa, ni tko nam spovieda. 482. *zagr.* : Ti nešto ugleda strašivo u tmuni. 489. se skljaše] *zagr.* : ctijaše. 491. Tad'] *zagr.* : kad. 492. na] *zagr.* : ne. 496. pojući] *zagr.* : pojeći. 497. bojući] *zagr.* : bojeći ter] *zagr.* : tiem. 507. kojime] a : kojim se, *zagr.* : kojim.

oganj goruć vrže plame
stisnut tmasta sred oblaka, 510

iz kojega sjeni grube
čuh gdi buka mukla izlazi,
kako vihri kada plasi
proć' ne mogu guste dube.

Čuh, nu jedva još u trudu, 515
nješto k'o glas ljucki cvilit';
veće hti me strah usilit',
napried gledat' da ne budu.

Tiem utekoh pun poraza,
k' selu pognah štada ureda; 520
ere bo mi srce ne da
tuj čekati kratka časa.

Ah, nut' gleda' stvar veliku,
gdi opet dogjoh, — nuti sreće,
na isto mjesto, gdje bjeh veće 525
odlučio ne doć' viku.

K' bogu sada, družbo mila,
da se prostru glasi naši
ako u tomu zemlji naši
stvar se sluti ka nemila 530

LOVORKO:

Ukloni višnja vlas
taj sluta zla od nas.

Pastieri daj da svi jedino mi sada
molimo s' ljubavi toga, ki sve vlada,
da ako bi srdžbe toj njegove zlamen'je 535
bude imat' na puk svoj ke godi smiljen'je.

SKUP:

O višnje kreposti,
kažite vrhu nas
moguću vašu vlas,

516. ljucki] a: ljudeki; cvilit'] a: cvili. 517. *zagr.*: veće hti me strah usilit, a: veće ti me strah usili. 520. pognah] *zagr.*: pognav. 522. čekati] *zagr.*: gledati. 523. ah] *zagr.*: da. 525. isto mjesto] *zagr.*: istom mjestu. 528. nasi] *zagr.*: vaši. 529. u tomu] a: tomu. 530. se sluti] *zagr.*: sluti se. 532. sluta] *zagr.*: huda. 533. jedino] a: sedimo. (se dimo?)

ne rasrdžbom, neg milosti. 540
Dostojte se drugdje odnieti
sve zlo, ke se nami prieti.

RADMIO :

Ako mi smo narod oni,
ki svegj poje vaše slave:
od našieh se strana ukloni 545
prieki nemir s' hude sprave.

SKUP :

O višnje kreposti,
kažite vrhu nas
moguću vašu vlas,
ne rasrdžbom, neg milosti. 550
Dostojte se drugdie odnieti
sve zlo, ke se nami prieti.

DUBRAVKO :

Moć se vaša kazat' pogji
u gradovih oholime,
a priklonu čeljad ogji, 555
ka pastiersko nosi ime.

LJUBIMIR :

Sve zle misli jadovite,
ke smo u srcijeh mi začeli,
tašte u nas objavite
milostiviem vašiem djeli. 560

SKUP :

O višnje kreposti,
kažite vrhu nas
moguću vašu vlas,
ne rasrdžbom, neg milosti.
Dostojte se drugdje odnieti 565
sve zlo, ke se nami prieti

LOVORKO :

Prosvietli nam s'gar s' nebesi
svietlije sunce iz oblaka.

540. rasrdžbom] *a* : rasrdžbam. 550. rasrdžbom] *a* : rasrdžbam. 558. srcijeh] *zagr.* : srcu. 560. milostiviem vašiem] *a* : milostivieh vašieh. 564. rasrdžbom] *a* : rasrdžbam. 567. nam] *zagr.* : nas; nebesi] *a* : nebi. 568. svietlije] *a* : svietie.

LJURIMIR:

Najvedrije bitje izl'jezi
tmasta sluta, sumja svaka. 570

LOVORKO:

Molbe usliši bože s' nebi,
utječemo čiem se k' tebi.

DUBRAVKO:

Vrh otara ako tvoga
srebro i zlato nije nam slati,
naše uboštvo mješte toga 575
srce ti će prikazati.

RADMIO:

Ne ostavi puka blaga,
ki sve ufanje u te slaga.

SKUP:

O višnje kreposti,
kažite vrhu naš 580
moguću vašu vlas
ne rasrdžbom nek milosti.
Dostojte se drugdje odnieti,
sve zlo, ke se nami prieti.

SKAZANJE DRUGO.

CERERE, LOVORKO I SKUP PASTIERA.

CERERE:

Jaoh, gdje tužna niesam bila: 585
otukla sam polja i gore,
nit' mi umie riet itkore
gdi je moja kćerca mila.

LOVORKO:

Tko ovo sva lica suzami poljeva?
Cerere božica, u pogled tužna sva. 590

569. i 570. u *zagr. govori ovo Radmio*. 569. najvedrije] *zagr.*: na vedrie.
370. sluta, sumnja svaka] *zagr.*: zla ta sumnja svaka. Iza 570. u *Zagr.*
„skup“ *pjeva svoju*: „o višnje kreposti“ *itd.* 589. poljeva] *a*: proljeva.

Jaoh, da li još tuga i višnjem trud dieli?
Skroveni iz luga slušajmo što veli.

SKAZANJE TREĆE.

CERERE (sama):

Jur izgubih, jaoh, ovako
drag. razgovor moj jedini,
moju rados, moj istini 595
pokoj, i me dobro svako.

Gdje si, kćerce mila meni?
Gdje si, slatka ma ljubavi?
Tvoj nesrećnoj majci objavi,
er te inako nać' ne cieni. 600

Ah, koli se ja blažena
cieć me liepe zвах njekada,
toliko sam tužna sada
vrh žalosnieh svieh žena!

Ne zavidjah ja na sreći 605
ni jednoj majci neba i svita,
nego zвах se pričestita
moju kćercu svegj videći.

Paće meni zavidješe
na jedinoj moj razbludi 610
mnoge srećne majke svudi
u porodieh ke se rieše.

O pokuju, o pohvalo,
o majčina diko mila,
ponosita s ke sam bila 615
dosle, vajmeh, svud ne malo;

sad nevoljo, sad žalosti,
kćerce, tugo majke tvoje,
ako za te danke svoje
šad provodi u gorkosti. 620

Da li, vajmeh, ja sred dvora
samu ostavih tvu ljepotu,
neka u zlu sam vik životu
bez svakoga razgovora?

591. i 592. *nema u rkp. a.* 599. tvoj | *a:* tvojoj. 608. svegj | *a:* svak. 611. srećne majke | *zagr.:* majke, srećne. 619. ako | *zagr.:* pokli. 620. provodi | *zagr.:* provodim. 621. ja sred | *zagr.:* posred.

Što ne mislih tužna prije, 625
 kćerce dušo srca moga;
 jere jedna liepos mnoga
 vik slobodna sama nije.

Jaoh, od mora, od zemlje li
 bi ti gusar prik toliko, 630
 ki, jedina moja diko,
 tebe sa mnom sad razdieli?

Gdje te iskati mogu veće?
 Put ke strane upraviću?
 Po kom tragu tužna gdi ću? 635
 Jaoh, tko put mi spovidjet' će?

Pokli ne vim, tko će rieti,
 gdje se moja kćerca taji,
 poć' ću tužna, gdje stupaji
 i sreća me bude odnieti. 640

Ah, da bi se tukla ovako
 ti Venere bludna i huda,
 za Ljubavim tvojom svuda
 ti mi uzroči me zlo svako.

SKAZANJE ČETVRTO.

LJUBIMIR, LOVORKO, CERERE, SKUP PASTIRA I JEKA IZ
 GORE.

LJUBIMIR:

Veće ona odhodi, a mi se skroveni 645
 tajimo još odi sred ove zeleni?

Izidimo na dvor svi pastieri opeta,
 neka nam objavi, što biće nje smeta.

O, koja zemlji ovoj milosna toli bi,
 božice, da plod svoj da se sad po tebi, 650
 koji resi čisti vlas
 pšenični zlatni klas;

Cerere uzumnožna, polja ova težana
 kojoj su podložna i naša sva hrana,
 molimo smierno te, vjernijem tvojim kaž': 655
 koje su tuge tve i smeće, koje imaš?

638. moja kćerca] *zagr.*: kćerca moja. *Iza* 644. *ekp.*: a: Ljubimir, Lovorko, Crrere i kor iz nutra. 650. da — tebi] *nema* a. 652. zlatni] a: slatki.

CERERE:

Jaoh, jedina ma razbluda
 otišla je, ne znam kuda,
 strah me, da je tko nemio
 nije svojoj majci ugrabio.

660

Pastieri, jeda vi umiete glas mi dat'
 gdje ona boravi, da je budem poč' iskat'.

LOVORKO:

Nijesmo je vidjeli, ni mogli nigdje čut',
 božice, ne cvili, ne će ti poginut'.

Nu ka je moć bila ta, koja je izvadi
 iz dvora bogata, ki joj ti sagradi?

665

Dostoj se toj riet' nam, slobodan ko bi toj
 iz svoje kuće da uzet' smie drag porod tvoj?

O slavna Cerere, kaž' nam toj najprija.

CERERE:

Bi hitros Venere, ne sila ičija.

670

Ona bi, koja mi razbludnom rieči svom
 diete, jaoh, primami iziti na dvor š njom.

Ona uzrok bi danas me smeće sve na svit,
 jaoh, tko će dat' mi glas, gdje će ma kćerca bit'?

Pitah ljudi, pitah zvieri,

675

ptice i ribe, nu zaludu,
 jeda tkogod mu razbludu
 gdje za milos, vaj, zamjeri:
 jaoh, sve gluho ukāza se
 na tužbene moje glase.

680

O pastieri, pomozite,
 još da pitam ove gore,
 jeda one odgovore
 na me tužbe jadovite;
 jeda nagjem mom cvil'jenju
 daj ku milos u kamenju.

685

O planine drage moje,
 na ove tužbe, ke slišate,

667. dostoj se] a: dostojte se; toj riet' nam] *zagr.*: to nam riet'. 668. svoje] *zagr.*: tvoje; da] *nema a.*; uzet] *zagr.*: izet. 670. *a rkp. a. govori to Lovorko.* 671. 672. *tih stihova nema a.* 676. ptice i ribe] *zagr.*: ribe, ptice. 678. gdje za milos] a: gdi se milos. 679. jaoh sve gluho] a: 680. na tužbene moje] a: 686. daj ku] *zagr.*: koju.

daj mi odgovor vi poda'te,
gdi je dobro me svakoje? 690

JEKA :

Ko je ?

CERERE :

Ja sam, goro, poslušaj me;
nu vapiti, jaoh, naprieda
suze brane, plač mi ne da,
odgovorite vi joj za me. 695

SKUP :

Cerere je slavna odi,
ka vas pored sa mnom pita,
možete li znat', čestita
gdi se kćerca nje nahodi.

JEKA :

Hodi. 700

CERERE :

Hodi po ovoj strani gdi li?
pita'te opet moji mili.

SKUP :

Hodi l' kuda skrovna toli,
da ju same vi vidite,
o planine, objavite, 705
jeda u vašoj koj prodoli?

JEKA :

Doli.

CERERE :

Doli? Kuda to, jaoh, meni?
Jeda u strani u pakljeni,
gdi su vječni nepokoji? 710
Za ki tu stat' grieh dostoji?

JEKA :

Stoji.

689. poda'te] a : podajte. 693. jaoh] *zagr.* : već. 695. odgovorite] *zagr.* : odgovor'te. 697. sa mnom] *zagr.* : s nami. 703. Hodi l'] a : hodi. 706. jeda] *zagr.* : jeda je. 711. toga stiha nema a.

SKUP:

Stoji doli, veliš tako?
 Ka su mjesta doli? reci!
 Ah, vijeke se toj ne steci, 715
 što sad reče ti opako.

JEKA:

Pak'o

CERERE:

Da li, vajmeh, ni na svitu,
 jaoh, jedina moja dika,
 sred naroda neg li prika 720
 u zlu mjestu ognjevitu?

JEKA:

Tu.

SKUP:

Kako u pak'o mogu otaći
 sunča zraka svjetlja lica,
 za što li se tuj božica 725
 Proserpina može iznaći?

JEKA:

Naći.

CERERE:

Ko nać' će se, ako priti
 ne može se mjestu tomu?
 Ko sit' k jazu pakljenomu 730
 slobodan će toli biti?

JEKA:

Ti.

SKUP:

Da božice liepe s' nebi
 slaze tmaste u ponore,
 kaž' nam, tko ti biti more 735
 još velikoj pri potrjebi?

715. vijeke se] *zagr.*: vjeku se, *a*: vijeke su. 724. *zagr.*: sunčjeg zraka
 svietla lica. 725. *zagr.*: Zaisto li se tu božica. 728. nać' će] *a*: naće. 729.
 mjestu.] *zagr.*: k mjestu. 733. liepe] *zagr.*: svietle, *a*: liepa. 734. slaze] *a*:
 slazi. 735. ti] *zagr.* to.

JEKA :

Triebi.

CERERE :

Da li gdi su crne sjene
 strašivoga posred plama
 triebi je, da sit' budem sama, 740
 i nije drugi liek za mene?

JEKA :

Ne.

SKUP :

Pusta i gluha svim planino
 već ne dala glas ikada,
 ah, kako nam odi sada 745
 ti sve veliš neistino.

JEKA :

Istino.

CERERE :

Sve sam čula, jaoh, ne veće,
 ko li tužnoj pristoji se.
 Da jur stani kćerce ti se, 750
 gdi su vječne tmasti i smeće?

LOVORKO :

Božice, planini u svemu tak gluhoj
 vjerovat' razlog ni, uzdat' se ni u toj,
 ne bješe rieči te planinske, neg li sam
 gore glas, naše iste besjede ki šlje nam. 755

CERERE :

Ah neharna zemljo viku,
 da li dah ti dobra svaka,
 da ti budeš proždriet' paka,
 jaoh, jedinu moju diku?
 Hodi opeta, ne plodila, 760
 ke sjeme u te bude pasti,

740. budem] a : bude, *zagr.* : budu. 743. gluha] *zagr.* : huda. 744. ikada] *zagr.* nikada. 752. u — gluhoj] *ovo je nestalo u rkp. a.* 753. uzdat' — toj] *ovo je nestalo u rkp. a.* 755. ki] a : ko.

na zloj travi da porasti,
zemljo huda i nemila.

Ne napas'o pastir stada
na ravninah na tvojijeh, 765
težak truda rad svojijeh
ne im'o plate sve nikada.

Zvier srdita bjesnovala
po ravninah tvojijeh sama,
munja silom svoga plama 770
dub tvoj svaki poharala.

Tve crnilo da bez sjeni
ljetnje sunce kruto peče,
ter te putnik na daleče
strašnu inijem kaže i mijeni! 775

LJUBIMIR:

Već kletvam svrhu da', već nam zla ne zovi,
jaoh, milos ku ima' na tužni puk ovi

Božice, smili se
zemlji u kojoj rodi se.

Nu što oči me vide, što li će bit' novo, 780
koja vil izide iz rieke sad ovo?

SKAZANJE PETO.

ARETUZA RIEKA, CERERE, LOVORKO I SKUP PASTIERA.

ARETUZA:

O rodice slavna i sveta
žitnja klasa razlikoga,
bez uzroka i razloga
zemlja ot tebe ova je kleta. 785

Ako iska i ne nagje
još u niednoj svieta strani
oni pogled drag sunčani,
koga ništor ne ima slagje;
ako porod tvoj jedini 790
ne znaš gdi je, kćerca tvoja,
nemoj' sudit' zemlju, koja
nije za to u krivini.

CERERE:

Kako to, o vilo, rijeka li jesi ti,
 nije li ona nemilo zgriješila na sviti? 795
 Znaj, od nje da poraz izhodi vas meni
 ona mi skri danas moj porod ljuveni.

ARETUZA:

O božice, zla usilos,
 s' kom se rvat' jaka ne bi,
 čini skrit' joj kćercu tebi, 800
 tijekom imaj koju milos.
 Vrat' nesrećnoj u nevolji,
 da, k'o s prva, plodna bude;
 na ukradu tve razblude
 otvori se suproč volji 805

CERERE:

Tko bi jak toliko, čugju se rieči tvom,
 nje biće veliko provali da silom?
 Ona bi, vaj, koja usili nje silu,
 tijekom pravo je stavih ja pod kletvu nemilu.

ARETUZA:

Veliko je zemlje biće, 810
 da nu vlas 'ćes rieti mnogu
 veću od onijeh, koji mogu
 na njih posluh usilit' je.
 Tijem pedepši njih kreposti,
 koji htješe, da obore 815
 nje kamene teške gore
 a nevoljnoj njoj ti prosti.
 Ja se molim za nju t' odi
 usiljena od ljubavi,
 ku svak ima po naravi 820
 prema mjestu, gdi se rodi.
 Ere sam se ja rodila
 u poljijeh od Grecije,
 Aretuza ime mi je,
 sada rieka, nekad vila: 825

794. to] a: ti. 795. zgriješila a: sagriješila. 799. a: s' kojom se rvati jako
 ne bi. 800. skrit' joj] *zagr.*: skriti. 806. jak] a: ikad. 813. njih] *zagr.*: svoj.
 817. njoj ti] *zagr.*: ujojzi.

nu ti od pravde i od istine
 pridobita spomenujem,
 da ni pravo, kako čujem,
 da za tugj grieh prav izgine.

Er kad budeš ti uzeti 830
 zemlji ovoj svoje dike:
 za družieh zlobe prike
 platu će ona zlu podnieti.

Ah, pogleda' vrh zeleni,
 tere budi još joj blaga, 835
 ne cić, rodna mjesta draga,
 ni za koje dobro meni,

neg li, kako rieh od zgora,
 ere mi se tvrdo haje,
 da pravednijem pedepsa je 840
 cieć inijeh huda tvora.

OERERE:

Kako toj ti reče, da od mjesta nies' odi,
 ako sve obtječe tvojojzi u vodi?

ARETUZA:

Tugjinka sam, opet pravim,
 i tugjinkom svak me zovi, 845
 za sve da otok ljubim ovi
 pored s' mojijem rodniem krajim.

Veselija kad bi bila,
 i htjela me čuti sada,
 rekla bih ti: kako i kada 850
 u rieku sam se obratila,

tere kojijem dogjoh puti
 u strane ove, pune slave;
 nu je dosta, zemlje prave
 da sad razlog budeš čuti. 855

Tijem prid tobom, ka si s' nebi,
 ako nagjoh milos istu,
 ti ćeš tvomu rodnom mjestu
 dat' veselje, a ja tebi.

829. prav] *zagr.*: pravi. 832. za] *a*: da za. 840. pravednijem] *zagr.*:
 pravednieh. 849. sada] *a*: sade. 850 kada] *a*: kade. 858. tvomu rodnom
 mjestu] *zagr.*: rodnu tvomu mistu.

SKUP :

O božice mnoge vlasti, 860
 na tvu zemlju još pogleda',
 da pogine tere ne da'
 narod, ki te slavi i časti.

CERERE :

Veselje, koje tomu u vik se riet' može,
 ko u biću tužnomu svrhu imat' ne može? 865

Nu što hoć', kaži ti, slišam te spravjeno,
 jeda je gdi na sviti me dobro ljubljeno.

Ere to bi samo bilo
 čijem bi se razvedrilo
 svijem žalosno moje stan'je, 870
 ah, žalosno svako ufan'je.

Gubit' se, vajmeh, još toliko ti nemoj,
 ufati dobro mož', naći drag porod tvoj.

ARETUZA :

Znaj, da bistre ovej vode,
 o Cerere vazda slavna, 875
 iz dno mora ke odavna
 posred polja svijeh izhode,
 ne počinju ni izviru

u državi ovoj plodnoj,
 nego u mojoj strani rodnoj 880
 Pizanskomu blizu miru.

Tuj proždire zemlja mene,
 tuj me krije i provodi,
 ljucki stupaj kud ne hodi
 proz dubine proz pakljene. 885

Tuda, čime vale moje
 sa mnom nosim skrovnijem putom
 vidim vazda s' mukom ljutom
 svih u paklu koji stoje.

Vigju sve ono šte se čini, 890
 i pripravlja i odlučuje

860—863. u rkp. a. još i ovo govori Aretuza. 865. imat'] *zagr.*: ufat. 866. spravjeno] *zagr.*: strpljeno. 867. gdi] *nema u zagr.* 871. Ah žalosno svako] *zagr.*: skončano prem. 880 nego] *zagr.*: neg li. 884. ljucki] a: ljudeki, *zagr.*: ljudski. 889. koji] a: ki.

doli, gdi se tužni čuje
plač od onijeh, ki su u tmini.

Tu sam kćercu tvu vidila,
nu gospogjom vječne tmasti, 895
ke zapovied vječne vlasti
vrh pakljenijeh svijeh je sila.

Kraljica je tuj poznana
u koruni pozlaćeni,
božica je ona od sjeni, 900
Plutonova ljubi izbrana.

Za to veće ne srdi se
suproć zemlji, ka je prava;
razbluda je tva gizdava,
gdi noć vječna nahodi se. 905

Pače svijem se ti čestita
sad spovieda', er si mati
kćerce, ka će kraljevati
trećiem dielom segaj svita.

Tijem ostani u pokoju 910
ter tve biće već ne smeta':
a ti vodo moja, opeta
Aretuzu primi tvoju.

SKAZANJE ŠESTO.

CERERE, RADMIO I SKUP PASTIRA.

CERERE:

Što da veće ištem sliepa?
Ke me ufanje jadnu ustavlja? 915

Da li je u vlasti moja liepa
pakljenoga strašna kralja?
Da li moja, jaoh, sva hvala
u paklu je sad ostala?

Tužna kćerce, kamo sama 920
bez nesrećne majke pogje
sred oneziah tmastieh jama,
u ke svjetlos vik ne dogje?
Ah, koja te, braće, sila
tvojoj majci ugrabila? 925

896. vječne] *zagr.*: čudne. 906. pače] *a*: plaće. 920. kamo] *zagr.*: kako
922. oneziah] *zagr.*: onieh.

O, vi svi, jaoh, ki vidite
 s' hude sreće žaloš moju,
 na me suze proplačite,
 imajte mi milos koju;
 vaj, jedinu kćercu izgubih, 930
 nad životom koju ljubih.

Je li ki duh na sem sviti
 sad toliko bez milosti,
 jaoh, da misleć sej žalosti
 ne uzbude prozuziti? 935
 Gluhe gore, pusti luzi,
 proplačite k našoj tuzi.

SKUP:

Ko je srcem tvrdi kami,
 da ne cvili;
 da ne plače odi s nami 940
 uzrok nemili,
 s' koga tuži sad bez mjere
 božica Cerere?

CERERE:

Da li, kćerce, liepi Apolo
 tvoj drag ures zaman dvori, 945
 ki svjetlostim svom okolo
 svemu svijetu dan otvori,
 a u pjesnieh hvalu ima
 nad bogovim svim inima?

Da li Marte još hrabreni, 950
 ki vojuje vriedno u slavi,
 dobit' pokoj svoj žugjeni
 nije mog'o s' tve ljubavi,
 za sve da on bog oholi
 ponižen te već krat moli? 955

neka liepos tvoju bude
 uživati, jaoh, po sili
 zlobni silnik sjeni hude
 u strašivoj svojoj spili,
 jaoh, i majka tva žalosna 960
 otet' mu te nije kreposna!

RADMIO :

Svietlo sunce plačuć hodi
 od nebesa po vedrini,
 pak skri zrake, da se u tmini
 sve za žalos sad nahodi: 965
 potamni i ti, o mjeseče,
 za njim zviezda ka isteče.

SKUP :

Ko je srcem tvrdi kami,
 da ne cvili;
 da ne plače odi s' nami 970
 uzrok nemili,
 s' koga tuži sad bez mjere
 božica Cerere?

CERERE :

Da li za zlo moje svako,
 neka tužim sve me vrieme, 975
 razgori se još i pak'o
 milim plamom ljuvenime?
 Ljubavi ako plam je koji,
 gdi omraza vječna stoji!

Da l' sve dike budu ostati 980
 tužne ove nesrećnice:
 svietle oči, prami zlati,
 slatki pogled, rajsko lice,
 bez svakoga razgovora
 pakljenoga sred ponora? 985

Jaoh, ma kćerce, tvoj lieposti
 koju milos možeš steći
 pri srditom nemilosti,
 gospoduje ka u smeći,
 neg li ovu samo, brače, 990
 da se u tvojoj krvi oplache?

RADMIO :

Romonome mukliem, vode,
 tec'ite od plača zamučene;

964. pak] *zagr.* : pače. 967. *zagr.* : zad' nam, zviezdo, ka izteče. 980. Da l']
 a : Da. 988. srditom] *zagr.* : razsrdnoj. 990. neg li] *zagr.* : neg ako.

u pjesni nam poj tužbene,
 gorski slavic, sej nezgode; 995
 blazi vjetri, ki letite,
 vlažniem čuhom prosuzite.

SKUP:

Ko je srcem tvrdi kami,
 da ne cvili;
 da ne plače odi s' nami 1000
 uzrok nemili,
 s' koga tuži sad bez mjere
 božica Cerere?

CERERE:

Ah, sad poznam gdi istino
 odgovori meni odi, 1005
 kad te pitah, o planino,
 gdi se porod moj nahodi,
 gdje je rados ma jedina,
 gdje je moja Proserpina.

Nahodi se, ti mi reče, 1010
 doli, vajmeh, tvoja mila,
 gdje dan bieli ne isteče,
 neg su mjesta potamnila;
 nu ja mišljah, ko to moći
 me će sunce stat' u noći? 1015

Ali prem tu, gdje ti kaza,
 nahodi se, pusta goro,
 cieć majčina zla poraza,
 da ju i ona sledi u skoro,
 jaoh, da i ja sam usiljena 1020
 sred crnijeh je iskat' sjena.

Plapina se bez zeleni,
 bez lista se kaž' dubrava,
 u poljijeh sahnj trava,
 na livadah cvieće veni, 1025

994 poj] a: tuj. 997. vlažniem] a: vašiem. 1004. gdi] *zagr.*: ko li. 1014.
 ko to] a: i ke to; *može biti da je prero*: s ke to. 1020. da i] *zagr.*: da. 1022.
 Planina se] a: planine su. 1023. bez lista se kaž'] a: bez lista se kaže, *zagr.*:
 a bez listja kaž'.

jaoh, za žalos primaliće
svoje u zimno promien' biće.

SKUP.

Ko je srcem tvrdi kami,
da ne cvili;
da ne plače odi s' nami 1030
uzrok nemili,
s' koga tuži sad bez mjere
božica Cerere?

CERERE:

Svegj se čini tužnoj meni
čut' mu drugu, gdi mi pravi: 1035
majko u ovoj plačnoj sjeni
i ti li me, jaoh, ostavi?
Dušo, kćerce, niesam nit' ću,
jaoh, nu kada, kako li ću?

Žitni vienče, u dni mile 1040
koji vlase moje resi,
čim na tužne idem cvile,
ti ostani pod nebesi.
Klas tvoj život znamenuje,
ja gdi poč' ću, smrt kraljuje. 1045

S' bogom polja, s' bogom luzi,
s' bogom nebo svietlo moje,
pogjoh tužna k' vječnoj tuzi,
osugjeni u koj stoje,
ako nać' se veća koja 1050
može tuga, neg je moja.

SKAZANJE SEDMO.

RADMIO, LJUBIMIR, LOVORKO I SKUP PASTIRA.

RADMIO:

O vi, gore kamenite,
kijem po vrsieh vjetri plasi
ledenima čine mrazi

1039. nu kuda. kako li ću] *zagr.*: nu kuda, kamo li ću. 1045. poč' ću] *a*: poču. 1047. svietlo] *zagr.*: drago. 1048. vječnoj] *zagr.*: većej. 1049. koj] *a*: toj. 1051. neg je] *a*: ne će. *Iza* 1051. *rkp. a. nema nadpisane scenerije.* 1053. vjetri] *zagr.*: vihri. 1054. ledenima] *zagr.*: ledenimi.

zle studeni vjekovite, 1055
 na žalosti ovolike,
 ljeva'te nam suza rieke.

SKUP :

Ko je srcem tvrdi kami,
 da ne cvili;
 da ne plače odi s' nami 1060
 uzrok nemili,
 s' koga tuži sad bez mjere
 božica Cerere?

LJUBIMIR :

K' paklu se uputi tužna ova, vigju ja:
 božice, ne sluti, da je tuj kći tvoja; 1065
 er ako tu stani ona se, imaš znat',
 moc' ju ćeš zamani na svjetlos do vik zvat'.
 U pak'o je lasno sit'; iz njega opet van
 mučno se povratit' na ovi bieli dan.

LOVORKO :

Da li mi sad odi sami ćemo ostati, 1070
 za čudo ke godi jošte, jaoh, gledati?
 Ter straha nije u nas srcu, za sve da
 strašne stvari od nas svaki ču i gleda?
 Ah, družbo, cieć boga, k selima našiem
 s' mjesta se ovoga dielimo veće mi. 1075
 Pogibno je saviše odi nam stat' veće
 gdi se, jaoh, zgodiše tolike nesreće.
 Čovjeka, velim vam, žaliti nije milo,
 ki po svojoj volji sam nastupa na sve zlo.

ČINJEN'JE TREĆE.

SKAZANJE PRVO.

SKUP FURIJA, MEGERA, RADAMANT I PLUTON.

SKUP FURIJA:

O moguće naše tmine . 1080
 vječniem ognjem narešene,

1064. k' paklu] *zagr.*: paklu. 1067. zvat'] *a*: stat'. 1072. u nas srcu]
zagr.: u nas ostalo.

o pakljene
 slavne strane nad sve ine,
 u kih pribiva
 od zemlje krepos sva, 1085
 prid kojijem sve se,
 snebiva i trese.

PLUTON:

Počni rados, plač dovrši,
 oganj svieti, a ne prži.
 Pristan'te uredite davati veće trud, 1090
 onijem, kijeh dovede odi stat' grih prihud.

Bez krzmanja vjerne moje,
 plahi stupaj pospješite,
 da osudjenieh slobodite,
 u zlijeh mukah koji stoje. 1095

SKUP FURIJA:

O vi, kojih silna odluka,
 kom se Pluton bog naš slavi,
 jur postavi
 posred vječnieh stati muka,
 na dvor hodite 1100
 iz zla, u kom stojite,
 ne imajte veće
 ni truda ni smeće.

PLUTON:

Svak slavi večeras, ko pod mom krunom jes,
 hlabrenu moju vlas i me vil drag ures. 1105

Veselje se čuj sred sjeni,
 pogasi se plam ognjeni,
 zgini svaka stvar strašiva,
 što je u paklu, sve uživa'.

SKUP FURIJA:

Razvedrite, crne pile, 1110
 oblak, pod kim vik vodimo,
 čim gasimo
 mi ognjene svudi sile,

1086. kojijem] *zagr.*: kojom. 1090. pristan'te — davati] *a*: pristan'te se — davat'; *zagr.*: prestani davati. 1101. iz] *a*: i. 1102. ne imajte] *zagr.*: ne imate. 1113. sile] *a*: pile.

ter pak'o draži
od raja se ukaži: 1015
tko tuži i cvili,
raduj se i veseli.

PLUTON :

Bržek se naredi, pristati da bude
Radamant, ki sjedi sudeći prihude,
izkušat' od zloba duše, ke prid njega 1120
dogjoše u doba veselja mojega.

Megera zaupi:
prida nj ko pristupi,
ne bude za sve zlo
osudjen nemilo. 1125

MEGERA :

Sudče, koga u tinini od pakla stavi bog,
da svakoj krivini nač' budeš svoj razlog,
Radamante!

RADAMANT :

Evo me, tko zove?

MEGERA :

Čuj sada!
zapovied, kojome propas se sad vlada.

RADAMANT :

Tko si ti?

MEGERA :

Megera!

RADNMANT :

Ter što mi riet' imaš? 1130

MEGERA :

Ovoga večera da ženi kralj se naš.

RADAMANT :

Toj mi nije stvar nova.

MEGERA :

Da slušaj.

1117.raduj] a: raduje 1118. bržek] *zagr.*: brže.

RADAMANT :

Što će bit'?

MEGERA :

Zenidba njegova tvoj će sud ustavit'.

RADAMANT :

Kako to? da znam ja.

MEGERA :

Er hoće bog mili
sred svoga veselja da nitko ne cvili. 1135

RADAMANT :

Po tminah sej jame svak da gre slobodan?

MEGERA :

To isto posla me, da činiš ovi dan.

RADAMANT :

Pedepsu ne čeka' grieh, s' koga zli plaču!

MEGERA :

Slavi se do vieka milos, ka sad se чу.

PLUTON :

Ostavite nesklad hudi 1140
i bies, s' kijem se zadojiste,
ter ke smeću uzročiste,
bud'te od mira uzrok svudi.
Činite, da pozna, o sile pakljene,
za boga milosna unapried svak mene. 1145

SKAZANJE DRUGO.

IZ PROSCENIJA CERERE, PLUTON I TIZIFONE.

CERERE :

Jaoh, ovo su mjesta od smeće
i od vječnoga nepokoja?
Ali gdje si liepa moja,
ne vim jošte, tko mi riet' će

PLUTON :

Ki ovo sada ja u tužbah čujem glas? 1150
Sred moga veselja tko mieša svoj poraz?

1139. slavi] a. stavi. 1150. ki] *zagr.* : čii.

Ne rekoħ, da svačiji pristanu od svudi
i jadi, i plači; i tuge i trudi?

Hrlo skoči Tizifone,
ter vigj, tko to može biti, 1155
ko ne haje obslužiti
me naredbe i zakone.

CERERE :

Ah, za milos, kćerce, sada
nesrečnoj se majci ozovi,
ka za tobom puna jada 1160
dogje u strašni ponor ovi.

TIZIFONE.

Ko ovo s' neciene slobodan saviše
sred naše općene radosti uzdiše?

Koja si duša ti,
ka smieš smetati 1165
s' cvil'jenjem žalosniem
veselje nami sviem?

CERERE :

Imaš znat', ničija
da duša niesam ja;
nu sam tužna mati ona, 1170
o nakazni zla pakljena,
nemiloga od Plutona
koj bi kćerca ugrabljena.

TIZIFONE.

Mati jeda si ti kćere,
ka je srećna nad sve ine? 1175

CERERE :

Mati ja sam Proserpine:
prinesrećna svim Cerere.

TIZIFONE :

Ne cieni veće to, nesrećna da si ti,
ako sad zaisto kćerce si te mati,

1159. majci] *a*: majki. 1166. s' cvil'jenjem] *zagr.*: cviljenjem. 1170. tužna] *zagr.*: čuj me. 1173. koj] *zagr.*: kojoj. 1174. *zagr.*: Jeda ti si mati kćere. 1175. ka je srećna] *a*: ,ka srećna', *ispravljeno drugom rukom*: ,ka srećnija'. 1178. cieni] *zagr.*: reci. 1179. te] *a*: ti, kćerce] *zagr.*: kćere.

kćerice, ka je ljubi izbrana 1180
kralja od ovieh silnieh jama.

Nu mi je veće poč', da kazat' budu sve,
tko si ti, ka smije doć' u naše tmine ove.

CERERE:

Pogji, reci ovo sada 1185
zlom silniku, ki vas vlada,
da mi iz jame strašne svoje
opet vrati diete moje.

TIZIFONE:

O slavni bože naš, plačni glas, ki čut' bi,
matere je, neka znaš, gizardave tve ljubi.

PLUTON:

Ili jes, ili ni to mati ljubi me, 1190
najbrže učini, da dogje prida me.

TIZIFONE:

O, koja se opovidi,
da kraljice naše jesi
slavna mati, amo uljezi,
da te uzmnožni kralj naš vidi. 1195

CERERE:

Što mi tamo doć' pomaga,
gdi je sila ta strašiva,
ako ne znam gdi pribiva
ma razbluda mila i draga?

TIZIFONE:

Samiri tvoju svies, kći liepa tvoja ta 1200
u ovijeh stranah jes na puno čestita.

Tijem hodi slobodno za mnome veće ti,
tve dobro ugodno da budeš vigjeti.

CERERE:

Eto ulazim u zlu tminu,
vaj, na što li hotješ doći? 1205

1180. kćerice] *zagr.*: kćere. 1181. jama] *zagr.*: strana. 1182. budu] *a*: bude. 1186. svoje] *a*: ove. 1189. matere je] *a*: matere. 1200. samiri] *a*: zamjeri, tvoja] *ova rkp. a*. 1201. ovijeh stranah.] *a*: ovijeh strana, *zagr.*: stranah ovieh. 1202. za] *zagr.*: sa.

Posred mraka vječne noći
ištem svjetlos mu jedinu.

SKAZANJE TREĆE.

CERERE, PLUTON, SKUP FURIJA I SKUP DVORANA.

CERERE:

Nu što ovo tužna vidim
zla gusara prid očima,
vaj, ponieti ki vlas ima 1210
moju liepu k' sjenam blidim?

Kako, vajmeh, da ne smete
vidjen'je me sej mrzeće?
O vladaoče vječne smeće,
gdi je kaž' mi moje diete? 1215
Zli silniče, gdi si odnio
kćer, ku mi si ugrabio?

PLUTON:

Čuj, tako nije razlog govorit' sad tebi,
znaš, odi ja sam bog kako Jove na nebi.
U momu kraljestvu ako ćeš milos steć', 1220
oholas sniži tvu prida mnom govoreć.

CERERE:

Da govorim poniženo
ja božica prid tobome,
kojoj uze ukradome,
jaoh, sve dobro ti ljubljeno? 1225

Ne ću; er se ne pristoji,
huda sjeni i strašiva,
na nebesieh da tko stoji,
u paklu se poniživa.

Poniži se ti nemili, 1230
satri oholas tvu naravnu,
tere vrati porod mili
na svjetlos mi opet slavnu.

PLUTON:

Čim mislim da mati
moje si drage ti, 1235

1211. k' sjenam] *zagr.*: sjenam. 1219. kako] *zagr.*: ko. 1227. huda a:
i luda.

srdžbu ti mu mnogu
 ukazat' ne mogu;
 nu velju u napried, za sve er si ti od zgori
 besjedi stavi red, s' načinom govori.

CERERE.

Kako viku to bit' može, 1240
 čim ne vidim liepu moju?

PLUTON:

Ona bo je u pokoju,
 gdje su rajske me raskoš.

CERERE:

U tminah će ko ikada
 sred smeće se pokoj rieti? 1245

PLUTON:

Ke su tmine tuj, gdje svijeti
 svjetlos, ka vik ne zapada?

CERERE:

A ka svjetlos tuj vidjet' je,
 gdi su noćna tva pristolja?

PLUTON:

Noći nije gdje su polja, 1250
 koja vječno resi cvietje.

CERERE:

Ka mi polja o Plutone
 posred ovieh kažeš jama?

PLUTON:

Ti, Cerere, vigji sama
 kroz puklinu spine ove. 1255

CERERE:

Vigju polja i zeleni,
 a ne vigju kćerce moje.

PLUTON:

Ona bo je tuj, gdje stoje
 svi čestiti i blaženi.

1248. a ka] *zagr.* : ako, vidjet je] *a:* vidjeće 1251. koja] *zagr.* : kojih, cvietje] *a:* cvieće. 1255. puklinu] *zagr.* : pukline. 1257. a] *zagr.* : nu. 1258. ona bo je] *a:* i ona je.

CERERE:

Da čini, da moja razbluda dogje odi, 1260
ili ću poći ja, gdje se ona nahodi.

PLUTON:

Za sve, er moja običaj nitkom ni pogodit',
činiću da kći tva taj odi bude prit'.

Od dvorkinja mojijeh jedna
k blaženima stranam teci, 1265

ter da dogje hrlo, reci,
moja ljubi liepa i vriedna,
i š njom ona množ gizdava,
ka, gdi vječni dan se vidi, 1270
po naredbi mojoj slidi,
neka joj je veća slava.

I vi u to sve ostale,
dočiem dodje ma ljuvezan,
pojte vašu ku god pjesan,
u koj nje će biti hvale. 1275

SKUP FURIJA:

Što su gizde od nebesi
pri paklenoj sada slavi?

U ljubavi
sve uživa, sve se resi
sred našieh tmina, 1280
ljepota jedina
kaže sve dike,
kiem naći nije slike.

SKUP DVORANA:

O božice slavna i mila
blaženieh svieh livada, 1285
ka silnika, ki nas vlada,
ljepotom si predobila

SKUP FURIJA:

Razvesel'te plačno lice,
radujte se, o tužbeni, 1290
na ljuveni
pogled naše sad kraljice.

1263. tva taj odi bude] *zagr.*: ta tva bude odi. 1264. od] *a*: o'. 1270.
od: ,mojoj' — 1317. ,sjeni' *nema u rkp. a.*

Nut' kako milo
 kaže nje svjetlilo
 slatki drag pokoj,
 ki nam će bit' po njoj. 1295

SKAZANJE ČETVRTO.

SKUP DVORKINJA, SKUP DVORANA, PROSERPINA,
 CERERE, PLUTON I SKUP FURIJA.

SKUP DVORANA:

Plač se u paklu već ne čuje,
 svakoji se duh raduje,
 crna rieka mliekom teče,
 sunce u vječnoj noći iztječe,
 sred vječnieh omraza 1300
 ljubav se ukaza.

CERERE:

Vaj, želja me svegj skončaje,
 da mu dragu vidim prije,
 jaoh, ma svjetlos ovo ka je,
 kćerce, dušo, ono mi je. 1305
 Kćerce tužna, kćerce moja,
 za ki odi grieh boraviš?

PROSERPINA:

Nije, majko, kćerca tvoja
 tako tužna, ko ti praviš.

CERERE:

Kako, braće, svietle strane 1310
 ovo li su od nebesa,
 gdi ja cienjah tvoga uresa
 viek uživat' dike izbrane?

Na paklu li raj promieni?
 Na nakazni ljubovnike? 1315
 Jaoh, a svjetlos dragu u vike
 na tamnilu crnieh sjeni?

PLUTON:

Cerere, rekoh ti, da u mom kraljestvu
 ponižit' budeš ti oholas hudu tvu.

Ne ču li, da ja sam
odi sam ki vladam? 1320
Tiem pusti tej rieči, paček ćud bez srama,
hvali se i diči, da je tva kći ljubi ma.

CERERE :

Ne zadaj mi veće trude,
nepravedni zli silniče, 1325
neka majka, jaoh, nariče
vrh jedine sve razblude.

Ne mnjah vik da će doći,
kćerce mila, jošte vrijeme,
kad očima ti mojime 1330
mrzeća ćeš biti moći:

jaoh, a sad bi tužna uzela
kijem načinom nač' se sliapa,
za ne vidjet', moja liepa,
odi lica tva vesela. 1335

Ah, gdje svjetlos moja pogje?
Ke su je tmine obujmile,
vaj, što vidim, ah, nemile;
s' koga meni sve zlo dogje?

PROSERPINA :

Tužba je, majko, tva neredna, 1340
samiri se cieća mene,
nijesu strane sve pakljene,
jame, kako ova jedna.

Svrhu podaj gorkoj tuzi,
jaoh, tva žalos sasma je duga : 1345
sunce i svjetlos men' je druga,
trava i cvitje, polja i luzi.

CERERE :

Da li, kćerce, ja ću ostati
s' tvom ljepotom razdieljena?

1322. ćud] a : svud. 1323. da je tva] *zagr.* : jer tva 'e.. 1324. veće] *zagr.* :
hudje. 1332. bi] *zagr.* : bih. 1336. moja pogje a : tvoja prigje. 1337. obuj-
mile] *zagr.* : obujmili. 1338. nemile] *zagr.* : nemili. 1343. jame] *zagr.* : tma-
ste. 1345 *zagr.* : jao, ta 'e žalos sasma duga. 1346. sunce i svjetlos] *zagr.* :
sunca svjetlos. 1347. trava i cvitje] *zagr.* : trava. cvietje. 1349. ljepotom]
zagr. : lieposti.

PROSERPINA :

Draga majko ma ljubljena, 1350
nemoj toli sad plakati.

Utješi se, majko, utješi,
ah, nesreće moje hude,
majko, eto ti tve razblude,
nigdje od tebe ka ne bježi. 1355

SKUP DVORANA.

Nu pogledaj prame zlate,
ke joj kruna svietla resi,
ter ti, ka si s' gar s' nebesi
drag razgovor uzmi za te

SKUP DVORKINJICA :

O božice razlog nije, 1360
ako kćerca mila ti je,
da jom sreću sad zavidiš.
kraljicom je dočim vidiš.

Čin' da je nje slava
vesela rados tva. 1365

PLUTON :

Ne čini da smeta naprieda veće tu
tva zlobna žalos ta mu rados čestitu.

CERERE :

Dal' je zloba ovo u meni,
kom se oholas tvoja smete,
er ja tužec moje diete 1370
ištem, straše zli pakljeni?

PLUTON :

Ili ti tužiti, ili ne, tužbe tve
ne će mi odniti me slatke zabave.

Nu velim, ne bih te strpjeno podnosil,
da mi ni cića te pridrage me vil. 1375

Vrati se opeta na svjetlos, s' ke dogje,
nu rados ne smeta' ni moje gospogje.

1350. ovo je u *rh.p.* a : 1351., a ovaj je 1350. 1354. eto] *zagr.* : evo.
1359. te] a : me. 1362. jom] *zagr.* : joj. 1364. čin'] a : čim. 1366. da smeta
naprieda] *zagr.* : naprieda da smeta. 1371. straše] *zagr.* : traže. 1374. bih]
zagr. : bi.

CERERE:

Ah, nemoj sudče od tmine!
 Bez svjetlosti me jedine,
 ku mi sila tvoja uze,
 na ku svjetlos vratiću se? 1380

PLUTON:

Da ako kći tvoja svjetlos je, razlog ni,
 da bez nje još ni ja pribivam u tmini.

CERERE:

Paček je razlog toj, da ti sam provodiš
 u tminah život tvoj, ki tminam gospodiš. 1385
 Ki je sud, da sve što ima svietlo bit'
 svjetlosti bez ove uzbude potamnit':
 a tmina ka ima s' crnilom vječnim stat',
 svjetlosti tugjima da ima silom sjat'?

PLUTON:

Gospodi uzumnožnoj, ki ne znau vlasti ine, 1390
 imaš znat' svud je to, što hoće da čine.

CERERE:

Tko kaže sud inom, ako će prav se rit',
 najprije sudu svom ima se on podložiti'.

PLUTON:

Pravda ako najprija od sebe počinje,
 najprvo imam ja koris mu steći š' nje. 1395

CERERE:

Pravda je nepravda, na koris ka pazi.

PLUTON:

Da to rieč sada tva laživa izlazi.

CERERE:

Jaoh, s' kijem tužna već govorim!
 što zamani trajem rieči!
 ki će razlog čut', ki diči 1400
 vječniem se nerazborim?

1378. nemoj] *zagr.*: nepravi. 1386. ki je sud' — 1389. „sjat' nema a
zagr.: 1390. gospodi uzumnožnoj] *zagr.*: gospoda uzumnožna. 1391. svud je]
zagr.: svudie. 1393. on] *nema a zagr.* 1397. to] *zagr.*: tot. 1400. ki] *zagr.*:
 ko. 1401. vječniem se] *a.* vječniem, *zagr.*: vječnima se.

Ah, tko bi mi, kćerice rek'o,
kad te rodih ja na nebi:
cić pakla se plačna tebi
ovi ures dragi stek'o. 1405.

Gdi te gledam, gdi nahodim?
Jaoh, u paklu (strašno ime)
sred nakazni, da sve vrime
u nemiru život vodim?

Vaj, radosti ma jedina, 1410
sad žalosti majke tvoje,
da li, huda srećo, ovo je
moja liepa Proserpina?

PROSERPINA:

Jaoh, ma slatka majko, primi
ki razgovor, nemoj toli 1415
smeća i nemir da odoli
žalostima pri tvojimi.

Otri, majko, grozne suze,
poslušaj me, ter počini;
taj, ki dragu kćercu ti uze, 1420
kraljicom je on učini.

Ja uživam polja mila
sred blaženieh liepieh strana;
skup je sa mnom svegj dverana
i dvorkinja liepieh vila. 1425

Ah, kada bi, majko, htjela
rieč strpjeno čuti moju,
ja bih sve ti spovidjela
sad raskoš, u kih stoju.

CERERE:

Nazrela sam sva ta polja, 1430
ka spoviedaš toli draga,
nu što, jaoh, mi to pomaga?
Drugi je uzrok mojih nevolja.

1417. tvojimi] a: tvojima. 1420. ki — uze] a: ki ti dragu kćercu uze.
1421. a: I kraljicom on je učini. 1423. strana] a: tmina. 1425. liepieh]
zagr.: ovieh. 1426. kada] a: da dah. 1428. ja] a: tad. 1433. drugi je] a:
drugi.

PROSERPINA:

Kaž' mi, majko, stvar koja je,
ka nevolje te ti uzroči?

1435

CERERE:

Plaću i cvilju ne pristaje
zrak ne gledav tvojijeh oči.

PROSERPINA:

A tko to ti gledat' brani,
ka zaprjeka i ka sila?

CERERE:

Er u ovoj ne ću strani
ja ostati kćerce mila.

1440

PLUTON:

Dake tebi ti si kriva
od sve tuge, ti, Cerere.

CERERE:

Na nebesieh tko pribiva,
da u paklu stat' obere?

1445

SKUP DVORKINJICA:

Kakav biti može pak'o,
u kom svieti sunce ovako?
Pak'o, u kom su sej liposti,
raj je svake pun milosti:

raj dragi veseli,

u kom svak stat' želi.

1450

CERERE:

Jaoh, ter nije meni ufati
kćercu odovle mu imati?

SKUP FURIJA:

Ko da na dvor mi puštamo
oni ures drag jedini,
ki učini,
da u paklu raj imamo,

1455

1435. te] a: ter. 1437. zrak] a: s' tak. 1438. to ti] a: toli. 1439. i ka] *zagr.*: koja. 1446. biti može] *zagr.*: može biti. 1451. svak stat'] *zagr.*: stat' svak. 1453. mu] a: meni.

da se mir čuje,
gdi smeća kraljuje,
a slatke pjesni
sred vječne boljezni? 1460

PROSERPINA:

Pokli uredba, majko, odluči,
da ja budem ljubi sada
kralju, ki sve ovo vlada,
i ti obikni, i ti muči. 1465

Već razvedri tužna lica,
ter vigj sreću, ka me resi;
Junone je od nebesi,
a od pakla ja kraljica.

Nje kraljestvo, prostire se 1470
nad tijem, ki sad na svijetu su,
me nad svijem, ki bili su,
i ki u napried rodičese.

PLUTON:

Cerere, ne cieni, da samo moja vlas
stere se vrh sjeni, gdi ova sja propas; 1475
nu malo poslušaj, ka mjesta liepa odi
kralj moguć u svem ja i tva kći gospodi.

SKUP DVORKINJA:

Na svijetu smo i mi bili;
nu su ljepše bez prilike
strane i luzi ovi mili, 1480
u kijeh sad nam stat' je u vike.

PROSERPINA:

Slušaj, majko, što počela
bjeh ti i ja spoviedati,
ter mom srećom bud vesela,
blažena se kom ću zvati. 1485

PLUTON:

Polja su mnoga, dim, kijem zemlja ravna prem
resi se rumenjem svjetlilom jediniem.

1467. sreću] *zagr.*: sreća. 1472. svijem] *zagr.*: sviemi. 1485. *zagr.*: blažena ću kom se zvati.

- Zelenim óva se odieva vječnima,
 ter sunce po na se i zvezde svoje ima.
 Čestita tu čeljad stan je svoj obrala, 1490
 dio cvietnieh vrh livad, a dio vrh žala,
 vik vodeć dni slacieh neumrlieh svojieh
 veselo u svacieh zabavah milieh.
 Pjesni drage i mile
 pastieri i vile 1495
 u skladne tu glase ne pristav pjevaju,
 slavnoga uza se Orfea imaju.

SKUP DVORKINJA :

- Ljuvene su naše strane,
 blažene su svudi zvane,
 a to er u nje tko dobodi, 1500
 veseo se svak nahodi:
 uživa vas vik svoj
 slatki mir i pokoj.

PLUTON :

- Kraj jednoga tu velika
 gusta gaja, kom nikada 1505
 lis zeleni ne opada,
 teče Lete, slavna rika,
 ka kreposti tom se slavi,
 da tko vode nje pit' bude,
 taj čas misli, ke ga trude, 1510
 sve na puno zaboravi.

SKUP DVORANA :

- O božice, s' nami hodi
 k čestitima našim dvori,
 er svu žalos, ka te mori,
 ostavićeš u toj vodi. 1515

PROSERPINA :

- Hodi, majko draga, k' meni,
 da moj vidiš raj blaženi:
 hodi, majko, na zabave,
 čestiti se kojijem slave.

1489. svoje] *zagr.* : sve. 1491. dio] *a:* dijo. 1492. svojieh] *a:* tvoieh. 1493-
 svacieh] *a:* svatih. 1501. svak] *zagr.* : svedj. 1509. pit'] *a:* priet'.

Ah, da hoć' sad sama doć' vidjet' me dike 1520
rekla bi: kéerce ma, živi tu u vike.

PLUTON:

U milo to mjesto, gdi stoje moji drazi,
ne cien' svak, ni često, da tako ulazi.

Er ko u muke oni hode,
u dno pakla ter se prže, 1525

(čujte prikor) kijem bi draže
zlato od iste njih slobode:

takoj stoje tu slobodni.
bez ozira kijeh strah ne bi
riječmi i krvi pri potrebi 1530
primagati grad svoj rodni.

Jošte stan je tu onijeh,
ki načine iznagjoše,
da se uresi i pomože
sviet i biće umrljeh. 1535

Tu su i oni, ki živješe
djelujući vazda vriedno,
ter s dostojniem časti u jedno
u viek slavan glas dobiše.

Tu pravedni, tu milosni, 1540
dobri, istini, blazi i znani
u blaženoj stoje strani
uživajuć vik radosni.

PROSERPINA:

O majko, ter hoć' to, nemila meni prem,
da od družbe toliko dostojne utečem? 1545

SKUP DVORKINJA:

Jak prid suncem noćne tmine,
a prid vjetrom magla izgine:
pri našieh se stranah tako
gubi od svieta mjesto svako;
naša su polja sva 1550
uresna gizdava.

1520. hoć' sad] *zagr.*: sad hoć', doć'] *zagr.*: poč'. 1523. *ovaka je interpunkcija u rkp. a.* 1525. u dno] *zagr.*: po dno. 1526. kijem bi] *a*: kijemi vi. 1529. kijeh] *a*: kijem. 1531. primagati] *zagr.*: bogatiti. 1538. dostojniem] *zagr.*: dostojnom. 1543. radosni] *a*: radosti.

PLUTON :

- Tu dohode još gospoje
 od liposti sve zamierne,
 ke na svietu blage i vjerne
 s' ljubovnici svojem stoje, 1555
 i š' njim oni mladci izbrani,
 ki živješe u pokoju,
 žudjenu im milos svoju
 draga vila čim ne brani.
 Tijem Cerere, pusti, neka, 1560
 gdi su strane sej blažene,
 liepa, vlada koja mene,
 sa mnom stoji do vik vieka.
 A za ljubav nje lieposti
 čuj odluku svieh besjeda: 1565
 ne ću od srdžbe u naprieda
 neg' zvat' bog se od milosti.

PNOSERPINA :

- Samiri, majko ma, tvu smeću i tvoj trud,
 ter dobriem mojijema vesela sa mnom bud'.
 Koliko je ljepše tebi 1570
 gledat' me odi sad kraljicom,
 neg' na sviti, neg' na nebi
 priprostome sviem božicom?
 Nu mi kaži, koje najveće
 mogla mi si dobro ufati, 1575
 da dostojna budem sreće,
 po kojoj ću kraljevati?
 Veće, majko moja mila,
 žudjeti mi mogla niesi,
 budući se ja rodila 1580
 božicome s' gar s' nebesi.
 Da ako stekoh, što ti želi,
 ili željet' što mi imaše,
 za što sa mnom tvoj veseli
 pogled radoš svu ne kaže? 1585

1555. [ljubovnici] *zagr.*: ljubovnicim. 1556. i š'] *a*: š'. 1558. žudjenu
 im] *a*: žudjenijem. 1567 bog se] *a*: bože. 1568. tvu] *zagr.*: tu. 1569. do-
 briem] *zagr.*: s dobrim. 1581. s' gar s' nebesi] *zagr.*: sried nebesi.

Samiri, majko ma, tvu smeću i tvoj trud,
ter dobrijem mojima vesela sa mnom bud'.

SKUP FURIJA:

Otri veće suze u licu,
promien' mis'o tvu nepravu,
tvu gizdavu 1590
diku daj nam za kraljicu:
ne čin' opeta,
da srdžba zla smeta
za svieta poraz
oholo svieh nas. 1595

SKUP DVORKINJA:

O božice, mi smo vile,
dvorkinjice tvoje mile,
nemoj drage bez gospogje
naša družba, jaoh, da pogje;
daruj nam drag ures, 1600
gdje nam sva rados jes.

SKUP DVORANA:

Dopusti nam, o milosna,
dobro, koje još ne imamo,
da blaženi mi gledamo
liepos, u koj raj se pozna. 1605

CERERE:

Što da molba ne ispita,
kad je slatko naredjena?
Nije me srce od kamena,
dobita sam, jaoh, dobita.
O kralju sieh jama kreposti velike, 1610
ovo ti kćerca ma za ljubi u vike;
nu hoću, da s prva što budem pitati,
obeća vlas mi tva, da mi ćeš podati.

1587. dobrijem] *zagr.*: s dobrim. 1589. tvu] *zagr.*: tu. 1594. svieta] *a*:
svietu. 1610. sieh] *a*: svieh. 1611. ovo] *zagr.*: evo, kćerca] *a*: kćerco.
1612. i 1613. *rkp.* *a*..

Nu hoću da s prva
obeća vlas mi tva,
što budem pitati,
da mi ćeš podati.

SKUP FURIJA:

Svud veselje, svuda rados,
 mir i pokoj svud se glasi; 1615
 svud izlazi
 skladnieh pjesni draga slados,
 razvedri lice,
 o liepa božice,
 majka tva mila 1620
 ljubko se smirila.

PLUTON:

Budi ti sve, što hoć', u mome kraljestvu,
 još istu moju moć pod vlas ću stavit' tvu.
 Daj prosi, pitaj već,
 od mene sve ćeš steć'. 1625

SKUP DVORKINJA:

Tko, ljuveni sada bože,
 vlas tvu mnogu ne će riti,
 usred pakla poniziti
 kad oholas istu može?

CERERE:

Čin' moj porod, koji odi 1630
 stat' će s' tobom u pokoju,
 da i majku jošte svoju
 za koje vrijeme uzpohodi.

PLUTON:

Ne ima se rieči svoj na manje viku doć',
 vjeri se u krepkoj uzmaža svaka moć. 1635

Nu da još gine svit, i u rasap sve grede,
 imaju slavne bit' gospodske besjede.

Veliku питаš stvar, nu da ti podam ja
 i veći svaki dar, sili me rieč moja,
 ako dar ki veći i draži i vrjedniji 1640
 mogla bi želeći zamislit' sve tve dni.

Tim s' voljom sad se tvom ugodit' ma će svies,
 šes mjesec da je s' tobom, a sa mnom druge šes.

1617. slados] a: rados. 1623. vlas ću] a: vašu, tvu] a: svu. 1628. usred]
 a: a sred, poniziti] a: ponisiti. 1635. krepkoj] a: kreposti, uzmaža *zagr.*:
 umnaža. 1637. imaju] a: imadu, gospodske] a: gosposke.

CERERE:

Samirena ja sam time,
a ti, moja kćerco, sada 1645
s' tvome družbom povedi me
sred liepieh tvijeh livada.

Er nije vidjet' slično meni,
pače toj se ne pristoji,
da gdje nemir vječni stoji, 1650
vi budete sadruženi.

Nemo' vam se u to ckniti,
od neplodna mjesta od svita,
čijem se budem ja vratiti
za učinit' vas sva čestita. 1655

S' novijem suncem primićete
u žugjenoj obilnosti
od me ruke slavne i svete
nove dare i milosti.

PLUTON:

Veće u lasti, mila moja, 1660
vjerna slavo dvora moga,
putimo se put liepoga
mjesta od mira i pokoja.

Al' nu s' prva, čim vidite
sve smirene me ljuvezni, 1665
veselima vašiem pjesni
moju mlados sadružite.

SKUPI SVI U JEDNO:

O kraljice milostiva,
i ti bože naš sad blagi,
eto dragi 1670
čas koji vas sadruživa.

Sprav'te se oba
u slatko sej doba
kušati medne
stvari ljuvene. 1675

1646. tvome] *zagr.*: ovom. 1648. vidjet'] *nema rkp. a.* 1651. budete] *a*:
budite. 1656. s' novijem] *zagr.*: svojim. 1660. u lasti] *zagr.*: ulazi. 1674.
1675. *a*: kažuti medni | stvari ljuveni: *zagr.*: kušati medene | radosti ljuvene.

Čestit porod jur izlazi
 hrabren, vriedan u sva djela :
 jur vesela
 narav s' pomnjom čeka i pazi
 bogove mile, 1680
 kieh će bit' sile
 moguće u sebi
 u paklu, na nebi.
 - Sadruž'te se u razbludi,
 slatke želje izpunite : 1685
 priložite
 još božanstva nova svudi :
 Cereri slavnoj,
 za pokoj mili svoj,
 stav'te na ruke 1690
 žudjene unuke.

1684. sadruž'te se] *zagr.* : sdružite se. 1688. božanstva] *zagr.* : blaženstva.

DUBRAVKA.

rkp. a. Dubravka. Prikazanje spjevano po gospodinu Gjivu Frana Gundulića. Prikazano u Dubrovniku godišta gos. 1628.

Imena koja ulaze u ovo prikazanje.

Radmio.
Skup pastira.
Ribar.
Milienko.
Ljubmir.
Dubravka.
Skup vila.
Divjak satir.
Gorštak satir.
Zagorko.
Ljubdrag.
Jeljenka satirica.
Brštanko.
Tratorko.
Vuk satir.
Stojna.
Pelinka.
Pastierići mali, u sve pet.
Glasnik.
Skup satira.
Redovnik.

ČINJENJE PRVO.

SKAZANJE PRVO.

SKUP PASTIRA I RADMIO.

SKUP PASTIRA :

Objavi Danice, jasni zrak objavi,
čuj tihe vjetrice u ovoj Dubravi;
pršat' su počeli po listu zelenu
zovući dan bieli i zoru rumenu.

O zviezdo, najdraži od neba uresu,
ukaž' se, ukaži, raskoš tve gdje su?

5

Žugjena danice, objav' se, objavi,
i zvieri i ptice, svaki te glas slavi.

Sve te oči gledaju i srca sva hlipe,
da nas svih objaju svjetlosti tve lipe,

10

da nam prie svane dan blagi, dan svečani,
i žugjen i čekan u ovoj svoj strani:

objavi, danice, jasni zrak objavi,
čuj tihe vjetrice u ovoj Dubravi;

pršat' su počeli po listju zelenu
zovući dan bieli i zoru rumenu.

15

RADMIO :

Ovo dan je, ki dohodi
jednom nami na godište,
u ki slatkoj mi slobodi
činimo ovdi svetište:

20

slatkoj slobodi, i od časti,
i od uresa vjekovita,
u koj niče i uzrasti
Dubrava ova plemenita.

Sastaje se cieća tega
skup od vila i pastiera,

25

i za od svieh najljepšega
najljepša se od njih vjera.

Vjeraju se i jedine
dva najljepša, ki se žele, 30
i od pira gozbe čine
obilne se i vesele.

SKUP:

Objavi, danice, ah veće objavi
žugjeno tve lice u ovoj Dubravi. 35
Livade su uzele odjeću zelenu
da obuku dan bieli i zoru rumenu.

RADMIO:

Pod sviroku ovčar mladi
danaske se glasi svuda,
reseć cvietkom na livadi
krotkom stadu čela ruda. 40

Danas liepe pastierice
s' viencem krune zlatne vlase,
po dubravah ter slavice
bude, u slatke pojuć glase.
S' dobrom kobi na dan ovi 45

težak za teg da uhití,
popievajuć za volovi
teško ralo cvietjem kiti.

Danaske se tanci staju,
danas poju slatke pjesni, 50
i razlike igre igraju
u radosti i ljuvezni.

SKUP:

Objavi, danice, drag pogled objavi
eto cti cvjetice po ovoj Dubravi,
i u miris, ki dieli na busku zelenu, 55
uzdiše dan bieli i zoru rumenu.

RADMIO:

Ali suncem iz istoči
Dubrava ova ne svaniva,

42. s' viencem] *zagr.*: viencem. 46. uhití] *d*, *ostali*: ne uhití. 55. i u]
zagr.: tu, *d*: i. 58. svaniva] *zagr.*: svanjiva.

o Dubravko liepa, iz oči
tvojieh nami bio dan siva. 60

Tvu ljepotu od svieh višu
svi pastieri da prie vide,
žude i žele i uzdišu,
i svuda te slidom slide.

Tim svi danas doletjeće,
gdi tva sjaju suncem lica,
jeda komu s' blage sreće
budeš draga vjerenica. 65

Doć' će, da gork trud rasladi
kon uresa tvoga slavna,
i Milienko pastier mladi,
ki te verno služi odavna. 70

Dva mila ova, o Ljubavi,
tva sjedini slatka sila
na dan ovi, u ki slavi
sloboda se naša mila. 75

Združ' s' Milienkom ti pastirom
liepu Dubravku i gizdavu,
i obeseli srećniem pirom
nas i našu svu Dubravu. 80

SKUP:

Objavi, danice, liep ures objavi,
probudi slavice u ovoj Dubravi,
u žuber veseli po dubju zelenu
da poju dan bieli i zoru rumenu.

RADMIO:

Ali, družbo, neka čut' je
sad veselje sa svih strana,
pogj'te oglasit' osvanutje
svud ovega blaga dana. 85

Svud se glasi i naviesti,
da prie nego sunce zagje,
svak na ovemu ovdi mjesti
na općenu se skupu nagje; 90
a u to ja ću poč' spraviti
svetilište i sva ina,

69. doć' će] a: doće. 88. ovega] *zagr.*: ovoga. 91. ovemu] *zagr.*: ovomu.

dostojno se čim slaviti
današnja će svetkovina.

95

SKAZANJE DRUGO.

RADMIO I RIBAR.

RIBAR :

Čestiti pastieru, ti pjevat' podrani,
er vodiš u miru pokojan tvoje dni;
ufanja, jaoh, a ma nesreća ne stječe
pobjeguć iz doma, tukuć se daleče.

100

RADMIO :

Ko god si ne cvieli, ni tvojiem nesrećam
kobi dan veseli, ki je srećan svima nam;
gizdava sloboda vrh svega najdraža,
koju nam bog poda, nsš pokoj uzamnaža.

Nu ako si ti ribar, ko kaže vas čin tvoj,
koja ti čini stvar k Dubravi doć' ovoj?

105

RIBAR :

Za shranit' staros mu, i odahnut' bez sile
u gnjezdu slatkomu slobode primile.

Primorja naša sva u ništa sila zbi:
Dubrava sama ova vlada se po sebi.

110

Po njih svieh srdita zvier teče i rži,
i grabi i hita i u noktih sve drži.

Ovdi čut' zle zvieri, ni inoga glasa ni,
neg' što sam žuberi tih slavic na grani.

Tvrda u nas nie kuća, da od sile prihude
bludnika goruća ocu kćer zabljuje:

115

ovdi nie sirote, ku sila potište,
ni se boji sramote, ko ju sam ne ište.

Toliko je vladanje silno u nas, da se ti
žena, djeca, iman'je ne može tvoj rieti.

120

U mjesti je ovemu slobode čestit dar;
svak sebi i svemu svomu je gospodar.

98. tvoje] *zagr.*: svoje. 99. nesreća ne stječe] *d*: nesreće dotječe. 103. gizdava] *zagr.*: obćena, vrh] *d*: od. 108. gnjezdu] *a*: „ghgnezdu“ koje je = *gnjezdu*, jerbo „gnjezdu“ bilo bi: „ghnjezdu“. 110. sama] *d*: samo. 111. teče. rži] *zagr.*: trće. hrži: 112. grabi. sve] *zagr.*: stiže. svojih. 120. ne može] *a*: ne može s', tvoj] *zagr.*: tvoje.

Razlog, pravda i mjera svemu je zlato u nas,
 prodava na nj vjera, život se, duša i čas;
 duša i čas ovuda ne ide za platom, 125
 ni mjere u suda pritežu pod zlatom.
 Stvari u nas te nije, kom voljan mož' se čut',
 kupovat' trebi je, ako hoć odahnut';
 vrsta ovdi svakoja u časnoj zabavi
 sred mirna pokoja veselo boravi: 130
 tiem teško nam svime, i lele vrh svega
 pod jarmom teškime gospostva tugjega,
 a blago sviem vami, ki on čas s' poroda
 slobodni i sami sebi ste gospoda.
 Da uzdrži višnja vlas u bitju vas tomu, 135
 a tko ište zlo na vas, zlo naš'o na domu.

RADMIO :

Ti si doć' mudro obr'o, prijatelju, pod' sjeni
 od mjesta, gdi dobro gosti su primljeni,
 jer odkad najprie niče ova Dubrava,
 i odkad se obstrie slobodniem plotom sva, 140
 vjera u njoj krepak stan nagje i steče,
 s' kom je svak slobodan od sile najpreče.
 Tim, goste, kad sreća donie te prijatelja
 u ovi dan, najveća kad nam su veselja :
 pastieri kad hode u skupu općenu 145
 prislatke slobode slaviti spomenu,
 najljepši kad pastir s' najljepšom od vila
 združi se, i na pir družba im gre mila,
 tanci se hitaju i poju taj pjesni,
 i igre igraju razlike s' ljuvezni: 150
 tim slid' me, prijatelju, er bih ja uzeo
 u općenu veselju da si i ti veseo.

RIBAR :

Vjeran drug biću tvoj, jeda i ja u mom trudu
 drag pokoj u vašoj slobodi nać' budu.
 O Dubravo, slavna svima 155
 u uresu slobodnomu,

133. sviem.] a : svem 138. mjesta] a : mjesti. 148. združi] *zagr.* d : družī.
 150. razlike s'] *zagr.* : s' razlike. 153. u mom] d : mom.

liepa ti si mojim očima,
draga ti si srcu momu.

U veseloj ovoj sjeni
od čestitih tvojih grana 160
provesti je milo meni
dio najdraži mojih dana.

Tim raspinam mreže moje,
i u zavjet vješam vrše
na zeleno dubje tvoje, 165
po kom blazi vjetri prše.

SKAZANJE TREĆE.

MILIENKO :

Po listju počeli pršat' su vjetrici,
po dubju veseli žubere slavici,
romonom kladenci zovu zrak sunčani,
izhode pod vienci seljanke s' gorani. 170

Pastieri livadom uz dipli začinjju,
klikuju za stadom lipotu vilinju.

A liepe sve vile pod sjencom kraj vode
pod pjesni primile tanačce izvode:
zora je, svaniva, ali jaoh, s' istoči 175
meni dan ne siva iz drazieh još oči.

Vjetrici uzdasi, žuber su tužbe me,
suza se vir glasi romonom groznieme,
plač pjesni, a stada misli su stravljene,
srdačce livada, u željah ke zene; 180

nu bez me jedine svitlosti čim stoju,
ne vigju neg' tmine i vječnu noć moju.

O Dubravko sej Dubrave,
jasna zoro, svietli uresu,
od ljepote tve gizdave 185
gdi su rajski zraci, gdje su?

Dan ne sviće moj s' danice,
ni mi sunce sja s' istoči:
istok čelo, bio dan lice,
a me sunce tve su oči. 190

Da vas gorim, dubje pita',
i na dubju svaku granu,

s' moga ognja vjekovita
koli krat im listje planu.

Jak uzdrži pticu veska, 195
kom tanahni prut se obliepi,
tako lipos tva nebeska
mene kroz tvoj ures liepi.

Ah, u srcu je li tvomu
ka spomena od me vire, 200
i da u mjesti jes ovemu
jedan, za te ki umire?

Ali još, jaoh, i u svrsi
nemilosna mom životu
od kamena kažeš prsi, 205
kriješ rajsku tvu ljepotu.

SKAZANJE ČETVRTO.

LJUBMIR I MILIENKO.

LJUBMIR :

Milienko, kuda toj tužeći sam hodiš;
što uzroči nepokoj, u kom se nahodiš?

Ah, da li žalostan drug mili moj biće,
veseo u što dan svakomu osviće. 210

MILIENKO :

Ljubmire, komu je sugjeno tužiti,
ne pozna, ni čuje radosti na sviti.

Ju služim gospogju sletljelu iz raja,
ali ona za moju vik službu ne haja.

Za onom ka meni prika je saviše, 215
život moj stravljeni uzdišuć izdiše.

LJUBMIR :

Milienko prosti mi, ludos je mriet' s' tega,
sami smo uzrok mi svega zla našega.

Nesvies je toj vrlo zareć' se u sebi,
da je žena umrla božica od nebi. 220

Pastirica iz sela našega ovoga
tebe je zaniela s' uresa miloga;

194. koli' krat im] a: kolikratim, *zagr.*: kolikrati. 195—199. *tih stihova*
nema zagr. 206. ljepotu] c: lipotu. 215. prika] c: prieka. 221. pastirica]
c: pastierica.

pastieri, znaš, da svi i vile gizdave
 na dan se kupe ovi na mile zabave.
 Bićeš ti, biće tu Dubravka gizdava, 225
 kroz rajsku lipotu, koja će skončava.
 Veseo se za to kaži,
 znaš, običaj ka je mila,
 pastier najl'jepši i najdraži
 da najl'jepšu steče od vila. 230
 Ti si liep, liepa ona; draga ona, drag si ti,
 srca vam razdiona ljubav će združiti.

MILIENKO :

Ne scieni da sliepe toli oči imam ja,
 da ures me liepe ne poznám od raja:
 sunce iz nje sja oči, a zora iz čela, 235
 bieli dan s' istoči, pogleda vesela.
 Tiem svud noć mrkla je, gdi svietli zrak gledan
 nie me vil, koja je sunce, zora, i moj dan.
 Ljubmire, kud ti hoć', vodi me, s tobom grem,
 mu liepu da mi je moć' prie vidit', neg' umrem. 240

LJUBMIR :

Da, sa mnóm hod' sada, i veće spravlja' pir
 od našieh livada najl'jepši k'o pastir,
 i ako strah dosle ima tva mlados, ostavi
 košutam plasima u ovoj Dubravi.
 Ali smiej, i veća ufanja prilaga': 245
 er ljubav i sreća smione pomaga.

MILIENKO :

Tamni strah, jaoh, mene mlagjahná ne tiri,
 slobodan u stiene proš'o bih sred zviri.

LJUBMIR :

Ne veće naprieda, Milienko, nu pazi,
 s' dragoga pogleda gdi ti dan izlazi. 250

MILIENKO :

Sve vidim, ah, sad moj uzdaše ognjeni,
 k moj želji priliepoj ti vodac bud meni,

Iza 248. rkp. a. c. imaju još ova 4 stiha :

A ne kaono stan smrknuti
 i od života noć tamnoga
 na zracieh rasvanuti
 jedinoga sunca moga.

pače se poteži letedi naprieda,
 ter i nje užeži srdačce od leda;
 neka mi vjeruje, da u ognju gorim vas, 255
 u tebi kad čuje istoga ognja vlas.
 Ah, život, ki je draži, kad bi oganj moguč bil,
 ki dušu mu sprazi, užeci i mu vil.

SKAZANJE PETO.

DUBRAVKA I SKUP VILA.

DUBRAVKA:

Liepe vile, druge moje,
 eto izteče zora biela, 260
 dan čestiti svanuo je,
 naresimo viencim čela
 nakitimo cvietkom vlase
 skladno u slatke pojuć glase.

SKUP:

Neka liepos nami uzmnaza 265
 od naprave pomnja mila,
 ti najl'jepša, ti najdraža
 bez cvieta si cviet od vila:
 zene trator i ružica
 sred rajskoga tvoga lica. 270

Slavicu u gori,
 i ti otvori
 žuber medeni
 liepe zeleni,
 u glas najviši 275
 s' nami biljiši
 hvaleći slave
 zore gizardave.

DUBRAVKA:

Cvjeta cvieće po sve kraje,
 jasni s' istok cvietjem resi, 280
 zviezdani cvietje svud nastaje,
 zora u cvietju zgar s' nebesi
 od cvietja nam dar prosipa,
 kupimo ga, družbo lipa.

Sve rumeni, sve se bieli 285
 u razlikom cvietju sada,
 u cvietju se sve veseli:
 gora, polje i livada ;
 sve je cvietjem procvatilo,
 od cvietja je doba milo. 290

SKUP :

Slavicu u gori,
 i ti otvori
 žuber medeni
 liepe zeleni,
 u glas najviši 295
 s' nami biljiši
 hvaleći slave
 zore gizardave.

DUBRAVKA :

Svietla i draga sred istoči
 zrak u cvietju zora kaže; 300
 nu je zrak ljepši našieh oči,
 na licu u nas cvietje draže;
 dobiva ures naš veseli
 primaletje i dan bieli.

Eto iza zore biele 305
 sunce svietli zrak pomilja ;
 ali je pogled svjetlji vele,
 ki me svietlo sunce strilja
 iz istoka od lipote
 s' oči, kieh zrak dušu mi ote. 310

Hod'mo veće druge mile,
 čim na istoku sunce sviti,
 lir snježani puti bile
 u jezeru bistru umiti,
 da od lieposti zrak jedine 315
 danaska nam većma sine.

SKAZANJE ŠESTO.

SATIR DIVJAK :

Ne čudim se ja, Ljubavi,
 da nie mala, ni velika,

306. svietli] a: svjetlji. 316. danaska] *zagr.*: danasko.

koga u ovoj ti Dubravi
ne učini ljubovnika. 320

Ljubovnik se svak spovieda,
ljubovnik se svak govori,
i nie tega, tko s' pogleda
draga u ognju tvom ne gori.

Jer ti vlastim tvom ganuti 325
moguća si svačije čudi,
i tko mlad te ne očuti,
triebi je da star pak zaludi.

Tim ja velik dar sam stek'o,
što me mlada plam tvoj zgrija; 330
er pod staros kukuriek'o
ljuvena bih ludorija.

Pače držim mlad sliditi,
o Ljubavi, tve zabave,
da ne može bit' na sviti 335
djelo od veće dike i slave,

a paměti zdrave nie,
tko od tve vlasti sudi inako;
er da tebe s' ljudim nie,
vas bi trag se ljucki smak'o. 340

Ali ma svies čemu u dugo
razložeći rieči gubi?

Njetko jedno, njetko drugo,
svak na ovemu svijetu ljubi.

Nu ko u sebi ljudske čudi 345
i misli su sve razlike,
razlike su tako u ljudi
i ljubavi sve kolike.

Tko visoko hlepi znanje,
tko zlato Indije slidom slidi, 350
tko za uziti na vladanje
vene, čezne, gasne, blidi,

tko u gradovieh stat' uživa,
tko obra u selieh stanje za se,
tko putuje, tko počiva, 355
a tko lovi, a tko pase.

Njeko crnu zemlju teži,
 njeko sinje more brodi;
 na ono se svak poteži,
 na što ljubav sva ga vodi. 360

O Dubravko l'jepša vele
 od svih vila u Dubravi,
 tebe misli moje žeše,
 ma se ljubav tobom slavi.

Ja tvoj slidim ukras mnogi, 365
 za sve u gorah da imam Ladu;
 ali i ovan vitorogi
 za ovcom jednom ne gre u stadu.

Po naravi oganj žeše,
 a l'jepota smamlja i travi: 370
 a brštan se grli i veže
 s' dubom svaciem u dubravi.

I ako niesam ja, tko ini
 taj će rieti od gorana,
 komu za ures tvoj jedini 375
 ti ćeš danas bit' podana.

Satirić sam čudno prist'o,
 stvari u mene grube nije,
 a u jezero bistro i čisto
 ogledah se malo prije. 380

U napravi nie moj varka,
 najl'jepši sam od me vrste:
 zračna obličja, čela žarka,
 jake kosti, puti čvrste.

Dva rožčića, ki me krune, 385
 u mjesto mi su od rudeža,
 a po koži oštire vune
 od hrabrenstva obilježja.

U mom srcu nije straha,
 ma su oružja ruke gole, 390
 tiekom stižem srne plahe,
 snagom rvem lave ohole.

SKAZANJE SEDMO.

GORŠTAK I DIVJAK SATIRI.

GORŠTAK :

Tuj li si, Divjače, kud jutros od mene
krijući izmače u gaje zelene?

Jeda te je sram, da puk smieh tobom ne tvori 395
ter sam k'o pribjen vuk skitaš se po gori?

Tajat' je zaludu, česa nie moć' skriti,
po svaćiem ja sudu l'jepši sam nego ti.

DIVJAK :

L'jepši ti nego ja? ko je, tko ti veli,
da je l'jepša šoja neg' golub pribieli? 400

Okaku ko drugu vigje igdje nakazan,
pastiera po lugu ne straši na blag dan.

GORŠTAK :

Ti strašiš, a ja ne s'grdoće nemile
od ove sve strane pastire i vile.

DIVJAK :

Od žena i od ljudi gonjen si svuda ti, 405
a moju svak žudi prijazan imati.

GORŠTAK :

Pače ka od žena u svomu životu
nie sva pečena kroz moju lipotu?

A ljudem sviem sam drag, i za to prie sunca
oš jutros na dan blag zazvan sam za glumca. 410

DIVJAK :

Tebe su dozvali za glumca pastiri,
ki ne imaš svirali, ni ko se znaš sviri.

GORŠTAK :

Svirale evo me, i ako ćeš za oklad
sviriti sa mnome, uzmi i ti tvoju sad.

DIVJAK :

Svirale ne sviri, ni u to dni gubi, 415
neg' s'glave roge zdri, ter u nje zatrubi.

410. glumca] *zagr*: glunca, *a*: „glunca“, ali je ispravljeno: „glumca“.
Tako je u rkp a s tom riječi i 411.

GORŠTAK :

A s' mješnic tvojih tih pisak razcipi,
ter odsad u ti miš ne puha', neg' njim pij. -

DIVJAK :

O zori kad' moje dipli se oglase,
tih slavic zapoje natjecat' š njima se. 420

GORŠTAK :

Pod dubjem ja kada zasvirim u gaju,
pastiri i stada, s' veseljem igraju.

DIVJAK :

Dubravka, ka je čas i ures' svieh vila,
pod dipli mojih glas tančac je vodila.

GORŠTAK :

Danica ma, pače sunce, kim svičem ja, 425
pod ovu mu začu sviroku sred dubja.

DIVJAK :

Pogj' gorsko zvierenje u gorah zaglušā',
neskladno svirenje da se ovdī ne sluša.

GORŠTAK :

Vrzi rieči i dava' razumjet' drugi put,
svirimo oba dva, koga je bolje čut'. 430

DIVJAK :

Počni ti najprije natjecat' ki se hoć',
ki od nas dobije, na pir će glumac poč'.

I veća neka ti je sramota i šteta,
uzmimo pjevati u pored opeta.

GORŠTAK :

Ni dipli, ni tvoj glas zadava strah meni, 435
ja počeh on čas, ti me opet izmieni.

(Ovdī svire.)

DIVJAK :

Sada sam izusti, tko sviri bolje od nas;
dobit' si i pusti od glumca meni čas.

GORŠTAK :

Ili ti je u volji, ili nie, staćeš tja,
k'o glumac najbolji dozvan sam na pir ja. 440

DIVJAK :

Tamo se it' ne muči, er k'o trs razpukla
svirala tva zuči neskladna i mukla.

GORŠTAK :

A buče tej tvoje mješnice k'o spila
po gorah, iz koje od vjetar dme sila.

DIVJAK :

Ah, kada ne ćeš rog dignuti svrh oči,
pogj' svinjo u brlog, a ovdí ne hroči. 445

GORŠTAK :

A ti, kad zamuk'o još niesi, potrči,
gubava žabo, u k'o, a ovdí ne kvrči.

DIVJAK :

Zmijo ljuta, prigrizi otrovni jezik taj,
boljem se ponizi, a u nesvies ne rigaj 450

GORŠTAK :

Rigaš ti zlobni ijed, hugji svieh živina,
ali opet u pored hod' sa mnoh začina'.

DIVJAK :

Ne pjevaj ti, neg' blej', koze ine gdje pasu;
slavicem gorski jej ne sklada se u glasu.

GORŠTAK :

Ah, nuti u što ufa crni vran nesviesni 455
da bieloga on kufa dobiće u pjesni.

DIVJAK :

Rakle mi dvie dunje darova iz njedri,
da od oči svietlieh nje popievam zrak vedri.

446. brlog] a: brljog. 454. slavicem] nagr: s slavicem; gorski jej] nagr: groskim jej, a: iznajprije bijaše: „noćni jej“, kasnije je od „jej“ ispravljeno: „jez“, a „noćni“ je podvučeno i sa strane je zapisano: „gorski“: sklada] nagr: skladaš.

GORŠTAK :

Kitu mi njeke dan jabuk da Ljubica,
da joj hvalim pram zlatan i ures od lica. 460

DIVJAK :

Kad moj slatki glas začina
kako slavic, ki se izvija,
na nj doteku iz planina
Hoja, Lero, Dolerija.

GORŠTAK :

Kad moj jezik pjesni klikne 465
kako staglič, ki žuberi,
da me resi, cvietje nikne,
da me čuju, teku zvieri.

DIVJAK :

Kukuljava ja dva gnjezda,
kieh pjet' narav medno uči 470
hranim liepoj, koj ma zviezda
za vječnu me slugu odluči.

GORŠTAK :

Svega ruda jagančiča,
dvie matere ki posisa,
pasem dragoj, koj me sreća, 475
da sam vječni rob, zapisa.

DIVJAK :

Rec', ka u gori zvier pribiva
ljucke sviesti i spoznanja,
ka se u bistroj vodi umiva
i mjeseću čista klanja? 480

GORŠTAK :

Kaž mi ptica ono ka je,
ka svoj smrti loži drva,
i iz ognja opet živa ustaje
perja i krila stječuć prva?

470. medno] a: milo, ali ovo je podnećeno i sa strane zabilježeno: medno.
473. jagančiča] zapr. jaganjčiča. 478. ljucke] a: ljudecke.

DIVJAK :

Sad poznat' mož' uprav odluku tvu ludu, 485
za što se s' lavom mrav zatječe zaludu.

GORŠTAK :

O žabo, s' kriesovi pogj' kvrči i kriešti,
moj je danas pir ovi, ti za te drugi išti.

DIVJAK :

Ovi uteče, ja znam, što ću :
on na piru glumac budi, 490
ja za drugo tamo doć' ću,
ko me srce većma žudi.

Danas mjesti u ovemu
s' pastirim se vile staju,
i pastiru najljepšemu 495
vil najljepšu od svih daju.

Nu prie tega u jezeru
vile okupat' sve se hode,
svaka želeć da nju oberu,
i nevjestom danas vode. 500

Namislio sam tim odjeće
jednoj od njih skrovno uzeti,
i priobučen tako veće
ja se vila liepa rieti.

SKAZANJE OSMO.

ZAGORKO I LJUBDRAG.

RAGORKO :

Potež' se naprieda, me stado poteži, 505
nevidiš, ureda gdje ma vil, jaoh, bježi.

Uputi se, uputi, stado moje, prije,
neg' ju grm s' gusnuti očina mojiem skrije.

Toli neć' it' hrlo, pod stranom a ti ovom
pusto ostaj, ter grlo zajazi vukovom. 510

Ustav' se, kud plaha utječeš liepa ma
od moga uzdaha, ki od ognja krila ima?

Ja, braće, niesam zvir srdita u gori,
neg' stravljen mlad pastir, ki s' oči tvojieh gori,

ki sa svom kriposti drag ures tvoj slidim 515
i od tvoje liposti prignutja ne vidim.

LJUBDRAG:

Kud srneš, Zagorko, kud li se potežiš,
ke prispje zlo gorko, od stada što bježiš?

Gdje si se zatek'o, ke ti su nevolje,
loču ti psi mlieko, ovce ti vuk kolje. 520

Tve sjeme po pustoj njivi se poteza,
vinograd leži tvoj zapušten bez rjeza.

Stada svih ovčara pō žitu tvom pasu,
muka se tva hara i stoka sva rasu.

Tim vrat' se nazada, ženska ti lipota, 525
kad umreš od glada, ne vrati života.

ZAGORKO:

Ne zalaz' u dilje, ma je ovo odluka,
neka ide stado žlje i stoka i muka.

Jedan sam milostan pogled vil žugjene
hraniti kripostan živa je svegj mene. 530

Namjera nu huda na me te donije,
kud liepa ma, kuda obrati, jaoh, di je?

Stranom ću ja svakom trag slidit' vil moje,
a ti pogj' zlom mrakom, od kuda i dogje.

LJUBDRAG:

Ah, kako poče, ti naprjeduj i hodi, 535
poznaćeš mahniti bies na što dovodi.

SKAZANJE DEVETO.

LJUBDRAG:

Ah, sad poznam, da ne vara
u sudu se, tko govori:
da koliko sviet se stara,
toliko je hugji i gori. 540

U moje vrieme narav ina
i nauka bješe od ljudi:
sve je drugoga sad načina,
druga doba, druge čudi.

516. i] *uogr.* a, prignutja] a: onugje. 522. zapušten] a: neokopan, *ali sa strane* i zapušten. 534. zlom] *uogr.*: zliem. 535. naprjeduj] c: napreduj. 536. bies na što] c: na što bies.

U dni moje vigjaše se 545
o koristi gdi svak radi;
uzlotrilo sada sve se,
živu izprazno stari i mladi.

Prie bieljahu sva mjesta se
našim stadim bezbrojnima: 550
sad Dubrava sva ne pase,
što u me doba jedan ima.

Pomnja prie dobra općena
u njoj vječnu zelen goji;
sad s' nepomstvom porušena 555
s' povenutiem listjem stoji.

Ovce vogjahu iz daleka
s' mekahniem se runom prije;
sad megju nam nie čovjeka,
ki se krenut' s' mjesta umije 560

Prie od ljudi sej Dubrave
koralj se je rib' o u moru;
svačije su sad zabave.
kamenitu dubsti goru.

Prie k'o mrav oda svuda 565
svak nošaše sebi hranu;
sad za ne imat' malo truda,
svak mre u lasti go na stanu.

Prie ne znahu prve vile
što je svila u haljini; 570
sad odjeće sve od svile,
nie seljanke, ka ne čini.

Prie pod ruhom priprostime
zlato od svud nam na stan pliva;
zlatno ruho u ovo vrijeme 575
stan svakomu ogoliva.

U moje je dni letila
na krilieh sama ptica;
za poletjet' sad su krila,
oko vrata u mladica. 580

Nošahu se opletene
u bio gajtan prie kose;

550. našim] c: našiem 564. dubsti] c: dubstit'. 571. svile] c: svile 576.
ogoliva] zagr.: ogoljiva. 577. letila] c: letjela.

sad pram u c'klo pletu žene,
a zrcalo im glave nose.

Prie bjehu bistri viri, 585
da čis ogled svemu daju;
vilami se sad pastiri
u zatioku ogledaju.

Vladaše se u ma ljeta
mlados svjetom od staraca; 590
sad čut' mladi ne će svjeta
ni od istieh njih otaca.

Mlados prie cić koristi
svita obhodi čet'r dila;
sad na jednom gine mjesti 595
za stupajim pricieh vila.

Tim nie čudo, čim bez znanja
dni u izpraznoj lasti traju,
k'o Zagorko da imanja
s' pricieh vila ostavljaju 600

Ali u ovemu svemu meni
pomoć je ufat' z' gar s'visine
na dan ovi posvećeni
našoj slobodi od starine.

SKAZANJE DESETO.

JELJENKA SATIRICA.

Iz gluhe pustinje satir se moj diže, 605
da vile plemkinje susreta i stiže;
a ja ostah sred jama i dubja divjega
i mrazna i sama u gori bez njega.

Ah, sasma nevjeran, kud divjaš Divjače,
moj život čemeran po sve dni da plače. 610

U vilah što vidiš u ovoj Dubravi,
ter slidom njih slidiš, a mene ostavi?

Gizdave himbeno plemke su vile sve,
grabža su i plieno lieposti njihove.

Bez svrhe i kraja plahe su i tašte, 615
biocim od jaja čela se njih lašte.

583. c'klo] c: stklo. 584. zrcalo] c: zrcala. 587. pastiri] c: pastieri 588. zatioku] c: zatioke. 594. čet'r] c: četir. 595. mjesti] c: misti. 596. pricieh] c: pricieh. 600. pricieh] c: priccih. 601. ovemu] c: ovomu.

A nije ih strah ni sram za gadnu napravu
mrtački stavit' pram iz groba na glavu.

Na svieću eklo pale, i mrče crnima
obrve opale čagjama od dima. 620

Oprhlu i modru kožu usne blide
do krvi svu odru, da rumena izide;
u bjaku, kom klače i kartaju obraze,
otrovi najače i gnusobe ulaze.

A mastim od cerse daleko našaste 625
lica im svugjer se pengaju i lašte.

Nu mažu i liepe naravna bl'jedila,
i čini njih liepe ne narav neg' sila.

A meni ma ista naravna lipos jes
naprava pričista i svietli drag ures. 630

Zlatni pram od kosi, tih vjetric ki svudi
niz bio vrat raznosi, tugjiem se ne rudi.

Obraz moj i čelo bistra voda umiva,
a sunce veselo iz oči mojieh siva.

Bez masti sred lica mlagjahne u mene 635
rumena ružica i bieli lir zene.

Crljeniem ustime ruža je prilika,
a bjelje prsi me sniega su i mlika.

K'tomu se prilaga još za svar najdražu:
mlagjahna i naga, sve što imam, sve kažu. 640

Tim vrat' se tvoj ljubi, Divjače, ne divjaj,
vlastita ne gubi, a o tugjem malo haj.

Od vjetra puzivi, ne gub' s' tve krivine
za ures laživi l'jepote istine.

Sunce je s'nebesi izvrsne liposti, 645
za što se ne resi neg' svojom svjetlosti.

A čista i prava lipos ma suncem sja,
er meni naprava i ures sva sam ja.

617. nije. napravu] *c*: nie. naprav. 618. na glavu] *c*: naglav. 619. svieću] *zagr*: svieći, 621. usne] *a c*: usne njih. 622. do krvi] *a c*: do krvi je. 623. bjaku] *a*: Bjaku, kartaju] *zagr*: hartaju. 625. cerse] *zagr*: berse. 626. svudjer lašte] *c*: svudie masti. 628. njih] *zagr*: jih. 635. mlagjahne] *c*: mlagjahna. 637. crljeniem] *c*: crljenim. 638. mlika] *c*: mlieka. 641. tim vrat'] *c. d*: vrati se. 642. tugjem] *c*: tugju. 643. puzivi] *zagr*: puzivii. 645. liposti] *d*: lieposti. 646. za što] *d*. erbo. 647. 648. uema *d*.

Poć' ga ću iskati, ah, danas kuda' si,
Divjaće, zaš'o ti, oglas' se, oglasì. 650

ČINJENJE DRUGO.

SKAZANJE PRVO.

SKUP PAPTIRA, BRŠTANKO, LJUBMIR I TRATORKO.

BRŠTANKO :

Liepa ti je zaisto običaj veoma,
kom naše sej mjesto slavi se, družbo ma,
u strani da se ovoj dan s' tancim provodi,
posvećen pričistoj božici slobodi. 655

Najl'jepša od vila družì se i vjera
za draga i mila vrhu svieh pastiera. 660

Ne scien'te da ištóm ova se odredi
spomena s' godištom svaciem, ka sliedi.

Na zboru pradjeda od ove Dubrave
kad progje besjeda da ovi dan slave, 660
razumni starci oni u kori dubovi
megju iniem zakoni urezaše i ovi:

da užìže nepristav slobode spomena
u unucieh njih ljubav od dobra općena;
i da se u miru dni vode sred sklada, 665
dočim se pastiru ljubi od sve vrste da.

LJUBMIR :

Naredbe špametne; er kako neobične,
tako su i štetne ženidbe neslične.

Pod jaram dobro vik stućit' se ne more
s' junčićem vo velik u pored da ore. 670

Ni se muž i žena ugagja, kad su oba
razlika plemena, imanja i doba.

Ah, bog te ukloni, gotova je tu smeća,
da ti se ženi sni, od tebe da je veća.

Ko drvo crv vrti, i grize, i ije: 675
tako ona do smrti živa te sićije.

650. zaš'o] a: za što. 651. d: običaj zaista liepa je veoma. 654. božici]
a: djevici, ali sa strane: božici. 655—658. nema d. 661. razumni] d: pa-
metni. 665. sklada] d: hlada. 666. vrste] *zagr.*: vrsti. 667. špametne] d:
pametne. 669. pod jaram] d: na njivi. 671. ni se muž i žena ugadja] d: ta-
kodjer i žena s' pastierom. 674. *zagr.*: dati se ženi oni, od tebe ka' e veća.

Na posle sve kućne mrdi se i gadi,
samo njoj da su nje naprave, toradi.

Po skupieh živote od družieh spovieda,
a svoje sramote domaće ne gleda. 680

Sve selo zagluši s' jezična karanja,
a muža zabuši, i učini k'o panja.

Nu veće što velju, pašu ove smione
muževom kudjelju, a oblače gaće one.

TRATORKO:

Tako je; nu pate i istiem zlom bole 685
i žene udate za ljudi ohole,

ki siti pri svomu k tugjem se propinju,
i drže na domu ženu k'o robinju.

Po gadu se i smradu tukući skitaju,
a za čistu i mladu ljubovcu ne haju. 690

Nu da ovdi svršuju, mala bi zla bila:
mesa im rastruju smrdeća i gnjila.

A pak na peč'one mladice, njih ljubi,
guba taj prione, koja ih pogubi.

BRŠTANKO:

I mi ti smo uzeli govorit' zlo danas, 695
kad ište i želi počastit' puk se vas,

ter kad se začinje i u pjesnieh svak hvali,
tugje smo mi grinje protresat' ustali!

Nu me strah, da veća, neg' je igda bila,
danas kar i smeća ne bude od vila. 700

Er vila mnogo je sred ove Dubrave,
liepe se ke broje i zovu gizdave,

i svaka uzmnaža sve dike jedine,
i cieni da je draža i l'jepša neg' sve ine.

Tim težak na se trud taj će uzet', vidim ja, 705
tko činit' ima sud, koja je najl'jepša.

TRATORKO:

Tač da je pomnja ma suditi to danas,
nemiran veoma i smeten bio bih vas.

681. sve selo zagluši] *d*: susjedstvo zagluše. 682. a zabuši učini] *d*: i za-
buše učine. 683. Nu veće] *d*: u jednu. 684. muževom] *a*: mužovom. 693.
peč'one] *zagr.*: pečaone, a pak] *d*: paka. 695. I] *zagr.*: A, ti] nema *d*. 699.
nu me] *zagr.*: nu me je. 702. liepe se ke] *zagr.*: ljepše ke se.

U skupu od vila toliko gizdavih
riet', jedna da je mila i draža oda svih. 710

Za od jedne dobiti prijazan s' te hvale,
sa sviem se svaditi, sve izgubit' ostale,
nikako pamet ni od mudra čovjeka;
a bog te ukloni od ženskih jezika.

LJUBMIR :

Ko je na to obran, ti neka se tim brine, 715
hod'mo mi iskati ostale družine.

SKAZANJE DRUGO.

VUK SATIR :

Tebi u dar i na čas, Zagorko, sve vile,
ovce su sva ma čas ovako pretile.

Po vodah i gorah ovako teci ti,
a od stada ne imaj strah, ja ću t'ga čuvati. 720

Tko ono, tko ovo, nastoji svak za se,
a svak, što je osnov'o, izatkat' uzda se.

A moj glad ovi dan kragjom se utješa,
lupež sam izvrstan, izvrsna izješa.

Kupe se svatovi, spravlja se nevjesta, 725
pir se od svud gotovi najljepši od mjesta.

Kad tamo pogje svak pomoć' peč' i varit',
neka je meni pak na pusto udarit'.

Bio bi grieh, kad gosti svak se ini i štuje,
da trbuh moj posti i prazan gladije. 730

Zaludu ovi dan slobodi svećen ni,
neg' da je svak slobodan, što hoće, da čini.

Ni narav zaludu ruke mi ove da,
neg' njima da budu pomoć' se ja sada.

Njeka se besjeda nekoga i danas 735
vieka još spovieda, ki od zlata bješe vas.

Na svijetu sve što je, tad staše općeno,
još moje i tvoje ne bješe rođeno.

Granice se od ljudi ne bjehu zabile,
ni mjerom sve svudi otišlo na dile. 740

Blizu tih bremena davnijih od zlata
gora u nas kamena hranjaše Brgata,
gora, ka tada sva u dubju veliku
gusta se dubrava vigjaše putniku.

Brgat, ki stanova u gorskoj dubravi, 745
zakona cić nova staroga ne ostavi.

Kazati pače uze, da ljudi po svijetu
razdijelit' niesu se mogli mu u štetu.

Tim er se poteža, i k'o ja svud brz bi,
slovuća lupeža ime i glas on dobi. 750

A gori, u koj sta, i ka je vrhu nas,
od Brgata istoga Brgat je ime i danas.

Od Brgata ovoga, ki je krasti svud iš'o,
početak od moga traga je iziš'o.

I djedu slobodnom unuk sam slobodni, 755
vodeći u rodnom Brgatu zlatne dni.

Tko ne ima ni njive, ni vrta, ni stada,
da tugjiem ne žive, umro bi od glada.

Ja pl'jezim i lazim, i ulagam svud ruke,
obilnos gdi pazim od stoke i muke. 760

Uhodim i prežim po pašah iman'ja,
i nad sviem lupežim imam čas od znan'ja.

Nu tko se hitrosti mom stavlja, nie toga;
er častim i gostim, i čitam svakoga.

SKAZANJE TREĆE.

STOJNA I VUK SATIR.

STOJNA:

Tugjiem se ne hrani, daj mi ovcu, lupežu, 765
prie neg' te seljani uhite i svežu.

Da li se ti krasti bez straha postavi,
kad blag dan svak časti u ovoj Dubravi.

Pače sam na zlo brz uhodiš livade,
brže tu ovcu vrz', koju mi ukrade. 770

VUK:

Stan', ženo, kud srtiš, ne poznaš, tko sam ja?
Prie neg' se uprtiš u zlo tve, igji tja.

Lupeža, koga ti u meni ugleda,
bez smeće, velju ti, ohaj me se ureda;
er da znaš u sebi, koja je ma sila, 775
i ovcu i sve bi stado mi pustila.

759. pl'jezim] *zagr.*: plazim. 771. poznaš] *zagr.*: pozna se. 772. igji]
zagr.: idi.

STOJNA :

Ja silu svu tvoju ne scienim ni pera,
ovcu mi da' moju, kleta ti namjera.

VUK :

Ne poznaš još me ti, planinski bog sam Pan,
iz gora ki iziti tjih ovi na blag dan. 780

STOJNA :

Rgja si i vedaš, satir Vuk ti si oni,
od vuka hugji dvaš, kad ovcu mu poni.

VUK :

Satir sam liep i drag, me se ime svud slavi.

STOJNA :

Satir si crni vrag, i s' rozma na glavi.

VUK :

U mjesti ovemu meni se spravila 785
kako najl'jepšemu, najl'jepša od vila.

STOJNA :

U mjesti će ovemu bit' tebi do mala,
kako najvećemu lupežu: — vješala.

VUK :

Ako ti se u kose ma ruka uplete,
poznaćeš što nose tej rieči proklete. 790

STOJNA :

Kozju ako tu bradu razmršat ja počeh,
poznaćeš, ko stadu tugjem te nosi grieh.

VUK :

Da čeka' ne bježi.

STOJNA :

Ne bježi čeka' ti.

VUK :

Ajmeh, ne poteži.

STOJNA :

Da puštam, pusti ti.

VUK:

Ja puštam.

STOJNA:

Eto i ja, je li dje ko pomozi! 795

Meni ovca, a tvoja tebi brada i rozi.

VUK:

Ustav' se, ah kuda s' ovcom tom udari,
ah, ženo prihuda, vrlo t' me privari.

Struka ti prokleta i imanje ostalo,
sve ti se prie l'jeta od vuka poklalo. 800

Kuća t' se prosjela, trag ti se smak'o vas,
ni pila, ni jela, ko ne ću ja danas.

Vaj, ne znam, što ću sad, kud li bih otiš'o,
veće mi je mrtvi glad do nosa uziš'o.

Ah, je li, da mi duh susrete ko godi: 805
od glada izdahnuh, život mi izhodi.

O smrti mahnita, što me nies' satrla
i pjana i sita na gozbi do grla.

Ka ti će hvala bit', jednoga divjačna
satira pogubit' i žedna i lačna? 810

SKAZANJE ČETVRTO.

GORŠTAK I VUK SATIR.

GORŠTAK.

Što plačeš, Vukoje? Ke te je zlo smelo
danaske, kad stoje svi ljudi veselo?

Dobre si ti volje, i vazda sit i pjan,
ke ti su nevolje prispjele na blag dan?

Od koga zla sila tako te obori, 815
jeda ka od vila i tebe sad mori?

VUK:

Iz gladna trbuha k vilami nie puta,
bez vina i kruha ljubav je smrznuta.

Od golieh što će nas i ubozieh gospogje?
Znaš golu kos ni pas ne će da oglogje. 820

GORŠTAK:

Uboštvo ne diže, da niesmo mi drazi
vilami na bliže, k'o jaci u snazi.

VUK:

Ka snaga može odi i meni bit' sada,
gdi mi duh odhodi i umirem od glada?

GORŠTAK:

Ti živež, da iješ i piješ na sviti, 825
ni možeš, ni umieš o drugom misliti.

VUK:

Da kaž' mi, kad io i pio ti ne bi
kako bi živio, prijatelju, u sebi?

GORŠTAK:

Ne živem, k'o ti ja, jestojci i piću,
neg' liepoj, koj moja sva lita služiću. 830

VUK:

A ja vas život moj hranim najmiliji
pečenici ugodnoj i dragoj bukliji.

GORŠTAK:

Da jednom poznaš ti u tvomu životu,
ka je rados služiti vlinju l'jepotu,
rek'o bi, i u sviesti ovako odlučil: 835
ni ću pit' ni jesti, neg služit' liepu vil.

VUK:

Da poznaš ti jednom, koji su to jadi,
i s' gladnom i žednom govorit' čeljadi,
ili bi se ohaj'o i od mene htio otit',
ili bi se nać' haj'o, što ćemo jesti i pit'. 840

GORŠTAK:

Nemoj se ti starat', glumac sam na pir zvan,
hoć' bubanj udarat', ter ćeš bit' sit i pjan.

VUK:

Srce mi igra sve, i stupaj sam teče
na slatke zabave, gdi se vari i peče.
Ah, tvoja blažena, Gorštače, namjera; 845
mrtva me spomena uzkrсну od pira.
Pečenica, ah, pače me srce pečeno,
gdi u slatki sok teče i gori ljuveno;

827. io pio] a: ijo pijo, *zagr.*: ijo pio. 828. živio] a: živijo. 836. ni cu] *zagr.*: nit ću; liepu] a liepe. 847. pače] *zagr.*: peče. 823. i] u?

gdi me još sve čeka me dobro uzdano,
jalovica od mlieka varena sniežano. 850

Gdi žarka kapljica groznika vesela
kaže mi sva lica rumena i biela;

kapljica od vina, koga ures preliepi
igrajuć začina: hod', braće, dušo pij.

Životu čestiti, ah, koja veća slas 855
može bit', neg' piti i jesti na svak čas.

Gorštače, u selo, gdi je taj pir, hod'mo na nj,
ti glumac veselo, a ja ću bit' bubanj.

SKAZANJE PETO.

MILIENKO I PELINKA.

MILIENKO :

Dubravko gizdava, na ures rajski tvoj
od gorskih dubrava nie slično ime toj. 860

Gustinom od grana dubrava zakriva,
da zraka sunčana travu i cvit ne obsiva;
iz svietlieh tvojiech oči na dragom tvom licu
dva sunca s'istoči goje rajsku ružicu.

Sred dubrav, ma liepa, imaju stan svudi 865
zmije pune nalipa, zvieri, i skot vas hudi;

sred tvoga pogleda i srca sviem blaga
ljubav stan svoj gleda i milos pridraga.

Dubravi ures vas prolitnje zeleni 870
tre sjever, hara mraz, tlači led studeni;

kakva si ti sada, takva ćeš vazda bit';
viku bo ne opada liposti rajske cvit.

PELINKA :

Skladne su rieči toj, i zaisto velike
Dubravci tvoj liepoj i slave i diké;
nu vile sadanje riečim se ne pasu, 875
veće u stvoru, a manje htjela bih te u glasu.

Nu pri neg' na ino ja budem s'tobom doč',
kaž' mi sve istino, ako ćeš mu pomoć,

jesi li koji dan ljuvenom u ognju
uzdahnuo žalostan pazeći pomno nju? 880

MILIENKO :

Ako uzdah moć i glas želje me ne objavi,
 užežen da sam vas u živoj žeravi,
 i ako još plama ne vigje u meni,
 tere ma vil sama, da gorim ne scieni;
 pogledaj sred čela me srca sprženo, 885
 od suha pepela u prahu satreno;
 vigj luge, dubrave, i polja, i gore,
 veće gdi eto sve u ognju mom gore.
 Je li ovo, reci ti, što zna lis i kami,
 kladenče, ki uzrasti mojima suzami, 890
 kroz romon kažuć tvoj žugjenoj moj duši,
 kako te oganj moj često krat prisuši.

PELINKA :

Da reci, bi li kad, da njoj si ostavi
 dar koji u zaklad od tvoje ljubavi?

MILIENKO :

Opak je način svim, koji me učiš ti; 895
 ne daj bog s' darovim k' Dubravci hoditi,
 scienit' vil gizdavu za ženu lakomu,
 ja ne ću mudros tvu poslušat' u tomu.
 K srcima časnim i nie triebi s' darom it',
 ako u vik prid njimi omraze neć' dobit'. 900

PELINKA :

Varaš se: bez mite sve je to inako,
 darovi zamite nebese i pak'o;
 darim se vlada sviet na volji i sudi,
 dar pravi može riet' gospodar se od ljudi.
 Ljuvena dar je stril, ka z'gagja i sili 905
 na ljubav svaku vil, po tom se k' njoj strili.
 Milisav razumni, znaš, što ono veljaše,
 da u stare jošte dni, kad zlatni vik bjaše,
 kad ljubljn svak ljubi, ni u to ima sram,
 ter jezik srcu bi i ustom jedan sam; 910
 tad bješe svaki dan ljuvenieh od žena:
 „dar daruj“ taj pjesan začinat' općena.

893. si] *zagr*: se. 901. mite] *a*: mire. 903. darim] *a*: darovom 912. dar]
zagr: daj.

MILIENKO :

Čudne su nad sve ine, ke kažeš, rieči te.

PELINKA :

Ali su istine, u razlog očite.

Čuj ino : skup broji čovjek se mnogo ti, 915

u ljubav svu koji toliko iztrati

rieči, uzdah, moljenja, zaludnieh stupaja,

pogleda, cviljenja, jauka i vaja,

i k temu pristavi laživieh kletava,

od svoje ljubavi čim biljeg on dava. 920

Pri nego volju svu prignuti uzbude,

jagnicu mršavu darovat' da bude.

Rad česa buduće sve laž ino i privar,

ljubavi njegove svjedok je pravi dar;

i za to samomu svaka vil vjeruje 925

ljubovniku onomu, koji joj daruje.

MILIENKO :

Kako, jaoh, može bit', da vlas dar ima tu
me vile pridobit' ponosnu lipotu.

Eto se vas kolik po svojoj volji sam

na službu nje u vik veselo darivam. 930

PELINKA :

Milienko, dar je ovi oni dar blaženi,
ki lasno cine svi vazda krat ljuveni.

Nie triebi to za nje, za tebe ti se hran',
dar cieni tvoj manje, a veće ugodan.

Nu se uzdaj; er kratit' ne ću se hrlo poč' 935

Dubravku obratit' na ljubav tvoju moć.

Činiću da blagu uživaš i milu

l'jepotu pridragu, žugjenu tvu vilu.

MILIENKO :

Pogj' u družbi ovi moji

svud ti uzdasi bili ognjeni, 940

i sama se, jaoh, spomeni,

da mi u tebi život stoji.

SKAZANJE ŠESTO.

DIVJAK SATIR U HALJINI OD VILE PRIOBUČEN

Tko je taj, ko sad riet' ne će,

cieć uresa draga i mila,

da ja satir niesam veće, 945
neg' najl'jepša od svih vila.

Dubje se ovo, ptice i zvieri
mom l'jepotom snebivaju,
i gorani, i pastiri,
i sliede me, i glèdaju. 950

Od kladenac bistrieh predam
cieć naprava, ke me rese,
da, ako se gdi ogledam,
ma slika me ne zanese.

Pristavio sam tugje kose, 955
i opleo u eklo prame,
i obuk'o ruho na me,
ko najl'jepše vile nose.

Put snježana neka je meni,
vas se izmazah klakom bielimi, 960
a da se obraz moj rumeni
namazah se murvam zreli.

Za ocrljenit' usti moje,
kriešam sam ih obliepio,
i haljinom svietlom, što je 965
kože u meni, sve sam skrio.

Samo branduse i prhala
niz čelo iniem vilam vise,
a uz glavu s' čela ozdala
rožići se moji vise. 970

Nu pod kose ako mnozi
lasno roge škrit' umiju,
za što i ovi moji rozi
kosami se ne pokriju?

Sa svom moći i kreposti 975
uvlačih ih, krih svudire;
nu svakako pravi i prosti
iz prama mi jošte vire.

Ali od ljudi i od žena
vigjet' su oni na moj glavi, 980
k'o dva dubka usagjena
zlatnieh kosa u Dubravi.

Tim pohuljen bit' nikako
s'tega s'ures moj ne boji;

ko je k'o ja liep ovako 985
svaka stvar mu dobro stoji.

U ovoj slavi, u ovoj diei
veseo idem na mu sreću,
nu i od vile u prilici
hrabren junak djelim biću. 990

Ah, da kako satirica,
ma sumnjiva divja lada,
može nazret' moja lica
u prilici ovoj sada.

SKAZANJE SEDMO.

ZAGORKO :

O liepa, o huda, ku narav uresi, 995
da pokoj od truda srdašcu mom jesi,
eto ja izvan svih l'jepotom smamljen tvom
mlieko psim, a ostavih imanje vukovom.

Tim gorki i ljuti ako plač i vaj moj
ne može ganuti na milos ures tvoj: 1000
gani se, pravo je, veselo i rado
nesrećno na moje i pusto daj stado,

u gorkom mukanju koje te svegj moli,
da u smrtnom skončan'ju život moj ne boli.

A da ima ljucki glas, još bi ti izreklo 1005
moj tužni bitak vas, hud nemir, priko zlo.

SKAZANJE OSMO.

STOJNA S' SINOM, ZAGORKOM, I PASTIERIĆI MALI.

STOJNA :

Ja te ištem i glasim, i zovem svudira,
a ti se za plasim vilami otira.

Dubrave prik ove od stada ne bježi,
najpretlje ovnovе vuku ti lupeži. 1010

ZAGORKO :

Neka idu ovnovi i ovce najbolje;
stadu me ne zovi, ni mi je pasti od volje.

1012. ni mi je] *zagr.*: njemu'e.

STOJNA :

Na ki te rasap toj, ludjače, nosi bies,
od vila ka je toj, koja ti uže svies.

ZAGORKO :

U ovemu, znaj, mjestu najl'jepšu, vil moja, 1015
večeras nevjestu na stan ti vodim ja.

STOJNA :

Na vrat ćeš ti i ta nevjesta hoditi,
ko poče mahnita', nemo' se svigjeti!

ZAGORKO :

Ja ne mljah, majko ma, da ćeš se ti smesti,
er ti ću sin doma odmjenu dovesti. 1020
Ili ćeš ili ne, poda' se razlogu,
ovako bez žene ja stati ne mogu.

STOJNA :

Mož' derat' samohoć za vilam obuću;
meni ga ne će doć' nevjesta u kuću.
Ćudi svieh sadanjieh nevjesta vrle su, 1025
ne misle nego o njih samomu uresu.
Vazda su na dvoru, a neka stan gine;
zlu mužu, a goru svekrvi čas čine.
Šestere, dedele, jeziče i sjaju,
i drugo ne žele, neg' da ih gledaju. 1030
Za koris prioni, a vile ne dvori,
pusto nam razgoni stado vuk po gori.

ZAGORKO :

Stado čuva' i brani od vučje ti sile,
ja ću ures izbrani poč' iskat' me vile;
kad ište svak sebi dobar trg s' ljubavi, 1035
i meni jes triebi činit' što čine svi.

STOJNA :

Ah, Zagorko, s' neposluha
slidi tvoju ćud zločestu,
ja ću tebi nać' očuha
prie, neg' meni ti nevjestu. 1040

Nu ako ja danas s' me mile dragosti
vilami sviem čas dobijem s' liposti?

Slika me ne vara, ma dika nie pala,
malo sam prestara, ali sam pristala.

Ovoga od mjesta nu ako najljepša 1045
večeras nevjesta uzbudem jošte ja

PASTIERIĆ PRVI:

Ostaj s' bogom, majko mila,
od tebe ćemo i mi poći
za ukrasti koj od vila
sladak nami celov moći. 1050

PASTIERIĆ DRUGI:

Za moć' izet' meda, čela,
ja ne hajah, da me uije,
i toj nosim za čas, di je
ma Biserka s' drugam sjela.

PASTIERIĆ TREĆI:

Stoklasu ovu, ku zrelih 1055
naniz'o sam kupjenica,
nosim oči veselieh
gdi sja sunce, ma Danica.

PASTIERIĆ ČETVRTI:

Vrabca ovega, ki se vabi 1060
s' najdaljega meni puta,
Mioci daću, koj me ugrabi
jučer silom mati iz skuta.

PASTIERIĆ PETI:

Šturka u ovoj kajpi od žice,
ki po svu noć šturi i poje,
donio sam ja za moje 1065
male, k'o ja, pastirice.

STOJNA:

Još biste sad i vi, brečadi od sise,
po ovōj Dubravi za vilam digli se.

PASTIERIĆI :

Nam su drage liepe vile,
 iz njedar nam dunje daju, 1070
 na tance nas vode mile
 i njegajuć celivaju.

SKAZANJE DEVETO.

JELJENKA SATIRICA PRIOBUČENA U PASTIRA.

Ah, plemkinje prike vile,
 trag vam proklet i namira,
 vi mi ste se učinile 1075
 . priobući u pastira,

da prie hrba ova jaka
 onoj od vas srce izkine,
 s' ke moj život bez Divjaka
 čezne i u mraznoj sumnji stine. 1080

O Divjače divje ćudi,
 plemenite t' vile mrze,
 lele tomu, ko ih žudi,
 ter ga uzda njih zavrze.

Od bojazni ti si njimi, 1085
 er te zviri svaka scieni;
 a s' rošćići ljuvenimi
 mjesec mladi svud si meni.

O mlagjahnj moj mjeseče,
 sini ljubi tvojoj, sini, 1090
 kuda zagje, gdi uteče,
 drag pokoju moj jedini?

Što ugleda, cića česa
 vilinja t' je slika draga ?
 bez naprave bez uresa 1095
 l'jepota je prava naga.

Vedru svjetlos nebo otkriva
 bez odjeće od oblaka;
 a l'jepotom čistom siva
 bez naprave žena svaka. 1100

Ali vidim, što nekada
 bog nam Lero prorokova,
 promienila da je sada
 vilam ures Dubrava ova.

Er sad u jedno sve mladice 1105
za napravu njih najdražu,
k'o divjačne satirice,
do pupka se gole kažu.

Tim da ih slidom slide i žele,
nie čudo, divji ljudi; 1110
odkrivene prsi biele
tko da gleda, a ne žudi!

Nu će ruke sad me ove
prikiem vilam ukazati,
s' golim prsim što je mužove 1115
gorskiem ženam prigrabiti.

ČINJENJE TREĆE.

SKAZANJE PRVO.

DIVJAK SATIR, JELJENKA SATIRICA I SKUP PASTIRA.

DIVJAK :

Vas sam pribjen, još me tira
kleta sila po ovoj strani;
je li gdi tko, da od pastira
mene liepu vil obrani. 1220

PASTIR PRVI :

Stigni, sreti, drži, uhvati,
ne daj napried, ne propusti,
udri, udri, da pod bati
grdi satir dušu pusti.

JELJENKA :

A tko je ovo u haljini 1125
tko od vile sad proteče,
ako zlo vam ke ne čini,
nije razlog, da zlo steče.

PASTIR DRUGI :

Ko ne čini zlo, ako je
gnusni satir grdnih dila 1130
smio doč' krijuć slike svoje
megju vile, kako vila.

I da izprid nas bježať ne usta,
 budući je on čas zaskočio,
 Dubravci bi liepoj s' usta 1135
 celov silom ugrabio.

Nu čemu će sad besjede?
 Tec'mo u mjesta za njim svaka,
 po uvodici da ne ide
 zlom satiru zloba ovaka. 1140

SATIRICA :

I meni ih je slidit' sila,
 da, što misle, ne učine;
 za sve opak, ne bih htila,
 moj nevjernik da pogine.

SKAZANJE DRUGO.

GORŠTAK SATIR :

Niz strane, niz polje pustiem gorami, 1145
 Divjače, biž' bolje, i prida' nogami.

Bez smieha tko pazit' sad ludos može tvu,
 grd satir priobratit' u vil se gizdavu,
 i k'o vil u odjeći sred vila inieh poč',
 da nitko, scieneći, poznat' ga neće moć'. 1150

Nesviesti velike s'uresne htjet' sile
 satirske prilike priobražat' u vile!

Zaman se čini sve, i liepi, i maže,
 grdoća s' naprave grgja se ukaže.

Polje se, gora i lug ludosti tvom čudi, 1155
 tamaša, smieh i rug osta ti svieh ljudi.

Nu tako sad pleća vukući pribjena,
 sudi sam, čija veća liepos je vidjena.

A još bi ovi dan, kako snieg od lani,
 da izmegju svieh jedan pastir te ne brani. 1160

Srce te i snaga ovega odrva
 izmegju tojaga teških i drva.

Nu neka huka, smijat' ću ja se, i za nj
 glumac sam, a Vuka posl'o sam po bubanj.

1134. jel *zagr* : ju. 1139. uvodici] *zagr* : uvadici, *a* : vodici, ovo je mlad-
 djom rukom ispravljeno: uvodici, i pod zricadicom je u dan rukopisa zabilježeno:
 uvodica : abito, assuefazione. 1143. htila] *a* : ktila. 1151. htjet'] *a* : ktjet'.

Na pir ćemo obadva večeras u selo, 1165
da se igra, uživa i stoji veselo.

SKAZANJE TREĆE.

LJUBDRAG STARAC:

Zlo se tiskat' bez jakosti
ko je nekrepka, k'o ja stupa;
jédva izvukoh stare kosti,
i izkopah se svih iz skupa. 1170

Ah, ka čeljad, mnoštvo koje
sabralo se sa svih strana,
i star, i mlad, svak doš'o je
na slavljen'je blaga dana.

Sve su vile, svi pastiri 1175
s'vrstom svakom žena i ljudi,
i gorani i satiri
dotekli su oda svudi.

Ali se je ockvrnila
svetkovina plemenita; 1180
najl'jepša je dana vila
najgrgjemu s'tamna mita.

Blažen pastir ovdi ide,
ki zasliepljen ne bi od zlata,
neg' po čistoj pravdi otide, 1185
da je lieposti liepos plata.

A oni proklet, s'koga izlaze
na dan blag nam plačne kobi,
tko liposti lipos vase,
a za zlato da grdobi. 1190

Proklet i oni, tko najprie,
za izet' zlato, zemlju izdube,
kad cić zlata najvrjednije
običaji se u nas gube.

Po zakonu dat' se imaše 1195
liepa Dubravka i gizdava,
sred Dubrave komu naše
u l'jepoti je prava slava.

1167. zlo se] *zagr*: zlo se 'e. 1183. ovdi ide] *a*: od Ide, *ovo je poertano*
i mladjom rukom sa strane zapisano: slavni ovdi ide.

Milienko je im'o mili
steć' Dubravku cić lipote; 1200
nu se ukloni zakon sili,
grd ju pastir zlatom ote.

Tim su smeće srca moga,
da na mjestu ne bi ovomu
tko Grdanu bogatomu 1205
smio se opriet' cića toga.

Ali mene većma smeta
Milienkova uspomena,
komu je bila od djeteta
još Dubravka narečena. 1210

On nju žugje, i ona njega
okom gleda vas dan blazim,
i glas danas puka svega
vjerenicim zvaše drazim.

Kad iznenad sa svieh strana 1215
začuh opet, gdi svi glase,
da Dubravka za Grdana
bogatoga vjerila se.

I Milienko ču sa mnome,
tko mu ugrabi vjerenicu, 1220
i od muke svenu u licu,
i zamuknu mramorkome.

I od žalosti, i od jada,
tu stat' veće niesam mog'o,
razmišljajuć na što sada 1225
zločestvo nas vodi mnogo.

Da na blag dan od slobode
jes, tko zlatu još robuje,
i da sila s'prike zgode
nad zakonom gospoduje. 1230

Nu tko tužan ovo izhodi!
Po prilici Milienko je,
za dubje ću skrit' se odi,
za čut', ke su misli svoje.

SKAZANJE ČETVRTO.

MILIENKO SAM :

Najl'jepša se vila daje 1235
 najgrgjemu u prilici,
 ke ufanje veče ostaje
 nami, o verni ljubovnici ?

Ljubav, vjera, služba, lipos
 i -običaji i zakoni 1240
 sve bi zaman, jaču kripos
 grda u zlatu neman doni.

Da li, oh jaoh, za Grdana,
 najgrgjega od pastiera,
 ma Dubravka segaj dana 1245
 najl'jepša se vila vjera ?

Ma Dubravka? Kako moja?
 ako je družiem dana sade,
 da moj život, ki ju dostoja,
 k'o prisječen dub, jaoh, pade. 1250

Krotku ovčicu, mirnu i blagu
 vuk u gore strašni uvuče,
 i nie toga, smienje i snagu
 tko bi ukaz'o, jaoh, svi muče!

Ja ću gledat' na me oči? . . . 1255
 Ne ću, ne, ne, razlog nie,
 da ti ga oblak sred istoči
 svietlo sunce me prikrije.

Da što čekam, što li pazim?
 Razdieljen sam z' dragom vilom. 1260
 Što grdobu ne porazim,
 ka mi život grabi silom?

Prie smrknutja dana ovoga
 dni inaju bit' satreni,
 ili moji, ili onoga, 1265
 tko moj život grabi meni.

SKAZANJE PETO.

DIVJAK SATIR I JELJENKA SATIRICA.

DIVJAK :

Pastiru, hvala ti, ubjen bilh ja bio,
 na pomoć da mi ti ne budeš prispio.

Kaži mi tve ime, da mi te ne zabit';
 er ću ti sve vrieme životom držan bit', 1270
 za sve da istiće oku se mom sade,
 da imaš naliče od divje me lade.

JELJENKA :

Ako imaš, ko reče, domaću tvu drugu,
 kud stupaj tvoj teče za vilam po lugu?

DIVJAK :

Ćudina opaka i njeka pusta bies 1275
 uzrok su, da svaka vila mi nosi svies.

JELJENKA :

Za čudo ne scienim, bez sviesti čim hodiš,
 da tako s' pribjenim kostim se nahodiš.
 Napravlja' se i resi, i čini sve što hoć',
 da satir ti niesi, koji se skrit' nie moć'. 1280

Vrzi tja cić tega neslične odjeće,
 satira divjega pitoma vil ne će;
 k ljubi se povrati, od ke se odieli,
 koja te gledati u slici tvoj želi.
 Ohaj se od vila, ke ti su s' prikora, 1285
 ljubovca tva mila vapi te iz gora,
 i još čut' neć' ti glas, ni poznat' lipote,
 a ona bi danas, koja te smrti ote.

DIVJAK :

Ah, di je? da ju slidim, ljubi ma večeras?
 Ja ovdi ne vidim družieh izvan nas. 1290

Na obranu moju bi, pastiru, ti jedan,
 samomu ja tebi držan sam ovi dan.

JELJENKA :

Da, da sad izide t' tva ljubi, bi li ti
 htio samu nju sledjet', vile ine pustiti?

DIVJAK :

Vile od sad, pače sjen mrzeća je meni njih, 1295
 sramotan ja i bjen danaska s' vila bih.

Ah, Lero Lerijane, veliki bože naš,
 priko ove kad strane s vilam mene ugledaš,

1294. htio] a : ktio.

na vrat me niz strmu liticu obori,
zajaz' mnom u grmu vučji glad najgori. 1300

Ah, da sad ljubi ma izide odkuda,
ona bi bil' sama sva moja razbluda.

Pastiru, kaži mi tim, jeda ju gdi vidi,
da hrlo priletim sred klisura i hridi.

JELJENKA :

Nie dalek, ovdj je ljubovca sad tvoja, 1305
ruho ovo ke krije tebi nju, mećem ja.

DIVJAK :

Što sad oči moje paze,
Jeljenka ovo ma je vila,
ka, da mene ne poraze,
pastierom me obranila. 1310

A ja zdiram, a ne svlačim
neprilične ove odjeće,
i vile i njih ruha tlačim,
tebi samoj vjeran veće.

Na daleče, na daleče, 1315
pod Brgatke vile prike,
teško i lele temu u vike,
tko u vrieme od vas ne uteče.

Ah, za družih ko ću moći
igda ostavit' tvu l'jepotu? 1320
gdi samom sam tvom pomoći,
moj životu, u životu.

Ti me peci, ti me vari,
i na volju tvoju kuha':
napravom me ne privari 1325
niedna vila liepa ruha.

Da se u dušu njeke stave,
vratit' tugje, što ih slavi,
ostale bi bez naprave
kako suh panj u Dubravi. 1330

Nu hod'mo i mi, gdi svi hode,
od najl'jepših čuti vjeru,
na dan ovi od slobode
zahvaliti bogu Leru.

Kad nas oba svom kriposti 1335
 vlas njegova je slobodila,
 tebe od moje nevjernosti,
 a od pricieh mene vila.

SKAZANJE ŠESTO.

BRŠTANKO, LJUBDRAG I GLASNIK.

BRŠTANKO :

Ter vigje ti sada, Milienko gdi teče,
 li inim da smrt da, ili on da je steče. 1340

Teške su pogube od svud ga pritisle;
 nu mali, ki ljube, što ima doč', misle.

Nie slike zaisto grdoba grdobi,
 ma zlato ono isto, kiem liepu vil dobi,
 imaće moć i vlas toliko veliku 1345
 za podat' večeras Milienku smrt priku.

LJUBDRAG :

Razbiram i ja to svaki čas u meni,
 da moć tu ima zlato, ostajem smeteni.

Ah prikor, u dugu tamnilu neznanja
 cić zlata drug drugu k'o rob se da klanja. 1350

Biće od svih sugjeno, ako što se odredi,
 da Milienko općeno veličanstvo uvriedi.

Svačija tim ruka bit' mu će na poraz,
 na smrt ga će od puka osudit' svega glas.

Tim njegovu smrt istinu 1355
 sa mnom od sad plači i cvili
 misleć: kako pastir mili
 cić grdobe zlatne izginu.

O Milienko, vjerenikom
 čim večeras svak te pazi, 1360
 jaoh, s neharnom zgodom prikom
 nemila te smrt porazi.

GLASNIK :

Tko ovo sada nepravedno
 s' Milienkove smrti cvieli,

1348. moć tu] a: tu moć. 1350. se da] a: da se. 1351. ako što se]
 a: ako bi što. 1352. Milienko] a: Milieno.

kad vas kolik puk se u jedno 1365
š'njim raduje i veseli?

LJUBDRAG :

Što spoviedaš, o Radmile,
pravi je uzrok nami od cvila,
najgrgjemu s' prike sile
najl'jepša je dana vila. 1370
I Milienko cića toga,
ki Dubravku sam dostoji
k'o najl'jepši mjesta ovoga,
ako nie umro, za umriet' stoji.

GLASNIK :

Ki plač, ka smrt? Milienko je 1375
zdrav, živ, veseo, čestit svime,
smirio je želje svoje,
Dubravka je liepa š'njime.

Vjerenik je on izbrani
na ovi blag dan u Dubravi, 1380
vile, pastiri i gorani,
svak ga slidi, svak ga slavi.

BRŠTANKO :

On vjerenik Dubravčin je,
ka se vjeri za Grdana?
Čut' nam čini, ki način je 1385
bio toj zgodi segaj dana?

GLASNIK :

Od pastira družbe naše
do najmanjeh pastirica
vjerenik se Grdan zvaše,
a Dubravka vjerenica. 1390

I redovnik bješe tima
u Lerovu crkvu ul'jez'o,
da bi od vjere megju njima
vieku vječni vez zavez'o.

Svetilište on najprije 1395
po običaji davnjoj čini:

Hoja, Lero, Dolerije,
vapijaše vas puk ini.

Jagančić se bez biljega
u žeravi živoj sprazi, 1400
i, što ragja zemlja, od svega
prikaza se plod najdraži.

Ali na ognju plam potamni,
pod nami se tle ustrese,
crkva od groma bukom zamni, 1405
a stup Lerov znojaše se.

Na ovo čudo vas puk stoja
k'o zapanjen, ter ne prista
Dolerija, Lero i Hoja
zvat' na pomoć segaj mista. 1410

Nu što imena od tih veće
bogova se od nas zvahu,
trešnje, buke i od smeće
lugja zlamenja izhogjahu. 1415

Nu čim svačija lica blide, 1415
i svak treptit' ne pristaje,
eto Milienko u crkvu ide,
izvan sebe k'o vas da je.

Na došastje Milienkovo
prista trešnja, gromnja umuknu, 1420
prosvjetljenje oganj novo
uze, i u čis plamen buknu.

Bog razvedri Lero sliku,
i da vidi mladi i stari,
nje liepu ljubovniku 1425
u obraz jedan zrak udari.

Svak to uze za zlamen'je,
da vlas višnja to učini,
da Milienko sadružen je
liepoj Dubravci, a ne ini. 1430

Tim vas kolik puk se uzbuni,
i zavapi u sve glase,
da se volja božja izpuni,
dočim liepu liepa da se.

1408. ter ne prista] a: glje ne prista, zapr: tere prista. 1424. vidi] zapr: vide. 1425. nje] a: i nje.

Iz ruka se tako ote 1435
 Grdanovieh liepa vila,
 i da, komu cić lipote
 nje pristoji liepos mila.

Tim Milienko sad veseli
 i čestiti neg' ikada 1440
 lipos dragu, ku svegj želi,
 kačl manje ufa, steče sada.

LJUBDRAG :

Poznam i to, riet' je triebi,
 vrh vladanja svieh na svitu
 da vladalac višnji s' nebi 1445
 ima pomnju posobitu.

Da se on danas ne nadkloni
 vrh Dubrave ove naše,
 po tle igjahu svi zakoni,
 sloboda se satiraše. 1450

GLASNIK :

Ali eto, gdi skače k nam' kolo satira,
 poznat' je kuhače i glumce od pira.

Na gozbe sve naše oni su svegj zvani;
 er bez njih tamaše ni smieha nigdi ni.

Nu veće svatovi kupe se na pospieh, 1455
 u svatbu ho'te i vi, sve što znah, sve vam rieħ.

Brštanko, tebe sam prviencom doš'o zvat',
 a Ljubdrag nad svim nam obran je stari svat.

SKAZANJE SEDMO.

GORŠTAK, VUK, DIVJAK SATIRI, JELJENKA SATIRICA I SKUP SATIRA.

GORŠTAK :

Zapekle se od družine
 pečenice bjehu sočne, 1460
 a to da se bolje pine,
 kad obilna gozba počne.

Da kad kuša slad mila se
 od jestojske i od pitja

1439—40. veseli, čestiti] *zagr*: veselii, čestitii. 1443. je] *a*: se 1459.
 od družine] *a*: pečenice. 1460. pečenice] *a*: od družine.

svačije srce razigra se 1465
čuteć miris draži od cvitja.

Da zažare i obesele
i lica se i pogledi,
i da u smiehu slagje vele,
i u radosti svak besjedi. 1470

Da razlike igre igraju,
i skladne se poju pjesni,
mladi i stari uživaju
siti, pjani i obiesni.

SKUP :

Igra' kolo, skoč'mo bolje, 1475
svak se kaži dobre volje,
na pir, na pir hod' svak hrlo,
spravi trbuh, čisti grlo,
da se ije, da se pije,
Hoja Lero, Dolerije. 1480

GORŠTAK :

Žarka kaplja dobra vina
nebeska je mana istina,
sred ljuvena slatka piva
češće griska' i celiva'.
Na pir, na pir, da se ije, 1485
Hoja, Lero, Dolerije.

VUK :

Kapun pečen svietla lica
i ljuvena jarebica,
k'o najljepši segaj mjesta
zet nami su i nevjesta. 1490
Na pir, na pir, da se ije,
Hoja, Lero, Dolerije.

GORŠTAK :

Ah, što slagje može biti,
nego jesti svegj i piti,
zdravje, snaga, život, bitje
jedenje je nami i pitje. 1495

Da se ije, da se pije,
Hoja, Lero, Dolerije.

DIVJAK :

Sve je spravno, sve gotovo
u čas dobar veselje ovo, 1500
glumče, bubnju, udri, gdje ste?
Evo zeta i nevjeste,
da se uživa, igra i smije,
Hoja, Lero, Dolerije.

SKAZANJE OSMO.

MILIENKO, DUBRAVKA, REBOVNIK, SKUP PASTIRA I VILA.

SKUP :

Hod' od pira bože, hodi, 1505
igre mile s' nami vodi,
združi, sjedini
pod pjesni medene
ove ljuvene.

REDOVNIK :

Vjerenici obrani dostojno nad sve ine 1510
kroz ures izbrani, l'jepote istine,
na ugodan, na skladan vez slatki od vire
sloboda na blag dan čim skupi pastire,
nebo vam od z'gori vjeru ovu svjedoči,
i vrh vas otvori od zviezda sto oči, 1515
skladno svi jezici sred ove Dubrave
da u časti i dicit hvale vas i slave.

MILIENKO :

Evo uza me moga dobra,
evo uza me moga blaga,
evo liepa, evo draga, 1520
ku moj život služit' obra.

DUBRAVKA :

O prislratko, o jedino
drago ufanje, željno meni.
O uresu moj ljuveni,
noći moje sunce istino. 1525

SKUP :

Hod' od pira bože, hodi, .
 igre mile s' nami vodi,
 združi, sjedini
 pod pjesni medene
 ove ljuvene.

1530

MILIENKO :

Eto dogje željno vrieme,
 liepi raju duše moje,
 da snieg puti rajske tvoje
 grlim rukam ognjenieme.

DUBRAVKA :

Ja sam ona, ke l'jepotu
 verno ljubi, dvorno slavi,
 o gizdava ma ljubavi,
 o jedini moj životu.

1535

SKUP :

Hod' od pira bože, hodi,
 igre mile s' nami vodi i. t. d.

1540

MILIENKO :

Oba smo u cvit od mladosti,
 hod'mo, na što srca žude,
 na ljuvene na razblude,
 na celove, na radosti.

DUBRAVKA :

Daj, daj veće hodi k' meni,
 na medene igre hrli,
 ah, celivaj, miluj, grli,
 drag pokoju moj ljubjeni.

1545

MILIENKO :

Čim raskoš tve razbira
 zameta se srce u lasti.

1550

DUBRAVKA :

U tvojoj sam, dušo, vlasti,
 Uzmi što hoć' bez ozira.

SKUP:

Hod' od pira bože, hodi,
 igre mile s nami vodi,
 združi, sjedini 1555
 pod pjesni medene
 ove ljuvene.

SKAZANJE DEVETO.

REDOVNIK IZ CRKVE S' INIEM PASTIRI.

REDOVNIK:

Pastiri, pokli svi i riečma i djeli
 sva smo veće u crkvi činjenja dospjeli,
 još vršit' treba je, da se blag dan resi, 1560
 što činit' ostaje pod vedriem nebesi.

Iz svih tiem usti u skladu jedan glas
 ovako izusti i klikni večeras:

o liepa, o draga, o slatka slobodo,
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o, 1565
 uzroče istini od naše sve slave,
 ūresu jedini od ove Dubrave,
 sva srebra, sva zlata, svi ljucki životi
 ne mogu bit' plata tvoj čistoj l'jepoti.

SKUP:

O liepa, o draga, o slatka slobodo, 1570
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o...

REDOVNIK:

Svak redom dar ovdi, ki ima najdraži,
 sad našoj slobodi čestitoj prikaži.

O svietla božice, eto i ja na tvu čas
 najprvi sej ptice puštavam večeras; 1575
 da, ko one steru krila
 sad slobodne svud pod nebi,
 i sloboda prostre mila
 sej Dubrave glas po tebi.

SKUP:

O liepa, o drāga, o slatka slobodo, 1580
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o...

MILIENKO :

Milosna, jedina božice svieh strana,
 tebi u dar maslina od mene je podana;
 da, ko u miru uz vil moju
 željenje se me izpuni: 1585
 tako vlas tva da u pokoju
 čestitiem nas viencom kruni.

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

DUBRAVKA :

Ovi cviet rumene i liepe ružice 1590
 primi sad od mene, o liepa božice;
 da, ko ona cvietju ostalom
 sadružena ures dava:
 tako slavom tvom i hvalom
 da je hvaljena i ma slava. 1595

SKUP :

O liepa o draga, o slatka slobodo,
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

ZAGORKO :

Slobodo ugodna, uzdahe, plač i vaj
 od mene slobodna na tvu čas primit' haj;
 da, ko se oni sad od mene 1600
 za jedno s'rikom suza dile:
 da se odiele i spomene
 od me prike tako vile.

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ... 1605

DIVJAK :

Slobodo, odveće ugodna svakomu,
 primi ove odjeće viline za čas mu,

1587: čestitiem] a: čestiem, viencom] *zagr*: viencem. 1590. rumene] *zagr*:
 rumeni. 1591. od mene] *zrgr*: po meni. 1601. suza] a: suzam.

da, ko š' njima sve ludosti
i taštine zdrieh i skinuh :
tako da opet s' tvom kriposti 1610
vik ne svežem što prikinuh.

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

JELJENKA :

Slobodo, pogledaj na mene od izgar,
i ovi kus meda htjej primit' za drag dar; 1615
da, ko sladak bez primjese
med je sobom po naravi :
nad' sviem, ke se tugjiem rese
tako i liepos da ma slavi.

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo, 1620
dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

VUK :

Slobodo jedina, na tvu čas sasma rad
čašu ovu ja vina naslužih punu sad ;
čini, ko si ti utjeha
Dubravi ovoj na sem sviti: 1725
da i čašica ova od smieha
meni je ures vjekoviti.

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

GORŠTAK :

Slobodo, za malu tvoju čas ne primi 1630
ovu mu sviralu skladnu ovdí nad svimi ;
neka u vike svi pastiri
i sve vile prigizdave
tance vode, gdi ona sviri
u dan ovi sred Dubrave. 1635

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

PASTIERIĆ 1:

Slobodo, i ovi košičić, pun krieša
 megju iniem darovi od mene izmieša';
 a to er ću ja ufati, 1640
 da mi od tebe pomoć doć' će,
 i da me ćeš pod spet brati,
 dokle uzrastem s' dubja voće.

PASTIERIĆ 2:

Sira ovo, što mati ručku mi jutros da,
 slobodo, podati tebi ću ja sada; 1645
 a to i ja u naprieda
 neka budem tvojom vlasti
 sira, masla, mlieka i meda
 slobodnije majci krasti.

SKUP:

O liepa, o draga, o slatka slobodo, 1650
 dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o ...

REDOVNIK:

Sad, nebo, usliši, usliš'te bogovi,
 što u glas najviši sad vas molju ovi,
 i ti, ka iz ruka svih primi darove,
 proz ma usta od puka svega čuj molbe ove: 1655

Eto vile prigizdave
 zlatne prame cvietkom rese,
 a goranim divji izl'jeze
 s'viencem bornim oko glave. 1660

Eto pastier sred livada
 pod sviroku pjeva svoju:
 eto u miru i pokoju
 dva najljepša' ljubav sklada.

Dubrava ova slavna svudi
 opet zelen svu je primila; 1665
 opeta se razgojila
 u pokoju, ki svak žudi.

Bez oblaka u vedrini
 vrhu nje se nebo kaže,
 tihi vjetric u njoj draže 1670
 zorne hladke čuti čini.

Skladni puci, mirna sela,
travna polja, doba ugodna,
pune njive, dubja plodna,
rojne čele, stada ciela.

1675

Tim pospješno moji mili,
ki resite ove strane,
u slobodi slatkoj stane
čim ste u miru obljubili,
u jedinstvu, u ljubavi
neka draži dan izlazi,
ovdi našim skladnim glasi
sloboda se draga slavi.

1680

SKUP :

O liepa, o draga, o slatka slobodo,
dar, u kom sva blaga višnji nam bog je d'o,
uzroče istini od naše sve slave,
uresu jedini od ove Dubrave,
sva srebra, sva zlata, svi ljucki životi
ne mogu bit' plata tvoj čistoј l'jepoti.

1685

DIJANA.

Ovaki je naslov u Gundulićevoj posveti pjesni pokornijeh.

DIJANA (GOVORI ENDIMIJONU):

Istino se čudna pravi
i zamjera vlas u tebi,
kad bogovom z gara s'nebi
činiš shodit u ljubavi;
nu ovaku dragu liepos 5
kad u pomoć imaš tvoju,
nijedno čudo ja ne broju,
da je tolika tvoja krepos,
ljubko dobro moje žudjeno;
jer od koga da nije dvoren 10
u tvom licu raj rastvoren,
sunce u očih razdieljeno,
ke, čim sanak slatki družē,
kažu narav, koju imaju,
gdi ljuveno potezaju 15
z gar božice, da te služe.
Nu ovako zatvorene
ako družē take sile,
kolike bi jače bile
u razbludi otvorene? 20
Ah, da može ko nazriti
ova ljubav moja mila,
koja ga je sada vila
u snih došla pohoditi!
Nu kad niesu taj mu dana, 25
daj snjet' bude san veseli,
gdi u njegovu krilu želi
pokoj naći svoj Dijana.
Sne ljuveni, ti mu skaži
sve ljuvene misli moje, 30

3. bogovom] *zagr.* : bogove. 19. kolike] *zagr.* : koliko. 21. ko] *dubrov* : tko.
26. daj] *zagr.* : da.

da s' prilike smrtné tvoje
odsad prija život draži.

Kaž' mu: ona, prid kom crni
gluhe noći mrak pogine,
ka istječuć neba tmine 35
bielim zracim osrebrni,

cieć uresa tvoga slavna
sve božanstvo već ne cieni,
neg' ko li je, moj žudjeni
braće, uživat' tebe spravna. 40

Kaž' mu: polja neba svoga,
po kim zviezdám kolo izvodi,
promienit' je došla odi
s' poljem cvietnim krila tvoga.

Nu što čekam? koju sriću? 45
Sej ljuvene me požude,
ke me svak čas veće trude,
u san spustit' je da li ću?

U moj vlasti eto gledam
sve što želju moju uzmaža, 50
slatki plamen, ki me spraža;
što pokoja sebi ne dam?

Dragi braće, što ne teku
lier celovat' i ružicu
u raskošnom tvomu licu, 55
gdi prol'jetje cavi vieku?

Jaoh, kod ognja žudjenoga
treptim, stinem sva kolika;
ah, ljubavi ma velika,
isti uzrok sama od toga. 60

Čudna djela, čudne vlasti!
Ovako se dogodi
ljubovnikom, da je strašiva
liepos, ka se od njih časti.

Nu već želji, koju ćuti, 65
nie moć' s'rcu odoliti,
da ne budem k' tebi priti,
ter te ovako celunuti.

35. istječuć] *dubrov*: istječeć. 42. kolo] *dubrov*: nebo. 66. *zagr.*: ja ne mogoh odoliti.

ENDIMIJON :

Tko je ovo nesraman,
nečistiem celovi 70
da sada ište san
razbijat' meni ovi?

DIJANA :

Braće, ovo je jedna vila,
ka ti mnogu ljubav hrani,
ka na ures tvoj sunčani 75
stravila se je i smamila.

ENDIMIJON :

Tko godi jesi ti,
nie razlog nigda toj,
da išteš smetati
pastirom njih pokoj. 80

DIJANA :

Ko je ovo, kad bi znao,
ko te vapi, ko te žudi,
i celovim ko te budi,
blažen bi se nazivao.
Božica sam nebo svoje 85
ošla, u krilo za doč' tebi;
nu što velim, braće, od nebi?
Ti sam nebo jesi moje.

ENDIMIJON :

Ovo je sluga tva,
čin' od nje slobodno, 90
gospogje gizdava,
sve što ti je ugodno:
koji hoć', stavi red,
sve prijat' razblude;
čin' da sam tvoj pogled 95
njoj zakon uzbude.

ARMIDA_x

Ovaki je naslov u Gundulićevoj posveti pjesni pokornijeh.

ARMIDA:

Prem se je htjelo za smrt moju
mjesto ovako gluho i pusto,
gdi strašivo sjenu svoju
spušta dubja granje gusto.

Ah, oružje me prikorno 5
i nesrećno i prihudo,

dosle ufanje razgovorno,
a sad smrtna ma ponudo,
kad iz vojske tej krvave
samo, vajmeh, čisto izide, 10
zle osvete ali prave

oči moje da ne vide:

sad u ovoj crnoj strani,
sred pustoši sej velike
pusto od mene i ti ostani 15
ukopano po sve vike:

jaoh, ter ne će viku biti,
megju strielam tolicima,
da se jedna omastiti
daj u krvi danas ima? 20

Ako vam se kamenite
svačije druge prsi kažu,
k srcu ženskom uputite,
ljute striele, silu vašu.

Eto nago krilo moje 25
sad vas na to, jaoh, priziva,
poplesano cvietje svoje
čim razvraća i odkriva.

Nie tvrdoće hude u njemu,
za odoljet' vašoj sili, 30
a ljubav je uzrok temu,
ka me zaman vik ne strili.

Ukaž' te se usione
 suproć meni i jakosne;
 sve vam praštam prednje one 35
 sramne udorce i milosne.

Tužna Armida! u koj sreći
 sad se život tvoj nahodi,
 ako je za te liek najveći,
 s nemilosti ki dohodi? 40

Pokli štetne sve obrane
 i pomoći meni jesu,
 tere samo ranam rane
 triebi je zdravlje da donesu:
 ozdrav', ljuta rano od strile 45
 slatku ranu od ljubavi,
 tere smrti vlas nemile
 mom životu liek se objavi!

RINALDO:

Na hudo koje si
 djelo se pripravil? 50
 Što činiš? Odesi,
 jaoh, s prsi ljuti stril.

Ustavi u tebi
 tužnu bies i plač taj,
 ter sama smrt sebi 55
 nepravo ne zadaj.

ARMIDA:

O jednako prihud viku,
 il' vraćaš se, il' dohodiš,
 kako smrti da slobodiš,
 komu poda ti smrt priku? 60

Stvar zamjerna i čudna je,
 ka se prie vik ne zgodi,
 od života meni odi
 ubojica uzrok da je!

Ti me išteš smrti oteti, 65
 ti je razmećeš moje od ruke?
 Ke prikore, koje muke,
 sudjeno mi jest vidjeti?

Poznam skrovne sve načine
podhibnika neharnoga; 70
nu što može cieća toga,
tko ne može da pogine?

Vjeruj, o ma vjero izdana,
čas svoju ćeš ockvrniti,
kad u slavi tvoj hoditi 75
ne uzbudem ja svezana.

Ova hvala tvoga imena
najveća će bit' svudie;
žena, izdana ka bi prie,
da je sad silom uhićena. 80

Da te pitah, bi toj vrime
život i mir s' njim žudjeni,
sad bi smrtime htio se meni
podat' svrhu zlim mojime.

Nu pitati vieku ne ću 85
toga od tebe, jer nie stvari,
megju tvojiem ka je dari,
da je ne držim za mrzeću.

Nemilosna sama sebi
put ću od smrti objaviti, 90
nit' mi je u toj zabraniti,
neharniče, dano tebi.

Tere tužnoj ako naći
nie nalipa, uze i strile,
vigju druge, jaoh, nemile 95
ja načine, s' kijem ću obaći:

vigju, vigju ko ću izl'jesti
izpod tvoje nemilosti,
nut' naravnom podhibnosti
još uzamnaža me bolesti. 100

Hitre čine tej ostavi,
mrtvo ufanje ne oživljiva';
pusti, pusti taj laživa
svjedočanstva od ljubavi.

RINALDO:

Armida, samiri 105
 smeteno srce tve;
 živi, jaoh, ne umiri,
 ostavi tuge sve;
 ne sumnji, ni scieni,
 da je ka odluka 110
 od tvojih u meni
 prikora i muka.

Kraljevstvo svakako
 hranim ti za pokoj,
 neprijatelj nikako 115
 nego li sluga tvoj.

A nu vigj oči me,
 ter vjeruj daj njima,
 ako neć' ovime
 vjerovat' riečima. 120

Tim ne imaj zle volje,
 kletvom ti obitam,
 na starijih pristolje
 budem te stavit' sam.

ARMIDA:

Evo ona, ka odavna 125
 službenica tva bila je,
 željna stoji i pripravna,
 da ti u svem posluh daje.

105. samiri] *dubrov*: zamiri. 108. ostavi] *dubrov*: ostavi se.

PJESNI POKORNE KRALJA DAVIDA.

1630: Pjesni pokorne kralja Davida. Gospodina Gjiva Frana Gundulića vlastelina Dubrovačkoga. In Venetia MDCXXX. Taki je naslov i na drugom starom izdanju, koje nema zabilježena ni mjesta gdje, ni godine kada je stampano, označiti ću ga u bilješkah: *izd. b.*

MNOGO SVITLOMU GOSPODINU MARU MARA BUNIĆA VLASTELINU DUBROVAČKOMU GJIVO FRANA
GUNDULIĆA P. I. P.

Pjesni pokorne Davida kralja minutieh l'jeta od mene u jezik naški prinesene,¹ u začetju tvomu gospostvu narečene, u rogjen'ju od prijatelja izdvorene, od neznanaca poharane, s' neponstva izopačene, s' pripisa priobražene: eto opeta u vlastitoj napravi, s naravnim uresom, u prvom svjetlilu svijetu se kažu, prijatelje sre-taju, gospostvu se tvomu dobrovoljno darivaju. Ja za objavit', da sva ostala spjevan'ja moja u manjoj scienu držim, sve ino, kao po-rod od tmine, u tminah ostavljam; njih samo, kako zrak od svjet-losti, na svjetlost izvodim. I ako su druzi razlika složen'ja² moja: *Galateu, Dijanu, Armidu, Posvetilište ljuveno, Proserpinu ugrab-ljenu, Cereru, Kleopatru, Arijadnu, Adona, Koraljku od Šira* s mno-ziem i bezbrojuiem pjesnima taštciem i isprazniem na očitieh mje-stieh s veliciem slavam prikaživali; ja sve stvari tašte za tašte držeći, vjerujući, da je početak od pravoga znan'ja strah božji,³ *pjesni po-korne* svijetu prikažujem; i to ne bez razborita spoznan'ja: da ako Virgilijo poganin čovjek, za sve da izvrstan spjevalac, ovu istinu potvrđi:

*„ab Jove principium Musae; Jovis omnia plena,
ille colit terras, illi mea carmina curae“* —

ja krstjanin spjevalac, ki pravoga boga poznam, vjerujem i izpo-viedam,⁴ od koga, po komu, i u komu sva dobra izlaze, sve milosti rastu, bitje se prima, život uzdrži, zdravje umnaža, spasen'je stječe i dobiva, vele dostojnije imam početi s pjesni svetieh i božanstve-nieh, kakve su ove *pokorne*, koje skrušena grešnika priko valovita mora od smućena i smetena svieta mogu susim i krepcim stupajom od vjere, topeći ohologa Farauna, od grieha privesti i dovesti u zemlju od obećan'ja od slave vječne, gdi vrh duša pravednieh daždi obilno slatka mana od milosti božanstvene. Ove dake pod zaštićen'jem tvoga gospostva, kako od moga draga prijatelja i vla-

Id. 6. : nema ove posvete. ¹ prinesene] *zagr.* : prenešene. ² složen'ja moja *zagr.* : moja složenja. ³ božij] = božiji? ⁴ izpoviedam] *zagr.* : spoviedam.

stelina plemenita, bogoljubna i razumna šljem na svjetlos, dokli s' nebeskom pomoći *Jerusalem slobogjen*, spjevan'je čestitiem imenom privedre krune *kralja poljačkoga* narešeno, svemu našem slovin-skomu narodu ukažem. Primi tvoje gospostvo za biljeg od mnoge sciene, koju ja činim od kriposti njegove, ovi dar njemu podoban, njemu narečen i njemu prikazan, u koliko ja, sve što umiem, znam i mogu, objetujem na zapovied vašu. Stoj zdravo.

Iz Dubrovnika na prvi Oktumbra MDCXX.

PJESAN PRVA.

„Domine ne in furore“ *Psal. 6.*

Gospodine, ne udaraj
u tvom gnjevu sad na mene:
ni me zloće neizrečene
u rasrdžbi tvojoj karaj.

Vrh sluge se smiluj tvoje, 5
u bolesti za što gine,
ozdravi me gospodine;
jer su u smeći kosti moje.

I ma duša u svom stanju
smućena je veomi priko; 10
nu ti bože do koliko
smilovat' se imaš na nju?

Pogled oka milosnoga
svrni, i dušu slobodi mi;
čin' da zdravje rob tvoj primi 15
milosrdja cića tvoga.

Za što megju mrtvijem nije,
da se od tebe tko spomene,
iz propasti zle pakljene
tko da slave tve spovije? 20

Dosle cvileć u dreselju
moć sam trg'o moje snage,
od sad sve me noći drage
umivaću mu postelju,

ter ću od suza groznieh vire 25
za nepravdu, ka me trudi,

oko mene l'jevat' svudi
i bez svrhe i bez mire.

S'gnjiva, u kom za grih stojim,
smučeno oko ma put ima, 30
jer se ustarah megju svima
neprijateljim hudim mojim?

Odstupite svi od mene,
nepravedni ki ste u sebi;
za što usliša višnji s'nebi 35
glas me molbe ucviljene.

Bog dobrostiv, blag i mio
me moljen'je usliš'o je,
gospodin je duše moje
sad molitvu mu primio. 40

Svi će sramni i smučeni
neprijatelji moji biti,
natrag će se tim vratiti
veoma i naglo zažareni.

Slava ocu, sinu dika, 45
čas svetomu duhu budi,
ko je od prije bilo svudi,
sad i vazda i u vik vika.

PJESAN DRUGA.

„Beati, quorum remissae sunt iniquitates“ *Psal. 31.*

Ah, blaženi, kih velike
nepravde su odpuštene,
i kojieh su pokrivenene
milosrdjem zloće prike.

Ah, i blažen da u sebi 5
po sve vike čovjek ti je,
komu djelo niedno nije
stavio za grieh višnji s'nebi.

Koji život svoj odredi
tako čisto i pravedno, 10
da zlo u duhu svomu niedno
ne stanuje griešne zledi.

Jaoh, a za što pun tamnosti
muč'o ja sam grieh moj hudi?
Vapijući vas dan svudi 15
sharaše se moje kosti.

Za što stoji vrhu mene
tvoje teške ruke sila:
ili je svjetlos dana bila,
ili tamnos noćne sjene? 20

Smerno sam se obratio
na nevolju moju sada,
čim me vrti i probada
oštra drača grieh nemio. 25

i Opovidjeh, gospodine,
ja svu zloću moju tebi,
ne ostavih skrovnu u sebi
nepravednos me krivine.

Rieh: kazaću proz me usti
suproć meni grieh moj bogu, 30
i nemilos taj čas mnogu
grieha moga ti odpusti.

Tim još molit' tvoj milosti
sveti će se svi kolici,
veleć: za sve da su prici 35
griesi naši, bože, prosti!

A to, da kad voda isteče
od nevolje, ter sve ustopi,
njih ne obujmi, ni priklopi,
stojeći im na daleče. 40

O moj bože, blago i milo
utočište ti si moje,
od svih tuga i zla, koje
od svud me je obkružilo.

Tiem, uzroče izabrani 45
sve radosti me do vika,
od hudieh obsjednika
izvadi me i sahrani.

Na molitvu moju s' nebi
odgovara višnji sveti: 50

znan'je i mudros u pameti
s prividjenstvom dat' ću tebi.

Naučit' te ću put istini,
po kom imaš svegj hoditi,
nad tobom ću ustaviti 55
oči mojieg zrak jedini.

O vi, ki ste sad u vaju,
i u tminah od zgriešen'ja,
ne budite kao zvieren'ja,
ki razbora ne imaju. 60

Stisni žvalim, stegni uzdami,
gospodine, desni veće
sviem oniem, ki ti ne će
približat' se megju nami.

Pedepsan'ja mnokrat mnoga, 65
ka grešniku spravna biće,
milosrdje obkružiće,
kada grešnik ufa u boga.

Radujte se u veselju,
vesel'te se u radosti, 70
o pravedni u milosti
stojeć blagom spasitelju.

I vi, čistoću i istinu
ki u srcu uzdržite,
hvalite se i slavite 75
u milomu gospodinu.

Slava ocu, sinu dika,
čas svetomu duhu budi,
ko je od prije bilo svudi,
sad i vazda i u vik vika. 80

PJESAN TREĆA.

„Domine ne in furore“ *Psal. 37.*

Gospodine, ah, na mene
u tvom gnjivu ne udaraj,
ni u tvojoj srdžbi karaj
zloće moje neizrečene.

Da tve vlasti oštre strile 5
probit' budu srce moje,
vrh mene si ruke tvoje
ustavio teške sile.

Nije zdravja pred obrazom
srdžbe tvoje u moj puti, 10
vas kolik se život čuti
pribjen teškiem, jaoh, porazom.

U kostijeh tužnu meni
duša mira čas ne ima;
jer mi svegj su pred očima 15
griesi moji nebrojeni.

Za što zloće me nemile
nadišle su glavu moju,
ter kao breme teško svoju
vlas na mene naslonile. 20

Čule su se u gnusnosti,
jaoh, smrdeće na sve strane,
ištećene moje rane
i me nepomne bezumnosti.

Tužan sam se učinio, 25
ah i prignut nisko odveće,
tiem zlovoljan i pun smeće
po vas dan sam ulazio.

Za što su se boci moji
podrugan'ja napunili, 30
i zdravlje se drago odili,
da u puti moj ne stoji.

Nevolja me stegla mnoga,
tere sasma bez uresa
ponižen sam, cieća česa 35
režah s' plača srca moga.

Prid tobom je, višnji s' nebi,
svaka očita moja želja,
i pun vaja i dreselja
plač moj skroven nije tebi. 40

Srce šmućen' u meni je,
ma kripas me ostavila,

12. pribjen] *izd.* 1630. i *b.* pribjem. 41. smućen] *izd.* 1360.: smućen',
izd. *b.* smućen, *zagr.* smućeno.

- i od oči svitlos mila
jaoh, i ona sa mnoom nije.
- Prijatelji svi su moji 45
i iskrnji se još ostali
suproć meni približali,
ter mi svaki protiv stoji.
- I, ki u momu bjehu broju,
dalek su se ustavili; 50
srnuli su sveg j u sili,
ki iskahu dušu moju.
- I, ki iskahu zlo za rieti,
na mene su tašte stvari
govorili, laž s' privari 55
vas dan misleć u pameti.
- Nu ja, kao gluh, uši moje
odvrač'o sam š njih govora,
i kao niemac bez otvora
stiskujući usti svoje, 60
tere sam se učinio
jakno čovjek, ki ne čuje,
kom sred usti ne stanuje
rieč, pokarat' kom bi ktio.
- Za što ufan'je moje u tebi, 65
gospodine, svegi je bilo,
uslišat' me ti ćeš milo,
o moj višnji bože s' nebi.
- Za što rekoh, da se kada
vrh zla moga ne obesele 70
neprijatelji, ki se vele
glavni i hudi moji sada.
- Jer čim su se uputile,
da postupe, noge moje,
o meni su zlo svakoje 75
njih besjede govorile.
- Za što cieća grieha mnoga
spravan ja sam podniet' biče,
ter se boles moja ističe
sveg j prid obraz lica moga. 80

Jer nepravdu hudu moju
svakomu ću naviestiti,
i za grieh ću moj misliti
u vječnomu nepokoju.

Ali živu u radosti 85

neprijatelji moji hudi;
i stekli su veće svudi

suproć meni, jaoh, kriposti,

tere su se umnožili,

i skupili još za jedno 90

svi, koji su nepravedno

mrzjet' na me odlučili.

Ki vraćaju zla za dobra,

karahu me u životu,

za što pravdu i dobrotu 95

moje srce slidit' obra.

Ne ostavi, bože mili,

slugu tvoga, da pogine:

milostivi gospodine,

od mene se ne odili. 100

Oblas tvoja, ka sve može,

budi u pomoć vazda meni,

o jedini, o žugjeni

od spasen'ja moga bože!

Slava ocu, sinu dika, 105

čas svetomu duhu budi,

ko je od prije bilo svudi,

sad i vazda i u vik vika.

PJESAN ČETVRTA.

„Miserere mei Deus“. *Psal. 50.*

Imaj, višnji bože s'nebi,

milosrdje vrhu mene

cieć milosti neizrečene

i velike, ka je u tebi,

i cieć mnoštva, kom ni broja, 5

smilovan'ja slatka tvoga

nepravednos grieha moga

vlas očisti sveta tvoja.

Još me operi, gospodine,
od nepravde, ka me tlači;
jaoh, i dušu mu oplaći
od nečiste me krivine. 10

Jer ja poznam oda svudi
nepravednos zloće moje,
pred očima ter mi stoje
vazda griesi moji hudi. 15

Tebi, momu stvoritelju,
samomu sam sagriešio,
pred tobom sam učinio
zlo, s koga sam u dreselju. 20

Tim u svakoj tvoj besjedi
da istina tva rieč bude,
svieh dobivaš, ki te sude,
milosrdan vrh me zledi.

Za što u prvo još sam vrime
začet evo ja sred zlobe,
i u griesieh iz utrobe
mati moja porodi me. 25

Za što od vlasti tve s' ljubavi
svegj istina bi gledana:
evo otajna i neznana
tve mudrosti meni objavi. 30

Sipantom ćeš okropiti,
mene, i čis taj čas biću,
i nad sniegom pobieliću,
čim me uzbudeš ti umiti. 35

Čuven'ju ćeš momu dati
mir, veselja i radosti,
ponižene ter će kosti
milo i drago uzigrati. 40

Lice odkloni sveto tvoje
od mojijeh grieha u vike,
jaoh, i smrsi sve kolike
nepravedne zloće moje.

Čisto griesne bez otrovi
srce u meni stvori i stavi,
višnji bože, i duh pravi
u utrobi moj ponovi. 45

Grješnika me ne odreni
ispred svietla lica tvoga, 50
jaoh, i duha prisvetoga
nemoj uzet' nikad meni.

Vrat' mi rados od žugjene
slave tvoga spasitelja,
i ukripi cieć veselja 55
poglavitiem duhom mene.

Riečma i djelim ja ću učiti
nepravednih pute tvoje,
i u tminah grieha tko je, 60
k'tebi će se obratiti.

Slobodi me od vapjen'ja
i od osvete, koju pita
s'me bludnosti krv prolita,
bože, moj bože od spasen'ja.

Neka jezik moj slaviti 65
bude iz glasa pravdu tvoju,
u životu dočim stoju
po milosti tvoj na sviti.

Tva vlas tako, gospodine,
usne meni otvoriće, 70
i moje usti naviestiće
slavu tvoje veličine.

A da bi ti od iman'ja
posvetilišta ugodila,
posvetil bih; ali mila 75
taj ti niesu prikazan'ja.

Posvetilište ovo, bože,
od boleće duše u sebi,
ufati je, da pri tebi
svegj i svudi vele može. 80

Za što srce od grešnika
svim priklona i skrušena
ne će milos božanstvena
pogrditi do vik vika.

Tim dobrostiv u nevolji 85
Sionu se tvom objavi,

75. posvetil bih] *zagr.*: posvetil bi ih, a može biti da se tako ima čitati izd. 1630 i b. koja pišu: posvetilbih.

koliko je tvoj ljubavi
i tvoj svetoj drago volji.

A to, iz hudih neka šteta,
sred kieh l'jevam grozne suze, 90
Jeruzalemu uzdignu se
miri okolo bieli opeta.

Tada od pravde ti primaćeš
posvetilište obilnije,
prikazan'ja ter svudije 95
i dar smerna srca nać'ćeš.

Tada sa mnom postaviće
svi moji puci odizgara
vrh svetoga tvoga otara
mladolitne svim junčiče. 100

Slava ocu, sinu dika,
čas svetomu duhu budi,
ko je od prije bilo svudi,
sad i vazda i u vik vika.

PJESAN PETA.

„Domine exaudi orationem meam“. *Psal. 101.*

Gospodine višnjji s'nebi,
ti molitvu moju usliši,
i moj vapaj vrući i viši
u uzdasieh prigji k'tebi.

Ne odvrćaj mi zrak blaženi 5
vedra i blaga lica tvoga:
u dan trudna jada moga
prikloni uho tvoje k'meni.

U ki dan tve sveto ime
zazvat' budem ja skrušeno, 10
naglo tvoje neizrečeno
milosrdje usliši me.

Za što kao dim dni me, bože,
istajaše u tamnosti,
i kao požar moje kosti 15
isgorjene usahoše.

Jaoh, izbijen sam u životu
kako slama suha jedna,
a to er moja nepravedna
mis'o uvriedi tvu dobrotu ; 20

ter u ognju svaki dio
srca moga sta zgarati ;
za što kruh moj blagovati
u zabit sam postavio.

Ah jaoh, z'glasa moga cvila, 25
puna plačna nepokoja,
k' mojoj puti kos je moja
žestoko se prilepila.

Nenasitu pustinskomu
priličan sam ja vidjeti, 30
tere da sam, mogu rieti,
kako noćni vran na domu.

Ne združi me vik san tihi,
sve sam drage noći bdio,
tere sam se učinio 35
jak modrokos sam na strihi.

Neprijatelj moji himbeni
na me vas dan iznošahu,
i ki hvalit' mene općahu,
kunijahu se protiv meni. 40

Za što ja ktjeh slatko toli
pepeo kao kruh blagovati,
i mu piću izmiešati
s' gorkiem plaćom, jaoh, na poli.

Izpred lica srdžbe ognjene 45
i pristrašna gnjiva tvoga
za što oblas tvoja mnoga
uzdignuvši vrže mene.

Svi dni moji neredbeno
kako sjena skратиše se 50
u životu, jaoh, tere se
vas usuših kako sieno.

21. dio] *izd. 1630 i b: dijo.* 24. postavio] *izd. 1630 i b: postavijo.* 34. bdio] *izd. 1633. i b: bdijo.* 35. učinio] *izd. 1630. i b. učinijo.* 41. ktjeh] *zagr: htieh.*

Nu ti, bože, bez izhoda
i bez svrhe stojiš do vika,
i spomena je tva velika 55
od naroda do naroda.

Ah, moj slatki gospodine,
u dobrotu tvu ću ufati:
da, ti ustavši smilovati
Sionu ćeš se, da ne izgine. 60

Vrime bo je, da mu budeš
imat' milos vrhu smeće,
prišlo bo je vrijeme veće,
da ga braniš, da ga bljudeš. 65

Za što kamen'ja odražase
jur njegova slugam tvima;
triebi je, da mu zemljam svima
blag se i mio svaki ukaže. 70

Bojaće se tim narodi
tvoga imena, bože, u vike, 70
i tve slave privelike
kralji, od kih se svit gospodi.

Jer gospodin sazid'o je
vas Sionski grad prisveti:
vazda će se tim vidjeti 75
u obranah slave svoje.

Pogled'o je blag i mio
na molitvu sniženimi,
i mol'jen'ja smerna njimi
pogrditi nije ktio. 80

Upisana ova biće
kad se narod drugi otvori,
i puk, ki se od sad stvori,
gospodina hvalitiće. 85

Za što ktje bog pogledati 85
z visine svoje svete,
ah, gospodin, tamni sviete,
s' neba na te oko obrati:

da glas tužba ucviljenih
okovanim bude čuti; 90

68. mio] *izd.* 1630 i b: mijo. 77. mio] *izd.* 1630 i b: mijo. 80. ktio] *izd.* 1630.
i b: ktijo, *zagr*: htio. 85. ktje] *zagr*: htie. 90. okovanim] *zagr*: okovanih.

vez da odrieši smrtni i ljuti
sinovima od pobijenih.

Neka budu naviestiti
u Sionu božje ime,
i hvalami njegovime 95
Jeruzalem napuniti.

Neka skladna i jedina
mnoštva od puka kupe u zbore
i kraljeve, neka dvore,
neka služe gospodina. 100

Ovi odgovor višnjoj sviesti
budi u putu sve kriposti,
ah, maline i kratkosti
mojijeh mi dni naviesti.

Usred dana nemo' opeta 105
natrag prizvat' moga hoda,
od naroda do naroda
bez svrhe su tvoja l'jeta.

U početak vlas tva mila
zemlju osnova punu uresa, 110
gospodine, i nebesa
tvojijeh su ruka dila.

Oni izginut'; nu ostati
krepko tva će veličina,
ah, tere će, kao haljina, 115
svi kolici ovehšati,

i kao odjeću promieniti
desnica ih ima tvoja,
i u svitlja ruha svoja
promienjena sva će biti. 120

Ali ti sam isti sada
i vazda si bez promine,
i tva l'jeta, gospodine,
skončati se ne će ikada.

Vernih sluga tvojih sinovi 125
pribivaće puni dike,
i sjeme se njih u vike
upraviće na put ovi.

Slava ocu, sinu dika,
čas svetomu duhu budi,
ko je od prije bilo svudi,
sad i vazda i u vik vika. 130

PJESAN ŠESTA.

„De profundis clamavi ad te domine.“ *Psal. 129,*

Iz dubina srca moga
vapih, višnji bože, k' tebi:
višnji bože, vapaj s' nebi
ti usliši sluge tvoga. 5

Neka uši svete tvoje
priklonjene budu čuti
s' grozniem plaćom glas ganuti
od molitve smerne moje.

Ako uzgledaš, gospodine,
na nepravde sve kolike, 10
tko da cića zloće prike
na tvom sudu ne pogine.

Tim cić ove običaji
i zakona tve milosti,
ja sam vazda u' o dosti 15
steć', što kajnim tva rieč praji.

Uzdala se ma duša je
u rieč božju nad sva ina,
u miloga gospodina
duša moja ufala je. 20

Od jutrnje straže o zori,
dokli tminu noć donese,
krepko Izrael ufaćese
u višnjega, ki ga stvori.

I pred blaziem gospodinom 25
milosrdje svegj stanuje,
i odkupljen' je prid njim tu je
s' neizmernom veličinom.

On će svoga Izraela
dobrostitvo odkupiti 30
od nepravad, kih na sviti
sada ga je uza spela.

Slava ocu, sinu dika,
čas svetomu duhu budi,
ko je od prije bilo svudi, 35
sad i vazda i u vik vika.

PJESAN SEDMA.

„Domine exaudi orationem meam.“ *Psal. 141.*

Ah, usliši, gospodine,
mu molitvu z'gar s'nebesi,
ki grešniku rekao jesi
podat' život, da ne izgine.
Čuj skrušene molbe moje 5
u obećan'ja tvoga istini,
u milosnoj veličini
uslišaj me pravde tvoje.

Prem na sudu nemoj stati
s tvojom slugom u sej vrime, 10
jer pred svijetliem licem tvime
živ duh ne će se opravdati.

Neprijatelj za što hudi
progonil je dušu moju,
i na zemlji kroz vlas svoju 15
snizio je život moj od svudi.

Postavi me u tamnosti,
kako mrtvih još od vika,
jaoh, i duh moj z'grieha prika
nad mnom ciča u žalosti. 20

Život boles zlu oćuti,
duša smrtne nepokoje;
a sve tužno srce moje
u meni se smete i smuti.

Spomenuh se starih dana, 25
stah razmišljat' sva tva dila,
tvojieh ruka tvorstva mila
razbirajuć sa svih strana.

Prostrieh ruke moje k' tebi, 30
ah, ma duša s'prieke zgode
pred tobom je kao bez vode
suha zemlja, bože od nebi!

Hrlo usliši me boleće
 ove iz srca glase istine,
 usliši me, gospodine, 35
 jaoh, skonča se duh moj veće.

Ah, lice mi tvoje sveto
 i tvu svjetloš ne odvрати,
 da ne budem slikovati
 tim, ki u blato s'hode kletu. 40

Čin', da milos tvu veliku
 čuti budem, kada pravi
 s' novim zrakom dan se objavi,
 za što u tebe ufah viku.

Ukaži mi, koji sada 45
 put u hodu slidit' mogu,
 za što k'tebi momu bogu
 dušu uzdigoh, ti ju vlada'.

Od mojijeh sasma vrlih
 neprijatelja, bože, otmi me; 50
 gospodine, di je tve ime,
 utočište me zagrlih.

Nauči me, kako tvoriti.
 vazda budem tvoju volju:
 pravedno je, da ovo molju; 55
 jer si ti bog moj na sviti.

Duh će uvesti dobri veće
 mene u pravu zemlju opeta,
 cieć imena tvoga sveta
 tva me pravda oživjeće. 60

Iz nevolje na veselje
 izvadićeš dušu moju,
 i kroz milos slavnu tvoju
 rasut' sve me neprijatelje.

Pače svieh jad i tuga, 65
 od kieh duši moj se stvara,
 pogubićeš, višnji, z gara;
 za što ja sam tvoja sluga.

Slava ocu, sinu dika,
 čas svetomu duhu budi, 70
 ko je od prije bilo svudi,
 sad i vazda i u vik vika.

OD VELIČANSTVA BOŽIEH.

Izd. 1630. i b: od veličanstva božieh. Gospodina Gjiva Frana Gundulića
pjesan.

Naredbeno svegj vrteći
obraća se sila od nebi;
plamenuje ne svieteći
veličina ognja u sebi.

Sada svjetlos, tminu sada 5
povjetarce ovo sledi;
sred istoka, sred zapada
u krepčini zemlja sjedi.

Samo sobom obkruženo 10
u sebi se more uzdrži,
te u svom kraju zatvoreno
u početku svom se vrši.

Sviesti moja, tko ova stvori,
poj mu otajstva zlamenita,
krepka vjera ter govori, 15
što tva slabos ne dohita.

Bez uzroka uzrok jedan,
nerazdiono jedinstvo je,
i početak, komu nidan
jur početak vik bio je. 20

Prvi oni, ki u sebi
vazda krepak vrti svime;
svrha, kojoj moglo ne bi
naći svrhe niedno vrime. 25

Oganj, koji duh uzdrži,
i bez mjesta mjesto ima,
koji sve što zgara i prži,
resi darim blaženima.

Dobro, koje neizmerno,
u sve sebe čim razmeće,
sve pričudno, sve zamerno, 30
sve izvrsno čini odveće.

Znan'je, koga vlas kriposna
sama gleda se, u sebi je,
ter čim sebe istu pozna, 35
sve u sebi razumije.

Ljubav, koja sve djeluje,
i sve hrani, ter ljubljena
ljubovnika namiruje
u ljubavi svoj blažena. 40

On pristol'je svomu stan'ju
bude u sebi sam staviti;
on u vječnom djelovan'ju
ima pokoj vjekoviti; 45

on ne vidjen od slabosti
sviesti umrle kratka zgleda,
skroven svojoj u svitlosti
u djelih se svojih gleda,
ter nebeskoj u vedrini,
i na zemlji još ovuda 50
od zabiti i u tmini

svud on svieti, bog je on svuda.

Neizmernim znan'jem svime
od sebe se poznan čuje:
kako hoće, pak družime 55
na brieme se objavljuje.

Ter u vječnoj svoj pameti
sve što može brieme odkriti,
pri bremena sve vidjeti
bude, i poznat' i ljubiti. 60

Nu u sebi, za sve er znamo,
da sva gleda, rieti triebi:
drugu svitlos, izvan samo
sebe istoga, ne ima u sebi.

On nebesko polje resi 65
pridrazjem kamenima,
zlatno cvitje s kojim smiesi,
neka l'jepšu sliku ima.

On koprene tamne noći
svjetlim zracim zviezda veze; 70
on je sunce, s' koga je doći,
svjetlos suncu, kad izl'jeze.

On je, koji zore mile,
kad najdraža jes ob liti,
zlate prame, prsi bile 75
svegj rumenom ružom kiti.

Od čestitih njegovieh
ljubovnika ljubav čista,
slatka pjesan blaženieh,
koji višnja pune mista; 80

od obrtnieh nebes paka
viku plodna obraćan'ja :
tiha, plaha, brza, laka,
bez promjene, bez pristan'ja,
i razlici druzi plodi, 85
koji izhode od naravi,
navješten'ja jesu odi
njegovojzi mnogoj slavi.

Svjetlos, koja tmine skraćā,
i duh vazda užeženi; 90
zemlju u nebo on obraća,
smrt u život prežugjeni;

ter u svoj dvor svijetao viku,
ki od zraka jes blaženieh,
na istinu, na veliku 95
slavu zove razvedrenieh.

Ponosito on na nebi
sam sobom se narešuje,
ter u jedno sam je sebi
stan, i u stanu ki stanuje. 100

On razgleda lipos svoju,
ka je svitlos svih liposti,
tere sja vas u pokoju
od ljuvenieh požudnosti,
privišnjega sred istoka 105
od ljuvenieh slacieh čuda
drazi uzroci bez uzroka
i požude bez požuda.

Tako sebe sam uživa,
i u sili svoj ognjeni 110
vječna ljubav sam pribiva
i ljubovnik i ljubljeni.

Ovdi, sviesti priklonita,
tvoj zaveži jezik sade,
ter mučeči toj počita', 115
što nie rieti moč' nikade.

Za što ono, ko ti svieti
dobro u tminah priveliko,
ter ga ne mož' razumjeti,
ono bog je sve koliko: 120

on je ono, što zaman je
iskat', da se vik izrieče,
tere slabo ljucko znanje
zna, da ne zna, znav največe.

123. ljucko] *izd. 1630* i *b*: ljudecko.

SUZE SINA RAZMETNOGA.

1650: Suze sina razmetnoga. Gospodina Gjiva Frana Gundulića vlastelina Dubrovačkoga. U Bnećieh po Francisku Brojolu MDCL. *Primio sam konjekturu izdanja zagreb., po kojoj se ima čitati god: MDCL. Upravo taki naslov ima izdanje: in Venezia 1703. Tako i rukop. a.*

PRISVIETLOMU GOSPODINU JERU GJIVA GUNDULIĆA OD VLADALACA GRADA DUBROVNIKA DUNDU
SVOMU. GJIVO FRANA GUNDULIĆA P. I. P.

Običaju' dobri oci u imenieh od ljubljenieh poroda pojavljivati uspomenu od drazieh roditelja, i tako zamjenitim uzdarjem, spodobnom harnostim oživljuju onieh, od kojieh su oni život primili: za to ja, koji T. G. P. držim, gledam i obslužujem kako oca ro-gjenoga, dičeći se dundom tako vriedniem i pohvaljeniem, u našemu samovlaštitomu gospodstvu na kneštvo i na sve najveće časti veće krat dostojno uzvišeniem.² ragjajući se ovi malahan plod od pameti moje na sviet, s' razlogom imenom ga njegoviem narešujem, i ne to da ufam tamniem neznanjem svitlos, koju bes pristanka od vas primam zamjenito zaplatiti, da u njoj rasvanuti vaša dostojanstva i držanstvo moje svakomu bjelodano očitovati. Otac vječni, koga milosrdje u plačna sina. od grieha pokajana. pomilovan'ju ovdj u nutra proslavlja se, da bi nakon duga i čestita života i vas u broju od izbranieh pomilov'o i posinio: neka naš Dubrovnik, kako sada koris prima, slavu stječe i ures nahodi u mudru svjetu, u temeljitoj pravdi i u pomnjivu nastojanju toliko kriporna, razborita i vriedna sudca, tako i paka pred sudcom općeniem i pred bogom od vojska u slavi toliko obljubljena sina odvjet nagje, obranu stigne, štit isprosi osobitom vladan'ju, vlaštitomu gospodstvu i čistomu djevstvu,³ u komu po višujoj milosti naša sloboda neockvrnjena veće od tisuću godišta uzdržala se i sahranila, što dopusti i u naprieda svemoguća vlas u zdravju T. G. P., komu ja srčano ruke celivam.

U Dubrovniku na VIII. Gjunja MDCXXII.

¹ Običaju dobri oci] 1650, 1703: običaie (to je = običaj, je), a: običaj je dobrieh otac, *zagr.*: običaju dobri otei. ² uzvišeniem, ragjajući] 1650, 1703: uzvišenu. Ragjajući, *zagr.*: uzvišeniem Radjajući, a: uzvišenu; ragjajući.

³ djevstvu] 1650, 1703. djevustvu

PLAČ PRVI.

„Vivendo luxuriose dissipavit substantiam.“ *Luc. cap 15.*

Grozno suzim gork plač sada,
gorko plačem grozne suze,
ke razmetni sin nekada
kajan z'grieha l'jevat' uze;
je da i moje grieha oplaču, 5
suze u suzah, plač u plaču.

Vječnoga oca vječna rieči,
ka si umrlu put uzela,
da se od smrti sviet izlieči,
ka svim bješe život spela, 10
rieči, u ljuckoj ka naravi
pravi čovjek si i bog pravi,

ti s'nebesa pošlji odi
meni duba prisvetoga,
ki od boga oca izhodi 15
i od tebe sina boga,
da on objavi s moga glasa,
za naš nauk što ti kaza!

Blag Jezuse i ti prosti,
čim razmišljam vrh dubina 20
neizhitne tve mudrosti,
uz istinu ka taština
ako s moje slabe sviesti
priloži se i namjesti.

Za otvrdnutu svies prignuti 25
na skrušen'je od pokore,
triebi je od svieta spomenuti
himbe i varke sve najgore,
i da prosti' vlas višnja je
vazda spravna, tko se kaje: 30

tako i l'jekar s prva od svudi
 ištećenu ranu odkrije;
 ni ga smuća, ni ga trudi,
 što nečisti crv izije:
 doniet' bo je sva odluka
 dugo zdravje s kracih mukā.

35

O grešniče, u zlu tvomu
 k' vječnomu se dobru uteci,
 u izgledu vigj ovomu
 sebe istoga, kaj se i reci,
 veće božje da je smiljen'je,
 neg' sve ljucko sagriešen'je.

40

Dan večerom, čovjek svrhom
 u životu svom se hvali;
 milos višnji dieli s vrhom
 sviem, u njega ki su ufali:
 svigj se, vjeruj, ufaj, sluša',
 što skrušena stječe duša.

45

Pod česvinam grm prignuti
 gdi u spletenu gaju raste,
 a o klisurah strme ljuti
 gledaš visjet' divje hraste,
 ter pod sniegom vrsi bieli
 planinam su posiedjeli,

50

sin, ki dio blaga očina
 rasu, čim sve blude tiri,
 s'haran stražnik od živina,
 kieh želudom gora žiri,
 na hrek jedan suh se biše
 naslonio teško odviše.

55

60

Tuj, čim skončan u životu
 jedva uzdahe podiraše,
 mrući od glada žirnom skotu
 na jestojci zavidjaše,
 nasitit' se želeć veće
 pićom, ka se prascim meće.

65

On, ko dobar svacih mnoštvo
 na veliku zlu promieni,
 i bogatstvo u uboštvo,

i u prikor glas počteni,
kliče ovako vas u smeći
sebe u sebi ne videći: 70

Ah, ter ja sam mladac mili,
oni mladac primljen svuda,
od koga se vik ne odili 75
slas ljuvena i razbluda,
znan, plemenit, bogat, vriedan,
slavljen, dvoren, služen, gledan !

Ako ja sam oni isti
sad u sebi, jaoh, da gdi je 80
sviono ruho, grimiz čisti,
plemenito ki me odije?
Gdi su obilne gozbe moje,
i prijatelji i gospoje?

Ah, ja niesam, ki sam bio, 85
ako u meni nije mene;
jaoh, svak me je ostavio
sred pustoši sej kamenje;
pače gola i kami oni
studen i me svojom goni. 90

Mješte piće slatke uljudne,
mješte dvora pozlaćena,
mješte sluga, u noći i u dne
s'kih mi dvorba bi činjena,
mješte uresne svim postelje, 95
gdi pokojah moje želje,

jestojska je ma jedina
nepoznano gorko travje,
prasci družba, dvor planina,
kami tvrdi meko uzglavje, 100
a razkošna, jaoh, pernica
suha zemlja crna lica.

Čaćka moga dvorne sluge
obilnim se brašnom hrane;
a ja od glada mrem pun tuge 105
sred pustošne ove strane,
želeć kao zvir, nu žaludu,
naći brašno u želudu.

Ah, na ovo li bludnos tvoja
 dovela me, izdavnice, 110
 ka pod slikom od pokoja
 dvorne i blage ljubovnice
 na službu me tvu zapisa,
 dokli iz mene krv isisa!

Ah nesviesna, ka ne gledaš 115
 ni razloga ni zakona;
 ah, bezočna, ka spoviedaš
 za istinu laž smiona;
 ka sred srca ne imaš svoja
 srama od ljudi, straha od boga. 120

U nečistoj koga želji
 ne prigrli i ne primi?
 Tvoji su bludni prijatelji
 vazda bili, l'jeti i zimi,
 i tugjini i mještani, 125
 s kim te ugagja trg pogani.

Ah, s kieme se niesi stala?
 Tko ti bio nije sred krila?
 Tko je taj, koga nies' izdala,
 koga niesi privarila? 130
 svegj nekrepka, svegj razlika,
 tamna, tašta, huda i prika

Ne ću mučat' zle načine,
 kim me bitje izkoriepi;
 spoviedaću varke istine, 135
 kim me obsjeni i zasliepi;
 ukopaću u ove gore
 tve sramote, me prikore.

Bješe zlatan pram vrh čela
 za razbludu raspustila, 140
 svitlos draga i vesela
 sjaše iz oči sunca mila;
 a capćaše posred lica
 združen trator i ružica.

110. dovela me] *zagr*: dovela me'e 118. smiona] *izd.* 1650: smijona. 127.
zagr: s kiem se, ah, niesi ti sastala. 128. bio] *izd.* 1650: bijo. 132. i prika]
zagr: prika.

Od koralja usti objavi 145
 a od lira prsi svoje,
 govoraše nje gizdavi
 podsmieh: daj mi srce tvoje;
 veljaše opet: daj ga meni!
 pogled slatki i ljuveni. 150

Nje svi čini bjehu drazi
 sred razblude i miline;
 neka želi, tko ju pazi,
 tko ju želi, neka gine:
 bielom rukom snieg nadhodi, 155
 tihom stupom tančac vodi.

Ah, ma sviesti zapanjena,
 sve ovo scienjah i saviše:
 a ona stara i skorjena
 priobrazila sliku biše, 160
 čim oblipi i namasti
 bliede kože suhor tmasti.

A ostriže s' mrca vlase,
 i crvima ize iz usti,
 te ih iz groba stavi na se, 165
 i u rudeše zlatne spuši:
 plien od smrti da je sva dika,
 i vez slatki ljubovnika.

Pepeo lica pogrešpana,
 suha, žuta i pjegava, 170
 bi načinit' toli znana
 hitrom silom od naprava,
 da za crno bielo ukaza
 na obrazu bez obraza.

A mažući razkrvavi 175
 usti oprhle, pomodrene,
 na sramotu od naravi
 da ih koralji zarumene;
 a ogoli primalitje,
 da svu zimu skrije u cvitje. 180

Pristavljenih vrhu kosi
 trepte od cvitja perivoji;

na ušiju cvietje nosi,
 na prsijeh cvietje stoji,
 cvietje u rukah, cvietje svuda,
 i ona u cvietju zmija huda. 185

Medna je riečca, srce otrovno;
 oči ognjene, prsi od leda;
 ljubit' kaže, mrzi skrovno;
 viek ne želi, svegj te gleda; 190
 jedno misli, drugo čini:
 vara, izdaje, laže i hini.

Ja za ovu samo hajem,
 sama je ona moja draga,
 samoj njoj se ne pristajem 195
 svu noć vrtjet' oko praga,
 klikujući skladnom pjesni
 nje lieposti, me ljuvezni.

Ona, ko me vidi i pozna
 u nje mrežu uveznuta, 200
 kaže mi se nemilosna,
 i na moj plam ostinuta;
 ja ju gledam bez pristanja,
 ona od mené oči uklanja.

Nje mraz oganj moj razgara, 205
 nje gnjiv ljubav moju uzmuža;
 žeravom me led satvara;
 s'omraze mi sve je draža;
 slatki mi su nepokoji,
 prid očima svegj mi stoji. 210

Ona bježi, ja ju slidim;
 krije se ona, ja joj pišem,
 kako za njom gasnem, blidim,
 venem, sahnem i uzdišem:
 ona pismo dere i meće, 215
 čekajući stvari veće.

Ja opet milos da isprosim,
 bit' s'naprava l'jepši žudim:
 svilu oblačim, cvietak nosim,
 resim lice, kose rudim, 220
 svegj uzdahe šljem ognjene;
 ne stavlja se ona od mene.

Ja razumjet' sebi davam,
i ono što je, da je ne ću:
s'noviem gizdam i napravam 225
gostim, dvorim bolju sreću:
šetam, gledam, spjevam miło,
nu je zaludu svako dilo.

Najposlie ruka stupi
na mač britki od pjeneza, 230
je da on probije i razlupi
tvrde oklopi draga uresa;
i ja dobitnik š njim izbrani
dogjem, gdi ma liepa brani.

Promjeniva i veseli 235
ona tada sliku svoju;
kaže, ino da ne želi,
neg' izpunit' želju moju:
oči u oči me upira,
bliedi, uzdiše i umira. 240

Ja bil'jege videć ove,
ne štedim se i ne kratim
u razlike njoj darove
pjenez veći da potratim:
ona o zlatu primljenomu 245
mjeri ufan'je srcu momu.

Za na svrhu doć žugjenu,
ja šljem opet s veće zlata
dragi kami u prstenu,
biser za ures biela vrata: 250
na rieči me ona drži,
obećava, a ne vrši.

Jedan pogled bludno striljen,
sladak podsmieh, riečca od meda,
željan uzdah ali usiljen, 255
ki mi proda srce od leda,
izabrani i velici
mojieh rana bjehu lici.

Zlato leti u toliko,
i iz mojieh bježi ruka; 260
bliedi lice sve koliko,
skončavam, se i od svieh muka

i od svih šteta život prima
za svu platu vjetra i dima.

Moj ju ognjeni uzdah moli, 265
da me u trudu već ne hrani:
mojim se ona trudom boli,
i obećava, i opet brani
tako hitro, da ti kaže,
da si ti kriv, što ona laže. 270

U to život u dne, u noći
skončava mi se i odlaga;
mećem, sipljem sa svom moći
sve što imam zlata i blaga:
mrtav razbor, svies je sliapa, 275
na zlo srnem, ko me ciepa,
ter u način poplavice,
ka sve nosi, što zadere,
i oreć se niz litice
valja gore, polja ždere: 280
obori se i proždrije
me iman'je najposlie.

Nu bi šteta mala bila
dobra izvanja izgubiti,
da me nije usilila 285
blago liepo potrati
unutrnje me kriposti
bez ozira, bez milosti.

Što ne učinih, što ne skrivih,
u ku zlobu š nje ne upadoh? 290
Tlačih zakon, neprav živih,
tlapih, mamih, grabih, kradoh;
na vrlja se djela spravih;
sram poplesah, boga ostavih.

Bjeh obličje izgubio 295
i priliku od čovjeka;
od mene se svaki dio
priobrazi z' grieha prieka;
pače u griehu obraćena
osta ma put strašna sjena. 300

Staše u glavi ponosita
vrla oholas u nescieni;

a u čelu stanovita
 zasječena nesvies meni;
 a na obrazu bliedo i mrazno 305
 bezočanstvo bezobrazno.

Mećahu oči s' navidosti
 zglede otrovne, zlobne i krive;
 a pjenjaše pun gorkosti
 sve čemere jezik žive; 310
 a rigahu usta huda
 krv smrdeću gnusna bluda.

Uši igjahu pomno i hrlo
 oslušujući hude raspe;
 jazovito zjaše grlo, 315
 da proždorstvo vječno zaspe,
 ruke pohitne i skupljene
 bjehu, a noge k' dobru liene.

Glava, čelo, oči, uši,
 usta, grlo, ruke i noge, 320
 i u tielu i u duši

opak i pun zlobe mnoge,
 vas neman se vigjah grda
 vrh nakazni, vrh svieh srda.

I ako pričuh u ke doba, 325
 da se o meni zlo govori,
 nenavidos, rieħ, i zloba
 sve uzroči ovo i tvori;
 ako rodjak ki me kara,
 prikleh mu se, da se vara. 230

Vrgoh stare prijatelje,
 a za novu mu družinu
 uzeh onih, s' iste želje
 u bludnosti koji ginu;
 vodih za mu stražu ovih, 335
 gozbe obilne njim gotovih.

Bez pristanka š njima šetah
 ljubljenijeh oko mira,
 š njima tražah, koga sretah,
 da oči gdi i ja ne upira, 340
 i kon toga mnokrat mista
 bi mi od sumnje sjen ma ista.

To li na zbilj tko god minu,
još da na nju ne pogleda,
uzeh sumnju za krivinu, 345
zgrizoh sebi usne od ieda,
rieh, u kući živ se sprazi,
bud' prijatelj moj najdraži.

Što ne stvorih, što ne rekoh,
što ne prosuh oda svudi, 350
dokli od nje ono stekoh,
što ma bludnos većma žudi,
i što ona huda odviše
dala od prije mnoziem biše.

Ah, prem zigje na pržini, 355
i vrh morske trči pjene,
tjera vihar po planini,
omekšava tvrde stiene,
malim sudom more prazni,
zmiju grije, lava blazni, 360

kaže robstvo, krije verigu,
ište zdravje u nemoći,
kami u cvitju, cvit na snigu,
snig na suncu, sunce u noći,
vjeru i ljubav tko god scieni 365
u nekrepkoj naći ženi.

Upuštava najposlije
mene, i k sebi tamno druži;
ije sa mnom, sa mnom pije;
jakno zmija vrat mi obkruži, 370
ljuta, otrovna i veoma
bludna, bezočna i lakoma.

Ona i trbuh moj bog s'nebi
bjehu; neka bez jezbine
i zaliha pitja u sebi 375
bludnos moja ne ostine;
tim probirah sa svih strana
piće izvrsne, vina izbrana.

U dne, u noći, l'jeti i zimi
š njom ustarah zlobe moje, 380
zavežajim nečistimi
u sl'jepilu svezan stoje

o nje vratih, kao pas jedan,
prstom kazan i od svud gledan.

Ah, dosta se jednom samo 385
plešući ozir časti odreći,
i zrealo, ko imamo

pred očima, vré' za pleći;
neka ne mi, da mu druzi
vide, ki su naši ruzi. 390

U smrdeću bludu mnogu
rastijahu moji prikori,
živuć kao zvier u brlogu,
ku sad pasem u ovoj gori;
gnusoba me s tamnih dila 395
bješe svega priklopila.

Ah, sram jezik veće veže,
da ne kaže u naprieda
bludni oganj, ki požeže
moje bitje sve bez reda; 400
najposlie dokle izgrnu
u pepelu mu čas crnu.

Er kao dah joj sve me blago
i veće ona vidje u plati,
da uboštvo moje nago 405
ne imaše joj česa dati,
i da mi je kosti izjela,
krv izpila, meso izjela,

ter da sam se ogolio,
i bez zdravja i bez časti, 410
i da veće sunca dio
ne može me š nje dopasti;
pokli pogje duša od zlata,
vrže i ljubav mrtvu iz vrata.

Osta ljubav pri koristi; 415
nu ne poznav još ja toga,
na običajni blud nečisti
idem k raspu bitja moga;
ali ona nemilosna
mene uboga tad ne pozna. 420

Tako jak cvit, od uresa
 ki nije veće, kad uvene :
 s prva očinka, opet spleša,
 pak izmete na dvor mene:
 neka u prahu i u kalu 425
 strenu ostavim diku opalu.

Da su od zlata polja i gore,
 da sve rieke zlatom teku,
 da je pučina zlatna more,
 da vas saj sviet zlatan reku: 430
 svim tiem ne bi stoti dio
 ženske želje napunio.

Liepos, razum, ljubav, vira
 sve je pričica i besjeda:
 kakav si ona ne razbira, 435
 koliko imaš samo gleda;
 zlato iz tebe izet' ište,
 za vrć' pak te na smetlišće.

Ja u taštu stratih bludu
 čas i pamet i iman'je, 440
 i ne osta mi drugo u trudu,
 neg' li žalos i kajan'je,
 kad promislim cića jada
 tko sam bio, tko sam sada.

PLAĆ DRUGI.

SPOZNAN'JE.

„Et reversus in se“. *Luc. 15.*

Pokli božja veličina
 u početak sviet satvori,
 sred općenieh najprije tmina
 od svjetlosti zrak otvori,
 i ostaše razlučene, 5
 z' bieliem danom noćne sjene:
 tako u tminah svieta ovoga,
 zametena svega u sebi,
 kad čovjeka umrloga

431. dio] *izd. 1650. dijo.* 432. napunio] *izd. 1650. napunijo.* 437. iz
 tebe] *1650. 1703: i zeba.* 444. bio] *izd. 1650. bijo.*

vlas pritvara višnja s' nebi, 10
 prosvitli ga blago dosti
 najprije zrakom sve milosti.

Netom ovi zrak udari
 u stražnika žirnih stada,
 vidje i pozna sve privari, 15
 ke mu uzrok bjehu od jada,
 i da staše za satrti
 svoj zli život gorom smrti.

Tim pokliče: tko me ovako
 ukopa u skut pustih gora, 20
 da želeći dobro svako
 od glada umrem pun prikora,
 čekajući mješte groba
 da me proždre zvjerska utroba?

Za sve er bi pravda bila, 25
 tko god žive kao zvjeren'je,
 da i mrtav na sto dila
 od zvjeren'ja razdrpljen je:
 ako i zvieri ne bi strane
 s' piće utekli svim pogane. 30

Ah, l'jepoto draga očima,
 ka' za zlatom smagneš toli,
 evo plate, ka se prima
 slideć ures tvoj oholi,
 da i zvieri bježe prike 35
 ljucko srce s' tve prilike.

Ti si oblak, ki zastupa
 vidjenje nam od nebesi;
 gine, tko tvim putom stupa,
 zapletena toli jesi; 40
 nevjernos je tva istina,
 družba izpraznos i taština.

Djevojčice prigizdave
 cviet čistoće svoje mile
 pod razkošam tve naprave 45
 nepomno su otrunile:
 ti najdraže prijatelje
 s tve otrovne svagjaš želje.

Ti postelje ženitbene
 priljubostvom mnokrat ckvrniš; 50
 ti svitlosti proslavljene
 ime tlačiš, zraku crniš;
 ti privraćaš bludim tvima
 ljubovnika u hotima.

Ti nevjeste mladce vodiš 55
 mrtviem plamom zavezane;
 pogledom ih ti gospodiš
 i u srcu stvaraš rane;
 ti ih vodiš na zla svaka:
 oni hudi, ti si opaka. 60

Prikiduješ ti zavjete
 ljudem bogu posvećenim,
 čiste želje, misli svete
 da potamne bludnom sjenim,
 i da plien je tvoga obraza, 65
 što se višnjem jur prikaza.

Turske sablje na pravednih
 ti obraćaš jedovito;
 mjere od suda u najvrjednih
 rukah kriviš ti očito; 70
 somosilna svud se čuješ,
 istiem kraljim ti kraljuješ.

Gradovi su glasoviti
 u pepelu s tvojih plama;
 ti vas ures njih čestiti 75
 spleša i posu travom sama;
 ti si uzrok vječnieh šteta,
 a u sebi što si opeta?

Jedno ufan'je, ko svegj bježi;
 zlo u slici prazna dobra; 80
 plam, ki spráža, a ne vrieži;
 noć, ku za dan sliepac obra;
 vjetric, hugje ki razgara;
 obećan'je, koje vara.

Jedan stabar, ki neplodan 85
 samo u sjen se šira i stere;
 slados gorka, ijed ugodan;
 glas bez rieči, rieč bez vjere;

hip u viku svih godišta;
vjetar, magla, sjen, dim, ništa. 90

Meni se je dogodilo
kao djetecu, koji hrli,
gdi plam svieće ekili milo,
najposlie ki ga oprli;
kao ljepiru, koji udara 95
oko ognja, ki ga zgara.

Jur za zrakom umrlime
od liposti, ka svim udi,
slideći ga sve me vrime
u ljuvenoj u požudi, 100
mlados kopn'je, život ginu:
ah, sad poznám mu krivinu!

Ah, spoznan'je pričestito!
unutrnja s tebe zraka
razvedrena vidi očito 105
pravo dobro bez oblaka,
gdi je spasen'je, gdje su moji
slaci i drazi svim pokoji.

Jaoh, vez, ki me smrtno veže,
ja ne poznah sred krivine: 110
tako i more ne uteže,
tko mu nori u dubine;
nu na vrhu pak kada je,
trud mu i malo vode daje.

Kose, ke zvah zlatom prije, 115
jaoh, zablješten š njih na blizu,
poznám, da su ljute zmije,
ke sad srce moje grizu;
a s pogledim svitle oči
munja, iz koje tries iskoči. 120

Ono lice, gdi mi siva
u ružicah zora bila,
sad je drača bodežljiva
i ma vječna noć nemila;
a usti, ke mnjah da med hrane, 125
čemerom su otrovane.

92. djetecu] a: djetetu, *zagr* : jetešcu; koji] *zagr* : koje. 108. pokoji] *incl.*
1650. 1703: poohji.

Zraci, kiem se život diči
 zovući ih zvijezde svoje,
 himbeni su provodiči
 bili od tamne smrti moje, 130
 a podsmiesi vedri i slaci
 puni grada crni oblaci

Ah, i ostavih mjesto rodno
 probijajući strane i luge,
 i išćući što je ugodno, 135
 nagjoh jade, brige i tuge,
 i u doba toj smeteno
 ostah kao drievo odsječeno.

Eto život moj svjedoči,
 kakav svit je, i što daje: 140
 kad se smije, plač uzroči,
 a kad blazni, tad izdaje;
 u uresnu liepu sudu
 zdrži nalip i smrt hudu.

Čelovom te slaciem truže, 145
 grleći te smrtno ubija;
 u hvalah te istieh psuje,
 a u krepčinah svih privija;
 razlik obraz stavlja na se,
 kao zvier, ka se vjetrom pase. 150

Tiho s' hitrim zasjedami
 tjera iz srca svih bojazni;
 i unjeguje s prva i mami
 pod prilikom od prijazni,
 paka silnik pleše i meće 155
 tko se uzda u nj najveće.

Tako i more u tišini
 s kraja pomorca u plav zove,
 a kad ga ima u pučini,
 skoči i uzavri na valove, 160
 i u potopu, ki na nj ori,
 prije smrti grob mu otvori.

Ah, sad imam pamet hitru,
 sve je, što sviet gleda i dvori,

na ognju vosak, dim na vitru, 165
 snieg na suncu, san o zori,
 trenutje oka, strila iz luka,
 kiem potegne snažna ruka.

Ah, nije život ljucki drugo,
 neg' smučeno jedno more, 170
 neg' plav. jedna, ku u dugo
 biju vali kako gore;
 i sred ovieh netom tmina
 čoeck se rodi, mriet' počina.

Bježi, kud znaš, što hoć', čini; 175
 zapad i istok vas obhodi,
 i bezkrajnoj po pučini
 sviet kružeći Indije brodi;
 kri se u jame gorskieh hridi:
 smrt svuda te slidom slidi. 180

I nije stvari, koja može
 ubjegnuti togaj suda;
 u pokoju sred raskoše
 stoj bez misli i bez truda;
 bran' se oružjem, zlato trati, 185
 ne ćeš joj se odrvati.

Smrt ne gleda ničije lice,
 jednako se od nje tlače
 siromaške kućarice
 i kraljevske tej polače; 190
 ona upored meće i valja
 stara i mlada, roba i kralja,

Vedre krune, teška rala
 jednom kosom ona slama;
 liepos, blago, snaga i hvala 195
 sve je prid njom na ognju slama;
 gluha i sliepa bez ozira,
 kud prohodi, sve satira.

Zgrade ohole, ke visješe
 nekada se do nebesa, 200
 sad rvane po tleh leže,
 gnusnim stopom stado ih splesa;

a od unuk se carskiah hrane
kosti gore ne ukopane.

Slavne gospogje i kraljice, 205
kih liposti još se hvale:
zlatne kose, drago lice,
ljuven pogled ke su imale,
ah, vigj, što su u ovo doba:
malo praha u dno groba. 210

Gdi su mlaci prigizdavi,
plemeniti i bogati,
ki cienjahu njegda u slavi
pored suncem u vik sjati?
Ah, što je od njih sad ostalo, 215
neg' li u zemlji zemlje malo?

Gdi junaci, koji snagom
lave rvaše i medvjede?
Gdi razumni s' rieči blagom,
ki daždjahu med z' besjede, 220
gospodeći srca umrla?
Smrt u pepeo sve je strla.

Gdi oni, ki se od svih ljudi
dobitnici oglesiše?
Gdi li uzmožni, kih požudi 225
krug malahan vas svit biše,
i ostali ne brojeni?
Svi su u laktu zemlje zbijeni.

Gdi su istočna carstva stara?
Gdi gospodstvo od Rimljana? 230
Svi pod plugom, kiem svit hara,
od bremena su uzorana;
jes, tko njegda svietom vlada,
a nezna mu se ime sada!

Mru kraljevstva, mru gradovi, 235
i njih plemstvo trava krije;
a er je umrli život ovi,
čoeck u srcu miran nije;
a svaki dan vidi očito,
da nije ništor vjekovito. 240

Brieme hara stanac kami,
 i žestoko gvozdje izjeda;
 a hoćemo mi, da nami,
 ki smo od zemlje, svrhe ne da?
 A ako život naš je zgledan, 245
 vas nije drugo, neg' hip jedan.

Što je bilo, prošlo je veće,
 što ima biti, još nie toga;
 a što je sada, za čas ne će
 od prošastja ostat' svoga: 250
 na hipu se brieme vrti,
 jedan hip je sve do smrti.

Ah, da u što možeš rieti,
 da se uzdaš veće odi?
 Je da u brieme? Brieme leti, 255
 i u dohodu svom probodi;
 zgledaj, gdi si; svigj' se, tko si,
 ufaj, kaj se, moli, prosi.

Tko se rodi, svak umrije,
 i bi, kao ti, prije tebe; 260
 da, kao njemu, i tebi je
 mrtvu biti od potrebe,
 da za tobom rode opeta
 novi narod, nova l'jeta.

Ali svak čas gdje gledamo 265
 mrijeti i djecu u povoju;
 ah jaoh, za što ne imamo
 više glave svegj smrt svoju?
 ka čas po čas zgodu pazi,
 da te ubije i porazi. 270

Nu smrt ovo nije, što čini,
 da sve umrle narav stiže;
 smrt je ono, što istini
 vječni od raja život diže:
 kratak uzdah smrt je od svita; 275
 smrt je od duše vjekovita.

Ah, jednaka smrt je svima;
 ah, i svak zna, da umrieće;
 ali s mukam jednacima
 doć' svakomu smrt, jaoh, ne će: 280

dobri će i zli mriet' jednako;
nu u raj dobri, zli će u pak'o.

Dobri će u raj puni uresa,
gdi u vedrini bez' oblaka
sja vrh sunca i nebesa 285
jedna svjetlos u tri zraka,
pod pristol'jem gdi višnjime
stoji udes, sreća i vrime.

Gdi u ljubljenom svomu bogu
duša slavom opojena 290
dobro izvrsno, rados mnogu
sasma uživa svegj blažena
pokoj vječni, lipos pravu,
mir, dobrotu, znan'je i slavu.

Zli će pasti u ponore 295
dno pakljenih crnih jama,
da tu u vieke vieka gore
sred žestocih strašnih plama,
osugjeni u tamnosti
bez ufan'ja, bez milosti. 300

Gdi zmije otrovne, zmaji gorući,
zle nakazni, srde vrle
hugje jade, nemir ljući
daju kletim, ki se prle;
gdi ore potop teških sila 305
daždi od ognja, gradi od strila;

gdi je vaj smrtni, ki svegj kolje,
gorci plači, trudi živi,
tuge, pečali i nevolje,
srdžbe, omraze, smeće i gnjivi, 310
škripnja od zuba, kršnja od ruka,
vječna žalos, vječna muka.

Ah, ma dušo, trepti i čezni
misleć, kako život straja;
muka je vječna, nje bol'jezni 315
bez svrhe su i bez kraja;
a u paklu nije ufan'ja,
neg' skončan'je bez skončan'ja.

Liepa dušo, ka u nas s'hodiš
neumrla, čista i bijela, 320

ti od života dan izvodiš ;
 vječna svjetlos tva vesela
 neba je zraka, svieta dika,
 plod višnjega sunca i slika.

Angjeoska je tebe straža 325

u životu ogradila,
 božja pomnja ti najdraža
 i slatka si kćerica mila :

on neumrli, da te spase,
 umrlu odjeću uze na se. 330

Ah, da li se ne sramuješ
 plemstvo i svitlos tvu veliku
 pocrniti, čim stanuješ
 zbijena u griehu tamnu i priku?

Ne, ne, ukaži, sveta odluka, 335
 da si djelo božjih ruka.

PLAČ TRETI.

SKRUŠENJE.

„Pater peccavi, jam non sum dignus“. *Luc. 15.*

Da ozeleni i procvjeta
 prut usušen ; da šibika
 u zmiju se pruži opeta,
 i privrati sva kolika,
 i da Lotu starom žena 5
 stup se učini od kamena :

od višnje su vlasti z gori
 djela čudna i zamerna ;
 nu od ništa tko sve stvori
 s primoguéstva neizmerna, 10
 kao htje, može promieniti
 sliku stvoru svom na sviti.

Ali obrnut' i svrnuti
 ljucku pamet u slobodi,
 ka se odlukom svojom puti, 15
 čuda ostala sva nadhodi ;
 jer ako se volja oprijeće,
 višnja vlas ju silit' neće.

Nu da pustoš hridna i strma,
 puna zvieri, zmija i zmaja, 20

- kupjena i drača oko grma
 koj se plete sa svih kraja,
 još perivoj bude ugodan
 rajskim, dražim voćem plodan,
 tere jedan, ki pun zloba 25
 bitje rasu i iskoriepi,
 i sred tmina i gnusoba
 usmrdje se i osliepi,
 da pogleda, da se skruši
 nov u srcu, čis u duši, 30
 i tko srnu bez zakono
 u nepravdah sva godišta,
 tere bludno i smiono
 živuć z' grieha pade u ništa,
 da s milosti z' gora dane 35
 pristvori se i ustane:
 promjena je ova odviše
 vrh svieh čuda čudna u sebi;
 i nie stvari slavom više
 ni na zemlji, ni na nebi; 40
 božje ruke svemoguće
 djelo najviše i najvrūće.
 Kad potisne u nevolju
 grieh čovjeka i porazi,
 gane višnji blagi volju, 45
 i satrena čim ga pazi,
 pun milosti, pun ljubavi
 srce i novi duh mu stavi.
 Čovjek tada, ki bi prija
 suh prut, z' dobrieh djela zene, 50
 i pokorom jakno zmija
 svlači stare sve promjene;
 a obslužujuć dobra djela
 ptica izlieta is pepela.
 Ter jakno or'o bistri upira 55
 od ufan'ja vid s kriposti
 u sunce ono, ko prostira
 zrak mu od pravde i od milosti,
 i ponicuć novim veće
 starih želja perje meće: 60

tako grešnik sred planine
 u pustinji divieh gora,
 u nevoljah dočim gine,
 milos višnju ganu z gora;
 tim odluku novu začē,
 da se od grieha boli i plače.

65

Od grieha se plače i boli,
 boli, ali ne pristaje
 žel'jet' boles tešku toli,
 teža i veća vele da je
 od bolesti i od svih muka,
 s kih se u paklu ciči i huka.

70

Plače, ali plačom žudi
 nadić' sitne zviezde očima,
 proz kih l'jevat oda svudi
 rieke od suza dotle ima,
 dokle u gorku vodu onu
 svoje zloče sve potonu.

75

Tim boleć se i plačući
 k' zemlji obrazom nica pade,
 i kroz uzdah najgorući
 da ukaže skrovne jade,
 jedva iz srca najposlije
 jedno tužno „vaj“ podrije.

80

Za tiem se opet omramori
 studeniji mraza i leda;
 hoće, da rieč izgovori,
 žalos brani, boles ne da;
 nu napokon glas uteče,
 i on uzdišuć s' plačom reče:

85

„čaćko!“ i da veće izusti
 svoj grieh, treptje i izčeznu,
 rieč mu umrie posred usti,
 a u suzah vas ogreznu;
 tim z'bolesti teške umuknu,
 kako da mu srce puknu.

90

95

Pak do n'jegdi jur za time
 obilnije daždeć suze,
 s' uzdasima žalosnime
 besjedu istu glasit' uze:

100

„ćaćko! zgriješih“ ; ali opeta
plač i uzdah rieč mu smeta.

Tim bi rekao, od njih svaki
da se tjera i prigoni,
da on izreče grieh opaki, 105
ter sad ovi, sada oni
prvi u tomu čim bit' želi,
s' usta i s' oči se i ne dieli.

Po nebesieh tako oblake
u neskladnoj suprotivi 110
tjera, i zgoni s' vlasti jake
mrazni sjever, jug daždivi,
i dobitnik neka ostane,
svaki čuva svoje strane.

Nu po licu čim plač pisa, 115
što uzdah reče pun poraza,
rieč izmegju plača uzdisa
i izmegju uzdah plaćuć kaza
sve, što bješe riet' spravio
tužan uzdah, plač nemio. 120

Jur na sjeni sred pustinje,
hridna zabit ke posila,
noć priloži mrake sinje,
kiem sviet bješe priklopila,
povjetarce povrh stina 125
smrznivaše vlažna tmina.

Žirno stado u šnu dugu
ostalo se bješe od paše;
ptica u dubu, zvier u lugu,
u pokoju sve mućaše; 230
a sam grešnik ne umuće
s misli, u trudu ke ga muće.

Zapovrnu on plakati
vapijuć: čemu, jaoh, nebesa
više mene vidim sjati 135
sred vječnoga vedra uresa,
gdi obrah zemlju i tamnosti,
a pogrđih njih svitlosti?

Čemu li je, er mi opeta
 zemlja kaza, sred livada 140
 da što jutrom zene i cvjeta,
 večer vene i opada;
 ne promislih ako time,
 da je minuća liepos svime?

Ah, što vidjeh sinje more, 145
 gdi smućeno vri na čase,
 ter počinut' vik ne more,
 ako ne htjeh mislit' na se,
 jaoh, da tako sred pučine
 svieta ovoga nie krepčine? 150

Što li gledah brza krila,
 gdje put neba ptice steru,
 ako mis'o nie mislila,
 da vrh zemlje u istu mjeru
 k' bogu imam moje u vike 155
 pute obratit' sve kolike?

Noći sliepa, gluha noći,
 gluhu i sliepu slična meni,
 ah, da mi je ufat' moći,
 da smrknute tvoje sjeni 160
 ne će izgnat' zora biela
 meni plačna, sviem vesela!

A to, er se, jaoh, bolesti
 grieha moga ne podoba,
 da mi svietli dan izl'jesti 165
 bude u niedno viku doba;
 i toli mi ikad svane,
 da i dan, kao noć, crn mi ostane.

Platna tvoja, čim vezijahu
 neumrlim zracim zvizde, 170
 rek bi, da mi govorahu:
 ah, nut' gleda' naše gizde,
 ah, nut' kao smo liepe i drage,
 koli jasne, toli blage.

Da nu misli, slugam nami 175
 ako otac tvoj darova
 s' uresnijem svitlim plami
 naša jasna lica ova,

koju slavu sred nebesi
spravlja tebi, ki sin jesi? 180

Tako i lipos, zvizda umrla,
svietla lica, zlatna prama,
bivši u oči moje uprla
zrak bjeguća svoga plama,
veljaše mi: tvoja želja 185
misli u stvoru stvoritelja;

reci srcu: liepo ako je
ovo umrlo vidjet' tebi,
l'jepša duša koliko je,
neumrla ka je u sebi; 190
a još vele l'jepši gori
višnji, koji dušu stvori.

Er ako liepos, ka se pazi,
liepe duše prilika je;
duša, na koj slika izlazi 195
božja, kakva s'cieniš da je?
kakav li opet bog od vika,
ki je bez slike sebi slika?

Lipa je liepos, koja očima
sliku od liepe duše kaže; 200
l'jepša duša, koja ima
sliku božiju, dare draže;
a najl'ješi bog je paka,
u kom, po kom, s kim su svaka.

I nesviestan ja sam mog'o 205
boga ostavit' pri taštini,
ki je dobro pravo i mnogo,
put i život moj jedini,
put, po komu tko se puti,
nikad ne će poginuti. 210

Život, u ki tko vjeruje,
još da umre, žive u vike,
pače u smrti život čuje
slave izvrsne i velike,
gdi on dobar daje dobro 215
dobriem, kih je za se obr'o.

Ah jaoh, plačne oči moje,
 gdi su od groznih suza mora?
 Plač'te, plač'te sve dni svoje,
 plač'te, plač'te bez umora; 220
 ah, i da se grieh moj skрати,
 život se u plač vas obrati.

Nu kad ja sam tvrgji od stiene,
 ter ne plačem zadovoljno,
 daj proplači ti, kamene, 225
 bitje moje prinevoljno;
 što ne ćutim ja, ti ćuti:
 ja od kamena, ti od puti.

Svietlo sunce zlatniem zrakom
 družiem goram vrhe resi; 230
 svegj se meni pod oblakom
 skrivaj lice od nebesi:
 neka u ovakoj crnoj noći
 ne budem se nazret, moći.

Nu ako inim u tamnosti 235
 noć me i puste kriju gore,
 gora i noć s kom kriposti
 mene meni skriti more?
 Sve zaman je: treptim, blidim,
 ako u sebi sebe vidim. 240

Tko sam? Čovjek? Ah jaoh, kako?
 niesam, niesam neg' crv jedan
 kroz življen'je moje opako
 splesan i od svud za rug gledan;
 i ma tašta slava i hvala 245
 u prikoru sva je ostala.

I ja, ki sam ništa u sebi,
 ja smio sam, ah jaoh, bože,
 neizmernu zgriešit' tebi,
 znajući, da vlas tva sve može, 250
 ne držeći u spomeni,
 ke milosti poda meni?

I još živem? Još me zdrži
 zemlja? Još mi sunce i siva?
 Treskovima nebo prži 255
 dubja, ka mu niesu kriva;

a u krivinah tko se ustara,
ne poraža i ne izgara.

Ah, ma dušo tužna odveće!

Iz cieć grieha tolikoga, 260
ka bit' žalos mala ne će?

Uvriedila ti si boga,
kroz milos te ki veliku
stvari od ništa na svu sliku.

Dar bi njegov ma sloboda: 265
pravdu i milos u me stavi;
gospostvo mi vječno poda
vrh stvoren'ja svoga u slavi;
er htje, da sam čovjek vlada
od istoka do zapada. 270

Svojom vječnom zapoviedi
da me vrieži, nebu reče;
a zviezdami sviem naredi,
da mi svaka blaga isteče;
čini oganj, da me zgriva, 275
a povjetarce oživljiva.

Da red vodi, da me očisti,
da me uzdrži zemlji opeta;
i kamen'je tvrdo umisti,
da me brani od zlieh šteta; 280
rude umnoži srebra i zlata,
da me smiri tiem bogata.

Za piću mi voće uzgoji,
a za lieke bilje uzplodi;
na mu službu htje, da stoji 285
sve, što leti, plove i hodi;
da mi život, bitje, stan'je,
pamet, mudros, svies i znan'je.

Razborom me još nadari,
dobro od zla da razdielim; 290
da mi razlog, da one stvari,
ke znam dobre, samo želim;
zlo i dobro ter čin vidim,
od zla utječem, dobro slidim.

Za me cvietjem razliciem 295
 prolitje se mlado kruni;
 za me rodno l'jetnje vrime
 zlatnim klasjem njive puni;
 za me zrela jesen paka
 kiti o dubju voća svaka. 300

Za me plamen iz kremena,
 dryo iz gore vadi zima;
 za me plodna dar sjemena
 stara mati u skut prima;
 za me ribe plovom hode 305
 i od mora i od vode.

Za me ptica gnjezdo zbira,
 med za mene pčela kupi;
 za me ovčica run prostira;
 vo pod jaram za me stupi; 310
 meni vrani konji jezde,
 siva sunce, mjesec, zviezde.

Tim još, kad bi moglo biti,
 da se u vieke ne umira,
 i da pak'o strahoviti 315
 nie od muke i od nemira;
 moj se život bol'jet obr'o,
 er uvriedih vječno dobro.

Skot nesviesni u vrlini,
 ki u gorskoj stoji dubravi, 320
 spozna, ko mu dobro čini,
 i haran mu je po naravi;
 a ja biću z'grieha zloga
 dobročinea zlotvor moga?

Sam ja biću vrh svih zviri, 325
 tvrda srca, prieke čudi
 s neharmonosti, koju tiri
 moj u zlobah život hudi,
 zli odmetnik sve dni svoje
 stvoritelja duše moje? 330

Ah, eto se učinilo
 gorko more me skrušen'je;

vas moj život svegj neimilo
od bolesti valom bijen je:
a splievaju u nj se u vike 335
mojiej groznieh suza rike.

Pače kako vode u more
sa svieh kraja opće ul'jesti:
tako od svuda sve najgore
bolesti u me: jaoh, bolesti! 340
Tim s'čemerna skupa u jedno
poprav ja sam more jedno.

Ako se ini puni jada
bole z dobra izgubljena,
jaoh, i ja se bolim sada, 345
i čini mi mriet' spomena;
er izgubih sve me drago
zdravje, imanje, dobro i blago.

Ako je družiem žao veoma
ostaviti rodno misto 350
iz čačkova bježeć doma;
ja se bolim za to isto,
ne imajući nigdjer stana
satren tukač pustieh strana.

Ako u tešku su ini vaju 355
er su ih duzi priklopili:
meni misli boles daju,
er zaplatit' dobriem dili,
stotiem dielom, jaoh, ne mogu
teške duge, zlobu mnogu. 360

Ako u puti, čiem boluju,
druzi stoje bez pokoja:
koju boles, jaoh, ja čuju,
gdi je nemoćna duša moja,
ter grieh s mačom prieti od smrti, 365
za posjeć' me i satrti.

Ako iniem psovka ohola
u nemiru život znobi:
ciepa srce me na pola

oštra boles, er u zlobi 370
padoh taman u životu
u prikornu zlu sramotu.

Ako druzi žalos čute
osugjeni na smrt hudu:
bolesti su pricke i ljute 375
žestočije meni u trudu,
gdje ne samo na smrt tako,
da osugjuje grieh me u pak'o.

I za sve to moći nije,
čiem se boli srce i kaje, 380
da količak bi grieh prije,
sada žalos tolika je;
ali ufam, da je u boga
milos veća grieha moga.

Milosrdje je božje veće, 385
neg' sve hude me krivine;
za što višnji dobri ne će,
kajan grešnik da pogine:
tiem što čekam tužan odi?
Dušo moja, k' njemu hodi! 390

On je otac od sirota,
od ubozieh utočište,
milosrdje i dobrota,
ku nahodi, tko god ište:
drum, istina, život, vrata, 395
moje ufan'je, tvoja plata.

Ah, još da sam tvrgji od stiene,
i smrznutiji, jaoh, od leda,
suze ronim vrhu mene,
milosno me sunce gleda; 400
voda kami tvrd probije,
led se topi, sunce gdi je.

Dosta, dosta bi sviet dvoren
s' običaji svim nečasne;
na stvari šam svjetlje stvoren, 405
neg' su od zemlje ove tmasne;
zvierma zemlja: nebo gori
vječni stan se moj govori.

Za želud li, ah. jaoh meni!
 ljuti, gorki i nemili, 410
 ostaviću pir blaženi,
 nerazdiljen gdi se dili
 kruh prisveti od angjela,
 pića od putnik sviem vesela?

Zarosite, o nebese, 415
 milos vrhu srca moga,
 i vi oblaci puni uresa
 jur daždite pravednoga;
 zemlja otvor' se, i, veselja
 puna plodi spasitelja. 420

Eto ustajem iz gnusobe,
 sad, sad poč' ću k'ćaćku momu,
 suzam peruć tamne zlobe
 u životu nečistomu;
 i po zemlji prostrt paka 425
 rieću, i molba biće ovaka:

Oče vječni ne umijem rieti,
 paček jezik moj je svezan,
 kroz grieh hudi i prokleti,
 koju ćutim ja bol'jezan: 430
 zgrieših tužan protiv nebi,
 i mom ocu zgrieših tebi.

Zgrieših, zgrieših teško odveće
 prid tvojijem, ćaćko, obrazom,
 i s toga sam, jaoh, sred smeće 435
 pribijen ljutim sad porazom;
 nu je milos tva velika
 vrh skrušena pokornika.

Ćaćko dragi, ćaćko mili,
 ja se vraćam k'tebi opeta, 440
 za sve da me ti odili,
 i ja otidoh s tašta svjeta:
 jaoh, sin tvoj sam, ah, spomeni,
 da ti život poda meni.

Ah jaoh, treptim vas u trudu, 445
 razmišljajuć rieči ove:

da ako t' ocem ja zvat' budu,
 tvoj glas mene ne uzove
 zlobnim rasponi svojih dara,
 čim me u srdžbi tako uzkara: 450

Ti li izrode, ime od sina
 dostojan si nosit' moga?
 Gdje izlazi noćna tmina
 iz obraza sunčanoga?
 Bieli golub sred kih strana 455
 roditelj je crna vrana?

Ja sam dobar i pravedan;
 ti hud i opak u životu;
 vrh naredbe ja naredan
 resim sobom svu lipotu;
 ti od smeće smeten gore, 460
 tobom crniš tve prikore.

Od čistoće ja vir živi;
 ti od gnusobe mrtvo blato;
 svietu i bogu ti sakrivi;
 ja prav sudac biću na to; 465
 razum, mudros, znan'je je u meni;
 sliepa nesvies tebe obsjeni.

Ja se bojim, da ovako
 ne uzvapiješ ti na mene; 470
 nu ako s'otac moj svakako
 pun milosti neizrečene,
 ko te imenom zvati ne ću?
 Ah jaoh, čačko! rieću, rieću.

Nu što velim? Ne dostojim, 475
 ne, jaoh, sin se tvoj nazvati;
 ah, daj megju slugam tvojim
 ufam li se mjesto imati?
 Bit' najmanji ma je slava
 od tvojijeh svieh pristava. 480

Bježeć razlog, sliedeć volju,
 njegda bogat, njegda služen,
 sad sam upao u nevolju,
 i potišten i porušen.

sahnem, ginem, mrem od glada, 485
ubog, tužan, gao, pun jada.

Ah, kad smislim, ki čestiti
voglah život ja kon tebe,
spomena me čini mriti,
jaoh, izhodim izvan sebe; 490
neg' mi ufan'je krepko ostaje,
da ti praštaš, tko se kaje.

Eto, eto, slatki oče,
ja se kajem od svieh zloba,
grozne suze toj svjedoče, 495
ke u svako l'jevam doba;
a ovi uzdasi odkrivaju,
u kom ja sam tešku vaju.

Ubogar sam, ah jaoh, oni
ja ubogar, ki da gane 500
svieh na milos, ne zakloni,
neg' odkrije skrovne rane;
vigj me rane nebrojene,
i imaj milos vrhu mene!

Umoli se, čačko, umoli 505
sinku tvomu u žalosti,
ki ti prostrt po tleh doli
grleć noge vapije: prosti,
smiluj mi se po mnogomu
milosrdju, čačko, tvomu! 510

Sam spoviedam i ne tajim,
velici su griesi moji;
s' ispraznijem pošetajim
pred očima grieh mi stoji,
i nečista i nemila 515
sva ostala buda dila.

Pomiluj me, čačko mili,
niesi, niesi tvrda stiena,
da od grešnika, koji cvili,
pokajana i skrušena, 520
jaoh, molitvu ne češ čuti,
i od srea glas ganuti.

Sladak ti si, i toj pozna
 svaka duša k' tebi idući,
 ako jedna suza grozna, 525
 ako jedan uzdah vrući
 probije nebo, i izdvori
 milosrdje tvoje gori.

Ah, besjedom rieč smetena
 ne može izriet', što bi htjela;
 nu ti misao nie skrovena, 530
 ka se u srcu mom začela;
 jaoh, i boles, koja uze
 za glas uzdah, za rieč suze!

Skrušen grešnik reče ovako, 535
 i ne ckneći k'ocu odleti;
 nu ištóm na put dobar tako
 krenu stupaj od pameti,
 a otac ga blagi srete
 pun dobrote vječne svete. 540

Primi od sina ponižena
 molbu, i celov da mu tada,
 i sred dvora razvedrena,
 gdje viek sunce ne zapada,
 povede ga rukom svojom 545
 da rasladi trud pokojom.

Tuj čim svietle prve odjeće
 od čistoće na nj postavi,
 i prsten mu poda veće
 za zlamenje od ljubavi, 550
 u vesel'ju i u radosti
 hvali božje svak milosti.

535. grešnik] *izd. 1650*: grešnika. 546. rasladi] *izd. 1650. 1703*: razladi
rkp. a. zagr: razsladi.

LJUBOVNIK SRAMEŽLJIV.

Dubrov : Ljubovnik sramežljiv. G ospara Gjiva Frana Gundulića. Vlastelina Dubrovačkoga.

Pogji, liste moj ljuveni, pogji k' onoj, cieća koje mučeći je sila meni dni u željah svršit' moje ; u mućanju tere momu, komu je dano besjediti, njoj ćeš, ka je uzrok tomu, mu smrt muče objaviti.	5
Pogji, vjerni, pogj' mučeći navjesniče srca moga prid oči one, ke je veći pogled zraka sunćanoga ; za što slika i prilika, i stvar u svem podobna je, od mučeća ljubovnika i poklisar mućeć da je.	10 15
Pogji vjerni, pogji mili, pogj' mučeći moj glasniče prid oči one, s kieh dan bili noći mojoj sam istiće.	20
Da nu, ako ne znaš puta, ki te odvesti ima onamo, gdi ma mladoš izginuta puna želje stoji samo, trag od uzdah mojieh slidi, koje upravljam svegj bez broja, gdi se draga liepos vidi, drumi otajni, duša moja ; u ljuvenu tako u sebi putu i u sladku nada svima moje srce vodac tebi i pritecnik biti ima,	25 30

srce moje strjelovito,
koje svak čas bježi od mene,
ter k'o u mjesto sve vlastito
put lieposti gre ljubjene. 35

Nu ako u udesu mom je hudem,
ter inako nije moći,
da ja prije na smrt budem,
neg' li tamo ti, jaoh, doći, 40

pokloni se umiljeno,
i ako od oči nje svjetlosti
gnjevno, srčno, nesmiljeno
vidiš gorjet' nemilosti,

smjerniem glasom tad objavi 45
u zlu momu djelo tvoje,
da ti niesi od ljubavi,
neg' li od smrti glasnik moje.

Nu ako moga cieć poraza
glas od smrti čuje ljuti 50
ona, koja vieku glasa
od ljubavi ne htje čuti;

nu za malo od ružica
ako vidiš rujnos milu
promienut' ju usred lica 55
bielih liera na bljedilu;

tkó zna, da ju ne primože
niemo pismo na smiljenje,
što učinit' viek ne može
grozno i tužno me cviljenje. 60

Ali po moj smrti veće
taj na vrieme milos nije;
jaoh, jednomu, ki mučeće
bez nje žive i umrije!

Tieme brže još će riti: 65
pravo žalit' nije ovoga;
mre dostojno, tko odkriti
ne htje mreći srea svoga.

Daj, daj bolje, da čim duša
na izhodu svom se vrti, 70
da prije jedan uzdah sluša
od ljubavi, neg' li od smrti.

- Ah, moj liste izčeznuti!
 gdi je prol'jetje mojieg lita,
 uputi se, veće uputi; 75
 hod', smjej, moli, ufa', pita'.
- Pita' u one, ka obstire
 čelu od prama krunu zlatu,
 od ljubavi, od me vire
 milos samo, jaoh, na platu: 80
 ja ne pitam toj saviše
 mojoj sreći, mojoj česti,
 da na uzdahe moje uzdiše,
 da se boli mom bolesti.
- Ah, srce ima prem kameno; 85
 ljubovnik se toj ne veli,
 tko uzdisat' svegi ljuveno
 svoju dragu vidjet' želi.
- Na daleče da se odile
 od nje muke sve ljuvene: 90
 boles, uzdah, jade i cvile,
 ja uzimam sve na mene.
- Pače, ah jaoh, nova čuda
 od ljubavi, u koj stoju,
 prosit' nie ma požuda, 95
 da ona ljubi ljubav moju;
- er moja ako liepa vila
 žalos stječe, rados gubi,
 ter joj ljubav nie mila;
 ja vik ne ću, da me ljubi. 100
- Samo žudim, samo prosim
 u života moga svrsi,
 da na ljubav, ku joj nosim,
 ne gnjevi se, jaoh, ni mrzi,
 ter za platu svega jada, 105
 vaj, u komu vas vik tužim,
 da uzhoće samo sada,
 da ju ljubim, častim, služim.
- Sad od mene, ah jaoh, bože,
 u priliepe me gospoje 110
 tkoja stvar se manja može
 od ljubavi pitat' moje?

Pitam ono, što braniti
toli manje ima ona,
koli večma hoće biti 115
nemilosna, nepriklona.

Jaoh, er pitam samo, da je
ugodna joj boles, koja
jadno srce me skončaje,
i s'nje mirom da je smrt moja. 120

Na ovomu tvom govoru,
liste, kad ga bude čuti,
ako u liepom svom pozoru
išta vidiš, da se smuti,

ti zamukni mramorkome, 125
tere čini, da rieč druga
ne izide tva prid njome,
neg'li ova: mre tvoj sluga.

Ah, da uzmožeš ko po sreći
još pun želje tej ljuvene 130
izrieti joj tad mučeći
ove uzdahe moje ognjene.

Tako riečju vriegja' i sledi,
prieka i huda, jaoh, saviše,
zabrani ako odredi, 135
da uzdiše, tko izdiše.

Nu ako je namienila
već života moga osude,
ter uzhoće moja vila,
da svakako umriet' bude; 140

zareče se pače u sebi,
ne čut' uzdahe od ljubavi;
tko mre, uzdah jes mu triebi,
da s'njim život svoj ostavi;

ali videć, da svjetlosti 145
sebi obraća sve ljuvene,
ako, ah jaoh, ne s'milosti,
da daj sasma nesmućene,

tad s'uzdasim daždeć grozno
suza rieke, pismo, tvoje 150
tužno skazan'je i žalosno
od ljubavi riet' ćeš moje.

Najprije počni: kad upazih
vedra lica raj veseli,
svietlo sunce oči drazih, 155
sladki pogled, moj dan bieli:

tada poznah višnja krepos
da svu objavi vlas veliku,
svu u jedno skupnu liepos
stavi u samu tvu priliku. 160

Tim ma duša naglo stupi,
i u oči dogje moje,
ter u jedan pogled skupi
sve kolike sile svoje;

tuj ljuvenieh raj zamira 165
stanovita, zapanjena
čudeći se čim razbira,
sva gorjaše zatravljena.

S' jedne strane čuda mila
razgledajuć sladko tima, 170
s' druge ljubav i nje dila,
bjeh led srcem, plam očima:

nu čiem se sladko pusti
željen pogled razmišljati,
liepe oči, drage usti, 175
rajsko lice, pram tvoj zlati,

stat' zapanjen put jednoga
vele mog'o nigda ne bi,
taj čas bi ga od drugoga
pritegnula želja k' sebi. 180

Ah, kolikrat čuh se riti
ja uzdišuć, višnji bože,
da se kako razlučiti
svud moj pogled ovi može,

da bih tako oda svudi 185
gledajući u pokoju
mogao uživat' u razbludi,
sve u jedno liepu moju.

Er s'jednoga mjesta draga,
kada drugo gledat' slidim, 190
čim me ovo, jaoh, primaga,
drugo gubim i ne vidim.

Od tada sam sveg želio,
da zatvori oči moje
ljubav, smrt li, da vidio, 195
liepos ne bih manju od tvoje!

Ja od tada ne upazih
doli umrlu svjetlos niednu,
ka od lieposti tvojih dražih
ima u sebi zraku jednu. 200

Sve što imaše sviet u sebi
liepa, draga i ljuvena,
mnjaše mi se sve pri tebi,
k'o prid suncem tmasta sjena.

Liepe žudjah rajske dike: 205
zviezde, sunce i nebese,
u koliko bjehu slike
njih svjetlosti tvoga uresa.

Tim veće krat stah vapiti:
već se bitje me rastvori, 210
da mi je u raju iztakmiti
lieposti ove s'oniem gori.

S'toga užežen milim plamom
moj se oganj gojit' pazih
sladcieh misli dragom mamom, 215
tihiem vjetrom uzdah plasih.

Tim u meni svegj goreći
taku plam je stek'o krepos,
da ja ne znam, ali veći
oganj moj je, al tva liepos; 220

jer da groznih suza nie,
kijema boles, ka me mori,
na čas vrući plam polije
da me prešno ne izgori,

ja ne moguć niedan dio 225
ognja ugasit' razgorjena,
jaoh, život bi ugasio
ljepirica užežena:

tako ista se muka meni
milosnija vele kaže, 230
neg' li ures tvoj žudjeni,
gdi je ufanje me najdraže.

A to, er suze u plakanju,
pomagat' me ne pristaju,
i ako uzrok mom skončanju, 235
i život mi one daju.

Plačem tako sve me vrime,
nu ljubovnik mučec viku
pod srdašcem ognjenime
taječ ljubav mu veliku. 240

Tako gorim vas u sebi,
nu moj oganj skroven stoji,
nije objavljen još on tebi,
ka ga užeže i razgoji:

ja i ljubav, nitko veće 245
ni domisli, ni se stavi
od goruće, nu mučece
i otajne me ljubavi.

Moja mlados trpi i kuša
muke one sve najgore, 250
osudjena koje duša
posred pakla podniet' more.

Nu da je vrh svih muka huda,
i najveće zlo ću riti,
ne moć' jedno, jaoh, sred truda 255
prid vil dragom izustiti.

Nemilostan sasma pače
nije, ni žestok sasma toli;
er se ciči daj i plače,
a ne muči u njem doli. 260

Mučim, i ako srce odpravi
glas, za milos tvu pitati,
posred usti rieč ustavi,
u uzdah se pak obrati.

Ali život čezne i vene; 265
da su mučec i uzdasi,
vjetric pršeć oko mene,
da ih ne čuje i ne izglasi,

mučim, i ako glas ikada
stan žestocih muka uteče, 270
od bojazni i od jada
dostigne se i prisieče.

Ah, da glase tve mučeće,
ke vik jezik ne otvori,
zatravljena srca veće 275
žuješ, niemo ko govori,

ognjilo bi moje žalosne
tužbe izelo, jaoh, iz stiene
srca tvoga, jaoh, milosne
iskre, ako ne ljuvene 280

Mučim; ali bl'jedilo je
na mom licu upisalo,
jaoh, da zaman srce moje
razgorjenu je ognju malo.

Veće, liste moj, se odpravi, 285
gdi u družbi misli drazih
srce i duša ma boravi
ponesena u uzdasih.

Toli bi te tko u putu
pit'o: ki je trud najveći? 290
Reci: tajat' muku ljutu,
želju i ljubav tvu mučeći.

U SMRT MARIJE KALANDRICE.

Rkp. a : Žalosno cviljenje u smrt gospe Marije Kalandrice Gjiva Vlajk
liepe i vriedue žene. Složeno po gosp. Gjivu Frana Gundulića u pjesan.
Dubrov : U Smrt gospogje Marije Kalandrice, Gjiva Vlajki žene.

Silni udes silnom vlasti
silnu liepos jur satire,
gine dika rajske časti,
Kalandrica liepa umire.

Cviet izbrani od lieposti 5
smrt pepelom eto stvara,
i u proljetju od mladosti
vil nebesku pleše i hara.

Grozniem suzam proplačite, 10
ljubovnici ucviljeni,
dragu diklu, ku dvorite,
sad vam grabi grob studeni.

Eto i ljubav puna cvila
krši za njom svoje strile,
bivši ovako izgubila 15
svoje kraljevstvo i sve sile,

tere groba sred studena
u smrtniema nepokoji
plačna, mrazna i kamena
bez božanstva svoga stoji. 20

Pozna dobro, da na sviti,
kad jedine nie l'jepote,
nie joj napried gospoditi
naša srca i živote;

vidi u smrti draga uresa 25
glasovite sej gospogje
oborena sva nebesa
i pristolje slavno svoje.

Sred smrtnoga evo vaja 30
Kalandrica leži odi,
ka božice sve od raja
rajskom slavom svom nadhodi.

Leži, ah jaoh, bez života,
huda je je smrt satrla;

angjeoska nu l'jepota 35
u njoj mrtvoj nije umrla.

Kod nje ljubav u zlu priku
žalosno se prem skončava,
er vlas gubi svu koliku
neumrlieh svojih slava. 40

Kroz toj i ti po sva doba,
o putniče, nje smrt cvili
pače ostavi vrhu groba
njoj u zavjet tvoj duh mili:
er ne mogu već živjeti 45
bez života tvoja lita,
pravi život čim na svieti
smrt umori jedovita.

Tiem s' razlogom izbrala je
trajat' vas viek svojieh dana, 50
u istom grobu gdi ostaje
rajska dikla ukopana.

Da što ćemo, vajmeh, veće,
huda smrti, mi pod nebi?
Ali s' ove zle nesreće 55
umriet' nam je svjema triebi,

ali imamo bez radosti
uzdišući izdisati,
i pogubnoj u žalosti
bez pristanka umirati. 60

Živjeti nam nije načina
uzdisane bez ljubavi,
kad sred ovieh noćnieh tmina
svjetlo sunce nas ostavi.

Umrieti je treba nami, 65
jednom smeće da svršimo;
tiem grozniem u suzami
vjekovito svegj plačimo:

da daj neka voda obilna
uduši nas i utopi, 70
ili da nas boles silna
plačnu u rieku svieh rastopi.

Nu što ćemo cvilit' prie
u tvoj smrti, liepa vilo,

ali oči, od kieh nie svjetlije od nebi sunce bilo?	75
Ali usti primedene gdje u milom perivoju liepe ruse i rumene smijahu se slatko u goju?	80
Ali ona slavna lica, višnja krepos kieh naresi, kojiem zora i danica klanjaše se z'gar s'nebesi?	85
Ali zlatne prame od kosi, ali ostale tve lieposti, u kojiem se još ponosi slava prave izvrsnosti?	90
U neizmierniem čudesima, sred kieh bi ti dano sjati, ne znaš srce što prie ima za požalit' razabrati, ne znajući u nesviesti, koji život traje sada, gdi žestokoj u bolesti sred smrtnoga gine jada.	95
Ah, o bože, ovo što je? Gdi je ona rajska mlados? kroz liposti koja svoje uzrokaše slatku rados.	100
Toli jesu pohudile one ruse i ružice, i svoj miris izgubile, kiem resahu liepo lice?	105
To dva sunca od istoči vječni u zapad zašla jesu, toli svietle, vajmeh, oči odi mrtve sklopjene su?	110
Ljubice su dakle iznikle vrhu usti prirumenien; i nie čuti rajske dikle drazieh rieči i medenieh?	

Nije čuti usta blaga,
milom riečcom da žubere,
ni da kaže skrovna blaga
slatki posmiejh priko mjere? 115

Mramorne su i kamene
oči, usti, ruke i noge,
mrazne, vajmeh, i ledene
njih milosti stoje mnoge; 120

i za to se sad ne gizda
stupaj tihi, kiem slovjaše,
ki tanašce noćnieh zvizda,
i svieh vila nadhodjaše.

Ah, žalosti vjekovite! 125
oči naše prem opake
mrtvu dragu vil pazite,
i živete jošter jake?

Što s'ovake, jaoh, bolesti
raspuknut' se sad ne čete, 130
ali tašte izvan sviesti
da još boles ne čujete?

O gospogje rajska i mila,
mramorna je srca odviše,
gdi je smrt tebe umorila, 135
tko za tobom ne uzdiše.

Kamene je duše u sebi,
tko ostaje u životu,
ter ne ide tiekom k'tebi,
za sliediti tvu l'jepotu, 140

tvu l'jepotu, za kom cvili
nebo, zemlja, voda i more,
i smrt ista, ka dan bili
skrati tvoje jasne zore,

koja gorko sad kaje se, 145
ier ovako bez milosti
mile umori tve urese,
i neizmierne tve kreposti.

Nu što žalos ta pomaga,
i plač grozni sad na sviti, 150

ako umrie vila draga,
i nie moć' je povratiti?

Ako opade liepa rusa,
svitla dika od prol'jeća,
i ostavi vrhu busa 155
drače smrtno mješte cvieća?

Ako silna smrt umori,
vajmeh meni, l'jepša lica,
neg' ih viku dosle stvori 160
višnja krepos i desnica?

Ah, opaka kleta česti!
i jošter je duh u nami,
ni nam puca od bolesti
tvrdo srce, tvrdi kami?

Umrta je, utekla je 165
od nas dikla božanstvena,
i drugo nam ne ostaje,
razmi slava nje imena.

Ostaje nam sama kripas,
da je pjevaju grozne suze, 170
pokli u zemlju pogje lipos,
smrt nemila ku nam uze.

Ali, liepa o gospogje,
tko će izriet' moć' ikada
stoti dio hvale tvoje, 175
ke vik svjetlos ne zapada?

Tko da iskaže lica tvoga
sve liposti božanstvene,
tko li srca privriednoga
misli i želje prihrabrene? 180

Ko te narav liepom stvori
nad diklice sve ostale:
tako i srce tve satvori
slavne želje, svietle hvale.

Da tva mis'o i tva duša 185
ne požudje ino viku,
razmi slave, u koj kuša
vriedno srce pravu diku;

163. ni] *zagr.*: nit'. 166. božanstvena] *zagr.*: pregizdava. 168. *zagr.*: neg'
nje imena sama slava. 183. satvori] *zagr.*: zatvori.

tere za sve bi gledana
od tisuću ljubovnika, 190
viku lipos tva izbrana
ne učini djela prika:

ne ockvrnjenoj u čistoći
tvoji danci svietli biše,
kieh glas isti u bjeloći 195
k'o snježani lier miriše.

Liepa i vriedna, vriedna i liepa
liepoj živje u vriednosti,
ni bi drugo tva pohlepa,
razmi samo od kreposti. 200

Na daleče od taština
izpraznoga bludna svieta
puna mudrieh ti bistrina
sva provede tvoja l'jeta,
ter ukaza u zeleni 205

i u cvieću l'jetnieh dana
zrelo voće od jeseni,
plod razumna srca i znana,
da tvoj vjerni, s kiem te s' nebi
prava ljubav čisto sveza, 210
kripos videć tu u tebi
osta u robstvu tvoga uresa,

ter dočim bi u životu
tvoj vjerenik pričestiti,
vik ne prista tvu dobrotu 215
vjerno dvorit' i ljubiti.

Ali nebo, da pritopi
tve kriposti zlato vriedno,
dogje smećam, da te utopi
nepravedno i neredno. 220

Ugrabi ti mladea mila
mladih doba sred prol'jeća,
u komu je tebi bila
sva kolika šlava i sreća,
ter tom hudom nemilosti 225
hotje srce tve kušati,

za vidjeti u žalosti,
ku će krepos ukazati.

Nu takoga sred poraza,
ki ti umori duh na poli, 230
ti svies stavnu svietu ukaza,
i uztegnu plahe boli.

Dignu očima suze grozne,
tužbe plačne ustim uze,
a žalosti nemilosne 235
hotje ukopat' samo u se,

da ti su one uspomena
od jedine tve ljubavi
draga mladca i ljubjena,
s' kiem te huda smrt rastavi. 240

Podnie vriednos tva visoka
stavno i krepko take jade,
za sve rana prem duboka
u tve srce da zapade;
duh ukaza plemeniti, 245

ki vladaše mlados tvoju,
da umie cielu čas dobiti
u protivnom svakom boju,
i da niedna zla nesreća
ne ima u sebi take moći, 250
da vik može s' gorkieh smeća
tvoj kreposti vrha doći.

Ali duša tva čestita
smrtnom trudu za sve odoli,
narav, ka nie kamenita, 255
bi podložna ljutoj boli.

Unutrnji crv izgrize
tve srdašce milostivo,
ke u sebi prikrati se,
što bi veoma bolježljivo: 260

pokli rados ne ima puta,
u tve prsi da ul'jeze,
od kada ti zgoda ljuta
u grob dobro tvoje ponese.

237. su] a: si. 244. zapade] *zagr.*: upade. 251. s' gorkieh smeća] a: s'gorieh sreća.

I zakonom za sve od nebi 265
 mnozi iskaše i prosiše,
 vjerni druzi da su tebi,
 te im molbe zaman biše;

er ti vriedna u sva djela,
 za ures veći tvojih dika, 270
 promieniti niesi htjela
 vjeru mrtva ljubovnika.

Pače za uprav bit' njegova,
 i slobodit' sebe od jada,
 tač boles te ljuta otrova, 275
 da ga brzo sliediš sada.

Eto zlatnih mješte dvora,
 gdje mogaše uživati,
 sad mrkli te grob zatvora,
 čim ti žalos život skрати, 280

žalos, ka tvoj u pogubi
 očito je ukazala,
 da si prava vjerna ljubi,
 komu vjeru tvu si dala.

Sliedi duša tva hrabrena 285
 dragu dušu sve ljubavi,
 i za sve er bi ostavljena,
 nju vieku ona ne ostavi.

Ah kreposti plemenita,
 ne čuvena prie na sviti! 290
 tva spomena glasovita
 za izgled će u vik biti.

Svi jezici, svi narodi!
 pripievat' će slaviem pjesni
 svietle i slavne ove zgodi, 295
 za sve pune zle bol'jezni.

Ali na čem boles naša,
 o ljubavi, svršit' ima,
 gdi se svak čas plač uzmnaža
 našiem plačniem u očima. 300

Ti, vidimo, gdje poplesa
 sve božanstvo slavno tvoje,
 i da za raj i nebesa
 grob izabra sej gospoje.

- Mi, triebi je, da ištemo 305
 pospješit' se za doc' ktebi,
 i da sami oberemo
 smrt nemilu podat' sebi;
 rajske vile da milosti
 ne želimo na sem sviti, 310
 neg' da vječnoj u radosti
 s' njom budemo pričestiti.
 Kroz to grozuo svegj plačite,
 oči naše boležljive,
 paček se ovdí satvorite 315
 dvie rieke vode žive,
 tere vašem u romonu
 svjedočíte prem žalosne
 našu boles usionu
 s' ove smrti nemilosne. 320
 A ti, dušo prihrabrena,
 ka uživaš vječne sreće,
 i čestita i blažena
 ozgar gledaš naše smeće,
 čim s' hudoga nepokoja 325
 sad opaka smrt nas mori,
 od rajskoga perivoja
 slayna vrata nami otvori,
 ter čestita ti božica
 uvedi nas u veselje, 330
 da blaženstvo tvoga lica
 uživaju naše želje.
 Ucviljena tužna pjesni,
 plačna kćerce moga jada,
 ako ljutoj u bol'jezni 335
 ikad cvil'je ti do sada:
 sad uzumnoži gorke cvile,
 ter žalosna u naprieda
 smrt nezrelu rajske vile
 grozniem suzam pripovieda'; 340

pače, da joj pod nebese
glas u vieke bude sjati,
pogji, na grob nje ponesi
rieči ove izpisati:

Ovi mramor vil zatvora
rajske dike i lieposti:
tko nie srca od mramora,
odi izdahni od žalosti.

345

344. izpisati] *sagr.*: upisati.

FERDINANDU II. KNEZU TOSKANSKOMU.

Rkp. a: Visini privedroj Ferdinauda drugoga velikoga kneza od Toskane.

*

Zaleti se strelovita na sunčanih kolih slava po najvećem dielu svita slovinskih svih država,	
i rasvanu iz vedrine	5
nje obraza svietla zora s' Dubrovačke pokrajine do ledena mrazna mora,	
sto kraljevstva gdi se čuje slovinsko ime slovit' sada,	10
kiah sviet prostran razdjeluje, a općeni jezik sklada:	
da najvišieh sred nje kruna visoka se kruna umjesti,	
ka gospodi slave puna	15
s' mnogom srećom, s' mnogom česti,	
ter s' razlike bude strane zemlja slavit' bližnja i dalja velikoga od Toskane	
kneza imenom, djelim kralja.	20
Neka u način drag, naredan gdi slovinske slave slovu, iz po svita jezik jedan klikne pjevat' pjesan ovu:	
Ferdinando kneže okrunjen	25
nad najvišieh knezovima, koga slavom svit napunjen zahod zemlje sunce ima,	
čuj, gdi slave tvoje glasi vas slovinski narod haran,	30
obljubio kojega si i besjedu blagodaran.	

Od visoka i velika
koljena se rodio si,
koga plemstva vedra dika 35
čas neumrle slave nosi.

Tve kraljevske svietle kuće
blagodarnos slatka i mila
sve kriposti pobjeguće
na zemlji je ustavila : 40

u njoj srca plemenita
pod visokom misli združā
pomnja i ljubav vjekovita
i od knjiga i od oružja.

Tim u mnogoj slavi i dici 45
služiše joj prvi od svieta
i junaci i knjižnici,

i za straže i za svjeta;
svi bo stari tvoji biše
slavni u miru, silni u boju, 50
i do zviezda uzvisiše
čudnim djelim kuću tvoju.

Jedan s'krune tri na glavi
raj na zemlji otvoraše;
u crljenoj u napravi 55
oko čela drugi sjaše.

Njeko u vojskah hrabren toli
neprijatelje čim potlača,
rieke od ljudske krvi proli
treskovita izpod mača. 60

Svjetlji od sunca njetko iztječe,
mudar sviesti, moguć rukom,
i od velika ime steče,
i ostavi krunu unukom.

Ali ko čas neumrlu 65
tvoji djedi, slavom kitni,
u požušnu boju vrlu
dobivahu nedobitni!

Vojske u moru svegj njihove
zločincom su smrtne bile, 70

- i kraljevstva i gradove
turske žegle i plienile:
tim na konju tvoj djed skova
oružanu sebi sliku
otetieh od treskova 75
carigradskom nevjerniku.
- Nu svih jezik sve besjede
brzo bi se utrudile,
kad bi vedre tvoje djede
i pradjede brojit' htile. 80
- Sa svih strana po plemenu
sunce od sunac ti isteče;
svak bo u djelu i imenu
od tvojieh se sviet'o reče!
- U Buljonskoj staroj kući 85
mati se oca tvoga rodi,
u kieh Gofred sja mogući,
ki Jezusov grob slobodi;
a rodica tva čestita,
koje plemstvu slike nie, 90
kraljica je glasovita
od cesarske Austrije;
slavni je cesar dundo tebi,
ki više svih kruna sjedi;
a najveći svi pod nebi 95
kralji od krstjan bratučedi.
- Ali na ke pute smione
zajedril' je ma plav mala,
ne boječ se da utone
u pučini tvojieh hvala! 100
- S'noviem zracim svjetlos stara
priobraža sunce u te,
o kraljeva, o cesara
sinu, i unuče i nepute!
- Sve pohvale, ke govore, 105
da u djedieh tvojieh sjaju,
kako rieke sve u more
u samom se tebi staju.

Tebe svaka kripos visi,
svjet se u tebe s'maćem združā, 110
u oružju moguć ti si,
a glasovit bez oružja.

Mira zidnja sviem visoka,
vojske oklopjem svim pobijene
na trenutje tvoga oka 115
stavit' će se podložene.

Obećava slava sade,
i od slave većma istina,
da vas saj sviet da ne pade,
podprla bi tva visina. 120

Tvom velikom sreću toli
podobno bi carstvo bilo,
sve što žarko sunce okoli,
kad bi ti se podložilo.

Nu bi i tada veći bio 125
od cesarstva velikoga,
toliko si s'uzvisio
vrh svih časti svieta ovoga!

Ti prividiš sve pameti,
znan, razborit, tih i stavan; 130
starac sviesti, mladac l'jeti,
visok mislim, djelim slavan.

Blagodarne tve su ruke,
svjeti mudro temeljiti,
srce uzumno, vriedne odluke, 135
svi načini plemeniti;

proz tvoj se obraz vedri vidi,
kako proz cklo, srce čisto,
i u misli i u besjedi
jedno imaš htjenje isto; 140

ćud bez varke u istini,
i blagoća i dobrota
od srca te kraljom čini,
i cesarom od života;
lica draga pogled mili 145
ne probugja bludne želje,

113. zidnja] a: zida. 116. podložene] a: potlažene. 146. probugja] a: probudglja.

ni čistoću tvoju sili
 tugje ckvrnit' vik postelje ;
 ne smetaš se niednom smećom,
 ni te oholi čes velika, 150
 megju srećom i nesrećom
 jednaka je tva prilika.

Čes je mnoga tvojih puka,
 što tvoj kruni posluh daju ;
 gdi svak ini satren huka, 155
 viek zlatni oni uživaju.

Ti u Livornu gradu haja
 striet' po vodah gragje nove,
 da im od svieta sa svieh kraja
 samo na stan zlato plove. 160

U tvih rukah pravda čista
 ne ugiba mjere od suda :
 tiem podložna tebi mista
 stoje u miru bez zla huda.

Tugja iman'ja ti ne stižeš, 165
 hteć, svakomu da je svoje ;
 er k'o dobri pastir strižeš,
 a ne dereš ovce tvoje.

Ali u tebi svegj jednako
 milosrdje s' pravdom slove ; 170
 na pedepse stupaš lako,
 tečeš hrlo na darove.

Tko je kripostan, tko je vriedan
 ili u miru ili u boju,
 za vas život u čas jedan 175
 blagodarnos pozna tvoju.

Vrh koristi svih od svieta
 ti svegj držiš nada svima
 slavu božju i raspeta
 Isukrsta pred očima : 180

 po viteškoj za to sili
 iz korablja tvojih s'uze
 sinja mora sloboditi
 od turačke klete guse.

Er dobitne tvoje plavi 185
 čim po moru silne trče,
 pri sunčanoj tvojoj slavi
 istočni se mjesec smrče;

pače usred Carigrada
 Otmanović čezne i preda, 190
 čim se od vitez tvojih sada
 junačstvo mu pripovieda.

U isto doba pomoć jaku
 šlješ cesarū, dundu tvomu,
 suproč kletu i opaku 195
 poluvjerstvu odmetnomu.

Tvoji junaci na sve strane
 nevjernike rvu odmetne,
 i cesarstvo njemško brane
 od navale plahe i štetne. 200

Ali od vitez tvih sloboda
 da je tolika, glas i slava,
 čim hrabreni vojevoda
 Pikolomin jaka je glava.

Njih životim u životu, 205
 čim pravu oni vjeru brane,
 triebi je, od pakla na sramotu
 križ dobitnik da ostane.

Tim zmaj zaiman od sjevera
 proć cesarskom orlu prši; 210
 vojska tva mu skube pera
 i ognjena krila krši.

Ali je vrijeme, da svit sluša,
 kako ljubav u radosti,
 družu tebe kralja od duša 215
 kraljicu od liposti,

koj prie od zlatnieh prama stavi
 narav krunu oko čela,
 nego li onu, s' kom na glavi
 čestita je i vesela. 220

Izpod zore svijetlih oči,
 s' nje pogleda suncu slična,
 vedra lica sred istoči
 sja razbludna gospodična.

Razumna je nje besjeda, 225
 puna je dike i milosti,
 zrcalo se u njoj gleda
 od najvišieh svih kriposti.

I ona, kojoj svietla dikla
 visociem se plemstvom resi, 230.
 iz česvine je zlatne nikla,
 ka uzrastje do nebesi;

čeka vas sviet u okoli
 u pokojnu mirnu vieku,
 od dva sunca svietla toli 235
 nova sunca da isteku,

kojih zracim, kako sada
 vašiem, bit' će kratka mjera
 od istoka do zapada,
 od poludne do sjevera. 240

Nu kud veće mala ptica
 s' nejaciem leti krili,
 muklim glasom od slavica
 natječući žuber mili?

Neka od Arna kufi bieli 245
 čestitosti tvoje poju,
 i oni slave pir veseli
 i kraljicu, ljubi tvoju.

Duga pjesan kratku znan'ju
 ni priliči, ni dotječe; 250
 u sniženu ja mučan'ju
 častit' vas ću iz daleče.

236. nova sunca] *α*: novi sunci. 247. pir veseli] *dubrov.*: priveseli. *zagr.*: preveseli. 250. priliči] *dubrov.*: priliče.

OSMAN.

a.: Osman Gjiva Frana Gundulića. Vlastelina Dubrovačkoga. *b.*: Osman složen i učinjen po prisvitlomu gos. Gjivu Gunduliću vlastelinu Dubrovačkomu godišta gos. 1621. *c. d.*: Osman spivan po Gjivu Frana Gundulića vlastelinu Dubrovačkomu.

PJEVANJE PRVO.

Ah, čiem si se zahvalila
tašta ljucka oholasti!

sve što više stereš krila,
sve ćeš paka niže pasti.

Vjekovite i bez svrhe
nie pod suncem krepke stvari;
a u visocielh gora vrhe
najprije ognjeni tries udari.

5

Bez pomoći višnje s' nebi
svieta je stavnos sviem bjeguća:
satiru se sama u sebi
silna carstva i moguća.

10

Kolo od sreće u okoli
vrteći se ne pristaje:

U Zmajevićevu rukopisu počinje se (?) Osman po izdanju Dubrov. stihori:

Spjevam kako žena ohola,
u čaranju ustarana,
s'otmanskoga svietla stola
na tle obali cara Osmana,
i, neka mu već ne svane
u nijedno bio dan doba,
čini udušen da ostane
pod nogami tamna roba.

Tkoje smeće i nesklade
ona uvrieži i uzbuni
za opet, s glave ka mu pade,
sina u carskoj vidjet' kruni!

A to, neka može opeta
uza nj i ona uspeti se
na vladanje svega svieta,
ke s' njim i njoj ugrabi se.

2. ljucka] *a*: ljudcka, *b*: ljuska, *d*: ljucka *c*. ljudska; tašta] *d*: tašća. 5. vjekovite] *c*; *d*.: vikovite. 6. suncem krepke] *d*: nebom kripke. 7. u visocielh] *a*: visocielh, *d*: od visokih. 8. ognjeni] *a*: ognjen; tries] *d*: trisk. 9. bez] *b*: brez, *d*: brež; višnje] *b*: vičnje. 10. stavnos] *b*. *c*.: stavuost, *d*: stalnost; sviem] *b*. *c*. *d*.: svim; 11. sama] *a*: sva. 13. sreće] *c*: sriće.

tko bi gori, eto je doli, 15
a tko doli, gori ustaje.

Sad vrh sablje kruna visi,
sad vrh krune sablja pada,
sad na carstvo rob se uzvisi,
a tko car bi, rob je sada. 20

Proz nesreće sreća iznosi;
iz krvi se kruna crpe;
a oni, kieh se boje mnozi,
strah od mnozieh i oni trpe.

Od izdajstva i od zasjeda 25
ogragjena je glava u cara,
i u čas se zgoda ugleda,
od ke ne bi pametara.

O djevice čiste i blage, *Puram* 30
ke vrh gore slavne i svete
slatkom vlasti pjesni drage
sviem pjevocim naričete,
narecite sad i meni:

kako istočnom caru mladu
smrt vitezi nesmiljeni 35
daše u svom Carigradu.

Znam, da bi se od prie htilo,
da ja pjevam, vi kažete:
ko se on rodi srećno i milo
caru Ahmetu prvo diete, 40

i po smrti oca svoga
s'ke pomoći, s'ke zasjede
vrh pristolja otmanskoga
Mustafa mu dundo sjede;

ko li se opet carsko misto 45
Mustafi ote, tere u slavi

15. eto je] *d*: sad je. 16. ustaje] *a. c. d. m.*: ostaje. 20. car bi] *c*: bi car.
21. nesreće sreća] *c*: nesriće srića, *d*: nesreće srića. 23. kieh] *b. c. d.*: kih.
24. mnozieh] *b. d.*: mnozih. 26. ogragjera] *c*: ogradjena, *d*: ograjena. 27.
ugleda] *c*: gleda. 29. djevice] *b. c.*: divice. 31. slatkom] *c*: sladkom. 32.
sviem pjevocim] *b*: sviem spjevocim, *c*: svim spivaocim, *d*: svim pivaocim.
34. istočnom] *b. c.*: iztočnom. 36. svom] *b. c. d. m.*: svomu. 37. htilo] *u*
rkp. a.: htjelo. 38. pjevam] *c. d.*: pivam. 39. srećno] *c. d.*: srićno. 42. s'ke]
d. čije; zasjede] *d*: zaside. 44. sjede] *d*: side. 45. misto] *a.*: mjesto.

8 na pristolje ono isto
 sultan Osman car se stavi;
 i on mlagjahan kako paka,
 željan starih slavu sresti, 50
 12 podiže se na Poljaka
 s'mnogom silom, s'malom česti:
 ali da tiem pjesni moje
 sasma duge ne izhode,
 samo objav'te smrti svoje 55
 hude uzroke, tužne zgode.
 Vladislave, poljačkoga
 slavna kralja. slavni sinu,
 čim tva puni slava mnoga
 svega svieta veličinu, 60
 na spjevan'ja ova obrati
 veličanstvo vedra čela,
 / 1 u kih ti ištem prikazati
 nedobitna tvoja djela.
 Kraljeviću glasoviti! 65
 jur u smrti cara Osmana,
 svemogućom tvom dobiti
 zamn'jela je svaka strana.
 Tim s'me trublje da svijet sliša
 slavu tvoju svak čas veću, 70
 ti svegj djeluj djela viša,
 a ja pjet' ih pristat' ne ću.
 Iedna u srcu uspomena
 caru Osmanu bješe ostala,
 da mu je vojska ne brojena 75
 od poljačke ruke pala;
 i da zemljom svom velikom
 od tega se digla slava,

49. mlagjahan] *c*: mladjahan, *d*: mlajahan. 50. starih] *c*: *d*: starih. 53. ali] *d*: al'; moje] *d*. *z*: ove. 54. izhode] *a*. *d*: ishode. 55. *d*. *z*: smrti objav'te vi njegove. 56. uzroke] *a*: odluke. 57. poljačkoga] *b*: poljaškoga. 58. slavni] *d*: vedri. 59. 60. *d*. čin' tva slava svita ovoga, da napuni veličinu. 60. svieta] *a*. *d*: svita. 61. spjevan'ja] *c*: spjevanja *c*. *d*: spivan'ja. 63. ištem. *d*: išćem 65. glasoviti] *b*. *d*: plemeniti. 68. zamn'jela] *c*: zamnjela *d*: zamnila 69. tim] *d*: s tim; sliša] *a*: sluša. 71. djeluj djela] *b*: diluj djela, *c*: diluj dila *d*: diluj dela. 72. pjet' ih] *d*: pjevat'. 73. Iedna] *b*. *c*. *d*. *m*. *z*: jadna. 74. bješe] *c*. *d*: biše. 76. poljačke] *b*: poljaške. 77. svom velikom] *c*: sve kolikom, *ispravljeno*: svom velikom. 78. tega] tako *a*. *c*: drugi toga.

glaseć carskiem dobitnikom
kraljevića Vladislava. 80

Ili putnik kopnom jaše,
il' pomorac more brodi,
Vladislav se klikovaše
slavan carskoj pri nezgodi.

Gozbe časteć družba mila 85
i pastiri stada pase
strenitelja turskiah sila
popievahu u sve glase.

Jur na krilieh od vjetara
glas po svemu svijetu prši, 90
ko kraljević silna cara
koplja slomi, sablje skrši.

U vedrini nad oblacim
s istoka mu do zapada
sunce upisa zlatnim zracim 95
ime, kojim slava vlada,

kažuć, da on pri Nesteru
istočnoga razbi zmaja,
leteć za njim u potjeru
sivi or'o do Dunaja. 100

Čim s' ovega diete oholo
pečali se, grize i mori,
misleć, da sviet vas okolo
tugjom hvalom njega kori,
kliče: ja ti, ah, nikako 105
kraljeviću ne zavidim;
sugjeno je bilo tako,
dobitnika da te vidim.

79. carskiem] *b. c. d.*: carskim. 84. carskoj] *d.*: carskom. 85. časteć] *m.*
z.: čineć. 86. i] *c.*: il'. 88. popievahu] *c.*: popivahu. 85—88. *d.*:

Ako družba gozbe mila
časti i pastir stada pase,
satriitel'ja turskiah sila
popivaše u sve glase.

89. krilieh] *b. c.*: krilih, *d.*: krilim. 90. svijetu] *c. d.*: svitu. 92. koplja] *b.*:
kopja. 95. zracim] *c.*: zdracim. 98. istočnoga] *b. c.*: iztočnoga, razbi] *d.*:
ražbi. 100. do] *a.*: od. 101. Čiem s' ovega] *b.*: čiem s' ovoga, *c.*: čim s' ovega,
a.: s' čina ovega; diete] *c.*: dite. 103. sviet] *c.*: svit. 104. hvalom] *a.*: sla-
vom. 101—104. *nema u rkp. d.* 107. sugjeno] *c.*: sudjeno, *d.*: sujeno. 108.
dobitnika] *d. m. z.*: dobitnikom.

Ni me manje sreća muči
tebi dobra, meni huda; 110
er komu se što odluči,
viek ne ubjegne tega suda.

Nu sve rane srca moga
i muke su i žalosti
s' neposluha viteškoga 115
i s' bojničke nevjernosti.

Ah, neumrli vitezovi
glasoviti Turci stari,
s' kiem dobiše vas svit ovi
moji djedi, vaši cari; 120

gdje načini vaši bojni
i djela su slavna ona,
u kieh izgled jes dostojni
viteških od zakona?

Vi u trudu dni vodeći, 125
snažna srca, smione obraze
kazahote podnoseći
ljetna sunca, zimne mraze.

U pogubah krepci uzrokom
od posluha vjere čiste, 130
tiekom polja, gore skokom,
rieke plovom prohodiste,

misleć, da je svake zliedi
trpjet' bolje, pače umriti,
neg' careve zapoviedi 135
s' neposluha pristupiti.

Sve požude, sve pchlepe
vigjahu se vaše mile;
jahat' bojne konje liepe,
i iz luka tratit' strile. 140

109. sreća] *c. d.*: srića. 111. er komu] *b.*: jer komu, *c.*: er tkomu. 112. viek ne ubjegne] *b. c. d.*: vik ne ubigne; tega] *a. c.*: toga. 116. bojničke] *d.*: vojničke, *a.*: bojnika; nevjernosti] *b. c. d.*: nevirnosti. 119. kim] *d.*: kimi; svit] *b.*: sviet. 120. djedi] *c.*: didi, *d.*: dedí; cari] *c.*: stari. 121. gdje] *c. d.*: gdi. 122. djela] *c.*: dila, *d.*: dela. 123. kieh] *b. c. d.*: kih; jes] *d.*: jest. 124. viteških] *c.*: vitežkih. 128. ljetna] *b. c. d.*: litna; zimne] *b. c. d.*: zimnje. 129. pogubah krepci] *a.*: pogubiah k ubci, *d.*: pogubah kripi. 130. vjere] *c. d.*: vire. 131. tiekom] *c.*: tikom, *d.*: tekom. 132. rieke] *b. c. d.*: rike. 133. zliedi] *b. c. d.*: zledi. 134. trpjet'] *b. c. d.*: trpit'. 138. vigjahu] *a.*: činjahu, *a. b. c.*: svigjahu.

Paček svaki u odluci
za razkoše svoje obra:
sablju o pasu, kopje u ruci,
luk o plećah, konja dobra.

Bila vam su brašna hode 145
bez razluke svaka žita,
a poskupo hladne vode
pića ugodna, plemenita.

Konju i vami strehe općene
stahu noćnih sred pokoja 150
kućarice opletene
od hrastovih tancih hvoja.

I vojvode i viteza,
i na kopnu i sred mora,
i postelja i trpeza 155
bješe koža zvieri od gora.

Pače u sjever posred zime
jezdeć mrazno Podunavje,
steraše vam mnokrat svime
snieg postelju, stienje uzglavje. 160

Odjeća vas resi laka
svita sama i priprosta,
a za oklopje u junaka
srce i prsi bjehu dosta.

Grgjahote vi sva blaga 165
i sva plemstva, razmi ono,
što dobije sablja i snaga
vojujući svegj smiono.

Sugjahote, da nevolje
najveće su stat' bez rati, 170

141. paček] *b. c. d. z.*: pače, *a. m.*: paček. 143. o pasu] *a.*: opasat'; kopje] *d.*: koplje. 144. plećah] *b.*: plećieh, *c.*: plećih. 145. hode] *d. z.*: u putu. 146. bez] *b.*: brez. 147. poskupo] *c.*: poskupno, *a₁*: kladenac *d. z.*: a studenca bistra u skutu. 148. ugodna] *d. z.*: od vode. 149. strehe] *c.*: sriće, *d.*: strihe. 150. noćnih] *c. d.*: noćnih. 151. hrastovih tancih] *c.*: hrastovih tancih, *d.*: hrastovih tancih, *d.*: hrastovih tankih. 153. vojvode] *d.*: vojvoda. 156. bješe zvieri] *c.*: biše zviri, *d.*: biše zvieri. 157. sjever] *c. d.*: siver. 158. mrazno] *a.*: mrazom. 160. stienje] *c.*: stin'je, *d.*: sten'je, *a₁*: stieno. 161. odjeća] *c. d.*: odića; laka] *d.*: lahka, *a.*: paka. 164. bjehu] *c. d.*: bihu. 165. grgjahote] *c.*: grdjahote, *d.*: grjahote. 166. plemstva] *b.*: plenstva, *a.*: plemenstva. 169. sugjahote] *c.*: sudjahote, *d.*: sujahote.

i da je umriet' vele bolje,
neg' izprazno dni trajati.

Veljahote, da kudjelje
žene predu doma u tmini,
a junaci neprijatelje 175
da zatječu na ravnini.

Držahote za čas svoju
i najveću diku i slavu:
za vašega cara u boju
izgubiti rusu glavu. 180

Vapijahote: smrti prieka,
ne stavljamo pamet na te:
da se carstvo prostre, a neka
životi se naši skrate!

Ah, blažena i čestita 185
koli doba vaša cienim!
Lasno dobit' krunu od svita
bi s' vitezim tač hrabrenim.

Jaoh, a sada sve je inako:
i vojvode i vojnici 190
sve je otišlo na' opako,
nevjerni su svi kolici.

Na boj ide svak pod silu;
grije ga l'jeto, zima mu udi;
a oblače zlato i svilu: 195
ljucka obličja, ženske ćudi;

ter pod zlatom dočim sjaju
u napravah bez procjene
neprijatelje pozivaju
ne na bijenja, neg' na pliene. 200

Hodeć zemlju, brodeć vodu,
da u lasti plovu, hrane

171. umriet'] *b. c. d.*: umrit'. 176. zatječu] *b. c. d.*: zatiču. 177. čas] *c.*
d.: čast. 181. vapijahote] *b.*: vapiote; prieka] *a*₁. *b. c. d.*: prika. 186. doba] *a.*:
dobro. 188. tač] *d. z.*: tak. 192. nevjerni] *b. c.*: nevirni. 189—192. *nema*
n rkp. a. 194. l'jeto] *c.*: lito. *d.*: leto. 195. zlato] *a.*: svitu. 196. ljucka ob-
ličja] *b. c.*: ljudska obličja, *c.*: ljudska oblića. 197. dočim] *d.*: dočin. 198.
bez] *b. c.*: brez; procjene] *c.*: procine. 200. bijenja] *a.*: bijenje, *a*₁ *c.*: boje.
201. zemlju] *d.*: zemljom; vodu] *d.*: vode. 202. lasti] *a.*: vlasti, *d.*: slasti;

spried jedeke u povodu,
naprčene zad sehsane.

Svioni su njih šatori, 205
stoli zlatni, na kiejh sjede,
ptica u moru, riba u gori
jestojske ih sliedom sliede.

Na trpezah vrhu saga
duge i obilne gozbe čine, 210
pijuć dokli svies i snaga
od vina im sviem pogine.

Pernice im razkošne su,
gdi u bludieh svu noć tonu
u mirisu i uresu, 215
proć naravi i zakonu.

Od momaka i od dvorana
svaki ogragjen u okolo
jaše u zlatu konja vrana,
glavu diže, gleda oholo, 220

ter se gizda, ter se diči
taštom slavom od junaka:
vas u vidu i u rieči,
a u stvoru ništa paka.

Ah, koli krat pun nemira, 225
videć jednog od krstjana

203. u povodu] *d.*: oni vode; spried] *c. d.*: sprid. 204. sehsane] *a. d.*: seksane; naprčene] *c.*: naprtjene. 205. svioni su] *d.*: svilni jesu. 206. kiejh sjede] *c. d.*: kih side. 207. ptica u moru, riba u gori] *a.*: riba u moru, ptica u gori. *Tako je kašnjom rukom ispravljeno i u rkp. b. c.*: *rkp. d.* 207. 208:

nie zlatom što ne gori,
ništa srmske bez obzide.

Dalje sliede u rkp. d. i u izd. m. stihovi:

Morsko stado, lov od gora,
povjetarce sve što uzdrži,
na krajima tihieh (*d.*: tižiem) gora
za jestojsku njim sadruži (*d.*: zadruži).

209. trpezah] *b.*: trpezam, *d.*: trpežah; vrhu] *a.*: svrhu. 210. duge i obilne] *d.*: tak obisni. 211. dokli svies] *b.*: dokle sviest, *c.*: dokli svis, *d.*: dokle svist. 212. sviem] *c.*: svim, *d.*: sva. 214. bludieh] *c.*: bludih, *d.*: bludu. 215. u — i] *c.*: i u — i u, *d.*: u—u. 217. i od] *d.*: i. 218. ogragjen] *c.*: ogradjen, *d.*: ograjen. 219. zlatu] *d.*: slavi. 220. gleda] *d.*: gl'jeda. 222. taštom] *d.*: tašćom. 223. vidu] *a. b.*: vidjen'ju, *c.*: vidin'ju, *d.*: vigjen'ju. 224. stvoru] *d.*: delu. 226. videć jednog] *a. b.*: vidjeh jednog, *c. m.*: vidih jednoga, *d.*: videć koga; krstjana] *d.*: kršćana.

gdi ih na jata goni i tira,
 kako ovce sa svih strana,
 viknuh, skočih sam na konja
 boжник u jedno i vojvoda, 230
 pri sramotom bezakonja
 ne pazeć se od nezgoda.

Pače ne ostah za osvetit'
 tej prikore sasma grube,
 vraćat' ovieh, oniem prietit', 235
 ne mareći za pogube.

Ah, zločesti i ne znani
 od šta ste se, rieħ, pripali?
 Je da i vi k'o i krstjani,
 po dvie ruke nieste imali? 240

Je da i oni niesu ljudi?
 Je da i u vas srca nie?
 Što vas straši? Što vas trudi?
 Tursko staro smjenstvo gdi je?

Bolje vam je smrt stignuti, 245
 i u boju s'kopjem pasti,
 neg' li tako poginuti
 bez zamjene i bez časti.

Nu zaman se snaga muči,
 jezik vika, ruka udara; 250
 er od ovieh strah se stući
 s'neposluhom janjičara.

Spaholjani, ki sred rati
 rvahu se još smioni,
 ko ovi počese ustupati, 255
 uzmaškoše prešno i oni.

Ovo uzroči, me bojnike
 leški maći da posieku,

227. ih na jata] *d.*: na jata ih. 228. svih] *c. d.*: svih. 231. *tako svi rkp.*
do a₁.: pri sramotnom bezakonju, *prema činu*, 229. konju, 232. ne pazeć] *d.*:
 ne pazeći. 235. ovieh oniem] *c.*: ovih onim, *d.*: onih ovih. 236. za] *a₁. a. b.*: na
 240. dvie nieste] *c.*: dvie niste, *d.*: dvi niste. 241. niesu] *c. d.*: nisu. 242.
 nie] *c. d.*: nije. 244. smjenstvo] *c.*: sminstvo. 246. kopjem] *d.*: kopljem.
 248. bez zamjeno] *c.*: brez zamine, *d.*: bez zamine. 249. mući] *a. a₁. d.*: izmući.
 250. jezik] *d.*: jezik. 251. er od ovieh] *a.*: er do ovieh. *b. d.*: jer od ovieh *c.*:
 er od ovih. 253. spaholjani] *a.*: spaoljani. 255. ko ovi] *a.*: kom 256. prešno]
b.: spješno.

- i od krvi druge rike
 kraj Nestera da proteku; 260
 pače, da ta rieka svudi
 napuni se i zajazi
 telesima mrtvih ljudi,
 kieh poljačka vlas porazi.
 Ali hoću u naprieda, 265
 da ma ruka svietom vrti,
 i ona sama zapovieda
 vrh života i vrh smrti.
 Čim mi cari štete svake
 i našega smo uzrok vaja, 270
 ki častimo ne junake,
 neg' hotime od saraja,
 i hoćemo: tko od prie
 služeć bludno dni provodi,
 s' neprijateljim da boj bije, 275
 i da vlada i gospodi.
 Mi za uzumnožit' veće zlata,
 ne gledamo niedna ina,
 ter junačka što bi plata,
 sad je carska trgovina; 280
 ali trg se carski tjera
 i od trgovac namjesnika:
 zgone, u vojsku skup pastiera,
 a plata im je od bojnika.
 Tim pastieri iza stada 285
 vojevodam pod ovacim

259. rike] *d.*: rieke. 261. ta rieka] *b.*: taj rieka, *c.*: taj rika, *d.*: ta rika.
 263. telesima] *b.*: tjelesima; mrtvih] *c. d.*: mrtvih. 264. kieh] *c. d.*: kih;
 vlas] *b. d.*: vlast. 265. naprieda] *b. c.*: naprida. 266. svietom] *c. d.*: svitom.
 267. zapovieda] *c.*: zapovida. 270. i našega] *a.*: u našega, *d.*: i svoga,
z.: i svega. 272. saraja] *d.*: seraja. 278. niedna] *c.*: nidna. 279. junačka]
b.: junaška, *d.*: junaka. 281. tjera] *c.*: tira. 282. namjesnika *b. c.*: namisnika.
 283. pastiera. *c.*: pastira. 284. plata im je] *a. a₁.*: plaćaju se. 281—284
u rkp. d.:

Od čobana i pastira
 trgevačkih namistnika
 ali trg se carski tira
 skupnom plaćom od bojnika.

285. pastieri] *b. c. d.*: pastiri.

kako hoćeš da ikada
udriti se smiju s'junacim?

Ne, ne, istočni bojni puci,
začeo sam djela veća, 290
u ovoj sablji, u ovoj ruci
svieta je udes, vaša sreća.

Car Lesandro primogući,
u vremena starih l'jeta
mlad k'o i ja vojujući, 295
dobi carstvo svega sveta.

A i Suliman car hrabreni,
pradjed slavni moga djeda,
sablju opasa vrsnik meni,
i vojskami zapovieda. 300

Dva cara ova još odavna
za izgled stavih željam mojim:
njih ću sliedit' djela slavna,
dokli vas saj sviet osvojim.

Hrabrene su ove sprave; 305
ja znam, što ću, i što je triebi.
Prista, i pun želje od slave,
stvari uzumnožne začu u sebi.

Carska blaga ne brojena
u istok odniet' mis'o obraća, 310
i pisma, u kieh šte se imena
od svieh vitez, kieh on plaća;

a to, da tuj, ne pazeći
sipat' pinez od svudjere
ki uzmože skup najveći 315
od junaka izabere;

288. udriti] *d.*: udarit'. 289. istočni] *c.*: iztočni. 290. djela] *c. d.*: dila.
291. *b. c.*: a u ovoj sablja ruci, *a. a.*: a u ovoj sablji u ruci. 292. sveta] *c.*
d.: svita. 293. Lesandro] *b. c.*: Lehsandro. 294. vremena starih l'jeta] *c.*
d.: vrmena starih lita. 295. k'o] *c.*: kako. 296. sveta] *c. d.*: svita. 298.
pradjed djeda] *c.*: pradi dida, *d.*: praded deda. 300. zapovieda] *c.*: zapovida.
302. izgled] *d.*: izgl'jed. 303. sliedit' djela] *c.*: slidit' dila *d.*: slidit' dela.
304. dokli] *d.*: dokle; saj] *d.*: ja; sviet] *c. d.*: svit. 305. ove] *d.*: moje. 306.
triebi] *d.*: tribi. 310. odniet'] *c. d.*: odnit'; mis'o] *b.*: misao, *d.*: misal. 311.
kieh] *c. d.*: kih. 312. svieh kieh] *c. d.*: svih kih. 313. pazeći] *d.*: pažeći.
314. svudjere] *d.*: svudere. 316. izabere] *d.*: izabere.

k janjičarom ter saviše
 vele veći broj iz nova
 po izboru još ispiše
 od istočnih vitezova; 320

a i čete spaholjana, *spahalini*
 dva krat veće s' tiem učini
 snova skupa izabrana,
 s' kim ih združi i sjedini;
 neka se uzdom tom ukrote, 325
 i pošlušni u naprieda,
 ne štedeći sve živote,
 lete, gdi car zapovieda.

Jošte odluči u svoj volji,
 pod zakletvu paček reče: 330
 tko se ukaže junak bolji,
 da čas prid njim višu steče,

na vladanja carska svoja
 hteći, samo da se uzvise,
 ki dobiju čas sred boja 335
 s' neprijateljim rvući se;

ter ne pinez, blud i žene,
 neg' li sama krepos gola
 put od milosti i od sciene
 u carskoga bude stola. 340

Blagodarstvom ovacime
 svemoguć se izit' nada,
 i u kratko prostriet' vrieme
 s' istoka se do zapada.

Ovu odluku stanovitu, 345
 pod zakletvu i pod vjeru,

317. k janjičarom *d.*: janičarom. 319. ispiše] *c.*: izpiše. 322. tiem] *c. d.*: tim. 325. neka] *d.*: nek' 326. naprieda] *c. d.*: naprida. 327. sve] *b. c.*: svoje. 328. zapovieda] *c. d.*: zapovida. 329. Jošte] *d.*: još. 331. tko] *d.*: ki. 332. višu] *b.*: višju, *d.*: veću; čas] *b. d.*: čast. 335. čas] *b. d.*: čast. 336. rvući] *c.*: rveći. 338. sama krepos] *b.*: samo krepost, *c.*: sama kripost, *d.*: samo kripost. 339. *a.*: put milosti i od sciene, *b.*: put od milosti i od ciene, *c.*: put od milosti i od sciene, *d.*: od milosti i od cene. *m. z.*: od milosti put i sciene. 340. u] *m. z.*: do. 343. prostriet' vrieme] *b.*: prostriet' vrime, *c.*: prostrit' vrime, *d.*: prostrit' vrieme. 344. istoka] *c.*: iztoka. 346. vjeru] *d.*: veru.

najprie učini on očitú
 glavi od paša Dilaveru,
 s' deset tisúč ki bojara,
 u istočnoj skupnieh strani, 350
 lanjsku jesen mlada cara
 od poljačke sile obrani;
 tim car pašu velikoga
 Husaina smaknu onada,
 a uzvisi slavno ovoga, 355
 da u sve mjesto carstvom vlada.

Nu što njemu ne zataja,
 još i hogji svomu objavi,
 i hadumu od saraja
 bielieh vila crnoj glavi. 360

Pak svakomu, da se muči
 mis'o ovoga dogovora,
 za koristan svjet odluči
 bogoljubstvom skrit' ju z'dvora.

Za to glase prosu opeta, 365
 i svakomu čini znati,
 da grob sveca Muhameta
 na Meci će poč' klanjati;
 a od tole put krajina
 pomorskieh svrnut' reče, 370
 Sidonskoga Emirina
 s' odmetnicim da posieče.

PJEVANJE DRUGO.

O mladosti tašta i plaha,
 koja srneš s' nerazbora

347. najprie] *c.*: najpri. 350. *a.*: ke u istočnoj skupi strani; istočnoj] *c.*: iztočnoj; skupnieh] *b.*: skupjeh, *c.*: skupnih. 351. lanjsku] *a. a.*: lansku. 354. Husaina] *b. z.*: Huseina. 355. uzvisi] *b.*: uzviši. 356. mjesto carstvom] *a. a.*: mjesto carstvo *c. d.*: misto carstvom. 358. hogji] *d.*: hoži. 359. saraja] *d.*: seraja. 360. bielieh] *b.*: bielih, *c. d.*: bilih. 362. mis'o] *b.*: misao, *d.*: misal. 363. svjet] *c.*: svit, *d.*: svet. 364. skrit' ju] *b.*: skriti, *c.*: skrit je. 367. sveca] *c.*: svetea. 368. na Meci] *a.*: na njega, *c.*: na Mečit *m. z.*: na Meku. 367. 368. *rkp. d.*:

Na grob sveca Muhameta
 da u Mečit će poč' klanjati.

370. pomorskieh] *c.*: pomorskih.

bez bojazni i bez straha,
 gdi poguba tva se otvora,
 smiona si i slobodna, 5
 za što ne imaš misli u sebi;
 trudna dila tim su ugodna,
 i najteža laka tebi.

U ponosnoj tvoj pohlepi
 sinje more mlaca utopi, 10
 komu vosak perje obliepi,
 a sunčani zrak raztopi.

Tebe uza se i oni ima,
 ki sred voda u ognju zgori,
 gdi se s'kolim sunčanima 15
 satarisa i obori.

Car Lesandro s'tobom hode,
 sit jednoga svieta slave,
 plaka, da se još nahode
 novi svieti i države. 20

S'tebe i Otmansko plaho diete
 sada srne sa svom vlasti,
 ne razbiruće od prie štete,
 u ke pak bi mog'o upasti.

Ah, u istok, care Osmane, 25
 mlagjahan se još ne puti,
 dokli vjerne i uzdane
 tve svjetnike budeš čuti.

Mudro su oni razmislili,
 što još mlados tebi ne da, 30
 ka sve volje samo sili,
 ka na dalek ne pogleda.

Pršeće su tve odluke,
 prividjenstva er ne imaju;
 prednje zgode za nauke 35
 l'jeta bo ti još ne daju.

3. bez — bez] *a.* : brez — brez. 8. i] *c.* *b.* : a; najteža] *b.* : najtežja; laka] *d.* : lahka. 10. mlaca] *b.* *c.* : mladca. 12. zrak raztopi] *c.* : zdrak raztopi, *d.* : zrak otopi. 14. voda] *d.* : vode. 15. kolim] *d.* : koli. 17. Lesandro] *b.* *c.* : Leh-sandro. 19. još] *m.* *z.* : ne. 22. sa svom] *a.* *a.* : svojom. 25. istok] *c.* : iztok. 27. vjerne] *b.* : učne; uzdane] *d.* : ufane. 30. još mlados tebi] *b.* *z.* : još tebi mlados. 31. *a.* *a.* *z.* : u svevolje samoj sili, *m.* : ka svevoljom samosili. 33. pršeće] *b.* : pržeće, *d.* : przeće. 36. bo ti] *d.* : tvoja.

Tvom zelenom primal'jetju
zrelieh dana jesen doč' će:
prie vremena nemo' u cvieću
slavi tvojoj trunit' voće.

Pridobivat' neprijatelje
i podlagat' nepodložne,
plemenite toj su želje,
misli hrabrene i uzmožne;

nu od pogube ne čuvati 45
ni tvrdit' se od zasjeda,
smiona će se plahos zvati
bez razbora i bez reda.

Tako gusti gaj sred gora
liep se i zelen s' dvor zamjeri, 50
a u tamni skut zatvora
ljute zmije, vrle zvieri.

Tim Dilaver, pokli začu
prešne odluke mlada cara,
svak čas mis'o čuti jaču 55
i pogube nove stvara.

Svegj nahodi u pameti
veće sumnje, vrlje strahе,
da ne može tim, neg' rieti
carske sprave sasma plahe. 60

Za to prie neg' se krene
mlad car izvan Carigrada,
podize se da spomene,
što ga straši i pripada.

S' učiteljom i stražnikom 65
ženskiem k' caru hrlo poje,
znajuć pod kletvom da velikom
car se i njima odkrio je.

Došad svaki glavu skloni,
sprid na prsi desnu stavi, 70
skut na usta carski doni,
i ponižen sviem se objavi.

38. doč' će] *b. c. d.* : doće. 48. bez—bez] *b. c. d.* : brez—brez. 51. skut]
a. : skup. 66. k' caru] *b. d.* : caru. 67. znajuć] *a.* : zuav se. 68. car se] *a.* :
car. 69. došad] *b.* : došav. 72. ponižen] *a.* : slovím.

Usred mjesta izpisana
zlatniem cvietjem više modra
pristolja su carska izbrana 75
u prilici zlatna odra.

Vrhu saga tkanieh zlatom
stoji tugdjela z'gar crvena,
zlatnom žicom i bogatom
sva napravom izvezena. 80

U zelenoj tuj haljini,
zlato i biser ku nakiti,
spodvitiem sprid kolini
sjedi Osman car čestiti.

Veo na rusoj glavi okolo 85
snježan svit mu je u sto diela,
a u kamenu dragu oholo
sunce sja mu vrhu čela.

Vrh kamenka svim bogata
siva perja trepti kita, 90
tankom žicom čista zlata
u drag način liepo svita.

Mlagjahan se car ponosi
izpod toga liep nad svima:
crne oči, zlatne kosi, 95
a rumeno lice ima.

Mahnu rukom i uputi
na mjesto se svjetnik svaki,
odkli, za odkrit' sve što čuti,
poče vezier govor taki: 100

Šaviše je (on pokliče),
gdi car slavni zapovieda,
da se jedan rob iztiče
ulagati svih besjeda.

Nu čas ova, na koju me 105
milos carska uzvisila,
udahniva smjen'je u me,
a za slavu carskieh dila.

74. cvietjem] *a.*: slovim. 77. tkanieh] *a. a.*: tkanim. 78. tugdjela] *c.*: tugdila, *d.*: tujdila, *z.*: tudjela. 85. veo] *d.*: vel. 86. svit] *d.*: savit. 88. sja] *d.*: sije. 90. siva] *a. a.*: sinja. 93. ponosi] *c.*: podnosi. 104. svih] *c.*: svojih. 106. uzvisila] *b.*: uzvisjela. 107. udahniva] *c. d.*: udahnjiva.

Viteški uče neposlusi,
s'kih poljačka dobit slidi, 110
da tko jednom zlo okusi,
drugi put ga tja prividi.

Kud kućaju me besjede,
ako tvoje carstvo prosi:
jedno sunce vrh nas grede, 115
sviet jednoga cara nosi.

Mustafa ti dundo žive
i š njim mnozi u željen'ju,
s' nove tvoje suprotive,
da opet na taj sto ga uspenju. 120

I bratja ti živu istino;
ali mati Mustafina,
žena ohola, ne misli ino,
neg' uzvisit sebe i sina.

I da joj se toj kad zbude 125
(višnja ukloni kob desnica)
ne bi ošla tvorbe hude,
za utvrdit' se vik carica.

Bratju bi ti bez milosti
podavila i poklala, 130
neka u tmine iz svjetlosti
i drugi put ne bi upala.

Vele ona zna i smije,
vele se od nje pripovieda,
šapat, žamor vas umije 135
vilovitieh od besjeda.

Ona sama usred tmina,
u najgluše doba od noći,
kad zasjede ke zapina,
zovuć pak'o k' svoj pomoći: 140

s' lievom nogom stane izutom
raspasanoj u haljini
prospe kose, crniem prutom
oko sebe krug učini;

113. kućaju | *a.* : kazuju. 126. kob | *a.* : toj. 127. ošla | *a.* : uzela. 129. bez | *b.* : brez. 131. iz | *a.* : bez. 138. najgluše | *b.* : najgluša; od noći | *a.* : noći. 139. kad | *a.* : rad; zapina | *a.* : sapina. 140. k' svoj | *a.* : svoj. 142. raspasanoj | *c.* : razprvanoj.

pak nakazni i sve srde 145
 po imenu zvati klikne,
 i strašive kletve i tvrde
 neposlušnim dusim vikne.

Glas je, da ona od djetinje
 mliečne puti pomas huha, 150
 i na ovnu priko sinje
 noći leti vragoduha,

na kom jaše sveg bez straha
 k' planinskomu vilozmaju,
 gdi vještice podno oraha 155
 na gozbe se strašne staju.

Rieč je, da prie čarajući
 glad ti u vojsku posla iz pakla,
 ki ti veće neg' mogući
 mač poljački vitez zakla. 160

Vilenika roditelja,
 vješticu joj mater glase;
 na granicah od Rdelja
 u Ugrovlasieh rodila se:
 od njih na z'o put se stavi 165
 i na djela strašna i kleta,
 da bio mjesec okrvavi,
 žarkom suncu svjetlos smeta.

Crni vedrinu od nebesa,
 sitne zviezde zgar priteže; 170
 more smuća, zemlju stresa,
 povjetarce vihrim žeže.

Zgrade ori, njive hara
 trieskom, gradom, zlom godinom;
 priobraža se i pritvara 175
 pticom, zvirim, dubom, stinom.

Odmetna je kaurkinja;
 pokli u vjeri toj se začē,

147. strašive kletve] *d.*: strašljive kljetve. 148. dusim] *b. d.*: duhom. 151. ovnu] *a.*: konju. 155. vještice] *b.*: vješćice, *d.*: viščice; podno] *b.*: pod dno. 160. mač] *c.*: meč. 162. vješticu] *d.*: viščicu. 163. granicah] *d.*: glavicalah. 165. z'o] *a.*: zao, *d.*: zal. 166. kleta] *d.*: kljeta. 167. bio] *d.*: beli. 170. priteže] *d.*: poteže. 175. priobraža] *b.*: priobrazā. 176. zvirim] *d.*: zvirjom. 177. kaurkinja] *a.*: karuchinja *ozgo izpravljeno*: ugrovlahinja, *d.*: ona grkinja. 178. pokli] *a. d.*: a u, *m. z.*: jer u.

nevjerna je sad turkinja:
svi zakoni se od nje tlače 180

Ne ima od duše sve spoznan'ja,
ni drugoga boga sluša;
njoj su u njoj sva uzdan'ja,
ona njoj je bog i duša.

Ljubi sina, u koliko 185
po njem se uzda sviet vladati,
i za to steć, niedno priko
djelo izvršit' vik ne krati.

Do carskoga istom stola,
odkli pade, da uzrasti, 190
ne gleda ona (tač je ohola)
zlata, snage, vjere i časti.

Nie liepa; nu hitrosti
zna, s kojim se vid zasliepi;
u raskošah i milosti 195
obliepi se, dokle oliepi.

Ugrovlaški vojevoda,
žuđeć liepos po pogledu,
za poklon ju caru poda
Mahumetu tvomu djedu. 200

Sve se ovo od nje kaže,
sve ovako je li, nie li?
Ja mnim mnogo da se laže;
nu se istine vele veli.

Tim potrebne ja tri stvari 205
tve svjetujem carstvo sada,
ako u istok poći mari
iz staroga Carigrada:

da drugoga cara prvo
ovdi živa ne ostavi; 210
er se u suho lasno drvo
oganj primi i pojavi;
pak da mater i Dauta,
Mustafina zeta, umoriš,

181. spoznan'ja] *d.* : poznan'ja. 186. uzda] *d.* : ufa. 189. istom] *a*₁. *a.* : ištom.
191. tač] *a.* : zač, *d.* : tako. 194. skojim *a. d.* : s kojom, *c.* : kojom. 195. i] *b. c. d. m. z.* : u. 196. oliepi] *c. d.* : oslipi. 199. ju] *c. d.* : je. 201. ovo] *c.* :
ovako. 212. primi] *d.* : prime.

i sve, što ti prieča puta, 215
da raztriebiš i oboriš;

a za bratju najposlie
megju mudriem rieč je taka:
da velika rieka nie,
ka se u vele dieli traka. 220

Vezier, cara ki je najbliže,
veće usta sva zatvori,
učitelj se hogja diže,
i ovako progovori:

Rob, ki vjerno dosle uči, 225
da se u znan'ju carstvo uzmoži,
da se uzmaža, sad odluči,
s' carskom slavom zakon boži.

Kroz ma usta čuj svjet stavni,
koji me nebo riet nadiše; 230
ja redovnik, ti car slavni,
a bog višnji svih je više.

Nemo' slavni care od cara,
u pogubi tvoje glave
da Otmanska kuća stara 235
trepti, i š'njom sve nje slave,

ter joj s' priekom pak nezgodom
zgine u tebi, što je resi,
gdi čestitim još porodom
utvrdio stola niesi. 240

Prosti, prosti gospodine,
ako budem riet' odveće;
zatajati ne ima istine,
tko u svijetu izdat' ne će.

Neka istina mjesto ima, 245
a ma glava taj čas padi
pod nogami evo tvojima
roba starca, care mladi!

Hvalim carstva tvoga odluke
i vezierove uspomene; 250
nu ako dobre kad nauke
ču od tvoga sluge mene,

vidi mi se spomenuti,
da tve carstvo ljubi pravu
uzme, prie neg' se uputi 255
boja istočna sliedit' spravu;

ne robinju ne poznanu
od koljena potištenu,
neg' gospogju izabranu,
svietle kuće, slavna imena; 260

za što, ako te sam na licu
ures liepi uzprimaga,
ter robinju za caricu
od ne znana uzmeš traga,
u kojoj se nač' će muci, 265

spomenujuć zgotu hudu,
tvoji sinovi, tvoji unuci,
i nakon njih koji budu?

Ah, razmisli sa mnom sada,
što će rieti od njih svaki? 270
Pun nemira, smeće i jada
daće tužbam govor taki:

Man se brojim od slavnoga
Otmanskoga je kol'jena,
ako je žena oca moga 275
pastirica zaplienjena.

Djedi mi su svi očini
cari istočni privisoci;
smerni gorštaci u planini
matere su moje oci. 280

Djeda očinieh bojna ruka
grad pod sabljom vlada ovi;
djed materin svaki huka
s'teškiem zalom za volovi.

Djed moj carski zgradi i sasta 285
dvor, ki sunčan zrak nadsiva;
djed goranin splete od hrasta
kućaricu, gdje pribiva.

253. spomenuti] *m. z.* : spomenut' ti. 254. ljubi] *b.* : ljubu. 255. prie] *b.*
d. : od prie, *c.* : prija. 265. nač' će] *rukopsi* : nače. 269. sa mnom] *d.* : s ma-
nom. 272. tužbam] *b.* : tužben, *d.* : tužbom. 276. zaplienjena] *c.* : zarobljena.
285. moj carski] *a₁.* : car svaki *d.* : ded mi svaki. 286. sunčan zrak nadsiva]
a. a₁. : sunčan zrak obsiva, *c.* : sunčan zdrak nadsiva, *d.* : sunčen svejer siva.

Dvorili su kitni zlata
jednieh plemići usred grada; 290
druziem grad je bio pojata,
a dvorani drobna stada.

Oni istočni zmaji ognjeni
pikriliše sviet u slavi;
svaki gusar ovieh plieni, 295
i na vrat im uzu stavi.

Ah, dvie vrste protivnije,
i razlike toli u sebi
tko sad vidi, tko li prie
vidje združiti' vik pod nebi? 300

Komar s' orlom, a mrav s' lavom
vik poroda ne izvede,
a ovčarica s' svieta glavom
hoć' da ragjat' care grede?

Cesar njemški, kralj franački, 305
španjska kruna, Leh čemerni,
i britanski mač junački,
i česel-baš poluvjerni,

knez moškovski s' prekopskijeme
haračarom, i gospoda 310
sva od svieta ištu pleme
suproć sebi cieć poroda:

a ti sam, ki na svem sviti
kralj si od kralja, car od cara,
za dostojan plod viditi, 315
kćer češ uzet' tamna ovčara?

Ah, nie čudo, da nejači
trag Osmanov svegj izlazi:
krv divjačna uzdivjači,
plemstva u ženah tko ne pazi. 320

Da sred srca, nescien', tvoga
ti bi čuo želje od boja,

290. jednieh] *a. z.*: jednim. 289. i 290. *rhp. d.*:

dvori mi su kitni zlata

dvoreni od plemić usred grada.

291. bio] *d.*: bil. 294. prikriše] *b.*: prikri su. 295. plieni] *a.*: splieni.
303. s' svieta] *b.*: svieta. 306. španjska] *b.*: španska. 309. s prekopskijeme]
a.: i prekoskime. 318. Osmanov] *c.*: Otmanov, *d. m.*: Otmanski, *z.*: osman-
ski. 321. da sred] *b.*: nasred'; ne scien] *d.*: nu čin.

da od kol'jena kraljevskoga
nie kaduna majka tvoja.

Od ruskieh cara izhodi, 325
Miholjskoga kći je bana,
svietliem očim bio dan vodi,
l'jepota je nje sunčana.

Tatarin ju ocu ote
i tvom čaćku caru Ahmatu 330
za zamjernos od l'jepote,
svu u suhu posla zlatu.

Grčkieh cara i despota
raškieh kéeri gospodične,
rajska bješe kieh l'jepota, 335
bjepu carom ljubi slične.

Tvoji djedi toga cieća
unuci su bili cara:
slavna Ivana Palkošića,
Gjurgja despota i Lazara. 340

Pače zmaj se oviem putom
u orlovo gnjezdo umjesti,
i prid bojnomo sabljom ljutom
prsten pirni ču se ul'jesti.

Za to i milos tva čestita 345
ne robinje, neg' gospoje
od kol'jena plemenita
za ljubovce išti tvoje.

Uzmi dvie, tri i četiri,
rajske slike svaka budi, 350
iz svieh strana izabiri
liepos, ku ti srce žudi.

S'izbranom ćeš ljubi otiti
ti pokojit' bojne trude,
a svekra ćeš ostaviti, 355
da ti ovdí carstvo bljude.

Ti ćeš stjecat' porod novi,
nova mjesta, nove sriće;

325. ruskieh] *b.*: rusieh; cara] *a.*: srea. 326. Miholjskoga] *c.*: Miholskoga.
330. čaćku] *a.*: čaći, *b. d.*: čajku; Ahmatu] *a. b. d.*: Ahmetu. 334. kéeri]
b.: éeri, *c. d.*: héeri. 336. ljubi] *b.*: ljube. 339. Palkošića] *b.*: Crnovčića *c.*:
Crnoevića. 349. i četiri] *a. m. z.*: četiri. 355. svekra] *m. z.*: tasta. 356. *a.*:
da ti carstvo ovdí bljude; *d.*: da ovdí carstvo tvoje bljude.

a on čuvat' grad će ovi
i od bratje ti straža biće. 360

Ni mož' sumnjit', da on tada,
kad se vidi u visini
sred staroga Carigrada,
odmetnik se ne učini.

Tko Otmanović nie od starih, 365
sablju Otmansku ne ima u ruci:
a on će imat' dio u carieh,
koji mu će bit' unuci.

Tve ćeš carstvo podpriet' tako, 370
i bez misli putovati,
i utvrgjen krepko i jako,
najčestiti car se zvati.

Hogja dospje; ali smino
slidi za njim hadum crni:
Slavni care, tač jedino 375
vas trag gubit' svoj ne srni.

Caricu uzmi, razlog prosi,
da od nje stečeš porod mio;
nu ne davi prie, nego si
sinovim se poštapio. 380

Robu je ovo dosta odkriti,
diljit' rieči triebi nie
pred oniem, ki na sviti
vele može, mnogo umije.

Za to ako je vaša želja 385
u istok s' vojskom putovati,
od Poljaka neprijatelja
utvrdit' se prie ne krati.

Dvjema sabljam na dvie strane
mučno vlada jedna ruka; 390
a sve pustit' bez obrane,
za inieh hitat', zla je odluka.

Najprie mudar način gleda,
da uzdrži što je njegovo,

359. grad će] c.: grad ti će. 361. sumnjit] b.: sumljit', c.: sumnit'. 364. ne učini] b. c.: tebi. 368. koji] a.: koje. 373. smino] b.: smiono. 375. tač] d.: tak; jedino] d.: usilno. 382. triebi] b.: trieba, c.: triba 384. a.: mnogo može, vele umije. 385. Za to] c: Samo. 391. sve] c. d.: svoje; pustit'] a.: puštat'.

prostire se pak naprieda 395
i prihita jošte novo.

Carstvu tvomu cieća toga
spomenut' se meni vidi,
s' krunom kralja poljačkoga
s' prva iskat' da mir slidi. 400

I pozn'o si i vidio
sred krvava ljuta boja,
gdje sam glavom tvom si bio,
koli je teška sila svoja;
hugje i gore ne išti čuti 405

(višnji ukloni tuj nevolju),
ako u istok ti se uputi,
a on ostane sam na polju;
koje strane, ki li puci
oprieće se kraljeviću, 410
ako dobit nosi u ruci,
a na vedru čelu sreću?

Tko vojvodi i vitezu
Kotkoviću da odoli?
Radovilskom ko li knezu, 415
bojnom slavom ki se oholi?

Koji miri da ne padu,
ban Zborovski ke nastupi?
Ku li tvrgju i ogradu
da Zamoški ne razlupi? 420

Ali obranit' tve države
ka će oružja, čije desnice
od hrabrene Krunoslave,
Korevskoga vjerenice?

Na konju se mnokrat ona 425
tište poljskieh iz tabora,
i slobodna i smiona
doprie do istieh tvojieh šatora,
gdje u slici ognja živa
reseći je teško oklopje, 430

396. *a.*: i prihitat' jošte novo, *c. d. m. z.*: i prihitat' iste novo. 414. Kotkoviću] *m.*: Kodkieviću, *z.*: Hodkieviću. 418. Zborovski] *b.*: Starevski, *a.*: Stavavski. 420. Zamoški] *b.*: Zamoski, *d.*: Zamorski, *m. z.*: Zamojski. 422. čije] *b. d.*: ke. 430. je] *b. c.*: ju.

silno carstvo tve poziva
i na sablju i na kopje.

Prosti care, ako začu
smiono hvalit' tve zlotvore:
sam si u poljskom pozn'o maču 435
istine ove me govore.

Nu nie čudo, da obrane
proć njima se ne nahode:
vojske im su izabrane
od vojvoda i gospode. 440

Odrvat' im moć' se nije:
strašne i vrle njih su sprave,
svaki se od njih za čas bije:
i za ime steć' od slave,
megju kopja, megju mače 445
proz led teče i proz vodu,
i u oganj živi skače
u slobodi za slobodu.

Tim ako mir š njima žudi
tva vlas sklopit', care od cara, 450
s' pomnom stražom čuva' i bljudi
Korevskoga tanmičara.

Pače tvrdieh od obzida,
gdje je zatvoren, oblas vaša
pomnu i uzdanu stražu prida' 455
komu od vjernieh tvojieh paša;

er toliko junak slavni
glasovit je sred Poljaka,
svi kolic i da su spravi
za odkup njegov činit' svaka. 460

Prista svaki od svjetnika,
a car stavno kliče u glasu:
živi dundo, sva kolika
i ma bratja živa da su;
bog ukloni, da onoga 465
smrtnom ranom vik ozledim,
vrh pristolja ki ovoga
sjedio je, gdje ja sjedim.

444. steć'] *a.*: steći. 446. proz—proz] *c.*: kroz kroz, *d.*: skroz skroz. 455. prida] *a. c.*: poda. 463. živi] *m. z.*: živ i.

Ako sam ja sad uzmnožan,
i on u bitju bi mojemu, 470
i ko je život svoj podložan
meni, i moj tač bi njemu.

Nu ću uzmnožit' straže take
dundu i bratji na pohodu,
da od zasjede svake opake 475
utvrdiću mu slobodu.

A maćeha oca moga
da od pastorka mrzi sina,
čudit' mi se nie od toga:
to je općena svieh krivina. 580

Neka ona gore oblieta,
i po tminah noćnieh jaše,
sugjena mi ne bud' šteta,
vilinstva me nje ne straše!

Nu sad hrlo gdje prostiru 485
države se me velike,
sve gospogje da se izbiru
svietle krvi, rajske slike.

Za tiem, po tom bio dan svane,
poklisar se naš odieli, 490
ter Poljakom od me strane
mir ponesi, ki svak želi.

A na stražu stani jedan
Korevskoga tamničara,
neka u napried nie vriedan 495
utjecati već s'privara.

Crnac hadum odi skoči
i iznač' se vile obeća
zlatnieh vlasa, rajskieh oči,
u kieh svjetlos sja najveća. 500

A odluči se u Poljaka
Hercegovac Ali-paša;
med njegova rieč je svaka
il' spovieda, ili upraša.

471. i 472. z. i rkp. d.:

i ko je život men(i) podložan
njegov, i moj tak(o) bi njemu.

479. čudit' mi se] d. m. z.: čudit' joj se. 490. naš odieli] d. m. z.: neka
odieli. 492. ponesi] d. m. z.: ponese. 496. već] a; svi drugi: vik.

Posmieh mu je svegj sred usti, 505
svakomu se smerno klanja,
hitrina je sve, što izusti,
unjeguje s' mudra znan'ja.

Zna vuhujuć riečcom blagom
od besjeda sve nauke, 510
i moguć je veće snagom
od jezika, neg' li od ruke.

S'tiem načinom prve časti
u carevu dvoru steče,
i od pastira paša uzrasti 515
poznat bilzu i daleče

Od tamnice najposlie
Korevskoga straža je dana
Rizvan-paši, ki bi prie
rob istoga slavna bana. 520

U to i noć nebu stavi
stražu od zviezda svud okolo,
da prie reda ne objavi
svietlo sunce zlatno kolo.

PJEVANJE TREĆE.

Mraznoj zimi dogje svrha
s' primal'jetna jur dohoda;
snieg s' planinskih kopneć vrha
što uze goram, riekam poda.

Na glas tihi od vjetrica 5
bješe ranit' zora obikla
s' viencom, ki joj svi ružica
u rajskih poljieh nikla,
kad sunčana zraka plaha
po nebu se pruži vedru, 10
a poklisar carski uzjaha
zlatnom sabljom rešeć bedru.

505. posmieh] *a.*: podsmieh. 509. zna vuhujuć] *a.*: zna uhujuć, *c. m. z.*: zna vuhvujuć, *d.*: sva rukujuć; riečcom] *d.*: riejom. 516. poznat] *a.*: spo-znan. 520. bana] *b.*: pana. 1. dodje] *c. d.*: dojde. 3. s' planinskih] *a.*: planinskih; kopneć] *d.*: kopnih. 5. tihi] *m. z.*: tihieh. 7. viencom] *d.*: viencem. 8. rajskih poljieh] *d.*: razlicih poljah. 9. zraka] *c.*: zdraka.

S' liepom družbom on se odpravi
s' otmanskoga Carigrada
put država, kiem u slavi 15
kralj poljački Šišman vlada.

Car mu prida u pohodu
s' tvrdom stražom od bojnika
bogdanskoga vojevodu,
Gašparova namjesnika, 20
dim Gašpara Milostića,
ki u hrvatskom rođen kraju,
bi li znan'je ali srića,
jur stolova na Dunaju.

Ne poteži, nu ga tjera 25
mis'o, da prie sklad se uzroči
megju suncem od sjevera
i mjesecom od istoči.

Sada jedne, a sad' druge
konje jaše na promjenu, 30
probijući strane i luge
po ravnini, po kamenu.

U rumelska jezdi polja,
opet Srbska naprid slidi,
gdi su od grada Drenopolja 35
vrh Marice rieke zidi.

Vrh Marice rieke, koja
mnokrat brzi tiek ustavi,
kad Orfeo kraj nje poja
drage pjesni od ljubavi. 40

Kažu Srblji i Bugari
bistre vode sedam vrela,
koja probi i udari
na spjevan'ja sva vesela;
spoviedaju, vihri plasi 45
da uspregoše vrle sile,
slavni pjesnik gdje se oglasi
pod začinke svoje mile.

13. s liepom] *d.* : lipom ; odpravi] *b.* : opravi. 15. država] *d.* : države. 17. prida] *b. d.* : poda. 22. hrvatskom] *b. d.* : hrvaskom. 25. poteži] *b. d.* : poteže. 29. a sad'] *d.* : sada. 33. rumelska] *d.* : rumeljska. 38. mnokrat] *d.* : većkrat. 44. spjevan'ja] *d.* : pivanja.

Još govore: jato od ptica
 sliedeć dubja gnjezda prini, 50
 za od razlikieh, čuti žica
 i od glasa sklad jedini.

Na skladan'je vele medno
 kon spjev'oca ljubovnika
 od razlicieh zvieri u jedno 55
 kupljaše se množ velika.

Od Orfea ovdi prvo
 neka se u viek pak začinje,
 ču zvier, ptica, kami i drvo
 skladne i slatke Bugarkinje. 60

Bugarin ih slavni ostavi
 slovinskomu svom jeziku,
 djela od slave da u slavi
 bugare se u njih viku.

Tim u njih se još začina, 65
 što se u pjesan stavi odavna
 od Lesandra Srbljanina,
 vrh svieh cara cara slavna.

U njih svud se vitez hvali
 koga krunom kopje obdari: 70
 Stjepan, Uroš i ostali
 od Nemanje kuće cari.

U njih žive slava obilna,
 ku Kobilić steče mudri,
 kad hangjarom cara silna 75
 na Kosovu smrtno udri.

Prosvietlit' se je u njih haj'o,
 ne zavideć sunce žarko,
 Svilojević još Mihajo
 i Kraljević junak Marko. 80

U njih jošte vas sviet puni
 glas, i bojna djela slovu

50. gnjezda] *a.* : gnjezdo. 54. kon spjev'oca] *c.* : kon spjevaoca, *d.* : kim pivaoca, *m. z.* : kod pjev'oca. 58. *a.* : neka u viek svak začinje, *d.* : neka se u vik svej začinje, *m. z.* : neka u vieke svak začinje. 59. ču] *a.* : čuj. 61. Bugarin ih] *b.* : Bugarniki = Bugarnik ih?, *d.* : Bugarin jih. 64. njih] *d.* : vik. 65. začina] *a.* : začinja. 72. Nemanje] *b.* : Nemanjieh. *c.* : ne manjih, *d. m. z.* : Nemanjske. 78. *m. z.* : kud god svietli sunce žarko. 79. Svilojević] *d.* : Svijelović.

od Lauša, ki se kruni u Budimu i Krakovu.	
Glasi se u njih sred naroda	85
od istoka do zapada vjera, gospostvo i sloboda Dubrovnika mirna grada.	
U njih Janko vojevoda visoko se uzvisio,	90
da je obrana i sloboda od ugrske krune bio.	
Svaka strana, ka je najdalja, svako doba, svako vrime Matijaša sliša kralja	95
nedobitno u njih ime.	
U njih Gjurgja Skenderbega, satritelja turskiah sila, priko svieta lete svega još viteška bojna dila.	100
Na veliku u njih glasu Šišman Bator jošte stoji, da otmanske vojske rasu, kih nebrojni bjehu broji.	
U njih svak čas rastu u slavi svi poljački kralji izbrani: Jageloni, Vladislavi, Kažimiri i Šišmani.	105
O Šišmane, vedra krvi, ki od Leha i od Kraka	110
treći imenom, slavom prvi, u kraljevstvu si od Poljaka, u njih i ti, o mogući poljski kralju, slavan jesi, da sjevernoj carskoj kući	115
ote krunu, ka te resi; da otmanska teška sablja pod tviem britkiem mačom puče; da svud tvoj konj, tva korablja zemlji i moru posluh uče.	120

92. ugrske] *b.* : ungrske. 94. svako vrime] *b.* *d.* : svako u vrime. 96. Gjurgja] *c.* : Jurja. 111. treći] *c.* : tretji, *d.* : tretí.

Nedobitan s toga uzroka
carevat' si svijetu sio,
ako od zapada i od istoka
dva cara si pridobio.

Jedan s'čudom neizmierne 125
tve kriposti čiem zamjeri,
za ljubovce da ti vjerne
dvie kraljice, carske kćeri;

drugi oholo ki pod nebi
vrh cara se svieh ponosi, 130
samomu se klanja tebi,
s'poklisarim mir ti prosi.

Nu je najveća tvoja slava,
kruno vedra i čestita,
što imaš sina Vladislava, 135
ki na carstvo sviće od svita.

O prislavni kraljeviću,
nedobitna tvoja dila
ja bugareć slavan biću;
ta je imena tvoga sila. 140

Ah, srećnieh mojieh dana!
ki ću pokoj nać' u trudu,
ako u smrti cara Osmana
sred tve slave živjet' budu.

Ja po sebi ne imam vlasti, 145
ako milos tva me ostavi:
ti uzdrži, za ne pastí,
pod tve krilo tko se stavi.

Sivi sokole od sjevera,
koji letiš sunca više! 150
trebujú mu tvoja pera,
tko ište djela tva da piše.

Za što ne ja, da nu Orfeo,
kad bi od tebe spjevat' htio,
vele bi se prije smeo, 155
neg' bi izrek'o stoti dio.

128. kćeri] *c. d.*: hćeri. 132. poklisarim] *m. z.*: poklisarom. 136. sviće]
đ.: svieće. 140. *m. z.*: tvoga imena ta je sila. 141. srećnieh] *d.*: čestitih.
m. z.: prem srećnieh. 143. ako] *đ.*: ko. 149. sivi] *đ.*: sievi.

Na kraljevstvo od kol'jena
od sto kralja kralj te rodi,
ki sjeverna ne brojena
mjesta vlada i gospodi. 160

Kraljica je majka tvoja,
cesarova sestra slavna,
od sjeverne kuće, koja
cesaruje sviet odavna.

Cesarovom kćeri obdari 165
i tvu mladost višnji zgare :
rodiše te kralji i cari,
i ti ragja' kralje i care.

Kruna od krstjan, ka je najdalja,
u rodu te blizu gleda : 170
franačkoga imaš kralja
i španjskoga bratučeda,

koga carstvu Indije sada
nove sviete more plodi,
komu sunce sred zapada 175
ni u noći ne zahodi.

Moškovo je kneštvo glavu
pod tve noge priklonilo,
kad se u boju u krvavu
od tve ruke pridobilo. 180

Ti od sjevera sjever brži
sred Nestera i Dunaja
rva, tište, slomi i skrši
ognjenoga ljuta zmaja.

Svietlo sunce, sini, sini 185
u vedrinah od istoka,
tjeraj mjesec k' noćnoj tmini,
dan da svane s' tvoga oka.

Kraljeviću, živi, živi
nedobitan do vik vika; 190
u pravednoj suprotivi
dobi tvoga odmetnika.

Rasti, rasti Vladislave,
svi narodi tvoj glas čuju,

159. ne brojena] *b.* : ne izbrojena. 165. kćeri] *b.* : éeri, *c. d.* : hćeri. 179.
u boju] *b. c.* : boju. 190. u] *c.* : ki u.

i za jedne tvoje glave 195
sto kruna ti od sad kuju.

Sliedi, sliedi tva vlas mnoga
(tiesan joj je jur kraj ovi)
preko mora ledenoga
novoj zemlji bit' car novi. 200

Svemogućstvu tvomu, vidim,
sviet bit' jedan ne će dosta.
Ali je vrijeme, da put slidim,
gdi poklisar carski osta.

Jaše vezier i najbliže 205
goru od sedam vrela gleda;
k'južnom kraju Vitoš diže
vrh, u dubju niklu iz leda.

Kunovica grlo od svieta
ka verigom dugom veže, 210
i planina stara opeta
prostire mu se i proteže.

Dno vječnoga leda i mraza,
gdi su pukle ove gore,
starih doba čeljad kaza 215
od oružja boga dvore.

Da se gvozden stan nahodi
Martov ovdi, bi na glasu:
gvozdje miri, gvozdje podi,
stupi i vrata od gvozdja su. 220

Tim još i sad, gdi se reče,
da je od boja bog stanov'o,
gvozdena se ruda sieče,
mjesto je zvano Samokovo.

Provadijom jaše paka, 225
i na žalieh mora carna,
od kud sviće danja zraka,
bieli mu se grad od Varna.

Pazi Varnu na daleče,
gdi vojujuć jur junački 230
smrt Vladislav slavni steče,
kralj ugrski i poljački.

201. svemogućstvu] *a. d.*: svemogućstvu. 207. Vitoš] *b. c.*: Vitož. 216.
oružja] *c.*: oruža. 227. sviće] *b.*: sviće. 232. ugrski] *b.*: ungrski.

- Ali vele s' boljom kobi
 sad Vladislav novi u slavi
 blizu Varna cara dobi 235
 i u potjeru s' vojskom stavi,
 čim s'junacim, kim je bio
 knez Kotković Ivan glava,
 svom je rukom osvetio
 čas staroga Vladislava: 240
 a Kozaci srnuć hrlili
 starih šteta u zamjenu,
 požegli su i potrli,
 pače smakli Varno u plienu.
 Nove raspe stara grada 245
 mimohodeć paša žali,
 i proć volji svojoj tada
 bojnieh kozak vojske hvali.
 Bugarska mu sela ostaju
 s' lieve strane, k' desnoj kuća, 250
 gdi se k' morskom stere kraju
 plodna i pitna sviem Dobruča.
 U njoj težak mukom dugom
 od truda izdan vik ne osta,
 er što uzore za dan plugom 255
 s' općinom mu je hrane dosta.
 Prostrana je zemlja toli,
 da tko gleda sjemo tamo,
 stalo mu se svudi okoli
 s' poljem nebo vidi samo. 260
 Dva krat ovdi zlatne čele
 u l'jeto se jedno roje,
 i toli krat ovce biele
 jagančiče kote svoje.
 Iz Dobruče u Zagorje 265
 Podunavjem paša slidi;
 liepa mjesta, drag prostor je,
 sve se puno sela vidi.

238. Kotković] *c.*: Kodković, *m.*: Kodkijević, *z.*: Kodkiević; Ivan] *m. z.*: Karlo. 241. a] *c.*: i. 246. žali] *b. d.*: u slavi. 255. za dan] *c.*: vas dan, *d.*: na dan. 258. tko] *d.*: ki. 261. čele] *b. c.*: pčele. 564. jagančiče] *c.*: jaganj-čiče. 265. u] *a.*: uz. 266. Podunavjem] *a.*: k' Podunavju, *d.*: Podunavju.

Kite zlatne i rumene
vise o dubju voća zrela, 270
pod kim traju dni ljuvene
čeljad mirna i vesela.

Rojna ulišta, mliečna stada,
žitne ujive svak uživa;
Nikopolje od zapada, 275
Drstero od kud sunce siva.

Nikopolje, komu nije
od sto oka mos daleče,
rimski cesar ki prostrije,
gdi najširi Dunaj teče 280

Vrieme mrakom od zabiti
care i carska krije imena,
samo je svietla vik na sviti
djela uzimnožnieh uspomena. 285

Čas poklisar ne postava, 285
nu pospješno napried hodi
uprav rieke od Dunava,
na Čelijah da ju brodi.

Čelije su grad nekada 290
glasovita bile imena,
obil'ježja jedva sada
naziru se iz kupjena;

bogdanski u njih vojevoda
Stjepan caru odiva se;
gdje visocieh krov bi poda, 295
sad na suncu stado pase.

Mru gradovi ogrnuti
od kamen'ja stanovita,
a od umrle čovjek puti
žali, er ne ima vječnieh lita. 300

Ah, ponosna naša čudi!
i jes jošte, tko se vara,

270. zrela] *c.*: zdrela. 271. traju] *a.*₁. *c.* *m.* *z.*: traje. 276. Drstero] *b.* *c.*: Drsten, *d.*: do Nesteru svud pokriva. 282. care] *a.* *b.* *d.*: cara. 285. postava] *c.*: postaja, *d.*: pušćava. 287. Dunava] *c.*: Dunaja. 290. bile] *a.*: bili. 291. obil'ježja] *c.*: obilježe; jedva] *d.*: jedna. 295. krov] *d.*: krovj. 297. ogrnuti] *m.* *z.*: uzdignuti. 300. ne ima] *a.*: nie. 302. tko] *a.* *d.*: ki.

i u životu tvrd se sudi,
videć, kami da se obara.

Poharana grada zigje 305
s' desna ostavi Turčin kraja,
i uprieči put, da prigje
priko rieke od Dunaja,

gdje zlamen'ja mjesto hrani
još i ostatke male njeke 310
od mostova, koje lani
car prostrije priko rieke.

Mos bo oholi Dunav neda
vrh sve rieke držat' brze,
neg' samo oni, ki mu od leda 315
stavi sjever, ki ga smrze.

Tim poklisar cara Osmana,
ko u bogdanska polja ujaha,
vidjen'je mu kabnieh strana
stupit' ne da bez uzdaha; 320

pače, sve što napried jaše,
hugja žalos svegj ga trudi,
kosti gole čim plesaše
od pobijenieh turskieh ljudi.

Srcu odol'jet' moći ne ima, 325
da od bolesti vas ne trne,
pazeć silom pred očima
turski rasap kud se obrne.

Vidje polje svim široko,
ko car prikri vojskom prie 330
(sokolovo sivo oko
prigledat' ga moćno nie),

gdje na svaku diže stranu
turskieh kosti gore gori,
gdi iz po svieta množ sagnanu 335
mač poljački na tle obori.

303. tvrd] *b.*: trud. 305. Poharana] *b.*: s'poharana; zigje] *d.*: zide. 307. i uprieči] *b. c.*: nu priprieči, *d.*: nu priči; prigje] *d.*: prije pride. 308. Dunaja] *a. b.*: Dunava. 310. i] *d.*: u 312. prostrije] *d.*: prostre je. 314. brze] *m. z.*: brzne, *d.*: brže. 316. smrze] *d. m. z.*: smrzne. 320. bez] *d.*: prez. 326. vas] *b.*: čas. 328. turski] *c. d.*: carski. 330. ko] *c.*: ke; prikri] *d.*: pokri. 332. moćno] *a.*: moglo; prigledat'] *d.*: prigljedat'. 333. gdje] *a. m.*: da. 334. gori] *m.*: uzgori. 335. iz] *m. z.*: s. 336. tle] *a. a₁.*: tli, *d.*: tla.

Sliedi teški put u jadu,
i ostaju mu na široku
Ugrovlasi u zapadu,
crni vali u istoku. 340

Ne ustavlja se čas po putu
Turčin, paleć zemlju uzdasi,
pače, za odkrit' žalos ljutu,
u ovake se tužbe oglasi:

Ah, davori družbo mila, 345
poznate li mjesta kleta,
gdi neizmierna naša sila
minutoga pade l'jeta?

Beg dogdanski uza nj hode
molit' mu se ovdje stavi, 350
broj junaka, mjesta i zgode
da mu od turske vojske objavi,
veleć: kaž' mi (biće utjeha,
druga naći sred nevolje)
sve što od cara bi do Leha, 355
i ko caru Leh odolje.

~~✓~~ PJEVANJE ČETVRTO.

Jur bogdanski vojevoda
bješe umuk'o, željan čuti,
kad od bojnieh kazat' zgoda
poklisar se carski uputi.

Kliče: čut' je strašno i plačno, 5
kako Poljak cara dobi,
i ne ljudi, nu divjačno
zvjerenje ovo ganulo bi.

Tim što išteš, ma besjeda
da ti kaže stvari trudne? 10
Ista ih zemlja pripovieda
svim putnikom u noć i u dne;

zemlja je čula i vidjela,
čuj, vigj i ti pred očima
vječnu žalos turskiah djela, 15
ka nakon nas ostat' ima:

koliko okom mož' zamjerit',
 sve bi vitez puno ravno:
 vojska, ku nie moć' izmjerit',
 broj, ki čuo niesi davno. 20

Obziruć se na gomile
 kosti, ke svud leže okoli,
 sudi, ke se strše sile,
 misli, koja krv se proli.

Sto jezika, sto naroda 25
 u jedno se sta s po svieta:
 mač poljački smrt svim poda,
 a grob ova zemlja kléta.

Nu er velika čuda često
 vjere lasno ne dostoje, 30
 mjesto ti ću sad po mjesto
 ukazati, gdi ko st'o je.

Prut pod sobom gledaj riku
 do tja, gdi opet Nester grede:
 car preko nje svu veliku 35
 vojsku u ovo polje uvede.

A Hotima grada ono,
 iz daleka gdi se bili:
 jako Poljaci i smiono
 pod njim bjehu se utvrdili. 40

Nester rieka svim duboka
 štíćáše ih od sjevera,
 grad ih branjaše od istoka
 i brjegovi, kim nie mjera.

Od zapada jame čudne 45
 bjehu izdubli oko sebe;
 a ne bjehu od poludne
 ine im tvrgje od potrebe;

ere izvan tvrda i jaka
 što se i sama mjesta vide, 50
 od najboljeh spried junaka
 stahu u ognju njih obzide.

17. c. : koliko mož' zamiriti ; zamjerit] d. : zavirit'. 19. izmjerit] c. : izriti.
 20. niesi] d. m. z. : nie se. 29. nu er] a. a₁. d. : jer. 31. ti ću] z. : ću ti. 33. sobom]
 m. z. : tobom. 37. Hotima] c. : Kočima. 43. ih branjaše] m. z. : branjaše ih.
 46. izdubli] a. b. c. : obdubli, d. : odubli. 52. obzide] a₁. : obsjede.

Nu da obrane i od toga,
i druge im sve su pale,
prsi bi ih od samoga
kraljevića sačuvala. 55

Ne ište se gragja ina,
gdje Vladislav slavni posta,
za što gora i planina
on sam svoj je vojsci dosta; 60

on sam turskoj vojsci odoli,
i od nas mrtviah gore uzdiže,
i od krvi rieke proli
od Nester a šire i više.

Na glavici, vrh nas ka je, 65
šatori se carski obstrieše,
okolo im na sve kraje
kapigijja straža bješe.

Pod gvozdeniem buzdohani
šes tisuć se ovieh nagje; 70
i stražnici oni izbrani,
i carskieh su vrata gragje.

Veziera ovdi velikoga
Husaina se šator prope,
deset tisuć okolo ga 75
kruži, noseć biele oklope.

Ne daleče šator carskieh,
ki od grada sliku drže,
glava od četa janjičarskieh
Ali-aga šator vrže. 80

Š njim junaka tries tisuća
dogje za štit carske glave,
desnica je njih moguća,
ognjenim se diljkam slave.

Nu je mogućstvo svieh lipsalo 85
i sva slava potamnila,
ako sred njih ne ote malo
carsku glavu poljska sila.

59. za što] m. c.: za sto. 68. bješe] a.: staše. 70. tisuć se] a. d.: tisuća.
71. i] m. z.: jer. 74. Husaina] b.: Husejna. 75. tisuć] b.: tisući. 76. kruži]
b. c.: kruže. 85. mogućstvo] a.: mogućstvo.

Tim Alija verni aga
zamani ih kori i kara, 90
čim svoja sama sablja i snaga
na obranu bješe od cara.

Ah, da sliedeć tve kreposti
svak je vitez tvoj vojev'o,
ne turačke, da nu kosti 95
poljačke bi bile ovo.

Spaholjana pak vojnica
bješe skrila mjesta dalja,
kih gvozdena svegj desnica,
što dostiza, rva i valja. 100

Petnaes tisuć bi njih broja,
s'gizdom konja jaha svaki,
sad i tada vrh njih stoja
glava Derviš junak jaki;
jaki junak; ali koli 105
jak, podhiban caru svomu:
er bi uzrok ovi oholi
svemu raspu turačkomu.

On s'junacim svojim uzmače,
cara ostavi on najprvi, 110
on omasti najprie pače
mač poljački turskom krvi.

Blizu ovieh put zapada
množ spahija staše opeta,
Memija ih Hrvat vlada 115
dvaes tisuća u sto četa:

cievi od gvozdja šuplje nose,
ke ognjena zrna izmeću;
vrlinom se svud ponose,
u pogledu kažu smeću. 120

Vitezovi uz njih prici,
delije stahu u tri čete,
puta općenieh zasjednici,
izdajstvo im oči priete.

101. petnaes] *d.*: petnajst. 102. s'gizdom] *a.*: s'gidom, *b.*: gizda. 106. jak] *d. m. z.*: jaoh; podhiban] *d.*: podiban, *kašnje ispravljeno*: pogiban. 115. Memija] *b. c.*: Nemija. 116. sto] *b.*: što. 117. šuplje] *a.*, *b. d. m. z.*: šuplja. 124. oči] *b.*: ali.

Od razlicieh zvieri kože 125
steru im se z gar niz pleći,
dugo s niciem ne razlože,
sablja je razlog njih najveći.

Mješte boga dinar služe,
drug u druga ne uzda se, 130
samokrese tamno oružje
od izdaje nose uza se.

Š' njima se Omer svud poteža,
stavi družba glavom njega,
razbojnika i lupeža 135
ko najvrlijega i hugjega.

S' poludna se rumelskoga
Begler-bega šator prosu,
vojevodstva pod vlas svoga
peset tisuć podpunō su. 140

Bio je ovo paša izbrani
Jusuf Bošnjak iz Maglaja,
ki prostrije mos prostrani
priko rieke od Dunaja.

Svi u ognju svoji bojnici 145
put paljahu mimohode;
tim nije čudo, da u svoj rici
Dunaj pod njim skloni vode.

Skender-paša s' Arbanasi
s' lievoga mu kraja stoja, 150
dvanaes tisuć njih se glasi
zadojenieh krvi od boja;

junak s' družbom ponosito
na Poljake prvi isteče,
kih s' Gašparom prednje lito 155
dio zatira, dio posieče.

Ali oho s' prvim bojom
zaman se ufa imat' bolju,
ako plati krvi svojom
prednju dobit na istom polju. 160

127. niciem] *b. c.*: nikim, *d.*: ničim. 131. oružje] *c.*: oruže. 134. stavi]
a.: slavi *z.*: štuje. 139. vlas] *a₁*. *a.*: glas. 142. Maglaja] *d. m. z.*: Blagaja.
146. paljahu] *c.*: poljačku. 147. u svoj] *a.*: svoj. 155. kih] *a. b.*: ki. 159.
ako] *a.*: tako; krvi] *c.*: krvim.

Sokolović paša od Bosne
s' desne mu je bio paka,
sred vojnice sve kripodne
šesnes tisuć sta junaka.

Sokolović unuk carski, 165
i veziera Mahumeta,
kim još slove kraj ugarski
cieć vazetje od Segeta.

Na konjeh svi Bošnjaci
sjahu svietlo odjeveni 170
zatočnici hrli i jaci,
kopjanici svim hrabreni.

Za četami bosanskime
junaci opet stahu iz strana,
kim svetoga Save ime 175
i hercega stoji Stjepana.

Hercegovce ko je vidio,
deset tisuć broj im poda:
Ćor-Husain paša bio
i beg im je i vojvoda. 180

Tvrgja od žice sapletena,
a oružja sviem su puške,
čeljad uzrasla usred stiena
stižuć, rvuć zvieri luške.

Nu od zapada vrh svieh paša 185
zdrža šator zemlja ravna
Mahumeta Karakaša
budimskoga paše slavna.

Junak ovi slavno ime
steče u vojskah koje vodi 190
i vezierom velicime
jur ga zvalu svi narodi;
pače do čas čekaše se,
da ga veće nada svimi

166. Mahumeta] *b.* : Muhameta. 167. kraj *d. z.* : kraji. 168. Segeta] *d. z.* : Sigeta. 174. strana] *a.* : strane. 175. kim] *a.* : ki, *c.* : kih. 176. stoji] *a.* : ští. 179. Husain] *b.* : Hussein; bio] *m. z.* : je bio. 180. im je] *m. z.* : njima. 181. sapletena] *c. d.* : zapletena. 186. zdrža] *a.* : drža, *d.* : zdrži. 187. Mahumeta] *b.* : Mohameta.

- car na prvo mjesto uznese, 195
 Husaina smakne i snimi;
 car ki vrh svieh vojevoda
 pomilova još ga onada,
 za ljubovcu kad mu poda
 sestru i Budim, da njim vlada. 200
- Ali otrovna huda zloba,
 ka za tugjim raspom smagne,
 nagje varku u to doba,
 da iz svieta on se izagne.
 Ova caru vid zaslipi, 205
 da ga usili bez razbora,
 da on Poljake sam naripi
 razbijati sred tabora;
 pače osuda bila je taka,
 turska vojska da pogine, 210
 kad opustje od junaka,
 ki ju branjaše nad sve ine.
 Sam nasrta skupne sile,
 valja, udara, sieče i strielja,
 dokli se rva vrh gomile 215
 od pobijenieh neprijatelja.
 Ah, da je taka tri bojnika
 naša vojska još imala,
 ne bi nje se šteta prika,
 neg' poljačka naricala. 220
- Ali vječna dika i slava,
 i smrt ista bi mu tade,
 kraljevića Vladislava
 izpod ruke pokli pade.
 Soko vije brže od striele 225
 vrh svieh ptica perja ohola;
 ali leti više vele
 or'o sivi vrh sokola.
 Nu, vaj, huda kobna polja
 spomena me htje ražalit', 230

196. snimi] *c.*: slimi. 197. car ki] *m. z.*: pokli. 207. Poljake] *b.*: Poljaka.
 211. opustje] *a.*: opusti. 212. ju branjaše] *a.*: je branjahu. *c.*: ju branjahu.
 215. se rva] *m. z.*: pade. 229. *a. d.*: nu najhudja (najhuda) kobna polja,
b.: nu, vaj, kuda kobna polja, *c.*: nu, vaj, kuda kobnih polja.

da mi je triebi sred nevolja
neprijateljje silom hvalit'.

Ah, ne. hvalim neprijateljje,
nego kripas, ka pod nebi
svjetlosti ima dana bjelje, 235
i gdi god je hvala je sebi.

Vratimo se tim s' besjedom
kazati opet od careva
vojstva obilna mjesta redom
napried, nazad, s' desna, s' lieva. 240

Pazi onamo, gdje utočilo
k' trećemu se polje briegu;
mjesto je ono dano bilo
natoljevskom Begler-begu,
i tko pod njim sablju prija, 245

uzvrieži ga sred dva mora
Sivas, Maras, Amazija,
Bursa, Ersum i Angora.

Svi vojvodom njega glase,
vojevodom nada svima; 250
nu opet narod svaki na se
pašu od mjesta za glavu ima.

Natoljevac sve puškara
bilo šeset tisuća je,
svaki je vjeran i za cara 255
sto života dat' ne haje.

Šator uz njih paša obstrie
od vezena platna liepa,
od hainske Mangarlije
i obilnoga od Alepa. 260

Jur junaka sobom obra
po stotinu stotin svaki;
svi imađu konja dobra,
sablju britku i luk jaki.

Od šes tisuć množ se ubusi 265
Karamana i uz njih združaj;

231. triebi] *c.*: triba. 237. s' besjedom] *c. d.*: besjedom. 242. k' trećemu
se] *m. z.*: k' trećemu se' e. 243. *a.*: mjesto ono dano je bilo. 244. natoljev-
skom] *a.*: natolinskom. *a.*₁: natolienskom 246. uzvrieži] *m. z.*: uvrieži, *d.*:
uznese. 252. za glavu] *a.*: glavu. 259. hainske] *m. z.*: fazinske, *d.*: hajin-
ske. 265. ubusi] *m. z.*: uzbusi. 266. Karamana] *c.*: Karamara.

pute odiru, živu u gusi;
bat, sablja i luk njih su oruža.

Toliki se broj konjika
s' carom ovdí doć' poteži, 270
kih Jordana poji rika,
a jevrienska zemlja vrieži;

svaki harbom vješto meće,
svaki lukom dobro stielja,
bez kriposti, bez odjeće, 275
vitez nazvan, lupež zbilja.

Arapa se uz njih često
tri tisuće tri krat stalo,
ki nikada niedno mjesto
ne opće držat' ni za malo. 280

Čeljad bez stana i bez časti
gdi se dere, plieni i šteti,
bolja skrovno za ukrasti,
neg' li očito za oteti.

Dalečina oko ustraša; 285
gledaj gdi se nebo skuća,
diarbecirski ondi paša
s' deset tisuć vojske zbuća.

Oružjem se svi obstriješe,
s' konjem poteć' vazda laci, 290
svi pod perjem, svi se rieše
pravi vitezi i junaci.

Sami stekoše ovi slavu
suproć orlu od sjevera,
nedobitnu sliedeć glavu 295
hrabrenoga Dilavera,

ki, neka mu raste sminje,
na prsieh drža viku
od Slavojke Agjamkinje,
ljubi svoje, zlatnu sliku, 300

ku na kopju dobi i ote
sinu kralja od Persije,

267. pute] *c. z.* : put. 268. oruža] *a₁. b.* : oružja. 272. jevrienska] *b. c. z. m.* :
evrienska, *d.* : jevrinska. 276. nazvan] *b. c.* : na hvao, *d. z.* : na oko. 281.
bez bez] *c.* : brez brez. 286. gledaj] *a.* : gledat'. 287. diarbecirski] *m. z.* :
diarbekirski se, *d.* : diaberskerski. *a₁.* : gdi Arbecirski 290. vazda] *b. c. d.* : svuda.

- i zamerne cieć lipote
 kratka časa bez nje nije;
 paček jošte što je veća, 305
 od pravoga dalek znan'ja
 drži, da ona sva je sreća
 i božanstvo, koje klanja.
- Turske krvi usred blata
 megju Lehe junak skoči, 310
 i ote orlu iz nokata
 mladi mjesec od istoči;
 za koje djelo Osman mladi
 Husain-pašu diže, a njega
 vrh veziera svieh posadi 315
 na vladan'je svieta svega.
- Kon njega se Armen jošte
 petnaes tisuć tvrdo zgniezdi,
 konje suhe i okošte,
 ali hrle svaki jezdi. 320
- Oružja su striele i luci,
 k'o inim mnogim i njih vrsti,
 a s' gvozdeniem šipi u ruci
 indioske duge trsti.
- Pazi, sunčja zraka zlata 325
 u oblak bio, gdi je uprla,
 ondi paša od Bagdata
 st'o je i uza nj vojska vrla,
 Abas bieloj u haljini,
 ki od sljednika posvećen je, 330
 on se u obraz priklon čini,
 a visoko srce penje;
 gori od mora hvalinskoga
 tja do Biele Zore grada
 razlika su društva mnoga 335
 od naroda, kojieh vlada.

305. paček] *b. d.* : pače. 306. pravoga] *c.* : prvoga. 316. vladan'je] *a. b.* : vladan'ja. 317. kon] *a. z.* : kod. 318. zgniezdi] *b. c. d.* : ugniezdi. 319. okošte] *b. d.* : okoste, *a i a rlp. c.* može se i tako čitati. 325. zraka] *c.* : zdraka. 327. Bagdata] *b. c.* : Bogdata. 334 Biele Zore grada] *a.* : biela Carigrada, *sa strane dodano* : aliti : zori grada. 336. kojieh] *c.* : kieh, *d.* : kijih, *a₁.* : kojim.

Sto paša je i sto bega
i viteza broj bez broja
pod zlamen'jem biela stiega
š' njim sliedilo krv od boja. 340

Ali pogled sad uputi,
odkli bieli dan izlazi,
na vrh oni podignuti,
ki sve ravno polje pazi.

Ondje istočna sta bojnica 345
i u nje licu sunce i zora,
glasovita Sokolica
velikoga kći Mogora.

U nje družbi dvanaes ona
djevojčica bojnieh ima, 350
i moguća je i smiona
ciele vojske zateč' š' njima.

Sve u rukah kopja nose,
a u očiju drže striele,
vezi od zlata njih su kose, 355
jašu konje jak snieg biele.

Sablja o pasu, luk niz pleći
u mnogom im visi uresu,
po prilici, po odjeći
vile od gora vidjet' sve su. 360

Tiem kraljevska prigizdava
dikla sred njieh rek bi da je
liepa božica od dubrava,
ka u lovu danke traje.

Na razblude ona mlada 365
ćud oholu vik ne prignu;
biesne konje kroti i vlada
i tekuć ih vjetar stignu.

Sred oružja raste smino
bez bojazni u životu, 370

338. bez] c.: brez, d.: prez. 346. i u] a. d.: u. 348. kći] c.: hći. 351. moguća je] a. a₁. d.: moguća. 353. kopja] a.: kopje. 354. očiju] a₂.: oćijuh. 358. mnogom im] b.: mnogom ih, m. z.: mnogu im. 361. kraljevska] c.: kraljeva. 362. rek bi] a.: reg bi, d.: reć bi. 363. liepa] a.: kao. 368. tekuć ih] a₃. m. z.: tekući, d.: tekući jih. 370. bez] c.: brez, d.: prez.

i od žene ne ima ino,
neg' samo ime i l'jepotu.

Po planinah, priko gora]
vrle zvieri traži i diza,
i slobodna bez umora 375
i tjera ih i dostiza.

Kaciga joj resi teška
mješte vienca zlatne kosi,
štit zrcalo, a viteška
oklopja su cvit, ki nosi; 380

vito kopje nje je igla,
a vreteno britka sablja,
na pomoć se caru digla,
da poljačka polja ugrablja.

Jakno rusa, ku okoli 385
bodežljiva drača od svudi,
l'jepota se nje oholi;
neka čezne, ko ju žudi.

Ali što joj toj pomaga,
i ponosna ako je mila, 390
i ohola ako je draga;
mlada je cara tim zanila.

On s' pogleda nje sunčana,
kijem ga iz oči liepih strielja,
primi i pozna veće rana, 395
neg' li od svieh neprijatelja.

Vas mlagjahan plam je ognjeni
s'drage, rajske nje l'jepote,
ka pozorim svietliem plieni
svačija srca i živote. 400

Nu robujuć u ljubavi
car se odkriti ne usudi
liepoj, ka mu dušu stravi,
što u srcu svomu žudi.

Za sve da ga ognji živi 405
zatvoreni hugje prže,

372. l'jepotu] $a_1. a_2.$: lipotu. 378. zlatno] $a_1.$: zlato 385. Jakno] $a_3.$: kako;
rusa] $a. b.$: ruža. 388. ko ju] $a_2. b. c.$: tko ju, $a. a_1. d.$: ko je. 390. i] $a_2.$
 $b. c. m. z.$: da je. 395. pozna] $a.$: spozna. 398. l'jepote] $a_1. a_2.$: lipote. 403.
stravi] $a_1. a_2. c. d.$: travi.

čezne, da se ne razgnjivi
i od sve vojske ne odvrže.

Ali i za njim Sokolica
u ne manjem ognju gori, 410
ljuven pogled s'draga lica
i nje tvrdo srce otvori.

Gori, ali plame krije
gorke trpeć vik bol'jezni;
ljubi, ali još ne smije 415
objaviti sve ljuvezni.

Čezne mlada, i neizmiernu
sumnju ima, da car i nju
ne bi uzeo, ne za vjernu
ljubi, nego za robinju; 420

pače sluteć to zaisto,
ne ima mira u životu;
goni ljubav srce čisto
od svih želja na sramotu.

Da od poljačkih sila ova 425
sama osta, glas prolita,
sred dobitih vitezova
dobitnica ne dobita;

i da i sad još obtječe
sjemo tamo po krajini, 430
robi, plieni, bije, sieče
i od krstjana rasap čini.

Vid se napried ne prostira
tim ne mogu ukazati,
velikoga od Misira 435

gdi je općio paša stati;
od Misira, ki se ima
s'kraljevstvima iztakmiti,
toliko bo neizmernima
miri okolo zemlje obhiti. 440

407. se] a_3 . c. d. z.: je; razgnjivi] a . a_3 .: razgnivi. 410. manjem ognju] a_1 .: manjem ognjem, a_2 .: manjem ognju. 412. tvrdo] b . d.: trudno. 414. bol'jezni] a_1 . a_3 .: boleznī. 419. ne za] a_1 . a_2 .: za svu; vjernu] a_1 . a_2 .: vernu. 420. nego] a .: neg' li. 421. pače] a_3 .: paček. 427. dobitih] d . z.: dobitnih, a_3 .: dobitnieh. 434. ukazati] m . z.: ukazat ti. 438. a . a_1 .: s kraljevstima istakmiti.

Na boj s dva krat stotin tri sta
 bio je doš'o vojevoda ovi;
 od egipskiah plodnih mjesta
 njegovi su vitezovi.

Svaki zlatnoj u odjeći 445
 srebrom kova konjske stupe,
 neprijatelju svom noseći
 ne oružja, neg' li odkupe.

Ostatci se ovo broje 450
 od starih Mamaluka,
 srce im smjenstvo zgubilo je,
 tratit' zlato, ne još ruka.

Nut' Jemira mjesto koje, 455
 prekopskoga zdrža cara,
 ki na pomoć caru doje
 s'tries tisuća svojih Tatara.

Gdi obnoće, ne osvanu;
 bez pristanka, bez umora
 pliene obtječuć svaku stranu
 i od polja i od gora. 460

Sva podoljska zemlja i ruska,
 ku požezhe i porobi,
 Tatarinu bješe uska,
 dokli njega jači dobi.

Vojevoda kioviski ga, 465
 ban Zamoski, s'plienom stiže,
 i učini, da opet riga
 u svoj krvi sve, što diže.

Nu gdi ostavljam od poludna 470
 crnce? gdi li im mjesto kažu?
 Zvezde brojit', stvar je trudna,
 tiem je bolje, du se utažu.

Istočnoga vojska zmaja
 ne može se vojska rieti,

442. vojevoda] a_2 . a_3 . c. d.: vojvoda. 449. ostatci] a.: ostaci, d.: ostanki.
 451. smjentvo] z.: smionstvo. 452. zlato] a.: zlata. 453. Jemira] a. b.: Emira.
 z.: zamjeri; a_3 .: nu tiem još ja mjesto koje. 457. obnoće—osvanu] a. d.:
 obnoći—osvanu, z.: obnoći osvane. 458. bez—bez] c.: brez—brez, d.: prez
 prez. 459. svaku stranu] z.: svake strane. 461. podoljska] a_2 . b.: podol'ska.
 465. kioviski] a_2 . c.: kioviski. 466. Zamoski] a.: Zamorski, z.: Zamojski, a_3 .:
 Zamovski. 469. gdi] a.: dje.

neg' pučina bez dna i kraja, 475
za sviet prikrit' i proždrieti.

Gleda' okolo oda svudi,
što oko vidi svom kriposti,
sve bi puno bojnieh ljudi,
sve je sad puno susieh kosti. 480

Sve bi puno ognja živa,
sve je sad puno mrazna praha,
Prut i Nester što obtjeciva,
s' crna mora do Ugrovlaha.

PJEVANJE PETO.

Serse slavni, ki poda se
stavi istok vas njekada,
kad s' tisuću tisuća se
vojske diže put zapada,
na iznosit brieg uzide, 5
i pazeći broj bez broja
vitezova, ki ga slide,
bi velika rados svoja.

Nu misleći, da opeta
ne će od onieh svieh junaka 10
živ bit' jedan do sto l'jeta,
grozno u sreću svom proplaka.

Ali mladi care Osmane,
ako se i ti obeseli,
put poljačke kad se strane 15
s' vojskom strašnom najprije dieli,
plakat' si opet mog'o bolje,
pokli u kratko vidje vrieme,
gdi se prikri cielo polje
s' tvojiem vitezi pobjenime. 20

Proz gomile turskieh kosti
jaše paša, i naprieda

475. bez] c. : brez, d. : prez 477. gleda' a. d. : gledaj z. : gled'. 483. obtjeciva] a₁. : obtjeciva. 1. Serse] tako a. a₁. a₂. a₃. 6. bez] c. : brez; d. : prez. 10. onieh] a₁. b. d. : njih, a₂. : svojih. 20. vitezi] a₂. a₃. b. d. : vitežim. 21. proz] c. : kroz, d. : skroz.

od bolesti i od žalosti
zavrć' rieči plač mu ne da.

Ali vele hugja je muka, 25
ku vidjen'je svegj mu dava
od skorenieh susieh ruka
i od usahlieh crnieh glava.

Često ciela još telesa
slegjena u krvi i smrznuta, 30
nastupajuć s' konjem splesa
sjemo tamo preko puta.

Mnokrat mu se konj poplaši,
puha, rža, streptje u sebi;
konj ga i konjik mrtav straši, 35
priko koga proć' mu je triebi;

pače mnokrat na se skoči
cieć namjere tužne toli,
i on za milos saže oči,
a suzami lice poli. 40

Na svak čas ga uspomena
s' mnozieh mjesta gore cvielja;
od rodjaka ondi ubijena,
ovdi od mila prijatelja.

I za sve to man se uzmiče; 45
jer je usiljen putujući
oniem istiem, kieh nariče,
konjskim stopam kosti tući.

Ah, jaoh sasma teška jada!
Ah nevolje bez izgleda! 50
pleše onieh mrtvieh sada,
kih najveće živieh gleda.

Put mrzeći tako tjera
vaz dan, svu noć bez umora,
ali veće kraj Nestera 55
tridesta mu svanu zora.

Tu Bogdancim vojevodu
prida, ki po nj došli bjehu,

26. svegj mu] *m. z.*: njemu, *a.*₁: već mu. 30. slegjena] *a.*: sledena, *d.*: složna. 32. preko] *a.*₁: prieko. *a.*₂, *a.*₃: priko. 33. mnokrat] *d.*: već krat. 34. streptje] *b.*: strepće. 39. saže] *c. m. z.*: zaže 41. na] *a.*₁ *d.*: nu. 42. s'mnozieh] *m. z.*: mnozieh. 48. stopam] *a.*₁. *b.*: stupom, *m.*: stupim, *d.*: stupam. 56. tridesta] *m.*: trinesta.

- a on od rieke prigje vodu
s' družbom inom u pospjehu; 60
 nu ko stupi kraj Podolja,
 taj čas vidje na daleče,
 gdje proć njemu priko polja
 jedan vitez konja teče.
- Ruka desna nosi kopje, 65
 lievu zlatan štit pokriva,
 odieva ga bielo oklopje,
 pod kacigom obraz skriva.
- Od bojnika je slika prava;
 nu nije boжник, neg' bojnica 70
 svietla i slavna Krunoslava
 Korevskoga vjerenica.
- Ona, odkli turska sila
 draga svoga jur zarobi,
 nije oružja čas pustila, 75
 s' kiem junake mnoge dobi;
 oružja, u kom liepa dikla,
 vječne slave u požudi,
 od malahna još se obikla
 bojna čačka družec svudi, 80
 pri Dunavu ki prostrane
 sviem države gospodeći
 jake vojske cieć obrane
 suproc' turskoj drža smeći.
- Spovieda se toj zaisto, 85
 i glas veće sviet protječe,
 da u doba ono isto,
 kad on kćercu ovu steče,
 (pokli tada š nje poroda
 smrt oplaka ljubi svoje), 90
 za kolievku štit joj poda,
 a oklopja za povoje
- Bojnom trubljom mješte pjesni
 svegj je šika i pokoji,

67. *a.* *a*₁. *b.* : odieva ju bielo oklopje *c.* : odieva ga bojno oklopje *a*₃. *m.* :
 odieva ga bielo oklopje *d.* : odiva ju telo okloplje *z.* : odieva mu tielo oklopje.
 75. nije] *tako a*₃. *c.* 86. sviet] *a*₁. *z.* : svud. 88 kćercu] *c. d.* : hćercu. 90.
 oplaka] *c.* : proplaka. 92. oklopja] *a*₃. *m. z.* : oklopje. 94. svegj je] *b.* : sve ju.

a gdje sjever dme nesviesni,	95
od lavice mliekom doji;	
golom sabljom za zabavu	
hitro vladat' nju nauči,	
i nejaku još joj glavu	
pod kacigu tešku skuči;	100
kopjem ruku, stupaj tiekom	
mlagjahna ona tad ukriepi,	
i uresi slavnom njekom	
veličinom pogled liepi,	
pak na hrlom konju uzrasti,	105
gdi u planinah vihri viju,	
i ne pozna viek pripasti	
s'prieke smrti na očiju;	
ali ljubav kroz vlas živu	
jača oružja da joj vele:	110
luk nje oči, pram tetivu,	
a poglede stvori striele.	
Tim dobiva ona redom	
sad s' oružja, sad s' l'jepote,	
i desnicom i pogledom	115
svažija-srca i živote;	
nu u zabavi tač dostojnoj,	
ko se učini jur velika,	
bojni čačko kćerci bojnoj	
nagje bojna vjerenika.	120
Korevskomu je da vojvodi,	
ki junaštvom svud se slavi,	
neka mjesta, ka gospodi,	
nakon sebe tvrgja ostavi.	
U toliko i vojevoda	125
bogdanski se caru odvrže,	
i od krvavieh bojnieh zgoda	
početak se hud zavrže.	
Suproć Turcim na boj teški	
tad u pomoć od susjeda	130

106. planinah] *b.*: planina. 109. ali] *a.*₂. *b.* *c.*: ali *i.* 119. kćeri] *a.*₂. *c.* *d.*: hćerci. 120. nagje] *c.* *d.*: najde. 121. je da] *c.*: da je. 122. junaštvom] *b.*: junačtvom. 125. vojevoda] *a.*₁. *a.*₂.: vojvoda.

i Korevski ban viteški
s'oružjem se diže ureda.

Nu od njegovieh naglieh sprava
bojne odluke pokli vidi
vjerena Krunoslava, 135
i ona usta, da ga slidi.

Vapeć mlada ne pristaje:
Kud sam tako ideš sada?
Znaš i u mene srce da je,
ke se od smrti ne pripada; 140
znaš, da i ja pokoj tlaćim,
za ime dobit' s'bojnieh truda,
megju kopjim, megju maćim
družiću te verna svuda.

Na glas liepe sve ljubavi, 145
ka mu slatko dušu gori,
vjeran vitez konja ustavi
i ovako odgovori:

O bojnice mila moja,
ka se od mene sreća druga 150
željet' može, neg' sred boja
imat' liepos tvu za druga?

Ali dušo ma ljubljena,
kad ti dogješ, ko će ostati
kletim Turcim mjesta općena 155
ne dat' plienit' i harati?

Ah, vlašćite ti države
od turskieh sila bljudi,
a neka ja sred krvave
rati tjeram narod hudi. 160

S'mnozim molbam razlog dosta
slavni vitez još besjedi;
tim bojnica liepa osta,
a on sam naprid put svoj sledi.

Udri konja na tiek spravna 165
i na njemu sletje hrlo

132. oružjem] *a.*: oružem. 139. mene] *b.*: meni. 143. kopjim] *a.* *a*₁. *a*₂.: kopim. 144. družiću te] *a*₁. *a*₂.: družiteću, *c.*: družit' te ću. 153. ljubljena] *a*₂. *a*₃. *c.*: ljubjena. 154. dogješ] *z.*: podješ, *c.*: doješ, *a.*: pojdeš. 159. neka ja] *a*₂. *c.* *m.* *z.*: ja neka. 164. naprid] *a*₁. *a*₃.: napried.

u bogdanska polja ravna
na krvavo bijenje i vrlo.

Jakno nebo, kad u iedu
strašnu godinu ori u buci, 170
nosi munju u pogledu,
grom u glasu, tries u ruci.

Prid poljačkom vojskom prvi
turske sile on nasrnu,
ter njihovom brzo krvi 175
svu omasti zemlju crnu.

I dobio bi tad zaisto,
i svačijoj se opro sili,
da Bogdanci u doba isto
ne bjehu ga ostavili: 180

pobjegoše ne tjerani
nekrepci ovi nevjernici,
u planinskoj iskat' strani
štit sred jama u litici.

Put planinske hrlo strane 185
i slavni se vitez tište,
odmetnike razpršane
opet na boj vratit' ište;

ali mnoštva nabunjena
bjehu gorom, kud su tekli, 190
na zapreku puta općena
strašna dubja množ posjekli.

U što smioni junak tade
zaprjekam se tiem promiče,
megju hrečje u grm pade, 195
brzi mu se konj potiče.

Tad skočiše iz zasjeda
nevjernici na zlo spravni,
i prie pozna neg' ugleda
po glasu ih vitez slavni. 200

Opire se svim bez straha,
ali čim ih bije i tuče,

170. godinu] *a.* : vrijeme. 178. svačijoj *a.* : turskoj, *d.* : svakoj. {187. raz-
pršane] *c.* : razpustana. 190. gorom] *a.* : goram, tekli] *a.* *a*₁ : utekli. 193.
tade *a*₃. *d.* *m.* *z.* : tada. 195. pade *a*₃. *m.* *z.* : pada. 197. Tad] *a*₂. *c.* : Ah.

iz nenadke sred zamaha
britki i dobri mač mu puče.

Ne ustavlja se, bočom lupa, 205
i u zlotvorskoj grezne krvi,
ali svak čas huda skupa
od svud mnoštvo veće vrvi.

Tiska, goni, otet' se ište 210
nedobitna moć viteza;
nu mu iza zad ruke stište
dvje sti ruka i uzom sveza.

Tako slavni vojevoda
sred sužanstva osta prika, 215
pridobi ga huda zgoda,
ne vlas svojieh protivnika.

Brži od toga nego ptica
glas poletje k'onoj strani,
gdi mu staše vjerenica 220
od krajina na obrani,

kažuć robom kako uhit
i izda Turkom draga svoga
čeljad, ku on sloboditi
pogje od robstva turačkoga. 225

Začu mlada i protiva 225
hudoj sreći srce utvrdi,
s'plemenita tere gnjiva
prieti osvete, tužbe grdi.

Jak lavica, kad sred stiena
laviće joj lovac digne, 230
u nesviesti nesmiljena
skačuć se ori, da ga stigne;

tač na konju ona hrlu
s'kopjem leti, a ne teče,
stižuć tursku vojsku vrlu 235
s draziem svojiem na daleče.

Nu kad pozna, što je začela,
da izvršit' moć' joj nije,
sva bogdanska polja i sela
i požeže i odrije. 240

212. dvje sti] c.: dvi sta d.: dvi sto. 214. sužanstva] c. d. z.: sužanjstva
222. izda] a. a₁.: da. 228. tužbe] z.: sebe. 233. tač] d. z.: tak.

Pak slobodu bojnóm srećom
vjerenu svom da vrati,
pogje s' poljskim kraljevićom
suproć caru vojevati.

I da steče toj do skora, 245

što okluči u pameti,
sama istjeca iz tabora
i Osmanovoj glavi prieti;
turskom krvi pute plaka,
i njih sile silom tiska, 250

i usred vojske i junaka
na šatorieh cara iska;
s' veličanstvom ponositiem

zatjeca ga i poziva
s' britkom sabljom, s' kopjem vitiem 255
da izide njoj protiva,

vapeć: ako, jak te glase,
dostojan si carstva tvoga,
hod' na polje i uza se
vod' junaka Korevskogá; 260

er inako, kad odkriti
tve nesmjénstvo budeš sada,
silom ti ga ugrabiti
imam usred Carigrada.

Obećavam pridobiti 265
mojiem robom kad te uhiću,
grdeć blaga sva od svita,
na njemu te promieniću.

To li budeš ti dobiti,
suproć suhu ja ću zlatu 270
njega i mene izmjeriti
za naš odkup; za tvu platu.

Začu mlad car od istoči
podunavsku zatočnicu,
i na konja taj čas skoči, 275
vazam kopje u desnicu;

251. i usred] $a_2, c, m, c.$: usred. 256. izide] $b, d.$: izajde. 257. vapeć ako
jak te] $a_3.$: vapijući jake u. 258. tvoga] $a, b.$: toga. 261. er] $a_1, a.$: jer.
62. tve] $a_1, a_2, a_3.$: tvoje. 265. obećavam] $a, a_1, d.$: obećivam. 276. vazam]
 $a.$: vazavš. $a_1.$: uzav *ispravljeno*: vazav.

na brzoga konja, koji,
čiem se na tiek spravlja, veće
na krilieh rek bi stoji,
i da sada poletjeće. 280

Pored s njime dvanaes paša
na hrlih se konjih tište;
poguba ih carska ustraša,
odmienit' ga svaki ište. 285

Sokolica ali mila
ljubav svoju da zaštiti,
sokolova pripe krila,
sunu se u tiek streloviti;

ne priteče, neg' prileti
svieh ostalih i zavika: 290
od moje češ ruke umrieti,
tko god ti si od bojnika;

nie potreba, da car jedan
na pozove tve izlazi,
ako poznám, da nies' vriedan 295
odgovorit' ni moj snazi.

Priete ovako dikle mlade,
i prilike take imaju,
da se obje vojske tade
u jednu od njih upoznaju. 300

Drži vojska od Poljaka
za viteza Sokolicu;
a turačka za junaka
Korevskoga vjerenicu. 305

Uzrastom je Krunoslava
jakno u gori vita jela,
oružje joj ures dava,
konj je pod njom brza striela:

glava, prsi i sve ostalo
pod zlatom je zlato u njega, 310
usred čela neg' što malo
srebrna mu stoji biljega.

277. brzoga] *d.*: brzoga. 278. *a*₁.: čiem je na tiek spravan veće. 280. poletjeće] *a*₁.: poletíće. 282. hrlih konjih] *a*₁.: hrliem konjim, *a*₃.: hrlih konjih. 283. ih] *a.*: bo. 288. streloviti] *c.* *a*₃.: strjeloviti. 293. potreba] *d.*: potribno. 294. pozove] *d.*: požove. 295. nies'] *c.*: nisi. 307. oružje *c.*: oruže.

Na štitu joj ptica bješe,
 ka se u ognju prži sama,
 gleda u sunce, pismo piše: 315
 mrem, za živjet' s' tvoga plama.

Sokolica od sokola
 bistru i hitru sliku ima,
 ponosita i ohola
 uzrastom je nada svjema; 320

i konj pod njom sivi soko
 sokolova nosi krila,
 srce oganj, plamen oko
 snieg njegova dlaka je biela.

Na nje štitu zvier je ona, 325
 proć mjesecu jasnom s' nebi
 ka se klanja svim priklona,
 s'pismom od zgar: samom tebi.

Car mlagjahan s'jedne strane
 liepu svoju okom slidi, 330
 i dobita da ne ostane,
 vene, čezne, gasne, blidi.

Veli: ne cien', da se uputi
 tuj bez mene, moja mila,
 ako uza se na boj ljuti 335
 i me srce sad si odnila.

Tko dobude tvu lipotu,
 pridobiće mene istoga,
 o me duše drag životu,
 o carice srca moga. 340

S'druga strane stoji pun slave
 mlad kraljević svietle sreće,
 put hrabrene i gizdave
 Podunavke oči meće.

Čeka gledat' od nje ruke 345
 čudna djela i velika,
 znajući, da ona ima odluke
 tiem slobodit' vjerenika.

313. joj] *a.*: oj; bješe] *a.*₁. *a.*₃.: biše. 320. uzrastom] *a.*₂. *a.*₃. *c.* *b.*: uzrasta, *d.*: narasla; svjema] *a.*₂. *a.*₃.: svima. 324. dlaka je] *a.*₁. *a.*₃.: je dlaka; biela] *a.*₂. *a.*₃.: bila. 328. zgar] *a.*₁.: ozgar *b.*: zgor. *d.*: ozgor. 333. ne cien'] *c.*: ne scin'. 340. srca] *a.* *a.*₂. *a.*₃. *b.* *c.*: carstva.

Svaka je spravna u toliko
 zatočnica u vrloči 350
 doć' na bijenje veće priko
 i ukazat', ke je moći

Polje ravno i široko
 sred dvie vojske mjesto je njima,
 a sunčano svietlo oko 355
 svjedočit' im jakos ima.

Tuj s'dva kraja vihra brži
 suproć konju konj se tište,
 i objema se kopje skrši
 u najprvo susretište. 360

S'obje strane hrlo tada
 viteška se sablja trže,
 plaho leti, jako pada,
 gdi ju desnica snažna vrže.

Vrh oružja gvozdobita 365
 gradi udorac teških se ore,
 skaču i lete iskre iz štita,
 biela oklopja plamom gore.

Nagli konji strelovito,
 kud ih hitre ruke obrću, 370
 sjemo, tamo viju se u vito,
 s'desna, s'lieva svud nasrću.

Jednu snagu jedno u doba,
 u jednakoj sili od ruke
 ukazaše srca oba, 375
 ni megju njim bi razluke.

Tvrđi štiti, cieli oklopi,
 još izranjen nie nitko,
 ničije krvi još ne popi
 jedne kaplje gvozdje britko. 380

Pune srdžbe i čemera
 one u sebi buče time,
 jak na vihru od sjevera
 dubje u gori posred zime.

359. objema] a_3 .: bojem. 364. ju] a_2 . a_3 . c. d.: je. 366. udorac] a. a_3 . d.
 z.: udarac. 369. strelovito] a. a_2 . a_3 .: strjelovito. 373. jedno u doba] a.:
 jedno doba, a_3 .: u jedno doba. 376. megju njim] d.: medju njimi. 377. cieli]
 a. a_1 . d.: ciele.

Na stremeni su obje stale, 385
i ako ne izda sila mnoga,
udarcom se jednim hvale
svrhu doniet' bijenja toga

Ali zamah jedno prieti,
a udarac drugo ukaza: 390
kaciga im s'glave odleti
s' jasnom tvrgjom od obraza;
zlatu prosut pram razveza,
zasjaše oči, svanu lice,
odkriše se dva viteza, 395
dvie mlagjahne djevojčice.

Jakno sunce iza oblaka
draže objavi sve svjetlosti,
iza oružja sviću taka
dva sunca ova od lieposti. 400

Bez uzdaha ko ih gleda,
ter mu dano gorjet' ne bi,
ili stvoren vas je od leda,
ili srca ne ima u sebi.

Na svanutja ne ufana 405
od l'jepote izabrane
u obje vojske sa svih strana
lete striele, dažde rane.

Nova robja, novieh sluga
od svud vrvi množ velika 410
pače u vojsci vojska je druga
zaplienjenieh ljubovnika.

Lete oblaci od uzdaha,
od pogleda vojske teku,
svačija srca čeznu od straha, 415
da obje mlade zla ne steku.

I toliko svak to haja,
da na konjeh strelovitieh
sunuše se s'oba kraja
dvie dubrave kopja vitieh. 420

Sjaju sablje, dažde striele,
trublje trube, konji rže,

335. stremeni] *d.*: strimena. 337. udarcom] *a*₂. *a*₃. *c.*: udorcom. 390. udarac] *a*₁. *c.*: udorac. 399. sviću] *a*₁. *a*₂.: svjeću, *d.*: svidu.

i pod silu s' nagle sile
djevički se boj razvrže.

Razmeće se i zameće 425
boj iz boja hugji i jači,
i sretaju usred smeće
kopja i štiti, sablje i mači.

Na oružne buke tade 430
goša i polje strašno zamni;
nu u to sunce zgar zapade,
i noć skri sviet u skut tamni.

Crna sjena put tabora
Turke vrati i Poljake;
ali sred njih sjaše zora 435
s'dvie bojnice liepe i jake.

Na tabore Krunoslava
vračaše se; nu pod silu:
što ne vodi, trud joj dava,
zatočnicu svu nemilu. 440

A to, er cieni za istinu,
promienila na njoj da bi
ljubav dragu i jedinu,
ku joj huda sreća ugrabi.

S'tiem ufanjem još ju tjera 445
priko polja, priko strana,
od kad dobi kraj Nesteru
mlad kraljević cara Osmana,

pače, buduć glas imala,
da Podoljem na dan prie 450
s'drugami je projahala,
dokli ju nagje, mirna nie.

Ne ustavlja se čas od tieka,
brza konja svegj udara,
i upoznava se iz daleka 455
u careva poklisara.

Jur vapije sva ohola:
čekaj, čekaj Sokolice,

428. a_3 . m. z. : kopja, štiti, sablje i mači. 429. oružne] a . : oružuje. 435. sred] a_1 . b. : isred, a_3 . d. : usred. 449. pače] a_1 . a_3 . : paček, a_2 . e. : pak. 454. brza] a . : brzo.

da imaš krila od sókola,
ne uteče me desnice. 460

Ali kako bi naprieda
poklisaru carskom bliže,
pozna istinu, i ureda
konja uspreže, kopje diže.

Da su od mira, a ne od smeće 465
čeljad, kažu njoj bil'jezi:
duge i stavne svim odjeće,
a vrh kopja bieli stiezi.

Nu po oružju i po štitu
i poklisar nju otkriva 470
za bojnicu glasovitu,
cara na boj ka poziva.

Spomenjuje nje velika
i hrabrena bojna dila, 475
i od njegovieh svieh konjika
najbržega k'njoj posila,

ki joj smerno odkri ime
od careva svietla paše,
i priloži kazat' s'time,
k' poljskom kralju na što igjaše. 480

Uputi se napried tade
zatočnica plemenita.
i u mis'o joj taj čas pade,
da za draga svoga pita.

Pak ustavi konja dobra, 485
slacieh usti ruse otvori,
i u besjedu blagu obra
s' poklisarom da govori,

ki buduć se poklonio
njoj, i ona opet njemu, 490
i u način se drag i mio
odkrio dvoran ovi onemu:

bojna uzdahnu djevojčica,
i ne može skrit' poraza,
za sve da raj liepi od lica 495
i od oči sunce ukaza,

473. spomenjuje] *d.*: spomena je. 474. dila] *a.*: djela. 475. svieh] *a.*:
svih. 477. smerno] *a.* *a.*₁: smiono, *a.*₃: smierno. 480. na] *a.*₃. *m.* *z.*: za.

veleć: čuo si može biti
 pripoviedat' ime moje,
 i mog'o si još viditi
 ovieh ruka djelo koje; 500

ali ne znam, ču li ikada,
 koliko je prevelika
 boles, ka mi srce jada
 s'robstva draga vjerenika;
 er u robstvu, nie pravom, 505
 svezan uzom da sad hodi,
 tko slobodan s'mnogom slavom
 rodio se, da gospodi.

Neka trpi jaram teški,
 ko ga obiknu više vrata; 510
 vitezovi drže leški
 njih slobodu dražju od zlata:

za to molim tvu dobrotu,
 da mi odgovor istin poda,
 gdi je, ako je u životu 515
 moj Korevski vojevoda?

Odgovori paša znani:
 o bojnice svietla imena,
 u kom mjestu, u koj strani
 nie tva slava razglašena? 520

Tve je ime proletjelo
 i gdje svietlo sunce gleda,
 tve viteško svako djelo
 za čudo se svud spovieda.

Uzo bih ti bolje glase 525
 od viteza kazat' tvoga;
 živ je, nu na nj stavila se
 s'tvrdom stražom pomnja mnoga.

Za dobro imaj, o gospoje,
 ako rečem što je istina: 530
 svietlo i drago sunce tvoje
 sred tamnice krije tmina.

Iz dno jame, u koj sada
 trpi muke svegj nemile,

515. ako je] a_3 . d. z.: i je li. 521. proletjelo] b.: prol'jetjelo. 529. imaj]
 a_2 .: ima', d.: jimaj.

nie ufanja moč' ikada 535
slobodit' ga s'niedne sile.

Trudno podnie dikla liepa,
što začula ovdi bješe,
i tako ju boles ciepa,
da ne uzdiše, neg' izdiše. 540

Ne ima vlasti da ustavi
na očiju grozne suze,
poklisara tiem ostavi
i put drugdje sliedit' uze.

Sram je slavnu zatočnicu, 545
i u mnogoj je s'toga mucu
da joj vidi plač na licu,
tko joj gleda mač u ruci.

Tako napried sama slidi,
i uzmnadžajuć nepokoje, 550
drugo uza se vik ne vidi,
neg' s'uzdasim suze svoje.

PJEVANJE ŠESTO.

Krunoslava pokli upazi
sred guste se svim dubrave,
gdi kladenac tih izlazi
vrh cvjetica i vrh trave,
s'viteškoga konja skoči, 5

i u što uze da se boli,
iz kladenca svietlieh oči
rieke od groznieh suza proli,
ter svakako neka odkrije
tešku muku, ka ju mori, 10
iz srca uzdah vruć podrie,
i žalosno progovori:

Prem se htjelo mrtvoj meni
mjesto ovako gluho i pusto,
da me tmaste združe sjeni, 15
ke prostira dubje gusto.

544. drugdje] *d. z.*: drugi. 550. i uzmnadžajuć] *a*₃. *d.*: uzmnadžajuć, *b.*: i umnadžajuć, *m.*: i uzumnožajuć, *z.*: uzumnožajuć. 10. ju] *a.*: je. 15. tmaste] *a.* *a*₂. *a*₃. *d.*: tmine; združe] *c.*: zduše *m.*: da me tmine združi k' sjeni.

Gdi si o sunce mojieh dana,
 vjereniče gdi si mili?
 O ma željo uzdisana,
 u životu, jaoh, jesi li? 20

O životu moj jedini,
 ja bez tebe niesam živa,
 ako u mrkloj s'tobom t'mini
 srce i duša ma pribiva.

Nu se od mene smrt ne plače,
 mrem bez duše po razlogu,
 neg' što tebe, slatki brače,
 sloboditi još ne mogu. 25

Ah jaoh, što ću, da sve drago
 kamenje se moje broji,
 ako, vajmeh, pravo blago
 u tugjieh mi rukah stoji? 30

Što mi valja zlato ino
 i bogastvo neizrečeno,
 ako zlato moje istino
 pod zemljom je zatvoreno? 35

Čemu je, da sam ja gospoja
 podunavskim nad narodi,
 ako je u robstvu duša moja,
 ka životu mom gospodi? 40

Što mi sunce od istoči
 s'bieliem danom mladoj siva,
 ako sunce mojieh oči
 vječne noći tmina skriva? 45

Ali, vajmeh, ma svies gdi je?
 što besjeda moja pravi?
 Kako vječni dan tu nije,
 svietlo sunce gdje boravi? 50

Dan je, ali iza oblaka
 od kamenja ledenoga
 proč goruća na dvor zraka
 vik ne može sunca moga. 55

O kamenje sviem čestito,
 miri srećni i blaženi,
 sred kieh sunce sja skrovito,
 s'kiem dan svanut' može meni.

Ah, da mi je željnoi moći,
pticom bih se satvorila,
za u brzo leteć doći
sred vašega mrazna krila! 60

Nu kada mi toj se brani,
a vi mi ste na daleče,
miri visoko obzidani,
sred kieh sunce me istječe,
daj primite svietli miri, 65
druziem puni tmine i straha,
dušu, ku mi želja tiri,
na krilieh od uzdaha.

Ali tužna, gdi se bolim?
što govorim? skiem besjedim? 70
Kamenju se gluhom molim
na daleče, ke ne vidim.

Zatravljena zatočnica
svoje ovako tužbe svrši
u čuvenju od vjetrica, 75
ki oko nje tiho prši.

Čim u smeći i u plaču
tako tuži dikla mlada,
glas iz luga jedan začu,
gdi se uz gorske dipli sklada, 80

kojiem pastier u dubravi,
budeć slavja da š'njim začne,
zvaše vilu, ka ga stravi,
iz pojate sve divjačne.

Bješe ovako on poklik'o: 85
O Rumenko ma ljubljena,
sad na dubju gdi je lis nik'o,
i dubrava sva je zelena,

čemu sama ti u svrsi
huda i prika mom životu 90
od kamena kažeš prsi,
kriješ rajsku tvu lipotu?

64. kih] a_1 .: kiejh, a .: ki. 72. na] tako samo a . a_1 . b .: ostali: ni.
73—76. Ovih stihova nema u rkp. a_1 . i u izdanju. m . označeni su zvjezdicom.
82. slavja] a . a_1 . d .: slavlja. 89—92. Ovih stihova nema u rkp. a_1 . i u izdanju.
 m . označeni su zvjezdicom.

Uz ovčicu milu svoju
mlad jaganjčić travu pase;
golub, na ku letne hvoju, 95
golubicu gleda uza se:

a ti sama od pastira
verna tvoga dalek hodiš,
ne ćeš da š'njim po kraj vira
vjenčac viješ, tančac vodiš. 100

Ah, tva mlados sama utječe
od Milienka tvoga verna,
a životu mom daleče
sama je lipos tva zamerna.

Je da ti je me gorjenje 105
skrovno i moji teški trudi,
ter ti ne znaš, što zna stienje,
dubje, zvieri, ptice i ljudi?

Ah, obrati na me, braće
slatki, pogled tvoj veseli, 110
ter vigj, ko me srce plače,
čim svu dušu tebe želi.

O Rumenko, rumenija
od rumene zore meni,
čuj slavice pjevat', gdi ja 115
zovem ures tvoj ljubjeni.

Vidjeli su, mnim, vidjeli,
tvu lipotu iz daleče,
tere sciene danak bieli
da im iz tvoga lica istječe. 120

Vrh mene ovo listje pita'
razbirajuć svaku granu,
s'moga ognja vjekovita
kako mnokrat zgorje i planu.

Jak uzdrži pticu veska, 125
kom tanahni prut se obliepi,

101. Ah] a_3 . m.: a. 101—104. *Ovih stihova nema u rkp. a.; i u izdanju m. označeni su zvjezdicom.* 102. verna] a_3 .: vjerna. 103. zamerna] a_3 .: za-
mierna. 106. teški] a_2 .: tešci. 115. pjevat'] a_3 .: pojat'. 116. ljubjeni] a_3 . b.:
ljuveni. 118. lipotu] a_3 .: lj'epotu. 119. sciene] b.: ciene. 124. zgorje] b.:
zgori. 126. tanahni] a.: tanahnom, a_3 . b.: tanahan. 121—132. *Ovih sti-
hova nema u rukopisu, a_1 . i u izdanju m. označeni su zvjezdicom.*

tako svjetlos tva nebeska
mene kroz tvoj pogled liepi.

Tim se mlados tva ne srči,
da je pastir gorom slidi, 130
vigj gdje stado sve me trči,
da tvoj ures rajski vidi.

Nut' jagančić gdi moj veći
igrajući od veselja,
veleć: ostav' tužne rieči, 135
blizu je tebe tvoja želja.

Prista pastir, a bojnica
obilnije roneć suze
niz rumena svoja lica,
ovako opet tužit' uze: 140

Drag ti je život i pun sreće,
jaoh, ovoga sad pastira,
ako svoje kratke smeće
sreta ufanjem duga mira.

Žalosne ti me su tuge, 145
i dni puni, vaj, skončanja,
ako doniet' tužbe duge
ne mogu mi kratka ufanja.

Blizu je njega željua vila,
s'ke mu stravljen život vene; 150
a jedina ljubav mila
na daleče stoji od mene.

Njega iz dubja lipos draga
sliša sve što moli i prosi;
meni u sjenah dubja blaga 155
plahi vjetar rieči nosi.

On svanutjem zorniem' bielim,
noćniem tminam ja se obstim;
on ufanjem žive milim,
bez ufanja ja umiram; 160

on će brzo najčestiti
u ljubavi riet' se moći;
a nesreće me na sviti
vik na svrhu ne će doći.

128. tvoj] *a.*: svoj. 130. je] *a.*: te, *a*₃. *b.*: ju. 133. jagančić] *c. m. z.*: jaganjčić. 133—136. *Oci su stihovi a rkp. a. a*₁. *iza stiha 108.* 159. ufanjem] *a*₁.: ufanjim.

Slidila bi tužbe ove 165
i još liepa Krunoslava,
nu oj donese misli nove
časna ljubav, bojna slava.

Na oružje da gane se
Podunavka dikla mlada, 170
bojna slava njoj donese
mis'o u pamet ovu tada:

Ti li u tužbe i u plača,
o hrabrena zatočnice, 175
pitaš pomoć, a ne u mača,
ki sred tvoje stoji desnice?

Ti, ka za čas bojne slave
ustručala vik se ne bi
megju zmije, megju lave
usrnuti pri potrebi, 180

tvoj vjerenik sužanj osta,
i uza mu se na vrat stavi,
a ti cviliš jak priprosta
pastirica u dubravi?

Na ku išteš bolju zgodu, 185
da tvoj život igda odrediš,
ako sad ga za slobodu
vjerenika tvoga štediš?

Probudi se tim probudi,
nedobitna gdi je tva sila? 190
ona ista tebi budi,
ka si družim vazda bila.

Platit' riekom turske krvi
svaku suzu tiem poteži;
tjeraj, stiži, meći, rvi, 195
sieci, plieni, pali i žeži.

Koji miri, straža koja
desnici će tvoj se oprieti?

165. slidila] a_3 .: sliedila. 167. oj donese] a_3 . m. z.: joj doni, b. c.: joj donese. 173. plača] a. a_1 . b. d.: plaču. 175. mača] a. a_1 . b. d.: maču. 181. sužanj] a. a_1 .: sužan. 183. cviliš] a_1 .: cvieliš. 185. Na] a_2 . b. c.: nu. 189—192. Ovih stihova nema u rkp. a_1 ; i u izdanju: m. označeni su zvjezdicom. 191. tebi] a. a_3 . d. m.: drug ti. 192. si] a_3 .: je. 198. oprieti] a_2 .: opriti.

S bojnóm slavom sila tvoja
jaka je pak'o pridobiti. 200

Ali ljubav časna opeta
s'mislim drugom tad ustaje,
i od pogube boja kleta
obratit' je ne pristaje:

Djevojčice, veleć, mlada, 205
pod oružjem da li spravi
sred turskoga Carigrada
slobodu iskat' tvoj ljubavi?

Kud te vodi plaha želja? 210
Da si od ognja sva goruća,
niesi mnoštvu neprijatelja
jedna odolit' ti moguća.

A ne možeš bit' do vika
ne čuvena, ni vidjena,
ako oteti vjerenika 215
s'oružjem si pripravjena.

Tvrde mire, kim se jama
tve svjetlosti obgradila,
oboriti ne mož' sama;
priletit' ih, ne imaš krila. 220

Čuvaj, u što hoć' pod silu
sloboditi, koga ljubiš,
da slobodu tvoju milu
i života ne izgubiš.

Ah, ne truni dni nezrele; 225
znaš, vjerenik tvoj ljubljeni
da tvoj život veće vele
neg' svoj isti ljubi i scieni.

Kada smrt bi tju začuo,
ako ne sam od sve ruke, 230
oni čas bi poginuo
od žalosti i od muke.

Tim tvoj slavni život hrani
na vremena svjetlja i bolja,
s'tobom vitez tvoj izbrani 235
kad sred rodnih bude polja.

200. je] *a*₂.: ne. 204. je] *a*₁. *b*. *c*.: ju. 214. ne čuvena] *b*. *c*. *d*. *z*.: ni ču-
vena. 218. svjetlosti *a*₁.: svitlosti. 219. mož'] *a*₁. *a*₃. *b*.: moš'. 336. bude]
a.: budeš.

Ah, uputi se mirna veće;
 mješte krvi zlato trati;
 kad slobodit' mož' bez smeće
 vjerenika, ne išti rati. 240

Znaš da turska ćud za zlatom
 po naravi hlepi i gine,
 a gospogjom svim bogatom
 tebe kažu nad sve ine.

Zlato i blago za to skupi, 245
 i u Carigrad pogji s time,
 vjerenika ter odkupi,
 dokli imaš zgodno vrime.

Posl'jedna ova mis'o dobra 250
 mladici se mudroj vidi,
 tim na konja skoči i obra,
 da put miran mirna slidi.

Za oslobodit' svoga draga,
 ona u malo skupi dana
 vele zlata, vele blaga, 255
 i kamenja izabrana.

S'ugršticom zarugjenom,
 u ugrskoj u haljini,
 ugrskiem se zove imenom,
 i Ugričić mlad se čini, 260
 tere tako priobučena
 iz rodnieh se strana dieli,

237. ah] a_2 . a_3 . b. c. d. : a. 239. mož'] a_1 . a_3 . : moš'. 243. gospogjom] a_1 :
 gospojom. 253—256. a_2 . a_3 . b. c. :

I u malo skupi dana,
 za slobodit' svoga draga,
 vele zlata, vele blaga
 i kamenja izabrana.

259. ugrskiem] a. b. : ugrskim. 260. a_3 . : i Ugričić se mladi čini. Iza stiha
 256. ima rkp. a. :

Trči brzo kroz razlika
 mjesta; i strane minu mlada,
 i u uljeze u velika
 vrata od zlatna Carigrada.

Tako je i u rkp. a_2 . samo što je ovdje mjesto : trči—ter u, mjesto : zlatna —
 slavna. S ovakom razlikom dolaze ti stihovi u rkp. a_3 . b. c. iza stiha 260. u
 rkp. d. dolaze iza stiha 264. U rkp. a_1 . pak u izd. m. z. nema tih stihova.

i do malo prem vremena
u Carigrad dogje bieli.

Gdje došavši, u dvor hodi 265
cesarova poklisara,
s'mnogom željom, da oslobodi
ljubljenoga gospodara.

Skrovno ište, hitro pita 270
za njegovo bitje svudi,
ili s'varke, ili s'mita,
što je začela, steći žudi.

U to i Osman car mogući
svim veliku želju čuti,
glas od mira čekajući 275
s'poljačkiem kraljom čuti.

S'mnogom mislim cieća toga,
što je plahos sva zaliha,
cieni i sudi, da je od svoga
poklisara lienos tiha. 280

Vas dan, pače još pokoje
sebi i družiem noćne smeta,
pitajući: gdi je? što je?
čeka li se brzo opeta?

Ali u njemu bez uzroka 285
pohlepa ova prešna nie;
svegj bo misli, put istoka
da se dielit' bude prie.

Dilje od vieka čase zove,
sprave od puta svegj poteži, 290
i u pameti misli nove
svegj od većieh želja vrieži.

Nie mu dosta, što nareče,
kad u istok bude otiti,
da će iz bliza i iz daleče 295
vernieh vitez množ skupiti,

tere š'njima bez krzmanja
spaholjane, janjičare

265. došavši] *a. b. c.*: došadši. 267. oslobodi] *a.*: slobodi. 277. mislim]
a. b. z.: misli, *d.*: misl'jom. 279. cieni] *a. c. m. z.*: scieni. 298. *m. z.*: s spa-
holjanim janjičare.

od turskoga vojevanja
na zakone vratit' stare; 300

nu od plahosti steruć krila
vas sviet veće priletiva,
s'namišljenieh tere sila
sve podlaga i dobiva.

Jur po moru i po suhu 305
nedobitan s'mislim hodi,
i za sobom u posluhu
zapad i istok združen vodi.

Od Persije silna kralja
najprije dobit' odlučuje, 310
i kraljevstva sva ostala,
ka po glasu slavit' čuje.

Slavnoj španjskoj kruni opeta
on se uzda vrha doći,
i cesarstvo od dva svieta 315
pod silu joj otet' moći.

Na cesara njemačkoga
još oružje mnogo spravlja,
i pod sablju carstva svoga
s'podložnim ga pucim stavlja. 320

Ni s franačkiem kraljem pazi
vjeru davno uhićenu,
i na njega sabljom slazi
u krstjanskom raspu općenu.

Pak s izborom od junaka 325
kad uzmnoži bojne sprave,
misli udrit' na Poljaka,
i dignut' mu krunu s'glave.

Ah, saviše pršeć mlače,
do brzo ti zaboravi 330
boj poljački, gdi najače,
tve viteze mrtve ostavi!

Je da ne znaš ti po dilu,
što spovieda svudi slava,

305. jur] a_3 . d . : i po. 306. mislim] a . : misli. 310. odlučuje] a_1 . : odlučio
ie. 311. kraljevstva] a_1 . : kraljestva ; ostala] a . m . z . : najdalja. 313. španj-
skoj] a . a_3 . : španjskoj. 318. oružje mnogo] m . z . : oružja mnoga. 320. pucim]
 a . : puci, d . : pukom. 322. uhićenu] a_1 . : učinjenu, a_3 . b . c . : uhitjenu.
329. pršeć] a a_2 . d . : pržeć ; mlače] a . a_1 . : mladče. 334. spovieda] a . : povieda.

nedobitnu vlas i silu 335
Kraljevića Vladislava?

Spomeni se i svjedoči,
sram ostavi pri istini,
kolik rasap na tve oči
od vojske ti on učini? 340

Koliko li kraj Nestera
mimo ljustvo sve ostalo,
paša ti je i veziera
od njegove ruke palo,
izprid mača kad njegova, 345
gdi krv riekom od svud teče,
priko ubijenieh vitezova
jedva s'glavom živ uteče?

Vito kopje, štit pereni,
britka sablja, desna ruka, 350
kraljević je prihrabreni,
krstjanskoga svega puka.

Nu što velim, care Osmane,
i ti poznaš isti opeta,
da Vladislav zdrži obrane 355
od krstjanstva svega svieta.

Samoga se njega bojiš,
od samoga njega predaš,
bez pokoja za to stojiš,
poklisara čim izgledaš; 360

poklisara, koga odavna
s'mnozim darim ti posl'o si,
da u njegova ćačka slavna
žugjeni ti mir isprosi.

Ali čim car ne pristaje 365
smione misli uzmnazati,
želja u njemu svegj veća je,
poklisar mu da se vrati.

On u sebi sumnji veće,
od njegova duga hoda 370
da uzrok drugo biti ne će,
neg' li koja huda zgoda.

354. poznaš] *a.*: spoznaš. 361—364. *Ovi stihovi su u rkp. a₃. d.: premetnuti iza stiha 368. 366. uzmnazati] a₁.: umnazati.*

Tim vapije: gdi se dio?
 Poljak toli nie daleko:
 ili se je utopio, 375
 ili ga je tko posjek'o.

I tako ga to pristraša,
 da misleći u dne i u noći,
 ne čini ino, neg' upraša:
 gdje bit' može, kad će doći? 380

Nu još želju kažuć istu,
 dokli čuje, ne ima mira,
 Kazlar-aga u kom mistu
 gospogje mu liepe izbira,
 ki od poludna i od istoči 385

jur budući proš'o kraje,
 kupeć liepos od svieh oči
 ka sugjena najdražja je,
 iz razlicieh mjesta ote
 množ svietlieh djevojčica, 390

od kieh svaka cieć l'jepote
 dostojna je bit' carica,
 ter s mlagjahniem njima doje,
 na kraj mora najposlie,
 gdi bi negda grad od Troje; 395
 bi, za što ga sada nije.

PJEVANJE SEDMO.

Pri moru uprav srbskieh strana
 u pržinah pusta žala

377. pristraša] *d.*: ustraša. 378. i u noći] *a. d. m. z.*: i noći. 381 —
 396. *Ovi stihovi dolaze u rkp. a₃. d. iza stiha 288. ali bez stihova koji su ovdje*
 385—388, *a stihovi, koji su ovdje 393—396 glase:*

S djevojčicam svietliem doje,
 ucviljene ke ga slide,
 gdje od staroga grada Troje
 obilježja još se vide.

385. poludna] *b.*: poludne. 388. sugjena] *tako m. z. ostali:* žugjena. *c.*: žu-
 djena. 393—396. *b. m. z.:*

Sdjevojčicam svietliem doje,
 ucviljene ke ga slide,
 gdje od staroga grada Troje
 obilježja (*m. z.*: obiljezi) još se vide.

leži Troja ukopana,
od grčkoga ognja pala;
slavna Troja, ka je svime
njegda istokom gospodila,
a sad ino nije neg' ime
nakon sebe ostavila.

Gdi su miri, gdi su dvori?
Nie zlamenja od ničesa: 10
što ognju osta, vrieme obori,
i pohara i poplesa.

Samo jošte ne daleče
Simeonte rieka sama
s'malo vode jedva teče, 15
i ona usahla s'davnieh plama;

a polak nje gora Ida
u vidjenju svomu zdrži
uspomenu od Parida,
koga oganj Troju sprži.

Ah, kud plahi mlače poje,
na ki li se put poteži,
kroz gorjenje neka tvoje
u pepelu Troja leži?

O mladosti, bez razloga
i razbora, vigj, tko hodi,
na što plahos tvoja mnoga
dovodi ga i navodi.

Bješe danica objavila
jur svanutje dana biela, 30
i istekla zora mila
s'viencem rusa oko čela;

kad za brodit' sinje more
 s'djevojčicom, ke ga slide,
 Kazlar-aga u istok zore
 na korablju zlatnu uzide.

Šlje otole na sve strane,
da se otok svaki obhodi,

4. grèkoga] *a.*: gòrkoga. 9. gdi—gdì] *a*₂. *b.*: gdje—gdje; miri] *d.*: kuće.
20. koga] *a*₂, *a*₃. *c.* *d.* *m.* *z.*: s'koga. 26. viej] *a.* *a*₁.: vik. 32. viencem] *a*₂. *c.*
m.: viencom. 35. Kazlar] *b.*: Hazlar. *d.* *m.* *z.*: Kizlar. 37—40. *Ovih stihova*
nema rkp. *a.*: *i u izd. m. označeni su zvijezdicom.* 37. otole] *a*₁.: otolek, *a*₂. *b.* *c.*:
od tole, *d.*: od otud.

s družiem plavim crnce uzdane,
a on uprav more brodi. 40

Gleda k'stranam sjevernime
tiesna mora val na blizu,
komu Ele poda ime,
kad na očiju zginu Frizu,
i kojemu još nekada 45
posluh uči Serse smioni,
vrhu njega bijena kada
mos veliki on nasloni.

Ah nesviesna oholasti,
kud se niesi ti prostrla, 50
da li scieniš tvojom vlasti
srdžbe ukrotit' mora vrla?

Vrla mora, ki gradove
i kraljestva ciela ždere,
kada skoči na valove 55
i izide iz sve mjere.

Leandro mladac zatravljani,
gizdav mimo sve ostale,
sliedeć sve vil zrak ljubljani
njegda plova ove vale, 60

nu srditi val zaklopi
njegove oči plahom silom
usred puta, kad ga utopi
priekom vlasti i nemilom.

On se molit' za slobodu 65
vjetru i moru tad ne krati,
da prinesu u pohodu,
a utope ga u zavratu.

Ali u što molit' uze
gnjevno more, vjetre plahe, 70
prol'jevajuć grozne suze,
podirajuć česte uzdahe,

39. uzdane] *d.*: ufane. 41. k'stranam] *a*₂. *b.* *c.* *d.*: stranam. 44. očiju] *a.*: očijuh. 45. i] *a.* *a*₁. *a*₃. *d.*: u. 46. Serse] *a*₂.: Xerse. 47. bijena] *d.*: biela; *m.* *z.*: vrhu njegovieh pjena kada. 51. scieniš] *a*₁. *a*₃.: cieniš. 53. ki] *samo z.*: ke. 54. kraljestva] *a*₁. *a*₂.: kraljevstva. 67. prinesu] *a.* *a*₁. *b.* *d.*: prinese. 68. utope] *a.* *a*₃. *b.* *d.*: utopi, *a*₁.: utopit. 69. *a.*: ali molit' u što uze. 72. česte] *a*₁.: često.

s' uzdasi mu vjeta, veći,
a suzami more uzrasti;
tim on ištuć smrti uteći, 75
sam ju sreće svojom vlasti.

Iza otoka od Teneda
crni se aga u to izvaža,
ki skri grčke plavi i ne da,
da ih trojanska vidi straža. 80

Lemno i Lezbo mimohodi,
i upravlja put na Šio;
ki do skoro u slobodi
sam je sebi gospodio. 85

Šlje po otocih na sve strane,
djevojčice da izbiraju,
s'druzim plavim crnce uzdane,
a on brodi željnom kraju. 90

Na otok slazi, u grad ide,
plaću matere, oci bliede, 90
u što način nać' ne vide,
da im djece ne odvede,
ter slobodu izgubljenju
naricati svak počinje,
veleć: da li carskom plienju 95
ragjaćemo mi robinje?

Ah, sve imanje nije li dosta,
ke se od nas za inieh stjeca,
težja sila da ne posta,
od ke nam nam se grabe djeca. 100

O žalosti plaćna svima!
Vaj, nevolje gdje su ove!
svoju istu, jaoh, družima
djecu ragjat' za robove,
i pun vaja i pun smeće 105
bit' usiljen s'teške službe,
u porodu im činit' veće
neg' li u smrti plaće i tužbe!

75. smrti] *a.* a_1 .: smrt. 76. ju] a_2 . a_1 . *d. m. z.*: je. 81. Lemno] *d.*: Leno.
81—84 *Orih stihoza nema u izd. z.; prije će biti da nijesu od pjesnika stihovi*
37—40. 88. željnom] *b. d.*: k'željnom. 90. matere] a_3 . *d. m. z.*: majke.
99. težja] a_1 . *z.*: teška, a_2 . *d.*: teža.

Može li se s'hugje zgode
ginut' gorom smrti kojom, 110
neg' živeći bez slobode,
ne bit' voljan dušom svojom?

O slobodo slatka i draga,
izvršno te vik ne ljubi,
ni poznava tvoga blaga, 115
tko te ovako ne izgubi.

Vodi iz grada turska sila
djevojčica množ izbranu
od kieh svaka liepa i mila
u svietlu se rodi stanu. 120

Rodjaci ih i rodice,
puni tužbe, plača i vaja
skubuć vlase, grdeć lice,
do samoga sliede kraja.

Udaraju s'teške muke 125
po kraj žala od svudie,
put korablje steruć ruke,
ka im porode slatke krije.

Srce od smeće i od jada
razabrati njih ne more, 130
imaju li im željet' sada
blage vjetre, mirno more.

Gnjev i milos svegj u sebi
pamet vrte, svies im viju,
što bi htjeli, što li ne bi 135
da odlučit' ne umiju.

Ne ljubovce, neg' robinje,
sciene, da će caru biti:
huda mis'o tim počinje
u sreieh se njih buditi. 140

Žele s'misli hude ove,
da plah vjetar dme s' planina,

109—112. Ovih stihova nema u rkp. a_1 . na ovom mjestu; u izdanju m. označeni su zvjezdicom; dolaze u rukop. a_1 . iza stiha 132. 109. s'hugje] a_1 .: hugje. 111. živeći] $d.$: živući, $a.$: živjeti. 117. grada] $a.$ a_2 . m. z.: pliena. Stihovi 117—148. označeni su u izdanju m. zvjezdicom, čim je naznačena dvojba, da li su od pjesnika Osmana. 123. skubuć] $a.$ a_2 . $d.$ m.: skubeć. 125. teške] $b.$: težke. 130. m. z.: razabrati se njim ne more. 131. im željet'] a_1 . a_2 . c.: žel'jet'. 133. gnjev] $a.$ $b.$: gujiv. 138. sciene] a_1 . a_2 .: ciene.

- da more udre na valove,
i da proždre svih pučina;
ali od želje hude ovako 145
bježi opet srce ureda,
i ako razlog hoće tako,
milos brani, ljubav ne da.
Crni se aga diže iz Šija,
i na lievo čim se vozi, 150
Samo, Andro, Ikarija,
i otoci mu stoje mnozi;
slavni otoci, od kih hvala
šte se puna pisma stara,
sad neznana mjesta ostala 155
s'malo stada od izgara.
Delo svietli, odkli svitu
danja i noćna svjetlos usta,
tamni diku glasovitu
prazan otok, zemlja pusta, 160
Vrhu mjesta suha i gola
obilježja crkve nije,
na zavjete boga Apola
gdje igjaše vas sviet prije;
neg' što na glas prazne jame 165
iz pustoši k'svakom kraju
zamnivaju, i one same
odgovore mukle daju.
Megju otocim k'lievoj strani,
od kih aga množ zamjera, 170
u dalek su raspršani
Naso Paro i Citera;
Naso, gdi svu crkvu imaše
njegda Bako bog veseli;
Paro, odakle resijaše 175
carske dvore mramor bieli;
Pafo i Gnido jur božici
od lieposti posvećeni,

151. Ikarija] svi osim *c.*² *d.* *m.* *z.* : i Karija. 153. kih] *a*₃. : kieh, *a*₂. : ki.
172. Paro] *a.* : i Paro. 177. Gnido] *c.* : Nido. 177—180. *Ovih stihova nema u rkp. a. a₁.; i u izdanju m. označeni su zvjezdicom. U svih ostalih rkp. ima ih na ovom mjestu; u izd. m. z. stoje iza stiha. 184.*

- a u otočnoj jedva slici
 sad neplodni svim kameni, 180
 i Citera, ka od ljubavi
 liepoj majci ime poda;
 sad sve u grmu i u travi,
 stienje obraslo usred voda.
 Gdje stan pucim bi vriednime 185
 tuj sad pastir ovce svraća;
 ah, koliko može vrieme,
 ke s'godištim sve privraća!
 Slidi i obraća crnac veće
 mimo Širo jedra bila, 190
 gdi man kriše ženske odjeće
 domišljatom Grku Akila;
 silna Akila, kom svi puci
 ime u slavnu čuše glasu,
 a njegovi sad unuci 195
 zemlju težu, stada pasu.
 Tako sreća svim puziva
 u promjeni vječnieh doba
 promjenivat' svegj uživa
 roba u kralja, kralja u roba. 200
 Jedri hadum i ostaje
 na desnu mu gora sveta,
 od starieh Atos ka je
 bila u davna zvana ljeta.
 Kon Olimpa jošte gleda, 205
 Pelio i Osa gdje se izmiču,
 od kojieh se pripovieda,
 da u nebo vrsim tiču.
 Brda priklona i nizoci
 briezi su ovo svekoliko; 210
 glasoviti nu pis'oci
 uspeše ih na toliko.
 U pismieh uzrastiše
 male ovako stvari u sebi;

180 i Citera] *a. a₁.* : Citera. 185. vriednime] *a. a₁.* : vjernime. 190. Širo] *d.* : Siro. 199. promjenivat'] *c. z.* : promjenjivat'. 204. davna] *a.* : danja, *d.* : stara. 206. Pelio] *a.* : Peleo. 208. vrsim] *a. a₁.* : vrhim. 209. nizoci] *a. a₁.* : visoci. 212. ih] *c. d.* : jih.

- a velike se izgubiše, 215
 er, ko će od njih pisat', ne bi.
 Rieč je, ko se bjehu ljudi
 gorostasni jur propeli
 pod oružjem u požudi,
 da bi nebo Jovu oteli. 220
 Oni od ovieh postaviše
 jednu vrhu druge goru,
 neka uzidu na najviše
 od nebesa strane goru.
 Ali Jove, za strt' njima 225
 svim nesviesnu ovu mis'o,
 ognjevitiem trjeskovima
 on čas ih je satiris'o.
 Na veliko svačije smjen'je
 osta u temu izgled tada: 230
 ko visoko prem se penje,
 da nizoko sasma pada.
 Nu dočime sinje vale
 crnac brodi mora ovega,
 od njegove družbe ostale 235
 sve korablje sretoše ga,
 ke otoke ne brojene
 mora Egea prošle bjehu,
 i jur k'njemu put Atene
 vraćahu se u pospjehu. 240
 U staroga luku grada,
 koga davnje slave rese,
 š njima svjema združen tada
 Kazlar-aga uveze se.
 S'djevojčicam na kraj side, 245
 i u malo opet dana
 sve države on obide
 od razlicieh grčkih strana.
 Pazeć mjesta oko sebe,
 gdi u stara bi vremena 250

227. ognjevitiem] a_1 .: ognjenitiem; trjeskovima] a_1 .: treskovima. 228. ih] a .: je, a_1 . a_2 .: i. 230. temu] b .: tomu. 241—244. *Ovih stihova nema u rkp.* a_1 .; i u izdanju m. označeni su zvezdicom. 244. Kazlar] b .: Hazlar, d. m. z.: Kizlar.

Atene, Argo, Šparta i Tebe,
i Korinto i Mičena.

Sedam slavnih razumnika
države ove porodiše,
od kih ufat' nie do vika 255
dohititi znan'jem više.

Svako mjesto ovo poda
još za vječnu diku svoju
množ hrabrenih vojevoda
nedobitnih sveg u boju. 260

Od kriposti stare ostalo
ni imena sad tu nie,
s'gradovim je znanje palo
i sva slava, ka bi prie.

O bjeguće sasma vrijeme! 265
O nekrepka srećo odveće;
koja stvar se pod vašime
promieniti silam ne će?

Ah, jesi li ti, o slavna
grčka zemljo, ona mati, 270
plod čestiti ka odavna
od-razuma dat' ne krati?

Porodi li njegda one
ti mudarce glasovite,
ki nauke i zakone 275
ostaviše plemenite?

Sinovi li tvoji se glase
vitezi oni i junaci,
ki istok stavit' vas poda se
s'maliem vojskam biše jaci? 280

Ti li si ona puna hvale,
koja cieća znanja tvoga
zvaše puke sve ostale
bez razbora i razloga?

Ah, obazri sad se na te, 285
i nevoljno bitje pazi,

251. Atene] a_2 . c. m. z.: Atena. 274. mudarce b. z.: mudrace. 277 —
280. Ovih stihova nema u rkp. a_1 . i u izd. m. označeni su zvjezdicom. 280. biše]
 a_3 . m. z.: bjehu. 282. cieća] a_1 .: cića. 285. obazri] a.: obazdri, a. a_1 .:
obradi.

nevjerstvu su starom plate
sadanji ovi tvoji porazi.

Eto veće nigdje u tebi
osobita nie vladan'ja, 290
sama ostaješ ti pol nebi
bez oružja i bez znanja.

Porušena u crnilu
veći dio ležiš pusta,
izgubila buduć silu 295
i od ruka i od usta.

Sloboda se tva ponizi,
dobro ti je svako oteto,
za vrat drži te u verizi
samosil'je tursko kletu. 300

Ali sva zla ova huda,
koja trpiš sužna tako,
od višnjé su pravde osuda
na živjenje tve opako.

Nevjerstvom se tvojiem boli, 305
i nariči š'njega jade,
jer pedepsa s'neba koli
lakše ide, teže pade.

Jezdit' crnac ne pristaje
priko ravne Livadije, 310
i s' lieva mu more ostaje
od Korinta zvano prie,

koga kraju ne daleče
od Priveze vali stoje,
zapad i istok gdje doteče 315
na pomorske dva krat boje.

Tu u doba starih l'jeta
Mark-Antonija razbi Augusto,
čim za dobit' carstvo od svieta
svaki od njih bješe ust'o. 320

Mark-Antonija, ki se obrati
svom korabljom i pobježe,
kad s'ognjene od svud rati
najvećma se more užeže.

288. tvoji] a_1 . : tvi. 302. sužna] a . a_3 . d . : sužnja. 313. ne a . a_1 . a_2 . d . : na.
315. zapad i istok] a . a_2 . a_3 . b . c . d . : zapad istok.

O istočni vojevoda, 325
ti ne bježa tad, neg' slidi
tvoj plam slatki priko voda,
ki na dalek letjet' vidi.

Rimskih plavi množ moguća 330
nie tebe pridobila,
nego tvoja pobjeguća
Kleopatra liepa i mila.

Pri carici srca tvoga 335
svega svieta carstvo ostavi,
ter ljubovnik bolji s'toga
neg' vojevoda ti se objavi.

Na istom mjesti s'mnogom vlasti 340
skoro vitez španski izbrani
turskom krvi more omasti,
i krstjanstvo sve obrani;

on na moru Turke pobi,
i ima dobit vječne slave;
a na kopnu ti ih pridobi,
o prislavni Vladislave.

Nu glas više s' bojne zgođe 345
od imena leti tvoga;
jer on carske vojevode,
a ti razbi cara istoga.

Ali crnac, ko sve progje 350
grčke strane bliže i dalje,
uputi se prešno i dogje
na ravnine od Farzalje,

gdi u vremena njegda stara 355
boj veliki oni posta
od Pompea do Cesara,
svemu svijetu štetan dosta.

Velikoga ovdi Rima
vieće i istok vas u jedno
carstvu od svieta megju njima
učiniše grlo jedno: 360

da slobodi rodna grada
silni cesar glavu odsieče,

337. mjesti] *a.* : mjestu, *b. c.* : mistu. *d.* : mestu; španski] *b. d. m. z.* : španjski. 350. bliže] *a.*₂. *a.*₃. *b. d. z.* : bližne.

ki tu s'pucim od zapada
na domaći boj isteče.

Ovdi pobijeni i dobiti 365
Rimjani oni slavni biše,
ki narode sve na sviti
i pobiše i dobiše.

Njima niedna vlas pod nebi
vik ne može doći vrha, 370
oni od raspa sami sebi
početak su bili i svrha.

Njih sloboda š njih poginu,
i to nesklad hudi uzroči,
kad zet svekru, otac sinu, 375
a brat bratu protiv skoči.

Tako davnji dub, ki žile
utvrdi od vik sred planina,
krepak stoji na sve sile
plasih vjetar, zlih godina. 380

Usred njega ali kade
malahan se crv zavrže,
podgrize ga, i da pade,
tegota ista sva ga vrže.

Ah, da je proklet, tko zameće 385
u rodnomu nemir gradu,
i domaće vrieži smeće
u zavadi i neskladu.

U to u mnogoj ču radosti
Kazlar-aga glas pun slave 390
od neizmerne svim liposti
Sunčanice prigizdave,
i kako se bješe ova
djevojčica svietla i mila

365. Ovdi] *a*₃. *d. m. z.*: tu. 366. Rimjani] *a*₃. *b. d. z.*: Rimljani. *U rkp.*
*a. a*₁. *slijede stihovi* 373—376 *iza stiha* 368. 370. vik] *a.*: nikad. 375. svekru]
a. d. m. z.: tastu. 377. davnji] *a. b. c. d.*: davni. 378. vik *a.*: viek. 385. tko]
a.: ko, *d.*: ki. 389—392. *a. a*₁. *m. z.*:

Ali ovako Kazlar-aga
jezdeć začu glas pun slave
od uresa liepa i draga
Sunčanice prigizdave.

s ovim isporodi stih 349: ali crnac, ko sve progje | grčke strane bliže i dalje.
390. Kazlar-aga] *b.*: Haslar-aga, *d. m. z.*: Kizlar-aga.

sred bijeloga Smederova	395
plemenito porodila,	
i da nje je liepos mnoga	
svietla rodod nad sve ine,	
od kol'jena gospockoga,	
Gjurgja despota i Jerine.	400
Mnoge crnce tim sjedini,	
da pogju iskat' liepos novu	
po bosanskoj kraljevini	
i gospostvu hercegovu,	
veleći im, da od prije	405
put država tieh ne idu,	
dokli od bližnje Arbanije	
mjesto svako ne obidu.	
A on s družbom svoga dvora	
diže se uprav put Dunava	410
priko polja, priko gora	
kud najpreči put poznavu.	
Priko mjesta, priko sela	
Macedonskih uprečiva,	
s desna ostaje grad mu Pela,	415
Filipova polja s'lieva;	
Filipa, ki jaram stavi	
najprije grčkoj jur slobodi;	
ali većma se on proslavi,	
što Lesandra sina rodi,	420
koga oružje i desnica	
prostrieše se do kraj svita	

395. Smederova] *a. a₁.*: Smedereva. 396. plemenito] *b.*: na Dunavu. 397. — 400. *Ovih stihova nema u rkp. a₁.*; i u izd. *m.* označeni su zvjezdicom. 399. gospockoga] *b.*: gospodeckoga, *a. a₁. a₂. d.*: gosposkoga, *c.*: gospodskoga. Iza stiha 400. u rkp. *a. a₁.*; *m. z.*:

Tim čas ne hteć od umora
duga puta počinuti;
priko polja, priko gora
k raškoj zemlji on se uputi.

401. *a. a₁. m. z.*: a pak mnogim crncim čini. 402. pogju iskat'] *a.*: nahode, *a. m. z.*: iznahode. 403. bosanskoj] *a₂. c.*: bogdanskoj. 405. da] *a₂. c.*: on, *a₃.*: zapovigje kim od prije, *b.*: zapovidje tim od prije. 406. *a₂. a₃. b. c. d.*: da na dalji put ne idu. 407. bližnje] *a. b. c.*: bližne; Arbanije] *a₃. b. d.*: Skenderije. 409—412. *Ovih stihova nema rkp. a. a₁.*; *m.* 414. uprečiva] *a₃. a. b. c.*: uprječiva.

priko grčkih svih granica,
i istoka pridobita.

Aga i ostala družba svoja 425
na Kosovo dogje paka
glasovito polje od boja,
gdi ubi Miloš cara opaka.

Ne ustavlja se na Kosovu,
neg' li uprav kroz Toplicu 430
svrće k'bielom Smederovu
za nać slavnu Sunčanicu,
od ke, igdje put obrati,
ću zamjerne i velike
on liposti spovidati 435
jednim glasom sve jezike.

PJEVANJE OSMO.

Ljepota je od naravi
dar čestiti, slavno blago,
gdje se sabra, skupi i stavi,
sve što je ugodno, milo i drago.

Od svjetlosti višnje zraka, 5
cviet od raja pun uresa,
dobro, u kom su dobra svaka,
bistri izgled od nebesa.

Najizvrsnije božje djelo,
u kom svijetu raj se otvora, 10
gdi pram sunce, istok čelo,
zviezde su oči, lice zora.

Od radosti i razbluda
skup izbrani, skladna mjera,
slatka od srea svieh požuda, 15
mila od oči svih zamjera.

Med prislatki, ki tko kuša,
čemer mu se sladak čini,
blizu i dalek od svieh duša
želja i pokoj drag jedini. 20

Nu moguća ova lipos
s'svietlom krvi kad se združi,

443. igdje] *m. z.*: gdje god. 11. gdi] *m. z.*: gdi je. 12. zviezde su] *m. z.*: zviezde. 14. mjera] *a.*: mira. 16. zamjera] *a.*: zamira.

dva krat veću kaže kripas,
 da ju dvori svak i služi,
 u velikoj tere slavi 25
 leti svuda glasovita,
 i neznane puke travi
 u najdaljih stranah svita.

O cesarska kćeri izbrana
 u porodu okrunjena, 30
 ti sva vedra, sva sunčana
 s'ljepote si i s'plemena.

Rajski ures lica tvoga,
 ki moć' izriet' nie besjedom,
 Ladislava prie slavnoga 35
 zanie glasom neg' pogledom.

Tim on želeć, da bi stek'o
 dragu milos prid tvim licom,
 kraljicom te je svom narek'o,
 i ljubljenom vjerenicom. 40

Ali dočim nie daleče
 namienjeni tvojoj sreći,
 iz sjevera ter ti istječe
 sunce bieli dan noseći,

tva l'jepota rajska prosti, 45
 mala ptica s'tanke hvoje
 ako istočnoj tvoj svjetlosti
 iz dubrave pjesni poje.

Kraljeviću vjereniku
 veće istočni car zavidi 50
 pleme i liepos tvu veliku,
 neg' svu dobit, s'ke još blidi;

steć' bo može on na svitu
 izgubjenu slavu u boju;
 nu lipotu plemenitu 55
 ne vik naći kako tvoju.

Pod zviezdami tvoga uresa
 nije bilo, ni će biti:
 jedno je sunce vrh nebesa,
 jedna lipos tva na sviti. 60

24. ju] a_2 . a_3 . m . z .: je. 32. l'jepote] a_1 .: lieposti. 35. prie] a . a_1 . a_3 .: pri. 49—56. *Ovi su stihovi u izd. m. označeni zvezdicom.* 60. a .: jedna lipos sja na sviti; jedna] a . d . m . z .: jedna je.

Otmanović tim žaludu
posl'o je iskat' svuda sebi,
da caricu naći budu,
o kraljice, sličnu tebi.

S'tvojiem draziem natjecati 65
u svem se ište; ali ne će
u ljubovcah on imati,
neg' u oružju bolje sreće.

Sila mu je da izgubi,
i inako moći nie, 70
tako u lipoj sada ljubi,
kako u vrlom boju prie.

Jur je doš'o Kazlar-aga
k'Smederevu bielu gradu
za iznaći kćer Ljubdraga, 75
Sunčanicu liepu i mladu.

Svietla je ovo djevojčica
od kol'jena desposkoga,
vid žugjeni i zenica
slepa starca, ćacka svoga, 80

ki se unuka unuk zove
Gjurgja despota i Jerine,
od kih ime i sad slove
niz slovinske pokrajine.

Za sve da su Turci hudi 85
gospostvo mu staro oteli,
gosposke se kaže ćudi,
plemenit se djelim veli.

Prut kraljevski, nekad ki je
u rukah mu djedim bio, 90
njemu je sada štap, na ki je
tešku staros naslonio.

Države one, gdje nekada
vlas desposka sterala se;
kratka mu je sad livada, 95
vrhu koje stado pase.

61—72. Ovi su stihovi u izd. m. označeni zvjezdicom. 66. svem] α_1 .: sven,
 α_2 .: svemu. 73. Kazlar] b.: Hazlar, d. m. z.: Kizlar. 74. Smederevu] b. c.:
Smederovu. 75. kćer] α_1 .: ćer, α_2 .: hćer.

Straže mu su psi uzdani,
krotke ovce puk podložni,
a pastiri i gorani
prijatelji najuzmnožni. 100

Priprosta mu je kućarica
mramornoga mješte hrama,
a raskošna svim ložnica
trava uvehla, suha slama.

Šatori su izvezeni 105
zelenoga dubja kitje,
jestojska mu je sad medeni,
voda i mlieko slatko pitje;

a od zlata čaše izbrane,
slatke piće u kih stoje, 110
ruke biele i sn'ježane
milostive kćerce svoje.

Dobri ovako starac traje
najpokonjih dana dio,
ki od dvanaes sinova je 115
čestit otac njekad bio.

Ali njemu smrt nemila
kroz namjeru hudu i priku
svih je u brzo polomila,
da ne osuši lica viku. 120

Tim je on sada ost'o veće
jak obsječen dub u gori,
komu vihar s'plahe smeće
grane skrši i obori.

Vuk i Ljubdrag, kih slovijaše 125
glas s' istoka do zapada,
s'puške ognjene mrtvi ostaše
u podstupu Prage grada.

Gojko i Uroš sred zasjeda
od turske su sablje pali, 130
ki su u ognju priko leda
za cesara vojevali.

100. najuzmnožni] *a.*: neuzmnožni. 107. sad] *b. m. z.*: sat. 110 slatke
piće] *m.*: piće ugodne 114. najpokonjih] *a. d.*: najpokojujih, *c.*: napokonjih.
116. njekad] *m. z.*: njegda. 119. polomila] *a.*: *b. d. m. z.*: poplienila. 128.
Prage] *a.*: Prega, *a.*: *b.*: Praga.

Mikleuša i Stjepana
 more utopi na pučini,
 a dopade smrtna rana 135
 Vladka od guse u planini.

Glavu izgubi Grgur svoju
 s'prijateljskih zlih privara,
 a u rdeljskom stignu boju
 smrt Miloša i Lazara. 140

Janko i Lauš od svieh bjehu
 samo ostali jošte živi
 za razgozor i utjehu
 ćaćku u teškoj suprotivi,

ki svu ljubav složi i stavi 145
 od dvanaes u dva ova,
 i k'o oči dvie u glavi
 i gleda ih i milova.

Ali huda nad sve ine
 do brzo mu sreća uzroči, 150
 da mu u jedno zrak pogine
 i od dva sina i od dvie oči.

Janka ne može uzdržati,
 da se na boj ne uputi;
 u bogdanskoj tim ga rati 155
 pogubiše Turci ljuti.

A Lauša u isto vrime
 srete prika smrt na domu,
 ki ćaćkovo zovuć ime
 umrie u rukah ćaćku istomu. 160

Tad toliko plakat' uze
 od dvanaes probijen strila
 tužni starac, da ga suze
 osliepiše s'grozna cvila,

i svršio još bi u plaču 165
 dni kroz teške nepokoje,
 razgovora da ne začu
 od jedine kćerce svoje.

Sunčanica mlada i liepa,
 od ke slovu svud kriposti, 170

svietlo ufanje ćacka sliepa,
i štapak je u starosti.

Mile unuke on viditi
želi od drage kćerice ove,
i u njih opet ponoviti 175
sebe i mrtve sve sinove.

Ali je zaman da itko sada
nje l'jepotu dvori mnogu,
za što djevstvo ona mlada
zavjetova višnjem bogu. 180

Mudri ćajko s' bil'jeg veće
pozna ovu nje odluku,
i što obljubit' kćerca ne će
vjerenika, ćuti muku.

Nu u sebi opet sudi, 185
da od djetinstva plaha izhodi
ta nje mis'o, s'koje žudi,
da dni tako sama vodi;

tim neka u njoj od ljubavi
probudi se časna želja, 190
on razlike igre stavi
od radosti i veselja.

Od bugarskih mlados sela
na igre se kupi ove,
i ljuvena i vesela 195
sjediljkam ih milim zove.

Liepe djevojke i gizardave,
i seljani mladi š'njima
na nje idu i vrh glave
svak od cvietja vienac ima. 200

U tanac se svi hitaju,
svi začinjju slatke pjesni,
i razlike igre igraju
u pokoju i u ljuvezni.

Vrh livade mlad uz mlada 205
sjedi u cvietju razlikomu,

174. ove] a, a_1, a_2 .: svoje. 181. s'bil'jeg] a .: zbilje, a .: s'bilieh, d .: na
zbiľ. 186. izhodi] a_1 .: izgodi. 194. kupi] a_2, a_3, b, c, d, m, z .: skupi.
197. djevojke] b .: dikle; z .: djeve. 199. nje] a_2, a_3, b, c, d, m, z .: igre.
202. začinjju] a_1 .: začinu. 204. i u ljuvezni] a_3 .: i ljubavi, z .: u ljuvezni.

i rieč s'riečim hitro sklada
na uho šaptom ovi onomu.

Natječu se tuj pastiri,
i ukazat' svaki uživa, 210
da skladnije diple sviri,
i da u slagji glas popiva.

Zatjecat' se još ne taže
pastirice najmilije,
ka začinja pjesni draže, 215
ka li vjenčac l'jepši vije.

Sjediljke ove skupio biše
starac Ljubdrag na svom stanu
je da srce tvrdo odviše
od sve kćerice one ganu, 220

ter od mladieh, kih ustrili
slavna lipos nje velika,
ki godi joj tu omili,
i obere ga vjerenika.

Tad kon liepe Sunčanice 225
na sjediljke sej ljuvene
od svud mlaci i mladice
skupiše se ne brojene.

Ona mlada, za sve da je
mučna u sreću cića toga, 230
poslušna se kazat' haje
zapoviedim čaćka svoga.

Sve najl'jepše gube ime
prid uresom nje uresa,
jak prid suncem istočnime 235
jasne zviezde od nebesa.

Čisti zlatni pram od kosi
na vjetric je tih razplela,
a od razlika cvietja nosi
vjenčac vrhu vedra čela. 240

U pogledu ljuvenomu
razbludno joj sja danica,

209. tuj] a_3 .: tu, a . a_1 .: svi. 212. i da] d .: da. 216. l'jepši] a . a_1 .:
l'jepše, a_3 .: ka li l'jepši vjenčac vije. 242. razbludno] b . c . d . z .: razbludna.

a u rajskom licu svomu
capti trator i ružica.

Na ustieh joj od veselja 245
rumena se ruža smije,
koprenica sniega bjelja
bjelje od sniega prsi krije.

Tako ona milo hodi,
i toliku svjetlos ima, 250
da u jedno vrijeme izvodi
tančac stupom, dan očima.

Pače cienesć da je zora,
što su oči nje ljuvene,
rumena se rusa otvora, 255
i razliko cvietje zene;

bielim rukam po livadi
s'drugam ga ona brat' počinje.
seljani se dižu mladi,
kolo okolo njih začinje. 260

Usred kola od svirali
i od dipli na glas mio,
da zabave sej pohvali,
zače ovako mlad Radmio:

Družbo liepa i vesela 265
od mlagjahnieh pastirica,
kim sred oči zora biela,
a sunašce sja sred lica,
pridružite u ljuvezni

s'našiem vaše skladne glase, 270
de pojući slatke pjesni
bitje ovo proslavja se.

Pojmo, pojmo družbo draga,
bježi mlados, leti vrime,
od prolitja doba blaga 275
uživajmo prie zime.

Ne čekajte, svietla prama
zlato u srebro da se obrati,
bez svjetlosti i bez plama
liepih se oči pogled skрати. 280

U mlagjahnna svoja lita
svaka od vas, liepe moje,
grli rados, ljubav hita',
želje ispunjaj slatke svoje.

Čestitos je ovo živa, 285
blaženstva su ovo prava,
ovako se liepa uživa
mlados i nje dika i slava.

Što se pita, da se ima, 290
što se žudi, da se steče,
što je liepo blizu očima,
da i od srca nie daleče;

da dva mlada jedno žele
u životu stravljenomu, 295
i da vode dni vesele
živeć jedan u drugomu.

Radmio prista, i taj čas se
š'njim u tanac svi hitaju;
dva začinju, a u sve glase
skladno ostali odpievaju. 300

U šapat se igra obrati,
ko se u tancu dozačina,
pak uzeše popievati
četrl mlada seljanina.

Prvi počē, ko njekada 305
od hercega od Stjepana
ugrabi se ljubi mlada,
ka mu sinu bješe dana,

i ki je ona jad i smeću
i ćutjela i podnila, 310
čim na starcu svim mrzeću
draga je mlaca promienila;

281—284. a_3 . a . m .:

svaka od vas, liepe moje,
u mlagjahnna svoja lita
želje ispunjaj slatke svoje
grli rados, ljubav hita'.

290. steče] a_1 . a_2 .: stječe. 299. a u sve] a . a_1 .: u sve. 301. šapat] a . a_1 . m .: šipte. 307. mlada] a . a_1 .: prava. 309. ki je] a_3 .: ki, b . m . z .: ko. 310. ćutjela] a_3 . m . z .: ćutjela je.

i ko paka cieća toga
sin mu se je poturčio,
i iz gospostva herceg svoga 315
s'djecom inoin prognan bio.

Zapopieva drugi opeta,
ko Biogradu pomoć poda
prema silam Mahumeta
Ugrin Janko vojevoda, 320

i kako se izpod mira
grada toga car oholi
ljuto ranjen tad istira
veće mrtav, živ nego li.

Ko se iz grada Dubrovnika 325
(kliče treći) k'Zadru uputi
Gjuragj despot, za na prika
zeta Ugre podignuti;

i od Sibinja ko ban slavni,
i ugrska sva gospoda 330
tad ustaše na boj spravni,
neka mu se pomoć poda;

i ko s'vojskom iz Budima
kralj Vladislav sam se odpravi,
ter' Murata s'neizmiernima 335
silam razbi na Moravi.

A četvrti kliknuo bješe,
ko ugrske skladne volje
Matijaša kralja uspeše
iz tamnice na pristolje; 340

i ko utrugen kralj hrabreni
rvuć vojske od Turaka,
na kopju se često odmieni
od despota Vuka paka.

Bugarkinje jur pristale 345
i pjevanja bjehu draga,
kad smete igre sve ostale
svim došastjem Kazlar-aga.

315. gospostva] *c. m. z.* : gospodstva. 326. treći] *d. a.* : tretí. 348 Kazlar]
b. : Hazlar, *d. m. z.* : Kizlar.

Pokli iska svud pò gradu
Smederevu on zaludu 350
Sunčanicu liepu i mladu
ukazati da mu budu,

brži nego brza striela
od tole se s'družbom dieli,
bivši čuo, da se u sela 355
Ljubdrag otac s'njom priseli.

Tu je nagje u zabavi
od veselieh sjediljaka,
i u pogledu nje objavi
taj čas mu se sunčja zraka. 360

Pače bieliem danom svanu
crnom agi noćno lice
na l'jepotu rajsku izbranu
od sunčane Sunčanice.

Zapažene od svud vidi 365
u nju jednu svačije oči,
i cviet sunce gdje ju slidi
pored suncem od istoči.

Ali crnac ko se ugleda,
ne zna od straha nitko gdi je; 370
sjemo, tamo svak ureda
hoće bježat', a ne umije.

Sunčanica i š'njom lipa
družba od straha i od srama
cvietje iz skuta na tli sipa, 375
ko za zlatnieh braše prama.

Poniknute liepe vile
zamukle su mramorkome,
cieneć, da su tako skrile
same sebe sjenom svome. 380

349—352. *a. a. b. c. d. m. z. :*

Sunčanicu liepu i mladu
ukazati da mu budu,
pokli (*m. z. :* je) iska svud po gradu
Smederevu on zaludu.

355. bivši] *a₂. a₃. c. d. m. z. :* buduć *b. :* biduć. 365. zapažene] *b. :* zapazene.
366. svačije] *a. a₁ :* svoje. 367. sunce] *m. z. :* sunca. 368. pored] *a₃ :* s'po-
red. 376. ko] *a₃. b. c. m. z. :* ko. 379. cieneć] *m. z. :* scieneć.

Od svuda su vrhu lica
vlase od kosa razpustile,
ali izmegju zlatnih žica
sjahu im većma oči mile.

Hitri hadum sviem objavi 385
vešeo pogled, sliku dragu;
s'pried na prsi ruku stavi,
i u besjedu kliče blagu:

družbo mila, dni čestite
ki trajete sred dubrave, 390
uživajte i sliedite
liepe igre i zabave.

Nitko ne imaj strah, ni čezni,
er došastje moje ne će
razvrć' vaše tance i pjesni, 395
ni doniet' vam gorke smeće;

pače u družbu vašu, ka je
mnoge sreće, mnoge česti,
gdi u miru svak dni traje,
i ja ću, za nać' mir, uljesti: 400

tim gizdava družbo mlada,
ovdi, gdi ste vi skupljeni,
ne budi vam mučno sada
dat' za malo mjesto i meni.

Ko izreče te besjede, 405
gdi sjen velik dub prostira,
sam bez družbe Turčin sjede
sred seljana i pastira.

Milostivo na staroga
Ljubdraga se pak obrati, 410
tere poče ovako ga
s'tvrđiem kletvam uprašati:

Ah, tako ti bog s'visine
vratio očima vid žugjeni,
vriedni i dobri domaćine, 415
pleme tvoje spovjegj meni;

a po carsku slavnju glavu,
tako ne p'o sabljom mojom,

400. i ja] a_2 . b. c. m. z.: ja. 404. dat' za] a_3 .: za dat'; mjesto b. z.:
mjesta. 412. s'tvrđiem] m. z.: tvrdiem.

kad istinu skažeš pravu,
neć' me uvredit' rieči tvojom. 420

Stari tvoji tko su bili?
rec' slobodno bez ozira:
je su li oni gospodili,
i iz gospostva ko ih istira?

Na ovo u sreću smućen svomu, 425
kliče starac pun žalosti:
spomenjivat' nevoljnomu
mučno je prednje čestitosti;

er kol'jeno plemenito
od pomoći tomu nije, 430
koga uboštvo vjekovito
pod teškim robstvom krije.

Nu gospodar taki kada
zapovieda blago i milo,
pod zakletvu ter mi sada 435
od oči se to stavilo,

od ničesa ne ću predat',
sve ću kazat', nu, jaoh, bolje
naricaću, neg' spoviedat'
od starih mojich nevolje. 440

Diže se iskat' u svom dvoru
Lazar despot od Servije
dva junaka po izboru,
da uda za njih kćeri dvie.

Liepu i mladu Vukosavu 445
da Milošu Kobiliću;
a ponosnu i gizdavu
Maru, Vuku Brankoviću.

Od Mare se i od Vuka
slavni despot Gjuragj rodi, 450
vrh raškoga svega puka
nakon svekra ki gospodi.

Od Gjurgja se i od Jerine
Mara opet kći rodila,
cieć l'jepote nje jedine 455
ku oblubi carska sila;

419. skažeš] *a. a₃. d.*: kažeš. 420. rieči] *a₃.*: riečim. 424. ko] *a₃. b. z.*: tko.
440. od starih] *a₃. d. m. z.*: starih. 454. Mara] *m. z.*: Mare.

ni se od cara bjehu silna
obljubile većma tada
plodne strane, mjesta obilna,
gdi s'Jerinom despot vlada. 460

On na dvore ko njegove
za caricu im kćer odvede,
posla im konje po sinove,
i primami ih, da ga sliede. 465

Podiže se pak da steče
pod oružjem njih države,
i jedva despot živ uteće
izpred sablje sve krvave;

a Jerina iz bieloga
Smedereva izagnana, 470
za nać' Gjurgja vojna svoga
put ugrskih pogje strana. .

Ovake mu pak da glase,
u Budimu kad ga srete:
trgaj, trgaj siede vlase 475
tužni starče s' hude štete.

Gospostvo ote, i isposieca
tvoje vojske car ognjeni;
Grgur, Stjepan naša djeca
robovi su osliepljeni. 480

Čuj, ke mi su sinci mili
po jednomu sad glasniku
plačnoj majci poručili
trudne glase, zgodu priku:
Sice će se tve na pola 485
rasciepiti, majko tužna;
tva dva sinka, dva sokola,
dva sliepca su i dva sužna.

Ti po svakoј svieta strani
gledaš, majko, na dan bio; 490
nama se je zrak sunčani
mlagjahniem ugrabio.

467. i jedva] *a. a₂. c.*: jedva. 468. izpred] *d.*: izpod. 470. Smedereva] *a. a₂.*: Smederova. 477. gospostvo] *m. z.*: gospodstvo. 486. rasciepiti] *a. a₁.*: rasciepati. 488. sužna] *a. a₃.*: sužnja. 490. gledaš] *a. a₁. a₂.*: gledaj, *c.*: gljedaj.

Razlog bješe: mi dvojica
da smo štapak ćaćku i tebi!
s'ćaćkom starcom ti starica
da nas vodiš, sad je triebi. 495

Ali slušaj svu nezgodu
i naš teški jad nemili:
s'očima smo i slobodu
slatku i dragu izgubili. 500

Carica nas, majko draga,
sestra naša, kćerca tvoja,
prid Muratom ne pomaga,
komu ljubi bit' dostoja;

pače i ona, vajmeh ista 505
da nam kuću izkoriepi,
vrlom caru na svjet prista;
zajedno nas š'njim osliepi!

Ni joj ganu srce tada
tvrgeje od stijene, vrlje od zvieri 510
ljubav od dva braca mlada,
hudu mis'o da netieri:

za to, ako taj put slediš
ti, da (liepe sve gospoje
u Budimu kad razvidiš) 515
dvie nevjeste nagješ tvoje;

kada budeš, majko, tamo
megju ugrskiem gospojami,
tužna majko nislj samo,
ke ćeš hvale podat' nami. 520

Je da riećeš: imam živa
ja dva sina, dva junaka,
u kih stoji i pribiva
moga srca rados svaka?

Dva sina imam, moć' ćeš rieti; 525
nu dva sliepca, nu dva roba;
oteše mi ih Turci kleti,
i sada mi ih drže oba.

S'nesrećnoga segaj glasa,
ki mu poda plačna ljubi, 530

494. ćaćku] *a.* *a*₃.: ćajku. 495. ćaćkom] *a.* *a*₃.: ćajkom 525. moć' ćeš]
*a*₃.: ne ćeš. 526. sliepca] *a.*: sliepa. 529. segaj] *a.*: togaj.

starac despot pun poraza
smrtno ubliegje, rieč izgubi.

U žalosti i u bolesti
stanovit se omramori,
ali ko se pak rasviesti
jedva ovako progovori: 535

Od kada smo izgubili
sva ina dobra mi na sviti,
nastojmo se turskoj sili
sužnji u staros ne učiniti. 540

Verna drugo, sa mnom hodi,
put slavnoga Dubrovnika,
gdje se gostu u slobodi
drži vjera svim velika.

Ali Murat buduće sliš'o, 545
Gjuragj despot sa svim blagom
u Dubrovnik da je otiš'o,
slobodom se štitit' dragom,
prešno odpravi poklisare

k'Dubrovniku svietlu gradu, 550
knezu i vieću šljući dare,
da mu u ruke Gjurgja dadu;

ili inako on zaprieti,
u krvavu ljutu boju
da će na njih grad podrieti 555
carsku ognjenu sablju svoju;

nu Dubrovnik sred pokoja
ki od slobode krunu steče,
s'mita od zlata, s prietnje od boja
od vjere se ne poreče, 560

tako da isti car oholi
čudeći se tada kliče:
cieć tve vjere krepke toli
viek ćeš živjet' Dubrovniče!

I tako se prem dogodi: 565
još Dubrovnik s'davnjom krunom
stoji cieć vjere u slobodi
megju lavom i drakunom.

540. sužnji] a_1 . b . : sužni. 559. mita] c . : mite, d . : mitom ; prietnje] a . a_1 . :
prieće ; od boja] a_3 . : boja.

Ah, da bi u vik jakno sade
 živio miran i slobodan, 570
 Dubrovniče bieli grade,
 slavan svietu, nebu ugodan.

Krune ugrske veći dio,
 svu bosansku kraljevinu,
 i gdi je herceg gospodio 575
 vlas poda se turska ukinu;
 još sred usta ljuta zmaja,
 i nokata biesna lava
 oko tebe s'oba kraja
 slovinska je sva država. 580

Robovi su tvoji susjedi,
 teške sile svim gospode;
 tve vladanje samo sjedi
 na pristolju od slobode.

U slobodnu gradu ovomu 585
 od zetovieh tako ruka
 sačuva se despot, komu
 ja sam unuk od unuka;
 i od našega svega traga
 ne nahodi nitko se ini, 590
 razmi ova kćerca draga,
 ka je razgovor moj jedini.

Ko ču ovo crnac, skide
 zlatnu mahramu iza pasa,
 Sunčanici ter otide, 595
 i u način ju blag prikaza,
 veleć: tva je sreća sada
 i velika i čestita,
 istočnom si caru lada,
 o djevojko plemenita! 600

Sunčanica tađa svrnu
 oči od srama i poniknu:
 a svu ostalu družbu crnu
 crni hadum k'sebi viknu;

579. tebe] *a. a₁.*: sebe. 590. *c.*: ne nahodi se itko ini, *d. z.*: ne nahodi se nitko ini, *m.*: ne nahodi itko se ini. 595. Sunčanici] *a₂. a₃. c. m. z.*: k' Sunčanici.

nu š'njim ne hteć da se dili 605
 djevojčica časna i liepa,
 ugrabi ju on po sili
 isred skuta ćaćka sliepa.

Otet' bi se mlada uzela
 strašnom crncu, ki ju hvata, 610
 golubica jakno biela,
 crnom orlu iz nokata.

Ali Ljubdrag u sl'jepilu
 tužni starac nad sve ine
 čuvši grabit' kćercu milu, 615
 ubiti se za siedine,

i ne ufajuć, da ju obrani,
 zaupi u glas pun žalosti:
 Na ovo li me, jaoh, dohrani
 teška i trudna ma starosti? 620

Da li dosta, srećo huda,
 djedinstvo otet' me ne bi ti,
 i od despota slavnieh svuda
 pastirim nas učiniti?

i ljubljeniem sinovima, 625
 ki biše oči mojih zenice,
 da moj život spravljat' ima
 i koliepkе i grobnice:

nu me sada sasma ovako
 sliepa starca još pokosi, 630
 čim se moje dobro svako,
 ma jedina kćerca odnosi.

O ma kćerce! Nije je, nije!
 Sunčanice kćerce mlada,
 tvoj sunčani ures gdi je? 635
 Jaoh, tko mi te grabi sada?

Ozovi se, kćerce mila,
 vigj, koja me boles ciepa,
 ah, komu si ostavila
 ćaćka tvoga stara i sliepa? 640

608. isred] *a.* *a*₁. *a*₂. *a*₃. : ispred ; ćaćka] *a.* *d.* : ćajka. 620. trudna] *a*₃. *d.*
m. : huda. 626. biše] *m.* *z.* : bjehu ; mojih] *a.* *a*₁. : me. 628. koliepkе] *a.* *c.*
d. *m.* *z.* : kolievke. 629. nu me] *a.* : tieme, *a*₁. : time. 633. Nije je] *a*₁. *m.* *z.* :
 Nie te. 634. Sunčanice] *a.* : Sunčanico. 640. ćaćka] *a.* *d.* : ćajka.

Za ovo li, smrti prieka,
gluha mi se vazda kaza,
ma nesrećna staros neka
mre s'hugjega svegj poraza.

Moja sliepa staros ova, 645

ka mi u licu smrt svjedoči,
bez gospostva, bez sinova,
i bez dražieh, vajmeh, oči;

i bez tebe slatko ufanje
kćerce mila, u koj meni 650

i sinovi su i vladanje,
i od oči vid žugjeni.

Starac Ljubdrag tuži ovako;

ali što mu toj pomaga?

s'kćercem mu se veće odmak'o 655

po daleko crni aga.

Sunčanica s'prva od straha

učini se mrazna stiena,

blieda, niema, bez uzdaha,

izčeznuta, zapanjena. 660

Pram razvezan u slobodi

lice joj plačno obletiva,

nosi se ona, a ne vodi,

veće mrtva nego živa.

Nu ko malo razabra se, 665

i pogleda, tere vidi

strašne i grde crnce uza se,

opet vene, čezne, blidi;

gorka je boles opet smeta,

opet zavrč' rieč ne može, 670

priuze teški strah je opeta,

i opet se prinemože.

Ali ko se njoj za time

pobjeguća duša vrati,

kliče glasom žalosnime

u ovi način naricati: 675

655. mu se] *m. z.*: mu se je; veće] *a. v.*: već. 626. lice joj] *a. a₁.*: lice.
668. blidi] *d. m. z.*: i blidi. 670. može] *d.*: more. 672. prinemože] *d.*:
prinemore.

Gdje sam tužna? ah jaoh, koja
ugrabi me ovo sila?

O žalosna majko moja
na što me si porodila? 680

Od koga sam, jaoh, vogjena?
Robinjica gdje ću mlada
nemilosno zaplienjena
u-ćaćkovu skutu sada?

Sinoćka sam omrknula 685
ja u ćaćka kći jedina,
a jutros sam osvanula
u crnoga Arapina.

Komu, ćaćko mili, komu
jedina te kćerca ostavi, 690
ka je životu trudnu tvomu
svegi nosila pokoj pravi?

Ah, čieme ćeš jade i smeće
teške tvoje samiriti?
Ko li ti će uzdan veće 695
sliapu u staros štapak biti?

Silnu caru od istoka
mlagjahna se vodim sužna;
i što je hugje s'toga uzroka
časti mom se bojim tužna, 700

dragom časti, ku odavna
ja prikazah višnjem goru,
i za ku sam podniet' spravna
svaku muku, smrt najgoru.

Ali ako me ti oteti 705
niesi jaki ćaćko mili,
ni imaš sila za oprieti
mogućoj se turskoj sili;

dogji, dogji na smiljenje
je da ganeš skup oholi, 710
tere tvoj plač i cviljenje
za mene se tužnu umoli;

je da za odkup me mladosti
mješte zlata u ke vrime

- od nesrećne tve starosti 715
 grozne suze Turci prime;
 je da kako oči sliepe,
 jaoh, i stare tve siedine
 iz njih srca izkoriepe
 nemilosti i vrline. 720
- Ali nigdje nie nikoga,
 ko bi mene pomoć' htio;
 ćaćko, ufanje srca moga,
 i ti li me si ostavio?
- Htijaše slidit' plač svoj ljuti 725
 Sunčanica još naprieda,
 kad se oštri crnac smuti
 srčno na nju ter pogleda,
 oj djevojko! vapeć, mlada,
 dosta si se plakat' čula, 730
 ah, umukni veće sada
 kamenito zamuknula!
- Ali dočim pute slidi
 k' Carigradu on najpreče,
 eto se ulak jedan vidi, 735
 gdi uprav njega tiekom teče.
- Ovi netom prida nj dogje,
 lis mu carski prikaživa:
 on ga prima i vrh svoje
 glave stavlja, pak celiva. 740
- Mlad car trpeć mučno odviše
 od istočnih sprava cknjenje,
 agi u tomu listu bješe
 odkrio srca svoga htjenje.
- Pisaše mu, da put strane 745
 Carigradske naglo grede,
 i da veće izabrane
 djevojčice sve dovede;
 veljaše mu još, da svudi
 Sokolicu pošlje iskati, 750
 i da joj kaže, ko car žudi,
 da ga u istok i ona prati.

724. i ti li] a_5 . d.: i ti, a.: i ti l'. 734. najpreče] a_3 . m. z.: najprječo.
 742. cknjenje] a: a_1 .: sknjenje, d.: cienje.

Bješe liepe zatočnice
mladi se Osman uželio,
ke ga zani drago lice, 755
a ustrieli pogled mio.

Uz'o bi opet nagledati
rajskoga se nje uresa
i oči svietlih, u kih sjati
sunce vidi se od nebesa. 760

Pače on puta ne umije,
naći u istok, kiem će poći,
dokli istočno sunce prie
ne isteče svojoj noći.

Ali ova mis'o svoja 765
ne će družim da se objavi,
krijuć željom ljuta boja
slatku želju od ljubavi;

nu se hitri hadum stavlja,
i jednoga crnea uzdana 770
po bojnicu liepu odpravlja
put poljačkih ravnih strana;

buduć im'o glase tada,
da još po toj kraljevini,
za osvetit' cara mlada, 775
s drugami ona rasap čini.

PJEVANJE DEVETO.

Velika se, o Ljubavi,
vlas ognjenih tvojih striela
u pogledu liepom slavi
oka draga i vesela;

ali vele veća i jača 5
u kraljevskom srcu biva
čas, ka striele tve potlača,
i sve sile pridobiva.

Nie čudo cieća toga,
Sokolica svietla i mila 10
cara Osmana ljubljenoga
da je slidit' ostavila.

Trudno mladój bi podnieti,
i smetena tim se reče,
za kiem željno srce leti, 15
da i stupaj hro ne teče.

Bio je nemir najžestoči,
ki stravljenja dikla očuti,
dalek sunca dražieh oči
tamnom noći zamrknuti. 20

Ali ohola i moguća,
iz krvave mrzi je rati
s'Turcima se pobjeguća
prid Poljacim ukazati. 25

Tim odkada lanjsko lito
mlad kraljević razbi cara,
s'drugami ona strelovito
preko leških strana udara,

leteć mnokrat sred potjera
sjemo tamo po prostoru 30
od Odera do Nepera,
i s'Nestera k'njemškom moru.

Čim bojnica tako izbrana
veće puta tiekom minu
plieneć, paleć sa svieh strana 35
svu poljačku kraljevinu,

u slobodi smiona odviše
doć' se usudi najposlie
u dubravu gustu, više
grada od tvrde Varšovije. 40

Bješe u svrsi kolovoza
jur počela jesen plodna,
kad zadaždje s'groznieh loza
rujna i zlatna pića ugodna.

Prem osvanu dan čestiti, 45
koga vječna biće slava,
dan veseli od dobiti
kraljevića Vladislava,

17. Bio je] *a. m.* : bješe; nemir] *a.* *a.* : čemer, 22. mrzi je] *d. z.* : mrzi
rukopisi: *mrzie*, koje može biti: *mrzi je*, i: *mrzje*. 25. lanjsko] *a. a.* *m.*
lansko. 27. strelovito] *a. a.* *m. z.* : strjelovito. 32. s Nestera] *a. a.* *d. z.*
Niestera.

u ki bez broja i bez kraja
 vojsku on razbi i zatjera 50
 istočnoga ljuta zmaja
 lanjsko l'jeto kraj Nesteru.

K'poljskom kralju na dan ovi
 skupiše se sred Varšova
 sve vojvode, svi knezovi 55
 i staroste od gradova,

tère pokli tu u mnogu
 bogoljubstvu u sve glase
 najprije hvala višnjem bogu
 u prisvetoj crkvi da se, 60

u razlike svak načine
 sa svom se opet moći stavi,
 da spomena nad sve ine
 srećnoga se dana slavi.

Mlad kraljević i po izboru 65
 š'njim gospoda ina tada
 podranili bjehu u zoru
 lov loviti izvan grada.

On razlike tiereć zvieri
 hoće ukazat' sviem očito, 70
 kako s'vojskom cara tieri
 u dan isti prednje lito.

Pod bogatim odjećami
 od crljena sja grimiza,
 gdi se biser i drag kami 75
 vrh pošvena zlata izniza:

na pasu mu je mač zlaćeni,
 vrh glave mu trepti perje,
 a pod njime konj ognjeni
 lakši i brži neg sjever je. 80

Tako je vidjet' bog sunčani
 i u oružju i u obrazu,
 kad zvieri iskat' i on podrani
 po nebeskom švietlom pasu.

52. lanjsko] *a.* a_1 . *m.*: lansko. 55. sve] *a.* a_2 .: svi. 69. tiereć] a_1 .: tireć.
 70. hoće] *m.* *z.*: hotje. 73—76. *u rukopisu*: a_1 . *dodani si ovi stihovi tek mlad-*
gjom rukom s kraja. 74. grimiza] *a.* *d.*: krimiza. 80. lakši i brži] *a.* a_1 . a_2 .
 a_3 . *c.*: lakši. brži. 81. Tako] *m.* *z.*: taki.

Brat Kazimir, stoprv komu 85
lice zlatni mah celiva,
i on na konju ognjenomu
zlatno odjeven uza nj siva.

U istoku od mladosti
zora od slave još mu istječe, 90
a od hrabrenstva i od liposti
stere zrake na daleče.

Stjepan mlagji brat uz njega
kaže istakmit' djelim ime,
brži od plama, bjelji od sniega 95
igra urešen konj pod njime.

Jezde i svietla bratja ina
kon slavnoga Vladislava,
i od oružja i od haljina
zamjerna je sviem naprava. 100

Liepi i mladi kraljevići
na njegovieh zracih sjaju,
jakno sivi sokolići
kad se u sunce zagledaju.

Vojevode, knezi i bani 105
prid njim redom jezde u daci,
odjeveni i oružani
plemenito svi kolici.

Plemenita družba ova
s'dobitnikom turskieh sila 110
na odlučena mjesta od lova
ovako se uputila,

a Varšovske liepe i mlade
sve gospogje pune dike
izišle su vrh livade 115
po kraj bistre Visle rike.

Tih se tančac megju njimi
tuj zameće u ljuvezni,
u kom glasim medenimi
kliknuše ove slatke pjesni: 120

85. stoprv] *a*₁.: toprv, *a*.: stopr. 97. svietla] *a*.: svitla. 98. kon] *a*.: kod.
102. njegovieh] *a*.: njihovieh. 105—108. *Ocih stihora nema rkp. a. a*₂.;
*u rkp. a*₃. *b. c.*: *sljede iza stiha*: 84: 112. ovako se] *m. z.*: ovako se 'e.
120. kliknuše ove] *a. a*₃. *b.* pokliknuše; slatke] *a*₂. *c.*: skladue.

O čestiti i hrabreni
kraljeviću Vladislave,
svak je veseo u spomeni
nedobitne tvoje slave!

Ti, o sivi naš sokole, 125
u mlagjahnna tvoja l'jeta
potlačio si Turke ohole
i dobio cara kleta.

S'tebe obranu svu primila
kraljevina je naša svudi, 130
s'tebe opet se razgojila
u pokoju, ki svak žudi.

Svud težaku zemlja blaga
s'tebe obilne vraća plode,
s'tebe obtječe mjesta draga 135
med iz dubja, mlieko iz vode.

S'tebe veseo krotka stada
pod sviroku pastier pase,
s'tebe putnik miran sada
grede pojuć u sve glase. 140

Konj, koji se biesan jaha,
s'napuhaniem nozdram prie
rža, pjeni, oganj paha,
vihar vidjet' bi svudie,
blag i krotak zelen milu 145

na livadah sad uživa,
tere bojnu ljutu silu
na ljuvenoj promienjiva.

Skladni puci, mirna sela,
travna polja, doba ugodna, 150
rojne pčele, stada ciela,
žitne njive, dubja plodna.

Razvedren je svak u licu,
glasi ti ovo svi govore:
veće liepu vjerenicu 155
na čačkove vodi dvore!

Kraljeviću, sve je spravno,
ne ckni veće pir veseli;

141. biesan] c.: bistan. 143. paha] a_2 .: paka. 148. promienjiva] a. a_1 .
b. c. d.: promieniva. 154. glasi ti] a.: glasit.

u unucieh ime slavno
 ponoviti naš kralj želi. 160
 Tvojim zracim čin' da obtječu
 ova naša mjesta i dalja,
 i ragjaju se i istječu
 sunci od sunac, kralji od kralja.
 U što na čas dana blaga 165
 tanac vode sej gospoje,
 i ovako se pjesan draga
 Vladislavu slavnom poje :
 eto smiona Sokolica
 iz dubrave guste izide 170
 s'dvanaes bojnih djevojčica,
 ke ju svudi slidom slide.
 Jak lavica usred gora,
 kad pritisne glad ju ljuti,
 na sve strane uši otvora 175
 oslušujuć, kud se puti,
 ako iz dubrav gustieh kada
 pastirske ona dipli čuje,
 žudeć da tu pasu stada,
 veseli se i raduje ; 180
 i misleći, da brzo ima
 na volju se nasititi,
 k onoj strani put uzima,
 leteć u tiek streloviti :
 Zatočnica tako ohola 185
 na začinke slatke i mile,
 kim se bjehu posred kola
 liepe gospoje oglasile,
 vapije : Evo plemenite
 sreće, evo liepa pliena ; 190
 tec'te, o druge me, tecite
 na bogastva neizrečena.
 Slied' me svaka, svaka osveti
 sebe, cara, tursku vjeru,

161. tvojim] a_2 . b . c . m . z . : novim. 164. sunci] m . z . : sunca. 166. tanac]
 a . c . : tančac. 172. ke] a . a_1 . a_3 . b . : ko. 174. ju] a_2 . a_3 . c . m . z . : je.
 177. gustieh] d . : pustih ; m : : iz dubrava gustieh kada. 179. žudeć] m . z . :
 sudeć. 184. streloviti] a . c . : strjeloviti. 185. tako] a . : taki je, a_1 . : taka je.

spomenujuć u pameti 195
lanjsku dobit i potjeru.

Dobro ovoga ne doreče
Mogorkinja dikla vrla,
a tište se i zateče
na brzomu konju hrla. 200

Lete za njom, a ne teku,
i nje druge nagle i hitre,
i plien željni da prie steku,
brziem konjim stižu vitre,
ter u način poplavage, 205
ka s'obilnieh voda riekom
plaho se oreć niz litice
sve što sreta nosi tiekom,

jedna jednu spried desnicom
za sn'ježane prsi hvata, 210
druga drugu nica licom
stere konju priko vrata;

njeka za pram rudi od kosi,
a za ruha njeka sviona,
za ruku onu ova nosi, 215
za pas zlatni ovu ona.

Priko noćne tako tmine
sred divjači vuku prike
vukovi ovce u načine
nemilosne i razlike. 220

Bojne dikle brže od striele
tekuć poljem u pospjehu
s'drazim plienom sve vesele
odmakle se dalek bjehu,

kad gospogje ugrabjene 225
budući se osviestile,
sve u glase sjedinjene
tuže, ciče, plaču i cvile.

Njeka ćačka draga svoga,
nika braťju milu, a nika 230

195. spomenujuć] *a. z.* : spomenujuć. 196. lanjsku] *a. a₃.* : lansku. 199. a
tište *a.* : otište. 215. onu ova] *drugi* : ova onu, ovu ona. 225. kad] *b.* : tad.
230. nika] *a. a₁. c.* : njika.

uzdišući ljubljenoga
zove u pomoć vjerenika.

Još slobode slatke cića
ne pristaju sa svom moći
vapiť slavná kraljevića, 235
da ih otet' bude doći

Ali se od njih svih zamani
cići, plače i tuguje,
u zaklonoj ako strani
nie nikoga, da ih čuje. 240

Grm ih spleten, dubje često
gustim gajom jur obstrije,
pače kitnim hvojam mjesto
nebesom ih istim krije.

U kraj gaja gusta toli 245
dubrava se jedna otkriva,
brza ju rieka grli doli,
a tih vjetric z'gar celiva.

Rudi jasen, bries široki,
bor zeleni, joha biela, 250
divja lieska, drien žestoki,
kitni javor, vita jela,

i česvina od sto vieka,
i hras davnji tu se ustara,
ni im je nigda sila prieka. 255
naudit' mogla od vjetara.

Proz dubje ovo hrlo stado
od razlicieh trka zvieri,
a po granah leteć rado
jato od ptica svegj žuberi. 260

Bistra rieka s' veće traka
u dubravu gustu ulazi,
od sunčanieh ka ju zraka
čestiem kitjem čuva i pazi.

Ali sve se vode staju, 265
i jezero sred nje čine,
l'jetne danke u kom traju
liepe vile od planine.

242. jur] a_1 .: još. 255. im] a . b . c . d .: mu; nigda] c . d . m . z .: igda.
263. ju] a_2 . a_3 . c . m . z .: je.

Družba istočnih zatočnica
 slidi smiona i slobodna, 270
 gdi ju glasom od vjetrica
 dubrava ova zove ugodna.

S'duga tieka svaka trudna
 znoj na svietlom licu otira,
 i od vrućine od poludna 275
 jaše u dubje polak vira.

Sokolica prihrabrena
 prid njima se nagla puti,
 i u dubja ih skut zelena
 klikuje ovako počinuti: 280

Eto je pastir svratio stada
 u podgorje na plandište,
 svak pod dubjem sred livada
 pri kladencih vjetrie ište;

za to i mi, druge mile, 285
 čim sunce od zgar pripeklo je,
 hod'mo, gdi sjen dubja dile,
 za trudima nać' pokoje.

Uživajmo slatke hlade,
 gdi nas zove draga sjenca, 290
 a konji nam vrh livade
 neka pasu kod kladenca.

A ti, ki si toli sviet'o
 u junaštvu, Vladislave,
 hodi otima' robje oteto, 295
 čekamo te sred dubrave.

Ne straši nas tva desnica,
 ciele vojske s' tobom vodi,
 s'dvanaes samih djevojčica
 ja te čekam u slobodi. 300

Od priekora i od sramote
 po svietu ti glas će otiti,
 ispod grada da ti se ote
 cviet gospogja plemeniti,

271. ju] a_2 , a_3 . m. z.: je. 274. otira] a_1 .: utira. 275. od poludna] a_1 .:
 od poludna. 278. puti] b. z.: uputi. 295. otima'] b. c. otimaj.

i da iz ruka dvanaes žena 305
ne mož' ti ga opet steći,
ti, ki u slavi od imena
letiš junak sad najveći.

Ah, ne trpi, da su vriedne 310
na tvoj kući, u tvom mjesti
djevojčice mlade jedne
dan od tvojieh slava smesti;

ali u tebi srca nie
na polje izit' nam protiva,
da vlas ženska ne dobije, 315
tko prie care pridobiva.

U to, druge moje izbrane,
ne boječ se od potjera,
osjedimo konje vrane,
počinimo kon jezera. 320

Dikla ohola i smiona
na ovi način vika i prieti
veseleć se, da sama ona
s'drugam svojiem cara osveti.

Bojnice se sve poteže, 325
i s'robinjam s'konja skaću,
svaka svoju na se veže,
sve u jedno one plaću.

Mlagjahniem da ne uteku
žestociem uvitima 330
pri oštrieh duba hreku
sn'ježana se put prižima.

Ponosite i zlosrde
od istoka vrle dikle
ovako se s'prva tvrde 335
megju sobom, pak su klikle:

Pokli sumnjit' nie sada,
da nas ovdi ko sastane,
o viteška družbo mlada,
stav'mo oružje teško s' strane, 340

306. ti ga opet] $a_2, a_3, c, m, z.$: opet ti ga, $b.$: opet ti ih. 313 tebi] $a, b.$
tebe. 316. care] $a.$: cara. 318. boječ se] $a_1, a_3, b, m, z.$: bojte se. 320 kon]
 $a.$: kod. 322. i prieti] $a_3.$: prieti; na] $b, c, m, z.$: u. 337. sumnjit'] $a.$:
sumnje. 338. ko] $a_1.$: tko. 340. s'strane] *tako samo rkp.*: *c. ostali*: strane.

ter po ovoj bistroj vodi,
čim sve prži snnčja zraka,
plovaj, plovaj u slobodi
igre mile tvoreć svaka.

Razhladiti trude od boja 345
u što ovako mlade žele,
od ljuvenieh perivoja
odkrivaju liere biele.

Nie mjesta, strane nije 350
najmilije i najdraže,
ku zavidno ruho krije,
da se naga sad ne kaže.

Sve bjeloće da prid oči
izberu se i sjedine,
drobni biser od istoči, 355
jasno srebro, snieg s'planine,

kon biloće mile i drage
bojnieh diklic tamne ostaju;
ke u bistrih vodah nage
jak no zviezde trepte i sjaju. 360

Na zamjernu, na jedinu
njih bjeloću svietlu izbranu
bistri jezer on čas sinu,
živiem ognjem voda planu. 365

Ozelen'je kraj u travi, 365
trava u cvietju osta okoli,
bližnje dubje po dubravi
grane u vodu skloni doli.

Sa sviem vodam od svud rieka
zaletje se u tiek hrli, 370
s'travom, s'cvietjem, s'dubjem neka
celiva ih ona i grli.

Njeka je rudi pram vrh čela
u obluk zlatan pokupila,
njeka niz bio vrat razplela, 375
i vrh voda njim zdaždila.

350. najdraže] *a*₁.: na dražje. 358. tamne ostaju] *a*.: tamnije sjaju *d*.: tamni ostaju. 373. rudi] *a*. *b*.: rusi. 374. obluk] *svi rukopisi*: oblak; *onako*: *m. z.*; zlatan] *d*.: zlatni.

Nu kći kralja od Mogora
l'jepša i svjetlja svih se ukaza:
njoj iz bijelih prsi zora,
sunce istječe iz obraza. 380

Bjelja je vidjet' ona vele
s'drugam plovuć sred jezera,
neg' li od mora vile biele
i od spjev'oca kufa pera. 385

Čim nje vlažni pram od kosi 385
tiho prši s' hlatka blaga,
iz zlata joj biser rosi
po cvjeticu lica draga.

Ovaka se negda objavi 390
i božica svietla od lova,
i po jezeru u dubravi
naga ovako s'drugam plova.

Ovaka se i ljuvena 395
liepa mati ukazala,
iz sn'ježanih kada pjena
sred morskih se rodi vala,

ali ohole dikle liepe
čas ne mogu stat' bez rati,
i u zabavah slacieh hlepe
bojnice se ukazati. 400

S' jedne strane šes ustaju,
s'druge opeta šes protiva,
sve se vodam oružaju,
zatjecat' se svaka uživa.

Jedna suproc drugoj plove, 405
jedna drugoj prieti smeću,
sada one, sada oye
vodu uzimlju, biser meću.

Čim bojnice liepe i nage 410
čine ovake igre u vodi,
tere svaka varke drage
i hitrine iznahodi:

386. d.: tiho prži zlatna blaga, *ostali rukopisi*: tiho prši slatka blaga, m. z.: tiho prši s'hladka blaga. 388. cvjeticu] *a*₃. d. m. z.: cvjećicu. 389. ovaka] *a*. *a*₂. *b* c. d.: ovako. 393. ovaka] *a*. *a*₂. *a*₃. *b*. c. d. z.: ovako; se] m. z.: se 'e. 399. slacieh] *a*₂. *b*. c. d.: slatkih m. z.: sladcieh. 403. vodam] m. z.: vodom.

eto od trublja i od vapaja
 zamn'je okolo sva dubrava,
 lovci ju kruže sa svih kraja 415
 kraljevića Vladislava.

Njeki u ruci hrbu nosi,
 kopje vito njeki ima,
 s' ognjenim su puškam mnozi,
 mnozi s' lucim napetima. 420

Oni vode brze hrte,
 lovne jastrebe ovi drže,
 tražeč vižli svud se vrte,
 psi ini laju, konji rže. 425

Mlad kraljević bješe od prije 425
 obkružio polja ciela;
 soko mu se sivi vije
 vrh svietloga vedra čela.

Ptica ohola sred visine 430
 plemenita jata tjera,
 a na vrste manje ine
 mrzi trudit' brza pera.

Stiže, tko se ne priklonja,
 za priklonim letjet' ne će;
 nu što udara, sve prid konja 435
 Vladislavu slavnom meće,

ko tim veleć: Toli mnoge
 nie ni jake sile od svita,
 koja ovako prid tve noge
 pasti ne će pridobita. 440

Razlicieh stada zviri
 od svud skaču zatjerana,
 od lovaca družba ih tiri,
 i u krug zbija sa svih strana.

Bježi bez traga i bez puta 445
 hitra kuna, zec pun straha,
 vepar, kaplan, ris, košuta,
 jel'jen brzi, srna plaha.

413. trublja] *a.* : trubja, *m. z.* : trubalj. 415. ju] *a₃.* *c. m.* : je; *a₃.* *z.* : ih-
 424. ini] *a.* *a₃.* : im *cl.* : jim. 429. ohola] *a.* : oholo. 433. priklonja] *a.* : pri-
 klanja. 444. krug] *a₁.* : kruh.

Lovcim dubrava u okolo
i oružjem sva se obtječe, 450
krotko zvierenje i oholo
zbijeno u jatu jednom teče.

Nu kraljević ko zamjeri
što dubrava krijaše ova,
viknu: O družbo pust' te zvieri, 455
srećnijeg nam evo lova.

Sokolica svrće oči
odkud buka strašna izhodi,
i ko pozna, što ju uzroči,
i ko vidje, što se zgodi, 460

vapije drugam: Prešno svaka
na oružja, na obrane,
neprijatelja množ nas jaka
obtekla je s' svake strane.

I u to iz voda hrlo iskače, 465
i uzam ruho na se meče,
samom sabljom megju mače
usrnuti spravna je veće;

vremena bo ni čas nije,
da oklopjem prsi opaše, 470
da kacigom čelo skrije,
da na brza konja uzjaše.

Nu nje druge brze toli
u izišastju bit' ne mogu,
da ih vlas bržja ne okoli 475
neprijateljskom u nalogu.

Što da učinit' mogu nage?
Pridobita je svaka sama,
ne od protivne sile i snage,
nu od istoga svoga srama. 480

Niedna oružja ne popada,
ni u drugo trati sila,
neg' li odjećom je da mlada
naga bi se zaštitila.

455. pust'te] a_1 . a . : puste. 458. izhodi] a_1 . : izgodi; odkud] m . z . : odkle.
459. ju] a . c . m . z . : je. 465. I u to] b . : za to. 466. ruho] a . a_1 . a_2 . a_3 . :
ruha. 474. izišastju] a . : izastju. m . z . : izašastju. 475. bržja] c . z . : brža.
483. neg' li] a . : neg' ; odjećom] a . a_1 . a_2 . : u odjeću.

Tako lovce u lovu se 485
 uloviše pri lovini,
 pače gusa usred guse
 inieh plienec plien se učini.

Tako i jato bielo u vodi
 od sn'ježanienh kufa plove 490
 i igre nove iznahodi
 pod žubere slatke i nove;

nu ako upazi orla siva,
 gdi na nj leti iz visina,
 sklapa krila, glavu skriva, 495
 ni igra veće, ni začina.

Kraljević se blag odveće
 s' uhićeniem diklam kaže,
 ko one inih, on njih ne će
 vezat', samo im stavlja straže. 500

Sokolica nu viteška
 ne gubi se, što sama osta,
 u desnici sablja teška
 za cielu joj vojsku je dosta;
 pače druge nje videći, 505
 da šu u robstvo veće upale,
 skače gdi je skup najveći
 neprijateljske od navale.

Jak no tigre zvier srdita,
 iz planinske kad no spile 510
 lovac skupi i pohita
 porode joj drage i mile,

puna biesa i čemera
 u plahom se krši tieku,
 i zlotvora dočim tjera, 515
 reži u gnjevu strašnu i prieku;

tako puna srdžbe ognjene
 i ohola bojnica je,
 čim u plienu zaplienjene
 oslobodit' druge haje. 520

Megju oružja, megju konje
 ne teče ona, nego leti,

491. i igre] m. z.: igre. 493. ako] a₃.: ko. 504. a₁.: za cielu joj je vojsku
 dosta. 506. robstvo] a.: robstvu.

- tere smrtne i pokonje
raspe lovcom vika i prieti.
- Napried, nazad, s'desna, s' lieva 525
grad udarac smrtnieh valja,
daž od leške krvi l'jeva
topeć mjesta bližnja i dalja.
- Lomi krši, tre, potlaća,
bije, sieče, pleše i meće, 530
sto desnica i sto mača
da ima, mogla ne bi veće.
- Leha i Kraka ubi u jedno,
mačem progje oba hrlo,
a nemilo i neredno 535
Vitoslavu prikla grlo.
- Priko pasa Gjurgja udara,
i rasieca u dva diela,
a odnese u Gašpara
vrh od glave vas do čela. 540
- Stuče Ostoji bočom glavu
i moždani sve mu proli,
on vas streptje, i u krvavu
blatu pade na tli doli.
- Još Biserko diete mlado, 545
ružom lice komu zene,
a veselo sjaju i rado
oči liepe i ljuvene,
- u plahoći bez ozira
na bojniciu čim nasrće, 550
izpod sablje britke umira,
ku ona plaho na nj obrće.
- Ali jedna zatočnica
što da može proć tisući,
budi zmija krilatica 555
i ognjeni zmaj gorući?
- Oko nje su sjedinili
Poljaci se svi u buci,

524. lovcom] *a. c.*: loveim. 526. grad] *a.*: gradi, *a₃.*: grade. 527. daž]
m. z.: dažd. 544. tli] *a₃. b. z.*: tle. 549. ozira] *a₃.*, *m. z.*: obzira. 557. oko
nje su] *a.*: ako niesu.

i sto mača izvadili
suproč jednoj samoj ruci. 560

Smiona dikla ne ima straha;
ali čiem ih bije i tuče,
iz nenadke sred zamaha
viteška joj sablja puče.

Ne ustavlja se, bočom lupa, 565
i u zlotvorskoj grezne krvi;
nu od leškoga svak čas skupa
od svud mnoštvo veće vrvi.

Tada u smrtnoj čim pogubi
kraljević ju slavni gleda, 570
prie neg' život mlada izgubi
skače s'konjem sam naprieda;

rastiskuje i uklanja
sve viteze svoje s'strane,
i da ju niči mač ne ranja 575
njegoviem joj čini obrane.

Nie hrabrenom Vladislavu
vik u srcu svom podnieti,
liepu bojnici i gizdavu
da neredno vidi umrieti. 580

Spomenjuje nje jedina
i zamjerna bojna dila,
sred bogdanskieh kad ravnina
u pomoć je caru bila.

A i toliko ona je liepa 585
i u rasrdžbi i u gnjivu,
da pogledom stienje ciepa,
i u ognju zgara živu.

Ni kraljević vik bi uteći
od nje drazih oči mog'o. 590
da ne ustavlja ozir veći
sad željen'je svoje mnogo.

Krepku on mis'o ima ovu,
da u niedno viku doba

569. čim] *a.* : kad. 570. ju] *a*₂. *a*₃. *c.* *m.* *z* : ie. 575. ju] *a*₂. *a*₃. *m* : *z* : je.
581. spomenjuje] *a*₁ : spomenuje. 589. ni] *a.* *a*₃. *b.* : nu. 594. niedno] *c.* :
nidno.

vitezu se Jezusovu 595
 željet' Turkinj ne podoba;
 a i ures drag sunčani
 od sve liepe vjerenice,
 ki u srcu gleda i hrani,
 ne da mu ino željet' lice. 600
 Sokolica ali veće
 videć ino da ne more,
 i da iz ove ima smeće
 rasutje izit' nje najgore,
 za nikako ne upasti 605
 u poljačke živa ruke,
 smiona grdi bez pripasti
 ognje, mače, striele i luke.
 Pri slobodi smrt ne haje,
 tiska, i nazad tako uzmiče, 610
 a i kraljević ne pristaje
 vapiť, niko da ju ne tiče.
 Nu nie puta već naprieda,
 vojska je prid njom, za njom rieka.
 Što će? gdi će? Da se prida, 615
 Vladislav joj slavni vika.
 Bojnica se ne trpeća
 sva plam živi na ovo stvara,
 rieč joj izrit' ne da smeća,
 rukom samo odgovara. 620
 Ali se opriet' zaman sili,
 na nju jednu svak se puti,
 pridat' joj se trieba ili
 sasma ludo poginuti.
 Tiem stegnuta s'tieh nezgoda 625
 u rieku se meće doli,
 štraplje uz gori plaha voda,
 kraj zamniva vas okoli.
 Na vrh ona iz dna iskače,
 i na izmjenu ruke od lira 630
 sve što može brže i jače
 pruža, dilji i prostira.

612. ju] a_2 , a_3 , c , m , z . : je. 620. samo] a , b , m , z . : samom. 623. trieba]
 a . : trebuje, a_1 . : triebi. 627. štraplje] a . : štrapje.

Plove jak no laka riba,
i gdje s'druge strane pazi,
da se od rieke kraj prigiba, 635
sliedi, i na dvor hrla izlazi.

Kraljević se slavni čudi
nedobitno pazeć sminje,
i slobodu mnogu sudi
od hrabrene Mogorkinje. 640

Tim sred skupa svih junaka
s prva ju diči hvali i slavi,
za podoban dar joj paka
uhićene druge odpravi.

Bojne konje, svetla oklopja, 645
i ostalo sve što ote:

štite, striele, luke, kopja
šlje joj na čas nje l'jepote,
veleć: da znaš, mač, sred moje
ki desnice vidje sjati, 650
jer se opasa za gospoje
slobodivat', ne hitati;

za što za sve da turački
strah je i rasap naša sila,
kraljević je svud poljački 655
štit i obrana liepieh vila.

Nu ko bojna dikla uza se
opet mile druge vidi,
s'tolikoga dara sva se
panji, gubi, smeta i stidi. 660

U pameti misleć hodi,
ko bi mogla zahvaliti;
nu načina ne nahodi,
tim ovako sta vapiti:

Kraljeviću glasa mnoga, 665
dobita sam ja dobita,
ne od oružja, nu od tvoga
blagodarstva plemenita.

633. plove jak no] *a.*: plova kako. 635. *a.*: da od rieke kraj pribiva.
636. i na] *a.*: na; hrla] *a.* *m.* *z.*: hrlo. 638. nedobitno] *a.*: nedobito.
639. sudi] *a.*: žudi. 642. ju] *a.* *m.* *z.*: je. 651. jer] *b.*: er. *d.*: je; *m.* *z.*: jur;
opasa] *d.*: opasal. 657. ko] *d.*: kad.

Ko ovo reče, diže s'vrata
 liep ogrljaj hitro zglobben, 670
 vas biserom vrhu zlata
 i ka'men'jem draziem pob'jen.

Slovima se on obtječe,
 u kih pismo ští se od zgara:
 svak odstupaj na daleče, 675
 mogorskoga kći sam cara.

Za uzdarje posla ovo
 Vladislavu hrabrenomu,
 veleć, da ime svud njegovo
 u srcu će nosit' svomu, 680

i da u napried nigda veće,
 za harna se ukazati,
 proć krstjanim ona ne će
 nigdje s'drugam vojevati.

Pak oružja na se stavi, 685
 i na uresna konja skoči,
 tere s' družbom put upravi
 k'carstvu očinu put istoči.

Nu k' istočnim stranam svieta
 čim bojnica liepa jaše, 690
 crni ju hadum eto sreta,
 Kazlar-aga koga slaše.

S'prva joj se on poklanja,
 kako običaj turska prosi,
 pak u kratko bes krzmanja 695
 kaže glase, ke joj nosi.

Veli: Od slavná cara Osmana
 u istok, gdje sam s'vojskom ide,
 o kraljice ti si zvana
 i ove druge, ke te slide. 700

Sokolica na glas ovi,
 ki s'veseljem sliša mlada,
 konja obrće na put novi,
 puti se uprav Carigrada.

671. vrhu] *a*₁. : oko. 674. ští] *d*. : šte. 684. *m. z.* : s drugam svojim vojevati.
 nigdje] *a*₃. *d*. : ni š nje, *b*. : nigda. 686. uresna] *d. m. z.* : vrana. 688. k'car-
 stvu] *d.* : carstvu. 691. *a*₁. : crni hadum eto ju sreta. 692. Kazlar] *b.* : Hazlar,
d. m. z. : Kizlar.

Sred stravljenja srca svoga 705
čas ne može mira imati,
da joj cara ljubjenoga
prie se željno nagledati,
koga ni dug put, ni vrieme,
ni ina niedna stvar na sviati 710
nie s'prigodam razlicieme
mogla izet' joj iz pameti.

PJEVANJE DESETO.

Zatravljena Sokolica,
da prie vidi cara mlada,
s'drugam leti jak no ptica
put bieloga Carigrada,
a Poljaci svi veseli, 5
i gospogje slobogjene
na obilne su gozbe sjeli
po kraj rieke sviem studene.
Na čas dana srečna toli,
a u zdravlje kraljevića 10
zdravice se u okoli
napijahu od mladića.
Još na slavu poljske krune,
pod glas skladnih začinaka,
rujna vina čaše pune 15
služahu se od junaka.
Progje zdravica i u zdravje
kraljevića vjerenice,
napi slavni Vladislav je
čášom zlatnom sred desnice. 20
Veseo ostatak danjih časa
lovci ovako čim trajahu,
česti glasi iza glasa
kraljeviću dolietahu.
Ulak, najprie koji dogje, 25
naviestio mu ovo biše,

[707. joj] a.: oj. 710. niedna] a₃.: jedna, m. z.: ijedna. 712. izet'] a.: uzeti, d.: izaći. 10. zdravlje] a. a₁. a₃.: zdravlju. 12. napijahu] a. napijaju. 17. zdravje] a. a₁. a₃.: zdravlju. 18. m. z.: sve kraljevske vjerenice. 19. napi] a₂. b. c. m. z.: napio; je] a. a₁. a₃.: ju. 20. zlatnom] c.: slavnom. 21. danjih] a₃. b.: od njih : časa] b.: čaša.

od Turkinja ko gospôgje
varšovske se zaplieniše.

Donie drugi, ko je veseo
kralj i š njime vas puk ini, 30
da je Vladislav slavni oteo,
kleta gusa što zaplini.

Hrlo tekuć prispje treći,
š njim poruka nasta ova :
da s'gospodom čas ne ckneći 35
gre kraljević put Varšova,

a to prie noći neka
u gradu se nagje u nutra ;
er poklisar carski čeka
u osviet se biela jutra. 40

Ko dobitnik od istoči
ču zapovied oca svoga,
na brzoga konja skoči
naglo sliedjen od svakoga.

Gospodičić mlad prid njime, 45
da od puta trud mu skрати,
kliče glasom velicime
u ovi način popievati:

Podiže se plaho diete,
mlad car Osman s'Carigrada 50
na pogube raspe i štete
poljskiah polja i livada,

da čestitu krunu lešku
sabljom smakne i potlači,
i pod tursku silu tešku 55
nje kraljevstvo uharači;

ali istine buduć glase
kralj poljački veće čuo,
s'neizmiernom vojskom da se
car na njega podignuo, 60

zapovidje, sa svih strana
da vojevode sve najveće,
i gospoda ina izbrana
u varšovsko dogju vieće,

i gospoda ina izbrana
u varšovsko dogju vieće,
gdje buduć se razumile 65
turske sprave strašne odviše,
s'mnogiem silam mnoge sile
susrestit' se odlučiše.

Poletješe zapoviedi
po prostranoj kraljevini, 70
put Varšova da svak sliedi
pod oružjem u brzini,
da na vojsku svak se kupi,
da se oprieti svi sjedine
silnom caru, prie neg' stupi 75
na podolske pokrajine.

Sva se zemlja na glas ovi
zbuča, zbuni i podiže,
vrve od svud vitezovi,
k'Varšovu se svak približe. 80

Inostrane krune i knezi,
s'kim Poljaci društvo imaju,
s'vojevodam i s'vitezi
na njih pomoć i oni ustaju.

Prosuše se stiezi svudi, 85
trublje daše bojne glase,
od razlicieh vojska ljudi
na ravnomu polju sta se.

Sinu svomu kraljeviću
kralj šibiku nad sviem poda, 90
a ime Karlu Hotijeviću
od vojevode svieh vojevoda.

Sunčano se svietlo oko
l'jepšieh vitez ne nagleda,
svi jezdijahu u široko 95
pod načinom skladna reda.

Zaletje se iz sjevera
na istočna ljuta zmaja,

68. susrestit'] a_3 .: susretit', b .: susretiti, d .: usrititi, $m. z.$: susresti.
76. podolske] a_3 . $c. m. z.$: podoljske, d .: poljačke. 83. d .: vojvodami i vi-
tezi. 86. daše bojne glase] a_3 . d .: bojne glase daše. 88. sta se] a_2 . a_3 . b . $d. z.$:
staše. 91. Hotijeviću] d .: Hoteviću, m .: Kodkjeviću, z .: Hodkieviću.
93—96. Ovi su stihovi u rukp. a_1 . prekrížani.

i prostrie biela pera
poljski or'o put Dunaja. 100

Slavna kralja vojska izbrana
pod krilu mu staše tada,
cviť junačkieh leškieh strana,
i Krakova ures grada.

On moškovskieh priko polja 105
dogje ruske na granice,
pak uprieči put Podolja
uprav tvrde Kamenice.

Stani se odtle na krajine,
gdi od Nesteria rieka teče, 110
ter pogleda iz visine
bistriem okom na daleče.

Ali onudje od Dunava
pazeč sletje siva ptica,
gdje slavnoga Vladislava 115
suncem sjahu vedra lica,
veleči mu: zapovieda',
kud ću obratit' brziem krili,
kud li kazat' put naprieda
nedobitnoj tvojoj sili? 120

Eto u staro Drenopolje
Otmanović iziš'o je
na široko ravno polje
taboreči čete svoje,
paček se je i od tole 125
sam na konju it' podig'o,
da bi tvoju, o sokole,
nedobitnu dobit stig'o.

Nu što velim? Nove glase
kraljeviću! čuj izbrani: 130
priš'o je Dunaj, približa se
plahi Osman k'ovoj strani,
eto moje bistro oko
veće ga je ugledalo,
polje mu je sviem široko, 135
neizmiernoj vojsci malo.

99. biela] a_3 . d . m . z .: brza. 102. krilu] a_1 . a_2 .: krili, a_3 .: krilom d .: i
krilon, c .: krilim. 105. moškovskieh] c .: mogorskieh, a_1 c . d .: moskovskieh,
 m . z .: mazovskieh. 132. ovoj] a .: tvojoj.

Zasjedi mu ti mostove
 priko Pruta i Nesteru;
 er sam pogled vojske ove
 razbijena ga natrag tjera. 140

Scienu diete, s'bojnom rati
 da se umiešat' sred junaka,
 u saraju vojevati
 s'kolom liepih djevojaka;
 misli, iz luka vitezovi 145

što potežu smrtnu strile,
 da su posmiesi i celovi,
 kiem ranjaju usti mile,
 a zatočne ravne strane
 bojna polja sred zavade, 150
 prsi biele i sn'ježane
 Turkinjice liepe i mlade.

Ah, čuj, u što diete uzda se:
 kad se na boj š njim spravljala,
 carica mu je zlatne vlase 155
 za tetive luka dala,

veleći mu: Slatki braće,
 ti iz moga strijeljaj prama,
 ja zlotvore tve najače
 pogledom ću sharat' sama; 160
 ti desnicom tvom hrabrenom,
 ja ću očima daždjet' smrti,
 mahramicom pozlaćenom
 trugjahnu ti znoj otrti.

U toliko i ti odpravi 165
 vojevodu sajdačkoga,
 da na moru razbije plavi
 neprijatelja silna tvoga.

On s'kozacim, od kieh sada
 glava je stavljen, u dobiti 170
 do samoga Carigrada
 lasno sve će poplieniti,

137. zasjedi] a_1 .: zazigji. 144. u] a_3 . b. m. z.: k'o u. 150. zavade] a_1 .: livade. 151. biele] m. z.: lierne. 156. tetive] a. m. z.: tetivu; luka] a_1 . a_2 . b. c.: luku.

pače još će proc' naprida
 vlas njegovieh vojničara,
 i izet' tvrdih iz obzida 175
 Korevskoga tamničara.

S' druge strane pod oklopjem
 Radovilski knez otidi,
 ter na Vitoš s'vitiem kopjem
 proz planinu staru uzidi. 180

Nemaniću da Stjepanu
 namjesnik si krune carske,
 čim pod tobom zemlje ostanu
 srbske, raške i bugarske. 185

Zenovskoga i najbolje
 još viteze makni sade,
 da na staro Nikopolje
 tvoj dobitni stieg usade. 190

Tuj se Marka kraljevića
 i Mihajla vojevode 190
 još popieva bojna srića,
 smjenstva, junaštva i slobode.

Skokni konja po Kosova,
 gdi ubi Miloš cara opaka,
 a k'bielomu Smederovu 195
 pošlji kitu tvih junaka.

Daj da odahne i počine
 ukopanieh pepeo kosti
 Gjurgja depota i Jerine,
 kieh zet Murat ožalosti. 200

Nu tvu vojsku ne brojenu
 u dvie vojske prie razdili,
 ter na polju otvorenu
 s'jednom se opri turskoj sili,
 a s'drugom ju iz nenadne 205
 strane obkruži i zateci.

174. vlas] *a. a₃. m. z.*: glas. 175. izet'] *a.*: uzet'. 178. Radovilski] *a. a₃. b. m.*: Radovilski, *a₁.*: Radoviljski. 181. Nemanicu] *a.*: Nemanjiću. 182. *a. a₃. b.*: namjesniku s' krune carske, *a₁. c.*: namjesnik si s'krune carske, *m. z.*: ti namjesnik krune carske. 185. Zenovskoga] *a₁.*: Senjavskoga, *a₂. c.*: Venjanskoga, *m.*: Samoskoga, *z.*: Zamojskoga. 193. Skokni] *a.*: skoči. 197. daj] *a. a₁. m. z.*: duh. 205. ju] *a. a₂. c.*: je; s' drugom ju] *a₃.*: s'drugome; nenadne] *a.*: nenade.

ter smetene i neskladne
glave sveži, puke isieci.

Zbodi konja, uzmi veće
u desnicu kopje vito, 210
bog je s'nami, od tve sreće
nevjerstvo je pridobito.

Niesu od mnoštva Turak sade
junaci se tvi pripali,
er da nebo od zgar pade, 215
na kopieh bi ga uzdržali;

nu su Turci izčeznuli,
sjeverne im zviezde priete,
er pogubu njih su čuli,
kad na carstvo stane diete. 220

Priko crna mora doni
Osman sablju vrh krstjana;
priko crna mora goni
sad krstjanski mač Osmana.

Ču kraljević glas pun sreće, 225
i u bogdanske zemlje ravne
pod orlovim stiegom veće
čete uvede na boj spravne.

Suproć njemu car srditi
od sto vojska s'vojskom doje, 230
kojoj mogli pribrojiti
svi jezici ne bi broje.

Na oružje se s'obje strane
dogje, i u buci vas sviet zamni,
zdaždješe u ognju smrtne rane, 235
sve se smete, dan potamni.

Kon Nesteru Nester veći
turske krvi tu proteče,
i u nevjerskom raspu i smeći
jedva s'glavom car uteče. 240

A sad carski dobitniče.
kraljeviću naš hrabreni,
gdi zapada, gdi ističe,
sliedit' smo te pripravljeni.

209. Zbodi] a_1 : obod'. 216. kopieh] a_1 : kopiem. 220. stane] a_3 : stanu,
m. z. : sjede. 237. kon] a_1 : kom.

- Ne od hlapa, ki na jata 245
 zatjerani na boj hode,
 nu je tva vojska izabrata
 od vojevoda i gospode,
 ki svi vape: Pri Dunayu
 ne stoj, nego prostri sada 250
 našu, tvoju, božju slavu
 od istoka do zapada.
- Tako junak popievaše;
 ali uz vedra kraljevića
 veće u Varšov družba jaše 255
 svietlieh mladice i mladića.
- Svak se vidi od svud teći,
 na vratieh ga svak je srio
 s'gospogjam se veseleći,
 kieh on bješe slobodio. 260
- Po prozorieh sa svieh strana
 djovojčice liepe sjaju,
 i od razlika cvietja izbrana
 dažde obilne prosipaju.
- Hvale vas mu puk začina, 265
 star i mlad ga častit' hrli,
 i kralj slavni slavna sina
 rado prima, milo grli.
- A i poklisar cara silna,
 buduć proš'o sve Podolje 270
 i sva ruska mjesta obilna,
 na mazovsko dogje polje.
- On se u gradu Kamenici
 bješe uzdrž'o vele dana,
 što kozački svud vojnici 275
 vrćahu se sa svieh strana.
- Od njih guse neizrečeni
 strah u sreću svom oćuti,
 za sve znaše, da otvoreni
 poklisarom svud su puti; 280
- još bo od onda paša uspreda,
 i u teškoj osta smeći,

245. hlapa] *a.*, *a*₂, *a*₃, *b.*, *c.*, *d.*: Vlahi. 256. mladice] *a.*: mladih 272. ma-
 zovsko] *a*₁: moskovsko 275. svud] *m.*, *z.*: tud.

od kad s'kopjem na se ugleda
Krunoslavu bojnu teći.

Sumnji, i svegj mu sumnja čini 285
s'uzroka se bojat' tega,
kako ona, da se i ini
upoznali ne bi u njega.

Tim dokli se ulak vrati,
koga u kralja posl'o bješe, 290
ne hteć napried putovati,
odocni se on saviše.

Nu ko primi, da vojevoda
nad kozacim podoljskima
uzdanu mu stražu poda, 295
ka ga u putu pratit' ima,

i bez sumnje i bez straha
s'družbom kozak vitezova
na ravnine tad dojaha
ne daleče od Varšova. 300

Na brieg jedan šator meće,
konja odsieda, na kom jaše,
a vrh njega i noć veće
crni šator svoj steraše.

Tuj počinu, dokli opeta 305
na istočna vrata biela
jasniem stupom zora išeta
sva rumena, sva vesela.

Kralj poljački u toliko,
nedobitni i čestiti, 310
kupi u vieće sve veliko
cviet kraljevstva plemeniti;

a to u vedroj slavi neka
sred vojevoda i sred bana
na pristolju on pričeka 315
poklisara cara Osmana,

ki s'naredbom tad podpunom
bješe u mnogoj poslan želji,
da s'poljačkom slavnom krunom
mir utvrdi i utemelji. 320

Ah, ovako s'plahe čudi
nerazbornim smjenstvom gine,
neprijatelja tko ne sudi
za ono, što je do istine.

Eto usiljen car je oholi, 325
poč' u istok spravan gdi je,
da s'darovim sad se moli,
komu sabljom prieti prije.

Ne smie se ganut' dieta;
još bo straši Prut ga rika, 330
što ne vidi s'prva uvjete
nedobitna dobitnika.

Bješe sunce konje ognjene
po nebeskom polju udrilo
sied istoči razvedrene 335
zlateć zorno rumenilo,

s'istočnieh se strana kada
eto paša carski upazi,
gdi od Varšova biela grada
u varoše liepe ulazi. 340

Sred prostrane kraljevine,
jak no srce poljskieh polja,
stoji mazovska mimo ine
sve države l'jepša i bolja.

Na Visli joj bistroj rici 345
Varšov grad je vrh i glava,
u sadanja doba u dici
dvor mu kraljev svjetlos dava;

tuj bo kralji pribivaju,
i pristolja drže svoja, 350
i općena se vieća staju
ili od mira ili od boja.

Prid Varšovom na livadi,
ka je u svakom ravna kraju,
vitezovi vidje mladi 355
bojne konje gdje igraju.

Pri viteškoj toj zabavi
mau poklisar konja plaha

iska od igre da ustavi,
dokli u gracka vrata ujaha. 360

Janjičara sto naprieda
u šarkulah s'perjem jaše,
spaholjana peset reda
tihim jezdnom sledijaše.

Opet je broj konjika 365
u odječah plemenitih,
korugva im množ razlika
vrhu kopja trepti uvitih.

Dug red mladih pak djetića
s'razliciem se dari kaže, 370
kralja i slavna kraljevića
Otmanović kim častijaše.

Tries konja su u povodu
arapskoga od plemena:
ognji u zgledu, vihri u hodu, 375
vrh morskiah bi tekli pjena;
suho im zlato sedla skova,

sakrafogje biser niza,
drag je kami sred njihova
čela vidjet' sunce iz bliza. 380

Tries lukova s' trkačima
nakićenih pribogato;
zamjeran je ures svima,
sve drag kami, biser, zlato.

Još tridesti britkiah sablja, 385
kim izvrsnos istok dava,
a s'nebesa suncu ugrablja
zrake svietla sviem naprava.

I tridesti robinjica,
zlato im čisto pram nadhodi, 390
zora iz čela, a danica
iz oči im bio dan vodi.

360. gracka] *a.*: grad *ga*, *a*₁. *a*₂.: gradcka, *a*₃. *b. c. m. z.*: gradska.
364. tihim] *a. a*₃. *m.*: tihom. 367. korugva] *a*₁.: koruga, *a*₂. *a*₃. *b. c.*: ko-
runja, *z.*: horugva. 370. dari] *a*₁. *b.*: darim. 372. kim] *a*₁. *nema*; *a. a*₂. *b.*:
čim. 375. zgledu] *a*₃. *z.*: gledu, *c.*: zgljedu. 378. sakrafogje] *a*₁. *b. m. z.*:
sakrafoče, *a*₂.: sagrafače. 381. trkačima] *a.*: trkešima. 382. nakićenih] *a.*
*a*₁. *a*₃.: nakićeni. 384. sve] *m. z.*: sve 'e. 386. kim] *a. a*₁.: kih. 390. čisto]
*a*₂. *c.*: isto.

Pogleda su sve razbludna,
a obličja gospodična,
l'jepota je njih pričudna 395
božicama rajskiem slična.

Mladomu ih Vladislavu
Osman mladi car posila
za razgovor i zabavu
sred pokoja draga i mila. 400

Jaše paša najposlie,
konj pod njime ponosit je,
oko glave od svudie
sn'ježani mu veo svit je.

Bieli risi crnieh pjega 405
zlatan kavad svud mu rese;
do samoga pasa u njega
sieda brada prostire se.

Na uzdi drži jednu ruku,
pri prsieh drugu hrani, 410
kažući u njoj svemu puku
carski u zlatu lis poslani.

Vojevoda mu šes je okolo,
kiem naredi kralj ga sresti,
odjeveni svi su oholo, 415
svietla obličja, stavne sviesti.

Njih su konji vidjet' taci,
da ne tiču tli, čim jezde,
pače rek bi, hitri i laci
pružiće se sad na zvezde. 420

S ovieom redom, u ovoj slavi
gospoda ga družec ova,
poklisar se carski upravi
kraljevskih put dvorova.

Kraljevski se bieli dvori 425
dižu i vise put nebesa
ponosito k'zvezdam gori
na prostoru puni uresa.

Na mramornieh stupieh, koji
liep red kažu, sva kolika 430

naslonjena gragja stoji
plemenita i velika.

U prostrana vrata lipa
ko se ulazi, u dva reda
izdjelanieh broj se kipa 435
starih leških kralja gleda.

Tako im umje hitrieh ljudi
vješta ruka slike utvorit',
da tko ih pazi, živieh sudi,
i da sad će progovorit'. 440

S'bieliehm gnjiezdom orlovime
Leh se u jednoj ruci objavi,
drži u drugoj grad, kom ime
od našasta gnjiezda stavi.

Dubrava mu je oko čela; 445
on bo iz dubrav skupio je
u gradove i u sela
puk, kom ime poda svoje.

Krak se za njim pak udjelja;
drži u rukah grad i ovi 450
Kraka svoga graditelja,
ki imenom i sad slovi.

Primislav se za tim pazi
u kacigi dubskih kora;
oružjem bo tiem porazi 455
Ugre, i izagna priko gora.

Leh se drugi vidi opeta:
stoji konj uza nj; on bo steče
oblas, što u sva mlada l'jeta
brziem konjim tiek priteče. 460

Drži u rukah luk i striele,
kim obrani od cesarske
velikoga Karla sile
puke slovinske i Ugrske.

Pjastav sledi: ruka jaka 465
pod jarmom se još proslavlja,

435. izdjelanieh] a_3 . m. z.: udjelanieh. 444. našasta] a_2 . m. z.: našastja, a_2 . b. c.: naštena. 452. imenom] m. z.: s' imenom. 453. za tim] a. m. z.: štitim. 454. u kacigi] a. m.: i s'kacigam, a_3 . z.: i s'kacigom. 455. oružjem] a.: oružan. 465. Pjastav] a_2 . c.: Pjastov, a_3 .: Pristav. 466. proslavlja] a_1 .: poslavja.

volovom ga s'prva, a paka
neprijateljnim svojim stavlja.

Kip je za ovien, komu od kosi
vrh pleći se vlas prostira, 470
krs u rukah zlatan nosi,
a u nebo oči upira,

Miesislav je ime od slave,
ki u svetoj vodi umiesi,
koj on prvi vrh od glave 475
prignu, i krstom čelo uresi.

Boleslav je sin za njime
na pristolju s'krunom s'gara,
ku s'imenom kraljevskime
prvi on primi od cesara. 480

Kon njega se pismo izdube,
ruske vojske ko potlači,
Pomorance i Kazube
primi, a Pruse uharači.

U odjeći kalugjera 485
Kazimir se prvi udjelja:
još križ drži, kim zatjera
kralj redovnik neprijatelja.

Boleslav se pod oklopjem
krivousti gleda i broji, 490
on na konju s'vitiem kopjem
i s'pereniem štitom stoji.

Vladislava oca svoga
spried priliku drži od zlata,
na štitu orla poljačkoga 495
s'cesarskiem sred nokata.

Stiezi, oklopja s'maćim, s'štitim
pod lovorniem vise viencom,
i sve što ote pridobitim
Prusom, Ugrom, Čehom, Niemcom. 500

S'bieliem orlom stieg držeći
Kazimiru je drugom slika;

468. stavlja] a_1 .: stavja. 473. Miesislav] a_3 .: Miešislav. a_3 .: Misislav.
474. ki] m, z .: ko. 482. ko] a .: ku. 483. Pomorance] b .: Gomorance.
486. Kazimir] a_1, a_2, b, c, z .: Kažimir. 502. Kazimiru] a_1, a_2, b, c, z .: Ka-
žimiru.

s'tiem bo plešue glavu smeći,
ime dobi od velika.

Lauš pak je: zagrljena 505
na štitu mu je Visla i Sava,
i dostojno narešena
dvjema krunam jedna glava.

S'druge strane prvi u redu
kip se kaže plienim kitan, 510
Jagelon je po pogledu
kralj i junak nedobitan.

Slava u vodi zdaždje s'nebi,
da ga vlada vojujući,
kad Vladislava ime sebi 515
krsteć se uze, sve da kući.

Na štitu mu je oklopjeni
konjik, ki čim konja teče,
dig'o je u obje ruke ognjeni
mač vrh glave, da udre preče. 520

Naličje uza nj stoji viteško,
mlada kralja mož' svjedočit',
svija i stresa kopje teško,
a konj pod njim sad će skočit'.

S'gar „Vladislav treći“ piše; 525
dokitniku slavnu carskom
treću krunu zviezde sviše
nad poljačkom i ugrskom.

Sablje, luci, kopja i štiti
i plien je od svud, ki mu ostavi 530
beg u gorab pridobiti
i car Murat na Moravi.

Od mrāmora pak je bila
stup udjeljan, pišu slova:

503. s'tiem] *m. z.*: tiem. 515. Vladislava] *b. m. z.*: Vladislav. 516. sve]
*a.*₃. *b. c.*: i; da] *a.*: na. 519. dig'o je] *a. a.*₁.: dogje. Iza stiha 530 imaju
izdanja *m. z.* stihove u izd. *m. zvjezdicom* označene:

Slavna oca sin hrabreni
družī, silnom triesku sličan:
još mu iz lica siva ognjeni
turski poraz, kiem je dičan.

522. mož'] *a.*: množ. 525. treći] *a.*₁.: treći; *m. z.*: Vladislavu (zgar se piše).
532. Moravi] *a.*₁. *b. m.*: Muravi.

kralj dobitnik njemških sila, 535
rasap turskiah vitezova.

Na štitu mu je or'o oholi,
lis masline u kljunu ima;
Kazimir sam, šti se okoli,
vjernim, smeća odmetnima. 540

Od bronce opet stoji uz gori
kralja Alberta slika ulita,
okolo joj svud su odori
Tatarina pridobita.

Druga uza nju sva se bieli, 545
pram pod krunom sam se crni,
zlatno pismo od zgar veli:
kralj Lesandro blagodarni.

Treća uz ovu izdjeljana
sjedi uzumnožna i velika 550
s'krunom, s'kom je s'gar vjenčana
s'maslinome lovorika;

veličinu kaže svoju,
obraz svietli, pogled stavni,
s'pismom: u miru i u boju 555
Šišman prvi kralj prislavni.

Duga je zemlja, slava je dilja,
ka od imena raste svoga;
razbi Tatara i Vasilja,
silna kneza moškovskoga. 560

Šišman drugi stoji za njime,
vedru sliku zlato odieva,
od Augusta slavno ime
ki ponovi, čim kraljeva.

Or'o konjiku oklopjenu 565
na štitu mu družbu čini;
on bo u vieću združi općenu
Litvu k'poljskoj kraljevini.

Za ovom kralja i junaka
u ugrskoj je kip odjeći; 570

539. Kazimir] a_1 . a_2 . b . c . z . : Kazimir. 541. bronce] b . : tuča, c . m . z . : bronca. 550. sjedi] m . z . : shiedi. 551. s'kom je] a . a_3 . b . : ka je; vjenčana] b . m . : smiešana. 563. slavno] a . a_2 . b . : srečno. 568. Litvu] a . a_3 . : Lešku, b . : Levsku. 569. Za ovom] a . a_2 . a_3 . b . c . : slavna. 570. kip] a . b . : kih.

s'buzdohanom ruka jaka,
rek bi, stoji još prieteći.

Pismo se od zgar zlatno gleda:

Stjepan Bator: ovo je dosta;

slava ostalo pripovieda 575

i glas, za njim koji osta.

Od oružja stoje gomile,

ke kralj vitez ote i doni,

kad moškovske razbi sile

i odmetne Pruse skloni. 580

Prilika ova zaglavila

bješe oba svietla reda,

ko tim veleć: priko dila

mojih ni moć' proč' naprieda.

Mnozi kipi mnogih kralja 585

megju ovim jošte slide;

ali ih kriju mjesta dalja,

slike im se sprid ne vide.

Krije ih mjesto; nu zamani,

ako im je ime udjeljano: 590

u slavnih se djelih hrani,

svemu svietu tim je znano.

Nu ko paša pribogata

silna cara od istoka

na velika dogje vrata 595

dvora svietla i visoka,

eto izmegju skupna puka,

ki od svud vrvi i izlazi,

tvrdu stražu od hajduka

pod ognjenim puškam pazi. 600

Viteškoga konja odsjede

sa svom družbom, ter se veće

proz razlika mjesta uzvede

prid veliko gori vieće.

Sred dvorova, kim sve strane 605

mnogi ures pokrio je,

i velike i prostrane

tri viećnice redom stoje.

584. ni moć' proč] *a.*, *b.*, *m.*, *n.*: nije proč'. 601. odsjede] *a.*: odsieda.
603. uzvede] *a.*: uzveda.

U najprvoj stat' se vide
sve mladići plemeniti, 610
ki kraljevsku dvorbu slide
za na svietle časti uziti.

U drugoj se kupe i staju
plemići opet zrelih lita,
koji kralju na glas daju, 615
tko ul'jesti k'njemu pita.

Kralj u trećoj, nada svima
veličinu ka prostira,
poklisare svietle prima,
i od vladanja vieće zbira. 620

Ali u vieću u toliko
redom svjete svak prinese,
ter se odluči sve koliko
što odgovorit' paši će se.

Zborovski se knez odpravi 625
obran megju mudriem zborom,
poklisara da zabavi
plemenitim razgovorom,

ki se oglasio bješe odavna,
i prosuo svud besjede, 630
da od silna cara u slavna
kralja za cieć mira grede.

Svietli ban se diže time,
koga slave svudi lete,
i u viećnici srednjoj š'njime 635
u način se dvoran srete.

PJEVANJE JEDANAESTO.

Viećnica je srednja u sebi
tež naprave, tež lieposti,
da tko je u njoj, viek se ne bi
nagled'o je od milosti.

Bugato je narešena, 5
pokriva ju sa svih strana
svila zlatom izpunjena,
na razlike slike tkana.

610. sve] a_1 . : svegj. 622. redom] a_1 . m. z. : dočim. 4. nagled'o je] a_1 . :
nagleda ju, a_3 . b. m. z. : nagledao. 6. ju] a_2 . a_3 . c. m. z. : je.

tuj bo iz nova slavna zgoda
dobiti se lanjske složi, 10
koja Turcim prikor poda,
a Poljacim čas uzmnoži.

Izvrnostim svak se čudi:
nebo je od zgar, zemlja okolo,
stiezi, trublje, konji, ljudi, 15
silna oružja, bijenje oholo.

Car se gleda, plaho diete,
gdi se dig'o s' Carigrada
na pogube raspe i štete
poljskiah polja i livada. 20

Š njim se pazi oružana
množ nezgljedna na sve kraje;
gubi ime polje i strana,
što oko vidi, sve vojska je.

Ali opeta glasoviti 25
poljački se kralj objavlja,
za kraljevstvo obraniti
gdi proć caru vojsku spravlja.

Svud se paze brzi ulaci
hrlo obtjecat' svaku stranu, 30
da u red skaću svi junaci
krune općene na obranu.

Letjet' gledaš zapoviedi
po prostranoj kraljevini,
put Varšova da svak sliedi 35
pod oružjem u brzini.

Vidiš on čas na glas ovi,
gdi se zemlja sva podiže,
gdi od svud vrve vitezovi,
gdi se oružjem sve užiče; 40

gdi inostrane krune i knezi,
s'kim Poljaci društva imaju,
s'vojevodam i s'vitezi
na njih pomoć i oni ustaju;

10. lanjsko] *a.*: lanske. 13. izvrnostim] *m. z.*: izvrnosti. 13—16. *Ovi stihovi u svih rukop., osim a₁ i izdanja m. z., slijede iza stiha 8.* 22. nezgljedna] *a.*: neskladna, *c.*: nezgljedna. 27. kraljevstvo] *a₂.* *z.*: kraljestvo. 32. općene] *a. z.*: obćene. 42. društva] *a. m. z.*: društvo. 43. s'vitezi] *a. a₃* vitezi.

gdi se mnoga vojska zbira vrhu polja svim široka, i gdi se orlov stieg prostira proć mjesecu od istoka.	45
Nu poklisar sve ostavi, a uze pazit' k onoj strani, gdi s'oružjem stoje u spravi Turci se udrīt' i krstjani.	50
Velike se vojske dvije, vrhu ravna kažu polja kraj prostrane Bogdanije i granica od Podolja.	55
I toli su po načinu izatkane sej države, da tko ih gleda, za istinu scieni, da su zbiljne i prave.	60
O krajieh polja od rati Prut i Nester gledat' slidiš, i ako ć' oku vjerovati, romon čuješ, tiek im vidiš.	
S' jedne strane tuj pazi se, i bez svrhe i bez mjere turska strašna vojska gdi se jak no mjesec na luk stere.	65
S' druge vojska od Poljaka sviem se kaže liepa kita od hrabrenieh sva junaka po izboru skladno svita.	70
I toliko slične slike tkalac hitri svemu poda, da ne samo svak prilike pozna od vitez i vojevoda,	75
nu se u svemu ti biljezi od istine još gledaju, da bi rek'o: trepte stiezi, buče ljudstva, konji igraju.	80

56. granica] *a. b. a₃. granice.* 57. toli] *a₃. z.: tako.* 61. o krajieh] *b.: ali o kraj.* 71. sva] *a₃. z.: od.* 73. slične] *a.: silne.* 76. pozna] *a. spozna.* 80. ljudstva] *a. a₁.: ljudstva.*

Paček se oko dotle vara,
i poznan'ja svačija gube,
da gdi bubanj svaki udara
čuješ, i gdi trublje trube.

Izvrsnostim sieh naprava 85
vas zapanjen paša ostaje:
u istinu se upoznava,
i mni, u vojsci opet da je.

Snebiva se, da toliko 90
ruke umrle hitro vezu;
tim je ovako on poklik'o
Zborovskomu svietlom knezu:

Tko bi, slavni vojevoda,
toli umjetan megju vami,
da besjedu i duh poda 95
oviem mrtviem prilikami?

Oružja ova tko osnova
i lanjskoga boja sile?
Ah, jesu li čuda ova
ljucke ruke učinile? 100

Eto pazeć vojsku našu,
ke je mnoga veličina,
svakoga u njoj poznam pašu
i Turčina po Turčina.

Još kad bi mi moglo biti 105
poznat' ine srećne puke,
kim je caru odoliti
od junačke išlo ruke;

ter bih čuo od svieh ime,
ko svieh vidjeh vojevati, 110
ne bih mog'o u sej vrime
draže stvari ja slišati.

Na ovo dvorno uprašan'je
od careva poklisara
knez, ki djelim svud slavan je, 115
u ovi način odgovara:

81. paček] *b. z.*: pače. 82. poznan'ja] *a.* spoznanja. 85. izvrnostim sieh]
a.: izvrsnosti svih; sieh] *a.*₂. *b.* *a.*₃. *c.* svih. 92. svietlom] *a. m. z.*: svietlu.
98. lanjskoga] *a.* lanskoga. 100. ljucke] *a.*: ljudeke. *a.*₁. *a.*₂. *b.* *c.* ljudsko.
103. poznam] *a.*: spoznam. 111. mog'o] *a.*₃. im'o. 112. draže] *a.*₁. dražje.
113. dvorno] *a.*₃.: dvornje.

Dobrovoljno tvoj milosti
 ja ću kazat', paša izbrani,
 narode one, s kih kriposti
 kraljestvo se naše obrani; 120

nu vitezi tko su koji,
 razabrat' je mučno imena,
 gdi sva u skupu vojska stoji
 taborima ogragjena;

tim pogledaj, gdi iz tabora 125
 van izišla sva se otkriva,
 otvorenih vrh prostora
 čekat' cara suprotiva.

Taj čas carski paša obrati
 tihi pogled stavna obraza 130
 poljsku vojsku razgledati,
 gdi mu slavni knez ukaza.

Sunčano se svietlo oko
 ljepšieh vitez ne nagleda,
 svi na čete u široko 135
 sliede način bojna reda.

Nu poklisar čudom novim
 snebiva se pazeć paka
 prid ovacim vitezovim
 za vojevodu pustinjaka. 140

Zagunjastio i zarast'o
 ovi u kosah vas se vidi,
 postarano lice i tmasto
 kaže od kože suhor blidi.

Obje mu su noge bose, 145
 drži u rukah križ raspeti,
 a konopom opas'o se
 po oštrom ruhu od kostreti.

Oči š' njega čas ne smeće
 zapanjeni Ali-paša, 150
 i ne može srcu veće
 odol'jeti da ne upraša.

Zborovskomu veli time:
 Tko je oni, gospodine,

119. kriposti] *a*₃. *m.*: kreposti. 124. ogragjena] *b. m. z.* obgradjena.
 146 križ] *c.*: krst.

ki ide prvi prida svime, a porušen nad sve ine ?	155
U čovjeku poharanu i satrenu onoliko ku ste ufat' mogli obranu, gdi na bijenje se ide priko ?	160
Posmiehnu se tiem riečima knez, i ovako odgovori: ne boji se, tko pravu ima vjeru u bogu višnjem gori.	165
Od koljena je plemenita gospodičić jedan ono, ki pogrdi slavu od svita, a obra bitje svim priklono.	
Blaž na ime on se zove, i s' istoka do zapada od svetinje glas njegove po narodih leti sada ;	170
na svak čas bo kroz veliko djelovanje od čudesa kaže svietu on koliko drag je kralju od nebesa.	175
Po pustinjah nag dočime Isukrsta naga slidi, megju carom i našime kraljom zgođe sve prividi.	180
Tim noseći križ u ruci s'kraljevićom na boj doje, i gdi oružjem ini puci, on molitvam vojev'o je.	
Nu besjeda moja ova sasma duga da ne izlazi, od poljačkih vitezova sliša' imena, slike pazi.	185
Gleda' onega, ki sred štita u verigah drži lava,	190

163. pravu] ž. prav. 165. koljena je] m. z.: koljena. 166. jedan] m. z.: jedan je. 167. ki] a.: ko. 180. kraljom] a₂. c. z.: kraljem. 184. molitvam] m. z.: molitvom. 189. onega] m. z.: onoga.

a od zelena perja svita
 na glavi mu stoji dubrava,
 i odjeća mu sva je zelena,
 kom oklopje zgar pokriva;
 i konj zelen oka ognjena, 195
 rek bi, pod njim munja je živa;

Radovilski knez ono je,
 vodi tri čete iz daleče,
 iz najdaljiejh držav, koje
 val njemškoga mora obtječe. 200

Oni, oklopja ki oblače,
 za vojevodom ter najprije
 nose kopja, pašu mače,
 konjici su od Prusije.

Pazi opeta družbu ognjenu, 205
 ka za njima gre smiono,
 s'puškam dugim na ramenu,
 Pomoranci sve su ono.

Nakon njih su tvrde čete
 livonskieh iz prostora, 210
 s puškam i oni, rek bi, lete
 jak ognjeni tries vrh gora.

Ali gledaj, pak vojnici
 litvanskoga kneštva sliede,
 svi na konjiejh kopjanici 215
 pod oružjem bieliem sjede.

Glavu imaju deli Stjepana
 velikoga kangjiliera,
 jaše junak konja vrana;
 vran štit, i vrana ima pera. 220

Vojevodu opet pazi onoga,
 ki igra konja svim velika,
 staroste je poljačkoga,
 Sijenevića ono slika:

Modrim perjem vitez mili 225
 vedro je čelo nakitio,

196. rek bi] *a.*: reg bi. 197. Radovilski] *a.* *a*₃. *b.* *m.*: Radovilski.
 199. najdaljiejh] *a*₁. *c.* najkranjih. 203. nose] *a.* *a*₃. nosu. 210. livonskieh]
a. *a*₁. *b.* livovskieh, *a*₃. livojskieh. 211. puškam] *b.*: puškom. 217. deli]
*a*₁.: pan. *a*₂. *c.* *m.* *z.*: Pac. *a*₃. *b.*: del. 218. kangjiliera] *a*₂. *c.* kanceliera,
b. *c.*: kanceliera. 223. staroste] *a.* *a*₃. starosti.

i u pozlatnoj modroj svili
na ugrsku vas se odio.

Za njime se dio s'kopjem,
dio s'lukom vitez združā: 230
Rodogostje pod oklopjem
i Smolensko njih oruža.

Vojničara vidjet' još je,
kim su oružja ista i snaga,
Podlisje ih i Pološje 235
iz bližnjih šlju rusaga:

gleda' onega, ki u desnici
vitim kopjem, rek bi, trese,
a na zlatnoj mu ugrštici
žuto perje prostire se; 240

zlatne mu su i odjeće,
zlatne konju sve naprave,
ki se pod njim u skok meće
s' perjem žutiem vrhu glave;
vojevoda ono slavna imena 245

Zamoski je ban hrabreni,
ki Tatara razbi ognjena,
i u plienu mu plien zaplieni:
on za sobom tri razlike
vitezova vrste vodi; 250

gledaj, ke su njih prilike,
s'kiem li oružjem svaka hodi.

Zamošci su ono vrli,
kim vrh glave lete krila,
i konji im su s'krilim hrli, 255
a oružje luk i strila.

Vučiem kožam su oda svudi
sebe i konje sve prikrili,
ter od konja i od ljudi
vukovi se učinili. 260

Za bojnicim plasim ovim
Volinski se ono staju,

230. Rodogostje] $a_1, a_2, a_3, m, z.$: Radogostje. 237. onega] $a, m, z.$: onoga. 245. vojevoda] $a_1, a_3, b, c, m, z.$: vojvoda. 246. Zamoski] a_1 . Zamoški, $b.$: Zamorski; ban] a_1 . pan. 253. Zamošci] a_1, a_3 . Zamoški; $b.$: Zamorci. 262. Volinski] $a_2, c.$: Voljaci, a . volinuski. $a_3.$: volli u ski se.

britke vučce pod lukovim
i kopjače svi imaju.

A u košuljah kioviski puci 265
od gvozdene pak su žice,
hrbe i štite nose u ruci,
a na pasu sjekirice.

Nut' onoga, kom kaciga
sn'ježaniem se perjem kiti, 270
a i konj pod njim bjelji od sniga,
rek bi, sad će poletiti.

Ah, Mikleuš ono li je
ban senjavski? priuze paša,
ja ga poznám, on najprie 275
na oružja udri naša,

i ondi s'konja sn'ježanoga
ognjen junak pali očima,
ter ta je u njem sila mnoga,
da mu i od slike strah se ima. 280

Odgovori knez hrabreni:
ono je, ono, štit mu pazi,
na komu je plam ognjeni,
gdi iz sn'nježane gore izlazi.

Pod klobucim kamilovcim 285
krajičnici za njim jašu,
Bjelorusi s'Podolovcim
puške nose, sablje pašu.

Ali u nebu razvedrenu
prie bi zbrojil sitne zviezde, 290
neg' vojevode po imenu,
ki za ovim opet jezde;

er nie u poljskoj zemlji toga
mjesta mala ni velika,
ko vojevodu ne ima svoga 295
i osobna plemenika.

I svi, er hoće toj zakoni,
od kraljevstva za obranu

273. Ah], a_3 . z.: a. 274. ban] a_1 . pan! senjavski] a_3 .: senjanski.
285. kamilovcim] m .: kamiljovcim. 290. prie bi] a_3 .: prie ću; zbrojil] a_1 .
izbrojil, a_3 .: zbrojit'.

kad vojuje kralj, i oni
triebi na boj da stanu. 300

Tim četami, koje slide,
svjetlje slike tkalac poda;
svi bo u njih, ki se vide,
plemići su i gospoda.

U bogatoj ono odjeći 305
mazovska se četa resi,
korde o pasu, a niz pleći
vise ognjeni samokresi.

Kalpake im rese risi,
modre odjeće srebro okoli, 310
a niz lievo rame visi
ris pod lievu ruku doli.

Opet leških vitezova
mlados liepom jezdi jezdom
iz mjesta, u kom s'gniezda orlova 315
Leh grad prvi zazva Gniezdom.

Š njima upored od Poljaka
gledaj drugu družbu mladu,
dokli stari Krak od Kraka
poda ime svomu gradu. 320

U povodu tri jedeka
svaki uza se vitez drži,
a konj pod njim željan tieka,
rek bi, skače, puha i rži.

Za ugršticam zarudjenim 325
trepti perje šarovito,
visi kaplan pod ramenim,
stoji u ruci kopje vito.

Korda o bedri, štit o pleću,
dva na sedlu samopala, 330
zgar oklopje, a za odjeću
dostegnice svione ozdala.

Dosta, svijetli gospodine,
ke se čudo meni otkriva!

302. tkalac] a_1 . tkaljac. 306. mazovska] a_1 . moskovska, a_3 . masovska.
307. korde] b . z. čorde. 314. liepom] a_3 . b . c. m. z.: liepiem. 315. gniedzda]
 a_1 . b . gnjezda. 316. Gniezdom] a_1 . Gnezdum. 318. drugu a . a_1 .: dragu.
324. i rži] a_3 . rži. 325. za] a_1 . s'. 329. korda] b . z. čorda. 332. ozdala]
 m . z. od zdala.

- kliče paša, do istine 335
 kraljevića vidim živa;
 sred gospode po izboru
 on na konju jezdi bielu,
 dobit nosi u pozoru,
 sreću u ruci, slavu u čelu. 340
 Knez priuze: Ono je slika,
 koj se u suncu ime udjelja,
 istočnoga dobitnika.
 sjevernoga branitelja.
 Ah, pogledaj u prilici 345
 ka mu uz množnos sja velika!
 Mač na pasu, a u desnici
 od gospostva stoji šibika.
 Oklopja se zlatna od zgora
 pod grimiznim plaštom rese, 350
 sunčanim ih zrakom zora,
 tako sjaju, svih naveze.
 Štitnika mu dva su okolo:
 nosi jedan bat zlaćeni,
 drugi, trepteć perje oholo 355
 kacigu i štit š'njom pereni.
 Dvanaes konja, dvanaes vila
 bojnomo se igrom prid njim diće,
 ptica, munja, vihar, strila
 brzine im ne pritiće. 360
 Starca onoga uza nj gleda'
 zagašenoj u haljini;
 stavan obraz, brada sieda,
 poštovana sviem ga čini:
 ono Karlo Hotijević je 365
 vojevoda slavni od Vilne,
 komu poda kralj i vieće
 nad svom vojskom časti obilne.
 Ah, njegova slika u tkanju
 stekla izvrsnos toliku je, 370

342. koj] *a. b.*: ki, *a.*₃: kom. 348. gospostva] *m. z.*: gospodstva.
 350. grimiznim] *a.* krimiznim. 357. dvanaes] *a. b.*: dvanajes. 365. Hoti-
 jević] *a.*₁. Kotković₁. *a.*₂. *c. m.* Kodkijević.

da bi rek'o pazeć na nju:
i sad misli i svjetuje.

Pazi uz njega zatočnicu,
ka pritjeće djelim slavu,
Korevskoga vjerenicu, 375
nedobitnu Krunoslavu.

Nje konj zlatni sliku prima
od sunčanih konja s'nebi,
pokli vele svjetlje ima
sunce od sunca on na sebi. 380

Dobro poznam, paša veli,
ja bojnicu slavnu svuda;
oči je su me vidjeli
veće puta ne bez čuda. 385

Nu ono li, svietli kneže, 385
milosti je vaše slika,
ka na ljubav svu priteže
srca oholih protivnika?

Perje rumeno i rumena
vrhu oružja zgar naprava, 390
i zrak lica razvedrena
svakomu se poznat' dava.

Slika je ono od jednoga,
knez s' podsmiehom milim veli,
prijatelja draga tvoga, 395
ki te služit' u svem želi.

Da oni ostali tko su veće,
priuze paša, ki uz vas hode?
Odgovara knez: najveće
od kraljevstva vojevode. 400

Čeljad svietla i kreposna,
u slobodi ka boravi,
druge uzde ter ne pozna,
neg' ku sebi sama stavi.

Gledaj, ko se svi ponose 405
odjeveni pribogato,

374. pritjeće] *a.* priteće. 383. oči je su me] *b. m. z.:* oči su je me.
390. vrhu] *a. c.* vrh. 394. podsmiehom] *a₁. m. z.:* posmiehom. 401. kre-
posna] *a₁. a₂. b.* kriposna.

ter vrh svile pošven nose
 dragi kami, biser, zlato;
 bielim perjem glavu kite,
 pod kavadim nože drže, 410
 pašu sablje plemenite,
 jašu konje vjetra brže,
 ali uprāv sad k'onomu
 ti vitezu oči svrni,
 ki stoji s' kopjem i u bielomu 415
 oružju se vas srebrni;
 srebrna mu i perja su
 na kacizi, ka mu vise,
 srebrn mu je mač na pasu,
 i konj pod njim srebrni se. 420
 Altanskoga kneza obličje
 ondi je ono izatkano;
 gdi zapada, gdi ističe,
 njegovo ime svud je znano.
 U zastavi od junačke 425
 vojske on jaše najposlije,
 njemške zemlje i franačke
 za njim izbor hrabreni je;
 nu opet vojska od kozaka
 pazi, gdi se na se kupi, 430
 koj se oprieti nije jaka
 ičija sila, igdi stupi.
 Peset tisuć njih je u broju,
 svi su izbrani vitezovi,
 neprijateljski strah u boju, 435
 vihri, gromovi i treskovi.
 Gleda', oružan vas ognjeno
 gdi Sajdački gre prid njima,
 crvenu odjeću i crveno
 za ugršticom perje ima. 440
 Jur knez dospje, čim na kraju
 od viećnice s' jedne strane

418. kacizi] a_3 . $b. z.$: kacigi; ka mu] a_1 . a_2 . $b. c.$ ki mu₁. $m. z.$: ka mu,
 $a.$: kom se. 421. Altanskoga] a_3 . Atlanskoga₁. $m.$: Altanskoga. 429. ko-
 zaka] a_1 . junaka. 432. ičija] $a.$: ničija; igdi] $m. z.$ gdjegod. 433. peset
 tisuć] a_1 . množ velika.

veće i čete dospievaju
s'liepiem redom izatkane.

Nu opet paša uze iz nova 445
stranu drugu razgledati,
na koj tkalac hitri osnova,
vojska s'vojskom gdi se rati.

Jak no zlatna dva oblaka,
u ke upira sunce od lita, 450
sjaju puni jasnih zraka,
zvijezda je liepos š' njih dobita ;

ako s'bukom u ke doba
zavije sjever ledeni se,
u trjeskovieh, u gradu oba 455
crni ostanu, stamne svi se :

tako i obje vojske, toli
ke su uresne od prie bile,
liepi su ures u oholi
strašni pogled obratile. 460

U strašivoj sve je slici,
sve se stira, sve se krati,
padaju konji i konjici
živi, mrtvi i duhati.

Triesi umrli sve užihu, 465
sve obujmiva magla crna,
oblaci se striela dižu,
grad ognjenih pada zrna.

Svud oružja sjaju vrla,
puške, kopja, sablje, mači, 470
zgagjaju prsi, kolju grla,
sieku glave, sve se tlači.

Usred boja nesmiljena
kraljević se gleda prvi,
gdje u slici triesa ognjena 475
u potopu sja od krvi.

U okoliš se vrti i vije,
put prostrani sred tjeskote,

450. lita] a_1 . štita. 451. jasnih] $m. z.$: zlatnih. 454. $b.$: mrazni sjever
ledeni se. 471. zgagjaju] a_2 . $c. m. z.$: zgagjau. 478. put] $a. a_1. a_2.$: prut;
tjeskote] $a. a_1. a_2.$: tjeskoćo.

vitiem kopjem srca bije,
britkiem mačem žnje živote. 480

Svačija sablja na nj se združja;
on svih sreta, svih zatječe:
konje, ljudi, stiege, oružja
krši, lomi sve i sieče.

Bez pokoja, bez umora 485
sjemo tamo teč' se vidi:
mrtaca je pod njim gora,
svud bjeguče Turke slidi.

Ali se i Osman car opeta 490
pazi, gdi sve na boj tjera,
pobjegućvo njega smeta
i neposluh i nevjera.

Napried slike koje stahu,
sram gledati paši ne da;
er megju onim, ki bježahu, 495
i priliku svoju ugleda.

Nu u to dogje i glas veće
Zborovskomu svietlom knezu,
da poklisar i on u vieće
prid slavnoga kralja uljezu. 500

Na pristolju kralj uresnu
vrhu zlatnieh saga siva,
biskupi mu svi ob desnu,
a vojvode sjede s' liva.

Ali od njih svieh više 505
polak oca slavna svoga
sio kraljević slavni biše
na sto od zlata kovanoga.

Za veliko čudo u sebi 510
pismo staro nam donese,
što nekada dva na nebi
sunca u jedno vidješe se;

nu poljskoga posred vieća
eto i naša paze doba

483. ljudi] *b. z.*: ljude. 491. pobjegućvo] a_1 . pobjegujstvo, a_2 . a_3 . *b. c.*
m. z.: pobjegućstvo. 496. ugleda] a_1 . a_2 . gleda $_1$. *c.*: gljeda. 498. svietlom]
 a_1 . svietlu. 506. oca slavna] *b. c.* slavna oca. 513. posred] a_1 . usred.
514. i] *b.*: u.

kralja i mlada i kraljevića, 515
a od svietla su sunca oba.

Tim poklisar ko približa
prid pristolje kraljevsko se,
poklanja se i poniža,
jak zakoni turski prose. 520

Veličanstvo vedra obraza
kralj na nj svrće, čim ga prima,
i rukom mu mjesto ukaza,
vrhu koga sjesti ima.

Sjede paša; nu opet usta, 525
i ko carski s' prva doni
lis na glavu pak na usta,
kralju prinie ga i pokloni.

Kralj velikom kangjilieru
pridava ga, ki ští u njemu, 530
poklisaru da kralj vjeru,
što god reče, poda svemu.

Ki ovo čuvši, oči gori
diže k' slavnoj leškoj kruni,
i ovako progovori, 535
da željenje carsko izpuni:

O dostojni vrh svih kralja
kralju! da ti je sreća u ruci,
i da ti ova mjesta i dalja
klanjaju se, i svi puci. 540

Blagodari svak čas boga;
er pod suncom krune nie,
ku ćeš gleda toli mnoga,
da vik take ne bi prie.

Eto u tebi samomu je 545
odlučena slava ova,

da car silni, ki stoluje
vrh pristolja Otmanova,
svemogući car od cara,
ki navieštat opći boje, 550

529. kangjilieru] c.: kanciliru. 530. ští] a, a₁, a₂, m, z.: stije. 533. ki
ovo čuvši] a₁, a₂, c.: tim poklisar. 542. suncom] a₂, c, m, z.: suncem.
545. u tebi] m, z.: tebi.

za mir pitat' poklisara
 ovi prvi put posl'o je.

Čudno čudo, što se vieku
 do današnji dan ne zgodi!
 car, prid noge koga teku 555
 za mir iskat' svi narodi,

veličanstvo sve potište,
 spasa sablju, kom sviet vlada,
 i prijateljstvo i mir ište
 u tve krune same sada. 560

On sred boja odkad prika
 tvih junaka krepos gleda,
 za moguća i velika
 i cieni te i spovieda.

Tim općene žaleć štete, 565
 prie neg' ste se hugje smeli,
 opet društvo i uvjete
 ponoviti stare želi.

A i kletva hoće teška,
 a i tako sugjeno je, 570
 da turačka kruna i leška
 u vječnomu miru stoje.

I tko od starih naših haja,
 ikad ovo da pristupi,
 po šteti se zaman kaja 575
 na svoj pjenez rasap kupi.

Tomu bi mi svjedočile
 kosti od vojska svakom stranom,
 ke su se ovdj jur sledile
 pod vezierom Balabanom; 580

svjedok bi mi tomu bio
 i Suliman car ognjeni,
 koga je silu silom odbio
 s'poljskieh kraja mraz ledeni.

Nu u govoru veće momu 585
 kud zahodim bez izhoda?
 najbolji je svjedok tomu
 od lanjskoga boja zgoda,

562. krepes] a_1 . kripes. 564. cieni] m . z .: scieni. 573. od starih naših]
 a_1 . a_2 . u stara doba. 577. a_2 . c. m . z .: tomu bi mu (m . z .: mi) svjedok bile.
 588. lanjskoga] a . a_3 . b .: lanskoga.

silnom caru lasno je bilo
sve pridobit' puke ine, 590
i podložit' pod sve krilo
ne brojene kraljevine;

nu i silni car, u boju
ki dio veći svieta skupi,
silu uzpregnu vazda svoju, 595
kad na vaše kraje stupi.

Tako i Nilo rieka onamo
sedam usta gdi otvora,
ter na jedno more samo
lj'eva iz sebe sedam mora, 600

ako silni vjetar kada
zadme, i pomoć valim poda,
plahi obraća tiek nazada
svoja ista ga topi voda.

Vi ne mirim, k'o ostali, 605
ki se od jače sile straše,
nu kraljevstvo obzidali
prsima ste vašiem vaše.

Vi rojeni na vladanja,
vi Poljaci glasoviti, 610
ni u stara, ni u sadanja
doba od tugjin vik dobiti.

Vi lanjskoga s vojskom l'jeta
na polju ste cara srelj,
i ostatak vas od svieta 615
iz njegovieh ruka oteli:

pače mučat' triebi nije;
vojske vaše dobit jedna
ne brojene dobiti je
dignut' caru bila vriedna. 620

Er što ne uze car ostala
sva kraljevstva od krstjana,
vaša je slava, vaša je hvala,
vi ste bili njih obrana.

Za to, o. kruno svim čestita, 625
i vi svietla gospodo ina,

prijateljstvo i mir pita
u vas carska veličina.

I ja cienit' viku ne ću,
da prigrlit' najmilije 630
vi ne ćete ovu sreću,
ka vam sama na stan plije.

Sva je mudros, za vremena
prigodu umjet' uhititi,
i obrat' ono, što općena 635
dobra uzrok može biti.

Da nu uzmite sa mnom sami
vi razbirat s' mudrom svisti;
ali mir je sada vami,
ali od veće boj koristi? 640

U junacieh, da boj slide,
naravna je vazda želja,
a najliše kad se vide
srećniji od njih neprijatelja.

Ali sreća dugo vrime 645
na jednom mjesti vik ne stane,
nekrepka se kaže svime;
s'kim zamrkne, ne osvane.

Ona ista, bila ka je
vami s' carom lanjsko lito, 650
caru opeta s' vami ostaje;
nie nje stanje temeljito.

Ni da ikomu mis'o ova,
scienju, u pamet može upasti,
vele veću vojsku iz nova 655
da car skupit' ne ima vlasti.

Caru junake odhranjene
ragja od svieta svaka strana,
vojske mu od svud ne brojene
dažde i mnoštva oružana. 660

Tim kad još bi veće puta
jak no i lani izgubio,
bil' mu ne bi vlas rasuta,
svakako bi s'vojskom bio.

629. cienit] *a. m. z.*: scienit'. 650. lanjsko | *a. a.*: lausko. 653 ikomu]
a.: tkomu. 661. kad još bi] *a.*: još kad bi.

Nu ti, o kralju, kad po sreći
izgubio bi tve junake,
odkud bi ufo igda steći
vitezove druge take? 665

Je da u mjesto od plemića
hlape na boj skupio bi,
i slavnoga kraljevića 670
za vojevodu robju d'o bi?

Ali misli tve su ine:
tad bi iz svake dozv'o strane
inostrance i tugjine, 675
tve kraljevstvo da oni brane.

Dvie krune su, u ke uzdati
ti se možeš do nevolje,
i koje ti pomoć dati
od svih krstjan mogu bolje: 680

njemački je cesar jedno,
drugo španjski kralj mogući,
ali cesar još neredno
ima bijenje na svoj kući;
er s' českoga za sve Praga 685
da je izagn'o odmetnike,
još ih tjera, još podlaga,
i š'njimi ima boje prike.

A kralj španjski, ako u njega
ti se ufaš, daleko je;
megju vami priko svega
svieta strašna mora stoje. 690

Ali i španjska i Franačka
da ti bude pomoć doći,
je da kruna tva poljačka 695
sahranit' se tiem će moći?

Je da bojne Poljake će
tugje vojske sačuvati,
kad se izgube oni veće
u krvavoj s' prva rati? 700

Da li tugji vitezovi
hoć' kraljevstvo tve da bljudu,

685. českoga] α_3 . českoga. 686. da] α_1 . jur. 694. pomoć] α_3 . b. z.: u pomoć.

kad izgubit' š' njim njegovi
i svoj isti život budu?

Znaj, o kralju, gdje se jednom 705
carski mjesec igda unese,
niednom zgodom, silom niednom
iznio od tole viku nie se.

A i rieč je: gdje kopito
konj turački jednom stavi, 710
da to mjesto vjekovito
ne poraste veće u travi.

Ali hoću, da je ta srića
po milosti danoj zgara
tvoga slavna kraljevića, 715
da bi dobio i opet cara;

nu još i to kad bi bilo,
ku bi od toga korist stek'o?
je da bi se tim pronilo
tve kraljestvo na daleko? 720

Ne, ne; nu bi sama ostala,
jak no lani, i opeta
tebi jedna tašta hvala
od pobijenieh turskieh četa, 725
razmi samo jedno ime

od pogibne sviem dobiti
ti u niedno ne bi vrieme
drugo mog'o steć' na sviti.
Pače i ta bi dobit ista
bila rasap ovih strana 730
u došastju sred tvih mista
od oružja inostrana.

Ah, da li ćeš za ime jedno
ti od prazne tašte slave
poharati nepravedno 735
inostrancim tve države?

A i razumnu nie potrebe
spomenivat', što se zgodi,

706. carski *m. z.*: turski. 708. od tole] *a.*: od tle, *a₃*: otle. 716. i opet] *a₁*. sto krat. 719. *a.*: je da bi tim prodiljio, *a₁*: je da bi se tim prodiljilo. *a₃*: je da bi tim se prodiljilo. *m. z.*: je da bi se prodiljilo. 727. niedno] *a.* *a₃*: jedno₁ *m. z.*: ijedno. 738. spomenivat'] *a₃*. *m. z.*: spomenjivat'.

tko na pomoć jače od sebe
u kraljevstva svoja uvodi. 740

Car na jednom carstva kraju
kad s' oružjem na boj skače,
strane mu ine počivaju,
i obilne šlju harače;
ali na boj suprotiva 745

caru čim tva kruna ustaje,
ka država tva počiva,
ke li t' mjesto harač daje?

Svak se u miru čestit zove,
obilnos je gdje mir stoji; 750
mir kraljevstva i gradove
zdrži, umnaža, vrieži i goji.

Oganj užec' lasno je svima;
nu kad sve njim plane veće,
znat' ni, gorjet, koliko ima, 755
uduhnuti gdje li se će:

Tako lasno je boj početi;
nu koliko dug će biti,
na čem li će pak dospjeti,
nie moć' toga prividiti. 760

Ali, o kralju, mudar ti si,
i prividiš i vjeruješ,
da ti o dlaci kruna visi,
sve što s'carom uzvojuješ.

Nu ako te je boja želja, 765
tere mrziš počivati,
imaš hugjih neprijatelja,
na nje oružja tva obrati.

Očinstvo ti je švecka kruna
s'dvjema družim sadružena, 770
ka ti od dunda, zlobe puna,
bi nepravu ugrabljena.

Od Gustava bratučeda,
što ti se ote, 'pogj' otima',
svak je razlog, tvoga ne da', 775
a tugjega ne uzima'.

752. zdrži] *a.*: održi; vrieži] *a.* *a.*₃. resi, *b.*: reši. 766. mrziš] *m.* *z.*: ne maris. 769. švecka] *a.* *a.*₂. svekra.

Na susjestvu moškovskoga
carstva ti je veličina,
ka bi od tebe i od tvoga
pridobita slavna sina: 780

pošlji istoga Vladislava
opet s' vojskom k' tomu kraju
na ostatak od država,
ke ti posluh još ne daju.

Pod imenom ti od cara 785
da gospodiš sve do skora
s' hvalinskoga od izgora
do njemškoga doli mora.

Za to, o kruno, kojoj sriću
nad svim krunam višnji je pod'o, 790
i ti o slavni kraljeviću,
i vi ostala sva gospodo,

ako u napried boj smioni
od koristi nije nikomu,
da nu od raspa, najliše oni, 795
ki se čini na svom domu;

i ako vam s' druge strane
visoke se česti kite,
i velika dobra hrane,
kad mir s' carom učinite: 800

mir, ki vam se šlje od cara,
i ki želi svak i žudi
vrh svieh časti, vrh svieh dara,
ugodno vam primit' budi.

Ovdi paša dobesjedi, 805
i na govor svoj naredan
megju svietlim banim sliedi
lak i kratak žamor jedan.

Svaki od njih u obličju
veseo se sviem razbira 810
s' navieštenja, koje priču
od prijazni carske i mira.

777. susjestvu] *m. z.*: sasjedstvu. 779. *a. a.* *b.*: ka u boju bi od tvoga.
782. k' tomu] *a.*: tomu, *a.* k' tvomu. 787. s' hvalinskoga] *a* s' valinskoga,
a. slovinskoga. 793. smioni] *a.* *a.* *c.* sioni, *a.* usioni. 797. i] *a.* *b.* *c.*: a.

Pun kralj Šišman slave i dike
 veće puta oči obrati,
 i u čelo sve viećnike 815
 oko sebe sta gledati.

Tiho stavniem pak riečima
 odgovara poklisaru:
 prijazan se od nas prima
 i žugjeni šlje mir caru; 820
 naviešteno cića toga
 od našega biće tebi
 kangjiliera velikoga,
 uvjetovat' sve što je triebi.

Prista slavni kralj ovdira 825
 i paši se u čas isti
 s' prva uvjeti štiše od mira,
 pak za cara daše listi.

Prima ih rado i veselo
 paša, i smiren sviem se otkriva, 830
 i za veću čas na čelo
 postavlja ih i celiva.

Poklanja se pak, i cića
 ugodnieh jur oprava
 kralja i slavna kraljevića 835
 slavi, i vieću hvalu dava.

Ali je i paša opet bio
 hvaljen, častjen, i darovan:
 šestoperac je on primio
 vas u suhu zlatu okovan; 840

i bogata i velika
 naprava mu je vidjet' s' dvori,
 ručica mu sva kolika
 u kamenju dragom gori.

Druge dare ne brojene 845
 caru od kralja još odnije
 od bogastva bez procjene,
 od l'jepote, ku izriet' nije.

814. puta] *a.*: puti. 820. šlje mir] *b.*: šljem mir, *a.*₃. *m.* *z.*: mir šlje.
 824. uvjetovat'] *a.* *a.*₃. *b.*: obslužiti. 827. štiše] *a.*₁.: rieše. 830. smiren]
m. *z.*: miran 838. častjen] *a.*₂. *a.*₃.: čašćen *b.*: časten.

Dragi kami, zlato i ostalo
 što je tu, tko bi viek ispis'o? 850
 bolje je mučat', neg' riet' malo,
 toj nadhodi svačiju mis'o.

Nu s' ovim darim tada
 Ali-paša ko se odpravi,
 s' družbom uprav Carigrada 855
 najbrže se na put stavi.

PJEVANJE DVANAESTO.

Da poklisar caru mladu
 mir donieti bude prie,
 iz Varšova k' Carigradu
 putujući miran nie; 5

ne poteži, nu ga tjera
 želja oglasit', kako uzroči
 društvo sunca od sjevera
 do mjeseca od istoči.

Sada jedne, sada druge
 konje jaše na promjenu, 10
 probijujući strane i luge
 po ravnini, po kamenu.

Po najprečem putu upravlja,
 i u Carigrad brzo ulazi,
 i što nosi, svak se stavlja, 15
 tko mu na obraz veseo pazi.

Podizat' se glas počina,
 raste govor, svak besjedi,
 da od Poljaka do Turčina
 mir žugjeni veće sliedi. 20

Svak uživa, tko ovo čuje,
 star i mlad se tim veseli,
 vas kolik se puk raduje,
 i s' tega se čestit veli.

Ali rados veću i dražu, 25
 i veselje bez prilike
 u pogledieh svojieh kažu
 turske ljubi sve kolike;

850. ispis'o] *a*₁. *a*₂. *a*₃. *b*. *c*. : upis'o. 855. uprav] *a*. *a*₁. *a*₂. *b*. *c*. : u put.
 18. svak] *a*. : sve. 24. tega] *m*. *z*. : toga.

er nije veće čeznut' njima
da ih ne bi razdielila 30
s' gospodarim ljubljenima
poljačkoga boja sila.

Nu u veselju općenomu
sama otkriva jad sred lica,
i u životu čezne svomu 35
Korevskoga vjerenica,

a to, er sami ne dohode
njoj u glasu mira općena
mirni glasi od slobode
gospodara nije ljubljena. 40

Ne počiva kratka časa,
svud se tuče, vrti i vije,
ište i sluša; ali glasa
ni priglasja čut' joj nije. 45

Čuje sve ino, samo ovo
ne čuje, što čut' svegjer hlepi,
tim skončanje svak čas novo
njoj tre i hara ures liepi,

kopni, uzdiše, stine, gori,
ciči, plače, cvili i tuži 50
jak grlica, ka u gori
s'dragiem se svim razdruži,

bez svakoga tere veće
tako ufanja tužna ostaje;
tolike joj rastu smeće, 55
da za život malo haje.

Ona od kada najprie cića
zaplienjene sve ljubavi
od mlagjahna Ugričića
mušku odjeću na se stavi, 60

pače u turskom Carigradu
od kad pod tom mirnom slikom
nju bojnicu krije mladu
ljubav vlastim svom velikom,
vik ne štedje zlata i blaga, 65
i od procjene sve što skupi,

37. sami] a_1 . z. samo, c. m.: samoj. 52. svim] c. z.: svojim. 58. sve] a_1 .
 a_3 . nje. 64. vastim] a_2 . vlasti.

vjerenika mila i draga
 da iz teška robstva odkupi,
 proda države i gradove,
 i gospostva sva vlastita, 70
 i darove na darove
 sla, i mita vrhu mita.

Ali za sve ne brojena
 da bogastva prosu i strati,
 nagje se u svem privarena 75
 i u ništa joj sve se obrati;
 pridobit' bo mlada viku
 tim nije mogla, ni mogaše
 nemilosno srce i priku
 ćud vrloga Rizvan-paše, 80

ki svegj straže i zatvore
 na tamnici od nje draga
 veće, jače, tvrgje i gore
 i uzмнаža i prilaga.

Imaše ovi Turčin hudi 85
 na dvorovich svoga doma
 dvie diklice blage ćudi,
 drage u svemu, liepe veoma.

Lica su u obje njih rumena,
 sunčane oči, kose od zlata; 90
 jedna mu je kći rogjena,
 a nepuča druga-od brata.

Jedna l'jeta su i one i ove,
 i djela, u kih traju brime:
 Ljubica mu kći se zove, 95
 Kalinka mu je nepuči ime.

U dne, u noći, l'jeti i zimi
 svegj su u jedno druge mile,
 tako su se megju njimi
 od malahna zaljubile. 100

Nije otajstva, stvari nije,
 ova onoj ku bi skrila,

68. odkupi] a_2 . m . z . : iskupi. 70. vla-tita] a . a_1 . a_2 . a_3 . vlastita; gos-
 postva] m . z . : gospodstva. 76. ništa] a . ništo. 93. a . : Jedniah l'jeta su obje
 ove, c . jedna lita su u one i ove 94. brime] a . b . vrime. 95. a_3 . m . z : Lju-
 bica se kći mu zoze. 100. malahna] a_1 . a_2 . b . c . : mlagjahna.

živu, k'o da je obje dvije
jedna majka porodila.

Ovih liepih djevojčica 105
Bećir-hadum stražnik biše,
pogrešpana stara lica,
zbabeljen crnac, grd saviše.

Nu za sve to usti bliede 110
rumenilom jošte masti,
mrči i lašti dlake sieđe,
i od obraza suhor tmasti.

Kami dragi mu iz bisera
na usnah visi i na ušiju;
crne prste od svudjera 115
prsteni mu zlatni kriju.

Jasni ogrljaj, ki mu iz nova
vrat žilavi narešiva,
od zlata se suha skova,
vas kamenjem dragim siva. 120

Od Kalinke mlade stari
hadum vigjen bi najprije,
ka da u smieh ne udari,
moćna odoljet' srcu nije.

Neskladna bo neprilika 125
mladici se liepoj čini,
da grdoća onolika
bit' s' naprava l'jepša scini.

Što je grdo po naravi,
zaludu se resi i maže; 130
er grdoća u napravi
tisuć krat se grgja kaže.

Ali po tom pogled liepi
liepoj mladici obsja zlato,
slakomi se i pohlepi 135
oni čas joj srce na to.

Tim sva dvorna u glas mio
starom crncu kliče ovako:
Kaž' mi, tko te obdario
napravami liepiem tako? 140

113. mu iz] *a.* iz. 117. ogrljaj] *b.* ogrljak. 129. grdo] *b.* grdno. 134. lie-
poj mladici] *a.* : toj mladici *a.* *m. z.* : liepoj dikli. 139. tko te] *m. z.* : tko te' e.

- Crnac on čas Krunoslavu
u Ugričića slici ukaza,
veleć: Oni svu napravu
oko moga stavi obraza;
oni mladac, ki od strane 145
poklisara cesarskoga
često donie dare izbrane
ovdi u paše dunda tvoga.
- Kako začu Kalinka ovo,
pitat' napried već ne sledi; 150
željenje joj nasta novo
s' Krunoslavom da besjedi.
- Misli, ište i nahodi
način, da joj to se zbude:
i u nje srcu ljubav plodi 155
s' toga i druge još požude.
- Za steć' u dar zlata i blaga
hlepi i smagnu svegj do sada,
sad s' pogleda liepa i draga
sahne, gine, kopni mlada. 160
- Ah, zaista zn'o je vele
taj, ki u stara doba stavi
zlatan trkač, luk i striele
bogu ognjenom od ljubavi;
er na svietu nie toga 165
mjesta otajna i skrovita,
gdi iz luka ljuvenoga
zlatna striela ne dohita.
- Ljubav ima zlatna pera,
zlatan je i plam, kim sve užije, 170
zlatniem krilim ona tjera,
i bjeguća srca stiže.
- Zlatni puti, zlatna vrata,
zlatni ključi nje su dvora,
platnom veže ona od zlata 175
sebi i drugiem oči od zgora.
- Tim nie rieti čudo niedno,
ako kroz svoj pogled mili

150. pitat'] *a.* pitati. 158. hlepi i smagnu] *a.* hlepi i smagne. 163. tr-
kač] *a.* terkeš. 171. krilim] *a.* α_1 .: krilom. 178. svoj] *a.* α_1 .: α_2 . α_3 .: tvoj.

zlatu i ljubav sad u jedno
Kalinku su pridobili. 180

Turkinjica, koja sudi
za mladića Krunoslavu,
snebliva se, panji i čudi
kroz l'jepotu nje gizdavu.
Želi zlatu, biser želi; 185
nu još želi blago draže,
zlatu od kosi, biser bieli,
sred nje usti, ki se kaže.

Za ovim čezne, gine blidi,
i sred ognja gori živa; 190
jer ne pozna i ne vidi,
što laživo ruho skriva.

Hoće mlada da izusti,
kako ona mre za njome;
ali rieč joj mre sred usti, 195
i stvara se mramorkome.

Nu u pogledih govor hrani,
oči očima ter tomače,
što jeziku sram zabrani,
a stravljen mis'o začu. 200

Stavlja joj se Krunoslava,
i žali je sa svom moći,
da se u nju upoznava
bez ufanja od pomoći.

Nu za sve to hitra dosti, 205
da ona pomoć steče za se,
kaže joj pogled pun milosti,
i ufanjem je taštjem pase.

Djevojčica sramežljiva
videć ovo oči uzdiže; 210
nu plam veći ognja živa
iz dragih ju oči užije.

Tim od želje usiljena,
pače od sile, kom sva gori,
s' prva uzdahnu, pak rumena 215
u ovi način usta otvori:

183. panji] c. pani. 184. gizdavu] a_1 a_2 .: sunčanu. 212. ju] a_1 a_2 .
m. z.: je.

Vaši li ono biše dari,
kim se hadum naš uresi?
Kad ono ima crnac stari,
da što meni donio jesi? 220

Smir' me mladu djevojčicu,
daj mi zlata za ovi danak,
il' što je draže u tvom licu,
neg' li umornu zorni sanak.

Dospje, i od srama zarumeni 225
sva se u licu i poniknu;
a na govor taj ljuveni
Krunoslava opet kliknu:

Djevojčicam, o gospoje,
kakva ti si liepa i draga, 230
ovi sluga donio je
l'jepše dare, veća blaga.

Zlato, koralj, biser bili
i kamenje bez procjene,
i sve što imam, u dar mili 235
primi liepos tva od mene.

A za uzdarje svega toga
htjej, molim te, samo mi rieti,
znaš li od sužnja Korevskoga
što godjer mi spovidjeti? 240

Zanesena dikla mlada
razvedri se i obeseli,
i u sebi čim se nada
višjoj sreći, tako veli:

Prem, ko milos tvoja pita, 245
Ugričiću gospodine,
od junaka glasovita
podat' ti ću glase istine:

Ja čuh vele, vidjeh veće
od viteza djelim slavna, 250
sreće njegove i nesreće
na puno sam kazat' spravna.

Dunda moga kad za roba
silni kozaci uhiće,

238. samo mi] a_1 . samo m', a_2 . a_3 . b. m.: samo, c. sad mi. 239. sužnja]
 a_1 .: sužna.

- ki na krajini u to doba 255
 ačermanski paša biše,
 š' njim zaplieni i Ljubicu
 jedinu mu kćercu gusa,
 kojoj ružica zene u licu,
 a sred usti cavti rusa ; 260
 nu Korevski, ki nad svjema
 bi vitezim vojevoda,
 kažući se blag objema
 razgovor im sladak poda.
 Dare umnoži vrh darova 265
 i milosti na milosti,
 dragova ih i milova,
 gleda, scieni, časti i gosti.
 Vрати цаčku vitez blagi
 kćercu, a kćerci sva nje zlata, 270
 biser bieli, kami dragi,
 sviona ruha i bogata ;
 vrati naprave ove izbrane
 gospodičić blagodaran,
 da svietli ures ne ostane 275
 djevojčici liepoj sharan ;
 požali joj zlu nezgodu,
 i bolje se svoj nje zledi,
 i do brzo da slobodu
 dundu i mojoj bratučedi. 280
 Ali za mir nje l'jepote
 nie sloboda bila i blago,
 ako joj se duša ote,
 ako izgubi srce drago.
 Mislit' djela ne pristaje 285
 od junaka svim hrabrena,
 i u slobodi robinja je
 blagodarstvom zaplienjena,
 U pameti svud ga vidi,
 kreposti mu svegj razbira, 290

256. ačermanski] *a.*: atečermanski, *c.*: atčeramski, *m. z.*: akjermanski.
 259. kojoj] *a*₂. *a*₃. *b. c.*: koj 278. svoj] *a*₃. *m. z.*: cieć, *b.*: svom. 288. za-
 plienjena] *a. a*₁. *b.*: zasliepljena. 289. svud] *a.* svegj.

vene, čezne, gasne, blidi,
sahne, gine i umira.

Nu da mlada djevojčica,
nie čudo, ljubav čuti,
ne rodi je medvjedica, 295
ni se u gorskoj goji ljuti.

Za čudo se ne govori,
da iz kamena oganj skače,
a čudo će bit', da gori,
ko je mlagjahan, ah jaoh brače! 300

Ali kad pak niknu smeća,
i bogdanski boj zavrže,
junaku se dobra sreća
na nesreći zloj provrže.

Pade u robstvo, u nevolju, 305
viteški mu cviet se oznobi
družba ga izda, a na polju
neprijatelj ne pridobi.

Slavni od tada junak, koji
djela kaza svud viteška, 310
na dno tamne jame stoji
u okovieh gvozdja teška.

Moj je dundo od strahoća
ponornieh tmina straža,
i srditos i vrloća 315
njegova se svegj uzmnaža.

Nemilostim on misleći
da se u carsku milos stavlja,
meće obzir vas za pleći,
što je držan, zaboravlja. 320

Na sramotu od razloga
iz pameti čud neharna
uspomene goni od svoga
dobročinca blagodarna.

Sred tamnice tim smrknute 325
junak željan biela danka
muke, trude, jade ljute,
sva zla trpi bez pristanka;

299. a. a₃. b. c.: nu je čudo da ne gori. 304. zloj] a.: zlo. 305. robstvo]
a. a₃. b. c. m.: robstva. 322. iz] a. i s'.

nu pašina kćerca ino
u stravljenoj duši ćuti: 330
gine, dobro nje jedino
da ne bude poginuti.

Moja liepa bratučeda
od milosti suze liva,
u sužanstvu dočim gleda 335
gospodara milostiva.

Od žalosti ne razbire
u vaju se žestokomu
ćić gorušte ljubi i vire,
ku mu u srcu nosi svomu. 340

Je da skрати zle boljezni
ljubljenoga tamničara,
blagom riečcom, slatkom pjesni
ukradom ga razgovora,

i da mu ona ne rasladi 345
gorcih muka ki god dio,
odavna bi vitez mladi
s' životom se razdielio.

Da Kalinka ovdi veće
prista, i napried ne spovieda, 350
Krunoslavi ne bi od smeće
bil' tolike nje besjeda;

ali ovako još govori:
Korevskomu sužnju dragom
Ljubica se toli udvori 355
vjernom službom, dvorbom blagom,

tač Poljaku svietlu i slavnu
Turkinjica liepa omili,
da su vjeru krepku i stavnu
megju sobom ubitili. 360

Tim sklopjena i gotova
s' milosti se carske veli,
i sloboda vitezova,
i Ljubičin pir veseli.

335. dočim] *b.*: dušu; sužanstvu] *c. z.*: sužanjstvu. 338. se] *m. z.*: je.
345. rasladi] *a.* razhladi. 348. s' životom] *a.* životom. 352. bil' tolike] *a.*
bil' tolika, *a.*₁: bil' tolika, *a.*₃: bila taka. 354. sužnju] *a.*₁. *a.*₂. *b.* *c.*: sužnu.

Ugričiću moj ljubjeni, 365
ja rieh, što znah, a ti sada
spravi obilne dare meni,
kiema ću se smirit' mlada.

S' darim zlatnim draže zlato
milos tvoju duša pita, 370
i već srce hlepi na to,
neg' na carstvo svega svita.

Čim stravljena dikla trati
slatke ovako svim besjede, 375
za ruku ju prešno uhvati
Bećir-hadum i odvede.

Jak iz cvitja i iz trave
koga otrovna zmiya peči,
Krunoslava na gizdave
Turkinjice osta rieči. 380

Streptje, ublidje i ostinu
sva od čuda zapanjena,
u prilici i u načinu
stanovita niema stiena;
ne vjeruje i vjeruje, 385

što od draga svoga sluša,
zaboravja, spomenuje,
smrtne u srcu smeće kuša;
s' razlicieh misli gine,
jak plav, u ku svegj udara 390
valovite sred pučine
sila protivna od vjetara;

k' zemlji srti, i na čase
put nebesa oči upira,
groznim suzam pol'jeva se, 395
iz sreca uzdah vruć podira;

nje sn'ježane biele ruke
sada krši, plete sada,
i od nemira i od muke
proteže opet, i opet sklada. 400

368. kiema] *a.*: kiem, *a*₃. s' kiem. 375. ju] *a*₁. *a*₂. *a*₃. *b.* *m.* *z.*: je
377. i] *a*₃. *m.* *z.*: al'. 383. i u] *a.* *a*₁. *a*₃. *b.*: i. 386. draga svoga] *a.*:
svoga draga. 387. *a*₁. *a*₃. *m.* *z.*: zaboravlja spomenuje, *a*₂. *c.* zaboravlja
spomenuje. 393. srti] *a*₃. *m.* *z.*: srće.

Ali u dugo ne umuknu
 megju suzam i uzdasi,
 stanoviti mramor puknu,
 žalosno se mlada oglasi.

Ona, izišla izvan sebe 405
 od bolesti buduć, kliče:
 Ah, ke glase čuh od tebe
 moj nevjerni vjereniče!

Komu veće i u koga
 ikad tužna da vjerujem, 410
 od viteza Korevskoga
 kad nevjeru ovu čujem.

Tko je, tko se ne snébiva,
 da u nevjeru može pasti
 junak, koji plemstvom siva 415
 prave vjere, svietle časti.

Ah, iskati svud je zaman
 vjernos naći srca čista:
 crno je sunce, mjesec taman,
 nevjerna je vjera ista. 420

O moj njegda drag pokoju,
 sad izdana ma ljubavi,
 Krunoslavu da li tvoju
 pri Turkinji ti ostavi?

Da od nemira ne umiram, 425
 za veliko čudo brojim,
 u mom srcu er razbiram,
 što si držan, što dostojim.

Obrni se, ah obrni!
 Na komu me vik promieni? 430
 Svietla obraza ne pocrni,
 ne izgubi glas pošteni.

Ki od svieta ne zna dio
 tvoja dila, me lieposti?
 komu si se zavjerio 435
 sa svom moći i kreposti?

412. a_2 .: nevjeru ovu ako ćujem. 422. izdana] a_2 . c. b. m.: izdavna, a_3 .: izbrana. 424. ti ostavi] a_3 . m. z.: zaboravi. 427. er] a_2 . c. m. z.: čim.

Je da nagje draže lice
i od mojieh zlatnije kose?
Turkinje su magjionice,
čarajući svies zanose. 440

Himbeno su one liepe,
u hitrinah svegj se paze;
napravami vid zasliepe,
i obraze priobraze.

Zaisto s' bilja vilovita 445
obsjeni te i zatravi,
kad tva djela plemenita
i mu lipos zaboravi.

Nu me bojno srce gdi je?
Tužbe meni ne priliče: 450
tko se osvetit' vriedan nije,
neka suzi i nariče

Podnit' ne ću ni trpiti,
da, što je moje, družu drže:
raskinuti, razdrpiti 455
Turkinju ću zlu najbrže.

Ukazaću Krunoslava
u osvetah kakva biva,
usred zmaja, usred lava,
usred ognja da je živa. 460

U desnici ovoj jakoj
ja ću s' mačem poletjeti,
o Korevski, zlici opakoj
u tvom krilu dušu oteti.

Izdajniče, ti dostojiš, 465
jer t' se od vjere duša izmakla,
ne pod zemljom tu da stojiš,
u tamnici nu dno pakla.

O gromovi, o treskovi,
urnebes se vaš obali 470
bože, gdje su bludnici ovi,
sprži, užeži, sve popali.

450. tužbe] *a. a₁. b. m.*: tužba. 463. o Korevski] *a. a₃. c.* i Korevskoj, *b.*: a Korevskoj. 465.—468. Ovi su stihovi u rukp. *a. a₁. a₂. a₃.* iza stiha 492, u rukp. *b. c.*: iza stiha 472. 466. jer t' se] *a*: *ostali*: jer se. 470. urnebes se vaš] *a. a₃. b.*: urnebese vaše.

Ali tužna što govorim?
 što razumjet' sebi dajem?
 Užežena ja sva gorim, 475
 čiem družieh spržit' hajem.

Ti me ostavi', dušo mila,
 ja tvu lipos ne ću mnogu,
 i najveće kad bih htila,
 ostavit' te vik ne mogu. 480

Pače, ko te vazda ljubih
 i ljubiću sred svih smeća,
 ako ti u čem sad zagrubih,
 čin', da je milos grieha veća.

Gospodičić tako sviet'o, 485
 ne vjerujem, da će upasti
 u nevjerstvo tamno i kletu
 suproč plemstvu, suproč časti;
 po sve pute i načine
 prilagaću mis'o i mito, 490
 dokli budem od istine
 na spoznanje doč' očito.

Lasni mi su svi ovi trudi,
 slatka je muka sva čemerna:
 ti, nevjeran meni budi, 495
 ja ću tebi biti vjerna.

Bez krzmanja Krunoslava
 u odluci, ka je žeže,
 ne ima misli, ku strah dava,
 nie zaprike, ka je usteže. 500

Sedam toran u ugrskomu
 ruhu obhodit' dikla sagje,
 na njegovu dokle domu
 Rizvan-pašu sreće i nagje.

Pokloni se, i načine 505
 dvorne ukaza, kliče paka:
 Ja sam, mili gospodine,
 Korevskoga brat junaka;
 njegove se cieć slobode
 iz dragoga mjesta uputih, 510

477. ti me ostavi] *a.*: tiem ostavit'. 480.: ostavit' te *a*₁.: ostaviti *a*₂. *c. m.*
z.: ostavit' je. 501. toran *a*₃.: toranj. 509. njegove se] *a.* *a*₁.: Ljubkove se,
b.: Ljubko_mu se.

ne gledajuć na nezgode
od razlicih pogub ljutih.

Dobrota me tva primaga,
na odkupe da ga prosim,
tim koliko hoćeš blaga, 515
udilje ti ja za nj nosim.

Toli neć ga dat' za platu,
daj ga u dar plemeniti;
a za uzdarje ja na zlatu
on čas ga ću izmjeriti. 520

Paša u mlaca s' blagom slikom
zapaža se na ove glase,
i visokom i velikom
on odlukom snebiva se

sad besjedu, sad slobodu 525
razmišljajuć, ter se čudi,
i sebi ovu sad prigodu
od velike smeće sudi;

i k'o čovjek od velicieh
mećaica i kramara, 530
u pameti veće od pricieh
varak način misli i stvara.

Naravnoga otrov gnjiva
krije Turčin dvoran silom,
jedno misli, drugo odkriva, 535
izvršiva treće dilom.

S' Krunoslavom uniguje,
i veseliji svegj se kaže,
riečima ju oblietuje
sve što može bolje i draže. 540

Veli: smiri se o plemiću,
za slobodu brata tvoga,
ja prijatelj haran biću
njemu u cara čestitoga.

U toliko ako š njime 545
miluješ se razgovorit',

520. a_1 . a_2 . on čas ti ga ću izmjeriti; a_3 . m . z .: on čas ću ga izmjeriti.
521. s' blagom | a_1 . a_3 .: s' boljom, m . z .: blagom. 528. smeće | a_2 . c . m . z .: sreće. 533. a . a_1 .: naravna ga otrov hini. 535. odkriva | a . a_1 .: čini, a_3 .: obećava. 537. uniguje | a_2 . a_3 . b . c .: unjeguje. 538. rkp.: *veseliji*, koje može biti i: veseli, i: veseliji. 539. ju | a_1 . a_2 . a_3 . m . z .: je.

sad, i u ko hoć' ino vrime
tamnicu ti ja ću otvorit'.

U toliko doli za iti
paša kaže da ga slidi; 550
i množ Turak da ih prati
pod oružjem zapovidi.

Sedam toran gdi se rede,
proz sto vrata i zaklopa
s' Krunoslavom paša grede, 555
gdi Korevski živ se ukopa.

Proz mostove, ki se dižu
zanesene u zahode,
i u dolinu svak čas nižu
po strmu i usku putu shode. 560

Vrhu nje se do oblaka
tvrda gragja obgradila,
sokolova brza i jaka
ne bi ju perja priletila.

U kraj gragje kroz gvozdena 565
vrata uska, tiesna i mala,
dno ponora udubena
dublja je jama još propala.

Pod zemlju se put obrne
iz duboke jame ove 570
put tamnice tamne i crne,
grob od živieh ka se zove.

Proz sva mjesta s'gar skazana,
Krunoslava pašu slidi,
nie je želja biela dana, 575
istom da sve sunce vidi.

Oružaniem slugam odi,
da ju umore, viknu paša;
Krunoslava napried hodi,
ni ju poguba niedna straša. 580

547. m. z.: sad i (u) drugo ke hoć' vrime. 549. za iti] a. a₃. siti, a₂. c.:
stati. 549. i 550. m.: z.:

s tiem niz doli paša obrati
hod', njoj kažuć, da ga slidi.

553. toran] a₃. toranj. 564. priletila] a. a₁. a₃.: izletila. 571. tamne]
a₂. b. c. m. z.: tmaste. 580. niedna] a. iedna.

Nu od tamnice jedva stupi
 priko praga dikla smiona,
 a razkošan zatvor skupi
 i u sužanjstvu osta i ona.

PJEVANJE TRINAESTO.

Gdje od mraka vjekovita
 pod jazovim zja pučina,
 usred svega segaj svita
 najdubljih sred dubina
 satarisan kralj pribiva 5
 od rinutieh s' neba duha
 u pučini ognja živa,
 ki mu oholas sva razpuha.

Slava mu je s' teška jada,
 ka se digla sa svieh strana 10
 od istoka do zapada,
 ko Vladislav razbi Osmana,
 pače pazeć na veselja
 poljačkoga svega puka
 s' istjerana neprijateljja, 15
 jak uboden bivo muka.

Podrtieh iz uzdaha,
 bez umrtja u kih erka,
 krivaviem dimim paha,
 smrdećiem pjenam hrka. 20

Škriplje zubim, riga plame,
 od zlobe ga svrd'o vrti,
 ne Poljake sharat' same,
 neg' krstjanstvo sve satrti.

Tiem u vieću car veliki 25
 u što od mira sprave slaga,
 neprijatelj skoči priki
 od ljuckoga svega traga;

581. nu od] a_2 . do; jedva] $m. z.$: kako. 582. priko praga] $a.$: kako progje, a_1 .: pako progje, a_3 .: paka progje. 583. skupi] a_3 . kupi; $m. z.$: tad nemili zatvor lupi. 584. sužanjstvu] a_1 . a_2 . a_3 .: sužanstvu. Na kraju pjevanja dvanaestoga rkp. a_1 . ima bilješku: qui mancano due canti cioè il canto XIII. et il XIV. che non si trova d' haverli fatto l' autore. 2. zja] a : zija. 18. u kih] a_1 .: kojieh, a_3 . $z.$: s kojieh. 19. dimim] $m. z.$: dimom. 26. sprave] a . a_1 . a_2 .: slave. 28. ljuckoga] a_1 . a_3 . ljuskoga, a_2 . ljudekoga, $c. m. z.$: ljudskoga.

netrpeća nadmen ijeda
s' bukom, s' treskom strašno vieće 30
i on kupit' zapovieda
od nabune i od smeće.

Nebu se oprit' spravam ovim
tvrdeglavi biesnik stupa,
zaboravljen, ko treskovim 35
svemoguća ruka lupa,

za sve da od nje, kad oholu
glavu iztakmit' k' višnjem prope,
strmoglav se buši dolu
tmastieh oganj u potope. 40

Od pakljene oštre trublje
razdira se trubnja mukla,
da idu kleti, gdi je najdublje
prosjedena propas pukla.

Cokoću se, grohte i tresu 45
noćne spile iz dubine,
u gromovitu urnebesu
razliegaju se sliepe tmine.

Iz smrknutieh gustieh magla
jazovite u ponore 50
strahoća se jata nagla
grominjavu; drožde i ore,

graću, hroću, skvrče, kriešte,
zviždu, zveče, skviče, laju,
revu, reže, rže, vište, 55
mukaju, vikaju, zavijaju.

U njekieh su prašća rila,
vučju čeljus tko razglaba,
a tko gubice ima i krila
od ljljaka i od žaba. 60

Ljudi s glavom crnieh pasa;
žene od zmija kiem su kose;

31. i on] *a.*: on čas; kupit'] *a*₃. skupit. 38. višnjem] *a*₁. *a*₂. *b.*: višnjiem.
42. trubnja] *tako*: *a*₂. *m. z.*, *ostali*: trublja. 45. grohte] *a*. *a*₃. grote, *a*₂. *c.*:
grokte, *b.*: grokću. 47. 48. *m. z.*:

gromovitu u urnebesu
razliegaju sliepe tmine.

53. graću] *b. c. a. m. z.*: grakću. 56. zavijaju] *a*₂. *a*₃.: zavievaju. 59. a tko
gubice *a*₃. *z.*: tko gubicu. 60. ljljaka] *b.*: ljuļjaka. 62. žene] *a.*: svite.

- bivoli, od spried ki do pasa
 čovječanske slike nose;
 kučke, u kih je žensko lice, 65
 psi troglavi, zmaji hudi,
 polu ribe, polu ptice,
 polu zvieri, polu ljudi;
 srde, nakazni i nemani,
 i sve što igda ukaza se 70
 vrla i grda u koj strani,
 u pakljenom vieću sta se.
 Nad sviem vjerniem sjenam stišten
 strašnodržac od propasti
 gnjevnom srdžbom vas zaprišten 75
 planta u zlobnoj oholasti.
 Od krilatieh kravosaca,
 iz kieh kužni ognji pište,
 u stog mu se visok zbaca
 grunje otrovno za sjedište. 80
 Pod nogah mu se u krug svijja
 na zelene pjege i bliede
 ljuta od sedam glava zmija
 u iskrah tamnieh bljujuć ijede.
 Strašniji od svieh, vrlji i grgji 85
 sjedi silnik gorostasni,
 u čagjavoju smegjoj rgji
 zagašen mu je obraz tmasni.
 Srši glava naježena,
 trepte zmajska krila o pleću, 90
 runjave uši do ramena
 prostiru se i klepeću.
 Iz kosiera slike grube
 nos nezgromni na kljun pada,
 čeljupine jazne trube, 95
 zamršena visi brada.
 Kosmurati je kip uplesan,
 tmasta iz oči munja udara,

65. kih] a_3 . kiem. 72. sta se] a_3 . : staše. 73. vjerniem sjenam] a_3 . vječ-
 niem tminam, b . c . m . z . : vječniem sjenam. 77. kravosaca] a_3 . m . z . : kra-
 vošaca.

jedan velik hrek neotesan
čapeti oštrom obšešara. 100

Na krvave kuda kaplje
dračniet bičim u tle lupa:
s' nokti od orla, granfi od čaplje
rašepača mješte stupa.

Izpod čela vitoroga 105
ražrok pogled krivo izbeči,
i usne grizuć s' ijeda mnoga
u nesviesne prasnu rieči.

Sdrhtaše se jazi crni,
propas plamom većiem buknu, 110
nakostriečen nesmotrni
zbor zapiždri se i umuknu.

Iz svieh glasa on ovako
ne zavapi, neg' zagrmi:
U kom ovo silni pak'o 115
zločestvu se unetrmi?

Što su oružja Poljakova
cara Osmana pridobili,
naša je šteta, ne njegova;
ne on, mi smo izgubili. 120

Pakljeni su, ne carevi
vječni raspi i prikori,
i ne srami se i ne gniewi,
i o temu se ne govori.

Na boj leški put Podolja 125
pogje s' carom množ tolika,
da tonjahu ciela polja
pod pučinom od bojnika.

Strašna vojska bješe jaka,
iz po svieta ka se sklopi, 130
da dobude ne Poljaka,
nu krstjanstvo sve potopi.

Ali ostaše nje junacim
najuzdaniem s' bojne hvale

103. s' nokti] a_2 . c. z.: nokte. 104. rašepača] a_1 . rašepača, b.: na raše
pačno misto stupa. 109. zdrhtaše] a. zdrtaše, b.: zdrčaše.

na oružju prid Poljacim 135
srca ubijena, ruke pale.

Poletjesmo s' našiem stiegom
mi u pomoć caru mladom,
oružani s' daždom, sniegom,
s' mrazom, s' ledom, s' kugom, s' gladom; 140
ali vojstva zgar nebeska
zbučase se i sastaše,
treskovim se sve raztrieska
i razagna jato naše.

Tako s' vojskom neizmiernom 145
sam kraljević razbi cara,
nas molitvom tako smjernom
kralj Šišmundo sam pohara.

Višnji oni, ki pristaj'o
zlobeći nas nie nikada, 150
s' angelima htje Mihajo
da naripi na nas tada.

I za biljeg sred visina,
sila silu odkli obori,
rasvanu se noćna tmina, 155
ognjeno se nebo stvori.

Nu u propas propas doniet'
zaman ičija moć se iztakla ;
uklonit' se, ne poklonit',
ohologa ćud je pakla. 160

Sjeverna se strana odrva,
gdje najvećim plemstvom dičan
ja pristolja stavljah prva,
za višnjemu biti sličan.

I na ovomu da bi ruzi 165
dovršili našiem štetam!
Sramotni su raspi druzi,
kih prividim i gonetam.

U pogubah za poginut'
sad se istočno carstvo kreće, 170

140. *a.*, *c.*, *m.*, *z.* *umajju*: s'. 149. pristaj'o] *a.*₁, *a.*₃: pristao. 151. Mihajo]
*a.*₁, *a.*₃. Mihao. 157. u propas propas] *a.*, *m.*, *z.*: u propas poraz. 162. plem-
stvom] *a.*, *a.*₁: plenstvom. 163. stavljah] *a.*₂, *a.*₃, *m.*, *z.*: spravljah.

i s' mista se još porinut'
ogluhnuta propas ne će!

Desnica je sama jedna
umrloga Vladislava
ogoliti pak'o vrijedna 175
od svjetovnieh svieh država!

Nie š' njim pak'o jaki, nije,
ako slavnu i moguću
od privedre Austrije
noviem vezom združi kuću; 180

cesarovom ako kćeri,
ugrskoga sestrom kralja,
Kraljević se Poljak vjeri,
kraljevstvo se naše valja.

Kralj bo se Ugrin u španjskoga 185
samodršca opet vjera,
ki iz svega carstva svoga
s' oba dva nas svieta tjera.

Tako neka ijeda puna
propas reži, još na glavu 190
poljačka se spravlja kruna
nakon oca Vladislavu.

Ako pirne tim rodbine
megju ovim se kraljim slože,
ter se oružja njih sjedine, 195
tko da im se opriet' može?

Tursku vojsku, ka ognjem sieva,
mog'o je Poljak sam razbiti:
da s' toliko još kraljeva
kad se združi, što će biti? 200

Množ kraljevstva, množ otoka,
pače veći dio od svieta
drži i časti za proroka
i za sveca Mahumeta;
nu ako se veće i jače 205
neg' sve turske kraljevine

172. ogluhnuta] a_1 . *b. m.*: olohnuta, *a.*: oholnuta. 193. rodbine] *a.*: rogbine, a_1 . rodžbine *ispravljeno*: rožbine, a_2 a_3 . *c.*: rozbine, *b. m. z.*: rodbine.
201.—228. *Ovih stihova nema u rukopisu. a.*

Osmanovo carstvo smače,
Mahumetov zakon gine.

Od krstjanskih igda kralja
ako se ovo jedno ociepi, 210
iz prostora svih zemalja
tursko se ime iskoriepi.

Da li se od nas trpjet' može,
da krstjani potaraše,
satarišu i podlože 215
vrhu zemlje sve što je naše?

Da zamukne pak'o u svjetieh,
povrže se hamalija,
i da hogja po mečetieh
ne haleka i ne zavija? 220

Mečeti se pače obale,
smaknu otari svi na prešu,
i prilike naše pale,
skrnjigaju i poplešu? 225

Da izgubimo svetišta,
da vas svet se križu skuči;
a Lucifer zbijen u ništa,
u kraljestvu praznu zuči? 230

Ne, ne, ne, ne: hitri i plasi
skoč'mo, tec'mo na sve strane,
ovi se oganj već ugasi
prije nego sve njim plane.

Otmanović car nad carim
toliko se sad potište,
da ponižen s' poklisarim 235
mir u leške krune ište.

Na glavi mu je teško breme,
zbijen je, za uteč' hugje štete,
primit' s' očim zažetime
od krvnika svake uvjete. 240

Nu po volji, ali usiljen
ako Osman Leha moli,

214. potaraše] *b.*: poharaše. 218. povrže] *a.* *a*₁. *b.*: površe; *m.*: povrže-
nieh hamalija. 224. skrnjigaju] *a.* *a*₁. *a*₂. *b.*: skrnjigaju, *m.*: ekvrnjikaju, *n.*:
skvrnjivaju. 231. već] *m.* *n.*: da. 237. breme] *a.* *a*₁. vreme.

poklonit' se ne će umiljen
vik nikomu pak'o oholi.

Je da se je pozabila, 245
za ne doći na ta djela,
na nebesieh naša sila,
ka se čula i vidjela?

Zgoda onada kako godi 250
drugima je dobit dala,
nam je vječna slava odi
nedobitna smjenstva ostala.

Ali da se tim ponosi,
što pomaga, svaki u sebi?
Šuplje rieči vjetar nosi, 255
djela se ištu pri potrebi.

O dostojni, ki ste goru,
mrklieh tmina na daleče,
u rajskomu sidjet' dvoru,
odkli svjetlos vaša istječe, 260
spomenuti zgode vrle

i mrzeće sila mi je,
za neumrlieh na neumrle
osvete vas raždeć' prije.

Tim iz noćnieh tec'te mraka, 265
o moji verni, cknjenje vrz'te
prie neg' Turci od Poljaka
uharaće se i pokrste.

Ali u način da se opaki 270
sve zamesti bude prie,
motri, pleti, čini svaki
sve što može i umie.

U sto. obraza priobraža'
i privračaj sto besjeda,
varka, izdajstva, sumnja, laža 275
i hitrina i zasjeda;

lizimirstvo najblažiju
od dobrote sliku hini:

248. ka se] *m. z.*: ka se' e. 249. *a*₁: zgoda onada ka mu godi, *a.*: zgoda onaka komu godi. 263. za neumrlieh] *a*₂. *a*₃. *m. z.*: za na umrlieh 277. lizimirstvo] *m.*: lizimirstvom.

najhugje se zlobe kriju
od svetinje u haljini. 280

Svak se obrni svud i svrni;
na krstjane Turke buni,
dokli okoliš mjesec krni
u okolišu svieta ispuni;
sij omraze, zlobe budi, 285
srdžbe užizi, vrieži gnjive,
svagjaj, smetaj, šteti, udi,
satariši prave i krive.

Mogorkinja slavna robi
do otraška leške puke, 290
i kraljević, ki pridobi
cara, od ženske padu ruke.

U prilici od istine
priobražena laž se vrti,
da Korevski ban pogine 295
i mir smete svojom smrću.

Nu što zaman veće stoju,
nie vas znane triebi učiti':
čas pakljenu, vašu i moju,
dosta vam je priporučiti'. 300

Srdžbe, smeće, zlobe, i gnjivi,
magle, oblaci, noćne tmine,
crni dimi, ognji živi
vojsci od pakla družbu čine;
smrtna otrovna kuga, i š njome 305
raskazani glad i blijedi,
i s' odjećom smrznutome
ledena ih zima sliedi.

Diko znana od Parnasa
i Elikone svete gore, 310
ka po tanko meni kaza
strašne od pakla dogovore,
spoviedati sliedi meni
glase prave i istine,
što učini puk pakljeni, 315
kad iz crne pogje tmine.

djela od tmaste mrkle noći
slabi moj vid ne dohita
bez razumne tve pomoći,
kojoj skrovna sva su očita. 320

Na tisuće, na oblake
crna jata izletješe,
ter jasnemu suncu zrake
usred podne potamn'ješe.

Crn Carigrad osta bieli 325
sviem munarim od mečeta
on čas, kad se u nj naseli
množ pakljenieh hudieh četa.

Tako u žetve zrele brime 330
liepa njiva ne požnjena
žitniem klasom veselime
pribogato nakićena

iz nenadi sva pocrni,
i potamni sa svieh strana,
kad ju prikrije oblak crni 335
od čavaka i od vrana.

Nabunjivat' jedni staše
hogju i crkav redovnike,
svu gospodu i sve paše,
i zakona razumnike. 340

Druzi bojne janjičare,
i s' spahijam spaholjane,
i ostale vojničare,
pridoš'oce i gragjane.

Treći gospogje i carice 345
carskieh dvora i polača,
ke su davnje njih bojnice
i oružja njih najača.

Zlim je dusim na pameti,
ljucki rasap doba u stara 350

328. hogju *m. z.*: hodže; i crkav] *a.*: carska, *c.*: i carske, *b.*: i crkve; redovnike] *a.*: redovnika. 349. dusim] *a*₁. drugim. 350. ljucki] *a*₁. *b.* ljuski, *c. m. z.*: ljudski.

svega traga i podrieti
da od ženskih bi privara.

PJEVANJE ŠESNAESTO.

U kraljeva, ko puk sciени,
nie života draga i slatka :
svegj su u pomnjah zamišljeni,
ne imaju mirna časa kratka.

Triebi je, da bde noćnu tminu, 5
i za ônieh se, ki spe, bude ;
za bezbrižnieh da se brinu,
i za izpraznieh misle i trude.

Mogući su svi s' omrazom
suproć njima svegj nemilom, 10
i nejaci hine obrazom,
a u srcu ih trpe silom.

Sve što ih veća kripas slavi,
sve je veće, ko ih navidi :
a i čestitos po naravi 15
ima zlobu, ka ju slidi ;

tim ako su blage ćudi,
ter krvničku mrze želju,
k'o zločeste šlju ih ljudi
megju žene pod kudjelju. 20

Toli se od njih pravda grli,
i pedepsa ne uzmiće,
silnici se zovu vrli,
krv pravednu na njih liće.

Ako štedjet' blago haju, 25
od lakomieh stječu ime ;

Na kraju pjevanja trinaestoga rkp. a. : Pjevanje četrnaesto i petnaesto ostalo je u peru prvotvoritelja alit' autora, komu ih smrt dospjet' ne dade, ni ova, što su, izčistit' i ponacinit'. Nu za bolje rieti : od izgara rečena dva pjevanja bili su izdrti po zapoviedi našieh samovladalaca, a za svrhu, koju oni znadu : hoteći da ih auctor izčisti i ponacini, ali mu to smrt ne dopusti. I za sve da ih ovdinie, nahode se u obćemu blagoshranistu, gdje komu je dopušteno, može ih vidjeti. *rkp. a₃.* : Pjevanje XIV., pjevanje XV. Ova dva pjevanja niesu se našli po smrti od spjev'oca. *rkp. b.* : oće reć : da ovde manka pjevanje 14. i 15. *U rkp. d.* pjevanju XVI. stoji nadpis : „pjevanje četrnajsto“, kao da nema manjka.

16. ju *a₂.* *a₃.* *c. m. v.* : je. 18. krvničku] *a.* *a₃.* krvnikā, *a₁.* : krvniku.

toli slugam darivaju,
razmetni su vidjet' svime.

Puk je sliepac, koji oči
ne ima od svjeta i od razbora: 30
za istinu laž svjedoči
sred taštine i žamora.

Svegj nekrepak, nigda stavan,
ljubi, mrzi, hoće i ne će,
trom, lien, strašiv i pripravan 35
na pobune i na smeće.

Sad mir žudi, sad boj ište;
vazda hlepi na promjenu:
sad uzvisi, ko ga tište,
ko ga uzvisi, sad ukinu. 40

Ali kako tiho more
vik po sebi ne uzrasti,
dokli silni vihar s' gore
ne smuti ga svojom vlasti:
puk u bitju smjernu tako 45
uzdignut' se vik ne smie,
što na pomoć dmienje jako
moguće mu glave nie.

S' izgleda se tim ovoga
svak, tko vlada, sad nauči, 50
da nie se uzdat' u nikoga,
stvar velika kad se odluči.

Mao izide glas najprvi,
ali u svaćieh ustih rasti,
ter čim od svud većma vrvi, 55
sve obujmi svojom vlasti.

A istina je rieč na sviti,
da se zemlja kletvom klela,
da će otajstva sva pronieti,
ka je čula i vidjela. 60

Ne znam kako, nu se zgodi,
da procuknu se i prореče,

35. pripravan] *a.* privar. m. 38. promjenu] *m. z.* promine. 40. ukinu]
m. z. ukine. 47. dmienje] *a.* *a.* *m. z.* dmenje, *c.* dminje. 54. ustih]
a. a. *a.* *usti.*

ko car u istok vojsku vodi,
da ju pogubi i posieće.

Podiže sa šapat tihi, 65
usta sumnja, pomnja izide,
svieh popada strah zalihi,
zamišljeni svi se vide.

Jedan drugom vitez s prva
ovi po taj glas dorica: 70
ali uzavre svak to prva,
i uzbuni se sva vojnica,

kad put Skudra čuše oni,
da na crno snosi more
car s' poveljam i zakoni 75
pisma, blago i šatore.

Bez ozira ovi onoga
nagovara veće očito;
bezakonja carska mnoga
svak spovieda glasovito. 80

Janjičarin stari pravi:
Ja, ki stratih sva ma lj'eta
sliedit' s' vojskom boj krvavi
na sve četir strane od svieta,

ja pod staros mrem od glada, 85
a svodnici carskieh bluda
uživaju ono sada,
što bi uzdarje moga truda.

Baštine one, ke su bile
mom junaštvu verna plata, 90
silom mi su se ugrabile,
hrana je moja drugiem data.

Spaholjanin vapeć slidi:
Ja uz cara ki uzrastih
od saraja u obzidi, 95
i svuda se plemstvom častih,

k'o rob tamni i zločesti,
dokli od svud mi krv prokapa,

64. ju] a_2 . a_3 . m . z.: je. 73. Skudra] b . Skadra. 75. zakoni c .: s' zakoni.
81. pravi] a . a_1 . b .: prvi. 83. sliedit'] m . z.: sliedeć. 85.—88. *Ovi su sti-*
hovi u rkp. a . a_1 . a_2 . a_3 . b . c . *za stihom* 92. 86. svodnici] a_3 . z.: ugodnici,
 c .: svodnice 90. verna] a_3 . m . z.: vjerna. 95. a . a_1 .: u saraja u. obsjedi,
 a_3 .: od saraja u obsjedi.

na očitu podnieh mjesti
ružne udorce teških štapa, 100

ne mareći car u sili,
ka bi uzrok mom prikoru,
pocrniti kruh pribili,
ki blagovah u svom dvoru.

Jedan veli: Donieh caru 105
glavu ubijena protivnika;
ni u dostojnu primih daru
čas podobnu za bojnika.

Pače rug je tvorit' htio
tiem car isti bez potrebe, 110
veleć: Da ti pobio
niesi njega, on bi tebe.

Drugi glasi: Car sred kuća
skrovno uhodi naša djela,
ter nam gozbe smeta i smuća, 115
s' kieh je družba svud vesela.

Ne naš aga noćno veće,
bije nas ob dan carska sablja;
pjenez nam se crni meće,
biela i drobna jasptra ugrablja. 120

Oni rasap općen mjeri,
s' koga pribijen svak bit' ima,
što gospočke svietle kćeri
za carice car uzima. 125

Priuzima drugi ovdira: 125
Bili i prošli mi smo veće;
car junake nove izbira,
a nas starih sieće i meće.

Eto lista, ki iz nutra
doš'o nam je iz saraja, 130
da se kani do dva jutra
put istočnih dignut' kraja.

Ne krzma'mo, sila jaća
da se s' glavom carskom združi;
potlačimo, ko potlača, 135
udušimo, ko nas duši!

120. drobna] a_2 . c. z.: dobra. 122. pribijen] a_3 . robjem, m. z.: robjen.
123. gospočke] a_1 . a_2 . a_3 . b. c. gosposke. 135. ko potlača] m. z.: tko nas tlačá.

Oni skače i prilaga:
 Da što čekamo u naprieda?
 Svi tad vape: Sablja naga
 prieti ubit' nas svih bez reda! 140

Jedan se opet diže i vika,
 sablju голу ter podire,
 zovuć svakoga od bojnika
 proć' poda nju cića vire.

Bojnik svaki tad se uputi, 145
 i pod sablju s' kletvom hodi,
 da bi im'o od nje poginuti,
 ako se od zlih ne slobodi.

Vapijaše svak ovako
 suproć caru buneć sile, 150
 sam Ali-aga htjenje opako
 mrzi, i sprave sej nemile.

Čim u njega, k'o u svih glavu
 zapazili svi se bjehu,
 mneć, na hudu da i on spravu 155
 š' njima će ustati u pospjehu;

ter nabunjen oko njega
 svak luk penje, sablju izmiće,
 on sred skupa usta svega,
 u ovi način ter pokliče; 160

Ah, koja vas sad zasjena,
 vitezovi moji, zasliepi,
 ter gubite od imena
 vašieh svjetlos i glas liepi?

Spomen'te se, da ste oni 165
 vi bojnici, stražu uzdanu
 na kieh samieh car nasloni,
 i u kieh nagje vjernu obranu.

Ah, nemojte pocrniti
 slavu vašu, slavu moju, 170
 hteć nevjernos caru odkriti
 u domaćem štetnom boju.

Naše štete i porazi
 njesu toli sad velici,

159. usta] *a.* α_1 . α_2 . *b.* *c.*: osta. 162. moji] *a.*: mi. 168. vjernu] *a.*
 vernu. 170. nevjernos] *a.* nevernos.

vele veća da ne izlazi 175
 kletva svetoj carskoj slici,
 koja veže sad jedino
 vaša oružja, svjete moje,
 da u svako brieme smino
 u vernosti krepkoj stoje. 180
 Ni nahodim još razloga,
 ki će učinit', da se ganem,
 da, er car ne će svjeta moga,
 ja mu protiv za to ustanem.
 Ja rob jedan, ki obećah 185
 tvrdom kletvom za nj umriti,
 u pogubah i u smećah
 da mu se ištem smrtno oprieti?
 Nie zakona vrh onoga,
 ki zakone stavlja i daje; 190
 što car hoće, triebi od toga
 da samiren svak ostaje.
 U njegovoj ruci je stalo,
 pomilovat' tebe prije;
 od njega ti sve se dalo, 195
 on ti uzima, što tve nije.
 Drugiem uze, kad da tebi;
 za dat' druziem, tebi uzima:
 tiem' žalovat' nie se triebi,
 car u volji zakon ima. 200
 Teške udorce podniet' muka
 bi junaku plemenitu:
 ali je za to huda odluka
 plesat' vjeru temeljitu.
 Gospar svaki slugu svoga 205
 bez bojazni smie udriti,
 a bojaće cieća toga
 od roba se car čestiti?
 Plemstvo naše, znamo dobro,
 od milosti carske izhodi, 210

180. vernosti] a_3 . m. z.: vjernosti. 183. da er] a_1 . a_2 . b.: er. 195. sve
 se] a_3 . m. z.: sve se je. 197. kad] a . z.: što. 207. 208. a_1 . a_2 . a_3 . b. m. z.:
 a bojat' se cieća toga
 od roba će car čestiti.

210. izhodi] a_1 .: izgodi.

iz gora nas za se je obr'o,
u kojieh se svaki rodi.

I gorani iza stada,
kieh car dvorom sviem pomili,
suproć carskom stolu sada
propinju se skupni u sili? 215

Ni ti, komu ne bi dara
za hrabrena djela u boju,
mož' s' razlogom panjkat' cara;
držan mu si glavu tvoju. 220

Carska milos sama visi
koga hoće od bojnika;
a što činiš, držan ti si,
i što činit' mož' do vika. 225

Tko dat' može zakon novi
tomu, ki iniem zakon dava?
Car je sam car, mi robovi;
mudar bitje sve poznavi. 230

Ali što čuh ja opeta?
Jes tko tužbe još uzumnoži,
jer car sveca Mahumeta
zakon bljusti hoće i boži. 235

Sveta vjera, ka nas vlada,
pit' nam vino brani svudi;
i ne ćemo za to sada,
da nas pravda carska sudi? 240

Nu bojniče, ki na platu
crnieh pinez tvoriš tužbu,
ili u mjedu, ili u zlatu:
ti si plaćen za tvu službu. 245

Zaglaviste najposlie,
da smo u mnogoj mi pogubi,
eto ovi, jak no niedan prie,
šar uzimlje svietle ljubi.

Mi robovi da li svoji
dostojni smo carskieh kćeri?
a car, pod kiem vas sviet stoji,
pastiericom da se vjeri? 245

Ali što sam ja razložit'
sad uzeo s' vami veće? 250

Koliko je car uzmnožit,
tko ne pozna, tko riet' ne će?

Zabranjeno što je caru,
ki na volju svetom vlada,
Otmanovu sablju staru 255
čim na bedri paše sada?

On od djeda i pradjeda
u istoku carstvo hrani;
k'o car pravi zapovieda,
ne k'o silnik u ovoj strani. 260

Da je oteo on slobodu,
u koj smō se mi rodili,
mene biste vojevodu
suproć njemu svi primili.

Bez ozira ja bih prvi 265
podro sablju britku golu,
i njegovom plak'o krvi
mu slobodu na svom stolu.

Ni bi ustavit' mogli u vike 270
sve me sile, da mu nedam
mom desnicom smrti prike,
na očiju da smrt gledam:

er tko rodni grad svoj ljubljen
oslobodit' ište i haje,
ili ubije, ili je ubijen, 275
u jednakoj slavi ostaje.

Nu čim jaram nam na vratu
nie, ki starijem nie nam bio,
slobodu iskat' nepoznatu
opako bih odlučio. 280

Er nie drugo protiviti
carskoj volji, neg' li objavit':
gdje stoluje car čestiti,
htjet' ti silom car se stavit';
ter nevjeran i odmetan 285
kažući se carstvu tako,

250. uzeo] *a.*₂ *a.*₃. *b.* *c.* *m.* *z.*: ustao. 269. mogli] *m.* *z.*: mogle.
271. mom] *a.*: mnom.

i prikoran bit' i štetan
čineć hudo i opako.

Ah, junaci moji mili,
gnjev nesviesni ostavite, 290
ne srnite sliepi u sili,
kud prešite, što činite?

Drugo doniet' nabuna ova
ne može vam neg' sramotu,
dočim svaki s' nje osnova 295
vječni prikor svom životu.

Jak na dmienje od sjevera
kad zapjeni sinje more,
sila silu dočim tjera,
vali uzrastu kako gore: 300

tako uzbuča vas puk oni
na besjede age vjerna:
teku, srnu svi smioni,
puni gnjeva neizmierna.

S' golom sabljom u desnič
skaču u biesu nesviesnomu, 305
psuju, priete svi kolici
vojevodi hrabrenomu,

vapijući: Ili brže
htjej, što hoće vojska ostala, 310
ili ti se spleša i vrže
izpod sablje glava pala.

Ali se aga ne pripada;
pače misleć o svoj časti,
vika: Usred Carigrada 315
vaša glava prie će pasti.

Nu u vašoj da svevolji
već ne gledam me prikore,
ostavljam vas pri nevolji;
spomenuli me govore! 320

Vapije vojska: Mi nikako
protiv caru nismo ustali,
neg' proc' oniem, ki su opako
diete mlado svjetovali,

297. dmienje] c. dminje; m. z.: dmenje 299. sila silu] a. b.: sila u silu
316. vaša glava] a₁. m. z.: vaše glave.

i u to nie od potrebe 325
 provodištvo tvoje nami:
 bjež' ti, kud hoć', dobri sebe
 obraniti mi smo sami.

Nu u dugo neć' uteći
 od ovieh našieh sila. 330
 I' ovdi za njim hrli u smeći
 tisnuše oblak ljutieh strila.

Za tim vojska nabunjena
 pogje u skupu u jedinu,
 gdi bi crkva posvećena 335
 znanju od oca božjem sinu;

nu u vazetju Carigrada
 i izgubljenju crkve ove
 osta ime, ter i sada
 Sofija se mečet zove. 340

Pred mečet se ovi skupi,
 ter iz jutra do večera
 skupno vika, skladno upi:
 Daj nam pašu Dilavera,
 i učitelja hogju š' njime, 345

jer ti opak nauk dava,
 s' crncom, ki je ženam tvime
 straža i od hadum svieh glava,
 s' mudrijega neka svjeta,
 kad nam budeš pogodio, 350
 i ti ostaneš car opeta,
 kako no si i prie bio.

S' ovim riečim da prid cara
 Jahija pogje, oni htješe,
 i njihova poklisara 355
 pod silu ga učiniše.

Velikoga zakonjaka,
 od Turaka mufti zvana,
 on mjesto ima, ali paka
 ta čas družiem bila je dana. 360

334. u skupu] a_3 . m. z.: skupu. 338. i] a_2 . a_3 . c.: b.: i u. 318. ha-
 dum svieh] a.: hadum. 352. a_1 . a_3 . b.: kako nam si i prie bio, m. z.: kako
 no si do sad bio. 357. zakonjaka] a.: zakonika.

Tim trajaše sam na domu
svieh pokonjeh l'jeta dio,
kad je skupu odmetnomu
van usiljen izit' bio.

U veseloj pirnoj slavi 365
nahogjaše car tada se,
čestit, miran, pun ljubavi
s' tri ljubovce liepe uza se.

Ali u smeći na onu stranu,
gdi ću vojsku, skoči ureda, 370
ni se prignu, ni se ganu
s' punieh prietnje njih besjeda;

misleć, da bi carska bila
vlas nejaka i prikorna,
kad bi vrh nje gospodila 375
volja od puka rogoborna.

Jahija se starac tada
u priklonstvu odkri njemu,
i, što vojska usred grada,
vapijaše, skaza sve mu, 380

veleć: Care svemogući,
prosti, ako rob tvoj smije
odkrit' strašni plam gorući,
ki oko glave tve se vije;
za što, ako se ne ugasi 585
samom krvi tvih svjetnika,
tvomu carstvu prieti i glasi
rasap vojska sva kolika.

Ja vik ne imam zatajati,
što pogubu carstvu nosi: 390
velikoga veziera ti
hogju i od crnac agu prosi.

Ja sam poslan cieća toga:
svi ovo ištu, svi ovo prave;
a ovo grla ovdje moga 395
pod tvom sabljom i me glave.

Jahija prista, a car gore
smeten buduć s' te poruke,

u kratke mu odgovore
skaza ovako sve odluke. 400

On pokliče: Carstvo meni
sabljom stari moji dobiše,
i tko drugi car bit' sciени
vrhu mene, misli odviše.

Tim ustup'te, reč', nazada, 405
njegda verni i uzdani,
neposlušni moji sada
janjičari i spaholjani.

Toli vas je krvi želja,
želju opojte srca prika 410
ne carskíeh prijatelja,
neg li carskíeh protivnika.

Ovdi umuča, već istino
scieneć, s' ove zapoviedi
da sliediti ne će ino, 415
ko taj večer i ne sledi.

PJEVANJE SEDAMNAESTO.

Nu ko svietli zrak dno mora,
i dan bieli sunce ugasi,
i od grada i od dvora
zamuknuše svačiji glasi,
ter se prostríe noći crne 5
sinje platno-iz dolina,
vrhe od gora da ogrne,
i da obuče vas sviet tmina,
car uljeze usred hrama
u mjesto uresno i bogato, 10
gdi u način svietla plama
dragi kami sja i zlato.

Tuj zamišljen s' vrle smeće
na pristolje svoje stupi,
i najviše glave u vieće 15
oko sebe dozva i skupi.

Šes veziera i ostale
poglavice turske izbrane

po redu su smjerno stale
oko njega s' obje strane. 20

Svak podvite ruke, a oči
obrnute drži nica,
poniženstvo ter svjedoči,
čeznuć pazi carska lica.

A on pogled tih i stavan 25
u ponosnoj veličini
na svieh svrće, i od svieh slavan,
sviem zemaljski bog se čini.

S' veličanstvom ovacime
iz visine na koj sjaše, 30
na pobunu hteć u vrime
da privide verne paše,

reče: uzdani i smioni
branitelji mom životu,
na kih carstvo me nasloni 35
od vladanja svu tegotu,

nie triebi kazat' meni,
što ste čuli i vidjeli:
vitezovi nabunjeni
koliko su doslje smjeli. 40

Što pitaju, i što priete,
dobro znate: za to sada
ko vlas moju svjetujete,
š' njima ovaciem da se vlada?

Što u srcu svomu čuti, 45
odkri svaki tim slobodno;
za što mis'o vašu čuti
milo mi je i ugodno.

Carstvo se u vas me vjeruje,
vaše rieči drži istine: 50
a znam, tko se sam svjetuje,
da bez svjeta sam pogine.

Ovdi veće sva zatvori
sultan Osman carska usta,
a Dilaver, da govori, 55
prvi vezier, prvi usta:

21. a] a_1 . a_3 . m . z .: i. 32. privide] a . a_1 . a_2 . c . z .: privedo. 53. veće
sva] a . z .: svoja već.

Silni care, on pokliče,
svemoguća koga sablja,
gdje zapada, gdje istječe,
suncu iz ruka dan ugrablja. 60

Nedobitnoj tvojoj slavi
širine su svieta tiesne,
prid kim, s' krunom ko je na glavi,
prostrt na tle trepti i čezne.

I ako sam još or'o sivi 65
proć istočnom zmaju prši,
nabunjeno jato krivi,
komu ognjena krila skrši.

Za to, o slavna i čestita
kuće otmanske kruno, vidim, 70
da početak carstva od svita
sad krvavim kriepiš zidim.

Nu često krat usred krvi,
ku proliju neprijatelji,
početak se stavno prvi 75
od gospodstva utemelji.

A ne može do silnika
imenom se car nazvati,
ki vrh kletieh izdajnika
od osvete sablju obrati. 80

Od kraljeva sva zla ina
često mogu bit' proštena;
ne prašta se vik krivina
veličanstva uvriegjena.

I ako carsko je djelo imati 85
vrh podložnieh milosrdje;
za odmetnieh pedepsati
carsko je djelo, da car tvrd je.

Tko ne vidi, da prostrla
viteška se samovolja 90
ne do našieh samo grla,
da nu tvoga do pristolja.

S otmanskoga oni stola
tebe cara smaknut' prave,

65. I ako sam] *a.*: jak no sam, *a₃.*: još ako vam. 73. nu] *m. z.*: je.
76. gospodstva *m. z.*: gospodstva.

- ako srca njih ohola. 95
 prie ne smire naše glave.
 Da usiljen od njih, ako
 poslušáš ih cieća toga,
 ne smiču li te oni i tako
 s' otmanskoga stola tvoga? 100
 Vlas tva prosti, nie razluka
 druga od tebe do inieh ljudi,
 neg' zapovied, ka vrh puka
 uzmnôžniem te čini svudi.
 Ako ti se ova sama 105
 ote sada od bojnika,
 visina se tvoja slama,
 i vlas krši sva kolika.
 Što tad rieće plemić častan,
 koga djede tvoji djedi 110
 pridobiše, ako oblastan
 svak je vitez, da ga sledi?
 Pod tvim carstvom može biti
 on ne mrzje dosle stati,
 nu što vojska bude htiti, 115
 ako ti uzmeš pogagjati?
 Da skup biesni ne će trpit'
 spaholjana, janjičara
 bude ga odriet' i razdrpit'
 gospodujuć mješte cara. 120
 Er dočim se vojska opira,
 i uspogja joj tvoje carstvo
 vrh tebe ona vlas prostira,
 a ti služiš nje sebarstvo.
 Otvori oči za bremena; 125
 er ako im zbudeš ova,
 puk, ki od tvoga trepti imena,
 treptjeće od svieh vitezova.
 Ali ukloni višnji s' nebi,
 da u tvom zdravlju, care Osmane, 130

105. ako] *m. z.*: i ako. 106. ote] *a.*₃ *m. z.*: otme. 118. janjičara] *m. z.*: i janjičara. 119. ga odriet'] *a.*₂. *b. c. m. z.*: odriet' ga. 124. a ti] *a. a*; *m.*: a i ti služiš] *a.*₂. *c.* slušáš. 126. ako im zbudeš] *a.*₂. *c.*: ako im se zbudu, *a.*₃. *z.*: ako im pustiš. 128. svieh] *a.*₂. *m. z.*: tvieh. 129. s'] *a.*: od.

zapoviedat' itko tebi,
neg' tva volja sama stane.

Množ odmetna nie nam skrovna,
pobuna je njih velika,
smionos mnoga, rieč otrovna, 135
strašna prietuja, vrla vika.

I odgovorit' kad bi imali
riečma djela za istinu,
car ti živi, ja i ostali
svi kolici neka izginu. 140

Nu spomenut' s' tiem ću opeta
(ako još nie te pogube),
da ne ostaješ ti bez svjeta
vernih sluga, ki te ljube.

Nabuna je i prie bilo, 145
i vrlih još bojara,
nu se očitom silom smilo
tegnut' nigda nie u cara;

u pravoga cara, koji
prâvdom očin sto posieda, 150
i ki obranjen sabljom stoji
starih djeda i pradjeda.

A spomena je ona dosta,
ku slediše djela prika,
kod Mustafa sultan osta 155
bez vernieh svih svjetnika.

Ćesel-pašu bješe onada
svoja otišla vojska rvati,
i š' njom izvan Carigrada
svi, u kih se može uzdati. 160

Tim budnći bez uzdane
straže on ost'o i bez svjeta,
lasno tebi, care Osmane,
bi na krunu doć' od svieta.

Na onu krunu, po razloga 165
ka za ocem tebi ide,

134. njih] *a*₁. *m. z.* : nje. 141. s' tiem] *a*₃. *c. m. z.* : tiem. 151. obranjen]
m. z. : branjen. 156. svih] *a. a*₂. *b. c. z.* : svojieh. 157. ćesel bašu] *a.* : ćesel
paša, *b.* : kiesel baša.

i ka ti se, ah, po mnogu
bezakonju od prie skide.

Ali je tako mnoštvo vele
i oni skup vas, ki ti prieti, 170
ki Mustafu opet žele
na sto carski tvoj pripeti;

nu er vide, da u nas pravu
obranu imaš, ka te štiti,
sad ti prose našu glavu, 175
za pak tvoju poraziti.

Tako za rvat' dub u gori
s' gvozdjem sječac najprie teče,
ter mu grane lomi i ori,
da mu korien pak posieče. 180

A odvrnut' lasno je moći
i veliku sasma rieku,
kad joj digneš sve pomoći
voda, koje u nju teku.

Tim se ovako meni vidi, 185
i ja nosim ove svjete,
s' nabunjenim da se slidi
način samo od osvete.

Bije se zmija, ka ti u skutu
svije se u krug, da te peči, 190
otrovanu ranu ljutu
gvozdje i oganj samo lieči.

A najače carstvo svako
satrće se s' raspa plaha,
ako ogragjeno od svad jako 195
nie od bojazni i od straha.

Ko Dilaver veće prista,
i svjet njegov od svieh ču se,
Husain opet s' svoga mista
da govori, podignu se. 200

169—172. *m. z.*:

Ali je tako mnoštva vele
skupa ovoga, ki ti prieti,
i Mustafu opet žele
na sto carski tvoj pripeti.

189. Bije se] *a*₂. *c.* : rieč je, *a*₃. : bježi, *b.* : bješe. 190. svije] *a. m. z.* : vije
u krug] *c.* : zmija.

O čestiti i uzumnožni
(kliče) od cara care izbrani,
kom narodi svi podložni
u svakoj su svieta strani.

Potvrdit' sam i ja usiljen, 205
što svak vidi, kud se obrne:
tvih viteza skup nesmiljen
u svevoljah sasma srne.

Smionos je njih odmetna 210
odveće se raspustila,
i ne mogu bit' neg' štetna
carstvu tvomu sva njih dila.

Za što ako tva vlas haje, 215
da im se ispuni želja prika,
taj čas samo carstvo ostaje
bez uzdanieh svojih svjetnika.

Toli uzumnožnos tva ne bude 220
pogodit' im sad u tomu,
strašne odluke, raspe hude
oni priete carstvu tvomu.

Izrek'o je vezier dosta,
ka mogu izit' zla neizmierna,
ako carstvo tvoje osta
bez ovoga skupa verna.

Meni ostaje sad objavit', 225
ka poguba carstvu prieti,
ako carstvo tve ostavit'
bude milos pri osveti.

Za to ako me besjede 230
s' njegoviem se ne ugagjaju,
veće oči veće vide,
veće ljudi veće znaju.

Nie sumnje, itko u sebi 235
ne misli ino, svak će riti,
za utvrdit' se, da je triebi
neprijatelja pogubiti.

I protivit', rieč je luda,
da od gospostva u razlogu

203. svi] *a.*: svim. 216. svojih] *a*₁. tvieh, : *a*₂. *a*₃. *b.*: tvojih. 227. tve]
c. m. z.: tvoje. 233. itko] *m. z.*: nitko. 238. gospostva] *m. z.*: gospodstva.

nie toj nauk stavna suda
za utemeljit' silu mnogu. 240

Nu ja ne znam, put li oni
od vrloće i od bijenja,
ali je bolji, ali oni
od milosti i od proštenja.

Krvava se ruka viku 245
prvom vodom ne oplaka:
a nie stabra, koga obsieku,
da ne uzmnoži zagranaka.

Smioni, biesni, na zlo hrli,
i opojeni ljuckom krvi 250
bojnici su ovi vrli,
i svegj veća množ ih vrvi.

Strah me, ako vlas tva prija
glavu ljutoj zmiji plesati,
da ona hugja i otrovnija 255
kude na te ne obrati.

Zaisto šteta velika je,
da najveće u pogube
tve bez svjeta carstvo ostaje
vernih sluga, ki te ljube. 260

Ali sumnja većieh zala
s' druge strane mene je smela;
er vele krat iskra mala
mnogi je oganj razgorjela.

A kad stoji, sve da izgine, 265
izgubit' je koris malo:
tač pomorci sviesni čine,
dio mećući nose ostalo.

Našom glavom kad se smiri
vojska ohola, carstvo opeta 270
lasno dva, tri i četiri
nać' će roba cieća svjeta.

Nu ako carstvo s' mnogom smećom,
gdi mu protiv vojska ustaje,

250. opojeni] *a.* *a*₂. *b.*: opjeni. *c.* obisni: ljuckom] *a*₁.: ljuskom *c. m. z.*: ljudskom. 256. kude] *a.* *a*₃.: kudu. 272 nać' će] naće. : 274. ustaje] *a.* *a*₁. *a*₃.: ustaće.

megju srećom i nesrećom 275
sebe izgubi, tko ga naje?

Ali vik to dosle ne bi,
a pobuna i prie slidi,
sve bit' može: sviet na sebi
čudnih stvari svak čas vidi. 280

Često ravan put se učini
hridi strmieh sred litica,
i lav mnokrat u planini
pića ostane drobnieh ptica.

Mnoge zgode nove biše 285
u vremena prednjih l'jeta,
koje od sebe ostaviše
izgled nami sad opeta.

Mnoge toprv još će iziti 290
u ovo naše sada vrime,
od kih za izgled na sem sviti
nakon nas će ostat' ime,

ter jak sve, što je njegda bilo,
sve sada se pripovieda:
tač sadanje svako dilo 295
spoviedaće se u naprieda.

Ali silom, hoću očitom,
da bojnici ne smiju ljuti
tebi caru pričestitom
u kraj skuta dotegnuti. 300

A i da smiju; u saraju
tvoji dvorani i ostale
sluge, ke ti verne ostaju,
da se odrvu njih navale.

Gdi je sad sila taj združena, 305
ka protiv im smjeće iziti,
sad od ognja, sad od pliena
tvoj grad, tvoj puk obraniti?

Ah, gani se, i odluka
bud tve vlasti mirna sada 310

276. izgubi] *a. a₃.*: izgubit; naje] *a. a₁. a₃.*: naće. 289. toprv] *a₂. a₃. c.*
m. z.: stoprv. 301. a i] *m.*: i; smiju] *a₂. a₃. c.*: znaju. 302. dvorani] *z.*:
dvorani su.

imaj milos vrhu puka,
imaj milos vrhu grada.

Toli te je slidit' želja
vezierove bojne svjete,
i na rasap neprijatelja 315
put uzeti od osvete,

plam ugasi u tvom stanu,
doma štedi krv junaka,
a proli ju za obranu
od kraljestva tvojih paka. 320

Razdieli ih sjemo tamo
krstjanskoj se opriet vlasti,
tako i tamo i ovamo
neprijatelji tvoji će pasti.

Ili izgubit', ili dobit' 325
oni budu, riet' je triebi,
da svakako ima to bit'
s' obje strane koris tebi.

Ako izgube, tva se osveta
bez tve štete ispuniće; 330
toli dobiju oni, opeta
uzmnožnije ti carstvo biće.

Što da se udreš ovdje š njimi,
ti bi izgubio s' obje strane,
ili goru carstvo primi, 335
u dobiti ili ostane.

Ako ti bi im'o goru,
sve bi užeglo se i oplienilo,
a i u svemu, ne znam, dvoru,
što bi od carstva tvoga bilo. 340

Toli bi ti bolja pala,
izgubio bi dobiti one,
ke bi mogle steć' do mala
proć krstjanom čete smione.

Tako šteta bil' bi od svudi 345
ili oni, ili ovi,
i od onud bi i od ovudi
tvoji pali vitezovi.

319. ju] a_2 . a_3 . c. m. z. : je. 335. ili] a . ali. : 339. svemu] a_1 . m. : ovomu,
 a_2 . a_3 . c. z. : tvomu. 345. šteta] b . : štetan.

Uzmnožnim te (vlas tva prosti),
ne čini ime, neg' junaci : 350
kad padu ovi bez milosti,
tko ti ostaje? čiem smo jaci?

Riećeš, širok sviet je i prostran,
od četiri dio svakoji
ili naš je, ili inostran, 355
množ viteza caru goji.

Pastieri će iza stada
na tvu pomoć s' praćam doći,
i silam ćeš od zapada
s' goranim se opriet' moći? 360

Tko putnika noćno preža,
da mu otme blago iz ruka,
i tko crnu zemlju teža,
i uz volove oruč' huka,
i ina čeljad od te vrste 365
hoć' da carstvo tvoje obrane,
mješte oružja noseć' čvrste
drenovice i njih grane?

Bez viteza, s' kiem na glavi
stojiš svietu, tva je vlas ništa, 370
a za izit' vitez pravi,
vojevat' triebi na godišta.

Tim domaćih smeća u biesu
čuvajmo se k'o od zla prika;
er kad naši na nas niesu, 375
ne bojmo se s' dvora vika.

Ugogjajim svud i skladom
i malahna stvar uzrasti,
a nemirom i zavadam
i velika bude pasti. 380

Pristojnije je veličanstvu,
u kom visi tve pristolje,
prednje službe dostojanstvu
sadanje odbit' samovolje,

368. i njih grane] a_1 : da tabane. 376. s' dvora vika] a : gora... ka;
 a_1 : gorā vika, c : gore vika. 377. ugogjajim] a_3 , b : ugagjajim, a , m : uga-
gjanjem, z : jer jedinstvom. 381. pristojnije] m , z : pristojno.

a najliše gdje osveta 385
 bez pogube bit' ne more,
 pače izit' carstvu šteta
 ima očita i još gore.

Er bez vojske malo paša 390
 carstvo Mustafi ako izvadi;
 ko sad tvu vlas ne pristraša
 vojska, ako se š' njom zavadi?

Tim za od dva zla manje sada
 obrat' u tvoј suprotivi,
 neka naša glava pada, 395
 a tve carstvo mirno živi.

Nu bih isk'o s' dobrom s' prva
 nabunjenje gasit' ovo,
 u ognju polak suha drva
 da ne izgori i sirovo. 400

A pedepsam i osvetam
 uzet' korit' jače od sebe,
 nie drugo, nego štetam
 sramotit' se bez potrebe.

Prista; a car tri krat paše 405
 ko pogledom svim obteče,
 s' vrh pristolja, na kom sjaše,
 tihim glasom stavno reče:

Čuo sam vaše govorenje,
 spozn'o srca verna toli; 410
 hoću, osveti da proštenje
 s' mojim vitezim sad odoli.

Od rodnoga ljubav grada,
 i od dragoga milos puka
 otimaju meni sada 415
 od osvete sablju iz ruka.

Darivam ih staroj vjeri
 spaholjana, janjičara,
 neka se idu na četiri
 strane od svieta bit' za cara. 420

388. još] *m. z.* : zlo 393. tim za] *a₃* : tim od. 394. obrat'] *a₃* : oberi. *m. z.* :
 tim od dva zla manje je sada
 za obrat' u tvoј suprotivi.

403. nego] *a₁*. *m. z.* : neg' li. 418. janjičara] *m. z.* : i janjičara.

Nagj'te način u toliko
i za od smrti vas slobodit',
i s' mom časti daj toliko
nabunjenoj vojsci ugodit'.

Stvar jo mučna, ali to je, 425
što ugodno vam bit' ima;
er velika djela stoje
namienjena velicima.

Čim ovako car odluča,
i od svih se inieh potvrgjuje, 430
još Dilaver ne umača,
nu zavapi, da svak čuje:

Hude kobi, prieka sluta
carsku glavu višnji ukloni;
tko brieme ište, veće puta 435
brieme gubi, sreću izgoni.

Nu što je caru vidjet' dobro,
ne smiem veće protiviti;
slavna kruno, ja sam obr'o
jednom gdje hoć' za te umriti. 440

Tko je ovca podno škraka
kri se u gorah, pasi travu,
ja oni isti sam, ki od Poljaka
slobodio sam tvoju glavu.

U pogovor ovo nije, 445
što bih držan, to učinih,
a i u napried gdje se uzbije,
moć' ćeš poznat' mene i inih:

Ž'o mi je samo, da bojnici
moji istočni niesu uza me, 450
a neka ovi svi kolici
došli bi i vas zapad na me.

Nu i bez toga imam silu,
u ovih rukah još i sade,
da od njih glava niz gomilu 455
svaliče se ma, kad pade.

423. daj] *b.*: da i, *a.* a_1 , a_2 , a_3 : *da*, *m.*: za. 435. brieme ište] *m.* *z.*: ište
brieme. 441. škraka] *a.* a_1 , a_2 , a_3 , *c*: *skraka*, *b.*: *zraka*. 448. moć' ćeš] *raku-*
piši: moćeš.

U toliko način ovi
sam se dobar vidi meni,
kiem samirit' vitezovi
mogli bi se uzbunjeni: 460

da od vezierstva velikoga
meni uzmeš sad visinu,
i čas opet mjesta ovoga
podaš paši Husainu;

i da vojsci pak naviesti, 465
da je odluka tvoja ova:
tim zlamenjem s' dobrom česti
sve junaka pomilova.

I da on nagje, da ne ide
tvoje carstvo put istoka, 470
neka smeće zle ne slide
veće u napried s' toga uzroka.

A u to će doniet' vrime
zgodu, da se svak ukroti,
i pod carstvom biće tvime 475
svačije smrti i životi.

Slavni vezier dospje ovako,
i na njegov svak svjet prista;
nu ne htje ga car nikako
s' najvišega dignut' mista, 480

što ga od prie ne utvrdi
jakom stražom oda svudi,
da mu vrli i zlosrdi
skup u ničem ne naudi,

videć mu se, da odmetnika 485
ne boji se on niednoga
za života od svjetnika
i junaka tolikoga.

Jaku stražu družim poda,
a on bez svake straže osta, 490
mneći mu se, sred svieh zgoda
carsko ime da mu je dosta.

Ali posred noćnih tmina
viećаше opet i sultana

464. Husaina] *d. z.*: Huseina. 465. vojsci] *a. c.*: vojski. 481. *Sci imaju tako, ali mislim da bi trebalo*: S toga od prije njega utvrdi(?)

mati ohola Mustafina 495
na pogubu cara Osmana.

Ranu staru njoj pozledi,
i muka je nje nemila,
što s' careve zapoviedi
od sina se odielila. 500

Smrt mu sluti s' glasa plačna ;
pročula bo bješe onada,
da sred mjesta stoji divjačna
svoja u jami velja nada.

Kroz što s' raspom protivnika 505
misleć ona, kako godi
da od poraza smrtna i prika
diete svoje oslobodi.

Prigodu joj donie sreća
od pobune vojske silne ; 510
tim zaprieti i obeća
mladu Osmanu raspe obilne.

Skoro iz smeća tieh se uzda
vidjet' carom sina opeta,
i u nje ruci da će uzda 515
bit', ko je i prie bila od svieta,

mučno ohola trpeć žena,
koja jednom carstvom vlada,
u zabiti zatvorena
stat' s' robinjam inim sada. 520

Tim da vrlu želju ispuni,
hrlo posla po Dauta,
zeta svoga, da on nabuni
hugje silu skupa ljuta.

U hrvackoj zemlji ovi 525
od krstjan se rodio bješe ;
kleti Turci vitezovi
djetetom ga zaplieniše.

I jer im se liep objavi,
caru ga su poklonili, 530
ki ga s' inom djecom stavi
u raskošni saraj mili.

Ter s' l'jepote, kojom sjaše,
 poturči ga u isto vrieme ;
 jer mu dušu zanošaše, 535
 nadjede mu Daut ime,

pod imenom slacim tako
 bludni Murat u toj doba
 objaviti hteć svakako,
 da on rob je svoga roba. 540

Tuj uzraste, odtle izide
 pomilovan dobrom svacim,
 čim ga svietla puci vide
 megju sucim i junacim.

Vezier u miru, a u boju 545
 bio je carski vojevoda,
 za ljubovcu sestru svoju
 sultan Ahmet još mu poda.

Nu er ne dobi on s' desnicom.
 ni s' junaštvom, ni s' kriposti, 550
 neg' li samim ženskim licom
 sve te časti i milosti;

s' lica milos čim poginu,
 š' njom i carska ljubav straja;
 nu uzdržahu svu visinu 555
 još sultane od saraja.

Kad smagnutje tugja blaga,
 čud opaka, svies ohola,
 učiniše caru, da ga
 s' vezirskoga smakne stola. 560

Tim po smrti cara Ahmata
 vrh carskoga stola očina
 on Mustafu stavi brata,
 a Osmana smaknu sina.

Ali opeta Osman, kada 565
 carsku očinu sablju opasa,

535. zanošaše] *a. b. m. z.*: zanosase. 536. nadjede mu] *a₁.*: nadjegje mu
a.: nadje njemu. 541. uzraste] *a₂. a₃. m. z.*: uzrastje. 545. a] *a. a₁. a.*
b.: i. 549—550. *m. z. nemaju prijedloga*: s'. 554. straja] *a. a₁. a₂. a₃. c.*
m.: staja, samo rkp. *b. ima*: straja, *a i ovo je, nu doista istom rukom, da*
dano pored prekrizana: staja. 560. smakne] *a₂. c. m. z.*: digno.

smaknu njega, da nikada
ne uzmakne svietla obraza.

Nu Dautov sin, sultana
koga mu je porodila, 570
vrsnik mlada cara Osmana
i drug mili u sva dila,

vernom službom, dvorbom dugom,
i kreposti vriednom svakom,
zovući se robom, slugom 575
carskim, a ne vik rodjakom,

umoli se, da opet njega
pomiluje car čestiti,
ki rumškoga begler-bega
ne krati ga učiniti. 580

Nu pobune ove silos
probudi u njem misli hude,
pri sramoti, da u njoj milos
i čas novu da zabude.

Tim u gluho doba od noći 585
priko straže, ku privari,
vješto i skrovno hotje proći
on u ženski saraj stari,

gdje ga zvaše tad svekrva
na svim strašne dogovore: 590
da Osmanu caru s' prva
carstvo otmu, pak ga umore.

Ona taj čas, ko ga ugleda,
pogje u potaj š' njime strane,
da ne čuju njih besjeda 595
ine robinje i sultane.

Ter s' posmiehom, u kom smeću
i omrazu tešku ukaza,
ki, za odkrit' muku veću,
izmieni uzdah pun poraza, 600
poče: Taj čas čestita ti
beglerbegstva rumelskoga!

579. rumškoga] *a.* : U rumškoga. 593. ugleda] *c.* : ugljeda. 594. strane]
c. m. z. : s' strane. 597. posmiehom] *a.*₁. *a.*₂. *b.* *c.* : podsmiehom. 602. rumel-
skoga] *a.* : urumelskoga.

upiši ju i pozlati,
i vrh čela stavi svoga.

Je li liste od posluha 605
Dilaver ti učinio,
koji njegda za konjuha
dostojan ti nije bio?

Osman li ti ih priko noći
svojom glavom zabilježi, 610
ki ti u bludnoj nečistoći
svegj uza se sina vrieži?

Ali to' je sinu tvomu
od sramota plata bila;
i varaš se ti u tomu, 615
da ti čas se povratila.

Ah, koja ti čas u vieke
iz nečasnieh djela doć' će.? 620
Gnusna voda mutne rieke
ne može oprat' nečistoće.

Nu li carska hitros hrla
čini želje tve čestite,
dokli s' viencom oko grla
vrhu zemlje uzvisi te?

Ah, ter scieniš, o Daute, 625
da u gospostvu opet ti si,
čim udarac sablje ljute
vrh glave ti svak čas visi?

Car je diete: stat mu u dugo
u odluci jednoj nije, 630
sad će jedno, sada drugo;
lis, kim vjetar svaki vije.

A uzroka, kad uzište,
nać' će vazda za do volje,
da kako te prie potište, 635
da opet tako te i zakolje.

Neprijatelja mučećega
boj se, kad te časti odviše;

603. ju] *m. z.*: je. 604. svoga] *a*₂.: tvoga. 605. posluha *a*₁.: podsluha.
611. ki ti] *m. z.*: ki. 612. svegj] *m. z.*: svegj ti. 616. čas se] *m.*: čas se' e.
618. doć' će] *rukopisi*: doće, *b.*: dogje 634. nać' će] *rukopisi*: naće, *b.*: nagje.

sad te penje, da iz višega
dublje pak te satarise. 640

Ako misliš, mis'o je tašta,
da si u prednjoj opet slavi:
rana otrovda ne zarašta,
da obilježja ne ostavi.

Od nepravda cieć prikora, 645
kiem te pleše breče oholo,
zamnjelo je polje i gora,
sviet vas kolik zuči okolo.

U pismo se upisalo,
raznielo se po jezicih, 650
i zamazat' s' dima malo
scieniš rasap šteta pricih?

Carski zet si, carski bio
namjesnik si: ne podoba, 655
vrh svih viši tko je sidio,
da se u niedno sniži doba.

Probudi se hrlo time
od sna, ki te sad pritište;
skoči, osveti, sad je vrijeme,
sreti sreću, sama te ište. 660

Vojska te je sliedit' spravna,
imaš silu nje u ruci,
ne ckni, vrši, što odavna
ima sa mnom u odluci.

Vrat' mi sina, i u jedno 665
carstvo, život i čas tebi;
što vam se ote nepravedno,
priotmi opet njemu i sebi.

Sinu momu i tvoj djeci,
o Daute, carstvo poda'; 670
ne ima' straha, smiono teci,
gdje te nosi sreća i zgoda.

Kad s' pomoćim od junaka,
snaga i smionos kih je mnoga,

646. breče] *a.* a_3 . *m. z.* : diete. 648. zuči] a_1 . : zuji, *b. c. m. z.* : buči. 651.
zamazat' a_1 . : razmazat'. 656. niedno a_3 . : jedno, *c.* : nidno. 673. pomoćim]
m. z. : pomoći.

- ti pogubiš cara opaka, 675
i slobodiš sina moga,
spomena ti je ova dosti,
pak će u našoj ruci stati,
za opeta bez milosti
i bratju mu svu poklati. 680
Ti slobodi cara sveca,
stav' na me ina djela gorka:
veće meni tva su djeca,
neg' sinovi od pastorka.
Ja znam, kuća Otmanova 685
na Mustafi sva ostaće,
i kad dogje smrt njegova,
djeca tvoja kraljevaće.
On na oči žene ne će,
ni misli imat' porod ini: 690
a od tve djece ko mu je veće?
Ti si njegov zet jedini.
Tva ljubovca sestra je njemu,
a sin neput; za njim ide
po zakonu sinu tvemu, 695
da na dundov sto uzide.
A i Mustafa sve što užive,
car će imenom biti samo,
prave opravljat', sudit' krive,
vladat' svetom mi imamo. 700
Pripeće se uza nj goru
moja volja, tva desnica,
i u djelu i u stvoru
ti ćeš car bit', ja carica.
Tim veselo napried stupi, 705
vrlji od vihra, brži od strile,
smetaj, svagjaj, buni i upi,
ne mimogji varke i sile.
Za od svieta carstvo dobit',
put se ostavit' ne ima niedan: 710

676. slobodiš] *m. z.*: oslobodiš. 695. tvemu] *a*₁. *a*₂. *c.*: tvojemu. 696.
sto] *m. z.*: stol. 697. užive] *a*₃. *b.* *c.* *m. z.*: uzzive. 699. opravljat'] *a*₃. *b.*
m. z.: opravdat.

u ino razlog nemo' znobit',
paček nastoj bit' pravedan.

Jak no plahi sjever kada
priko mraznieh gora ulieta
u dubravu listopada, 715

u ku se oganj jur upreta,
silno dmienje vihra biesa,
sve razgara i raždiže,
pali, prži, do nebesa
strahovite plame diže: 720

tako planu na rieči ove
od prie užezhen Daut vrli;
veće u srcu kupi, zove,
buni, davi, kolje i prli. 725

Odgovara: Na visinu
carsku istom da se uzide,
svi razlozi neka ginu,
vjera i pravda po tleh ide. 730

Ah, prie dogji čas' ugodni,
da ja ukažem sred bojnika,
časni ljudi i slobodni
ko svete se od silnika. 735

Nu govorit' djela gdje će,
suviše su sve besjede:
ostaj s' bogom, pogjoh veće,
car Mustafa da se izvede. 740

Za utra nam je carstvo u ruci,
sresti ga ću ja bez straha.
I u ovoj se veće odluci
krenu brži vjetra plaha. 745

Pogje; nu tim u sultane
samireno srce nie,
hlepi, da jur bio dan svane;
što ima biti, neka je prie. 750

Dilji od vieka časi brzi
čine joj se, mis'o je trudi,
bez gospostva živjet' mrzi,
nova ufanja većma budi. 755

712. paček] *b. z.*: pače. 718. raždiže] *a₃. b. m.*: ražiže. 737. za utra]
a₃. za jutro, *b. z.*: sutra.

Nu razmisliv opet bolje,
mučno odveće da je to steći, 750
tim je nova žalos kolje,
bez pokoja stoji u smeći.

Tač pri vodah joku bilu
dva protivna vjetra biju,
proste grane ter pod silu 755
sjemo tamo sveg j joj viju.

Ište za čas da počine,
i na uzglavje naslanja se:
nu opet skače, i opet stine,
sad od muke znoji sva se. 760

Mis'o ju teška čim priklopi,
gleda u zemlju puna vaja;
sad kraj vidi, sad se topi
u pučini, gdje nie kraja;
sad pošetom tiho ide, 765
sad se obrće u hod brži,
i na čelu joj sve se vide
misli, u srcu koje drži.

PJEVANJE OSAMNAESTO.

Zvezda liepa i ljuvena
bješe obsjala nebo veće,
i razlikosti urešena
zemlja svukla crne odjeće;
u povojih zlatnih zora 5
stoprv rogjen dan iznese:
a u zbor cieća dogovora
nabunjeni skupiše se.

Starce od puka i velike
postaviše suce sjesti, 10
i od zakona razumnike
ki nadhode inieh sviesti.

Pitaše ovieh: što zapada
po zakonu, kad car ište

749. razmisliv] a_3 . razmisli, b .: razmislajuć, m . z .: razmišlja. 761. ju]
 a_2 . a_3 . m . z .: je. 766 obrće] a_2 . a_3 . obraće, c . m . z .: obraća. 6. stoprv]
 a . stopr.

iz carskoga priniet' grada 15
blago, zakone i sjedište?

Što li ide caru, koji
mješte robinj u saraju
tri ljubovce prave osvoji,
da š' njim pored sviet vladaju? 20

Zakonjaci odvit daše:
Toj nikada ne bi prie,
car zakone stare naše
ki potlača, to car nie.

Čuše se istom odgovori, 25
ke podaše znanci siedi;
a Daut se diže gori,
usred vojske da besjedi.

On strahoće i vrline
začeo buduć u pameti, 30
carstvo i vas sviet da pogine,
istom da se on osveti,

misleć čim ga hugje gnjive
uspomene stare zledi,
neprijatelj da ne žive, 35
a. zlo svako neka sledi.

K'o kad pukne grom, iz koga
s' urnebesom triesi udare,
omraza i gnjiv srca svoga
riga izdajstva i privare. 40

Bez ozira srne, kuda
nesviesni ga bies potiće,
iz pogleda srčna i huda
mećuć oganj, vapeć kliče:

Dokli ovako u mrtvilu 45
podnosit' nam sugjeno je
plien općeni, smrt nemilu,
bezakonje, zlo svakoje?

Ustanite, što čekate,
o hrabreni vitezovi? 50

21. zakonjaci] *a.*: zakonici. 25. istom] *b. m.*: istom. 31. i vas sviet] *a.*:
vas sviet, *a.*₃. *m. z.*: i sviet. 39. omraza] *a. a.*₁. *a.*₃.: omraze *b.*: omrazu. 41.
ozira] *a.*₁. *a.*₃. *m. z.*: obzira.

Vojevodu mene imate,
svrz'mo s' grla jaram ovi.

Koga ištete veće svjeta?
Gdje gledate man skupljeni?

Je da dokli od djeteta 55
svi budemo posječeni?

Od djeteta, koji nije
krepak, ni bit' može u sebi;
kojiem svaki vjetar vije,
ki ne pozna, što mu je triebi; 60

ki plahosti svom se vlada,
ki zakone po tleh meće,
koji sluša zlobnih sada,
a od dobrieh svjeta ne će.

Tri robinje, tri carice 65
ki postavi na sto uza se,
i klanjajuć žensko lice,
rob pritvori od cara se.

S' lakomosti koji cieniu
veću čini od pjeneza, 70
neg' li za svu čas općenu,
i živote svieh viteza.

Koji od cara viek je bio,
da vojnikom k' staroj plati
nov dar nie priložio, 75
kad se š njimi s' boja vrati.

Ah davori, slavni Otmane,
i vi silni cari ostali;
sad viteze vigjte izbrane,
kieh ste vašom djecom zvali, 80

gdje ih diete s' prieke želje
bjelodano kolje i davi,
vaše im plešuć sve povelje,
koje drža svak na glavi;
ter ih samo sobom vodi, 85
neka ginu posred boja,

52. svrz'mo] a_1 .: vrz'mo; grla] a .: glave. 61. plahosti] a_1 .: plahostim.
83. vaše im] a .: vašim, a_3 .: vašiem, a_2 . b . m . z .: vaše; plešuć] a . a_3 . b .:
plešeć.

gladni u kopnu, žedni u vodi,
goli u mrazu bez pokoja.

Ah, spomen' se svak, i žali
lansku jesen: jaoh, kolici 90
od leških su mača pali
turski pješci i konjici.

Diete tašto plaho i vrlo
kad po svieta skupi u jedno,
i svoj vojsci jedno grlo 95
prikla i carstvu svom neredno;

na očiju kad sviem nami
(ah vidjenje strašno dosta)
turski mjesec pod nogami
krstjanskomu križu osta. 100

Države su opustile,
krajine su bez bojnika;
za sinovim majke cvile,
kieh posieće sablja prika.

I bez djece i bez hrane 105
pali u staros oci ostaju,
a svud sestre ne udane
mrtvu bratju naricaju.

Nevjeste su udovice,
plaču uz svekra i djevera; 110
tko nie mrtav dno tamnice,
u verigah robstvo tjera.

Od turskiah cviet mladića,
kieh kozaci i još kolju,
zvierma i pticam leži pića 115
na bogdanskom ravnu polju.

Bez ukopa time sada
tužni ostatak, gole kosti,
vjetri nose, plešu stada,
more izmeće bez milosti. 120

Jer vojnica ona uteče,
da je ne sieku poljski mači,
ište, da ju on isieće,
i porazi i potlači.

90. lansku] a_2 . z.: lanjsku. 110. uz svekra] a .: u svekra, a_1 . m. z.: vojna.
133. turskiah] m. z.: turačkih. 123. ju] a_2 . a_3 . m. z.: je; isieće] a_2 . c.: posieće.

Ter kad ona tako izgine, 125
da nje svietlo mjesto iskoči,
crnce lupeže Arapine
i gusare od istoči,

njih će učinit' janjičare;
a spaholjan mjesto čeka 130
ćeselbaške graničare
i dievoje od Derbeka.

Ali inako nego svoja
nepravedna začē sila
sablja vaša, sablja moja 135
za svieh čas je odlučila.

Vi ste uzrok, što on izgubi
mlad, plah, nevješ, bez razbora:
uzrok je on sam, ki zagrubi,
a svieh nas je sad pokora. 140

Uzrok je i oni, ki pristupi
pravom caru kletvu i vjeru:
s' toga vojska, ka se skupi,
ne prostrie se pri Nesteru.
Od tada naš svegj bič bije, 145
zemlja je gladna, nebo u gnjivu;
istočni opriet' zmaj ne smije
sjevernom se orlu sivu.

Tursko ime jur od slave
od pogrde osta svietu, 150
od kad sablju tamne glave
pripasaše zlom djetetu.

Ali on car pravi nie:
car vaš, car moj Mustafa je;
njemu kletvu dasmo prie, 155
njega vojska obrala je.

Nu što velim? na sramotu
vašu i moju Osman vlada,
a zatvoren u životu
Mustafa je tužan sada; 160
i nie toga, da ustane,
da slobodi, da ga izvede,

126. iskoči] a_2 .: skoči. 132. dievoje] c . divoje. 141. uzrok je] a . a_2 . b .
 c .: uzrok. 143. ka] a_1 .: kad. 161. toga] a_3 .: tkoga, z .: koga.

da na nj opet bio dan svane,
čim na carski svoj sto sjede.

Mustafu opet cara dobra, 165
Mustafu opet cara sveta,
bog i vojska koga obra
stav'mo, a vrz'mo tja djeteta.

Slied' me, slied' me, družbo hrla,
slied' me, ko god živjet' haje: 170
stoji nam sablja više grla;
Mustafa opet naš car da je.

Sliedite me svi, sliedite,
hudi silnik da se istira:
tlač'te, dav'te, siec'te, bi'te 175
itko nam se uzopira.

Nu što veće rieči služe,
prid očima vigjte štetu:
na oružje, na oružje,
na oganj, na plien, na osvetu. 180

Jak na vjetra silna dmienje
more uzavri na valove:
tako uzraste svačije smjenje
na otrovne rieči ove.

Svak se uzbuni, svak razgnjivi, 185
posta žamor, pače sva se
vojska užeže u plam živi,
u strašive vapeć glase.

S' golom sabljom u desnici
svak za ljuckom krvi smagne, 190
hrle naglo svi kolici,
da prie car se s' stola izagne.

Daut im je st'o naprieda:
gdi on obraća, kud on ide,
bez obzira i bez reda 195
svi ga u skupu slidom slide.

Tere oholo tiekom skače,
skokom plahi vjetar tjera,

163. na nj] $a_1. a_2. a_3. b. c. z.$: nam. 164. svoj sto] $a_3. m. z.$: sto svoj. 172. naš car] $m. z.$: car naš. 176. itko nam] $a_3.$: i ko vam. 192. s' stola] $a.$: stola, $a_2. b.$: s tola.

i nasrće na polače
hrabrenoga Dilavera. 200

A to, er ima glase istine,
kako mudri vezier oni,
čim poplaha prva mine,
izprid vojske tuj se ukloni.

Dilaverov dvor po sriedi 205
megju liepim obgradami
na iznositu mjestu sjedi,
k'o u prstenu dragi kami.

Ima ženski stan po na se;
i razkošne perivoje, 210
i okolo sve to uza se
jedan velik mir obstro je.

Jaki sobom oda svudi
u obzidi se tvrdoj kaže;
nu još tvrgji s' množtva od ljudi, 215
kieh ga obstiru jake straže.

Tim što dosle u okolo
ima same biele mire,
sad ga strašno i oholo
gvozdje i oganj svega obstire. 220

Ovdi Daut najprie svrnu
s' nabunjenom vojskom svojom,
i naripi i nasrnu
s' krvaviem ga rvat' bojom,
vapeć s' kletvom od sve vjere: 225

Na sramotu Osmanovu
danas ću ti Dilavere,
skučit' glavu pod sablju ovu.

Kri se, gdi hoć', bježi, hodi
u gore, u zemlju, u dno pakla, 230
od smrti se ne oslobodi;
junačka te ruka zakla.

U toliko vapaj vrlj
od viteza svieh se začu,

203. čim] *m. z.*: dok. 214. u obzidi] *a.* i u obsjedi, *a*₁. *a*₃. u obsjedi *b.*: obziedi. 225. s' kletvom] *a*₁. *m. z.*: kletvom. 227. danas ću ti] *a.*: danaske, *a*₃. *b.*: danaska ću t'.

svaki napried silom hrli, 235
vrata i mire valjat' skaču.

Nu iz oblaka ljutih strila
s' gar godina stište crna,
grada od stienja pade sila
i od ognjenieh smrtnieh zrna. 240

Striela oblaci, gradi ognjeni
dižu se i od zdal raste bijenje;
vrhu glave štit pereni
drži se od svieh; svak se penje.

Nu tko se ište pripet' prvi, 245
prvi i pada; ali opeta
naripljuje vas u krvi,
i smrt silom svoju sreta.

Smioni Kurkut s Crnogorci
skače, gdi zid niži gleda; 250
nu ga ognjeni teški udorci
silno meću, gone ureda.

Crničanin Rizvan biesni
srne i š njime Piva i Tara;
nu mu su on čas puti tiesni 255
za uteč', stienja grad ga udara.

Striela oblak vrh Eleza
čim mu iz oči munja sieca,
zdaždje s' krvi od viteza,
na mir se uspet' čim zatjeca. 260

Duklanina još Murata,
i Abdiju krajišnika,
čim željezim sieku vrata,
smeči u jedno zid velika;

a Gjafera i Selima, 265
čim su podriet' prag naprli,
poli iz magle crna dima
goruč katram, i sve isprli.

Veće pripet Ugrin Isa
u što na mir kročit' ište, 270

239. pade] *a. a₂. c. m. z.*: pada. 253. Crničanin], *a₂. a₃.*: Cerničanin. 260. čim] *a₂. c.*: ki, *a. a₁. a₃. m. z.*: s' kiem. 261. Duklanina] *a₃*. Dulkanina, *c.*: Duklaina. 265. a Gjafera] *a₁*. Agafera.

strmoglav se satarisa,
Dilaver ga slavni tište.

On s' jednoga još zamaha
za tim rve i potlača
iz Osinja Memiju plaha, 275
i Piraliju š' njim iz Drača.

Vješto morski gusari ovi
lećahu uz mir k'o dvie ptice;
nu ih udarac teški ulovi,
moždanim im poli lice. 280

Tim u krvi strmo od zgora
niz visinu se oreć onu,
mnjahu umiruć, da sred mora
u pučini sinjoj tonu.

S' božje osude ovo isto 285
svim opacim ljudim biva:
na čas im se smrtno misto
od zločinstva prikaziva.

A Nehana Srblja, do uši
čim tetivu luku oteže, 290
ognjeniem ga klupkom buši,
i obraz mu vas izdeže.

A Sufikara Arnauta
hrbom, kom se na nj on meća,
priko istoga zgodi puta, 295
spried mu izide šip króz pleća.

Sam je on mira jednu diljku
od sto vitez čuvat' vriedan,
pače niz nju u neviljku
sto viteza meće on jedan. 300

Silna vitra jači i brži
sjemo, tamo skače i teče,
rve, valja, lomi, krši,
noge, ruke, glave sieče.

Na otkrivenu bez zastave 305
strah ga od strašne smrti nije,

275. Osinja] *b. c.*: Ocinja; Memiju plaha] *a.*: Memiš aga, *a*₃.: Memiju aga.
b.: Memiš plaha. 283. mnjahu] *a*₁. mlijahu. 285. osude] *a*₁.: odsude. 286.
ljudim] *a*₁. ljudem. 288. prikaziva] *a*₁.: prikaziva. 289. do] *a*₂.: od. 291.
klupkom] *a*₃.: kljukom. 292. izdeže] *b. c.*: izžeže.

ka mu sveg j se oko glave
sa svieh strana vrti i vije.

Pače ognjen je tries vidjeti
u potopu dažda i grada, 310
razliko oružje u što leti,
i oko njega od svud pada.

Tri krat vojska sva odmetna
dogje pod mire, i u nje lupa,
i toli krat opet štetna 315
nazad uspreza i ustupa.

Tako kad mniš, kraj proždrieće
val srditi mora sinja,
razbijen bježi natrag veće,
i razl'jeva se i razčinja. 320

Nu jak no opet val uzrasti,
i vraća se protiv kraju:
tako odmetni istom vlasti
sveg j nasrću i ustupaju.

Nu Arbanasin Derviš u to, 325
spaholjanska glava prika,
s golom sabljom prieteć ljuto,
skoči naprid i zavika:

Ko nie žena od junaka
i svieh prikor i smetlišće, 330
sliedi, gdje ma ruka jaka
put mu otvorit' prostran ište.

Ovo irekši van ismuca
sviem veliku jednu gredu,
i na udorac nje da puca 335
mir, navali š' njom u iedu.

Snažno srce ne ima straha,
na sramotu pače od smrti
usred krvi ruka plaha
teškiem panjem lupa i vrti. 340

Izboritieh množ viteza
na pomoć mu od svud teče,
od svud se rve i poteza
strašno drvo svak čas preče.

314. *b. m. z.*: dogje pod mir i u nj lupa. 316. uspreza] *a.*: uspreža. 320.
razčinja] *a.*: raskinja. 333. ismuca] *b. c. m. z.*: izsmuca. 343. rve] *m. z.*: rva.

- Nu u to od zgar stiena jaka 345
 Aliji glavu svu rastuče;
 hrba Mehmeta, a Duraka
 zgodi puška, ka na nj puče;
 Resulju se čelo smeči,
 prsnuše oči Husainu, 350
 Bećir strilom probijen ječi,
 hridna Omera hrid priki u.
 Na Redžepa kuk se obali,
 i istište mu van utrobu;
 u stienju su mnogi ostali 355
 ukopani živi u grobu.
 Jak no davnji dub u gori
 na godini zlom veomi,
 kad na nj vihar silu obori,
 ka mu grane svija i lomi, 360
 ter mu okolo na brjegove
 pe tleh leže listje i hvoje:
 tač s' navale teške ove
 naripljeni miri stoje.
 U krvi i ognju svudje ljudi 365
 valjaju se na sve kraje,
 i od mrtaca oda svudi
 podigla se gomila je.
 Tim se Derviš ne pripada;
 nu s' ostaliem svim junacim 370
 mir lupajuć jače, vlada
 obsječenjem borom jacim.
 Zid u dugo ne podnese
 teške udorce, da nu od s' gori
 raspuknu se i rastrese, 375
 tiesan prohod tere otvori.
 Smioni Turčin ne bez truda,
 man mu branec protivnici,
 protište se silom tuda
 s' golom sabljom u desnici. 380
 Srnu za njim i ostali
 protisnut' se po istom putu;

354. istište] a_1 .: istješti. 358. zlom] a_1 . a_2 . a_3 . b . c . z .: zloj. 362. listje.
 a .: lista, a_2 . a_3 . b . c . m . z .: listja. 377. Turčin] a_2 . a_3 . b . c . m . z .: Derviš.

nu opet nazad svi su pali,
dio veći kroz smrt ljetu.

Tim ne buduć već niednoga, 385
komu sliedit' ga ide od ruke,
on sam osta, ni cieć toga
čezne, ali svrće odluke;

ne pripade, neg' se tište
napried Turčin vrloviti, 390
tere žednu sablju ište
ljuckom krvi napojiti.

Skače u nutra, i čim skuća
prvi zamah, taka je sila,
da rasiecta svega Uruća 395
njim do pasa u dva dila.

Priko obraza Kurta reže,
Memiju u prsi smrtno lupa,
bez glave Osman prid njim leže,
udri u grkljan spried Jakupa. 400

Sarajevca Sulimana
tište i hvisnu priko vrata:
ovi u malo bješe dana
vele u trgu stek'o zlata.

Ne zna on, što je druga vjera, 405
neg' dobitak, ki je isk'o ;
i sada se uz veziera
cieć koristi sve pritisk'o.

Car i paše sve što oblače,
sve im trgovac ovi proda, 410
prodava i njih misli pače
mnozim kraljim, kim bi uhoda:

ali uhodstvo i imanje
s' Dervišom mu bi zaludu:
dobi u malo, a u manje 415
sve sad gubi kroz smrt hudu.

Aga oholi pleše njega,
i opet ori zamah brzi,

386. m. z.: kom ga sliedit' ide od ruke. 392. ljuckom] a_1 . b.: ljuskom,
 a_2 .: ljudckom, c. m. z.: ljudskom. 402. tište] a_1 .: stište; hvisnu] a_2 .: tisnu,
 a_3 .: rinu, b.: hrsnu. 407. se] m. z.: se' o. 412. kraljim] a_1 .: kraljiem.

i udorcom teškiem bega
ljuto sieče priko prsi. 420

Bi ovi mladić lica mila
i pogleda slatka i draga;
nu s' vroćom sviem nemila
srca što mu to pomaga?

Jak se bistre i studene 425
vode ures liep zamjeri,
u cvjeticu proz zelene
trave tekuć ka žuberi;

nu ako ju smute i splešu
gnusniem stupom drobna stada, 430
gubi liepos svu na prešu,
vene joj ures i opada:

tako mladac, komu zenu
prie na licu cviet rumeni,
vas u krvi sad povenu, 435
izgubi ures drag ljuveni.

Hercegovca Ibrahima
i Bošnjaka još Sinana,
dva ljubljena pobratima,
s' njega nagje smrtna rana. 440

Ovi rasap zli pazeći,
ki činjaše Derviš vrli,
oba u jedno na nj priteći
naripiše skladni i hrli.

Britke sablje podrieše oni 445
u jedno isto vrieme tada;
jednako su oba smioni,
i požuda ih jedna vlada.

Nu ako im srca u jedno
jur junačka prijazan stući, 450
s' jače sile sad neredno
razlika ih smrt razluči.

Ori sablju on, i u gnjevu
Ibrahimu desnu odsieče,

419. udorcom] a_3 . z.: udarcem. 427. cvjeticu] a_3 . m.: cvječiću. 429. ju] a_3 . a_3 . m. z.: je. 437. Ibrahima i 154. Ibrahimu] a_1 . a_3 . a_3 . c. m.: Imbrahima, Imbrahimu; osieče] a_1 . m. z.: odsieče.

a Sinanu ruku lievu 455
sciepa i vas štit u peče.

Za Ibrahima Sinan veče
neg' li za se sablju hrani;
a Ibrahim štit podmeće,
Sinana, a ne sebe, brani. 460

Tako život ovi onoga
nad životom svojim haje,
da za učuvat' druga svoga,
sebe voljno na smrt daje.

Ali eto smrtni udire 465
veče udarac tužna Ibrahima;
on se boli, ne što umire,
neg' što ostavlja pobratima.

Nu ako tužan on pod silu
s' pobratimom sviem se rasta, 470
i pobratim svu nemilu
smrt do brzo stiže i sasta.

Na njih mrtvih ne pogleda,
neg' prohodi u vrlini
silni Turčin, i naprieda 475
put krvavom sabljom čini.

Nu Dilaver, kako upazi,
tko viteze sve najbolje
smrtno bije i porazi,
skoči, da se š' njim zakolje. 480

Začu buku jur smioni;
nu doč' nehtje, dokli s' prva
Dauta s' vrata ne ukloni,
ke mu on zaman mnogo rva;
pače rieč je, da tad ranu 485
od veziera Daut primi,
i da za to sta na stranu
od prvieh s' najzadnjimi.

Vriedni junak vezier slavni
bi razgnjivljen veomi priko, 490

457. Ibrahima] $a_1. a_2. a_3. b. c. m.$: Imbrahima. 459. Ibrahim] $a_1. a_2. a_3. b. c. m.$: Imbrahim. 461. Tako život] $a_2. c.$: tač za život. 463. učuvat'] $a_1.$: čuvat'. 466 Ibrahima] $a_1. a_2. a_3. b. c. m.$: Imbrahima. 478. sve] $a_3.$ svoje. 480. zakolje] $m. z.$: pokolje. 484. ke] $m. z.$: ka.

da sam jedan njegov glavni
neprijatelj smije toliko :

Sad ćeš vidjet', prieteć vika,
odmetniče carski kleti,
od careva namjesnika 495
ko se carska vjera sveti.

Glas grom, sablja tries ognjeni,
Silni je vihar ruka plaha,
silni vezier i hrabreni
kom smrt prieti sred zamaha. 500

Ali udarac teški tada
biesni Derviš u štit prima:
iskre meće tvrda nada,
siva, i od munje sliku ima: 505

škriplje, reži, pjeni, priki
čim se čuje bit' i korit';
rieč zameće; nu veliki
ijed mu neda progovorit'.

U obje ruke sablju hvati,
i vrh glave diže gori, 510
i da život njom prikrati
Dilaveru, silno je ori.

Hrli vezier hitro ustupa,
tim ga udorac zli ne stignu,
ki, čim teško u tle lupa 515
odmetnika do tli prignu.

Ovi skače hro naprieda
i na vrat mu sablju nosi,
vapijući, da se prida,
i da kajan milos prosi; 520

ali on je s' vrata odbija
sabljom svojom, ter vapije
naglo skaćuć: Čućeš, čija
rieč i sablja veće smije.

Dilaver mu opet jače 525
drugi udorac rve od zgara :

498. silni je] a_1 . m. slikuje. 503. nada] a_2 . b. c. m. z: zgrada a_3 .: jada.
515. tle] a: tli, m.: tleh. 516. tli] b. tle, z.: tlieh. 522. ter] a_2 . a_1 . b.
c. z: pak.

nu opet Derviš štit podmače,
i udren prieko, prieko udara.

Dugo bijenje i krvavo
megju njim se ovdj ulaga; 530
da protivnik nie zdravo,
natječe se svačija snaga.

Neprijateljsku ruku gleda
bistro oko; a što vidi
oko bistro, ondi ureda 535
laki stupaj skokom slidi.

Svak čas na ovu, na onu stranu
ruka štitom vrti i vije,
ter sva mjesta pod obranu
od razlicieh zasjed krije. 540

Glavu ište, k' nogam leti
plahi zamah u privari,
sad nogami opet prieti,
a po glavi hrlo udari.

Nu se u to zbuča i skupi 545
od svud mnogi broj viteza,
na Derviša svaki stupi,
da ga ubije svak poteza.

„U nj ne tič'te, vezier glasi,
ma ga sablja ubit' ima,“ 550
pače da se ne porazi,
svačije udorce u štit prima;

tere glavna neprijatelja
branitelj se on postavlja,
i slobodit' sva je želja 555
smrti, komu smrt pripravlja.

Ali Derviš videć veće,
da je učinio sve što je mog'o,
i da iz ove ima smeće
sve rasutje izit' mnogo; 560

vrteć sabljom u okolo
svak čas nazad hitro uzmiče,

532. natječe] *a. a₂. a₃. b. c.*: zatječe. 534. a] *a.*: u. 535. *a.*: tako bistro, a on ureda; ondi] *a₃. oni, m. z.*: ono. 547. svaki] *a₃. c.*: tere, *a₃.*: ter se, *a. b.*: svak se. 550. ma] *a.*: moa. 556. komu] *z.*: tko mu, *a i rukopisno „komu“, „tkomu“ može se i tako čitati.*

proz oružje ter se golo
protiskuje i protiče.

I ko tako veće izide, 565
gdje najniži miri stoje,
zgar niz tvrde skoči zide,
i usrnu megju svoje.

Dilaver se smjenstvu čudi,
pak vapije: Ah, tako li 570
na visinu stupit' hudi
padajući scieniš doli?

Ljuto u srcu svom se smuti,
i zavika Derviš jako:
Za jače se podignuti 575
čas je i koris pasti ovako;

nu ja tebe pala vidim,
za viek veće ne ustati,
da se kriješ ne tiem zidim,
neg' pod zemljom da ideš stati. 580

Lažeš, carski odmetniče,
da ma vjera puna slave,
kom se djela moja diče,
svegj ti ne će stat' vrh glave.

Vapi oholi: Sad ćeš vidit', 585
što ja velim, je li istina.
Dilavera hoće slidit'
priko mira i visina;

nu ga ustavlja Daut' silom:
Ustrpi se, veleć, malo, 590
do skoro ćeš kazat' dilom,
čije gospostvo veće je palo.

O ma bratjo, o junaci,
sliedite me svi jedino:
kad nam glava bude u šaci, 595
pod nogami sve nam je ino;

i da to se zbude prie,
ptica u kajpi zatvorena,
penjimo se vidjet' gdi je,
ne gubimo man vremena. 600

Prista, i odletje, da sve opali

u ognjena slici zmaja,
 razbijati ter navali
 tvrda vrata od saraja,
 napried k' carskiem polačami 605
 leteć jak no poplavica,
 koja sobom lies i kami
 .smuca, oreć se vrh litica.

PJEVANJE DEVETNAESTO.

Gdje Bizancio bi nekada,
 sad obkružen tvrđim zidi
 na kraju se Carigrada
 carski saraj prostran vidi.
 S' jedne strane k' njemu slazi 5
 bielo more; s' druge shode
 crni vali; s' tretje pazi
 luke od grada slatke vode.

Turnima su ponizani
 miri, ki ga od svud grle, 10
 i za obranu svaki hrani
 slite od gvozdja trieske umrle.

Vrata imaju na sve kraje,
 nu se niedna vik ne otvore,
 neg' li spravan car kada je 15
 za brođiti sinje more.

Samo jedna, ka po sriedi
 prostrana su i velika,
 stoje s' carske zapoviedi
 otvorena sva kolika. 20

Na njim pišu zlatna slova
 megju listjēm razlicime:
 kako kuća Otmanova
 primi grčko carstvo i ime.

Šti se ovak: Grad sazida 25
 car Konstantin; grad opeta
 car Konstantin s' glavom prida
 sablji cara Mahumeta.

8. luke] a_1 . luge. 9. turnima] a_2 . c.: tornima, a_3 . : tornjima, m. s.: turnjima.

Triem vrh ovieh vrata stoji,
 stan bolećieh s' desne strane, 30
 spried ravnica, gdje svakoji
 najmogući s' konja ustane.

Ne može bo druziem vrati
 nakon ovieh, koja slide,
 neg' li, sam car projahati 35
 vele l'jepše u obzide.

Pravo uzraslieh sred čepresa,
 gdje kladenci bistre vode
 iz mramorna biela uresa
 romoneći tiho izhode, 40

stupi uresno izdjelani
 triem uzdrže vas oholo,
 red čauša k' svakoj strani
 odjevenieh stoji okolo.

Tuj pod striehom, ku iz Budima 45
 car Suliman zlatnu prini,
 aga u surah sjedište ima
 janjičarskoj na visini.

Devet mjesta od kuhinje
 pri desnomu pak su kraju, 50
 ravna zemlja, more sinje,
 kiem obilni harač daju.

A s' lieva se sviem široka
 konjušnica carska objavi,
 gdje od konja svega istoka 55
 izbor i cviet vas boravi.

Nad njom liepa nadzida je,
 sedla, uzde i naprave
 gdje su ostale, kojiem daje
 zlato i biser vječne slave. 60

Napried hodeć po ravnini
 nahodi se sviem prostrano
 mjesto, gdi se pravda čini,
 od Turaka Divan zvano.

36. obzide] a_1 ., obsjede. 37. čepresa] a_3 . c. m.: čempresa. 41. stupi] a.
 a_1 . a_3 .: a stupi. 44. odjevenieh stoji] a. a_2 . b.: odjeveniem stoji, a_1 .: odje-
 veni stoje. 47. u surah] a_3 .: Usuf, z.: Jusuf, m.: usuran.

Uz mjesto ovo pribogato 65
carskoga je blaga shrana,
a na lievu su opet vrata
od saraja od sultana.

Za ovim druga još se vide,
ka se zovu i govore 70
carska vrata, kud se ide
na careve svietle dvore.

Oniem crni, ovim bieli
hadumi su straža prava;
crnima se crnac veli, 75
hadum bio bieliem glava.

Tko ovdí ul'jeze mjesto opeta,
u zlatu mu sve se otkriva,
gdi car kraljim svega svieta
poklisare pričekiva. 80

Napried jesen i prol'jetje
sred gizdaviéh perivoja,
vječno voće, vječno cvieće
druže u slavah od pokoja.

Sred njih carski pribogati 85
i prisvietli kram se kaže,
nad kiem stvari nie gledati
izvrsnije, l'jepše i draže.

Tko sred ljucke sad požude
sve što je blaga skupit' haje: 90
sred raskošé i razblude
naprava mu tolika je.

Tle pokova suho zlato,
mir sazida dragi kami,
zviezde, mjesec, sunce na to 95
pod sklopiše vječniem plami.

Istok, zapad i sjeverna
i poludna strana od svieta
sega uresa neizmierna
čuda uzumnože svim čestita, 100

72. svietle] *a. b. m.*: slavne, *a₂. a₃. c.*: zlatne. 79. kraljim] *a₃. m. z.*: kralja. 89. ljucke] *a₁.*: ljuske, *a. a₃.*: ljudcke, *c. m. z.*: ljudske, sad] *m.*: pak; *z.*: ko da ljudske sred požude. 96. *m. z.*: pod sklopiše svojiem plami; *a. a₂. a₃. b. c.*: priložiše svojiem plami. 99. sega] *a₂. a₃. c.*: svega, *m. z.*: svojega; uzumnože] *m. z.*: uzumnoži.

ka er ufat' nie triebi
moć' na puno vik izriti,
da ih razmišlja svak u sebi,
bolje ih je ostaviti.

Sva ova mjesta zgar brojena 105

svoje osobne straže imaju;
tim vojska uzet' nabunjena
prva vrata hteć saraju,
oprieše se kapidžije,
verna obrana mjesta toga; 110

ali taj čas sieće i bije
broj malahan, sila mnoga,
i od vroće da ne ostavi
niedno djelo, svieh ih splesa,
ter učini put krvavi 115
vrhu mrtvieh njih telesa.

Nu Dilaver za sve da je
odrv'o se skupu hudu,
još bez misli ne ostaje,
još se brine, još je u trudu. 120

Da se odmetnik, vidi, smeće
niesu ne samo utažile,
neg' da svak čas rastu veće
njih nabune i njih sile.

Vojska biesna i zlosrda, 125
čuje, silno da je napala,
i od saraja vrata tvrda,
straže im siekuć, na tli rvala.

Čiem s' razlogom cieć toga se
sebi, gradu, carstvu boji; 130
prie neg' čuje hugje glase,
da oslobodi sve nastoji.

Hrlo u obličju derviškomu
na crno se more uputi,
za na pomoć caru svomu 135
Natoljevce podignuti.

Go, izrezan od kožica
zvierskieh zastav mao uzima,

105. brojena] $a_1. a_2.$: zbrojena. 110. obrana] $a. a_2. a_3. b. c.$: straža. 121. odmetnik] $a_1. a_3. c.$: odmetnieh. 128. tli] $a_1. a_2. a_3. c. m. z.$: tle.

na pasu ožica i tikvica
visi mu, a štap u ruci ima. 140

Begum liepe Agjamkinje
na čelu je ime upis'o,
sad ljubovce, prie robinje,
za kom istok vas je uzdis'o.

Za ures' vidjet' nje jedini, 145
svačija srca ki gospodi,
mnokrat putnik kralj se učini,
ki se u zlatu Indije rodi.

Iz sjeverne jošte strane, 150
odkli rieka Don istječe,
da š' nje bistri dan mu svane,
gospodičić mlad doteče.

Nova zemlja, gdi sred tmine
puci u mrazu šes l'jet stoje,
je da im novo sunce sine, 155
posla u istok mlace svoje.

U slatkomu samosilju,
po glasu ona slavnom svomu
kraljevaše i Vasilju
careviću moškovskomu. 160

Ni led rieka u planini
Tatarhana je zaštitila;
gori u mrazu, toj mu čini
ljuvenoga ognja sila.

Ali vrh svieh tuj l'jepotu, 165
koj prilike naći nie,
želi stravljen u životu
Hajdar sin kralja od Persije;

i da slacim jur pokojom
trud zamieni, u kom staše, 170
vjerenicom i gospojom
u pjesnih ju klikovaše.

Kroz što veće od istoči

148. zlatu Indije] a_1 . m.: zlatnieh Indijah. 154. puci] a . a_1 . a_2 . b. c.:
pali; z.: šes mjeseci puci stoje. 156. mlace] a_2 . b. c. m. z.: mladce. 161.
led] m. z.: Len. 163. toj] *svi rkp.*: tuj. 164. ljuvenoga]: a_2 . c.: iz lievoga,
 a_3 . b.: iz lienoga. 168. Hajdar] a . a_1 . a_3 .: Hajder. 169. slacim] a_2 . b. c.:
slatkim, m. z.: sladciem. 172. ju] a_3 . m. z.: je.

drugo sunce, sva prilika,
donielo se biše na oči 175
kraljevića ljubovnika;

i on ju pazeć cieć uresa,
kim ju liepos sja vesela,
glasi: Evo zgar s' neba
božica je k' nam sletjela. 180

Ah, priliko, s' mrtva lica
ka šlješ plame ognja živa,
budi istočna ti danica,
sunce, kim noć ma svanjiva;
nu ako izgled tvoj me, brače, 185
prži ovako mraznom sjenim,
ko ti ista draže i jače
pogledim ćeš tvojim ognjenim.

Tvoj pram zlatni sve je me blago,
tvoje čelo svetla zora, 190
tvoje oči sunce drago,
tve mi lice dan otvora.

Ti si jedna sve me dobro,
ti sva rados ma ispuna:
ja sam tebe služit' obr'o, 195
krune moje ti si kruna.

Tako u željah neizmiernih
mruć kraljević s' tej gospogje,
s' mnogom družbom svojih vjernieh
sviet'o u slavi po nju pogje. 200

Nu Dilaver u to isteče,
ter ju ugrabi mladu silom,
i u plienu se čestit reče
robinjicom tako milom.

Zanio bješe glas i njega 205
od lieposti slavne svudi;
pospješi se cieća tega,
da ini ne otmu, što on žudi.

Nu ona misleć, koliko su
ljuti jadi stat' sred uza, 210
po rumenom licu prosu

175. donielo] *m. z.*: doniela. 177. ju] *a₃. m. z.*: je. 181. s' mrtva] *rkp.*: smrtna. 190. svetla] *a₁.*: biela. 198. mruć] *a. a₂. a₃. b. c. m.*: mreć.

drobni biser groznih suza.

I ko ružicu i lir veće
iz kladenca poli od oči,
kliče lipos klet', ka smeće 215
tolike joj sad uzroči,

Ah, prokleta majka moja,
ka me liepu porodila,
veljaše, ako bez pokoja
živjet' mi je vas viek sila. 220

Ma l'jepoto privarena,
što si sreći učinila?
Na uzah li namienjena
kruna ti se privratila?

Ču kraljević glas u vaju, 225
Dilavera pozva tima,
da na sabljah razigraju,
čija djevojka biti ima.

Poruči mu: Za junaka
gusarovat' nije ukradom; 230
hod' sa mnom se vigj, a paka
pogj' k'o vitez s' diklom mladom.

Ali Turčin mu odvit poda:
Ne k'o gusar, sablju sminu,
neg' k'c carski vojevoda 235
prostrieh u tvu kraljevinu.

I da ti ju vrh tve glave,
još sad zoveš, sreća je moja;
tim, ke hoćeš, čini sprave,
ne ustručam se ja od boja; 240

s' robinjom ću, netom svane,
usred ravna polja siti:
koji od nas živ ostane,
djevojka će toga biti.

Bivši ovako utvrdili 245
megju njima kletvom veće,
čim svak gleda, kad pribili
dan s' nebesa zgar isteć' će:
eto zora ključmi od zlata

218. me] m. z.: me'e. 237. ju] $a_1, a_2, a_3, m, z.$: je. 248. isteć'će *rkp.*: isteće.

- vedri otvorit' istok ide, 250
 proz koraljna neka vrata
 na dvor žarko sunce izide,
 s' jedne i s' druge strane ureda
 s' mnogo vitez, straže cića,
 Dilavera svak ugleda 255
 i agjamskoga kraljevića.
 Polje ravno i široko
 od boja je mjesto njima,
 a sunčano svietlo oko
 svjedočit' im jakos ima. 260
 Vrana konja Turčin jaše,
 a na drugom svemu bilu
 liepa Begum uza nj staše,
 mučna gledat' rat nemilu.
 Zelen pastuh u ponosna 265
 kraljevića igra i skače,
 na Turčina ki jakosna
 zateć' se on čas ne uzmače.
 Nu i Dilaver protiv njemu
 konja obode, skoči hrlo: 270
 i kopje ovemu i onemu
 susretište skrši vrlo.
 I ovi i oni vitez tada
 iza pasa sablju trže,
 i u zamahu je plaho vlada, 275
 protivnika da ubije brže.
 Tak dva bika u planini,
 kad ih ljuven bies uhiti,
 mukaju strašnoj u vrlini,
 ovi onega ište ubiti; 280
 zgiblju glave, želja mnoga
 podžiže ih sveg i srči,
 tere jedan na drugoga
 s' vitorozim čelom trči.
 Ljubovca ih gleda iz stada, 285
 ka je od boja uzrok njima,
 i u sumnji stoji mlada,
 čija od njih biti ima.

Tako bijenje sad izlazi
megju Agjamom i Turčinom: 290
djevojka ih mlada pazi:
čija će biti, ne zna istinom.

Vrhu oružja gvozdolita
gradi udorac teških se ore:
skaču i lete iskre iz štita, 295
biela oklopja plamim gore.

Brzi konji strjelovito,
kud viteške ih ruke svrću,
tiem zamiču se, i u vito
s' desna, s' lieva svud nasrću. 300

Jednu snagu, jedno doba,
i jednaka srca i ruke
ukazaše viteza oba,
ni megju njim bi razluke.

Tvrđi štiti, ciele oklopi, 305
još izranjen nie nitko,
ničije krvi još ne popi
jedne kapje gvozdje britko.

Nu napokon Hajdar rani
Dilaveru lakat lievi; 310
vidi on teč' krv, i u obrani
čuje štit težak, tim se gnjievī.

Jedovita pun čemera
poče u sebi bučit' time,
k'o na vihru od sjevera 315
dublje u gori posred zime.

Na stremen je uskoćio,
i ako ne izda sila mnoga,
udorcom bi jedniem htio
neprijatelja svršit' svoga; 320

nu zavitli česti odveće,
ki Hajdaru glavu sviše,

293. gvozdolita] a_1 . b . : gvozdobita, a_2 . a_3 . c . m . z . : gvozdovita. 299. tiem
zamiču se] m . : tim zamiču, z . : zamiču se. 303. viteza] a . a_2 . a_3 . c . : vitezi.
305. ciele] a_2 . b . c . : cieli, a_3 . : tvrđi. 308. britko] a . a_1 . b . : priko. 309.
Hajdar] a_1 . Hajdir. a . a_3 . b . : Hajder. 314. a_1 . a_3 . : pače u sebi buči time,
 a_2 . b . c . : paša u sebi buči time, m . z . : vas u sebi buči time. 321. česti]
 a . : česte.

treskovite vrle smeće
teška udorca ustaviše.

Nu kraljević smeten osta, 325
i u podne mu dan se smrče;
to poznavši hrli dosta
na pomoć mu svoji trče.

Kopja vitieh dvie dubrave
staše oda svud u čas ovi, 330
da se biju i krvave
turski i agjamski vitezovi.

Stoji Dilaver i vapije
kraljevića koreć priko:
Vazmi ljubü; evo ti je! 335
gdi je junačtvo tve veliko?

Evo Begum, za kom toli
u ljuvenom gorje plamu:
što ju ostavljaš, kralju oholi,
u gusarskiah rukah samu? 340

Gdje su rieči i zahvale,
s' kiem me na boj prie poziva?
nu k'o tebe, i tve ostale
dobiću i otet' jošte živa.

I u to s' konjem napried teče 345
bez milosti, bez pokoja
lupa, ciepa, bode, sieče,
smrtni je kosier ruka svoja.

Nu njegovoj buduć sili,
za sve da ih teško udari, 350
kraljevića ugrabili
ćeselbaški vojničari,

pod mire se tvrda grada
ukloniše hrlo š' njime;
a Dilaveru osta mlada 355
dikla i u vik slavno ime.

Ovo od njega popieva se
po svieh stranah od istoči;
a on Begum liepu uza se
držü, i ljubi k'o dvie oči. 360

336. junačtvo] *a.* a_1 . a_3 . *b.* junaštvo. 339. ju a_2 . *c.* *m.* *z.*: je. 357. od njega] *m.* *z.*: o njemu.

Ne robinja, neg' ljubovca
ona je njemu sad jedina :
ulovila tak je lovca
još u lovu sva lovina;

a on sam nje je dobro svako, 365
slatki pokoj, rados mila :
junaku se vriednom tako
liepa i mlada zavjerila.

Tim igda se na hrabrena
slavna djela on odpravi, 370
vazda je uza nj uspomena
od prislatke sve ljubavi.

Paček stjecat' on vjeruje
sve kolike srećne boje,
s' neprijateljem kad vojuje, 375
u ime liepe Begum svoje.

Ne ostavlja tim nikada
od sebe ovo drago ime,
i u prigodi ovoj sada
uputi se veseo š' njime. 380

Ali u to od uhoda
čuli bjehu odmetnici
glas njegova skrovna hoda
u derviškoj u prilici.

Vrli Derviš tim se tište 385
s' družbom svojieh spaholjana,
da ga traži, da ga ište
crnomorskih uprav strana.

Vapije: Na krv, na osvetu,
o junaci, slijedite me; 390
neprijatelju hudu i kletu
vrha doći sad je vrijeme.

Ter jak pastuh, kad se od biesa
s' jasli otrgne, vihra brži
teče, skače, grivom stresa, 395
glavu uzdiže, puha i rži:

priko grada vitez vrli
taki srne, rukam maha,
prieti obrazom, zgledom prli,

ne stiže ga striela plaha. 400

Nu za sve to on na bliže
svom brzoćom svojom tada
Dilavera ne dostiže,
neg' li izvan Carigrada.

Ko ga upazi, isred tieka 405
viknu: Bježat' zaman ti je;
iz bliza, a ne iz daleka,
rukam se, a ne nogam bije.

Nu se od straha cieć privara
ne samo u to priobraža', 410
neg' li u pticu još pritvara',
jur te sablja ma poraža.

Na prietenje vrlo ovako
odgovori smioni paša:
Prida mnom si i prie skak'o, 415
i još ćeš, svies me tva ne ustraša.

Nut' junaka strašna i ohola,
ki proslavit' se ište djelom,
na čovjeka sama i gola
gdi je doš'o s' vojskom cielom. 420

Tak sred gora, kad iz gaja
vepar divji van se istira,
čim množ pasa sa svieh kraja
kruži ga okolo i obstira,

smrtno prieteć vrlieć zubi, 425
izkreći se vas i hroće,
tim da smjenstvo lovac gubi,
ki ga tjerat' najprije poče:

i on se krepko ustavio,
i svih čeka; nu nie toga, 430
ko bi iz bliza udrit' smio
na divjaka strašivoga.

Proć vezieru ne smiju tako
kleti carski odmetnici:
a on stoji krepko i jako 435
s' drenovicom u desnici.

416. svies] *m. z.*: bies; ne ustraša] *m. z.*: ne straša. 418. proslavit']
m. z.: slavit'. 426. izkreći] *a. a₁. a₂.*: ki izkreći. 429. on se] *m. z.*: on se'e.
431. ko] *m. z.*: ki; bliza] *a₁.*: blizu.

Svaki golu sablju uzdiže,
 svaki prieku smrt mu žudi:
 ali stupit' niedan bliže,
 za udit' š' njim se, ne usudi. 440

Ali on u to štap drenovi
 u obje ruke stište i hvati,
 i gdi u skupu vitezovi
 najvećem su, tu se obrati.

Jak no soko, kad ga sila 445
 jata od ptica stisne od svudi,
 oštre čaplje, brza krila
 iz visina se oreć trudi;

sada ovu teško udara,
 plaho onu sad zanosi, 450
 ter u isto doba od zgara
 perje snieži, a krv rosi:

taki je vidjet' vezier silni,
 sjemo, tamo skače i lupa,
 rve udorac grad obilni, 455
 mlati, hvista, husa, lupa.

Sablje, štiti, striele, luci
 s' krvaviem se daždom ore:
 s' jedniem štapom samo u ruci,
 go toliko čovjek more! 460

Po vezovieh udri Šeća;
 vjerio se ovi bješe od skora,
 vjerenici tim se obeća
 čestit na dvor doć' s' odora;

ali, ako ga ona uzčeka, 465
 nastae se mrazna i naga;
 er po zemlji rana prieka
 u krvi je prostrla ga.

Jak ružica, vila mlada
 ku u vjenčac bere o zori, 470
 on poveni; na nj san pada,
 u viek mu oči ki zatvori.

Još Veliji stuče glavu
 i moždani sve mu proli,

456. husa] a_3 .: busa, lupa] a_2 . b.: čupa, a_3 .: jupa, m. z.: hrupa. 470
 bere] a.: stavi. 471. na nj san] a. a_3 . b.: nag sad, a_2 . c.: mrak na nj.

ki tad streptje, i u krvavu blatu leže na tle doli, ter je vidjet' jak česvina, ka u divjoj niknu gori, silni vihar iz korina kad ju podre i obori.	475 480
Tuj iz dalek Feras pazi, i iz šuplja gvozdja tište zrno ognjeno, da porazi slavna pašu, tako ište; nu gozdena ciev razdrie se, smrtno olovo čim istjera, ter Jusufu smrt donese, a ne zgodi Dilavera.	 485 490
Rodi se ovi u Plovdinu, a s' nenadne hude česti, s' tugja udorca sad poginu u tugjemu odi mjesti.	 495
Mrući obrnu k' nebesime oči i ruke, da ukaže rodna grada slatko ime, i izdišući smrtno ih zaže.	 500
Videć Derviš rasap mnogi od svojieh od bojnika, sraman sobom u nalogi s' golom sabljom skače i vika:	 505
Da li je moguć, da li je vriedan sad od ruka ovoliko odrvat' se čovjek jedan harajuć nas ljuto i priko?	 510
Ah, našega ruga i smeće! Tko u vieke da vjeruje, zločestvo ovo tamno odveće pripoviedat' ako užuje?	 510
Na stranu se svak ukloni! Ja sam za svieh ukazaću,	 510

481. tuj] a_2 . c. m.: svo. 485. nu] a . a_1 . a_3 .: jur. 487. ter] a . a_1 . a_3 . b.:
ali. 489. Plovdinu] a . a_3 . b.: poludnu, b.: 493. mrući] a . a_3 .: mreći. 496.
i izdišući] m. z.: izdišući; zaže] a . a_1 .: zvaše.

od nas dvojice ko je smioni;
i za ubit' ga način nać' ću.

Vas štap razbijen vezier tada
meće: učinio š njim je dosta;
a sablju i štit s' tli popada, 515
što od pobijenieh pusto osta.

Lievu nogu napried stavlja,
i njom malo pokleknjiva;
više prsi štit upravlja,
glavu uz lakat skuća i skriva; 520

drugom rukom sablju hvati,
boču uz desno sve koljeno,
a bodezan k' srcu obrati
svom zlotvoru nesmiljeno.

Uprav stoji Derviš vrli, 525
i odkriveno stegno hrani,
desnu bedru čuvat' hrli,
spravan skočit' k' svakoj strani.

Vrh lieve se noge uzdrži
vas količak vitez biesni, 530
a uzdignut lakat drži
britke sablje vrh bodezni.

Tiska jedan proć drugomu
oštra gvozdja bez milosti,
i smrt prieti ovi onomu 535
sa svom moći i kreposti.

Nu Dilaver veće u smeći
hro za udrit' preće i jače,
vas na lievoj se uzdržeći,
desnom nogom napried skače. 540

Ali Derviš desnu stranu
hitro uzmače, i hteć zgoda,
bodezni od zgar ljutu ranu
u stegno mu taj čas poda.

S' krvi, koju tad ugleda, 545
srce uzavre u veziera

511. dvojice] a_2 . c.: nad sviem, m. z.: junak. 515. s' tli] a . a_2 . b.: s' tle.
518. pokleknjiva] a_1 . b. m. z.: poklekniva. 522. sve] a_1 . a_2 . b. c.: svojo.
523. bodezan] a_1 .: podesan. 532. bodezni] a_1 .: podesni. 543. bodezni] a_1 .:
podesni.

tako, da uz gnjev svoga ijeda
ljuta je zmija bez čemera,
tiho je more, kad proždira
plav potopnu od valova:
mirno je nebo, kad sve otira
sred vihara i treskova.

550

Glavu, stegno, ruke, prsi
neprijatelju svak čas ranja
pri života svoga svrsi:
nazad se oni svegj uklanja.

555

Stiže ga ovi, i udara,
i na nj se ori jak no rieka,
ka niz goru strmo od zgara
krši plahos biesna tieka.

560

Ali opaki sebar ujeki,
videć što se Derviš nada,
Dilaveru poda prieki
smrt i udorac iza zada.

U zatielak sjekiricom
on ga udari s' jakom silom,
da s' krvaviem on čas licom
pade smeten nica tilom.

565

Svak na nj srne ođa svudi
s' golom sabljom u desnici,
vrh njega je gora od ljudi,
skaču po njem svi kolici.

570

Vapije Derviš plešući ga:
Ti, ki uz cara bi najviši,
dušu u krvi bljuj i riga',
pod nogami mojim sopiši.

575

Nu ne može već ovega
čuť Dilaver prihrabreni,
bješe izdah'o prie tega,
i ost'o jak no mraz studeni.

580

Ko se uzmnožni vezier ubi,
časom raznie glas svuda se,

547. a_3 .: tako, da u gnjivu svoga ieda. 550. potopnu] a_1 . m. z.: potopom,
 a_2 . b. c.: potopjenu. 558. jak no] a .: kako. 559. strmo] a_2 . b.: strmu.
576. sopiši] a . a_1 . a_2 . c.: sofiši, b.: svrsi.

i njegova liepa ljubi

ču ga, i naga odrie sva se.

Utječući mladoj s' lica, 585

gdje perivoj ljuven bješe,

hier pribieli i ružica,

rumene usti probliediše;

potamuje joj svietlieh oči

sunce blago i veselo, 590

a vedrinu od istoči

naoblači bistro čelo;

skupljen oblak zlatnieh prama

proli obilne dažde svoje,

i potopi svjetlos srama, 595

cvjetnieh prsi perivoje.

Na srce je krv utekla,

gdi ju teški jad satira;

ište žalos da bi izrekla,

glas joj bježi, rieč umira. 600

Najposlie željna sila

stupaj puti, a ne snaga:

van grada se uputila

gospodara vidjet' draga.

Ne ima obzira mlados svoja, 605

ni ju uspreže, da ne srne,

gdi uzrok svoga nepokoja

vrh zemlje je prostrt crne.

Pospješi se i poteži,

i dohodi k' mjestu tomu, 610

gdi u krvi mrtav leži,

tko bi život srcu svomu.

Gleda i tim joj muka prika

žestočija vele izhodi,

gdi je pod nogam od krvnika, 615

ko više njih svieh gospodi.

U nj se krepko zapazila,

sviem je vidjet' stanac kami,

593—672. Ovi stihovi u rkp. a. a₂. a₃.: stoje za stihom: 752. 595 srama] a₁.: sama. 597. je] a₃. m. z.: joj, a. a₁. b.: ju; krv] m. z.: krv je. 598. ju] a₂. a₃. m. z.: je. 600. joj] a. b.: ju. 605. ne ima] a. a₁. a₃. m.: nie. 606. ju] a₂. a₃. m. z.: je. 617. se] m. z.: se'e.

bolesti joj mnoge sila
ne da iz srca proć' suzami. 620

Tako u plaču čim ne može
izjadati sve pečali,
ćuti muke hugje i gore,
i toliko teže žali

Ali ne ima tej kriposti, 625
uzdržat' se skup nemili,
od žalosti, ne od milosti
da ne plače i ne cvili.

Ah, ke prignut' ne će želje
jedna žena mlada i liepa! 630
ganja ona neprijatelje,
i proć volji im srca ciepa.

Ona u dugo ne zamuknu,
nu da smrtni jad svjedoči,
od bolesti joj srce puknu, 635
potop suza proli iz oči.

Tako glasom žalosnime
uhiti se za pram zlati,
često zovuć drago ime,
kliče ovako naricati: 640

Ovo li su, slatki braće,
tve zahvale, moje slave?
Ovo li su, o junače,
tve viteške bojne sprave?

Duše moje drag pokoju, 645
ovako li sad me smete?
Kakav pogje, kakva u boju
oči moje, jaoh, vide te.

Vaj što gledam? Još ne mogu
vjerovati sama sebi, 650
spomenujući tvu vlas mnogu,
dobita od prie ka vik ne bi.

Ali što me tužnu vara?
Poznam ljuta cieć čemera
čestitoga slavna cara 655
namjesnika Dilavera.

624. a. a₁.: nu je toliko teško žali. 631. ganja] a₃. z.: ranja. 643. o]
a.: moj. 654. cieć] m. z.: sred. 655. slavna] m.: z.: silna.

Vigju onoga, ki najprvi
 bi gospodar me mladosti,
 ogreznuta svega u krvi
 na tleh ležat' bez milosti. 660

Ah, da proklet čas je oni,
 u koji ti mlada omilih,
 kad kraljević osta smioni,
 a s' tobom se ja odilih.

Ti na sablji dobi mene, 665
 i života, jaoh, ne štedi
 cieć liposti proslavljene,
 ku vas istok njegda sledi;

cieć liposti tužne sada
 i žalosne, jaoh, saviše, 670
 ku sve tmine od zapada
 vječnom noći priklopiše.

Nu ako bilo sugjeno je,
 da se mlada s' tobom združim,
 i da tebe sve dni moje 675
 gospodara moga služim;

što tve ove smrtno rane
 ne će i mene sad satrti,
 sadružena neka ostane
 i smrt moja s' tvojom smrti? 680

Ti ne samo ma jedina
 slatka ljubav svegj si bio;
 nu i drag ćaćko, duša istina,
 i od srdašca bolji dio;

bez tebe sam bez života 685
 i bez dobar svih ostala;
 udovica i sirota
 podušena u dno pala.

Nu ti, momu gospodaru
 koji zada smrtnu ranu, 690
 za što sta on svomu caru
 vjeran vitez na obranu,

657. vigju] *m. z.*; *ostali* vigj. 691. svomu] *a. a₁. a₂.*: samu; *a₃.*: za što
 svomu on sam osta caru, *c.*: er sta on sam svomu caru, *m. z.*: za što svomu
 on sta caru.

- ah, gani se, jaoh, ako si
čovjek od puti, a ne stiena;
osvetio si se, dobio si: 695
neprijatelja ti evo ubijena;
daj dopusti mješte dara
ovi jedan tužnoj meni:
vrh krvava tiela od zgara,
stavit' kami na nj studeni. 700
To li ukopna ima jama
branit' mom se ljubovniku,
ubi i mene: s' glavom sama
pod tvu sablju idem priku.
S' ovieh noga, ke ti grlim, 705
ja se ne ću odkinuti,
što mojim jadim ueumrlim
ne budeš se prie ganuti.
Oružaniem protiv silam
pravo je, da se ti opriečeš, 710
i da kopljam, sabljam, strilam
neprijatelje sve posiečeš;
nu protiva jedne žene
poniženstvu i nevolji
nie razlog, neg' smiljenje 715
da ukažeš želje u volji.
Ja ne molim tvu dobrotu,
da mom vojnu život prosti,
nie on veće u životu,
dielio mu se duh iz kosti; 720
milos samo ja jedinu
pitam ti ovu: da nemilo
ne prožderu i raskinu
psi njegovo mrtvo tilo.
Prista, ali vire obilne 725
ne ustavi se suza roniť,

695. 696. *m. z.*:

osveti se, dobio si,
neprijatelja (*m. ti*) evo ubiena.

697. mješte dara] *a.*: ti sadara, *a₂*. *b. c.*: vrh svieh dara, *a₃*. *z.*: od svih
dara, *m.*: velik dar je. 699. zgara] *m.*: zgarje.

za tvrdoće hude i silne
većma omekšat' i priklonit' ;

nu vezirska svietla žena
smirena se tim ne pazi ; 730
uzrok ćud je potištena,
ka na molbah vrlja izlazi.

Odgovara Derviš kleti :
Od ovoga, ki mi osta
pod nogami, moj osveti 735
krv ne može bit' za dosta.

Najbrže mi bježi s' noga :
ljucke i ženske glave nije,
ni milosti, ni razloga,
da me gane srce od zmiije. 740

Ovo tielo cieć smiljenja,
ke bih im'o ja u sebi,
ni tugovstva, ni utješenja
nie vriedno doniet' tebi.

Nu vrženo da se drpi 745
pasjiem nokti, ptičiem kljuni,
muke niedne već ne trpi,
a željenje me se puni.

Ne brini se, vojnu tvomu,
koji car se drugi zvati 750
u životu može svomu,
grob dostojan ja ću dati.

Ali ko car začu smeće,
ke postale bjehu okoli,
i u pobuni svak čas veće 755
da rastijaše skup oholi,

uzboja se, i uzjaha,
i ukloni s' mjesta očita,
gdje prizida kraj saraja
tajaše se svim skrovita ; 760

nu tu videć, da ne staše
prem slobodno, opet poje

738. ljucke] a_1 . : ljuske, a_2 . : ljudecke, *b. c. m. z.* : ljudske. 740. me] a_2 .
mi. 743. tugovstva] a_1 . *m. z.* : utaštva, a_3 . : tuganstva. 746. nokti] *a. a_1*.
 a_2 . : nohti. 748. puni] a_3 . : ispuni.

na zaklone Sinan-paše
u skrovene perivoje.

K' vojsci od tole posla u jadu 765

hrlo jednoga od vezira,
i haduma, ženskom stadu
ki mu bješe za pastira,

misleć, za sve vojska prika
da ovieh pita, ovieh prieti; 770

na careva namjesnika
stavit' ruke ne će smjeti,
i razmislit' još će dobro
prie neg' ranu smrtnu dadu
crncu, koga car je obr'o 775
za čuv'oca svomu stadu;

a on s' toga poznat' da će,
za sve er može stvar bit' štetna,
ali se ona pokajaće,
ali ostati sasma odmetna, 780

ter s' dohodna paka dila
za se izabrat' svjet najbolji,
i na što ga stegne sila,
volju hinit' pri nevolji.

Nu bi inako, neg' se scieni; 785
er u biesu čim se srde
odmetnici razpušteni,
među razlog, razbor grde.

Tim ko vojska ovih ima,
vazam sablje u desnice, 790
pogubi ih prid vratima
od careve konjušnice.

Mišljahu oba da naredno
želja se od njih carska izreče;
nu objema njima u jedno 795
prie se s' glavom rieč prisieće.

Ne pristajuć s' svake strane
još krvnici zli vapiti:

766. *a. a₂. a₃. b. c. m.*: velikoga tad vezira. 744. *a. a₂. a₃. b. c. m.*: prie
neg' dadu smrtnu ranu. 776. stadu *a. a₂. a₃. b. c. m.*: stanu. 781. dohodna]
a. a₁. a₃. b.: dogodna.

Čuj nas dobro, čuj Osmane,
car nam od sad ne ćeš biti. 800

I od toga za zlamenje,
hod' da vidiš, od rusaga
ko baš vezier tvoj primjen je
i uzdani Kazlar-aga.

Nu kad ne ćeš k' nam sit' zgara, 805
mi ćemo se pripet' k' tebi;
nu je Mustafu slavna cara
slobodit' nam od prie triebi.

O Mustafa naš izbrani,
i veliki care i sveče, 810
u kojoj si, objav', strani,
na noge ti vojska teče.

Ovo rekši, sjemo tamo
svud udriše po saraju:
Car Mustafa, znat' imamo, 815
gdi je, vapiť ne pristaju,

ter slikuju konja biesna,
ki od uzde bez posluha,
gdje ga nosi vlas nesviesna,
trčeć, skaćuć, rži i puha. 820

Svak se uklanja: sam ih ide
Ičoljanin Šaban sresti,
od svieh dvoran, ki se vide
u saraju, najzločesti.

Ovi u istom djelu staše 825
s' istom pomnjom, u isto vrime,
kad Mustafa stolovaše,
cieć toga se spozna š' njime,

tako mu se ter zaviri:
da sred srca vik svojega 830
u željah se čas ne smiri,
da opet carom vidi njega.

Tim prigodu gdi mu je sreća
sad doniela, ku svegj želi,
ukazat' ga vojsci obeća, 835
i š' njome se obeseli.

Pustoš jedna od careviah
perivoja jes na kraju,
gdje stoje zvieri, ke se od svieh
strana carim darivaju. 840

Plahi jel'jen vrhu glave
tu visoke grane stere,
lis na dubu, cviet vrh trave,
sva mu je sjena od potjere.

Košuta ga slidom slidi, 845
ljubovnica izčeznuta,
gdje kladenac bistri vidi,
vret zelenom dublju iz skuta.

Nagla srna brža od vitra
teče gusto kroz germenje, 850
i skaćući laka i hitra,
na dublje se meće i penje.

Hroče i puha vepar divi,
i u kosieru strašna zuba
i krvava oka oganj živi 855
priet, smrtna da je poguba.

Vrli medvjed hrka i reži,
i od čeljusti spilu otvora,
vas kostreči, vas se ježi,
oštreč čaplju na panj bora. 860

Vuk ždrljivi svegj zavieva,
lupež pitom, drug divjačan,
obzire se s' desna i s' lieva
tugja imanja vazda lačan.

Ris srditi u slobodi 865
tamo ovamo sa svieh strana,
rek bi, leti, a ne hodi,
skaćuć dublju po vrh grana.

Slon veliki, snažni i jaki,
komu zglobno nie koljeno, 870
dugu, trublju na čas svaki
stavno kupi, stere smjeno.

Hrli kaplan vas je u dici
šarovitom pod napravom;

855. krvava oka a, a_1, a_3 : krvavo oko. 859. a_2, a_3, c, m, s : kostreči
se vas i ježi. 860. čaplju] m, z : čapet.

snagom materi on lavici, 875
a ocu je risu sličan glavom.

Tigre gnjevna, prieka i ljuta
po gvozdenoj kajpi udara;
glave je oble, oka žuta,
na razlike pjege od zgara. 880

Kralj svieh zvieri, lav oholi
svak čas zlatnom grivom stresa,
veličanstvo slavno toli
kriepeć silom vrlo biesa.

I divjači mnoge ine 885
kipa razlika i imena,
kieh pustoši i planine
goje u jamah posred stienja.

Tuj sred dubja na široku
ali obraslu od svud mjestu 890
jamu odkriše svim duboku
u spletenu grmu i čestu;

na ku pokli svieh dovede
dvornik Šaban, poče od muke
svrtat' plačne k' njim poglede, 895
k' jami obraćat' kršeć ruke,

vapeć: U ovom grobu odi
car Mustafa dobri i sveti
ukopan se živ nahodi,
iz nje imate vi ga izeti. 900

Okošena s' dvor iz grma
jama otvori jaznu tminu;
nu litica od svud strma
sit' ne daše u dubinu.

Tim prostrieše množ konopa, 905
po kieh htješe po svoj volji,
gdje Mustafa živ se ukopa,
sit' vitezi svi najbolji,

ali Daut svieh ukloni,
ter s' dva druga sam od zgara 910
side u niski ponor oni,
i po konopu ize cara.

- Zagunjastio i obrast'o
 Mustafa se vas ukaza:
 lice suho, bliedo i tmasto, 915
 pun skončanja, pun poraza;
 i bez snage i bez rieči
 u naručju vernieh tada,
 od kojieh se kriepi i lieči,
 trepte usti, glava pada. 920
- Sred grada se pored vide
 na prostranoj sviem ravnici
 tri mečeta biele zide
 u oholoj visjet' dici. 925
- Tuj u srednji mečet lako
 unieše ga cieć pokoja,
 gdi od sve vojske čuvan tako
 svu noć jednu cielu stoja. 930
- Ali isti večer ôvi
 sultan Osman, ko se tmina 935
 erne noći pripolovi,
 dozva pašu Husaina,
 ter š' njim u osvjet iz saraja
 k' Aliji se hrlo odpravi,
 pun pečali, tuge i vaja, 940
 janjičarske vojske glavi.
- Ovi ukrotit' ne mogući
 vojske svoje tad pobunu,
 vas zamišljen staše u kući,
 u životu muke punu, 945
 pazeć način da iznagje,
 cara i sebe da osveti:
 tuj car dogje, tuj ga nagje,
 tuj mu ovako kliče rieti:
- Pogj' k' vitezim ter ih pita', 945
 ki zakoni hoće i prose,
 gdje sam ja živ car od svita,
 da drugoga oni iznose?
- Pošastje ti ovo od glave
 znam da prieti sad pogube; 950

920. usti] a_1 . a_2 . c. m. z.: usta. 923. mečeta] m. z.: mečita. 924. a_1 .
 a_2 . z.: gdi u oholoj vise dici. 925. mečet] m. z.: mečit.

nu smrt grde sluge prave,
s' čistiem srcem koje ljube.

A i kad za ku bolju zgodu
ti tvoj život mož' sahranit',
neg li carsku za slobodu, 955
neg' li cara za obranit'?

Kunem ti se, podnio bih
ja strpljeno ovu smeću,
i Mustafi dundu d'o bih
carstvo i svaku čas najveću, 960

i sam bih se s' stola moga
dobrovoljno uklonio:
ali nie on za toga
ni sad, ni pri nigda bio.

Kako hoćeš, da panj jedan 965
suh u gori svietom vlada,
i da zakon da naredan
od istoka do zapada?

Kako hoćeš, carstvo u dugo
da utemelji jedan viku, 970
ki od čovjeka ne ima drugo
neg' li samo dvornju sliku?

Kako hoćeš, čovjek da je,
tko je neprijatelj od poroda?
nie žene, za ku haje, 975
kih nam želju narav poda.

Ali dobar, vriedan, sviesan,
i od svakoga svet se zovi;
car moj otac meni uresan
ostavio je sto svoj ovi. 980

Da je-Mustafa u životu,
oca moga i to dar je:
ah, i za to na sramotu
dobročinca svoga car je;
i za to mi grabi iz ruka 985
dva krat carstvo oca moga:
ah jaoh, je da moga puka,

951. grde] α_1 . grle. 953. i kad] *m. z.*: kad. 964. ni pri nigda] α_1 .: nie
nigda, *m. z.*: nit je igda. 972. dvornju] *m. z.*: zdvornju.

je da pravde, je da boga!

Pospješi se, o moj vjerni,
pogj' me smiri s' vojskom veće, 990
svieh grieh prōsti neizmierni,
i pobunu, i sve smeće;

eto više plate općene
na glavu od njih još svakomu
po pet drobnih aspri od mene 995
s' peset dukat dara k' tomu.

U besjedah aga kratcieh
odgovori smjerno tade:
Ne ma, neg' sto glava ovacieh
neka na tvoj službi pade; 1000

er ku vitez steć' hrabreni
ikad može veću slavu,
neg' kad glavom svom zamieni
gospodara svoga glavu?

I pogje on čas; nu poruku 1005
carsku vojsci netom reče,
podrie sablju svak u ruku,
osta isječen vas na peče;

paka u skupu svi jednaga
na kuću mu naripiše, 1010
ter sva zlata i sva blaga
razgrabiše i razniše.

Ali za njim se isto zgodi
i Husain-paši opeta:
mirit' cara dočim hodi, 1015
nagje u smeći smrt ga kleta.

Nu za tiem, k'o zvier vrla,
jednom o krv kad se omrsi,
da bi isklala sve i strla,
teče poljim, skače vrsi; 1020

tako i vojska nesmiljena
opojena krvim srće,
i bez reda uzoholjena

996. s' peset] *m. z.*: i šes. 1005. I pogje] *m. z.*: pogje; poruku] *m. z.*:
poruko. 1006. carsku] *m. z.*: carske. 1007. ruku] *m. z.*: ruke. 1023.
uzoholjena] *a. a.*: i bez puta.

rek bi opalit' sviet i strće.

Crncu i vezieru Dilaveru, 1025
i sviem iniem, kieh posieče,
na at mejdan, da ih psi deru,
metat' gole trupe teče.

A na kopja zgar nabili
budući im glave opeta, 1030
pred mečet su ih postavili
sultan cara Bajazeta.

Nu sred smeće tej goruće
vrlih vitez pomnja sva bi,
da se oderu još im kuće, 1035
i sve oplieni i pograbi.

Tim svak s' golom sabljom skače,
da mu je prie sve satrti;
jauče se, ciči i plače,
smrt je u plienu, plien u smrti. 1040

Žene, ljudi, stari i mladi,
čas, imanja i životi,
sve se otimlje, smuca i vadi
u sili, u krvi, u sramoti;
bez milosti se i bez reda 1045
grabi, dere, valja i žeže,
do iz povitka mala čeda
rastrgnuta po tleh leže.

Slobodno od njih ništa nije,
konji, momci, robje, djeca: 1050
što ne nosi, toj se bije,
i na peče sve rasieca.

U ovoj biesti izvan sebe
udarajuć na sve strane,
ne pristaše, dokli i tebe 1055
ne iznagjoše, slavni Osmane!

Bješe mlad car još na domu
janjičarske glave verne,
u srdašcu nošeć svomu

1024. opalit'] a_3 . m. z. : obalit'. 1026. sviem iniem] a . a_1 . : sviem inieh.
1031. mečet] m. z. : mečit. 1039. jauče] a_1 . : i rve. 1047. povitka] a_1 .
 a_2 . m. z. : pvoja 1048. rastrgnuta] a . a_1 . a_3 . : rastrgnuti.

- misli teške i čemerne. 1060
 Tuj čekaše svak čas glase
 dobre, zle li svojoj kruni:
 ali vojska smirila se,
 ali raste u nabuni.
 Svegj mu sumnja trud prilaga: 1065
 tim se očito veće boli,
 da uzdani Ali aga
 vraća mu se kasno toli.
 Eto oda svud buka posta,
 eto se od svud sablje sviete, 1070
 sve bojnika puno osta,
 sve se uzbuni, sve se smete.
 Vojska usrće janjičara,
 vapi svaki: Hodi amo
 s nami na sud, gdje prid cara 1075
 Mustafu te pozivamo.
 Ja sam vaš car, (priuzima
 Osman opet) ko je taj sada,
 tko suditi mene ima,
 usred moga Carigrada? 1080
 „Sad ćeš vidjet', tko si, i što si“.
 (oni mu opet odvit daju)
 s' tiem svak skače, da ga nosi,
 svi ga silom popadaju.
 Tko na cara (car zavika), 1085
 zgar od boga posvećena
 stavlja ruke, koga slika
 od svieta se klanja i sjena?
 Ti nas si ovo naučio
 (noseći ga vojska glasi), 1090
 kad nepravu zatvorio
 cara i sveca našega si.
 Ovako se Osman mladi,
 car od cara svieh najveći,
 na jednoga konja usadi, 1095
 ki se nagje tu po sreći.
 Kratko ruho i priprosto
 samo s' gar ga odievaše,

bez haljine buduć ost'o,
s' kom vrh sunca njegda sjaše. 1100

Tim u srednji mečet tada
doprati se i dovede,
gdi uz Mustafu usred grada
nove paše redom sjede.

PJEVANJE DVADESETO.

Car Mustafa na visini
svietlo urešen i bogato
sjaše carskoj u haljini,
pristolje mu je suho zlato.

Daut odmetni, on najprija, 5
nakon njega Hasan staše,
Ahmet, Mahmut i Alija,
svi vezieri i sve paše.

Glava je Daut skupa toga,
i namjesnik carski izbrani, 10
za njim Hasan velikoga
blagajnika mjesto hrani.

A to, er ovi na daleko
da pripravnu smrt priskoči,
priko grčkieh kraja utek'o 15
bješe k' vojsci od istoči.

Dogje Ahmeta red opeta
od veziera Husaina,
a s' Alijom Mahumeta
od pobijenieh mjesta ina. 20

A od muftije velikoga
na mjesto se Jahija obra;
megju sviem samo ovoga
glas čovjeka kaže dobra.

A od janjičar posta općeni 25
vojevoda još u slavi
Šaban dvornik potištenei,
ki Mustafu vojsci objavi.

1009. haljine] *a. a₂. a₃. b. c.*: haljina. 1100. s' kom] *a. a₂. a₃. b. c.*
s' kiem. 1101. mečet] *m. z.*: mecit. 1103. usred] *a.*: svega, *b. m. z.*: sve
od. 18. Husaina] *m. z.*: Huseina. 20. ina] *a.*: imati, *a₃. b.*: ima.

A od crnca Kazlar age
na sjedište bješe sio, 30
mlada lica, jake snage,
što vik ne bi, hadum bio.

Car Mustafa, kako vidje
dovedena Osmana odi,
naučen tako, zapovidje, 35
da se u Jedi-kulu vodi.

A on vapijaše sveg iz glasa:
Je da ljudi! je da boga!
ko mi grabi sablju s' pasa,
i sto otimlje carstva moga? 40

Ja sam, ja sin caru Ahmatu,
prvorodno diete svoje:
meni, meni, a ne bratu
carstvo od oca ostalo je.

Ali se opet u pospjehu 45
uze, uhvati i najbrže
ot tieh, ki mu straža bjehu,
na istoga konja vrže.

Konj bješe ovi okoš, mledan,
go, star, sadnit, tromieh stopa, 50
mješte uzde ga bojniik jedan
smuca za oglav od konopa.

Tim gologlav car na njemu
tad u kratkoj toj haljini
po prilici, i po svemu 55
vigjaše se rob istini.

Ah, gdje ti su, care Osmane,
bojni konji, s' kiem u slavi
na poljačke ravne strane
lanjsko l'jeto ti se odpravi? 60

kad mlagjahan put Dunaja
jezdeć vjetar pritjecaše,
ter bez broja i bez kraja
silnoj vojsci suncem sjaše?

Gdje su ruha tva bogata 65
s' raskošniem napravami,

29. Kazlar age] *m. z.* : Kizlar age. 37. sveg] *rukopisi* : svegj. 60. lanjsko]
a. : lansko. 64. silnoj] *a.* : silnom.

kieh izveze vrhu zlata
bieli biser, dragi kami?

Gdi je carska sablja iz ruka,
vedro urešen s' kom se gleda? 70
Gdje li posluh verna puka,
komu ti sam zapovieda?

Gdje su časti, gdje su hvale,
s' kieh si do sad slavan bio?
Sve li ti su časom pale? 75
Svak li te je ostavio?

Ah, ovako sreća vrti
u okolo kolo svoje!
Car, narodi svi prostrti
pod nogami komu stoje; 80

car, rieč koga jedna sama
za zakon je svemu istoku,
sred raskošnieh vedrieh krama
ki st'o sviem je na visoku,
koga želji, koga misli 85

sviet vas kolik bješe tiesan,
sluge ga su svoje stisli,
od roba je svoga splesan.
Pače očito u prikoru,
da se u krug mao zatvori, 90
vogjen za svu muku goru
prie neredno neg' se umori.

Naučite ljudi oholi,
ki živete bez pripasti,
da nie tvrgje krepke toli, 95
ka ne može časom pasti.

I ako ovo nosi brime
carom, kieh svak klanja i štuje,
što čekate vi, kieh ime
na svietu se jedva čuje. 100

Još dvie glave, dva veziera,
vitezi ovi sviem nemili,
Husaina i Dilavera,
na kopja su ke nabili,

75. časom] *a.*: sa svim. 84. st'o sviem je] *a.*: st'o svegj je, *a.*: *m.* *z.*:
stoluje. 89. očito] *m.* *z.*: očitu. 103. Husaina] *m.* *z.*: Huseina.

- prid carom ih sada nose. 105
 Za rug veći jedan vika :
 Dogodiva ovako se
 čudi oholaj svih silnika !
 Š njim se vapiť svak navraća,
 da sramota raste dilja : 110
 Krv se ovako naša plaća,
 i pedepšu samosilja.
 Svak, tko vlada, sad se izgleda'
 u ovoga, ki živote
 svačije gubi, i bez reda 115
 nepravedno carstvo ote !
 Ali čuvši govor ovi
 mlad car, kliče smućen tada :
 Komu, o moji vitezovi,
 ja sam uzeo carstvo ikada ? 120
 Ah, moj čačko Ahmet nie li
 pravi istini vaš car bio ?
 On kada se s' svieta odieli,
 meni je carstvo ostavio ;
 svoje vlastito carstvo ono, 125
 ke od djeda i pradjeda
 steče i primi on zakono,
 da njim vladam ja naprieda.
 Jaoh, ali se ma djedina
 meni otimlje sad pod silu, 130
 i sloboda š' njom jedina,
 za kom čekam smrt nemilu.
 Ah, mlagjahan ikad komu
 sagriešio sam ja toliko,
 za što ovako bit' po momu 135
 gradu vogjen imam priko ?
 Ne za mene, neg' da osvetim
 od kozačkih moj puk šteta,
 vojsku protiv Lehom kletim
 ja prednjega digoh l'jeta. 140

Na ku uputih ja se prvi,
ne štedeci carske glave,
svegj u ognju i u krvi
nedobitan i pun slave:

i da je svaki rukom svojom, 145
k'o ja mojom, učinio,
ne bi turskiem sad pobojom
kralj poljački dičan bio.

I za ljubav, koju ukaza
carstvo moje puku milom, 150
s' prietnjom smrtna, jaoh, poraza
carstvo mi se grabi silom,
ne, ne od vrlih protivnika,
s' kiem vojujuć imah goru,
neg' li od istieh mojieh bojnika, 155
od me straže u mom dvoru.

Sred krvava da li boja
neprijateljskieh izpod sila
sablja vaša, sablja moja
život mi je obranila, 160

da izgubim carstvo paka,
da mi se otme sablja iz ruka
od vas vernieh mojieh junaka,
i od dragoga moga puka?

Sablja ona, ku sred rati 165
leška izbit' mi vlas ne može,
tko me čuva, tko me prati,
da mi je ugrabi? ah jaoh, bože!

Svietlu sablju, s kom u ruci
slavni Osman krunu steče, 170
i od unuka svieh unuci
prostrieše se na daleče.

On š' njom najprije u istoku
slavu i kripas svoju uzmnoži,
i da vlada na široku, 175
oko sebe sve podloži.

141. 142. 143. 144. m. z.: 141. 144. 143. 142. 171. svieh] a_1 : svi,
 a_2 . b. c.: svojieh, a_3 : svojih, a_3 : svoji. 172. se] m. z.: je.

Natoljevsko jezdit' polje
 silni se Orhan š' njom pak vigje,
 š' njom u Brusi sve pristolje
 stavi, i sinje more prigje. 180

S' ovom Mušan srea smina
 Galipolje primi u sili,
 i despota Vukašina
 razbi, i s' glavom još razdili.

Kraljevski opet sto prinie 185
 s' ovcm Murat prihrabreni
 u Drenopolje iz Brusije,
 i svu srpsku zemlju oplieni.

Š njome Murat isti stupi
 napried jak no striela plaha, 190
 da pod Vitoš sve pokupi
 i u Kosovo polje ujaha;

i despota tuj Lazara
 š njom bi jošte pogubio,
 kleti Miloš da s' privara 195
 nevjerno ga nie ubio.

Jedna i druga vidje strana
 s' ovom silna Bajazeta,
 čim uprieči Tamrlana,
 zaviće mu carstvo od svieta. 200

S' ovom Čose Čelebija
 Nikopoljskieh izpod mira
 kralja Šišmana izuać' prija,
 s' vojskom razbi, pak zatira.

Ugrovlahe u vrlini 205
 uharači Mehmet s' ovom,
 i ukaza zmaj na Drini
 slovinskiem se vitezovom.

S' ovom Murat drugi usarnu
 u Gjurgjevu despotinu, 210
 i posieče još na Varnu
 kralja i ugrsku vojsku sminu.

173. š' njom pak] *a*₂. *b. c. z.*: š njome. 182. Galipolje] *rkpsi* Drenopolje.
 187. Drenopolje] *rkpsi*: Galipolje. 189. isti] *rkpsi*: drugi. 191. da]
*a*₃. *m. z.*: kad. 199. uprieči] *a*₂. *b. c.*: oprieči. 209. drugi] *rkpsi*: treći.

S' ovom Mehmed slavni uzide
 prvi na sto carstva ovega,
 Grke rasu, smakne i skide
 kralja od Bosne i Hercega. 215

Skenderiju s' ovom paka
 car Bajazet pod vlas stavi,
 i, k'o i ja, na Poljaka
 neizmiernu vojsku odpravi. 220

S' ovom Selim progje jači,
 i poludne dobi puke,
 Kair primi, i potlači
 priohole Mamaluke.

Mlad, k'o i ja, steče s' ove 225
 car Suliman čas podpunu,
 progna od Roda vitezove,
 i ugrsku ote krunu.

Selim sin mu s' ove sablje
 liepi Čipar ote silno, 230
 zamienivši sve korablje
 za kraljevstvo toli obilno.

S' ovom Murat stavi uze
 krajičnicim hrvatskimi;
 Česel-bašu rvat' uze 235
 i kraljevski Tavriš primi.

Djed moj Mehmet s' ovom diže
 Ugrom, ki svud vele smiju,
 grad pritvrdi od Kaniže,
 i Avarin i Egriju. 240

S' ovom otac moj objavi
 nedobitnu veličinu,
 ovu meni on ostavi
 prvorodnom svomu sinu.

S' ovom pogjoh na Poljaka, 245
 i mom rukom mnozih pobih,
 i da posluh od junaka
 sliegjaše me, dobio bih.

S' ovom igjah od bojnika
 kupeć sa mnom vojsku mnogu, 250

da Emirina odmetnika
u istoku smaknut' mogu.

S' ovom s' vami dobit' sada
odlučio bjeh joštera
od istoka do zapada, 255
od polu dne do sjevera.

Nu nevjeru kažuć svoju
tko sad grabi bez razloga
slavu vašu, slavu moju,
slavu carstva otmanskoga? 260

Tko mi uzima sablju onu,
s' kom sviet stari moji dobiše,
i ku meni po zakonu
svomu unuku ostaviše?

Tko slobodu u sramoti 265
i život mi ovdí tlači,
gdi sloboda i životi
podložni su meni svači?

Tko na cara ruke stere? 270
Tko li cara sužnjem vodi?
Vitezovi, od kieh vjere
on obranjen vazda hodi!

Ah, vitezi moji mili,
puče ugodni, dragi puče!
svi li ste me ostavili, 275
svi li caru svomu muče?

Ah, nemojte davnju slavu,
kom se vernos vaša diči,
u izdajstvu svim nepravu
novi prikor da obličí. 280

Odgovori ti kamenje,
gluši je od tebe puk moj sada,
ter ih gani na smiljenje,
vrhu Osmana cara mlada,
usred grada komu svoga 285
djedina se svoja otima;
i nie jošte, jaoh, nikoga,
da mu plačnu milos ima?

- Vapeć tužne tej besjede
sultan Osman s' teške smeće 290
na mjesto se jur dovede,
gdi cienjaše ostat' veće;
i na tužbe cara mlada
Turci vrli i nemili,
ako niesu milos tada, 295
daj su žalos očutili!
- Za sve da oho svaki teče,
kažuć srdžbu i nemilos,
proz oči mu suza utječe,
goni mu je skrovnna silos. 300
- Za sve da se čine hudi,
učinit' se zaman haju,
da od puti niesu ljudi,
i da srca ne imaju.
- Oni čim su skupno ustali, 305
da ga u zaklop već zatvore,
eto, jak hrid kad se obali
niz visinu strme gore,
eto kleti Daut-paša
tiekom teče konja hrla: 310
„Što će biti“, svak upraša,
svak goneta djela vrla.
- Viknu, došad sred junāka,
kieh Osmana pratit' stavi:
Zapovied je carska taka, 315
da se ovi pas zadavi.
- Što krzmate bez uzroka,
ku čekate štetu priku?
dokli bojnici od istoka
dogju i svieh nas ovdi isiku? 320
- Što gledate, što činite?
Smrti ovega raspa od svieta
vaše živote utvrdite
i Mustafu cara sveta.
- Ganite se za općeno 325
svačije dobro bez pripasti;

er inako razdieljeno

u brzo će carstvo pasti!

Nu car Osman s' druge strane

vapijući ne pristaje, 330

je da kako koga gane,

na svu pomoć ovdje da je.

Da li car će (on govori),

komu rob je svak na svieti,

kako jedan rob najgori 335

izpod robja svoga umrieti?

Je da tebe, bože s' nebi!

vlas desnice tve objavi,

ter pri glavnoj moj potrebi

mlagjahnna me ne ostavi. 340

Da da višnji sreću bolju,

tko na momu stolu sjedi,

da do brzo mu nevolju

i car novi ne usliedi,

ter nesreća moja ova 345

ne uzroči tej nesklade,

da sva kuća Osmanova

i š' njom tursko carstvo pade.

Ne doreče još ovega,

a Daut opet viknu iz glasa: 350

Što činite? davite ga!

i mahramu smaknu s' pasa.

Jednomu je crncu vriže,

sasma grdu, strašnu odveće,

bez obzira ki ju najbrže 355

caru Osmanu na vrat meće.

Obara ga za tiem hrlo,

lievom nogom ter se opira,

čim mu desnom pleše grlo,

da mu silom dušu istira. 360

Tako plešuć kraj mahrami

zubi i nokti potezaše,

dokli car mu pod nogami

s' prva streptje, pak izdaše.

330. vapijući] *a. a*₁. : vapijati. 339. moj] *a. a*₁. *a*₂. *b. c* : tej. 355. ju]
*a*₂. *a*₃. *c. m. z* : jo. 362. nokti] *a.* : nohti, *m. z* : zubim, noktim.

Pod nogami roba svoga 365
umrie ovako car od svieta,
i pod noge ispod noga
ukopa se prešno opeta;

ere od istieh, s' kieh poginu,
bez carske se vrže časti 370
u očin mečet, pod očinu
lievu nogu u grob tmasti.

Oholos se ljucka mnoga
u ovi način pleše i tlači,
ka čovjeka umrloga 375
s' bogom penje i jednači.

Vigj prokleti Mahumete,
ti, ki u sablju zakon složi,
da nadhode ljucke svjete
svemogući sudi boži, 380

i da umrla pamet mani
odlukam se svojim kriepi,
er gdje ne sja zrak sunčani,
i s' očim su ljudi sliepi.

Ti da kralj si, i da od toga 385
djelo s' tugjom krvi slidi,
zatište oči, k'o da boga
nie, koji sva zna i vidi.

Ti pod udes sve postavi,
i slobodu volji ote, 390
da narodi svi s' ljubavi
gube za te njih živote;

da nikomu, veleć, svoju
uredbu uteć' moći nije:
il' na domu, il' na boju, 395
sviem sugjeno umrieti je.

I ti, o otmansko samosilje,
ko bez pravde i razloga,
da prostereš sablju dilje,
ne ima viku straha od boga; 400

369. ere] a_3 .: er, m . z.: jer. 373. ljucka] a_1 . ljuska, a_2 .: ljudeka, c . m .
z.: ljudska. 379. ljucke] a_1 . ljuske, a_2 . b .: ljudeke, c . m . z.: ljudska.
386. s' tugjom] a_3 . m . z.: tugjom.

ti, ti cara vrh svih ljudi
 dosle učini uzvišena,
 da ne slika, nego svudi
 htje, da mu se klanja sjena;
 da tvom sabljom on sam vlada 405
 duše i tiela na svu volju
 sred staroga Carigrada
 na novomu svom pristolju;
 da ga u obraz pogledati
 ljucki pogled ne dostoji, 410
 i da svudi, kud se obrati,
 s' nedobitnom silom stoji;
 da mu u ruci čes je i sreća;
 da mu je zakon u besjedi;
 gospoda mu da najveća 415
 trepte od same zapoviedi;
 pače da od njih svaki grlo
 pod svu sablju stavljat' teče,
 ako hoće, da neumrlo
 dobro u raju vječnom steče; 420
 da itko žive na svem sviti,
 prid njim prostrt na tle pade;
 da u život mu se ime sveti,
 a po smrti crkve grade.
 Ti vrh svega još ovega, 425
 da mu utvrdiš sablju u ruci,
 htje, da imaju straha od njega
 svi narodi i svi puci.
 Ali u brzo da će pasti,
 vidim, kleti tvoji zakoni; 430
 er je sila, božjoj vlasti
 nauk vraži da se ukloni.
 Ti naredi: po tom stupi
 car od svieta na pristolje,
 da pod sablju bratju skupi, 435
 i podavi i pokolje.

402. dosle] *m. z.*: dotle. 410. ljucki] α_1 : ljuski, α_2 : ljudeki, *c. m. z.*: ljudski. 421. *m. z.*: da tko žive na sem sviti. 422. tle] *m. z.*: tleh. 432. vraži] *m. z.*: vražji.

Nu vlas božja caru Ahmatu
 pogubiti brata ne da,
 hteć, za ubojstva starih platu,
 da brat, ne sin zapovieda. 440

Ti, da samo su uzvišena,
 hoć', na svaku čas najveću
 djeca ona pokupljena,
 kieh u saraj djecom meću;

a toj, da tko ne zna svoga 445
 roditelja, ni rodjaka,
 cara uzdrži, kako s' koga
 sebi dobra spozna svaka.

Sad se zgodi i učini
 smjenstvom zloga Daut-paše, 450
 da i ovi, kako i ini,
 tvoji nauci tašti ostaše.

Ti naredi, da od krstjana
 sinovi se grabe mladi,
 i vojnika da su izbrana 455
 oni, kom se car obgradi;

ali božja vlas velika
 podigla se u čas sade,
 da taj gragja sva kolika
 na istoga cara pade. 460

Tko mre u boju s' dobrim svacim
 ti mu obeća raj priliepi,
 neka posluh se u junacim
 i pogrda smrti ukriepi;

ali učini vlas od boga, 465
 od krstjana na daleče
 s' neposluha viteškoga
 da car s' glavom jedva uteče.

Ti htje, nitko da ničesa
 ne ima svoga osobita, 470
 neg' li jak bog od nebesa,
 tač da je jedan car od svita.

Nu vlas božja brzo u sebi
 samosilja krši i slama,

- za ukazat', da na nebi 475
i na zemlji je ona sama.
Ti u život cara sveti,
i pod noge sve mu stlači,
hteć, da rob je svak na svieti,
a sam on car vrh svih jači. 480
Nu vlas božja, koj imaju
poklanjat' se ljudi sami,
htje, da pusti dušu u vaju
car svom robu pod nogami.
Htje ti, da sve tjera blude, 485
kako hoće Turčin svaki,
i da žena držat' bude,
koliko ih je hranit' jaki;
a to neka tvoji narodi
bez broja se uzmažaju, 490
tere caru, ki ih gospodi,
množ viteza na boj daju;
nu se skrši sva tva slava,
er tisuća od tisuća
tvojih ispred Vladislava 495
vidjela se pobjeguća.

482. poklanjat'] *m. z.*: podlagat'. 496. vidjela se] *m. z.*: vidjela se 'e.
U izdanju: m. svršuje se Osman stihovi:

Tim Sofija crkva sveta,
u koj turski sad pas vije,
krstjanska će bit' opeta,
kako no je bila i prije.

*Drugom rukom dodani su ti stihovi i u rkp. b., i to tri puta; drugi put drugi
od ta četiri stiha glasi: koju Turčin sada štuje; treći put: u koj Turčin sada vije.*

PETAR SORKOČEVIĆ.

PJEVANJE ČETRNAESTO.

Ali u to crnci uzdani,
Kazlar aga kiem naredi,
djevojčica cviet izbrani
iskat' s' carske zapoviedi,
skenderinske od krajine 5
bivši obašli svaki dio,
pak bosanske kraljevine,
i gdi je Herceg gospodio,
zaplieniše oda svudi
tužniem majkam kćeri iz krila, 10
ke proklinući udes hudi,
još ne taže grozna cvila:
kćeri, izbor su ke gizdavi
od plemena i od mladosti,
u ke blaga narav stavi 15
s' lica uresom sve dragosti.
S' liepiem plienom tiek najpreče
k' Carigradu upravljaju,
od kojega ne daleče
Kazlar agu susretaju 20
Š njim u družbi svi jedini
u grad slavni prešno hode,
tere nagloj u brzini
robinjice s' sobom vode,
ke na svietla hadum vrata 25
prikaživa, ko car želi,
i najdraža njemu plata
bit' će, kad ga obeseli.

Porad toga skup gizdavi
u polu krug liepi izredi 30
prid pristolje, gdi u slavi
uzvišeni Osman sjedi.
5 Ne vidje se vik na svieti
l'jepše mnoštvo ikad prie,
niti srećan bi nazreti 35
saraj išta uresnije.
Jak da blago u proljeće
pomnom rukom tko sastavi
raspršano ke je cvieće
niklo u polju, i u dubravi, 40
ter naravne tej urese,
koji krune zemlju plodnu,
u perivoj svoj prinese
za raskošu sebi ugodnu:
tako u saraj s' svake strane 45
prikupjene sad vide se
sve najl'jepše vile izbrane,
ke pod nebom nahode se.
20 Onoj zora svikće iz lica,
sunce ovoj je u očima, 50
mnoziem trator i ružica
capti miliem na ustima.
25 Jedne podsmieh blazni draže,
zlatni druge pram od kosi,
plemstvo stupom njeka kaže, 55
stas ponosno njeka nosi.

2. Kazlar aga] *m.*: Kizlar aga. 20. Kazlar agu] *m.*: Kizlar agu. 49. svi-
kće] *m.*: svitće. 52. capti] *m.*: cavi. 53. podsmieh] *m.*: posmieh.

Ali kako vrh nebesa
nad sve zvezde sja danica,
tako slavom svetla uresa
svieh pritječe Sunčanica.

U nje rajskom licu sjaše
-taka liepos puna dike,
da na svietu ne imaše
tač gizdave igdje slike;

jer u jednoj njoj skupjene 65
sve lieposti nahode se,
ke u iniem razdieljene
na po na se svaku rese.

Car pomnjivo čim razgleda
sve razlike njih l'jepote, 70
zatravi ga ona ureda,
i sa sviem mu srce ote.

Nu smučene kroz urese
žalosna joj kaže slika
boles, zaman ka krije se,
kad je teška i velika.

Niz rumeno lice svoje
ona roni suza vire,
a sram časni obtek'o je
svietla obraza čiste lire.

Suze i prami raspršani
ne otimlju njoj lieposti,
a od oči zrak sunčani
draži siva sred žalosti.

Pozna boles car skrovenu, 85
ka joj gorko srce mori,
ter da je smiri uciviljenu
milostivo njoj govori:

s' koga uzroka, s' zgode koje,
plemenita djevojčice, 90
tač neredno smučeno je
gorkiem cvilom tvoje lice?

Srce odkri mi na uzdanu,
jere car te čuti ne će,
samomu se odkri Osmanu, 95
je da on smiri tvoje smeće.

Sunčanica najgoruči
uzdah k' višnjem tad upravi,
ognjenito vapijući,
da je nebeska vlas izbavi, 100

i da carsko srce gane
omekšano nje riečima,
ter slobodna da izostane
u pogibniem tjem časima,
za da djevstva lier pribieli, 105

koga bogu jur prikaza,
neockvrnjennoj on udieli
do smrtnoga čuvat' časa.

Čim u nju se svak zagleda
željan, usta da otvori; 110
ne smeta se ona i preda,
nego ovako progovori:

Slavni care pričestiti,
uljudna me tva rieč blaga,
da ti budem srce odkriti, 115
pokripiva i primaga.

U ćaćka sam kći jedina,
ki oslieplje cieć žalosti,
dvanaestoga kad mu šina
smrt oplieni pri starosti, 120

ter jednoga po jednoga
kratko u vrieime čim umori,
zledi starca žalosnoga
povriegjajuć većma otvori.

I svršio s' hude česti 125
bio bi dnevi, ke još traje,
nu ga vrieža sred bolesti,
da mu živa kćerca ostaje.

72. sa sviem mu srce] *m.*: sa sviem srce mu. 111. *m.*: ne smeta se, niti preda. 116. pokripiva] *m.*: pokriepiva. 119. 120. *m.*:

dvanaestoga kada sina
smrt mu ugrabi pri starosti

Al' sad i ta kći ljubljena,
 ka je razgovor njem jedini, 130
 kad mu je iz skuta ugrabljena,
 što da starac tužni učini?
 Toli mojiem uzdasima
 i suzam se ne smiluješ, 170
 nego carskiem u dvorima
 ostati me usiluješ;

Nejak, ubog, pus ost'o je
 jak posječen dub u gori,
 tim za mnome vapió je 135
 smrt za milos, da ga umori.
 mu ćeš ruku bez ljubavi
 imat', srce ne nikako,
 jer u čaćka svu postavi 175
 rados, ljubav, dobro svako.

Tužna čaćka nad sve ine
 tko da bolna razgovori?
 tko li mu oči, kad primine,
 pomnom rukom da zatvori? 140
 L'jepše od mene izaberi
 u ovom skupu djevojčice,
 ke će stavnoj bit' ti u vjeri
 dobrovoljno ljubovnice; 180

Napokonje tko da časti
 mrtvu tielu sprovod spravi,
 ter djedova u grob tmasti
 kod sinovljieh kosti stavi?
 mene opeta k' čaćku momu
 na rodjeni dom povrati,
 prie neg' starcu žalosnomu
 dni pokonje smrt prikрати.

Svemogući care od cara, 145
 ah, milostiv danas budi
 vrh uboga sliepca stara
 nesrećnijega od svih ljudi;
 Sunčanica jur besjedit' 185
 prista, a muk posta u stanu:
 car dvoumi što će odredit',
 na ku li se vrnut' stranu.

i na suze me se gani,
 koje l'jevah svega puta, 150
 od kad aga tvoj poslani
 iskinu me čaćku iz skuta.
 Slobodu joj ako vrati,
 gubi izbrane cviet lieposti; 190
 ako milos njoj zakрати,
 pun se kaže nemilosti.

Nek ti on gorke me nemire,
 i moj grozni plač svjedoči;
 nepristojno ki mi izvire 155
 već iz srca, neg' iz oči.
 Ali krepos u carskomu
 srcu nad sva jer gospodi,
 dobitnica u trudnomu 195
 pohotjenstva boju izhodi.

Zaklinjem te neumrlieme
 duhom sveca Mahumeta,
 i imenom čestitieme
 tvoga slavna čaćka Ahmeta: 160
 Triebi je dakle, srcu svomu
 da najprie uzdu stavi,
 i gospodi sebi istomu,
 tko car hoće biti pravi; 200

Pusti, ah, pusti k' ucviljenu
 čaćku kćerca da se odili,
 da je ne plače ugrabjenu,
 ko sinove mrtve cvili.
 jer tko vladat' sve požude
 i sve volje jaki nije,
 ko da drugieh vladat' bude,
 i kraljevat' da umije?

Vjekovita bit' će slava, 165
 kom će tvoje slovit' ime,
 svaka okolo kad država
 blagodarstvom zamni tvime.
 Tim er ne će da se oprieči 205
 gorkom cvilu, kiem ga ustrieli,
 vedriem licem, blagom rieči
 u način joj dvoran veli:

Stavi, svietla diklo izbrana, ter prosteru noćne tmine
 svrhu stavi tvojoj smeći, 210 vrhu plavi crna krila,
 moga srca smilovana za sve luke kraj žudjeni 245
 žudjenu ćeš milos steći. zrak mu zore očituje,
 Niesam silnik ja nemili, da se topi jošte sciени,
 ni zlosrde tako čudi; i seb' istom ne vjeruje.
 u ljubavi, a ne u sili 215 Al' kada se opojavi,
 car gospodit' srcim žudi. ter se spozna slobodjena, 250
 Bog ukloni, da tužnomu pade caru, ki je izbavi,
 starcu skratim što je života, grlit' noge i koljena.
 po putu činim momu, Tad nje srce slobodjeno
 da izostaneš ti sirota. 220 od čemerne bi žalosti,
 Tim slobodu ne nadanu i na lice uciviljeno 255
 povraćam ti drage volje, vratiše se svoje lieposti.
 jer tva krepos stječe obranu Nu niz obraz razvedreni
 sred žestoke sve nevolje; tihieh suza još vir grede,
 krepos, koja posred truda i na vratu ne izredjeni
 vele veće svjetlja sinu, zlatni prami još joj sjede. 260
 neg' sunčani zrak, od svuda Tim zavapi priuzeta
 kad rastjera noćnu tminu. ne nadane od radosti;
 Daj da čačka ljubljenoga Care nad sve kralje od svieta
 živa nagješ kako želiš, 230 veći vlasti i kreposti,
 ter došašća porad tvoga kako tvu ću uzumnoženu 265
 sliepa starca obeseliš: veličinu proslaviti?
 nek za jedno dni čestite ku li har ću dopuštenu
 nakon prika toli udesa za slobodu odvratit' ti.
 u radosti provodite, 235 Jednom rieči dva života
 dok sudjeno jes s' nebesa. čačku, i kćeri ti povrati, 270
 Osman prista: Sunčanica čim mijem molbam tva dobrotu
 k'o oda sna da se budi, dostoja se smilovati.
 još ne vedri tmasta lica, I ako je veće od slave
 slobodna se još ne sudi. 240 pridobiti sebe istoga,
 Jak pomorac sred pučine neprijateljske neg' države 275
 kad se uzbuni morska sila, posred boja krvavoga;

221. 225. m.:

Tiem slobodu časa ovoga
 povraćam ti rad ljubavi,
 ku za čačka kažeš tvoga,
 ka je kreposti bil'jeg pravi;
 od kreposti, ka sred truda

246. m. : zrak mu zore očituje.

s' vjekovitom danas časti
ti hrabrenstvo veće objavi,
neg' pod jaram tvoje vlasti
da kraljevstva sva postavi. 280

Ja ću mjesta sred rodnoga
blagodarnos tvu kazati,
ja ću vriednos djela ovoga
glasovito spoviedati.

Oznobit' ga od vremena 285
neka moćna nie diljina,
neka dikom tvoga imena
svaka slovi pokrajina.

Tad car svietlieh iz pohrana
zlatni ogrljaj njoj dariva, 290
nek se toli srećna dana
harna svegjer spomenjiva;

naravne joj ter l'jepote
u napravi ures sine,
i careve od dobrote 295
vazda uzdiže veličine.

Pak naredi, k' rodnoj strani
da je hadum četa odprati,
ter je putom služi i brani
dok na očin je dom povrati. 300

Istina je dake očita,
da gdi ljudske nije obrane,
u najtežiem zgodam svita
na pomoć nam višnji ustane,

koji putim ne smišljeniem 305
promjenjiva hude udese,
ter uzdasim podniženiem
vjernijeh svojieh smiluje se.

Tim u trudim nie zamani
ufat' pomoć zgar s' visina: 310
jasna zora, zrak sunčani
iza noćnieh sledi tmina.

K' Smederovu čim se upravi

slobogjena Sunčanica,
car razgledat' skup gizdavi 315
uze ostalieh robinjica.

Svaka mu od njih na po na se
svom l'jepotom srce veže,
tim ne pozna, ni stavlja se,
ke ga ures već priteže. 320

Al' najposlie nada svime
dvije odabra Grkinjice,
kieh s' l'jepotom resi i pleme,
ter sve nazva vjerenice;

kieh pridava svom vjernomu
Kazlar agi, da ih bude
vriežat' dvoru u carskomu
za ugodne sve razblude.

Sve što izbranieh jes naprava,
za kiem ženska narav gine, 330
dariva im, nek gizdava

njih l'jepota većma sine,
za da od puta kad dugoga
počinule budu u lasti,
za dana se žudjenoga 335
mogu spravit' pirne časti.

Dočim svietla ta priprava
u carskom se dvoru čini,
sred tamnice Krunoslava
sužna u mrkloj osta tmini. 340

Ter čim lupi silniem mahom
gvozdovitieh zatvor vrata
sva protrnu ledniem strahom,
svu je bojazan smrtna hvata.

Naježen joj cieć pripasti 345
uzdignu se vlas na glavi,
čuteć tamne sred propasti,
da je izdajni paša ostavi.

Tim ko dubjem vjetric kreće,
al' ko slabiem klasom trese, 350

288. slovi] *m.*: zamni. 300. *m.*: dok na očin dom je vrati. 301. dake]
m.: dakle. 307. podniženiem] *m.*: poniženiem. 309. trudim] *m.*: trudi].
312. sledi] *m.*: siva. 319. *m.*: tim razabrat' ne uzda se. 326. Kazlar agi]
m.: Kizlar agi. 344. *m.*: srce oj mrazna ruka hvata.

tako i nju, pače veće
ne nadana zgoda ustrese.

Na okolo svud se obzire,
je da odkle god zrak joj sine;
ali ino ne razbire, 355
neg' samoću, strah, i tmine.

Nu kad vid se zasliepljeni
na naravno vrati biće,
strašnu sliku kako u sjeni
vidje na zrak tmaste od sviće.

Ne zna neman al' strašiva,
al' je u ljudskoj čovjek puti;
stupa i stupaj uspregniva,
i nenadni lapat ćuti.

Ne uzda se proć' naprieda,
jer još sumnji da se vara,
ali očitó već ugleda
nesrećnoga tamničara.

U kosmurah vas je obrast'o,
vlas niz pleći smršen pada, 370
suho lice, bledo i tmasto
zaganjasta grdi brada.

Teškiem su mu verigami
zakovane obje ruke,
teži okovi na nogami 375
uzroče mu hugje muke.

Poharani Krunoslava
uprie u obraz sve zenice,
al' nikako ne pozna
Korevskoga bana lice. 380

Zamjera opet i razgleda,
je li on oni, koga žudi:
raduje se, nu opet preda,
privarena čim se sudi.

Ali srce, ke ne vara, 385
čim dohodne sluti česti,
Korevskoga gospodara
sviem krenućem njoj naviesti;

unutrnjiem veleć glasom:
On je, on isti, nie sumnjiti; 390
a ona istiem se sunu časom
radosno ga zagrliti.

Nu veselje malo od časa
u gorki se jad obrati,
bliže joj se kad prikaza, 395
ka tamničar tužni pati.

Razgleda ga, i u njem pazi
novo obličja pritvorenje,
toli bo ga priobrazi
dugo robstva zlopatjenje. 400

Tač lavica, koj pogine
još nejaki porod mili,
brda obija i planine,
u svakoj ga ištuć spili,
kad dugoga nakon truda 405

u divjačnoj pusta strani
iznagje ga, gdi ga huda
lovska sila smrtno izrani,
ne razbire, ali veću,
jer ga steće, rados ćuti, 410
ali jaču kuša smeću
njegov pazeć poraz ljuti.

Tim protivniem krenućima
odol'jeti jer ne može,
gine rieć joj na ustima 415
i gorko se prinemože.

Gizdavoga svoga lica
svu izgubi svjetlos milu,
i izčeznuta zemlji nica
pade slična mrtvu tilu. 420

Zapanjeni ban smete se
videć nenad, ka se zgodi,
još ne pozna ni tko ul'jeze,
ni za uzrok koji dohodi.

Jer ugrskoj u haljini 425
buduć ona priobučena,

sliku i način muški hini,
tim je Ugrčić mlad scienjena.

Al' pomnjiviem kad očima
on razgleda drago lice, 430
pozna običniem po činima
svoje obličje vjerenice.

Izčeznutu prid nogami
čim je pazi, već boli se,
neg' što u teškiem verigami 435
on zakovan nahodi se.

Sve što može, sve što umije
pomoći joj ište dati,
da pojavjen kolko prije
bjeguci se duh povrati. 440

Nu kad ona razabra se,
i smućene oči otvori,
videć draga svoga uza se,
slabiem glasom progovori:

Ti li si ovo, tva li je sjena,
o Korevski bane uza me? 446
al' snim, ali probudjena
sred ove te pazim jame?

U kom biću, u kom mjesti
nahodim te tužna roba' 450
ukopana s' hude česti
jošter živa u dno groba!

To t' tolike podnieh trude
tvoje ištući drago lice,
samo jade tve prihude 455
da prie vide me zenice?

Nu što velim? Trude gore
za tebe bih ja podniela,
ni bih se obit' rieke i gore
drugi opeta krat štedjela, 460

za da poznaš, da u vjeri,
ku ti podah, himbe nije,

a plam novi, ti razberi,
da se u srcu tvom ne krije.

Srećnija bih mnogo bila, 465
da sam onda mrtva ostala,
kad mi o tebi čut' bi sila
sve što sam se naslušala.

Svud glas leti pun prikora,
Rizvan paše kćer Ljubicu, 470
suproć časti bez razbora
da si obr'o vjerenicu;

ružni glas me jak no ognjeni
tries iz vedra neba udari,
da vjerenik moj ljubjeni 475
radi takoj o privari.

Tko se mog'o nadat' viku,
da će Poljak glasoviti
svietla imena svoga diku
tač sramotno pocrniti! 480

Kako ikada, ali komu
da na svietu već vjerujem,
o vitezu Korevskomu
kad nevjeru taku čujem!

Ovako li ljubav moju 485
prem neharo zaboravi!
Ovako li vjernu tvoju
Krunoslavu ti ostavi!

Ah, s' krivine druge koje
nezgoda me je saj dopala, 490
izvan samo srce moje
jer sam tebi darovala?

Ne znam ko te zemlja uzdrži,
ko te srde ne prožderu,
ko te silni tries ne sprži 495
kad potlači čas i vjeru.

Ostavi me, ali ostavi;
me te srce ostavit' ne će,

439. 440. m.:

duh bjeguci neka prie
k' uresu se nje povrati.

477. tko se] m. : tko se 'e. 498. m. : me te ostavit' srce ne će.

nu izdane cieć ljubavi
svegj ćeš kušat' gorke smeće.

Al' ban, kom se posred tmine
u nje licu sunce objavi,
nahodeć se bez krivine
prisieca joj rieč, ter pravi:

Nemoj, liepa Krunoslavo, 505
u najprvoj tvoj namjeri
na me sumnjit' i nepravo
o mojoj se tužit' vjeri:

jere jezik bi himbeni,
laživi ti glas donie, 410
da ma ljubav sad u meni
stavna, k'o bi, veće nie.

Vazda vjeran ja sam bio
u sužanstvu k'o u slobodi,
onoj, koj sam poklonio 515
srce, da ona njim gospodi.

I da rieči me su istine,
trud ti ovoga robstva kaže
većma umnožen rad vrline
neharnoga Rizvan paše, 520

ki ne bi se suproč meni
kaz'o ovako prem nemio,
da njegovoj kćerci scienu
da ja sam se zavjerio.

A što ona milostiva 525
miem se tugam zaboljela,
to je spomena jošter živa
me blagoće od nje htjela.

Nu da me je i slobodila,
da rob ovdi ne boravim, 530
je da bi me tiem stravila,
da te pri njoj ja ostavim?

Prie bi rieke tiek nazada
k' rodnom viru obratile,

prie bi gore morska stada 535
svoga iz skuta porodile,
nego ja bih, ma razbludo,
i jedini moj pokoju,

kroz izdanje toli hudo
ostavio liepos tvoju. 540

Prem duboko usadjena
u pameti moj stanuje
vjera davno uhićena,
ka me s' tobom zavežuje.

Od kad tebi darovano, 545
ovo srce žive u tebi,
nit' je bilo obećano,
nit' će itkomu bit' pod nebi.

U dne, u noći, u snu, bdeći,
prid očim si svegj mi stala, 550
tebe mis'o ma sliedeći
ni čas jedan nie pristala.

Tim tko može tvu ljepotu
van smrti mi same oteti? 520
I što sad sam u životu, 555
to je, er te ufah još vidjeti.

Ovo ufanje često ustavi
silu groznieh mojieh suza,
a spomena tve ljubavi 525
oblakšanje bi ovieh uza. 560

Jer zavezaj moj jedini
k'o bi meni tva l'jepota,
tako ne će bit' mi ini
do skončanja od života.

Za to, mila ma ljubavi, 565
jur samiri srce tvoje,

509. bi] *a₃*. *m.*: ki. 525. a što] *m.*: nu ako. 529. *m.*: ter i da me je
lobodila. 545. odkad] *m. z.*: odtad. 557.—560 *m.*:

Često ustavi ovo ufanje
silu groznieh mojieh suza,
ovo bješe oblakšanje
gvozdovitieh mojieh uza.

i neprave sumnje ostavi,	ne nadani mir porodi,	
ke tve uzroče nepokoje.	i rados je svegj najveća,	575
Ove rieči sadružene	iza suza ka dohodi:	
bana uljudniem s' načinima	tim sred stana smrknutoga	570
utažiše uzbunjene	za sve robstvo već ne haje,	
sumnje u trudniem nje mislima.	jer u družbi draga svoga,	
I er često huda smeća	i u tamnici mirna ostaje.	580

PJEVANJE PETNAESTO.

U Carigrad iz Varšove	Tim kralj s' leškom svom go-	
netom se Ali paša vrati,	spodom	
hrli, za prie Osmanove	pošilje ti mir žudjeni,	30
prid noge se prikazati..	s' ovien ga su nu pogodom	
Car, ki broji u dne, i u noći	utvrditi odredjeni:	5
od njegova cknenja čase,	Korevskoga ako bana,	
misli, gdi je, kad će doći,	u sužanstvu ki boravi,	
ke li mu će doniet' glase?	iz mrkloga taj čas stana	35
Kad najposlie pašu ugleda	tva zapovied moćna izbavi.	
stupat' lica švim vesela,	Bez ovoga ugovora,	10
mir žudjeni, kliče ureda,	utvrđena krepkom vjerom,	
štim sred svoga vedra čela,	zavada će postat' gora	
nu još sumnjeć, prešno upraša:	megju istokom i sjeverom.	40
Što odredi poljsko vieće?	Za to, ako tva vlas želi	
Je l', požuda k'o je naša,	mir koristan carstvu tvomu,	15
svrha došla bojne smeće?	slobodu on čas blag udielei	
Tad poklisar, čim visinom	tamničaru Korevskomu.	
prid carskom se je ponižio,	Ovo Šišman carstva od tvoga,	
svietlih dvoran prid skupštinom	ovo poljsko vijeće prosi,	46
ovako se je izustio:	ovi ti se od vjernoga	20
O čestiti care uzumnožni,	poklisara glas donosi.	
ki tvoj činiš da desnici	Niesu štetni ovi uvjeti,	
kraljevi su svi podložni	ni ti mogu carstvo uvriedit'.	50
još i kad su dobitnici,	Rekoh, što bih držan rieti;	
mir, s' poljačkom koga krunom	stoji u ruci tvoj odredit'.	
vlas me odpravi tva sklopiti,	Uzmnožite za tiem hvale	26
s' časti carskom ja podpunom	poljačkoga kralja izreče,	
srećan bijah uročiti.	veleć, krune sve ostale	55

da mogućstvom on pritječe,
i da sam se kako godi
sličan caru može zvati,
svačiju slavu ki nadhodi
i u miru i u rati.

Kralja uljudne sve načine
i mudroga svega vića
glasi, ali nad sve ine
slavna uzdiže kraljevića.

Veli, da je mnogo on veći, 65
nego slovi svud po svijeti:
da to pozna, tko po sreći
čut' ga može i vidjeti.

Gospodskoga da sred čela
veličanstvo rodno sjaje, 70
s' kiem viteških čas se djela
i kraljevska čud sastaje.

Da je na polju tries od boja,
vojnik u jedno i vojvoda,
da moškovske on bez broja 75
čete u mnogo razbi zgoda.

Pak priuze: Sred živoga
boja Lehi ne predaju,
kraljevića hrabrenoga
za vojvodu kad imaju.

Tim njegovu pazeć sliku,
usilovan bijah rieti:
Nemoj, care, nemoj viku
sablju veće na nj podrieti.

Prosti, tvoga protivnika
ako smijem toli slavit':
držanstvo je podložnika,
sve što vigje, caru objavit'.

Varšovskoga jošte grada
Ali paša tvrgje izbroji,
kažuć kako noviem sada
vas obzidam obstrt stoji.

I poljačke cviet mladosti
ko viteške željan slave
kaže djela sve jakosti 95
boju slične kroz zabave;

60 jer prostranoj na livadi
dvie vide se vojske stati,
i na b'jenje u zavadi
smiono se pozivati. 100

Stiezi, trublje i vojnici
s' vojvodami sviem uza se,
konji u jedno i konjici
izredjeni tuj se paze,
tere. čim se boj zameće, 105
videći ga nevješ, sudi,

sad, sad živa krv proteć' će,
sad će pasti mrtvi ljudi.

Nu se vara: hinjenomu
jer se u boju kad natječu, 110
za odol'jet' u zbiljnomu
boju, nauk igrom stječu.

Za tiem caru sve pred oči
pribogate dare stavlja,
kiem poljački kralj svjedoči, 115
stare uvjete da ponavlja.

80 U razliciem tiem darima
l'jepote su neizbrojne,
i tko ih šalje, i tko ih prima
veličanstva svim dostojne. 120

Kraljevića jedne od strane,
85 druge od kralja prida caru,
treće ukaza dare izbrane,
ke dadoše poklisaru.

Čim besjedit' paša sliedi, 125
car zamišljen ne odgovara;
90 strašeći se ako odredi
slavna izbavit' tamničara,
da ne reče ta se odluka

66. nego slovi | a_3 : neg' se slovi. 107. proteć' će $m. a_3$. proteće. 116. $m.$:
da stari uvjet s' njim ponavlja.

cieć slabosti i cieć straha 130 vik mu rodni zrak ne gine,
 učinjena bez nauka nu iza tmina sja vedrije.
 od mladića sasma plaha; To svjedoči množ država,
 na veziera tim prvoga jakos, i broj carskiah četa, 170
 i na paše obraća se, u kieh veća moć je i slava,
 kieh razuma cieć mudroga 135 neg' kraljeva svieh od svieta.
 za svjetnike drži uza se, Tiem car što god zapovije
 veleći im: Vjerni i znani vrh leškoga tamničara,
 paše, u ke se car vjeruje, svak je triebi, da spovije, 175
 čuste sve što pričekani da se u sudu svom ne vara.
 poklisar mi navieštuje. 140 A i najliše gosposkoga
 Vi, ki carska čas želite, veličina srca sjaje,
 da svegj svjetlja sja na svieti: kad iz tuga nevoljnoga
 slobodno mi sve odkrite, izbaviti prignuta je. 180
 što začeste u pameti. Tim ne može pohuljeno
 Je l' pristojno u ovoj zgodi, djelo carske bit' milosti,
 je li koris carstvu općena, 146 nu svudara proslavljeno
 protivnik se da oslobodi k'o kreposne plod blagosti.
 moći onake i imena? A s' tvom slavom još odveće
 Bez obzira bud' mi rieti sadružena koris da je, 186
 svak, što u srcu svom sakriva, tko ne vidi, tko riet' ne će?
 jer korisni niesu svjeti, 151 Stvar po sebi očita je.
 kad se opaz š njim združiva. Jer s' oveziem sad uvjetom
 Tad Dilaver, ki razborom ako ne ćeš mir sklopiti, 190
 i hitrinom svieh pritječe, s' općenom je triebi štetom
 snižen caru prid sviem zborom svegj pogibni rat sliediti;
 ove svjete prvi izreče: 156 i za istočne vojsku u strane,
 Ako suncu mrkla tmina kako žudiš, moć' povesti,
 žarki oteti zrak ne može, razdvojit' ćeš čete izbrane, 195
 kako carska veličina s kiem poljačke sile sresti.
 od tamnosti predat' može? 160 Razdvojena vojska tako,
 Car je sunce, koje izhodi nie sumnjiti, oslabit' će,
 iz istočne jasne strane, ter sve sprave na opako
 ter svjetlosti svom gospodi lasno i s' ohje strane otit' će. 200
 more i zemlje krug prostrane Svaka sila, snaga svaka,
 I ako sila zle godine 165 kadara je razdvojena,
 kad god maglom njega skrije, krepos gubi, nit' je jaka

135. m.: kieh pristolja kod svetloga. 142. svjetlja m.: veća. 144. za-
 česte] m.: uzdržite. 166. m.: crniem platnom njega skrije.

kako u jedno sjedinjena.

Tim istočne ili od rati
misli sasma zaboravi,
il', Korevski ban, ne krati
zapovidjet', da se izbavi

Ispuni on čas, što žudjeni
još ti samo mir zabavlja;
put za tieme odredjeni

nek' se s' dobrom česti spravlja.

Prista vezier; svega od zhora
svjet razumni posvaja se,
i tišinom od žamora
svačija mis'o pozna se.

Jak blagoga od vjetrica
kad krenuta l'jetno u vrieme
zrela u kiti jur pšenica

šušnji mahom jednacieme,

romonom se tiem pozna,
da je žetva pristupila,
zelena se buduć trava
u klas zlatan promienila:

po žamoru tako istomu
očito se pozna i vidi,
da svak zboru u mudromu
vezierove svjete slidi.

Car, u srcu koji svomu
pohlepan je mir sklopiti,
Dilavera k' ugodnomu
prista svjetu bez sumnjiti.

Rizvan pašu ter ureda
dozivljući tad pridá se,
iz tamnice, zapovieda,
da Korevski ban pušta se.

Na to Rizvan: Grem mnogomu
u veselju izvršiti,
sve što meni služi tvomu
dostoja se narediti,

jer znam dobro, da je triebi,

bez 'odmaka da sve sliedi,
205 što nareče car pod nebi,
svemogućom zapoviedi.

Nu dopusti, da za malo, 245
tvieh odluka za vladanje,

što se je od mene djelovalo
210 tvoj visini dam na znanje.

Skoro ugrskoj u odjeći
neznan mladić k' men' pristupi,

blago obilno donoseći,
da leškoga sužnja iskupi,
215 veleć, da mu je brat rodjeni,

ter iz mjesta da je svoga
doš'o odkup na žudjeni 255
u carstva ga prosiť tvoga.

Uzbojah se sam u sebi
na nenadne ove glase,
da pod hitrom rieči ne bi
ka god varka sakrila se: 260

ko se i prie s' banom zgodi,
kad mu u pići bi poslana
skrovna uvit, s' kom slobodi
iz mrkloga sebe stana.

Tiem sumnjeći od zasjeda, 265
kiem su obični tamničari,
da i mene u naprieda,

k'o prie inieh, ne privari,
pod hinjenjem od prijazni
u duboki jaz ponorit 270

mlaca svedoh bez bojazni
brata svoga razgovorit';

235 priko praga ki čim stupi,
ja učinih isto u vrime,

da gvozdeni zatvor lupi, 275
i da ostane sužanj š njime.

Osman paše stanovitu
240 vjernos hvali, pomnju i znanje,
ki ne zabi ni po mitu,

252. m.: da iz sužanstva bana izkupi.

ni po molbah sve držanje,
 ter mu veli, da izvede,
 iz tamnice ta dva roba,
 i pomno ih da privede
 prid pristolje svoje oba.

U to željnom caru Osmanu 285
 prikaza se Sokolica,
 vodeć s' sobom družbu izbranu
 svih viteških djevojčica,
 ka budući s' mnogom scienom
 k' carskom stolu pristupila, 290
 ovako se je poniženom
 slatkom rieči izustila:

Slavni care glasoviti,
 prid kiem vas saj sviet se trese,
 u trenuće ki skršiti 295
 može sve, ki ti protive se,
 netom tvoga glas zazvanja
 po Kazlar sam agi imala,
 na tvu službu bez krzmanja
 pospješno sam ja ustala: 300
 i tjerajuć u brzini
 gorušte me želje sila,
 žestočina nje učini,
 da mi steče i konj krila.

Svršeno mi sve naredi, 305
 posluh ti se moj podlaga,
 čuteć, da s' tve zapoviedi
 jača u meni raste snaga.

Jer ne samo k' istoku ću
 poč', odmetne da potlačiš, 310
 i pod sablju tvu moguću
 da ih iz nova uharačiš;
 neg' sve svieta čet' strane

za te obit' ću bez bojazni,
 rvuć vojske oružane, 315
 strašne srde i nakazni.

Istom da mi zapovije
 tva vlas, svako djelo uzeću:
 od velicieh strah me nije,
 a od malieh se srčit' ne ću, 320
 samo svakoj po državi
 da se turska prostre vjera,
 i u svegjer većoj slavi
 da se carstvo tve zamjera.

Nedobitne zatočnice 325
 zanie cara govor ovi,
 u kom, na nje pazeć lice,
 ljuvena se zled ponovi.

Tim, čim mili obraz vigje
 sviem l'jepotam narešeni, 330
 taj čas sčeznu i ubligje,
 i priliku svu promieni.

Jer ni mjesta dalečine,
 ni diljina od vremena
 učiniše, da izgine 335
 nje hrabrenstva uspomena,
 kom ga od onda još zanese,
 posred vojska kad je upazi,
 i ku pogled sam pojavi

sad u jačoj sili i snazi. 340
 Jak no iskra kad skrovena
 u pepelu pripočiva,
 žive, ali nescienjena,
 jakos svoju ne otkriva,
 nu ako u nju sjever vrli 345
 pun rasrdžbe sve porazne
 ljuto zadme i zaprli

318.—320. m.: tva vlas, svaki trud susretit' ću:
 od najtežieh strah me nije,
 još da i život izgubit' ću.

339. 340. m.: gdi s' junacim natječe se,
 dobitnica ter izlazi.

iz željezne strane mrazne,
taj čas kaže žestočinu,
koju vriežba već ražiže,
tere biesna u visinu
strahovite plame uzdiže:

tač zamjera nje izbrana
čini, da plam, ki nekada
kri se u srcu cara Osmana,
objavi se silno sada.

Ne može se nagledati
slike uresne, dražieh oči,
sred kieh pazi kraljevati
svjetlos sunca od istoči.

Tim pohlepan, stravljenoga
da požude srca otvori,
pun načina uljudnoga
ovako joj odgovori:

Ah, koja je strana od svita,
ka hrabrenos ne zna tvoju,
zatočnice glasovita,
ku u poljskom kaza boju?

Sablja tvoja za sto mača
rve, udara, sieče i bije;
tva desnica stira i tlača
tko god joj se opriet' smije.

To vidješe moje oči,
to sva vojska ma spovieda,
isti Poljak to svjedoči,
ki od tebe same preda.

Tim istočne čim u strane
trieba mi je putovati,
želim krepke cieć obrane
u moj družbi tebe imati,
jer kada si sablju tvoju
s' sabljom mojom sadružila,
ne imam straha već u boju,
ni me ustavlja ijedna sila.

Sva najtrudnja djelovanja
ja ću čekat' od tve ruke,
jer tva krepos nije manja

od najveće moje odluke.

S' tvom pomoći momu imenu
neumrlu čas dobit' ću,
s' tviem oružjem vlas općenu
svega svieta posvojiti' ću.

Ter poda mnom pridobiti
kad svi kralji uzborave,
ja jedini car na sviti
njih ću ohole plesat' glave.

Nu ćeš i ti, o ma mila,
ove uživat' čestitosti,
ke si davno dostojila
tvom l'jepotom i jakosti.

Jer oružje ne znam tvoje
al' Poljake shara veće,
ali stavi srce moje
tva l'jepota hugje u smeće.

Jur je doš'o dan čestiti,
da se svijetu svemu objavi
davno u srcu mom skroviti
plam razbludne tve ljubavi.

Tim ti u pored sad s' desnicom
srce i carstvo me darivam,
istočnom te čim caricom
i ljubovcom mom nazivam.

Gospodit' ćeš carstvu u momu
kako prava ljubi moja,
pače zakon meni istomu
zapovied će biti tvoja.

Srećnom će se ovom zgodom
kuća otmanska utvrditi,
viteškiem se čim porodom
bude krepko poštapiti.

Jer od lava ne izhodi
proć naravi zec plašivi,
niti krotku vik porodi
golubicu or'o sivi.

Od hrabrenieh roditelja
hrabreno se pleme izvodi,
ke uzumnožnieh puno želja

po djedinskiem stupim hodi.

Tim ni od nas porodjeni
ne će izrod se riet' sinovi, 430
neg' hrabrenstvom zadojeni
bit' će od vitez vitezovi.

Na ove rieči Sokolica
od srama se zarumeni,
ali ures od nje lica 435
ovi uzmnoži sram poštenu.

Već ne preda, da ne izgubi
čas s' slobodom, ter car i nju
da za pravu ne uzme ljubi,
neg' priprostu za robinju,

Osmanove erbo odluke
kad je carsku rieč imala,
sve samiri sumnje i muke,
kiem je davno jur predala.

Neizmierno tim veselje 445
radosnieh joj siva iz oči,
i smirene davne želje
liepo lice nje svjedoči.

Ali er čas uzmnožita
pristoji se nje podrieti, 450
ni se kaže priklonita,
ni se ohola može rieti,

tere harnos da zamjernu
i svu ljubav očituje,
za jedno s' srcem ruku vjernu 455
dragom caru prikažuje,

veleći mu, da već scini,
što je od njega zaljubjena,
neg' što carskoj na visini
kraljevat' će uzvišena. 460

Tim budući taj čestita
ženidba se uročila,
s' ke najvećem caru od svita
najljepša se združi vila,

car uzdaniem dvoranina 465

zapoviedi pomne dava,
da se svietliem u dvorima
prizamjerna čini sprava:

neka svakoj po državi 470
u zabitje jur stavljena
od carskoga pira u slavi
ponovi se uspomena,
jer robinja osta kada

ljubi sultan Bajazeta,
s' te nezgode ne bi ikada 475
prava od cara ljubi uzeta.

Sokolice al' jedini
toli Osmana ures stravi,
da nezgodu tu mu učini,
da sad sasna zaboravi. 480

A za mnoziem sinovima
sve pristolje utvrditi,
ter od unuk unucima 485
carstvo u tragu ostaviti,
na ženidbe čas hvaljenu 485
i dvie uzvisi robinjice,
kieh u skupu zaplienjenu
gizdavo ga stravi lice.

Hoće, da pir glasoviti 490
raskošami pridobije

sve što vidje se učiniti
veličanstvo carsko od prije:
nek' svakomu bude očita
po zamjernoj toli spravi
sila i krepos uzmnožita 495
od razbludne sve ljubavi.

Još svršeno ne izreče
sej naredbe car čestiti,
Rizvan paša kad doteče
poljske sužnje sloboditi. 500

Jedi od kule prešno side
udubenieh dno ponora,
ter prohodeć tvrde obzide

gvozdvovita vrata otvora.

Na zvek gvozdzja zaklopnoga,
koga odvrnu snažnom rukom,
propas jaza dubokoga
sva se zdrhta strašnom bukom;

a priklopi strah ledeni
tamničare, ki ne znaju, 510
da od slobode na žudjeni
dan se veče približaju.

Ali priš'o k' njim budući,
kliče paša vedra lica:
Slobodi vas car mogući, 515
slobodni ste obojica.

Za tiem sluge, Korevskoga
da odkuju, prešno zove,
ki poslušni, časa istoga
digoše mu teške okove. 520

Na glas srečne toli česti
oba dva se snebivaju,
zapanjenoj ter u sviesti
mne, da tašti san snievaju.

Nu istu im rieč ponavja 525
još stavniem paša glasom:
Milosni vas car izbavja,
na dvor hod'te istiem časom;

erbo carska rieč visoka
vik ne može doč' na manje, 530
još da ima s' toga uzroka
na sve doći svet skončanje.

Tad poznajuć, da čestiti
jur stekoše dar slobode,
uz put tiesni uzbrditi 535
u radosti mirni hode.

Ban, ki od jarma gvozdenoga,
koga uzdrži još zlamenja,
i od duga je satren svoga
u sužanstvu zlopatjenja, 540

ištom pruža sve stupaje,
i pod silu napried hodi,
sad posrće, sad pristaje,

i na svak se čas navodi.

Krunoslava, ka ga sledi, 545
i ka u srcu svom straši se,
da po hudobj koj god biedi
opet š' njim ne rastavi se,
tač pogibnieh od biljega
toli većma uzbojana, 550
na svojih rukah uzvede ga
na zrak svetli biela dana.

Ali baša dan zabliešti
neobičnom svom svjetlosti,
na ku njegov vid nevješti 555
ne uzdrži se rad slabosti,
jer priuze zrak sunčani
svom žarkosti njem zenice,
da ne vidi, koj je u strani,
nit' da ičije pozna lice. 560

Na zraku mu lice tmasto
suhor odkri i bl'jedilo,
kojiem ga je sve prošasto
dugo robstvo pritvorilo,
jer otrovna vlaga sme ga, 565
tamničarstvo ka svegj družu,
dugo vrieme i na njega
prionući svoj dah pruži.

Nu uljudnu kažuć sliku
paša u dvore sve ga svrati, 570
na prijašnju da ga diku
nastojanjem svojim povrati.

Tim ga istočniem pomastima,
i mirisom kriepi od voda,
ter izgubjen ures š njima 575
i prednju mu krasnos poda.

Ter čim tako pokriepjenu
priprosto mu ruho smeće,
za ukazat' mu veću scienu,
poljačke mu dava odjeće; 580

a ponosno od izgara
zlatan kavad na njem siva,
kiem od strane slavna cara

za veću ga čas prikriva.

Urešena tako bana
prid pristolje carsko vodi,
gdi izbranih skup dvorana
sadržužen se š njim nahodi.

Š njim je u družbi Krunoslava,
nu još muškoj u haljini,
tim nitko je ne pozna,
jer se Ugrčić mladi hini.

Ali netom car upro je
poman pogled u nje lice,
sliku ureda on pozn'o je
nedobitne zatočnice,

minutoga s' kopjem l'jeta
ka je iz tabor istjecala,
i na očiju obieh četa
na boj ga je pozivala.

S'mnogom željom tim je upraša,
čemu odjeću svu promieni,
ter uzroči, Rizvan paša
varke izdajne da u njoj scieni?

Ona, ikakvom jer krivinom
spomena je ne prikara,
poniženjem njem načinom,
nu slobodno odgovara:

Slavni care, Koervskoga
ljubovca sam ja viteza,
vjera i ljubav srce koga
nerastavno s' miem zaveza.

Kako začuh (ah, spomene,
s' ke još predam uzbojana),
vjerenika da gvozdene
drže okovi zavezana,

čuvenje me to jak živa
iz nenadi munja stegnu;
ali ista suprotiva
srce u meni već razpreguu.

Žalos, ljubav, gnjev, osveta

isto u vrieme mnom gospode;
585 nie pogube, ka me smeta,
sve najhugje tlačim zgode;
ter krepko sam odredila, 625
ili njega sloboditi,

590 isti život izgubiti.
Tim, što naglo željeh steći,
da se zbude toj do skora, 630
muškoj iskah u odjeći
skrit' se tugjeh od pozora;
595 i putom se tiem prigodi,
po istinu da čuh glasu,
da se ukopan živ nahodi 635
u dubokom mrklu jazu.

Plačni glas mi mira ne da,
neg' me misli većma uzmaža;
tim pristupih k' paši ureda,
od tamnice ki je straža, 640
i u smrtnom nepokoju
na odkup ga snižno prosib,
čim za želju smirit' moju
mnogo sa mnom blaga nosih.

Nu er jednom čes prihuda 645
sliediti me uzela je,
svegj već željna mojeh truda
610 progonit' me ne pristaje.

Tim ma pomnja. — Nu nie
triebi
zaman govor moj diljiti, 650
čim su uzroci pravi tebi
615 od sužanstva moga očiti.

Al' prem putom robstva moga
da moj poraz htje se iskati,
moga srca stravljenoga 655
robstvo ima se sreća zvati:

jer u jazu smrknutomu
zrak pogledu zasja momu

- draži od zore, svjetlji od dana. kralja uvjet poglaviti,
 Ter k'o u njemu ja sam živa, slobodjenja putom tvoga
 a on žive vas u meni, s' mnom žudjeni mir sklopiti;
 tako od nas svaki uživa, tu ću istu ja prigodu
 kad smo i u trudim sadruženi. prigriliti u veselju,
 Zapani se car na smjenje 665 ka će tvoju kroz slobodu
 stanovite nje ljubavi, vašu i moju smirit' želju;
 i sve kažuć začudjenje jere krepos zraka svoga 705
 u ovaki joj način pravi: čim svjetlilom vid priteže,
 O tisuću tisuć krati neprijatelja srce istoga
 dobrosrećni ljubovnici, 670 slatkom silom često veže.
 ki čim od vas jedan pati Ja, ki vašiem sviem djelima
 oba dva ste udionici! svjedok bijah segaj dana, 710
 Vi čestiti u tugami, i ka gledah mojim očima
 ine utjehe nie vam triebi, jak čudesa ne nadana,
 jer najslagji megju vami 675 ja ću vašu svegj slaviti
 razgovor ste sami sebi. vjernos, ka je bez izgleda,
 Daj da vašu nasljeduju neka viku svud po sviti 715
 ljubav, vjernos i poštenje, za čudo se pripovieda.
 svi, koji se sadružuju Za sve krepos ona je sama
 takiem vezom mladoženje. 680 zadovoljan ures sebi,
 Najčestiti car pod nebi jer sunčanieh svjetlja plama
 istinito ja bih bio, i bez hvale sja pod nebi. 720
 kada s ljubi sličnom tebi Tim od mene na daleče
 udes bi me moj združio. prem da ćete dni trajati,
 Korevskomu za tiem k' banu dok mi sunce uzistječe
 milostivo lice obrati, 686 u mom ćete srcu stati,
 ter mu poče na uzdanu nu gdi godi uzbudete, 725
 sej besjede izricati: znajte stavno, u Osmanu
 Svietli bane, ko podpuna da srčana imat' ćete
 ma bi danas rados bila, 690 prijatelja i obranu.
 bez da od prie poljska kruna Dan najsrećniji za me ovo je,
 u mene te je isprosila; i najslavniji svegj će biti, 730
 po odluci samo mojoj u ki meni sugjeno je
 da sam sreću mog'o imati, taku ljubav sadružiti.
 vjerenici vriednoj tvojoj 695 Pogj'te dakle s' dobrom česti,
 slobodna te darovati! ljubovnici, pogj'te, izbrani,
 Nu prem da je poljačkoga sred vašega rodna mjesti 735

mir uživat' ne nadani.

Tako veleć s' sve desnice
diže prsten pribogati,

u kom svjetliji od danice
dragi kam se vidi sjati,

ter na ruku Krunoslavi
u mnogoj ga stavlja scieni,
neka biljeg sve ljubavi
drži u vječnoj uspomeni.

A pristojan dar vitezu
Korevskomu, mač dariva,
u razliku koji uresu
vas od suha zlata siva.

Tim vezieru reče svomu,
da se dvorno u čas isti
slavnom kralju poljačkomu
prijateljski pišu listi;

s' kiem mu poda glas čestiti,
stare uvjete da ponavlja,
za prijazan utvrditi,

koju doslje rat zabavlja,
turska i poljska zemlja neka

svršše gorke svoje trude,
i od ljutoga boja prieka
odahnuti vas puk budē;

a zavrata Korevskoga
buduć kralju sasma ugodna,
blagodarstva da cieć svoga
na dar mu ga šlje slobodna.

Još vezieru zapoviedi
priložene bjehu od cara,
da na ime sve naredi
agi bojnieh janjičara,

da za svietlieh čas putnika
bude ureda odabrana
četa vjernieh od vojnika,
ka im putom bit' će obrana;
i nigdje ih da ne ostave

priko turske pokrajine,
dok ne prigju u države
od poljačke kraljevine.

Blagodarnos Osmanova,
dvorni način, rieči mile,
poljačkih su vitezova
toli srce zadržale,

da podobniem načinima
želeć harnos svu odkriti,
gine rieč im na ustima,
i jedva mu mogu izriti,

da čestito carsko ime
iz njih srca i pameti
zgoda niedna, niedno vrime
ne će ikada moć izeti;

neg' uzmnožnu svu dobrotu
da će slavit' i uzdizati',

dokli budu u životu
najpokonji dah odisati',
a pri smrti sinovima,

za očinstvo da će svoje
ostaviti, da s' Turcima
prijateljstvo vrieže i goje,

a najveće sred Varšove
kralju i svetlom kraljeviću,
da će dare sve njegove
i svoju im hvaliti' sriću.

Tim sniženo pristupaju
celivati carska skuta,
ter se dielit' pripravljaју,
odredjena željni puta.

Čista ljubav tad porodi
megju njima sve pokoje,
čim se vide u slobodi

i sred prednje sreće svoje;
a za biljeg temeljiti

stanovita uživanja
sve vjernosti plod čestiti

jur kušaju bez predanja.

Tako pastier u dubravi
sred raskoša traje vrime,
primaljeće kad se objavi 815
nakon truda mrazne zime.

Jer putom se od kreposti,
i po trudu pokoj stječe,
a mrkrije iz tamnosti
svjetlje sunce sveg istječe. 820

Tim se umrli ne pripada,
čes najhugja kad ga tjera:
često pokoj niče iz jada,
i med slatki iz čemera.

Čim poljačke vitezove 825
odielit' se car ugleda,
Dilavera prešno zove,
i tvrdo mu zapovieda:

janjičarim da naviesti,
da urede što triebi je 830
za putovat' s' dobrom česti,
car kada im zapovije.

A put Skudra već bez cknjeti
da na crno čini more
s' poveljami pisma snieti, 835
blago, oružja, i šatore,
i sve ino da pripravi,
nek' pirnomu po veselju
već ga išta ne ustavi
svoju davnju smirit' želju; 840
jer najveće dan čestiti

825 pohlepan je da prie svane,
da se s' četam odpraviti
put istočne bude strane.

IVAN MAŽURANIĆ. ¹⁾

PJEVANJE ČETARNAESTO.

Nebesa su knjige od vieka, ali 'e plahos, càrv da trudi
gdie svojim pàrstom višnji piše, vidiet, višnji što mu odluči, 30
neka vidi, tko ga nieka, hteć iz tminah, u kieh bludi,
čijim duhom stvor saj diše. viečne sude da prouči.

Viekovitiem' na njih slovi, 5 Nu što čoviek željno izgleda,
kieh neizbrisà ikoe vrime, il česa se straši i boji,
ki sagradì vàs sviet ovi, vele 'e spravan znat naprieda, 35
štie se višnje stvorca ime. krugu u višnjem da l' nestoji?

S njih se viečna ori slava Tiem ni'e čudo, kad zamračì,
viečnom trubljom, sviet da sliša: i tiha se noćca uhvati,
božja je ovo sva dàržava, 11 neka u mirnu sanku svačì
a kuća mu svieh je viša. jadi budu zamučati, 40

S njih je liepos svaka od svieta što mladjahan car Čelebi-
i što uzdàrži zemlja i vrieži: Mahumeta tajno uprosì,
s njih nam četàr dobe od lieta, 15 željan čuti, vieće od nebi
s njih nam daždi, gàrmi i snieži. što mu u skutu svome nosi,

Nu potolas ljudska neće, veleć: „Starče, daj otvori 45
što 'e na danu, da je dosta strašne knjige, kobne liste,
znati umàrlom' umu, veće za saznati, jesu l' gori,
ište i u mraku što još ostà. 20 ké su u mene, misli iste.

Tere i gatat biehu umàrli Čin' mi vidiet, na što sluti
davno u zviezde jurve uzeli, nebo od sgara, i ké sude 50
il im dobru kob, il vàrli ima'u moji čekat puti,
udes paka nebo veli? i da li mi sriećno uzbude.

I premda se kada i sgodi, 25 Pak i ako mi zviezda moja
bi li znanje bi li srieća, rasap kaže prieki i težki,
da buduće vrieme uzplodi, znaj, da prèdat neće, od boja 55
što kóm' zviezda dat obećà: tko mač vidiè jurve leški.

¹⁾ Po želji pjesnikovoj preštampana su ova dva pjevanja iz izdanja zagreb. 1844. upravo kako je tamo.

Koga od smàrti strah neplaši, Tu najprije vidjaše se
 taj ni od zvezdah prèdat neće: zemlja Atlantu stati o pleču,
 a on, tko se viek nestraši, gdje na sriedi siedi, i gdje se
 k svàrsi ureda doći umiet će. 60 sva nebesa o njoj kretju. 100

Tako i ja ću umiet poći, Sried svietlosti svoje žarke
 slavni prorok gdi umró je, Merkurio bog bi štiti,
 i mogućom svóm pomoći od hitrine i od varke
 priukriepit carstvo moje. vrielo oniem, kieh on štiti.

Ni me veće želja mori, 65 Malo dalje, gdje se uvija 105
 da se zvezde sa mnom slažu, drugi krug, bi miesec kàrni,
 neg li prepas, da se obori kako roge pruža i svija,
 zled njih na me, i gnjev mi ukažu. kad se utapa u mrak càrni.

Tiem tvá mudros bårzo neka Bi zatieme vidiet dano,
 po nebu se prostre vedru: 70 kako Marte i Venere, 110
 take odluke mirno čeka, sada docno, sada rano
 tko mač svietli paše o bedru.“ okó zemlje put svoj miere.

Tiem zamuknu. Ali ureda A med njima bieše čudo,
 Mahmet mudri sborit stane, božje oko ké se veli,
 ki razznavat zvezde gledà 75 i na dielo mårzeć hudo 115
 sried arapske sriečne strane. vàs saj dónji sviet veseli.

Gdieno u skutu noćna mraka Jove silni zatiem sliedi,
 mnokrat tihu noću iztraja, gdje ponosno u krug hodi,
 motreć kruge, dok ga paka i Saturno ćačko siedi,
 car neuzvedè vårh saraja, 80 ki jur nebom sviem gospodi. 120

da nebeska diela uhodi Ostale se paka paze
 čudni vieštac, i što vidi, sjajne zvezde liepu u redu,
 da pòraze carske vodi, gdje sunčane bieže od stàze,
 neka upítan javit slidi. i sviet dvorit ob noć gredu.

On prevratjuć davne knjige, 85 Al' nada sve bieše tudi 125
 ké kaldejski jezik sazda, strašnieh vidiet kolo od zvieri',
 progoniti ljute brige kako u biesu svome bludi,
 nahodjaše rados vazda. i oko svega put svoj tieri.

I tako mu danci stari Tu se ovan vitorogi
 u nauku tonu i bieže, 90 i bik ljuti u krug vårti, 130
 da za ino i nemari, i nestavnoj rak na nogi,
 neg što višnji kruzi vrieže. spravan, klještim da usmàrti.

Čarte ravne, krive i bieli Tu se vårli lav zamiera,
 listi od knjige nanizani kako oholo skače i rika,
 čudniem' slikam' biehu uzeli 95 i štipavac, koga tiera 135
 miesto svakoj hrama u strani. razsårčena strielca slika.

Tu razpaljen jarac veći,
 i bez vode riba izdiše:
 i tisuću zvierih jeći,
 ké bi brojiti bilo odviše. 140
 A pak vidiš, kô sve druží
 u svoje se stane i kuće,
 i u pase, kiem' se kruží
 nebo, mårzle, sriednje i vruće.
 Tamniem' čårknjam', markliem' 145
 posijano sve se gleda,
 a nada sviem vieštac stoji
 siede brade, lica blieda.
 Zviezdam' tkana anterija
 niz suhe mu pada pleći, 150
 a rame mu strašni ovija
 zvierski u buci krug i smeći.
 Taciem' spravam' sude od nebi
 bieše starac štíti obikó,
 svietujući što je triebi 155
 za izbiegnut dielo priko.
 Ah, kolikrat težke udese
 glava' od carskíeh on odvårnù,
 hårleć znanjem svojim, gdie se
 množ najveća zledi sgårnù. 160
 Ali tadar još nebieše
 nakanio pakó kleti,
 da se vražje sile odrieše,
 ké dno jazah Bog htiè spéti.
 Još nebieše tamni onada 165
 poplavio ponor svieta,
 ni càrnoga svoga stada
 jošte izrigó, sviet da smeta.
 Tiem pazeći prieke štete,
 ké mu nebo kaže od sgara, 170
 da carevoj glavi priete,
 pretežka ga muka obara.
 Jadom mori vierna sluga
 s enoga se, kob što sluti,
 i tiem veća još mu 'e tuga, 175

čiem su bliže carski puti.
 S česa gorke pun pečali,
 što mu na put sidjè pakó,
 od jeda se vås razžali
 i stà sborit caru ovako: 180
 „O mogući care od cara',
 po kom ini svi gospode,
 uzeo bih ti draže od sgara
 javit glase, bolje sgode;
 ali kad me, da ti vierno 185
 sve naviestim, tvá vlas nuka,
 kazat ću ti pravo i smierno,
 što mi višnja kaže ruka.
 Nebesa ti riet me sile
 (nauk ako me moj nevara), 190
 da paklene ljute od sile
 tries odasgar na te udara.
 I da pakó vås se sbučà,
 da ti raspe težke uzroči,
 kô to vidi, tko obruča 195
 put ovoga svårne oči.
 Čiem se u raka lietos budu
 bog Saturno sriesti stari
 i bog Marte, za pak hudu
 kob zemaljske våré na stvari.
 A znaš dobro, da sinovim
 vlaštitiem se pårvi pità: 202
 toli sårcem jur njegovim
 vladà tvårδος vårlovita!
 Drugi što je, triebi nije 205
 tebi, o care, ja da velju,
 ki kraj ravne Podolije
 kårvnu okusi njega želju.
 Pače vidiè, on da izpuní,
 kobna zviezda što ti objavi,
 kad Carigrad vås se uzbuni
 na Ahmeta ti čaćka slavi. 212
 Ah, još sad mi sårce prèda,
 i biela se ježi brada,
 misleć, kakviem okom gledà

vàrh ovoga svietla grada! 216 zriet će žalos sviet još veću.

A i sad ti zviezda rodna, Vajme, ki mi strah zadava,
bojna od strielca ká je slika, što mi kobni kažu broji!
s pomrake će bit nesgodna čieme i ista carska glava
kvareć diela tvá velika. 220 na ramenu slabo stoji! 260

I da isto se toga uzbude Ah, koli je težka osuda
(što bog dobri sgar odvrati), prieke u napried vidiet jade,
vaj, ki raspi, koje hude a pak neznat, kamo i kuda
štete od ljute bit će rati! za izbiegnut je ić valjade.

Istina je, da za tieme, 225 Teške raspe pazim tvoje, 265
dvaš dok miesec zemlju obidje, s tvoga puta kí ti priete:
niešto bolje stupa vrieme a nemore znanje moje
i sriećnie doba idje: svojom vlasti da ih smete,

ali od svibnja dane klete Tá je, o care, vlas pri tebi,
isti arapski jezik kune: 230 samo riečcu jednu izjavi, 270
a ti u njemu hoć da lete da do bolje srieće s nebi
tvé korablje blagom pune! iztočni se put ostavi.“

Tiem, o care, ako ikada I bio bi starac veće
spoznà istinu znanja moga, uložio još besieda'
ah, uslišaj jošte i sada 235 za odvárnut gorke smeće 275
ucviljena roba svoga. carske od glave, s kojih prèda:

Put iztoćnieh svietlieh stranah ali mlad car za nećuti
tvojih dobar' još nesnosi, i neodustat misli od svoje
dok nevidiš, inieh danah cieć bojazni, kob što sluti,
ina srieća što ti nosi. 240 rieć mu u tieku presiekó je,
Paće neka svaki vidi, rekuc: „Prestan', ah, prestani,
na dvorovim dać ostati, starće, od smećah množ toliku
htiej, da udilje lićnik slidi, veće izbrajat; jer zamani 283
to tvom' puku na glas dati. hrabru 'e iz zviezdah štit bojniku.

Jer ako me sve nevara, 245 Grob što klanjat vlas má hodi,
(a jedà se sbude tako!) nebu ugodna stvar će biti: 286
usried tvoga janjčara a tko samo nebu ugodi,
gnjezdo svoje vārgó 'e pakó. toga od pakla nebo štíti.

Gdi ako se ljute uzgoji Bog vārh neba i do njega
od nabune strašna sārda, 250 Mahumet se sveti uzvisi, 290
gdie su, dok se uzpokoji, a ostalo što je ovega
kà ćeš na nju sbacat bārda? svieta, o caru samom visi.

I ako se (ali oprosti Tiem nevidim, zviezde gdje bi
tvé vitežtvo, sad što riet ću) svojim gospodstvom vladat smile:
sve navārše vražje zlosti, 255 moje 'e radit, što mi 'e triebi,

i neprèdat kobne od sile. 296 ká daždjaše nanj od sgare.

Pak da i jest višnja volja, Čiem s mečetaš miesec hárve
carstvo i život da mi se otè: s miesecom se sjajniem s nebi,
bùdi; i slayna smárt je bolja, na tisuće zraci várve,
neg li život pun sramote.“ 300 Carigrade slavni, u tebi. 340

Prestà i odè mlad car tieme A sievó bi jošte i više
sladki sanak ba boravi, čista u srebru tí bielila,
i u mirno nočno vrijeme tvojih mirah da nebiše
u zaborav brige stavi. stegla od pakla càrna sila.

Jer koli se kaže s dvora 305 Al' po vârsieh tvojih ona 345
stavne misli, sârca jaka: kobnu u redu kleta stoja,
toli iz nutra pak se otvara muklim krilom svud smiona
najprie sumnja, prepas paka. leteć noćnieh sried pokoja'.

Razabirat sobom stane Tiem pazeći, car gdie tàrtá
udes mladieh svojih lieta', 310 neodluke prieke u tmíni, 350
gdie tražeci carstvu obrane, i zviezdarska kobna čarta
raspom prieti kob mu kleta. da ga u sebi prèdat čini:

I čiem trudan tač se topi jedan onieh, koji iz straha
po razlicieh mislih móru, viećnieh oganj' na sviet dóše,
zenice mu san zaklopi, 315 na miesečnoj zraci ujahá, 355
ter spec ostà svietlu u dvoru. odri carski gdie se stroše.

U to i noćca svojim' kolí I ljiljskieme dočiem krilom
nad tieme se popè svietu, strašna neman cara obsieni,
steruē svudar u okoli paklenom mu snit dá silom,
svú koprenu zviezdám' šitu. 320 a ona hodžom pak se izmienì. 360

Bieše u doba, od jaciye Sni car, kako vârh prestolja
saba zora gdie se dieli, Otmanskoga siedì u slavi,
gdie ni glasa čuti nije, i svetčeva št. je volja,
kud Carigrad stre se bieli, iz korana svietu pravi.

razmi što gdie pas zalajà 325 Kad al eto k njemu bârže 365
ki stražara vierna 'e slika, sàrdžbom plamteć svetac stupì,
il kapidži sried saraja ter mu iz ruke knjige iztârže,
grubiem gârlom ure vika. i u obraz ga dlanom lupì.

Od càrnoga miesec móra Prenù oda sna car se tada
izišavši gradu u oči, 330 s prividjenja čudna i huda: 370
bieljaše se vârh ponora kàrv mu studen mraz popada
càrnieh valah od iztoči. s težka jada, muke i truda.

S zapada mu biehu paka Tiem kako se paka k sebi
Bielo More i munare, od snehitja vrati opeta:
s kieh se odbija svietla zraka, 335 „Prosti, o višnji care od nebi, 375

i ti, svetče, diko od svieta!“

Kliknù; i čieme hodžu upazi,
gdie kon odra zlatna stoji:

„Ti li si, hodža“, viknù, „o pa zi,
kô su težki jadi moji.

Ah kakva me groza hvata,
vaj, koja me mori muka,
gdie vârh moga stola od zlata
svetčeva me udri ruka!“

I kad sva mu već izkazà, 385
kà vidjenja san mu zadà,
poče od mračnieh prije jaza'
gàrda naman, hodža sada:

„Svietli care, gdje su stvari
noćna oda sna jasne toli, 390
svièta pitat viek nemari,
bistriem znanjem tko se oholi.

Jer štoć' ino mniet od tvoga
zlatna stola, na kom siedì,
neg da svietu car si od boga, 395
kiem vladahu tvoji diedi?

A što koran učì paka,
i javljaše čitap svietu,
kalif da si, znaj, opaka
kàrstjan' diela da se smetu. 400

Tiem ako ti knjige iz ruke
slavni prorok sàrdit tàržè,
riet će, al prosti, da nauke
koranove ti povàržè.

Čiem mir htiedè, a ne rati 405
iskat s kraljem kaurinom,
ki što vlada, ah, triebi 'e znati,
našom da je svieh krivinom.

Znaš bo, čistu svedj da vieru
mač prorokov prostriet trudi, 410
a tvoj pušta, da se steru
svud kàrstjani kleti i hudi.

Ali ako se mir uroči
za pak iztok da se sledi,
novom vojskom da podboči 415

car se i carstvo, u kom siedì,
čemu kàrзмаš? što zatežu
u dugo se svete odluke,
puci iztočni jur da svežu

kàrstu kletom klete ruke? 420
Tiem je l' čudo, što te oblasna
prorokova ruka udri?

Stvar je gàrda, znam, al jasna
kob, što svetac hotiè mudri.

S toga u iztok údilj kreni, 425
lake konje, biela jedra,
i smieh blagi opet zeni
izpod tvoga čela vedra.

Jer tko turstvo branit hàrli,
tom' s prorokom bit će i srieća:
mio je svetcu taki umàrli, 431
koi izpuni, što se obeća.“

Hodža izustì, i put vrata'
smierno ustupì, rekav dosta:
a vârh odra suha od zlata 435
san da dilji sultan ostà.

I proz vrata od dvorova'
kad izčèzè, sve zamuknù:
razmi kobniem hukom sova
što vârh dvora dvaš, triš huknù.

Od svieh sàrdaš, kiem gospodi
strašnodàržac màrklièh jáza', 442
mniem, da pakò viek nerodi
take slike, taka obraza,

kakva je ona, kú sukobi 445
neman, hodžu kà jur hini,
kad paklenom vlasti dobl
cara, iztočni put da čini.

Sà nakazan, kà se gori
od ljubavi angjeo pisà, 450
uzè paka kip tiem gori,
čiem se dublje satarisà.

I koli se niegda slavi
svom liepotom nad sve ine,
toli gàrda pak se objavlì, 455

kad u vječne droždnu tmine.

Mutno oko bulji od zada,
kiem prošasto gleda vrijeme,
ke, to 'e liepše, to 'e podbada
na jed, na bies žeštji tieme. 460

Spried je sliepa, da kô prije
cieć milosti slabo vidiè,
sada u sàrdžbi svôj neumije
štediet, na put tko joj sidje.

Od hijene 'e glava kleta, 465
sàrce od zmije ljute i càrne,
nokti od mačka, uši od pseta,
noge od risa, na kieh sàrne.

Vučjim' zubí škripi i kosá,
proz nos modar plam joj liže,
siedí gušter miešte nosa,
ki se žutí càrna niže. 472

Zublja i otrov desno' u ruci,
nož u lievoj podrièet siva,
kô da veli: Sve potuci, 475
a pak neostan' ni ti živa.

I da 'e bàrža neman gàrda
na zlo, nosi krila ód sove:
dosta 'e rieti: bieše sàrda,
ljubomornos ká se zove. 480

Kù, gdie mukliem krilom pàrši,
kad sotona vidiè prika,
da zla diela svà navàrši
hrapaviem joj gàrlom rika:

„O jazova našieh slavo, 485
glas koje se po svud širi,
reci, ah, reci, je li pravo,
da čiem puni sí su miri

càrnijeh našijeh već junaka',
gdie paklena korist ište, 490
samo tvoje znanje i šaka
docno spieši na bojište?“

Nu kô tigre, ako u gori
vižó na nju kad zalaje,
nanj kàrvavo oko obori, 495

a pak put svoj diljit haje:
tako i sàrda kad upazi, -
tko nanj takom rieči zinù,
u vražji se smieh oglasi,
zube okesi, pak prominù. 500

Letiet sàrda napried grede
put razkošna perivoja,
gdie Ljubica liepa siedè
pod naranču tancieh hvoja.

Liepoća se njeje skriva 505
od sunčana zraka gori,
i tiem lakše predobiva,
sad s miesecom gdie se bori.

Bieše izišla dikla mlada
haremskieh zaklop' sita, 510
da ljuvezni, ká njom vlada,
u samoći sàrce pita.

Tere u mirnoj dočiem noći
umuknuše svačii trudi,
ona jedna sladkoj doći 515
svôj boljezni vàrha žudi.

Tiem dok vietric tihi i blagi
proz naranču milo pàrši,
raznoseći miris dragi
kud perivoj liep se vàrši; 520
il dok šturak krotke u glase
milo šturi doli u travi;
sama sobom i ona se
u razgovor ovi objavi:

Ah, istino prem se piše, 525
da najpàrve od ljuvezni
najdilje nam sàrce uzdiše,
i nemore da se otriezni.

Jer je ljubav sàrcu u mladu
mlada i ona, a pak kako 530
raste sàrce, tako u skladu
raste i ljubav s njom jednako.

Svak najvoli, rieč je stara,
od dietinstva na što obiknu,
i najveć ga ono občara, 535

što mu u sàrcu najprije niknu. i hađuma càrnca laže.

Tiem ké 'e čudo, što i mene A to, neka slike od svoje
drag Korevski svedj zanosi? tieme vele nepopusti:
kad dobrota, kà u njem zene, čiem je pravo, da zlo što je,
paka od mene ljubav prosi. 540 i proz grube grede usti. 580

Ah, tko opisat čės će moći Tere iz zasied' gusta gàrma
blazieh mojih niegda dana', kon Turkinje liepe izidé,
kad mi u robstvo bieše poći i za ruku čiem je uzdàrmà,
kaurškoga svietla bana. s njom ovako sborit sidè:

Nu što velju? ah, robstvo nije „Nescien', liepa djevojčice, 585
pazeć draga ljubovnika: 546 zato 'er ovdie noć te krije,
ovo 'e robstvo, gdie ga krije tko tvè bielo čuva lice,
mojim očim tmina prika. da ga i ob noć nać neumije.

Nije robstvo, ne, gdie milo Tvé ljuvene čuh besiede,
u slobodi sunce sjaje, 550 i s koga ti sàrce gine, 590
već gdie mi se je utopilo i što dilje za tiem grede,
mračna jaza težke u vaje. sve što od viere misliš ine.

Al nebesa ako od sgare Najprije gorke žalim muke,
na ljuvezan mú se obazdru, ké te s robstva njega taru,
vrieme 'e skoro, da se stare 555 a pak hvalim liepe odluke, 595
okó njega tmine razdru. s kieh k kàrstjanskom' greš otàru.

I moje će žarko opeta A i vriedan je junak toga,
u slobodi sunce iziti, sve cieć njega da so ostavi:
ter duševna moga svieta čas, poštenje, strah od Boga
liep provodič opet biti. 560 i čakovoj smàrt na glavi. 600

Znam, da kaurka njega rodi, Čiem, liepoto má jedina,
a kaduna mlada mene: toli objavlja čud ljubežnú,
ali ljubav, kà gospodi da s njim hrabro posried tmina
mnom, i s ké mi sàrce vene, druga u ponor žena ogreznú.

viek nepozna viere ine, 565 Što govorim, velje 'e čudo 605
neg kí ljube, da se ljube: zavravljen u sàrcu tvome;
raj još doli oniem sine, nu ja velim, da je ludo
kí s ljuvezni zakon gube. a krit se u ruho preda mnome,

Još bi u rieči dikla liepa čiem u svakoj vazda slici
scieneć, nitko da 'e nesliša, 570 pozna Bećir žensko lice, 610
kad doletie sàrda sliepa pak i u istoj ugarštici
preko obzide, gdi 'e najviša. razaznava liepotice.

I da onom' se, koga vara, Znaj bo; oni što se oglašì
u poznatoj slici ukaže, mlad Ugričie svietlu u dvoru
Bećirom se udilj stvara, 575 Rizvan-paše, ter me ukrasi, 615

da je u tamnom sad ponoru.

Mlad se Ugričić hini samo,
poljačka je dikla inako:

Krunoslava, koja ovamo
doniè u sàrce tebi pakó. 620

Korevskoga 'e vierenica
još od leške znana rati,
blage slike, blaga lica,
a neizmierno zlato trati.

A i Kalinka riet ti može, 625
s tvé ljuvezni sasma plahe
ké Ugričić ćutiè nože,
i ké podriè težke uzdahe.

Sada u propas gdie se pusti,
u kú Leh se hudi ukopà, 630
ah, ké moć će izriet usti,
što će izza njih nići stopa'!

Tu tisuću priecieh zloba'
i prevar' se i hitrina'
dno tamnoga živieh groba 635
carstvu i tebi sad zapina.

Ako viere neć' ni cara,
a ti barem sebe osveti:
umri svaki, koi vara
što Mahumet rodi sveti!" 640

Reče Bećir, i triš hagnú
smàrdećieh na nju iz usti',
a paka se veseo maknù,
sien svoj stere gàrm gdie gusti.

Jakno od driemka, tko ga uzima
već, neg ište narav blaga, 746
na silu se vid zažima,
i ćutjenstvo prinemaga:

tako i otrov stere gnjusni,
ki nanj sàrda kleta izrigà, 650
blied najpriè cviet na usni
i za sàrce pak posiga.

Najpriè umuknù, pak protàrnù
mramorkome dikla mlada:
oči izvali, pak prevàrnù 655

od tisuću težkieh jada':

ko u kladenac bistre vode
gorke žuči kad se ulije,
càrni udilje vali izhode,
i spoznat ga moći nije: 660

i Ljubica, vaj, ne blaga
jur Ljubica sada veće,
primožena žuči od vraga
gorke i strašne kuha smeće.

O mladice jedna i mila, 665
s nepameti, ah, nesàrni,
kud paklena šlje te sila,
i gdje jaz te čeka càrni.

Da l' nepoznaš, vrag da 'e kleti',
što ti càrne glase objavi? 670
jer tko će ini neg on smieti
tvojoj poraz spravljat glavi?

Čiem proc' tebi nož tvoj biesni,
ljubovnika ako ubiješ:
jer štoć' s sàrcem bez ljuvezni,
neg de i njega pak razbiješ? 676

Ali ona i nećuje,
ni na molbe zrie priklone:
veće raspe strašne kuje,
na ké gnjevi ljuti 'e gone. 680

Tere kako biesnu u bitju
dikla mlada malo obiknù,
svú pazeći lošu sriću
od biesnila pieneć kliknù:

„Za tebe li dakle, o hudi 685
nevierniče, spremah veće
svaka ostavit, i tvoj ludi
sliedit zakon i tvé srieće?

Ah, davno mi ta zla prika
san javljaše mirne u noći 690
veleć: sàrce neviernika
kô će verno ljubiti moći?

Čiem neviernoj tko se u vieri
začè, vieru plesat mora:
jer ne ljubav, nego mieri 695

gdie se koris veća otvora.

Ali odlučih, što će ureda
i mahnitost moju kletu
i tve sárce stárti od leda
na ljuvezni viečnu osvetu. 700

Čàrn preda mnóm pànor ziva,
i pučina viečna jada:
unj ugrezni, tko neuživa,
što mu uživat hini náda.

Nu prije se u nju utopi 705
od nevierah sárce i zloba',
i nad njime kad se sklopi
val, da umrem, još je doba."

Kad izreče bezufana
dikla strašne sé besiede, 710
eto i zlatna zraka od dana
liepu na dvor zoru izvede.

S jutàrnjega jur vietrica
bieše pàršat listje uzelo,
i prolietnieh drazieh ptica' 715
jato u žuber pievat sielo.

I kô videć, nje màrklini
da neliči svietlo od zore,
skoči dikla, i u bàrzini
u éačkové podje dvore. 720

Ali u jazu, gdje boravi
mlad Korevski jadne dane,
sunčan zrak se viek neяви,
ni rumena zora osvane.

Tu starinskiéh vàrhu tminah
viek nove se tmíne gàrnu 726
zatvorajuć sried dubinah
tamničara skutu u càrnu.

A to, 'er vele turskíéh duša'
viekovite poslà u mrake, 730
htiè pak Turčin, on da kuša
bez sunčane živiet zrake.

I neka još tu na sviti
gorke od pakla muke uživa,
u verige htiè ga-sbiti, 735

i u grob tamni vàrći živa.

Tu štipavci gmižu, i ljute
zmije po gojusnoj pliju vodi,
i da zasja zrak u kute,
bog zna, od gadah što se plodi.
O gvozdenu junak stupu 741
gvoždjem kovan siedi i kuká,
gdie gvozdenu vrat proz rupu
i desna mu viri ruka.

Na službu je lieva od tiela 745
ostavljena miešte drúge,
neka s bitia opustiela
viek neizbiegne težke tuge.

Biele noge gadnu u kalu
uštapljene čame i trunu, 750
a proz vratah rupu malu
s gàrla mu se gvoždje sunu.

Loš je u licu, i propala
viri iz dupljah svieća od oči',
a na pàrstíeh poput rala 755
ostàrljat se nokat koči.

Zarasó je vàs u bradi,
i u neredu vlas mu visi,
a zabiegó 'e glas od gladi,
kiem se u boju vàrh svíeh visi.

Tiem kô vidiè, gdje zaškripi
gvozden stožer težkíéh vrata', 762
i gdi u nutri o mrak slípi
nepoznat se junak hvata,

u glas kliknú (ako kliče, 765
komu umire glas u gàrlu):

„O vitežki zatočnici,
ki mú paziš muku vàrlu,
ili mi te Višnji s nebi, 770
ili pakó poslò kleti,
ah, pomiluj, koga 'e triebi,
i zlied ovu htièj mi odnieti.“

Postà liepa Krunoslava
na glas drage své ljubavi:
čiem prejaku bol joj dava, 775

što joj slabi glas objavi.

Ter kako se stegnù paka,
i nemirno sàrce utieši,
sried càrnoga sletiè mraka,
i u rieč ovu usti odrieši: 780

„Ah, kolicieh nakon sгода',
ké mi 'e podniet bila slava,
jedva ovi mi danak podà,
da 'e kon tebe Krunoslava.

Ali u kakvu, vajme, bitju 785
pazim ljubav mú jedinu,
i još hudju tvù zlu srieu,
neg s koje mi sàrce stinù.

Ah, ké podnieh jade i trude,
ké potratih srebro i zlato, 790
jedà mi se kada sbude
u ovo od tminah siçi blato.

Sbi se, i evo preda mnome
moj Korevski stoji i sliša,
da ljuvezni nad našome 795
vlàs gospodi nieka viša.

Čiem na moje prosbe i dare
tvàrdi Rizvan toli slièzè,
da me u tmine ove stare
pusti vidiet tvoje veze. 800

Pače reče, da će opeta
na sunčan te zrak izvesti,
i zlotvorska diela kleta
pobiegnutjem tvojim smesti.

Tiem slobodi sarce drago, 805
sladki braće, ah, slobodi,
čiem te skoro nebo blago
u slobodu zlatnu vodi.

Ah, čestiti slavni dane,
tvojim krilí bàrže pàrši, 810
da mòm' sàrcu liepa osvane
zora, i zled se njega svàrši.“

I s radosti u plač mio
da neudri dikla mlada,
mniem, da još bi velji dio 815

rekla onoga, što bi rada.

Ali jakno bojna u lúka,
kad tetiva pne se od zlata,
ako je odveć, pusti ruka,
tere izleti striel krilata: 820

tako i liepa zatočnica,
čiem svè sàrce veće stezà,
tiem se veća poplavica
iz càrnieh joj oči' odvezà;
ter suzeći jecà, i gladi 825
draga svoga ljubovnika,
i svóm dušom rane hladi,
ké veriga dà mu prika.

Sad spovieda, sada sluša,
odgovara sada i prosi; 830,
sad žalosna klone duša,
a vesela sad se uznosi.

I da 'e viđiet, o, ké jato
premilieh bi zrio celova',
kiem se pase obilato 835
sàrce u tmìni mračna rova.

Čiem nehtiedè dikla mila,
takvu u bitju kad ga vidiè,
riet, koja ju tare sila,
cieć Kalinka što 'oj spovidiè. 840

Ah, prem nikad to nelaže,
da zaista tkogod ljubi,
ljubljenomu viek nekaže,
s česa ljubav cieniu gubi.

A jak oni, komu u buci 845
uzpienjena vàrla mora
zasja zviezda, kažuć, k lúci
mirnoj kud mu put se otvora:

tamničar se jadni uzdàrmà
na nenadne sladke glase, 850
vikó, jama da mu stàrma
samo uzdasim oziva se.

Ter kako ga čudo minù,
i zamró se duh povrati,
uzè drágu svú jedinu 855

po imenu sladku zvati:

i k njoj širec od okova'
gvozdenieh težke ruke,
ljubežljiva paka u slova
gorke svoje sasù muke,

veleć: Mila dušo moja,
prosti, tko jur zaboravi
sried mračnoga nepokoja,
da se u sladke rieči objavi;

čiem ni'e čudo, što besiede
u zaborav liepe pustih: 876
čudo 'e veće, što mi grede
još ikoja rieč iz ustih.

Ah, kako ćeš, da ti trude
moje izrečem težke i ljute, 870
ké mi s kobi prieke i hude
tielo i duša davno čute?

Nu svi trudi, sve pečali,
s kieh se i na ké svakčas vratih, 875
prema onomu biehu mali,
što pak s tebe, dušo, patih.

Jer sad mi te san ukazà
grozne s mene lijuć suze,
a sad ruse blaga obraza
tàrgajuć te kazat užè. 880

U pogube i na boje
ić te vidieh mene cieća,
i s slobode paka moje
još na diela hàrlit veća.

Nu ti veliš, i valja mi 885
ufat, skoro da će biti,
gdie ki mračnoj kukà u jami,
na bieli će dan iziti.

Ah, kà cés me i kí dani
tiem čekaju gori paka, 890
kad me u dragoj rodnoj strani
kružiti bude ljubav taka."

Ter besiedu jadni tako
čiem tamničar diljit haje,
odlagnù mu težki pakó, 895

ki mu uzročì gorke vaje.

I na bitje vratjat siedè
naravsko se duša opeta,
a na obraze suhe i bliede
ogranjivat rados sveta. 900

Pak mu ona rieč prihvati,
ter ga opeta milí i tieší,
i za pomoć kú mu dati
sviesti i sàrcem spravno spieši.

A pak on se na nje oglašà 905
mile glase, i píta i žudi
znat, kada mu reče paša,
da se ukrate težki trudi.

I čiem tako bàrže čase
sried ljuvena razgovora 910
drazi traju, u vrata se
ključ golemi zadiè s dvora.

Milii nije sveti od zvona
glas pobožnu sàrcu u veće,
put neba se kad priklona 915
duša k bogu svom utieće:

zatravljenój neg dvojici
hàrdjavieh bi zveka od vrata',
ká romona viečna u slici
ču se od tminah posried blata.

Prisluškuju tamničari 921
s nádóm, s sumnjom: jé l', nije li
ki, jao, da ih neprevari
od slobode dan veseli?

Nu kako se paka otvori 925
stiešten zaklop s jacieh ruka',
i u mrak se s luči obori
oružana množtvo puka:

tko da izreče, što počuti
Korevkoga vierenica, 930
kad zasjaše strašni kuti
s obasjanieh turskieh lica'?

Jakno umàrli, kad se nádà
sve zadobit, a pak vidi,
gdie mu ufanje sve propada, 935

i viečna ga propas slídi:

tako gnjevom ognjenime
bezufana Krunoslava
svoga draga kliknù ime,
i stà blizu, gdie mu 'e glava. 940

Hteć, kieh živieh prostor luči,
da ih neluči märtviah sada,
neka u smàrti bar se sluči,
što u životu bieše nàda.

Tiem mać paka plamen tårže,
i kàrvničku napà četù, 946
gdie se strašan boj zavårže,
svaki svoga na osvetu;

ćiem ljuvezan svoju milu
i drag brani život ona, 950
a poštenje oni i silu,
kú im žena naniè smiona

S obie strane kàrv se lije,
i udarci daždé i rané:
ali ona se hårve i bije 955
s njimi i goni na sve strane.

Jur Aliu i Mehmeda
gadne na tli märtviah pruži:
a pobieže Musa ureda,
gdie se strašan zatvor kruži. 960

A Jusuf se i Mujaga
s bratskiah märtav ruka' obali:
ćiem u sliepoj spili snaga
nezna, jed svoj na kóm kali.

I još tko zna, ké im štete 965
naniela bi dikla mlada,
da se lukav neopletè
beg Suliman kradom zada.

Odklie najpriè Korevskoga,
zatočnicu liepu paka 970
sgodi zàrnom šuplja iz svoga
gvoždja njega ruka opaka.

Padè dikla s rane težke
kon predraga svoga roba,
i nanj ruke struè viteške 975
s njim uzletie k nebu iz groba.

PJEVANJE PETNAESTO.

Promiena je liek na svieti
jadnoj duši svieh najbolji:
žudi, spiešno da mu leti
vrieme, tko je u nevolji.

Koga od dnevi brige muće, 5
tomu noćea pokoj nosi:
a pak noćne koga skuće
skàrbi, od dana lieka prosi.

Što se u dnevi mućno vidi,
lakše u noći duh naš scienu: 10
a najvećma čezne i blídi
pećal noćna s noćnom siení.

S toga i Osman mladi želi,
vele stiešten s noćne smeće,
da se objavi dan veseli 15
i rumeña zora veće.

zlát celivat prozor stadè,
i po hramu uzè svemu
mlad zrak igrat zore mlade: 20
ustà sultan i pun dobra

s liepiem danom sluta i kobi,
sutra u divan sazvat obrà,
da se carski skupe robi.

Robi carski, o kieh stoji 25
stol otmanski tvàrd nad svieme,
i s kieh svièta nepokoji
carski lagnu težko u vrieme.

Ki kako re sjajnu u vieću
sakupiše liepu u skladu, 30
kažuć caru čas tiem veću,
ćiem ga ohola više znadu,

Osmen uze: „Beglerbezi
i veziri moji i paše,

Ká cvatućiem' usnam' gdie mu

- s kieh svetčevi sveti stezi 35
 po svudier se razpàršaše,
 što vam glas moj javit grede,
 znam, da milo bit vam neće:
 jer tko turske slavi diede,
 razmi od boja nezna srieće. 40
- Ali, ah, srieća tá je od boja
 prem vietrena nad sve ine:
 čiem sad dobra nosi koja,
 a sad u čas opet mine.
- Ona učini lanjsko lito, 45
 da moguće vojstvo naše,
 ako i nebì predobito,
 dàj nedobi, što htiaše.
- Čiem što glad mi poslà ljuti
 bolnu u vojsku i zle štete: 50
 što pak (al, ah, ružno 'e čuti!)
 janjičare sramno smetè.
- I to 'e uzrok, što Poljaka
 na mir sklonih, ne cieć mira,
 neg da u napried žeštji paka 55
 s kaurinom rat se tira.
- Jer kad ljuti nepriatelj
 nakon boja mirno siedu,
 za pobit se s nova u želji
 novu snagu kupit gredu. 60
- I tko od njih veće žudi
 mir, o ratu sni tiem veće,
 kaneć tieme da mu hudi
 pade s sile zlotvor veće.
- A prem dobro svaki znade, 65
 da se s turstvom kàrst neslaže:
 jedan Bog je; tiem valjade,
 da ga i viera jedna kaže.
- Nu do toga da bez rati
 tkogod dopre, slično nije: 70
 prorok otac, sablja mati
 vieri čisto j bieše i prije.
- Ter da to se paka sbude,
 i svetac se velji osveti,
- znaj vás svaki, ké vam sude 75
 sad će moje carstvo izrieti.
- Ali-paša mojom voljom
 mir s Poljakom kletiem udri,
 kako niegda česti boljom
 i Suliman died moj mudri. 80
- Leh Kozake ljute u redu
 odsle dàržat tvàrdo obeća:
 tiem Tatari da se svedu
 pod mir, koris ište veća.
- Pače, ratne da se štete 85
 svakom' smire, jošte reče:
 tiem pienzezi neka lete,
 odkle pak nam penez teče.
- Nu k tom' Poljak ište i daje
 sužnje natrag s obie strane, 90
 hteć im težke svàršit vaje,
 i da im slobos liepa osvane.
- Ja, istinu za riet pravu,
 mniem, slobode vriedan nije,
 tko svóm sabljom spasit glavu
 od sužanjstva neumije. 96
- Izbiegnuti smàrt u ratu
 od junaka viek nevisi;
 al slobodu čuvat zlatú
 zna, junačtvom tko se uzvisi. 100
- Nu za uklonit novu sméću,
 hoću, sužnji da se izbave:
 tiem ni Leh će koris veću,
 ni ja veće steći slave.
- Ponaglavu Korevskoga 105
 tamničara Poljak pita,
 neka u mraku nije, koga
 rodi majka ponosita.
- Tiem Korevskom', premda od
 prije
 s bogdanskoga cvili rata, 110
 sloboda se nek povije,
 i gvozdena odpru vrata.
- Jer je vriedno da se obdari,

tko drugoga zaniè toli,
da zanj bit se podje s carí, 115 što kaurin hudi umije, 155
i sám, neg on, umriet voli. i ká turstvu svedj zla kuje.

Tiem udilje nek se ovamo
u slobodi ban dovede,
da mu iz našieh ustih damo
čut, što uživat opet grede. 120 viero u kletu s njim nesrami.

A pak zatiem za put sveti
uredit ću sprave nove:
da, za nov nam rat, donieti
svetac bude blagoslove“. Neznam, kako to se sgodi,
da Turkinju kàrst zanesè; 162
nu bez pakla niè; tkogodi
jošte iz groba živiem' trese.

Dospie sultan; nu za njime 125 I bila bi, sva je slika, 165
Rizvan stari sborit sledi, občinjena kćerca moja
i čiem sbori, mrazne od zime izbavila čarobnika
dàrkta u sebi, kopni i bliedi. iz mračnoga nepokoja:

„Prosti, o care svietli“, reče, nu sгода se u to objavi,
„što od tvoga čut ćeš roba: 130 ká zamierak hud čiem smetè, 170
koga smàrtna rana peče, ostarieloj mojoj glavi,
lieka čeka samo od groba. vaj, još hudje spravi štetè.

Tvoja milos čuvat dà mi
Korevskoga tamničara,
u dubokoj neka jami 135 ká te hàrvat goriè u želji, 175
mrak zločinstva njèga hara. bi leškoga dikla od puka.

Ali u himbi tko je obikó,
himbe ostavit vieku neče:
oduzmi mu svekoliko,
a daj himbu, još živiet će. 140 Tiem jer rati neučini,
što učinit htiedè rati,
Ugričić se mladi hini,
ter stà zlato pak da trati. 180

Jer da Lehu budeš kletu
dó ne kulu, nego pakó,
još bi viero skvàrnit svetu
njega umielo dielo opako. I toli se prostriè hudo
nje smionstvo, da u stari
grad ov dodjè, misleć ludo,
da me zlatom pak prevari.

Čiem iz tminah, u kieh siedì, Nu tko cara vierno služì, 185
vriednieh duše, ká bi u njima, zlata od cara dosti imade:
još iznadjè, da besiedi 147 tiem ju svedoh, on gdje tuži,
s mojom kćercom, moim očima. ki joj oči zaniè mlade.

Ah, veliki care, oprosti,
što običaj tursku gazi, 150 Mneć, u tvàrdu neka 'e mštu,
tko jur tàrpiè vele i dosti, tko lukaviem putem idje, 190
što je od kàrsta vierno pazi. i tko viero tvàrdu i čistu
carskieh slugah càrnit sidje.

Napominjat sila mi je Ali, ah, u zó tko se rodi

čas, zlu srieću kušat mora:
da se poraz moj dogodi,
sudjeno je bilo od sgora.

To se proš, neznam kako,
i tko 'e Ugrin, ču se ureda:
nu da u svemu imó 'e pakó
dobar dio, krit se neda.

Čiem jedina kćerca moja
nove i težke čuvši glase,
s ljubomorna nepokoj
svój ljuvezni uzbojà se.

I bojazan, da neizgubi,
posiedovat što mniaše,
čini 'e odkrit, pak, da ljubi
nepriatelja vjere naše.

Jao, vječni moj prikoru,
i sramoto mojih dana!
gdie mi skoro na umoru
ta bi skvârna vidiet dana!

Ah, kako mi vid se smuti,
kad pučinu càrnu izmieri
od pogubah, strašnieh čuti
tebi, o care, meni i vieri!

Tiem rieh, smàrti da se umori
po zakonu viere svete,
tko neviernik za oniem gori,
za kàrstjane što ni'e klete.

Jer u kàrvi samoj dá se
prat, proč caru što se sgrieši,
i u kàrvi samoj zla se
suproč vieri skvârna rieši.

Zlobnik umriè, nje zamani
štitjen s ruke, 'er umriè i ona,
nu, vaj, tieme moji dani
pusti ostaše, duša bóna!

Jer svàrh kule, gdje najviša
put vedra se neba upire,
kako smàrti klik zaslišà,
skočl i moja kći niz mire.

I vàrh tamne tiem tamnice

màrtvi u pokoj sve začuti,
razmi u vísu što bi od ptice
kobcu u noktieh vapaj čuti.

Čistu vieru, kćercu i cara
za najveću imah srieću:
jednu od njih smàrt mi sharà;
za dva druga ja umriet ču.

Volja carska da se vàrši
i prorokov nauk bljudi:
a má udilj se glava skàrši
i poslana Lehu budi.

Neima zašto taj da prèda,
tko jur neima da se nada:
padat sunce lasno gleda,
komu mnokrat sunce padà.

Reče, ter put vrata' uputi
slabi starac korak slabi:
a oniem, kiem ga bieše čuti,
skàrb se u sàrce i strah zabi.

Jer kô onomu, koi u gori
izdišue se s risom tuče,
ako oblada, lav još gori
nanj kàrvaviem žrielom ruče:

tač s jedne mu strane od tuge
vethi život pasti prieti,
a naginje pravda s druge
za zamienu glavu odnieti.

Zapanjeni svi se paze
s čudne i težke sasma sgode,
nenahodeć prave staze,
smeći na kraj kóm da hode.

Svud tišina màrtva vlada;
svak što čuti, riet se boji
zna'uc, da o jednoj glavi sada
mir i nemir carstvu stoji.

Nu zasve da svaki múči,
dva su svièta vieću u svemu:
čiem za pašu tko se odluči,
a tko dàržà stran proč njemu.

Ali hodža smion nad ine

žudeć, da se carski puti
tiem nekrate, tih prekine 275
mir, i ovako dá se čuti:

„Znam, da smàrti Korevskoga
Rizvan zakon božji osveti,
i pogleda da ga s toga
Lehom mienjat nije smieti: 280
nu ká svetcu pak se obeća
čas, kô bit će izpunjena?
Mniem, za kúpit dobra veća,
nije odveć manja ciena.

Tiem tvé carstvo sad prosudi,
je li vriedno, s jedne glave 286
prorokovi strašni sudi
svemu carstvu da se sprave?

Mudar čoviek vazda gleda
mierit štetu veću i manju, 290
i kú od njih manju ugleda,
obiem' rukam' hvata za nju“.

Zabuni se svietlo vieće
na kàrvavi svièt i težki:
nu Dilaver hrabri iz smeće 295
dižé glas pak svoj vitežki:

„Čudan udes i nad svima
gorak, care, sviet ov' hara:
da tko vieru bljudit ima,
na nevierstvo puti cara. 300

Da što vierni pak će rieti
prorokovi robi i tvoji,
ako, jerbo vieru osveti,
glavu izgubit bude koji?

Ah, viera se neka uzdarži, 305
mir il rat pak neka slíde:
jer je rasap tu najbàrži,
vieri rasap svi gdie vide.

Ako mir ti Leh uzkrati
bez zamiene paše slavná, 310
neplaši se, znat će stati,
kí su u ognju stali od davna.

A što iztočne spremaš pute,

je l' moguće, da će biti
napredačno, što proz ljute 315
čine u dielo bude iziti?

Ah, bojim se vele i plašim,
da, nevierstvom ako vieri
godit počmeš, glavam našim
gnjevno nebo nezamieri; 320
i da paka rat s nebesa'
težji bit će neg rat leški:
onom' nemož' neg čudesa,
ovom opriet mač vitežki.“

Prestà, i žamor svud se prošú:
čiem što čú, kóm' skàrb zadava
a kom' rados, već kako su 327
razne misli raznieh' glava'.

Nu pak bàrzo svaki učúti
na znamenje dano od sgara, 330
za žudjeni sud tiem čúti
il protivni mlada od cara.

Kóm', hteć posó da dovàrši,
rieči iz ustih dok se rieše, 335
eto nagó glas dopàrši,
Rizvan starac jur da bieše.

Razabrà se sviètnik svaki
od svojega straha i jada,
ki čiem već bì prie jaki,
tiem bì veća rados sada. 340

Ah, prem čudnieh' ljudskieh
sgoda',
da tko od svieh' bì ljubljén prije,
sad gdie dug svoj smàrti podà,
sviem od mila sàrce bije.

I kô veseo roj od pčela' 345
po ulíštu šumí i zučí:
tako i čela svud vesela,
svačia rados bukom bučí.

A nada sve mlad u sebi
car s veselja gorí i kliče 350
mneć, da dobra tieme s nebi
kob za iztočni put mu niče.

Nu jak oni, koi od zlata
žudeć voće u vis gleda,
i kad mnijè, da ga hvata, 355
ono uhvatit još se neda:

tako i Osman čiem već žudi
s puta iztočna slavu steći,
tiem već žali, još da bludi,
ki cieć ženah sviet stà teći. 360

Ali i Kizlar càrni aga,
gàrd provodič liepieh vila',
štiuēc besiede, kiem' car zvà ga,
mnije, spiešit da mu 'e sila.

I čiem tračke gazì strane, 365
u Jedrenu slavnu unidje
vodeć zviezde izabrane,
sviet kiem' sličnieh malo vidjè.

Tu se i càrnci biehu ini
iz ostalieh stali kraja', 370
čiem se s agom da sjedini
s liepiem plienom svaki hajà.

Nu kô nebo, divno toli
nebi divno bilo paka,
da zenicu, kóm se oholi, 375
utàrne mu kob opaka:

tako i ovi vienac liepi
s Sunčanice krotke i mlade,
sila 'e rieti, ko da osliepi,
nje uhiljen pokli ostadè. 380

Kà gdi u staro Drienopolje
plačnu u društvu plačna stižè,
težke i ljute cieć nevolje
sàrce i ruke k nebu dižè,

vapeć: „bože, ah, ti spasi, 385
pod tve krilo tko se utieče,
ni daj zlobit, što me krasi,
i što tebi jur se obrečè.

Znaš, na domu čačko sliepi
da se u jadieh gorieh mori: 390
ah, dàj kćerca da ga ukriepi,
il da udilj se màrtva obori.

Njemu dvanaes smàrt sínova',
mene mladu Turčin uzè,
sliepa i slaba s-kieh njegova 395
staros grozne lije suze.

Janko i Lauš mu bar da ostaše,
kieh dietetom mnom izgubi,
ni pust on bi s kobi naše,
ni ja bila turska ljubi. 400

Ali ovako on bez štapa
jadikujuēc sàm izdiše:
a sried vàrlieh mene slapa'
udes goni ljut odviše.

Jer Turčina kô da ljubi 405
nebu dana vierenica,
ká i pried čačkom milos gubi,
od ljuvezni što se odricà?"

Kako izusti dikla mlada
vrućiem sàrcem govor vrući 410
onom', u čii viek se nada
stavnom dušom štít mogući,
težko uzdahnu hadum bio
bdeć na stidnoj straži od žena',
kô da mu je nje glas mio 415
mladieh lietah uspomena.

I čiem noćca' tiha càrnu
svudier stere svú koprenu,
pomno od vratah ključ zavàrnu,
tere u noćnu stupì sienu. 420

Poplašì se dikla tužna
s nenadane čudne sgode,
mneć, il' da je neman ružna,
il da pak je na smàrt vode.

Nu za ruku čiem je uhvati 425
múčeć hadum mramorkome,
najprie na dvor, pak je izprati
mrakom hanu putničkome.

Gdie, kí gredu blaga cieća
tudje obijat strane i grade, 430
pak zamoli, da je iz smeća'
rodno u miesto vratit rade.

Smè se i snebl Sunčanica
na blagodat tač ljubeznu,
i čiem suze li niz lica, 435
hadum u mrak naglo izčeznu.

Glas je, a valja da je tako,
brat joj Vladko to da bieše,
koi od turske da se 'e smakó
guse, obćeno ini mnieše. 440

On izgubeć slobos svoju
zaboravljen viere i uma,
proda ujedno diku dvojju
za Turčina i haduma.

Tiem pred sélom pak se stidi
javit tko je, tieme veće, 446
čiem se bojà, da ju uvrídi,
i da omilit tiem joj neće.

Nu jer narav blaga prije
sasma okrutnut neće vieku, 450
još se ugasit moglo nije,
što 'e najlièpše u čovieku.

I tako se jadnik muči,
Ture i kàršten čiem je ujedno:
na poli ga svako luči, 455
a nehita sasma ni'edno.

Jer što Turčin činit ima,
to mu činit kàrst nedade:
a kad kàrst pak što počima,
opire se Turčin tade. 460

O Slovinska zemljo liepa,
što sagrieši nebu gori,
da te taki udes ciepa
i jadom te viečnim mori?

Potišteni tví sinovi, 465
gospodičnoj niegda u vlasti,
izrodi su, il' robovi,
željni s ovcam' travu pasti.

Ah, da 'e proklet, tko cieć víre
na svojega reži brata: 470
jer nesrieća tvoja izvire
samo iz toga kalna blata.

Ti od niegda bratju tvoju
tudju u jarmu hladno gledà,
nit ih brani, kako svoju 475
triebi 'e branit bratju od bieda'.

Pače ni to nedopusti,
brat da bratom svojim te zove:
ali od ognja svojih nebljusti,
u své je oganj bacat krove. 480

Tiem istinu rieč čuj paka,
kù me nebo riet nadiše:
ti si majka od junaka',
nu robovah vele više.

Robovi su tví junaci, 485
tvoji sebri, tvà gospoda:
robovi su tví vieštaci,
i svi, tvoga kì su roda.

I robstvo će tvoje iz tminah
na gospodski dan iziti, 490
kad paklenieh dno dubinah
bratinska se màrzos hiti.

Kizlar-aga kako obnadjè,
da se dikla liepa izgubi,
po svudier je tražit sadjè 495
od rasàrdžbe škripeć zubi.

Nu gdje ništa pak nezačù
od plienjene dikle mlade,
pače sàrdžbu još na jaču
čù, i haduma da nestadè: 500

na valove kàrv mu uzavri,
kô u zemlji tko se rodi,
kóm gusarè vrući Mavri,
i lav vàrli gdje se plodi.

Pak zavapi: „Ah, kolika 505
mahnitos je viera stavna
postavljena u čovikà
kàrstjanina, nije od davna!

Rieč je stara, da zamani
màrkoga je kumit vuka: 510
čiem i u kumu vuk se hrani,
razmi manja nauj što 'e buka.

S toga umàrli svak se uči:
svojih izdat tko nemari,
da hitrinu svú dvostruči 515
za da i tudjih pak prevari.“

Rečè, i hàrli tiek upravi
odtle s družbom càrnac k gradu,
da se s novieh vila' objavi
nova rados caru mladu. 520

Tere u carski kako uljezè
grad u divnu skladu i redu,
kô kad drag se kami uveze,
kiem gospodje dične gredu:

zasjaše se tamni miri 525
od давnoga grada u dici,
kô da u njem se sunce širi
dievojačkoj u prilici.

Jer ako je duhe klete
i strahočah jata huda 530
dàržó, u putu tko ih srietè,
za paklena gàrda čuda:

tako rajske tko liepote
mladieh diklic' gleda i pazi,
snebiva se, i nehote' 535
i angjelim ih rajskiem' glasi.

S kiem' svetlogà sried saraja
càrnac hadum gdje se umiestì,
tu dva reda u dva kraja
od njih hitro htiedè splesti. 540

Neka tako, tko ih gleda,
s dvie se strane ognjem žeže,
a prolazeć da se ureda
s obie strane očim sveže.

I čiem veće càrnac ište 545
čas u cara s pliena steći,
s Sunčanice tiem ga tište
veća žalos, jed tiem veći.

Nu kô mlad car pak dovede
Mogorkinju, ká ga travi, 550
i pred skladne tieme rede
hrabru i liepu diklu stavi:

razigrà se sàrce u njedrim
gnjevnu càrnau scieniec tade,
kô da u vienac čelom vedrim 555
Sunčanica opet stadè.

Jer koliko svóm krotkosti
vid Sàrbkinja mlada uzimà,
toli plieni pak hrabrosti
Mogorkinja sàrce svima. 560

I što ujedno sve su ine
onom', tko ište ženu u ženi,
hrabrenu je to jedine
caru pogled nje hrabreni.

Tiem pazeći dragu svoju 565
zatočnicu pregizlavu,
tere u napried sneći, koju
s iztoka će sriesti slavu:

kô on, komu prieko voda'
i planinah hodit bieše, 570
kad mu nakon mučna hoda
staze u ravan put se odrieše:

pun blaženstva car se objavi
ponositom svojom rieći,
kô pod noge da jur stavi 575
sve što dosle čés mu prieči,

rekuć: „Najprie da je hvala
bogu i svetcu, s njim ki 'e gori:
jer pred njima sva su mala,
bez njih ništa ljudski stvori. 580

S njih ja uzrastoh svietu ovome
gospodičan silnom vlasti:
s njih bi, da sviet preda mnome
prostàrt na tle bude pasti.

Njihova se vàrši volja, 585
i sviet vas se klanjaj Meci:
i jednoga svàrh prestolja
sviem zapovied jedna teci.

S toga stečè grada ovoga
predobitnik viečnu slavu, 590
i pogazi kàrstjanskoga
ohologa zmaja glavu.

S toga i ja ću, ki njegove
nasljednik sam sablje i stola,
svieh, kí kàrstom kletiem slove,
sva poplesat diela ohola. 596

I da lašnje to se sbude,
mir s Poljakom dosti nije;
za zlotvore skàršit hude
i ina učinit sila mi je. 600

Dok se oružje svietsko naše
odpočine sladku u miru,
duhovna se neka opaše
sablja i čistu kriepi vîru.

Na pogrebnom svetca miesti
klanjat poći htjenje 'e moje, 606
janjičar se jedà osviesti,
i uzzna, radit dâržan što je.

Jedà prorok svojom moći
na posluh ga dužni uputi, 610
i za k slavi pravoj doći
kaže, pravi kí su puti.

Jer bez rati svetca nije;
bez posluha nije rati:
protivnika mučno bije, 615
komu ruka posluh krati.

Ah, da biehu moi vitezi
ovo lani sledit htili,
kuda, o svetče, tvoji stezi
razastàrti već bi bili! 620

S toga u iztok svetli k tebi
podnebesni kalif gredem,
neka tvojom vlasti s nebi
car svem' svijetu jedan siedem.

I jer život mao je vele, 625
a velika diela tvoja,
da ako ja ne, neka odsele
to dostigne traga moja:

sdružít ću se, da koi mi
smàrt mio lani cviet otrunl, 630
namiestit se pak novimi
piodim bude svieta kruni.

I jer porod liepsi daje
stablo iz liepa perivoja,
neg ká u gori dane traje 635
zapuštena divja hvoja:

robinjicam' nek se robi
za svá diela daré i družé:
grieh je, carstvo da se zlobi
oniem', zemlju koji plužé. 640

Tiem na carstvo svieta ovoga
Sokolicu sada izbiru:
kći je kana mogorskoga;
svud se diela nje prostiru.

Uzanj k meni pak se uzvisi
kćerca Esad-efendiina, 646
i, liepotom ká se visi,
Pertevljeva kći jedina.

Vriedni su oba své cieć vîre,
da se carstvo s njimi srodi: 650
tko za cara rado umire,
zna ga cienit, tko gospodi.

Pak obilan pir se spravi
i po svijetu svemu zamni:
jer kad sunce lice objavi 655
ni'e moguće, sviet da tamní.

A medjuto jedan skoči
u Siriu baltadžia,
i gdie Nilo rieka moči
plodni Egipat, slavan pria. 660

Veleć pašam, bàrže da se
spravi hrane izobila
oniem, kieh car vodi uza se
vierna i laka svoja krila.

I zapovied moju ostavi 665
u šerifa Meke svete,
da njegove hitre plavi
s hrane u Džidu bàrže lete.

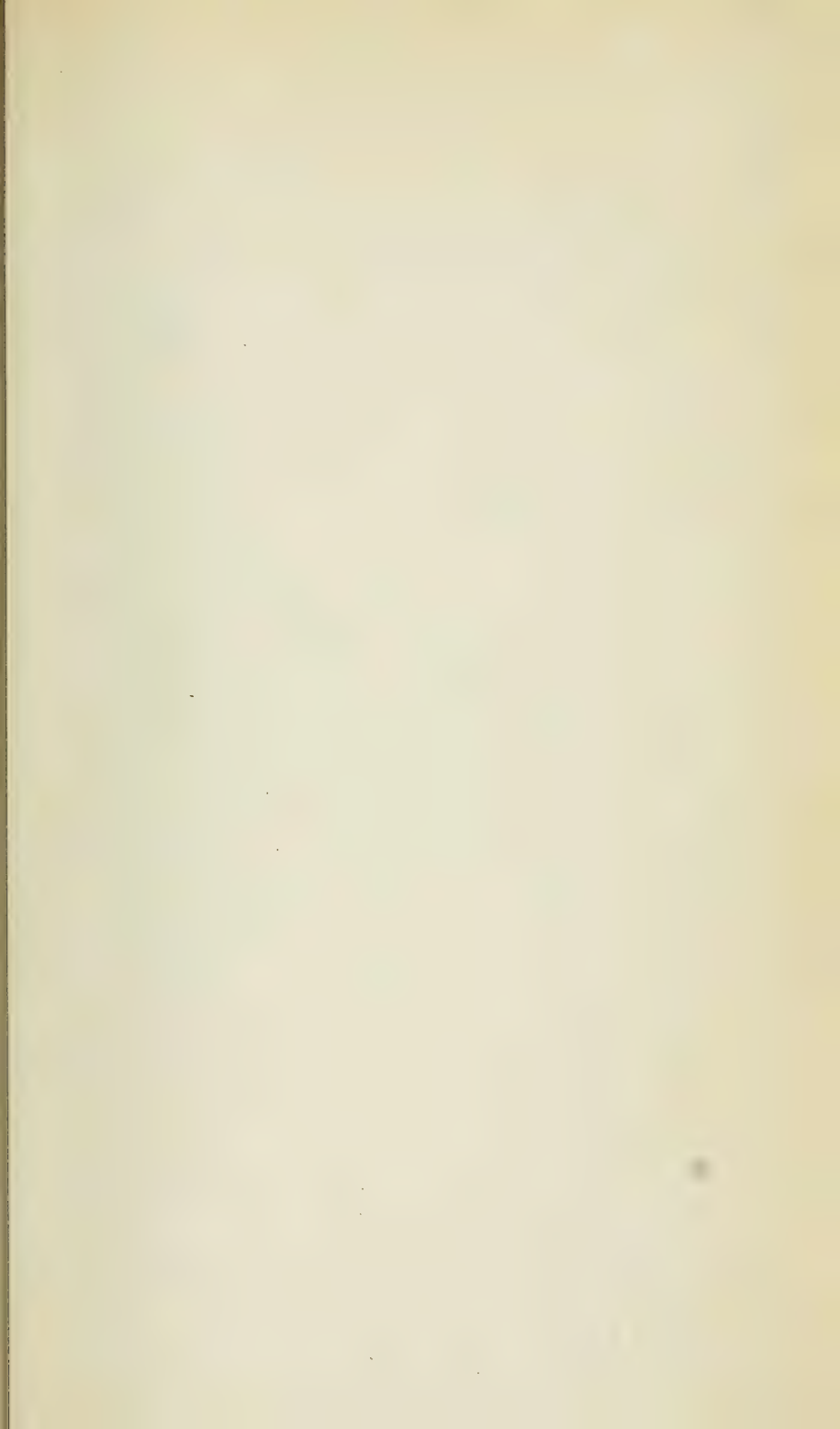
A do poli svibnja u luci
sto galijah ješ se opremi, 670
i šatorje carsko svuci
prieko u Skudar s pismí sviemi.

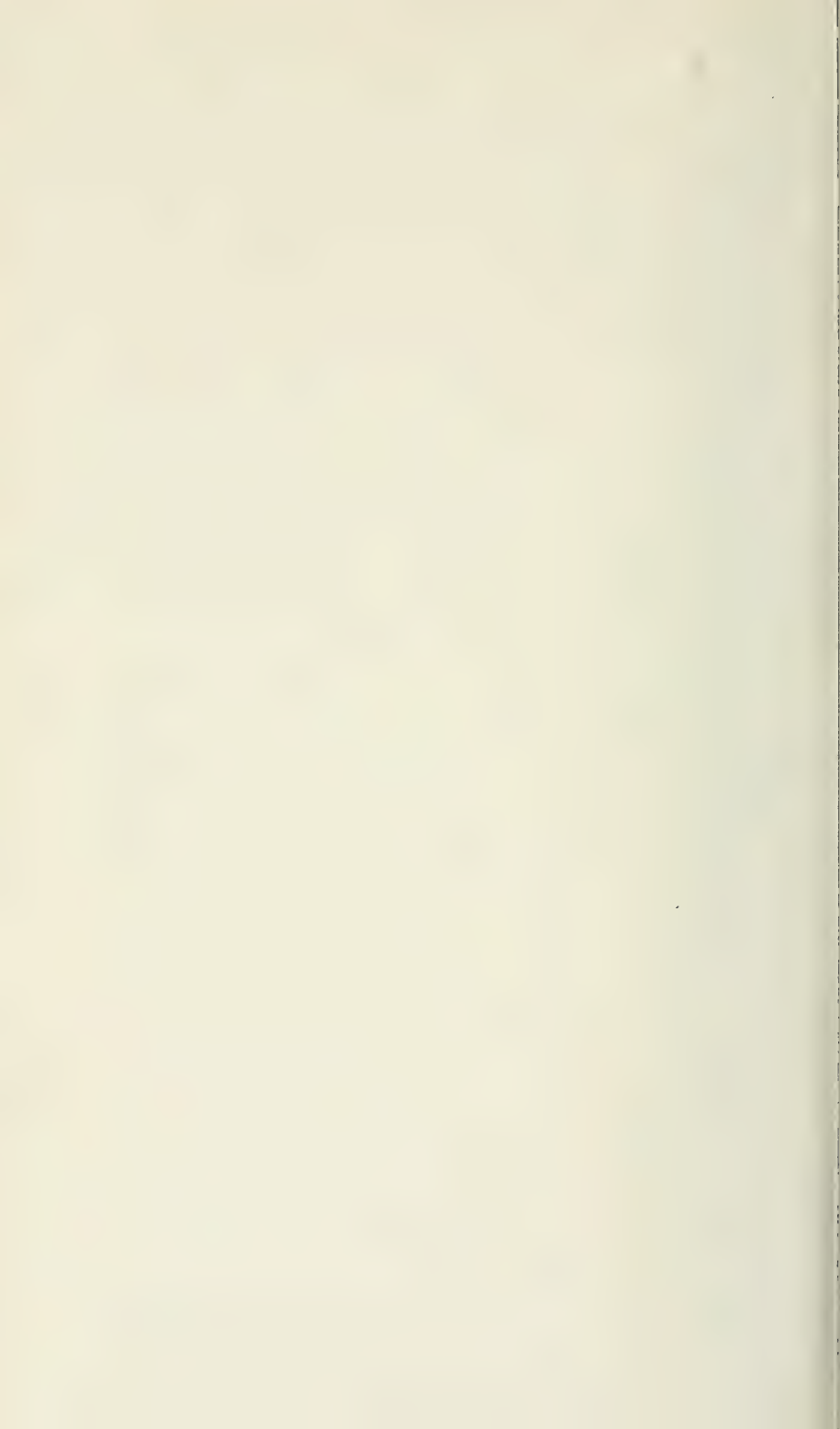
Neka, ugodno kad zavlada Od carskoga stremena se
povietarcem vrieme i mórem, pripravite još gospoda, 690
riešeć jedar' biela stada. 675 kiem nek tries pisara' se,
putovati udilj morem. muteferik' četres dodà.

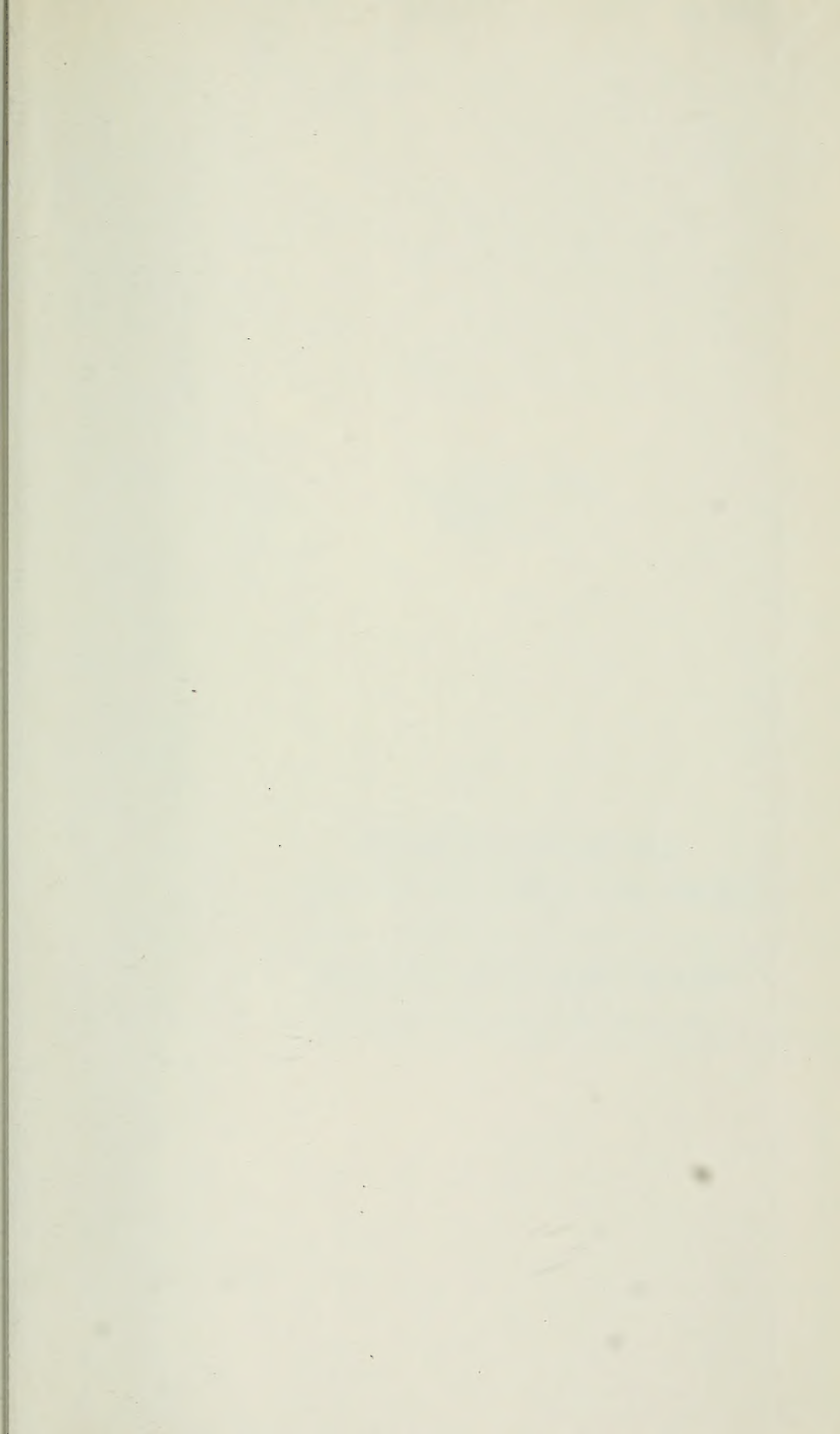
Sa mnóm podji Sokólića A Mahumet s Huseinom
pogibielim vikla i boju: i Redžepom kajmakami
jer hrabrena nje desnica. neka ostanu nad širinom 695
svù će čuvat slavu i moju. 680 mojih zemalj' bdeći sami.“

Pet sat' s agom janjičarah Osman reče, a sve vieće
s sobom na put jošte uzet ću, na pàrsima ruke skàrsti,
i inieh toli dvaš bojarah trepeć s robstva, kô trepetje
za sigurnos tieme veću. tàrst, kad siever zadme čvàrsti.

S Dilaverom tefterdara 685 Nu se vara, tkogod scieni, 701
i nišandži moga pašu sàm na siever tàrst da prèda:
zovem, i onieh, koji uz cara vlažni na nju jug okreni,
čile konje vodeć jašu. i prèdat će tàrst ureda.

PG
1618
G8
1877

Gundulić, Ivan
Djela

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 28 06 14 008 5